

**SZENTEK
ÉLETE
AZÉV MINDEN NAPJÁRA**

SZENTEK ÉLETE

AZ ÉV MINDEN NAPJÁRA

SZERKESZTETTE
SCHÜTZ ANTAL

IRTÁK

BALANYI GYÖRGY, SCHÜTZ ANTAL, SEBES
FERENC, SZAMEK JÓZSEF és TOMEK VINCE

PIARISTÁK

I. KÖTET

BUDAPEST
A SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT KIADÁSA

1932

Nihil obstat.

Dr. Michaël Marczell
censor dioecesanus.

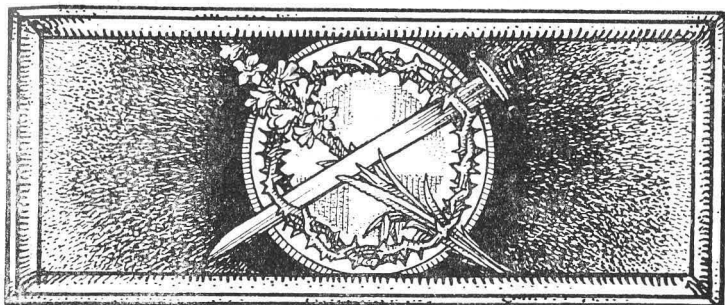
Nr. 1449.

Imprimatur.

Strigoni, die 19. Maii 1932.

Dr. Julius Machovich
vic. gen.

A magyar piarista rendfőnök 403/1932. sz. engedelmével.

Az Úr Krisztus békességét az olvasónak!

Kik a szentek? A szó tágabb értelmében szentek mind-azok, kik a kegyelem állapotában vannak és Istennek tetsző életet élnek, vagyis hittel vallják Isten kinyilatkoztatásait és komoly igyekezettel teljesítik parancsait. Ilyenek az Egyházban mindenkor nagy számmal voltak és vannak; sőt a kereszttségben minden ember hivatást és képesítést kap, hogy szentül éljen. A szó szűkebb értelmében szenteknek valljuk azokat, akik nemcsak szentül éltek, hanem szentül is haltak meg és üdvözültek, kik most már Istent színről-színre látják.

A szó *legszorosabb értelmében* szentek — akikre rendszeren gondolunk, mikor, miként ebben a könyvben is, szentekről van szó — azok, kiket az Egyház tisztelés végett állít elénk. Ezt teszi az Egyház a *boldoggá- és szenttéavatásban*. Boldoggá avatható, aki szentség hírében halt meg, ki életében hősi fokban gyakorolta az erényeket és halála után közbenjárására legalább két csoda történt. Ez az utóbbi tesz bizonyosságot arról, hogy az elhúnyt már boldog Isten-közösségben él; hiszen «tudjuk, hogy Isten a bűnösöket nem hallgatja meg» (Ján. 9, 31). Aki boldoggá van avatva, azt a pápa engedélyezésének mértéke szerint szabad bizonyos területen, pl. egy országban vagy egyházmegyében, vagy közösségben, pl. egy szerzetesrendben tisztelni. Ha tisztelete folytatódik, sőt fokozódik és ha közbenjárására legalább két új csoda történik, szentté avatható, és akkor már az egész Egyházban tisztelhető, mégpedig a legteljesebb nyilvánossággal és ünnepléssel.

Ez a szentté- és boldoggáavatás a 10. század óta *szentté-avatási pör* alakjában történik; vagyis az avatást a Szentszék-től kérni kell, a kérést tüzetes szigorú vizsgálat követi, mely

4 AZ ÚR KRISZTUS BÉKESSÉGÉT AZ OLVASÓNAK!

megállapítja, hogy a kérdéses ember csakugyan szentség hírében halt-e meg, az erényeket hősi fokban gyakorolta-e, s közbenjárására történtek-e igazi csodák. Szenttéavató ítéletében az Egyház tévedhetetlen. Akiket szentekké vagy boldogokká avatott, azoknak nevét fölveszi a hivatalos jegyzékbe (=kánon; ezért «kanonizáció»), a martirológiumba. Az Egyház első évezredében még nem volt szokásban a kánoni szenttéavatás (pör keretében), hanem a népből indult ki a szentéletűeknek, először vértanuknak és apostoloknak, a 4. századtól kezdve aszkétáknak és püspököknek tisztelete, és ezt az Egyház hallgatagon vagy kifejezetten jóváhagyta.

A *kanonizált szentek*ben többnyire első tekintetre föltűnik *vallási életük rendkívülisége*. Akárhányan közülük szinte elképesztően határozott és merész gesztussal hagyják ott a világot és kezdenek új életet, mely kiáltó ellentétben van a világ életével: óriási önmegtadadásokra és félelmesen szigorú aszkézisre adják magukat; akárhányan szinte szenvedelmesen keresik és gyakorolják a szenvedéseket; nem egy a testén hordja az Üdvözítő sebeinek helyét (stigmatizáltak). Másodgos életük sokszor tele van elragadtatásokkal, látomásokkal, kinyilatkoztatásokkal, külső életük pedig csodákkal.

Ezek a jelenségek természetesen állandóan ébren tartják az érdeklődést, és érthető, ha a jámbor lelkesedés hitünk hőseit ezeknek a rendkívüli és csodás jelenségeknek fénykoszorújában akarja is látni s hajlamos efféléket a valósághoz hozzá is költetni. Sokszor ezeket a csodás hozzáadásokat nevezik *legendáknak*, holott legenda eredetileg annyit jelent, mint kötelező olvasmány. Ezek a «legendák» nem egyszer igen finoman és szerencsésen szemléltetik egy-egy szentnek lelki nagyságát és gazdagságát, mint pl. Szent Ágnes legendája (jan. 21) vagy Assisi Szent Ferenc Virágos kertje (Fioretti); és kár, sőt barbárság volna ezeket a szent tövön fakadt rózsákat kiirtani. De Istennek lélekben és igazságban való imádása kötelességünké teszi, hogy ami bozót és hamisítás, attól szabadítsuk meg a szenteknek minden álság ellen tiltakozó alakjait.

Hiszen a *szentségnek* nem is az a *lényege*, hogy valaki rendkívüli adományokban, ú. n. karizmákban részesül és csodákat művel, hanem csakis az, hogy teljes következetességgel és a lehető legtökéletesebben szereti Istent és Istenért az embereket — ezen függ az egész törvény és a proféták. A szentek nagysága tehát abban áll, hogy amire mint kato-

likus keresztények mindnyájan kötelezve vagyunk, azt ók nagy stílusban és zseniális eredetiséggel viszik keresztül. Igaz, Isten kegyelme erre hívja és segíti őket — hisz minden embert hív és segít. De ők egész életük és minden erejük megfeszítésével igyekeztek megfelelni a hívásnak és együttműködni a segítséggel. Szent Pál azt mondja önmagáról: Nem én, nem én, hanem Isten kegyelme énelem . . . és a kegyelem bennem nem volt hiábavaló (Kor. I 15, 10). Ezt minden szent elmondhatja önmagáról. S ebben megkapjuk a feleletet a következő kérdésre:

Mit mondanak nekünk a szentek? A szentek, mint láttuk, az Úr Krisztus kegyelmének és az emberi erő kifejtésnek csodái. Ezért szinte kézzelfogható szemléletességgel hirdetik nekünk Isten kegyelmének valóságát, gazdagságát és erejét egyfelől, az emberi igyekezetnek helyes útját, teljesítőképeségét és értékét másfelől.

Hirdetik a kegyelem valóságát. A mai ember könnyen elfeledkezik arról, hogy ha az Úr Krisztusban Isten emberré lett és vállalt mondhatatlan megalázódást és szenvedést, az nem semmiért történt, hanem azért, mert a bűn a legnagyobb rossz, és a Szentháromság örök életében való részesedés a legnagyobb jó; s ezért a kegyelem a legdrágább valóság, ha szemmel nem látható is, és ha a testi ember elébe is teszi azt, ami a test kívánsága, a szemek kívánsága és az élet kevélysége. A szentek azonban nem haboztak otthagyni az érzéki-ség, kapzsiság és nagyravágyás világát és hasonlíthatatlanul nagyobb odaadással és szenvedelmességgel keresték Isten országát, mint e világ fiai kincset, hírt, gyönyört. Életük bizonyosság, hogy Krisztus evangéliuma és kegyelme nem jámbor fantázia szüleménye, hanem világokat mozgató erő és valóság. A kegyelem szinte keresztül sugárzik életükön, tetteiken és eredményeiken, mint sötét éjtszakában az örökmécses a szentély ablakán, és hirdeti a sötétségben tévelygőknek, hogy íme itt az Isten és az ő természetfölötti világa.

Ezért a szentek könnyen meglátható *bizonyosságot tesznek Krisztus Egyházának igazságáról*. Másutt találunk fakirokat, vagy fanatikusokat, olykor tiszteletreméltó emberbarátokat, de a tisztult, következetes, áldozatos szent Isten- és ember-szeretetnek hőseit csakis a katolikus Egyházban.

A szentek *hirdetik a kegyelem gazdagságát*. Az Úr Krisztusban megvannak a bölcseségnek minden kincsei, és az ő evangé-

6 AZ ÚR KRISZTUS BÉKESSÉGÉT AZ OLVASÓNAK!

liumában megvan a Krisztus-követésnek minden útmutatása. De hogy a színeknek micsoda gazdagsága van Krisztus szent Szívének napfényében, csak azóta látjuk, amióta a szentek szívárványában bontakozik elénk, és hogy micsoda gazdagság rejlik az evangélium mustármagjában, csak azóta tárul szemünk elé, mióta a szentekben terebélyes fává lett. A szentek mindegyike egy-egy külön színű és szépségű csillag azon az égbolton, melyet Krisztus vont a lélek látóhatárára, s valamennyi együtt fölséges képeskönyv, mely színes képekben rajzolja minden hívő elé az evangélium tartalmát.

A szentek *hirdetik a kegyelem erejét*. Aki forgatja a szentek életét, ámulva látja, hogy valahányszor az Egyház nehéz időket élt, támasztott Isten szenteket, kikben volt bölcsesség meglátni a bajok orvosságát, és volt erő visszavezetni az Egyház életét az egészség útjára. A szentek az Egyház oszlopai és életük voltaképen az Egyház története — képekben (lásd a Történelemmutatót a II. kötet végén).

De ez egyúttal kulcsot ad kezünkbe a szentek olyan rendkívüli viselkedéseinek megértésére is, melyeken megütközik, sőt talán megbotránkozik, aki mindent csak a maga kis ablakán keresztül néz. Pedig ezek a szentek csak azt mutatják (pl. a stiliták, egyiptomi remeték, befalazottak = reclusi stb.), hogy rendkívüli idők és helyzetek rendkívüli tetteket kívánnak. A szentek e tekintetben olyanok, mint a drágakövek és nemesfém-rétegek a föld mélységeiben: beszélnek nekünk olyan korszakokról, mikor még tüzes láva volt, ami ma termőföld; beszélnek rengésekről, melyek világokat süllyesztettek a tengerbe, másokat meg kiemeltek; beszélnek multról, melyből soha többé jelen nem lesz, de melynek kínjaiból arany és gyémánt született a jelen és jövő számára. A szentek gránitalakjai tartják a mi létünket. Isten tíz igazért megkegyelmezett volna Sodomának és Gomorrának; ha ezt a bűnös világot már százszor el nem pusztította, annak köszönhetjük, hogy éltek és élnek köztünk szentek. —

A szentek *megmutatják nekünk az életnek egyedül helyes útját* és bizonyosságot tesznek nekünk az ember teljesítőképességéről és méltóságáról.

Minden szent egy Istentől megkoronázott, sikerült emberéletnek megföllebbezhetetlen tekintélyével lelkünkbe harsogja az Üdvözítő alaptanítását: Mitsem használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének azonban kárát vallja. Ezt teszik férfiak és nők, gyermekek és aggastyánok,

minden korban, minden rendben és rangban, és minden foglalkozásban. Így aprópénzre váltják nekünk az evangéliumnak egy nagy talentumát; mindenkinek, minden helyzet számára megmutatják, mikép élhet egészen evangéliumi életet.

A szentek az *evangéliumi élet lángelméi*. Ők tehetségüket és erejüket nem arra fordították, hogy kiváló költeményeket, szobrokat vagy képeket alkossanak, nem arra, hogy találmányokkal vagy hadi tettekkel tündököljenek, hanem arra használták, ami szükségesebb és nehezebb: hogyan lehet a lelket az Úr Krisztus szerint alakítani és hogyan lehet az ő evangéliuma számára meghódítani az életnek új meg új területeit.

Ebből is érthető sokszor *rendkívüli viselkedésük* a világ kísértéseivel szemben, az evangélium terjesztésében, embertársaik segítésében. Hétköznapi elmék ezt nem értik, sőt még meg is kritizálják. Felejtik, hogy nagy emberek mindig nagy, sőt rendkívüli tettekre is képesek; és ha hajlandók vagyunk elnézni híres költőknek, katonáknak, államférfiaknak akárhányszor bűnös rendkívüliségeit is, akkor csak hódolattal adózhatunk a szentek szent rendkívüliségeinek, amelyek végre is kiáltó nagy bizonyosság arra, hogy ha az ember testével bele is van gyökerezve a látható világba, lelkével az örök igazság, szentség és szépség hazájába való, és hősi erőfeszítéssel oda el is tud jutni.

Ezért a szentek az *emberméltóságnak* is *legbatalmasabb védői* és bizonyágai. Az élet és történelem annyi szennyet hord, hogy épen a jobb lelkek kísértésbe jutnak megundorodni az emberiségtől és megutálni képviselőit. A szentek megbékítenek embervoltunkkal. Ha az emberszörnyetegek megmutatják, milyen mélyre tud az ember az állat alá süllyedni, a szentek megmutatják, milyen magasra tud még az angyalok fölé is emelkedni, hogy tehát érdemes embernek lenni, és hogy Jézus Krisztus nem hiába jött el.

De a szentek élete azt is mondja nekünk, *miképpen lehet* ilyen, *igazán emberi embernek lenni*. Sokszor úgy vannak elének állítva a szentek, mintha azok készen, már mint szentek, indultak volna neki az életnek. Ez hibás beállítás. A valóság az, hogy ők is ott kezdtek, ahol mi: tele gyarlóságokkal, sokszor kevésbé szerencsés természetnek terheltségeivel és nehézségeivel; nekik is csak azok a lelki eszközök álltak rendelkezésükre, mint nekünk, nevezetesen Isten kegyelme — de az bennük nem volt hiábavaló. Tehát minden szentnek

8 AZ ÚR KRISZTUS BÉKESSÉGÉT AZ OLVASÓNAK!

élete azt mondja nekünk: én is az voltam, ami te vagy, te is az lehetsz, ami én vagyok.

Mivel tartozunk mi a szenteknek? A trienti zsinat szerint *kötelességünk a szenteket az őket megillető tiszteletben részesíteni.*

Tisztelni valakit annyit jelent, mint elismerni a kiválóságát. A szentek kiválósága, mint láttuk, abban áll, hogy Isten szentsége, a kegyelem ereje és az ember méltósága a legtisztább fényben és a leggazdagabb színekkel ragyog föl bennük. Amikor ezt elismerjük, meghódolunk a legbüszkébb embereszmény: az igazság föltétlen szolgálatába állított teljes odaadás eszménye előtt, végelemzésben Isten előtt, ki az eszmények és erők ősforrása és végcélja. Ezért a szentek iránti tiszteletünk áhítatos, vallási tisztelet. De ez a vallási tisztelet sohasem esik kísértésbe tudatlanra venni azt a nagy igazságot, hogy Istent a szentektől egy világ választja el: *egyedül Istent imádjuk*, a szenteket pedig tiszteljük, mégpedig azért, mert ők egész lélekkel imádják az Istent. Ezért a szentek tisztelete nem kisebbíti Isten tiszteletét, hanem ellenkezőleg a leghatásosabban előmozdítja. Hiszen mihelyt áhítatos lélekkel a szentekhez közelítünk, olyan társaságba léptünk, melynek minden gesztusa, minden szava és szívedobbanása Istent dicsőíti; mihelyt közéjük álltunk, ennek a társaságnak «tónusa», az Isten-imádás sodor magával.

A szentek iránti tiszteletünk mindenekelőtt abban nyilvánul, hogy *lelkünk elé állítjuk életüket és iparkodunk annak nyomában járni.* Hisz nem tettek ők mást, mint hogy aprópénzre váltották a nagy tőkét, melyet az Úr Krisztus példája adott nekünk. Minden szentnek élete a Krisztus-követésnek egy-egy állomása vagy fordulója. A szentek tiszteletének ebben a legüdvösebb fejezetében nem szabad szem elől téveszteni, amit fönn mondtunk, hogy ők is olyan gyarlóságokkal és nehézségekkel küzdöttek, mint mi, de ezeknek föléje kerekedtek hősi elszántsággal, szívóssággal és leleményességgel. *Ez az, amiben utánozni kell őket, és amiben folyton biztatnak:* Ha meg tudtuk tenni mi annyian, miért ne győznéd te is! Csodáik, rendkívüli adományaik és tetteik ugyan mindig termékeny tanulságot jelentenek a bensőséges keresztény lélek számára, különösen olyan időkben, amilyenben most élünk, mikor rendkívüli alakulások és eshetőségek megint megnyitják szemünket a hősiesség rend-

kívüliségei iránt, de nagyban és egészben áll, amit Szent Ágoston mond róluk: Az efféléket csodálni kell inkább, mint áhítani vagy utánozni.

Másik mozzanata a szentek tiszteletének az, hogy *segítségül hívjuk őket*. Könnyű belátni, hogy «sokat ér Isten előtt az igaznak imádsága». Biztos is, hogy a szentek nem szakadnak el tőlünk, mikor Isten színe elé kerülnek: «ki gyermekét szerette, gondját sír el nem temette»; sőt mélyebb, mert tisztult szeretettel öveznek bennünket. Tehát teljes bizalommal fordulhatunk hozzájuk. Ők Istentől megtudják a mi ügyeinket, és amennyiben lelkünk javára válik, amit kérünk, azt az ügyet magukévá teszik, Isten előtt képviselik; Isten, miként «barátja»: Ábrahám kedvéért hajlandó volt megkegyelmezni a két bűnös városnak, úgy a szenteknek, az ő barátainak érdeméért kész a mi istenes kéréseinket is teljesíteni.

Mivel a szentek igaz testvériességgel érdeklődnek a mi lelkünk üdvével összefüggő ügyek iránt, indokolt dolog egy-egy szenthez olyan ügyekben folyamodni, amelyek földi életében különösen foglalkoztatták (lásd pl. febr. 3); hasonlóképpen egy-egy testületnek, szerzetnek, városnak, országnak joga van hinni, hogy az a szent különösen törődik az ügyükkel, akinek földi élete velük kapcsolatban volt. Vagyis indokolt a *védőszentek* külön tisztelete. Az Egyház a kereszttségben mindenkinek keresztnevet ad, s ezzel egy védőszent oltalma és példája alá helyezi egész életét. Nem dicséretes dolog ehelyett a keresztény szent név helyett nyilván pogány vagy értelmetlen becéző nevet viselni. Nekünk keresztény büszkeségünk, hogy szentek unokái vagyunk.

A szentek iránti tiszteletünket *külsőleg* úgy fejezzük ki, hogy *ünnepeiket üljük*, képeiket és ereklyéiket tiszteljük.

Már az első századokban a keresztények a vértanuk halála napját ünnepelték, melyet születésnapjuknak mondtak, mert akkor születtek az örök életre. Azóta is a szentek emléknapja («névnap») általában haláluk napja, olykor ereklyéik megtalálásának vagy ünnepélyes «főlemelésének» napja. Az év minden napjára igen sok szentnek az ünnepe esik. Egyet az Egyház külön kiemel, róla van rendesen a szentmise és zsoltózsma, a többiek közül a nevezetesebbeket, illetve ismeretebbeket felsorolja a szentek hivatalos jegyzéke, az ú. n. *martírológium*.

A *szentképek és ereklyék* (= a szentek tetemei, megőrzött

10 AZ ÚR KRISZTUS BÉKESSÉGÉT AZ OLVASÓNAK!

vére; tágabb értelemben ruhái, eszközei, koporsója, sírja) azért érdemelnek tiszteletet, amiért az egyes embernek nem közömbös elhalt szülőjének vagy hitvestársának képe és emléktárgyai, és amiért nemzetek is múzeumokba gyűjtik nagy fiaik emlékeit, s elzarándokolnak sírjukhoz és szülő- avagy lakóházukhoz. A kép és ereklye hordozza a szentnek szellemét, és mert mi nemcsak lélek vagyunk, hanem test is, az érzékelhető kép vagy ereklye hatásosabban tudja figyelmünket és áhítatunkat a szentnek szellemére irányítani, mint a merő rá gondolás. Természetesen minderre érvényes, amit Szent Jeromos a mártírokkal kapcsolatban mond: «Tiszteljük a vértanuk ereklyéit, hogy imádjuk azt, akinek ők vértanúi».

Hogy a szenteket kellőképpen tisztelhesük, *szükséges ismernünk az életüket*. Ezért már az első keresztények nagy gondnal utána jártak vértanúik vértanúságának, megírták annak történetét és emléknapijukon a gyűlekezetben fölolvasták. Mikor aztán benépesedtek a puszták önmegtartóztatásban élő (= aszkéta) szent remetékkel és szerzetesekkel, kezdték ezeknek az életét is megírni. Elsőnek Szent Atanáz (máj. 2) megírta Remete Szent Antalnak (jan. 17) életét, és már az 5. században kezdtek írni gyűjteményes életrajzokat. Híressé vált: «Tulkos» Jánosnak (Joannes Moschos) műve: *Lelki rét*, 600 k. Az ilyen olvasmányok természetesen nagy kedveltségnek örvendtek, különösen amióta Jacobus a Voragine († 1298) megírta Aranylegendáját.

Azóta minden keresztény nép buzgó, jámbor írói gondoskodtak olyan gyűjteményekről, melyek lehetőleg az év minden napjára adják egy vagy több szentnek életét. Magyarul Boldog Báthory László írta az első Szentek életét, mely azonban nem maradt fenn. Utána a következők jelentek meg:

Sermones Pomerii Fr. Pelbarti de Themesvár divi Ord. S. Francisci de Sanctis. Hagenau, 1499. XVII. kiad. u. o. 1520.

Legendae Sanctorum Regni Hungariae in Lombardica historia non contentae. Strassburg, 1486.

Debreceni-kódex (1519). Volf Gy.: Nyelvemléktár. XI. k. Budapest, 1882.

Érdy-kódex (1527). Volf Gy.: Nyelvemléktár. IV—V. k. Budapest, 1876. Külön megjelent: Magyar szentek legendái a karthauzi névtelenből. Kiadta Toldy F. Budapest, 1859.

Illyés A.: A keresztényi életnek példája vagy tüköre, azaz a szentek élete. Öt rész. Nagyszombat, 1682. VI. kiadás. Buda, 1813. (Tótul is megjelent.)

Hevenesi G.: Ungaricae sanctitatis indicia. Nagyszombat, 1692.

Acta Sanctorum Ungariae, ex Joannis Bollandi, eiusque continuatorum operibus excerpta et prolegomenis ac notis illustrata. I—II. k. Nagyszombat, 1743—44.

Zalka J.—*Zsibovics F.*—*Debreczeni J.*: Szentek élete. Öt rész. Eger, 1861—76.

Bedeő P.: Szentek élete, melyet a zsenge ifjúság számára írt. Pest, év n. III. kiad. Budapest, 1885.

Dedek-Crescens L.: Szentek élete. I—II. k. Budapest, 1900.

Szentek élete. Népies kiadás. Budapest, 1901.

Vogel M.: Szentek élete. Átdolgozott kiadás. 4 rész. Budapest, 1908—11.

Révay J.: Szentek legendái. Budapest, 1926.

Ez a *Szentek élete* a következő szempontok szerint készült:

Minden napra egy szentnek élete tüzetesebben van megírva. Ha azon a napon az Egyház külön ünnepelel valakit, kötelességünknek tekintettük, hogy mi is ezt állítsuk a hívők áhítata elé. Amely napokra nem esik ilyen külön ünnepelel szent, olyant választottunk, *akinek különösen van mondanivalója a mi korunk embere számára.* — Ezenkívül mindennap meg vannak említve, lehetőleg életük beszédesebb mozzanataiban, azok, akik külön jelentős tanulságot nyújthatnak nekünk, de azok is, akik áhítatos érdeklődésnek tárgyai, nevezetesen, akik hazánkban általában keresztnev adó védőszentek. Ezek az utóbbiak, sajna, akárhányszor történetileg nem azonosíthatók; s pogány nevek annál kevésbbé voltak fölvehetők. Ha valaki tehát a maga nevének szentjét nem találja meg a jelen Szentek élete II. kötetének végén található Betűrendes névmutató segítségével, a jelzett két ok valamelyikének tulajdonítsa. A *-gal megjelöltek nincsenek benn a római martirológium legújabb hivatalos kiadásában.

A kidolgozásnál gondunk volt lehetőleg olyant írni, *ami a mai történeti kutatás szerint helytáll.* Ahol a nem szigorúan történeti jellegű legendának helyt adtunk a fönt (4. lap) jelzett meggondolás szellemében, azt mindig diszkrétén jeleztük. Vigyáztunk arra, hogy a kegyeletet és a mai ember érzékenységét ne sértjük, de bízunk abban, hogy a szenteknek a történeti igazság a leghatalmasabb fegyverük és erejük. Ezért arra törekedtünk, hogy a szentek élete a maga komoly valóságával hasson, és tartózkodtunk fölületes «tanulság»-adásoktól. Mivel pedig minden hívő könyvolvasó számára írtunk, igyekeztünk megfelelően Nagy Szent Gergely

eszményének, nehezebb dolgokat úgy megmagyarázni a nem tudóknak, hogy a tudóknak se kellettlenkedjünk.

De bármint van is megírva egy *Szentekek élete, olvasása* mindig gyümölcsös, ha kellő lélekkel történik. Ez a lelkület hasonlít ahhoz, mellyel a hosszú számkivetés után hazatérő fiú nézi szülőhelyét és különösen az atyai házat: ámulva lát ott új világot és mégis honinak, ismerősnek érzi és üdvözli — azt is, akit mint kisgyereket hagyott el és mint viruló hajadont vagy ifjút lát viszont. A szentek a mi nagy testvéreink az evangélium és kegyelem világában; elálmélkodunk nagyságukon, de megérezzük, hogy mi is az ő vérükből vagyunk és nem egyszerűn idegenszerű bámulással tekintünk rájuk, hanem rokon együttéléssel és törekvéssel. Ezért helyesen jár el, aki nemcsak jó, igen jó lélekkel elolvassa mindennap a megfelelő szakaszt, hanem ha valaki különös erővel szól a lelkéhez, ahhoz vissza-visszatér, kivált ha olyan helyzetben van, melyben különösen az a szent érti meg őt és beszél neki.

Egyébként olyan időt élünk; amikor az ember megtanul fölfigyelni arra a sokszor szokatlan és kemény nyelvre, mellyel a szentek beszélnek. Azt mondják, hogy kút mélyéből még nappal is meglátni a csillagokat. Mi benne vagyunk nagy szegénységnek és igen nehéz időknek mély kútjában. Most láthatókká válnak hitünk égének csillagai, a szentek, és ők biztatást, békét és útmutatást ragyognak belénk onnan fölülről, lelki nagyságuk egéről. Mind azt a szükséges nagy tanulságot sugározzák: Nincs a földön az a baj, melyet ne orvosolna és boldogságra ne váltana az életszentség.

Budapest, 1932. Pünkösd.

Január 1.

Szent Odiló apát, hitvalló † 1048.

A híres Clugny-kolostornak volt apátja Franciaországban. Nagy volt Isten színe előtt, de a világ szemében is. Királyok és császárok nagy tisztelettel vették körül személyét. *II. Szent Henrik*, Gizellának, Szent István királyunk feleségének bátyja magával vitte őt Rómába, császárkoronázásra. Ez alkalommal ellátogattak Monte Kasszinóba, a szentbenedekrend ősi fészkébe. A bencés ős anyaház és a jámbor szerzetesek látása annyira megindította a császárt, hogy szerette volna mindnek megcsókolni a lábát. Azt beszéli a legenda, hogy mikor ez a szent császár halálra vált, még egyszer látni akarta Odilót. Üzent érte és nehezen várta jöttét. Örömeben aztán sírva fogadta és köpönyegét csókolgatta.

Szent Henrik császárnak ez a magatartása hű tükör; megmutatja Odiló igazi képét és nagyságát. S csakugyan: külseje a sok önmegtágadástól és a szigorú önfegyelemtől kemény volt. Szemeiből különös fény sugárzott ki, mely a rakoncátlanokat és gonoszokat rémülettel töltötte el. A szegényekre és nyomorultakra azonban ezekből a szemekből kimondhatatlan nagy irgalmasság mosolygott; ráillenek a jámbor Jóbnak önmagára mondott szavai: «A vaknak szeme, a sántának lába voltam; atyja voltam a szegénynek» (Jób 29, 15).

1016-ban Európaszerte nagy éhínség látogatta meg a népet. A nagy nyomorúság közepett Szent Odiló egész szeretetét, minden gondját és kolostorának minden pénzét az inségesek megsegítésére fordította. Utóbb eladogatta a templom arany- és ezüsttárgyait, hogy segíthessen. Azt gondolta magában, hogy ha az Úr Jézus Krisztus nem sajnálta

drága vérét odaadni az emberekért, akkor bizonyára Isten házának drágaságait is szabad az éhezőkre költeni. Miután mindent elosztogatott, amije volt, sorra járta a vagyonosokat, az urakat és főpapokat, s az ő szívüket is könyörtületre és adakozásra indította az éhínségesek iránt. Ily módon a szegények testének, a gazdagok lelkének lett megmentője.

Ebben az időben egyszer az történt vele, hogy az úton két ruhátlan gyereket talált, holtan a hidegtől és éhségtől. Leszállt lováról, lehúzta gyapjú alsóruháját, letakarta a két kis holttestet. Azután embereket fogadott fel, kiknek segítségével eltemette őket. Megbecsülte a szent keresztségben megszentelt és az Oltáriszentséggel táplált emberi testet!

A középkorban nemcsak országok és katonasággal rendelkező nagy urak álltak majdnem állandóan harcban egymással, hanem az önbíráskodás és ököljog címén, egyes emberek is fegyverrel intézték el egymás között vitás ügyeiket. Sok embervér folyt az ötödik parancs tilalma ellenére és az Úr Jézus nagy szomorúságára, ki szeretetet kíván híveitől még ellenségeik iránt is. Az emberölés iszonyatos bűne s a nyomában járó sok nyomorúság és gyász mélyen megrendítette Szent Odiló szívét. Apostoli lángbuzgalommal dolgozott az «Isten békéjén» (treuga Dei), vagyis azon, hogy Krisztus Urunk kínszenvedése, halála és feltámadása emlékére szerda estétől hétfő reggelig minden hadakozás szüneteljen: amely napokon az Isten szeretetének legfölségesebb műve végbement, hadd álljanak az emberszívek is a szeretet és engesztelődés, megbocsátás uralma alatt.

Amilyen kimondhatatlanul nagy volt Szent Odiló könyörtülete élő felebarátai iránt, épen olyan mély részvét hatotta át a tisztítótűzben szenvedő lelkek iránt. Eltűnődött azon, hogy mennyien halnak meg, és senki nem tud halálukról, vagy nem maradnak utánuk rokonok, sem ismerősök. Mennyi lélek lehet, kikért senki nem imádkozik! Kimondhatatlan kínokat szenvednek, s nincs, ki enyhületül akárcsak egy Miatyánk elmondásával hűsítő cseppet küldene eltikkadt ajkukra! Ezekre az elhagyott, szenvedő lelkekre való szerető emlékezésből 998-ban elrendelte, hogy szerzete minden templomában nov. 2-án a megholt hívekért imádkozzanak. Innen vette eredetét a halottak napja.

Mert Odiló kedves volt Isten szemében, halála előtt sokat kellett szenvednie, hogy lelke a földi tartózkodás alatt hozzátapadt salaktól megtisztulva színarany-tisztán kerüljön

az Úr ítélőszéke elé. Öt éven át nagy testi kínok gyötörték. Azt vélte, hogy ütött az utolsó órája; Rómába zarándokolt tehát, mert Szent Péter és Pál apostolok oltalma alatt kívánt volna meghalni. Azonban még nem érkezett el ideje; felgyógyult és hazatért kolostorába. Ekkor már 69 éves volt. Egyévi böjttel, imádságokkal és virrasztásokkal készült most halálára. Majd útra kelt, meglátogatta a neki alárendelt kolostorokat, s mint távozni készülő gondos atyához illik, jó tanácsokkal látta el szerzeteseit. Mikor Souvigny nevű városban adventi prédikációt tartott a népnek s az Údvözítő eljöveteléről beszélt, a szöszéken halálos fájdalmak fogták el. A szentségek felvétele után visszavitette magát a templomba, hol csendesen örökre lezárta szemeit.

Szent Odilónak életében sokszor szemére vetették nagy irgalmasságát; könnyelműségről vádolták azért, hogy alalmazsnaosztogatás közben nem különböztet jók és érdemtelenekek között. Ilyenkor azt szokta válaszolni: Inkább akarom, hogy Isten irgalmasságomért könnyőreletesen ítéljen meg, mint hogy keményszívűségem miatt irgalom nélkül a kárhözatra vessen. S igaz, krisztusi szó, amit mondott.

Ugyanerre a napra esik

az *Úr Krisztus körülméletelésének ünnepe* (lásd Luk. 2, 21 és Móz. I 17, 1—27; III 12, 3) és *Kiskarácsony*, azaz Karácsony nyolcada.

Szent Fulgencius püspök, hitvalló † 532. Fiatalon Kartágo kormányzója. Szent Ágoston zsoldármagyarázatának (*Enarrationes super Psalmos*) hatása alatt szerzetes lett, majd Ruspe püspöke. Kiváló hittudós, Szent Ágoston tanításának lelkes híve; az ariánus Trizamund király Szardíniába küldte számkivetésbe 60 más püspökkel; mégis székhelyén halhatott meg.

Szent Fruzsina (Eufrozína), lásd jan. 10.

Január 2.

A két Makárius hitvalló † 400 körül.

Szent barátság kötötte össze őket élünkben, legyenek egy lapon a szentek életében is, jóllehet az Anyaszentegyház ifjabb Makáriust jan. 2-án, az idősebbet jan. 15-én ünnepli.

Ifjabb Makárius, kit szülővárosáról alexandriainak is szoktak nevezni, Alexandriában született. Ifjúságát is ott töltötte mint gyümölcsárús. Férfikora kezdetén Isten kegyelme

megérintette lelkét és felébresztette benne azt a vágyat, mely abban az időben annyi kiváló lelket ihletett: imádságban és önsanyargatásban Istennek szolgálni. Elhagyta tehát a nagyvárost és 350 körül elment Thebaisz pusztába, a híres felső-egyiptomi remetetelepre, hol a lelki életnek annyi kitűnő mestere élt. Miután jeles tanítók vezetése mellett a szentek tudományában kellő jártasságra tett szert, visszatért Alexandria vidékére s az ottani remeteségekben, majd a Nitria hegy-ségben, utóbb Szketis pusztában tartózkodott.

Ugyanis a tökéletesség útján folyton haladni iparkodott s ezért sorra látogatta a híres remetetelepeket és felkereste az életszentség hírében álló remetéket, hogy meghallgassa tanításaikat és megismerje cselekedeteiket. Eme vándorlásai alatt rendszeren álruhát öltött, vagy legalább eltitkolta nevét, hogy tökéletesedési vágya miatt dicséretekkel ne illessék, s ily módon az elbizakodás és kevélység veszedelmébe ne kerüljön.

Egy alkalommal elhatározta, hogy meglátogatja a Nílus szigetén épült tabennai kolostort, hol mintegy 7000 jámbor férfiú élt a szentéletű Pachomius vezetése alatt. Kézművesnek öltözve jelent meg náluk és könnyen megkapta, amit kért: hogy hosszabb időt tölthessen közöttük. A nagybőjtöt azonban nehéz és különös vezeklésekben tartotta, t. i. az egész nagybőjt alatt éjjel-nappal a kolostor ajtajában állott, s csak vasárnap evett néhány nyers káposztalevelet. A szerzetesek csodálták rendkívüli tökéletességét; Pachomius ellenben úgy vélte, hogy a szokatlan életmódnak látása némely emberét lelki válságba viheti. Ezért megköszönte, hogy fölülmúlhatatlan önsanyargatásaival a tökéletességük miatt híres tabennaiakat megalázta, s fölszólította, hogy hagyja el a kolostort.

Tabennai látogatása után visszatért a nitriai remeteségbe. Most igen kínzó kísértések támadták meg. Folyton-folyvást ez zsongott fülében: «Menj a világba! Mit ülsz itt tétlenül! Azért adta Isten kegyelmét, hogy lelkeket ments, betegetek gyógyíts! Menj Rómába!» A legégetőbb kísértés tüzeiben odafeküdt cellája ajtajába, nekifeszítette lábát a küszöbnek s így szólt: A magam lábán ugyan nem megyek innen! Ha tetszik, vigyetek el! S megesküdött: Itt maradok fekvé estig. Ha el nem visztek, fittyet hányok nektek! Este fölkel, bement cellájába s magára zárta az ajtót. De az éjtszaka még réme-sebb volt; még hevesebb kísértések szakadtak rá. Amikor

már végleg nem bírta, felkelt fekhelyéről, vette kosarát s kiment. Serényen tele lapátolta homokkal, vállára vette s megindult a pusztában. Cipelte hajnalhasadtától forró délig. «Mit cipelsz, atyám? szolt rá az egyik remete; jöjj, leveszem terhedet, ne kínozd magad!» «Hagyd, felelte Makárius, kínozmat kínozom.» S vándorolt tovább vállán a teherrel. Mire késő este agyonfáradva cellájába tért, elcsendesedtek testének lázongó kívánságai és szent béke vonult lelkébe.

Makárius remegett a nagy bűnöktől, de félve vigyázott, hogy kisebbeket se kövessen el. A veszedelmes gerjedelmek jelentkezésének is igyekezett elejét venni, mert ezek a bűn gyökerei. Hogy a test tiltott kívánságainak fellobbanását megelőzze, akárhányszor mocsaras helyeken vízben tartózkodott, máskor szúnyogcsípéseknek tette ki magát, vagy zord éghajlat alá vonult. Még a megengedett élvezeteket is megvonta magától. Történetesen valakitől egy szép szőlőfürtöt kapott. Hogy azonban egyszerre önmegtágadást és szeretetet gyakoroljon, betegeskedő szomszédjának vitte. A szomszéd szépen megköszönte a szívességet s másvalakinek kedveskedett vele. Így ment a szőlőfürt kézről-kézre, bejárta az egész remeteséget, anélkül, hogy valamelyik remete csak egy szemet is megkóstolt volna. Teljes épségben újra Makáriushoz került vissza. Az önmegtágadás és szeretet cselekedeteinek ez a szép, teljes láncolata szent örömmel töltötte el a jámbor remetéket és nagy hálálkodások közt örvendező szívvel dicsérték érte az Urat.

Az Úr Jézus mondomta, hogy az ördög semmi más által nem űzhető ki, csak imádsággal és böjttel (Márk 9, 28). Szent Makárius, az Úrnak ez a csodálatos atlétája, ki rendkívüli izomerejével sokszor bravúros önmegtágadásokat végzett, nagy volt az imádságban is. Önsanyargatásaiból és az imádságban átvirrasztott éjszakákból vette azt a félelmetes lelki erőt, mely előtt meghátráltak a pokol hatalmasságai is. Meghalt 408-ban.

Idősebb Makárius, kit egyiptominak is mondanak, 300 körül született Felső-Egyiptomban. Eleinte pásztorkodott, később még egészen fiatal korban ő is Thebaiszban, a jámbor remeték közelében telepedett meg. Itt munkával, kosár- és gyékényfonással kereste kenyerét s munkáját folytonos imádkozással szentelte meg. Nagy volt az önmegtágadásban; hősiess, szinte emberfeletti önsanyargatásokkal hajlíttotta az

érzéki természet ágaskodásait a lélek engedelmes szolgálataba.

Míg a világról alig tudva imádságban, önmegtágadásban és munkában élt, azalatt egy közeli helységben az a gonosz rágalom ütötte föl fejét, hogy Makárius egy fiatal leányon erőszakot követett el. A nép megtámadta az istenfélő férfit, végighurcolta az utcákon, képmutatónak csúfolta és sokféleképen bántalmazta. Makárius nem ellenkezett, sőt egyetlen szóval sem védekezett, hanem az Úr Jézus kínszenvedését forgatta elméjében: őt szintén ártatlanul hurcolták meg Jeruzsálem utcáin, sőt halálra kínozták. Boldog volt, hogy a kínszenvedő Krisztushoz hasonlóvá lehetett! Sőt egészen hűséges követője kívánt lenni az Úrnak, a bántalmakat jóttel akarta visszafizetni. Ezért kész kosarait a szerencsétlen nőnek adta, hogy azok árával nyomorúságán könnyítsen. Mikor az asszonynak órája elérkezett, annyira heves szülési fájdalmak vették elő, hogy Isten büntetését látta bennök s töredelmesen megvallotta, hogy Makáriust megrágalmazta. Ennek hallatára a nép a pusztába készült Makáriust kiengesztelni. Ő azonban menekült előlük; Szketis pusztába vonult s életének hátralevő hatvan esztendejét ott töltötte.

Főképen fölszentelése után sok tanítvány gyülekezett Makárius köré, kik lelki vezetést kerestek nála. Ő mindenképpel a hallgatást, imádságot, összeszedettséget, alázatosságot és önmegtágadást kötötte lelkükre és tanításait főképen saját példájával véste elméjükbe. Messze vidékekről is özönlöttek hozzá az emberek, mint Isten küldötte prófétához.

Sok épületes esetet és jámbor tanítást jegyeztek föl Szent Makárius életéből.

Gondosan kerülte a beszédbeli bűnöket s irtogatta ezek egyik főforrását, a sok beszédet. Még az imádságban is ezt a rövid szöveget ajánlotta tanítványainak: «Uram, légy irgalmas nekem s cselekedjél velem szent akaratom szerint, amint nekem üdvösségemre válik!»

Nagyon kedvelte és tanítványainak is szívére kötötte a hallgatást. Szketisben egy alkalommal a tanítás befejezése után így szólt hallgatóihoz: «Kerüljétek, atyámfiai, kerüljétek!» S mikor kérdezték: «Mit kerüljünk?», Makárius újjával az ajkát érintette s azt mondta: «Ezt kerüljétek!»

Sokra tartotta a szent egykedvűséget, vagyis az emberek dicséretével és gáncsaival szemben való lelki függetlenséget. Egy alkalommal valamelyik tanítványa a tökéletesség

útja-módja felől kérdezősködött nála. «Menj a sírokhoz, mondta neki, és szidalmazd a halottakat.» A tanítvány elment s a halottakat szitkozódó szavakkal illette. Visszatértekor kérdezte tőle Makárius: «Mit szóltak a halottak?» «Semmit sem, atyám», válaszolt a kérdezett. «Menj el ismét és dicsérd őket», küldte vissza Makárius. A tanítvány elment s dicséretekkel halmozta el a holtakat. Az ifjú visszajövet Makárius kérdésére, hogy mit szóltak a holtak, jelentette: «Semmit sem szóltak». «Látod, oktatta az ifjút Makárius, mikor szidalmaztad a halottakat, hallgattak; mikor dicsérted őket, szintén csak hallgattak. Te is ilyen légy! Akár dicsérnek, akár gáncsolnak az emberek, vedd egykedvűen!»

Máskor az történt, hogy Makárius a Szketis és Nitria közti úton egy pogánnyal találkozott, ki alaposan elpáholt egy remetét, mert ez őt durva szavakkal illette. Makárius kedves hangon köszöntötte a mellette elhaladó pogányt: «Üdvözlégy, munkás». A pogány meglepődve fordul hozzá: «Ugyan mi jót látsz rajtam, amiért kegyes üdvözlésre méltatsz?» «Láttam, hogy dolgoztál, feleli Makárius, csak hogy nagyon rosszul.» Ezután beszélgetésbe elegyedtek, s a pogány az öreg remete kedves istenes beszédjén úgy megindult, hogy azonnal keresztény és remete kívánt lenni. Mikor fölértek a nitriai templom elé, az összegyűlt remeték álmélkodva látták, hogy a pogányból remete lett. Szent Makárius magyarázatul csak ezt mondta: «A rossz beszéd a jókat is rosszakká teszi; a jó beszéd pedig a rosszakat is jókká».

Egy fiatal remete arról panaszkodott, hogy sok kísértés nyugtalanítja. Makárius, ki ismerte a remete tétlen életét, azt tanácsolta neki, hogy dolgozzék reggeltől estig és csak napnyugta után egyék. Rövid idő múlva Makárius felkereste a remetét és érdeklődött, hogy gyötrik-e még kísértések. Mire ezt a választ kapta: Még pihenésre sincs időm, hát hogy volna megkísértésre!

Az Egyiptomot áradatként előntő veszedelmes Krisztus-tagadó eretnekséget, az arianizmust (lásd május 2.) Makárius távol tartotta a remeteségtől. Ezért az alexandriai patriarkai széket bitorló eretnek Lúcius Makáriust több remetetársával együtt egy szigetre száműzte. Mikor azonban a szent férfiak tanításukkal és példájukkal a környék népét az igaz hitre térítették, Lúcius hazabocsátotta őket a számkivetésből, mert az eretnekségre nézve kisebb veszedelemnek ítélte, ha a

remeteségben elvonultan élnek, mint ha a népek között forogódnak.

Szent Makárius meghalt 390 körül, miután halála előtt végiglátogatta a nitriai remetétét s utolsó atyai tanácsaival könnyekig megindította őket.

Ugyanerre a napra esik

Szent István első vértanu ünnepének nyolcada.

Több névtelen vértanu † 303 Rómában. Diokleciánus császár alatt nem hajtották végre a császár istentelen parancsát, hogy a szent könyveket ki kell adni a kormányhatóságoknak, hanem inkább adták testüket a kínzóknak, mint a szentet az ebeknek.

Szent Marcellin és testvérei, vértanuk † 310 körül Pontusban, Tomi városában, Galetius császársága alatt. A még szinte gyermek Marcellint az iskola padjaiból akarták az istentelen császár hadseregébe kényszeríteni. Mikor ellenkezett, börtönbe vetették és agyonkínózták. Testvéreit lefejezték.

Ábel, Ádám fia, kit az Irás igaznak dícsér (Máté 23, 35; lásd Móz. I 4, 8) és az Egyház a haldoklók litániájában segítségül hív.

Január 3.

Szent Genovéa szűz † 512.

Csodálatos élet, mely Isten szerető gondviselésének jótéteményeiből és a bízó imádság nagy tetteiből szövődött! A hitetlen kételkedve áll meg előtte és elutasítja; a hívő pedig, míg olvassa, csendesesen elmerül Isten kegyességének és a kegyelem erejének csodálatában.

Hét éves volt Szent Genovéa, mikor 429-ben szülőföldjén, Franciaország Nanterre nevű faluján átutazott *Szent Germán auxerre-i püspök*. Tolongott a nép, részint világias kíváncsiságból, részint vallásos áhítatból, hogy t. i. a szent püspök áldását vegye; a sokadalomban ott volt a kis Genovéa is. A püspök szeme megakadt a gyermekben, huzamosan fürkészte arcát, majd szülői után tudakozódott. Amint a szülők nagynehezen előkerültek a tömegeből, Szent Germán a Szentlélektől ihletve boldogoknak mondta őket, mivel Isten gyermeküket nagy dolgok véghezvitelére választotta ki. Azután a kis leány fejére tette kezét és biztatta, hogy az Úr Jézust válassza jegyeséül. Genovéa ezt örömmel megígérte. Véletlenül lábuk előtt a földön feküdt egy rézpénz, hátán a kereszttel. Szent Germán felvette és ezekkel

Szent Genovára.

a szavakkal adta át a leánynak: «Fűzd fonálra és akaszd a nyakadba rám való emlékezésül! Aranyat, ezüstöt vagy drágakövet sohase hordj nyakadon vagy kezeden! Mert ha a világi ékességet meg nem veted, nem nyered el az örök égi szépséget!» Ezután a szent ember a gyermeket atyjának gondjába ajánlotta és elbúcsúzott.

Igy Szent Genováva az Úr Jézusnak volt eljegyezve. Igyekezett is teljes erejéből szentül élni. Egy ünnepnapon anyja, Geroncia, templomba készült. A leány is vele akart menni, de anyja nem engedte. Erre a leány zokogni kezdett: «Megígértem a püspöknek, hogy szent leszek és ezért a templomba el kellennem!» Az anya haragra lobbant és Genovét arculütötte, de ugyanabban a pillanatban szemvilágát is elvesztette. Már huszonegy hónapja volt vak Geroncia, mikor eszébe jutott Szent Germán jóvendölése, hogy Isten Genováva által nagy dolgokat fog cselekedni. Előhívta tehát leányát és a kútra küldte vízért. Genováva elment és a kút kávjára ülve sokáig kesergett azon, hogy anyja vakságának ő az okozója. Sírt, sírt és bőven hulló könnyei belefolytak a kút vizébe. Szomorú szíve lassankint megkönnyebbült, megmerítette korsóját és hazasietett. Otthon anyjával együtt térdenállva buzgón könyörgött Istenhez, majd a vízre keresztet vetett, és anyja elkezdte a vízben mosogatni szemeit. S íme, alig néhány öblítés után Geroncia újra látott!

Szent Genováva tizenöt éves korában felvette a fátyolt, az Istennek szentelt szüzesség külső jelét. Nem vonult zár-dába, a világban maradt, ezentúl is szüleinél élt. Haláluk után Párizsba költözött keresztanyjához. Új lakóhelye semmit sem változtatott eddigi életmódján. «Ahol a kincsetek, ott a szívetek is» — mondta az Úr Jézus. Genováva kincse az Úr Jézus Krisztus, lelkének jegyese volt, tehát szíve is minden szeretetével és gondolatával együtt a nap minden percében az Úrnál volt. Sokat elmélkedett, akárhányszor egész napokat töltött szent elmélyedésben. Serényen gyakorolta az önmegtartózkodást, a lélek megtisztításának és felemelkedésének eszközeit. Hetenkint csak kétszer, csütörtökön és vasárnap evett, akkor is csupán kis szelet árpakenyeret és néhány szem babot. Ötvenöt éves korától fogva, egészségi okokból, a püspök tanácsára néha tejet ivott és halat is evett. Alázatossága, szüz tisztasága, jótékony szíve igen sok ember tiszteletét és szeretetét szerezte meg számára. Az a jámbor

beszéd járta felőle, hogy bárhol jelenik is meg, sőt még magányában is, tizenkét kísérője van, t. i. tizenkét erénye: hit, szeretet, igazság, okosság, tisztaság, ártatlanság, nagylelkűség, egyszerűség, egyetértés, böjtlés, fegyelem, türelem.

Jóllehet ennyire erényes volt, ő sem kerülhette el a gyanúsítás és rágalom támadásait. Az Úr ugyanis szeretteit nem szokta megkímélni a szenvedésektől, még jegyeseit sem. Hiszen az Úr Krisztus szeretetéért ártatlanul elszenvedett bántalmak megtisztítják a lelket és rávésik az Isten Bárányának képmását, ki bűn nélkül volt, mégis gonosztevő módjára halt meg. Szent Germán püspök Párizsban jártában gondoskodott ugyan arról, hogy Szent Genovéva ártatlansága nyilvánvalóvá legyen, de a gonosz szóbeszéddek mégsem szűntek meg és sok keserű fájdalmat okoztak az istenfélő leánynak. Az Úr Jézus azonban szenvedéseiben sok rendkívüli kegyelemmel, isteni szeretetének édes ajándékaival látogatta meg.

Midőn Attila, a húnok királya betört Franciaországba, a párizsiakat az a félelem szállta meg, hogy az «Isten ostora» Párizs felé veszi útját. Sokan készültek már a várost elhagyni és értékes holmijukkal erősebb várakba menekültek. Genovéva a bibliai Judit erős lelkével bátorította a népet, megtérésre szólította föl és kilátásba helyezte a megszabadulást, ha, miként egykor Ninive lakói, ők is böjttel és imádsággal fordulnak Istenhez. Némelyek szívükre vették az intelmet; mások ellenben, főleg a félnékebbek, gyűlöletre gerjedtek Genovéva ellen és halálát követelték. Ekkor megjelent Szent Germánnak küldöttje, egy diákonus s a szent püspöktől ajándékokat hozott Genovéva számára. Ez eszükbe juttatta a párizsiaknak a szent püspök szavait, hogy Isten Genovéva által nagy dolgokat fog cselekedni s bizalomra gerjedtek Genovéva iránt. A fenyegető veszedelmet Isten elhárította Párizstól, a húnok más irányt vettek. Genovéva szentségének híre pedig még a messze keletre is eljutott; és a neves *Oszlopos Szent Simon* (lásd jan. 5) követe útján ajánlotta magát imádságába.

A nagyszombat és húsvét közti éjtszakát imádságban szokta átvitrasztani a föltámadt Úr Jézus tiszteletére. Egyik húsvétkor történt, hogy mikor, évenkinti szokása szerint, néhány jámbor leány kíséretében, az evangéliumi szent asszonyok példájára, éjnek idején a Szent Dénes-templomba ment imádkozni, útközben gyertyájok hirtelen elaludt. A bá-

tortalan leányok a sötétben rémüldözni kezdtek. Genovéa a gyertyavívó kezéből kivette a gyertyát, s ez az ő érin-tésére rögtön újra meggyulladt.

Kilencven éves korában halt meg 512-ben. Párizsban temették el a szent apostolok templomában, melyet azóta óróla Szent Genovéa templomának neveztek (ma: Pantheon). Sírját Isten sok csodával dicsőítette meg, a nép tisztelete és bizalma pedig zarándokhellyé avatta. A 12. század óta nagy csapások idején körmenetben szokták körülhordozni testét, melyet a forradalmi barbárság 1793-ban elégetett. Szent Genovéa Párizs városának védőszentje; ünnepét ja-nuár 3—11 között novénával ünnepelek a párizsiak.

Ugyanerre a napra esik

Szent János evangelista ünnepének nyolcada.

Szent Gordius vértanu † 310 k., százados, Cezáreában, Kap-padócia tartományban. Galérius császár keresztényüldözése idején nyílt népünnepen kereszténynek vallotta magát, s mikor rá akarták venni, hogy legalább színleg tagadja meg Krisztust, erélyesen eluta-sította ezt a csábítást és ezeket az emlékezetes szavakat mondta: «Arra ugyan rá nem vesz senki, hogy ez a nyelv megtagadja Terem-tőjét. Avagy a katonai rendnek nem kell törődni az üdvösségével?» S hivatkozott a kafarnaumi századosnak (Máté 8, 5), Kornélius századosnak (Ap. Csel. 10, 1 kk.) és a keresztfa alatt hitvallóvá lett pogány századosnak példájára (Máté 27, 54). Erre nyomban kivégezték.

Szent Dániel vértanu † 100 k. Pádovában. Zsidó eredetű; a keresztiség fölvétele után diákonussá lett; 100 körül vasszeges desz-kára vonták, 769-ben egy látomás útmutatása nyomán megtalálták ereklyéit Szent Jusztina templomában s mellette a kinzőeszközt.

Január 4.

Foligno Szent Angéla özvegy † 1309.

Foligno a spoletoi hercegségben, Umbriában van. Négy-öt óra járás az út Assisibe. S egy emberöltő sem választja el még az 1248. esztendő, Angéla születése évét, az assisi Szent halálától (1226). Még élénken élt vándor-lásainak nyoma a vidéken; legendás könyvekben az ő virágai nyílnak, s érintéseitől rengenek még a lelkek, gyulladnak a szívek. S a lélekrengésben omlanak a falak, amik az örök élet felé kilátást és utat zárnak.

Így volt Angélával is. Nemes leány, szép leány. Hamarosan szép és kedves asszony, gyermekeire büszke édesanya. De a sok gyermek mellett is volt módja a kényelmes élethez, szórakozásokhoz. Társaságbeli hölgy. Nem jöhet új divat, hogy meg ne kívánja s meg ne szerezze. Élvezetvágy és asszonyi hiúság hajtja. De azért a templom is divat. Mit szólnának hozzá, ha ilyen előkelő asszony elmaradna onnan? Bűnök? — Nem kell mindent tudni annak a papnak! Bánat? — Különben sem vagyok én olyan rossz asszony!

Milyen messze jár az evangéliumtól, a szellemtől és élettől! Éles a szeme, mikor azt kell megítélni, hogy barát-nőjének ruhája jobb szabónál készült-e, mint az övé; de ennél tovább nincsenek gondjai.

Míg egyszer csak a rengés és a tűz eléri az ő lelkét is; talán egy franciskánus barát prédikációjától; talán az Úr titkos kopogtatásától, aki azt mondja magáról: «Íme az ajtónál állok és kopogtatok; ha valaki meghallja szavamat és megnyitja nekem az ajtót, bemegyek hozzá» (Jelen. 3, 20.); aki szellő szárnyán jár, és «hallod zúgását, de nem tudod, honnét jön és hová megyen» (Ján. 3, 8.). Talán. De meghallotta! És akkor kezdtek repedezni a falak, a megszokott kényelmes életformák. Többé nem találta helyét köztük. Kijárást keresett fényesebb mezőkre, mert sötétnek érezte azt a régi csillogást. S az irányt a Poverello mutatja, Assisi nagy szent szegénye.

A ferencdi Rajnald testvérnek, gyóntatójának beszéli el később lelkének akkori állapotát:

«Elgondolkoztam eddigi életemen. És Isten megadta a kegyelmet, hogy belássam bűneimet. Ez a belátás kárhózzattal rémített. Keserves sírásra fakadtam. Aztán kezdtem szégyenkezni bűneim miatt annyira, hogy nem mertem a gyónásban megvallani, s méltatlanul áldoztam. Éjjel-nappal kínozott emiatt a lelkiismeret. Segítségért imádkoztam. Végre egy papnak mindent meggyóntam s föloldozást nyertem. De semmi szeretetet sem éreztem magamban, csak keserűséget, szégyent és fájdalmat.»

Elég sokáig tartott ez a vigasztalanság. De azért állhatatosan végezte a penitenciát.

«Lemértem — mondja — és egyre nehezebbnek éreztem bűneim terhét. Észrevettem, hogy nemcsak Isten ellen vétettem, hanem minden teremtménye ellen is, pedig értem teremtette őket. És akkor a Boldogságos Szűzhöz és a szent-

tekhez kiáltottam, hogy járjanak közbe értem, kérjék a nagyirgalmú Istent, könyörüljön rajtam, támasszon életre kegyelmével. Az élettelen teremtményeket is kértem, hogy ne legyenek vádlóim Isten ítélőszéke előtt, amiért általuk is megsértettem a Teremtőt. És akkor úgy láttam, mintha megsajnálta volna. Erre olyan tüzes szeretettel tudtam imádkozni, mint még soha.»

Az Úr azután a bűnösök egyetlen menedékéhez, a keresztrefeszített Üdvözítőhöz vezette elmékedéseiben. Eleinte sivár a szíve, de lassan átérzi, hogy «az én bűneimért feszítették keresztre Krisztust». Örök tisztaságot fogad neki. «Egyetlen porcikámmal sem sértem meg többé», fogadta. «Aggódtam, hogy nem tartom meg ígéretemet. De a szeretet mégis készített rá. Kértem tehát az Urat, hogy segítsen megtartani.»

Most már érti a keresztet. Azt is érti, hogy érdemes miatta lemondani minden földi igényről, társadalmi életéről s annak hiúságairól, gyűlölködéseiről, perpatvarairól. «Kezdem megvetni a drága szöveteket, a cifra divatot. Fölhagytam a nagyvilági díszes frizurával, megtagadtam magamtól az ingyenc ételeket. Megvallom, nem ment fáradság nélkül. Arra is ügyelnem kellett, hogy az uramnak tessenem és hogy társadalmi kötelességeimet el ne hanyagoljam.»

A Gondviselés azután úgy intézte, hogy Angéla egészen kiszakadt eddigi élete kereteiből. Gyors egymásutánban haltak meg anyja, férje és gyermekei. Magára maradt. Ez időtől fogva nem volt más törekvése, mint hogy a maga akaratát teljesen az isteni akarathoz igazítsa. Állandóan az Úr Jézus szenvedése járt az eszében. Ébren és álmában gyakran megjelent előtte keresztre szegezve, szólt is hozzá: «Mindezt értetted tettem. Mit tudsz viszonzásul adni, ami elég volna?» «Erre olyan fájdalom járt át bűneim miatt, hogy heves sírásra fakadtam. Szemem és arcom úgy kitüzesedett, hogy hideg vízzel kellett hűsítenem.»

Szeretett volna minden vagyonáról lemondani, hogy halálakor egész szegényen kerüljön az Úr elé. «De aggódtam, hogy a koldulás veszedelmes rám, mert még fiatal vagyok. Meg restelltem is koldulni. Az is eszembe jutott, hogy ha egészen szegény leszek, éhséget és hideget kell túrnóm, rongyokban kell járnom. Különben is mindenki lebeszélne erről. De akkor megkönyörült rajtam az Úr. Világosságot és erőt öntött a szívembe és elhatároztam: ha

mindez nehezemre esik, de Istennek tetszésére van, akkor, az ő kedvéért, akár tönkre is megyek.»

El is ajándékozta mindenét és Szent Ferenc harmadrendjébe lépett. Még ezután is sokáig tartott a tisztulás útja. Testi betegségek, lelki sötétség, aggodalmak gyötörték. Sokat kellett másoktól is szenvednie. De a legnagyobb sötétség idején is így kiáltott fel: «Uram, ha bűneim miatt az örök tűzre ítéltél is, akkor sem hagyok fel a vezekléssel, akkor is vállalom a sötétséget és szegénységet. Bármi legyen velem, sohasem hagyok fel szolgálattal!».

Saját szenvedéséhez járul még az Úr Jézusén érzett fájdalom. Mindig jobban elmerül a kereszti misztériumába. Itt azután teljes nyugalomra és lelki békességre talál. Elnyeri azt a kegyelmet, hogy csak az Isten ügyeiben telik kedve és élete utolsó szakában tizenkét éven keresztül nem is él földi étellel. Minden tápláléka az Oltáriszentség. Az Isten-nel való egyesülés örömeiből visszafordul embertársaihoz is. De most már mint egy más világ angyala jár közöttük. A felebaráti szeretet gyakorlása, az emberi nyomorúságokkal és bajokkal való küszködés nem zavarja meg a szemlélődő élet boldogságát, sőt ha lehet, még közelebb viszi az Úrhoz. «Gyerünk a kórházba — szokta mondani —, talán szerencsések leszünk, hogy a betegek között az Úr Jézusra bukkanunk.»

Sok sebet kimosott és bekötözött, sok éhezőt jóltartott, sok verítéket és könnyet törölt le, de még többet vezetett élete példájával arra, hogy a bűnből mosakodjék ki.

Halálos ágyán földi vagyonról nem kellett végrendelkeznie. De volt egy drágább kincse. Tisztelőinek, akik ott álltak körülötte, erről rendelkezett: «Rátok hagyom minden vagyonomat örökségbe, azt a vagyont, ami az Úr Jézusnak is volt: a szegénységet, szenvedést, a megvetetést: a krisztusi életet. Akik ezt az örökséget megbecsülik, azok az én gyermekeim, mert az Istenéi is. Ezek az örök életet is megnyerik».

Meghalt 1309 január 4-én. XII. Ince pápa iktatta a boldogok sorába.

Ugyanerre a napra esik

Aprószentek nyolcada.

Szent Dafróza vértanu † 362; **Szent Flavián** vértanu felesége, **Szent Bibiána** (dec. 2) és **Demetria** szűz vértanuk anyja.

Szent Gergely püspök † 541 körül. Derék tisztviselő volt és családátya. Feleségének halála után pap, majd szülővárosában, Langresban püspök lett.

Szent Rigobert † 750 körül, bencés szerzetes, majd rheimsi érsek. Maga szigorúan élt, a szegényeket védte a gazdagok és hatalmasok ellen, papjaitól is erélyesen megkövetelte az Egyház előírásai szerinti életet, s hogy ezt könnyebben megvalósíthassák, szerzetes módon közös életre kötelezte őket.

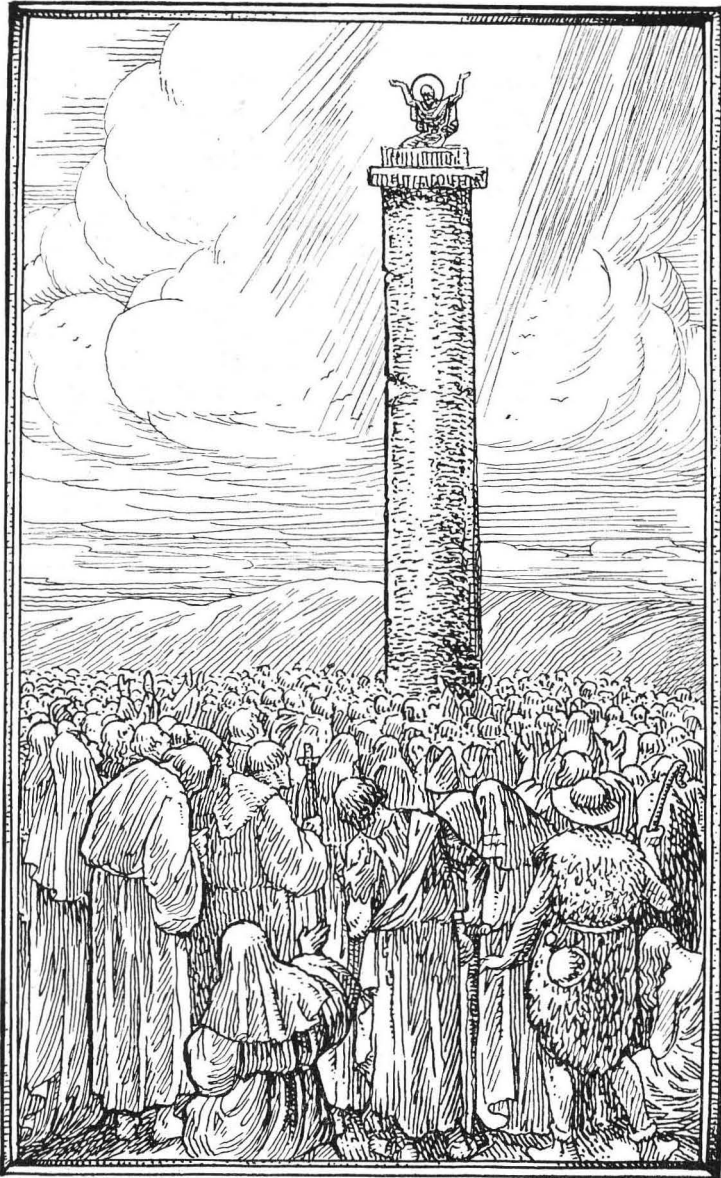
* **Boldog Izabella** † 1270. IX. Szent Lajos francia király huget. Ünnepe aug. 31.

Január 5.

Oszlopos Szent Simon hitvalló † 459.

Kis-Ázsiában született, közel a híres Antiochiához. Szegény családból származott s kiskorától fogva juhok őrzésével kereste meg élelmét. Tizenhárom éves korában történt, hogy nagy hóesés miatt juhait nem hajthatta ki. Szokása szerint tehát templomba ment. Itt éppen a nyolc boldogságról szóló evangéliumi szakaszt (Máté 5, 3—12) olvasták föl. Nagyon meghatották őt a Szentírás szavai, azonban nem értett meg mindent, s belső nyugtalanság és erős vágy támadt benne jobban belehatolni a hallott igék értelmébe. Egy éltesebb férfitől aztán megkapta a világos magyarázatot: az éhezés, szomjuhozás, sírás, bántalmak eltűrése, alázatosság, virrasztás, nélkülözések, önsanyargatás teszik az embert boldoggá. A magyarázat után az aggastyán azt ajánlotta Simonnak, hogy válassza a keresztény bölcsék életmódját, a remete életet.

Simon megfogadta a jó tanácsot. Nagy bensőséggel sokszor kérte Istent, mutassa meg az utat, melyet számára kijelölt. Egy alkalommal az imádság alatt különös látomása támadt: Mintha építéshez alapot ásott volna. Közben egy ismeretlen állt melléje s folyton biztatta, hogy mélyebbre ásson. Egy idő múlva megállította: «No, most már elég, erre az alapra akármilyen magas épületet emelhetsz». Simon ezt az álmot úgy értelmezte, hogy minél magasabbra akar emelkedni a keresztény tökéletességben, annál mélyebbre kell szállnia az alázatosság és önmegtartózkodás gyakorlatában. Tüstént egy klastromba kért bebocsátást. Tíz esztendőt töltött itt nagy önsanyargatásban. Míg a többiek naponként vagy minden másnap étkeztek, ő csak vasárnap evett, a hét többi nap-

Oszlopos Szent Simon.

ján pedig a neki kiosztott ételmet a koldusoknak adta. Hogy a testi vágyakat letörje, éles pálmalevelekből sodort kötelet hordott derekán. A kötél mélyen belevágódott testébe s idővel a ránövő hús rothadni kezdett és iszonyú büzt árasztott. Csak rettenetes kínok között lehetett húsából kivenni az életveszélyes övet. Gondos ápolás megmentette életét, de felgyógyulása után a klastromból elbocsátották, mert túlságos szigorúsága nem illett bele a többiek előírt életrendjébe. Eltávozás után Simon egy kiszáradt kutat talált, abba ereszkedett le és hét napig élt benne. Az apát Istentől látomásban intést kapott s szerzeteseket küldött Simon megkeresésére. Ezek kihúzták és visszavitték a klastromba.

Bizonyos idő múlva önként távozott és egy hegységben telepedett meg. Kőből négy falat rakott, de tetőt nem húzott föléje. Ettől kezdve soha többé nem lakott földel alatt. Szinte szenvedelmes vággyal vállalta azokat a kényelmetlenségeket és szenvedéseket, melyek a szabad égből eső, hó, jégverés, szél és forró napsütés alakjában rászakadtak. Ebben a kósáncban akarta étlen-szomjan tölteni a nagyböjtöt s ezért egy arra haladó papot arra kért, hogy kívülről falazza be az egyetlen kijáratot s így a távozásnak még a lehetőségét is vegye el. A pap eleget tett kívánságának; elfalazta és betapasztotta a kijáratot, de egyúttal tíz kenyeret és egy korsó vizet is tett be szükség esetére. Simon alázatosságából és engedelmességből ebbe belenyugodott. A nagyböjt elteltével visszajött a pap. Érintetlenül találta a kenyereket és a vizet; Simon pedig a földön feküdt aléltnak, szóttalanul és mozdulatlanul. Nedves szivaccsal kezdte mosogatni megcserepedett ajkait s mikor kissé magához tért, az Oltáriszentségben részesítette, majd holmi zöldséget adott neki enni. Szent Simon 28 éven át így tartotta a nagyböjtöt.

Erről a vidékről egy más hegy környékére ment. Először kőfalat rakott s magát láncsal hozzá vasaltatta. Azonban az antiochiai püspök közbelépésére kénytelen volt felhagyni a vezeklésnek ezzel a módjával. Ekkor már oly nagy híre volt, hogy Ázsiának és Európának messze városai-ból csudájára jártak az emberek. Boldog volt, aki áldásában részesülhetett vagy köntöséből akárcsak egy kis foszlányt emlékül vihetett. A hozzá seregülő nép terhére volt; főként a ki-kitörő csodálkozás és dicséret bántotta alázatosságát.

Apostoli buzgalma és vezeklő vágya a szeretet leleményességével különös megoldást eszelt ki, mely saját és

a hozzá jövők igényeit egyaránt kielégíthette. Négyszögű kőkerítést épített és abba egy hengeralakú kőoszlopot rakott, először csak három méterre, utóbb aztán fokozatosan húsz méterre emelte, a tetején kis terras volt korláttal. Itt telepedett meg. A szűk helyen nem lehetett feküdni, ülni is csak ügyyel-bajjal; teljesen ki volt téve az időjárás minden viszontagságának; elég magasan ahhoz, hogy a tolongás és lárma ne zavarja imádságában, elmerülésében, de viszont elég közel, hogy a figyelő nép lehallja az ő szavát. Ezzel a találmánnyal Szent Simon a remetéknél új fajtáját teremtette meg, kiket oszloposoknak, görögül stilitáknak szoktak nevezni. Keleten többen voltak ilyenek; így Dániel († 493) és ifj. Simon († 596). Nyugaton Trier mellett 485 körül egy Wulflaich nevű diákonus kísérelte meg, de a zordabb éghajlat miatt vállalkozása hajótörést szenvedett.

Antiochia közelében harminc évet töltött el Simon ebben a különös lelki várban. Létrán szállt le, ha nagyritkán kénytelen volt vele. Élelmet szintén létrán vittek föl tanítványai, kik lent az oszlop lábánál, a kőkerítésen belül tanyáztak. Mindenünnen tódult hozzá a nép; s ő onnan, a világfeletti magaslatról lelki tanácsokat osztogatott, viszályokat simított el, az elnyomottakat oltalmába vette, a bűnösöket és hitetleneket térítette. Igen nagy tekintélynek örvendett a nagyoknál is. II. Teodózius császár imáiba ajánlotta magát és tanácsát kérte, Marcianus császár áltruhában a nép közé vegyült, hogy közvetlenebbül lássa és hallja. Tanításai mély hatást tettek; egész nomád törzseket térített a kereszténységre.

Napirendje ez volt: reggel néhány órán át imádkozott és elmélkedett. Ezután az összegyűlt népnek prédikált; majd elintézte az eléje terjesztett ügyeket, felelt a kérdésekre, peres ügyekben igazságot tett, tanácsokat adott; eretnekek, zsidók és pogányok tévedései felől adott oktatást. Este újra beszédet intézett a néphez s imádsággal zárta a napot. Hetenkint egyszer evett, akkor is csak keveset. Éjjel kitért kezekkel imádkozott s alig aludt valamit. Beszéde igen komoly, de szeretettel teljes volt. Szegényt és gazdagot egyformán fogadott; mindenki bizalommal jött hozzá.

A remeték, sőt püspökök között is akadtak, kik attól tartottak, hogy Szent Simon külön öséletmódja alatt az ördög csalárdsága lappang. Egy alkalommal azt határozták, hogy követeket küldenek hozzá, hogy hagyja el az oszlopot. Ha alázatosan engedelmeskedik s késznek mutatkozik otthagyni

népszerűsége színhelyét, Isten vezérli; ha azonban nem akarna lejönni, engedetlensége és hiúsága kétségtelenné teszi, hogy a gonosz lélek dolgozik benne. A követek előadták a parancsot. Simon egy szót sem szólt, hanem intett létrájáért, hogy leszálljon. Kész engedelmisségében a követek Isten szellemére ismertek és a püspökök nevében nagy örömmel jóváhagyták életmódját.

A 459. év nagypéntekén a nép szokott módon várta Simon áldását, de az áldás elmaradt. Másnap egyik tanítványa fölment hozzá s látta, hogy arca olyan sugárzó, mint rendszerint, mikor tanítványaival beszélt. Mivel a szent semmit sem szólt, a tanítvány gyanakodni kezdett, hogy alszik. Szeretett volna biztosat tudni, de eleinte a tisztelet visszatartotta, hogy hozzá nyúljon. Utóbb mégis megszólította: «Atyám, mi az oka, hogy nem szólsz? Sokan várják áldásodat. Harmadnapja már, hogy megvonod tőlük». A tanítvány egy egész óráig hiába várta a választ. Majd ismét megszólította: «Atyám, nem szólsz?» S ekkor a tanítvány megfogta szakállát és észrevette, hogy halott. Titokban értesítette az antiochiai pátriárkát, ki több püspök kíséretében kijött és a holttestet levétette az oszlopról. A nép csak ekkor tudta meg, hogy Simon meghalt. Nagy szomorúság és óriási gyülekezés támadt. A kormányzónak 6000 katonát kellett kirendelnie a temetés alkalmával a rend fenntartására. —

Szent Simon példátlan szigorú önsanyargatása és szokatlan élete sok finnyás és önszemében okos embernek kihívja a kritikáját; mások is értelmetlenül néznek föl arra az oszlopra, mely Simonnak harminc évig tanyául és szószékiül szolgált. Mindezek számára hadd álljanak itt a tudós Teodorétus püspöknek, Szent Simon életírójának és nagy tettei szemtanújának szavai: «Meggyőződésem, hogy ez az oszlopon-állás nem történt Isten szándéka nélkül. Azért is intem azokat, kik szeretnek gáncsokodni, hogy nyelvüket fékezze meg; ne locsogjanak vakmerően, hanem vegyék eszükbe, hogy Isten már többször cselekedett így a lelki restek és tompák fölrazására. Ezt az új és csodálatos látványt is azért szerezte, hogy a dolog újsága és csodálatos volta mindenkit fölhívjon megnézésére, s így mindenki üdvös tanításban részesüljön».

Ugyanerre a napra esik

Vizkereszt ünnepének vigíliája.

Szent Teleszfórus pápa és vértanu † 140.

Szent Emiliána szűz Rómában † 560 körül. Nagy Szent Gergely pápa nagynénje; jóval korábban elhunyt néneje, Tarzilla ezen a napon megjelent neki és tudtára adta, hogy Vízkereszt ünnepét már együtt töltik a mennyországban.

Szent Szinklétika szűz † 350 körül Alexandriában. Tündöklő szépsége miatt sok kérője volt. Ő azonban Krisztust választotta jegyesül; vak hugával egy sírholtnak készült üregben szigorú remeteéletet élt és Alexandria nőinek evangéliumi tanítója lett. Életét és tanítását megírta Szent Atanáz (lásd máj. 2).

Január 6.

A három napkeleti király.

Ma *Epifánia* szent ünnepe van. Epifánia görög szó, s értelme: megjelenés, kinyilvánítás. Az Egyház ugyanis az Üdvözítő istenségének három nagy kinyilvánítását ünnepli ma: A betlehemi csillag megmutatta a pogányoknak az isteni Üdvözítő születését, s képviselőnkben a napkeleti bölcsek mutatták be hódolatukat; innen az ünnepnek Három Királyok neve. Azután az Atya kijelentette Fiát a zsidóknak, mikor a Jordán vizében Szent János kezéből fölvette a bűnbánat keresztségét. Ekkor ugyanis galamb képében leszállott reá a Szentlélek és a mennyekből szózat hallatszott: «Ez az én szeretett Fiam, kiben nekem kedvem telik» (Máté 3, 13—17). Harmadszor pedig Jézus Krisztus maga kijelentette Istenségét tanítványai előtt, mikor végbevitte első csodáját: t. i. a galileai Kánában menyegzőn a vizet borrá változtatta (Ján. 2, 1—11).

Három előkelő és bölcs embernek, talán Bálaám próféta jóvendőlése (Móz. IV 24, 17), de mindenesetre Isten kegyelme megvilágosította az elméjét és megindította lelkét, hogy útrakelve felkeressék az újszülött Messiást. A csillag vezérlő fényét követve eljutottak Jeruzsálembe, hol a csillag eltűnt szemeik elől. Most tájékozatlanságban voltak, merre vegyék további útjokat. Mivel királyi gyermeket kerestek, azt gondolták, hogy legbiztosabban a királytól kaphatnak felvilágosítást. Tehát Heródeshez mentek, ki a rómaiak akaratából mint király uralkodott a zsidók felett. «Hol van, ki született, a zsidók királya? Láttuk ugyanis csillagát napkeleten és eljöttünk imádni őt», tudakozódtak Heródestől.

Ez a kérdés megrémítette Heródest és Jeruzsálem népét. Heródes féltette trónját a keresett újszülött királytól; a nép pedig a trónváltozással esetleg együttjáró felfordulástól. A papi fejedelmekkel és írástudókkal tartott tanácskozás után Heródes az előkelő jövevényeket Betlehembe irányította, mint ahol Micheas próféta (5, 2) jövendölése értelmében a Messiásnak születni kellett. Azonban lelkükre kötötte, hogy ha megtalálták a gyermeket, jöjjenek vissza s jelentsék, mert ő is hódolatát akarja neki bemutatni. Ezt azonban Heródes hazug, álnok lélekkel mondta. Valódi szándéka ugyanis az volt, hogy megöletti a gyermeket, ki ott trónját és hatalmát veszélyeztette.

Ezután a három férfiú elhagyta Jeruzsálemet s Betlehem felé vette útját. S íme, az égen újra feltűnt a csodálatos csillag. Folyton előttük haladt s elvezette őket a barlangba, az Úr Jézus szülőhelyére, s ott fölötte ragyogón megpihent, mint a szent Fiát őrző mennyei Atya fölséges tekintete, Mély áhítattal borult le a három jámbor férfiú az isteni kised előtt; szent hódolattal imádták őt s eléje rakták hazájokból hozott ajándékaikat: aranyat, tömjént és mirhát. Miután éjjel álmukban Isten felvilágosította őket Heródes gonosz szándéka felől, Jeruzsálemet és Heródest elkerülve tértek vissza országukba.

A Szentírás, mely ezt elbeszéli (Máté 2, 1—12), a három jámbor férfiút mágusoknak mondja. A mágusok tudományban és jámborságban kiváló keleti papi testület alkottak. A nép — mint az ünnep «Három királyok» neve elárulja — királyoknak mondja őket, mint akik által teljeseedsbe ment Izajás jövendölése: «A népek a te világosságodban járnak és a királyok a neked támadott fényességben . . . hozzád jő a pogányok ereje . . . Tevék sokasága borít el téged; mind eljönnek Sábából, aranyat és tömjént hozván» (Iz. 60, 3—10; Zsolt. 71, 9—11). A hagyományban Gáspár, Menyhért, Boldizsár néven szerepelnek; Gáspár még fiatal, Menyhért már öszbe borult, Boldizsár feketebőrű. A hagyomány szerint Szent Tamás apostol kezeiből felvették a keresztséget; sőt püspökökké szentelve Perzsiában hirdették az evangéliumot. Szent ereklyéikről az a jámbor hit, hogy temetkezési helyükről Konstantinápolyba, majd Milánóba vitettek, s 1162-től Kölnben vannak, hol még a 18. században is zarándokok sűrű menetei látogatták.

Ugyanerre a napra esik

Szent Makra szűz vértanu † 304 Rheims-ben, Dioklecián üldözése idején.

Szent Melánius püspök † 550 körül Rennes-ben, Franciaországban.

Szent Nilammon remete † 404 körül Egyiptomban. Mikor ellenkezése dacára meg akarták tenni püspöknek és vitték szentelni, útközben Istenhez fohászzkodott: segítsen rajta; s még az úton, imádság közben kiadta lelkét.

Január 7.

Szent Lúcián áldozópap, vértanu † 312.

Szent Lúcián Szíriának Szamoszata nevű városában született. Szülei jámbor keresztények voltak. Korán elhaltak ugyan, mégis mélyen beleoltották gyermekük szívébe azt a szép, gyengéd szeretetet, mely miatt a pogányok csodálkozva mondogatták a keresztényekről: «Ime, mennyire szeretik egymást!» Tizenkétéves korában árvaságra jutott; vagyonát elosztotta a szegények között s Edesszába ment. Itt Makárius vezetése alatt a szent tudományokban annyira haladt, hogy a hívek kitűnő tanítója és az eretnekek félelmes cáfolója lett belőle. Emellett kerülte a tétlenséget, hústól és bortól tartóztatta magát; igen mértékletes volt az evésben, buzgó az imádságban és virrasztásban. Tudatában lévén a veszedelmeknek, melyeket a sok könnyelmű beszéd hoz az emberre, igen komoly és kevésbeszédű volt. Ha ajka megnyílt, rendszerint a Szentírás szavait hallatta.

Miután a szent tudományokban és a tökéletességben ilyen haladást tett, Antiochiában felvette az egyházi rendet s mint felszentelt pap iskolát nyitott; tanult és bátor hitvédőket akart itt nevelni. Tanítványaitól sem fizetést, sem jutalmat el nem fogadott, hanem maga kezével kereste meg kenyerét; gyorsan tudott írni, s így másolással annyit keresett, hogy nemcsak maga megélt, hanem még bőséges alalmazását is osztogattott.

Írásai és életszentsége a hívők szeretetét és tiszteletét szerezték meg neki. De annál jobban rettegték szavától és tollától az eretnekek és pogányok. Ez volt az oka, hogy 303-ban elfogták és Nikomédiába hurcolták. Útközben negyven katonával találkozott, kik a kínzások hatása alatt kereszt-

tény hittüket megtagadták. Lúcián szemrehányásai és buzdításai annyira megrendítették a hitehagyó katonákat, hogy bűnüket keservesen megbánták, sírva újra keresztényeknek vallották magukat s vérükkel pecsételték meg hitvallásukat. Ennek a negyven katonának vértanusága nagy diadala és öröme volt Lúciánnak. Egyszerre negyven pálmaágot küldött előre az örökkévalóságba, mielőtt a saját vértanui koszorúját elkészítette.

Éveken keresztül tartották fogságban. Rengeteget szenvedett. Majd ígéretekkel csábították Krisztus megtagadására, majd meg éhezették s éhségében a pogány isteneknek feláldozott állatok húásával kínálgatták. Mikor sem így, sem úgy nem mentek vele semmire, kínzásoknak vetették alá. Végül tömlöcbe taszították s a tömlöc cserépdarabokkal behintett padlóján feszítették ki hátrakötött kezekkel.

Ilyen állapotban volt Szent Lúcián, mikor közeledett a Három Királyok ünnepe, a régi egyházban egyúttal a Megváltó születésének ünnepe. A keresztények, kik vele együtt sínylődtek a börtönben, égtek a szent vágytól, hogy ezt az ünnepet az Úr Jézus vételével ünnepeljék meg s új erőt kapjanak közelinek érzett végső csatájukra. Áldozópap csak egy volt közöttük, Lúcián, az is hanyatt a földre volt bilincselve; oltárnak, asztalnak meg nyoma sem volt.

Most olyan szentmise következett, amilyent sem előbb, sem azután nem mutattak be, amelyre azonban ma, 1600 év visszaemlékezések egy szem sem marad szárazon, egy szív sem keményen. Szabad keresztények a tömlöcön keresztül kenyeret és bort adtak be; fogolytársai Lúciánnak mellére gyolcskendőt terítettek, erre helyezték a szentmiséhez szükséges kenyeret és bort. A megkínzott vértanu melle volt az oltárkö! Elimádkozta a miseimádságokat, majd elmondta az átváltozás szavait. S íme, az Úr Jézus teste és vére ott pihen a szent vértanu keblén! Az egyik vértanu-társ, egy diakonus felkel s megáldoztatja a jelenlevőket. Ez volt Lúcián utolsó miséje! Hite és Krisztus-szeretete ott ült a szemében. Tekintete egyébként is ellenállhatatlan erővel hatott mindenkire. Az a hit járta a pogányok között, hogy Lúciánnak már pusztá nézése megtérésre indítja az embereket. Ebben a hitben volt maga a császár is, s mikor Lúciánt eléje hurcolták kihallgatásra, vékony selyemkárpittal védekezett, hogy tekintetük ne találkozzék. Félt Lúcián ellenállhatatlan, térítő szemeitől. A császár kérdéseire, hogy

mi a neve, honnan való, mi a foglalkozása, mindig ezt az egy feleletet adta: «Keresztény vagyok». A haragra gerjedt császár kegyetlen kínokkal fenyegette, de Lúcián kitartott felelete mellett, mely rövidségében is mindent megmond: «Keresztény vagyok».

Tizennégy napig feküdt Lúcián kifeszítve a cserépdarabokon. Tizenötödik napra a császár szolgát küldött, nézze meg, vajjon él-e még. A sok kintól és vérvesztéstől már halálra vált szent férfiú így szólt a szolgának: «Menj, mondd meg a császárnak: keresztény vagyok».

Végül Maximínus császár parancsára 312-ben ezen a napon lefejezték. Helénopolisban, Szent Ilona császárnő városában temették el, s nagy tiszteletben részesítették. Nagy

honfi ársa, Aranyszájú Szent János (jan. 27) is dicsőítő beszédben magasztalja a hőst, ki nem félt semmitől, csak a bűntől.

Ugyanerre a napra esik

A gyermek Jézus visszatérése Egyiptomból.

Szent Klérus vértanu † 310 körül, diákonus Antiochiában.

Szent Nikétás püspök † 414. Magyarország délkeleti szélein hirdette az evangéliumot, dákoknak, besenyőknek, gétáknak. Mint Remézia püspöke halt meg Szerbiában. Nagy tisztelője volt Nólai Szent Félixnek (jan. 14) és barátja Nólai Szent Paulinnak (jún. 22). Alighanem ő szerzette a Te Deum-ot (Téged Isten dicsérünk).

Szent Tivadar szerzetes † 340 körül Egyiptomban, Nagy Konstantin korában.

Szent Bálint † 400, passzaui püspök, itt és Tirolban buzgó hittérítő.

* **Boldog Artur** vértanu † 1643. Ferences Angliában, Ünneplik dec. 11-én,

* Szent Melánia, lásd dec. 31.

* Szent Aelred hitvalló † 1167. Rievieux-nak, a legszigorúbb angol kolostornak alapítója és apátja. Nagy szigorúsága mellett is rendkívül gyöngéd volt barátai iránt. Egy noviciusa vissza akart térni a világba. Az apát hiába kérlelte. Végre azt mondta: «Ne tedd tönkre magadat; különben — nem is teheted, ha akarnád se». Az ifjú elhagyta a kolostort és ment a hegyek közt egész nap — amint ő gondolta, — vissza a világba. Estére egy kolostort látott maga előtt — a rievieuxihoz hasonlót. Az volt! Aelred fogadta: «Látod, fiam, annyi könnyet ontottam érted Isten előtt; tudtam, nem enged elveszni».

Január 8.

Szent Szeverin hitvalló † 482.

Nemzetsége és hazája ismeretlen. Csak sejteni lehet, hogy Észak-Afrikának vagy Egyiptomnak valamelyik kolostorából jöhetett. A legnagyobb veszély és pusztulás idején, a népvándorlás legviharosabb századában jelent meg Noricumban, a mai Ausztria területén 454-ben. Sok keresztény család élt még itt a római uralom idejéből. Most ezek magukra maradtak s ki voltak szolgáltatva a barbárok és eretnekek üldözéseinek. Ők érezték elsősorban az «Isten ostorának», Attilának hadjáratait; de a rettegett hún király halálával még inkább megnehezedett az idők járása fölöttük. A rugok, gótok, herulok véres harcokban osztoztak Attila örökségén s Noricumon keresztül iparkodtak a barbárok ígéretföldjére: Itáliába. Hadseregek és népek vonulásában, a véres csaták, kegyetlen sarcolások nyomorúságában Isten angyalaként fogadták Szent Szeverint. Bécstől Passauig és Salzburgig járt közöttük. Ott jelent meg, ahol legnagyobb volt a veszély, hogy bűnbánatra intse őket s a nagy világrengésből legalább a lelküket mentse meg. Szükség volt erre, hiszen elhagyatottságukban a régi keresztények is elvadultak, s akadt rajtuk javítani való, volt okuk penitenciára.

De sokszor a földi segítséget is kiimádkozta számukra. Mikor egy barbár sereg ostrom alá fogta Comagenis városát (most Hohenburg, Alsó-Ausztria), a lakosok megszívlelték Szeverin figyelmeztetését, bőjttel, imádsággal és alamizsnával engesztelték Istent bűneikért. Erre egy hirtelen jött földrengés annyira megrémítette az ostromlókat, hogy megfutamodtak.

Jó előre megjelent a fenyegetett városokban, s akik hallgattak rá, azokat biztosabb menedékhelyre vezette. Akadtak, akik kigúnyolták s maradtak. Mikor azután rájuk tört a veszedelem, már késő volt a bánat. Így jártak Juvauum (a mai Salzburg) lakói: a herulok pusztították el őket.

Mindenfelé leégett, kifosztott városok jelezték a barbár seregek útját, s a maradék népség sokszor a legnagyobb ínséget szenvedte. Még a védettebb helyek is ki voltak téve ilyesminek. Egy kemény télben befagyott a Duna, elakadtak a gabonaszállító hajók, s az egyébként ellenségtől nem járt Faviana (Bécs) városában is éhínség lépett fel. Az ínségesek Szeverinhez fordultak segítségért. El is ment hozzájuk s biztatta őket, hogy ha bűnbánatot tartanak, Isten megkönyörül rajtuk. Megteltek a templomok imádkozókkal. A szentnek közben tudomására jutott, hogy egy Prokula nevű gazdag özvegyasszony nagymennyiségű gabonát rejteget, s a legnagyobb ínség idején akarja eladni uzsoraáron. Elment hozzá, hogy felelősségre vonja.

«Miért lettél nemesi származásod ellenére a fősvénység rabszolgája? Nem tudod-e az Apostol szavából, hogy ez bálványimádás? Tudd meg, hogy Isten meghallgatja az éhezőket és ad nekik kenyeret. Akkor majd a Dunába szóráthatod, amit jogtalanul elrejtettél. A halakkal kell azt a jót tenned, amit most sajnálsz testvéreidtól. Szállj magadba! Ha kiosztod azt, amit gyalázatosan elrejtettél — míg Isten gyermekei éheznek —, többet segítesz magadon, mint a szegényeken.» Az özvegy megrendült a kemény beszédtől s kiosztotta, amije csak volt. S az Úr, aki a fősvény szívet is meg tudja lágyítani, a Duna jegét is megolvasztotta. Mire az özvegy gabonája elfogyott, megérkeztek a hajók.

De nemcsak városok, hanem egyesek is gyakran fordultak Szeverinhez oltalomért. Szívesen segített rajtuk. Egyszer egy özvegyasszony hozta eléje tizenkét év óta betegeskedő fiát. A fiú mozdulni sem tudott. Talicskán tolta a szenthez s egész természetesnek tartotta, hogy az akár csodával is segít. Szeverin alázatosan figyelmeztette az asszonyt, hogy fia gyógyulását csak Istentől várhatja. Az Úr irgalmát esedezze ki tehát alamizsnálkodással. Mikor látta, hogy milyen készségesen követi tanácsát az asszony, bár nagyon szegény volt, maga is vele imádkozott. És a fiú meggyógyult, a saját lábán ment haza.

A keresztény hit erősítésére kolostorokat alapított

Favianában és Passauban. Az előbbi volt állandó tartózkodási helye. De amikor tehetett, félrevonult egy erdei kunyhóba, hogy az elmélkedésnek és imádságnak éljen. Ez a visszavonulás nem akadályozta hírének terjedését. Ellenségei, ariánus eretnekek és barbár harcosok egyaránt tiszteletben tartották, sőt szerették. Fejedelmeik többször fordultak hozzá tanácsért. Odovaker, a herulok királya is fölkereste a szentet kunyhójában, mikor 474-ben Itáliába készült. A hatalmas szál ember csak meggörnyedve fért be az alacsony kunyhóba. De azért bement és a csatákon megtépett medvebőrében, alázatosan meghajolva hallgatta a szent szavát, aki biztatta:

«Csak menj Itáliába ebben a rossz medvebőrben. Ott hamarosan más ruhába fogsz öltözni.» Mikor Odovaker meghódította Itáliát és 476-ban Ravennát elfoglalva megdöntötte a nyugatrómai birodalmat, megemlékezett a Faviana melletti szentről. Kész volt minden kérését teljesíteni. De Szeverin csak azt kérte, hogy egypár száműzöttet engedjen hazatérni.

Ha szükséges volt, a királyok is megfeddette. Keresztény népe hosszabb időre a rugok uralma alá került. Flaccicius volt a királyuk. Felesége, Giza királyné, a különben jóindulatú királyt kegyetlenkedésre ösztönözte. Ekkor a szent, mivel öregsége miatt már nem tudott járni, magához hívatta Flacciciust feleségestül s szentől-szembe mondta nekik: «Szélíden és jószágosan bánj alattvalóiddal, mert neked is számot kell majd adnod a királyok Királya előtt. Országokat az Isten oltalma tartotta fenn eddig. Vigyázzatok, nehogy elnyomott és sanyargatott alattvalóitok könnye Isten bosszúját hozza rátok!»

Mikor a királyi látogatók eltávoztak, kérte szerzetes-társait, hogy halála után vigyék magukkal csontjait Itáliába. Mert menekülniök kell. Olyan nagy lesz a pusztulás, hogy még a sírokat sem hagyják békében.

Élete végén járt már. Halála idejét előre megmondotta. Mikor ez elérkezett, köréje gyűltek társai, hogy búcsúzzanak. Megáldotta őket s kérte, hogy maradjanak állhatatosak a hitben; akkor is, ha még sok megpróbáltatáson kell keresztülmenniök. S Ábrahám példájára hivatkozott. Joggal tette. Ábrahám sorsát élte ő is végig, mióta eljött hazájából erre az idegen földre az Úr kedvéért. Így búcsúzott:

«Ábrahám pátriárkát az Isten hívta. Hittel engedel-

meskedett az Úrnak, elhagyta az otthont, ami örökségül várt rá. Elköltözött hazájából anélkül, hogy tudta volna, tulajdonképen hová megy. Kövessétek hát ennek a pátriárkának hitét, járjatok a szentségben az ő nyomán. Vessétek meg, ami földi, és égi haza felé iparkodjatok. Bízom az Úrban, hogy örök boldogsággal jutalmaz titeket, ha követitek tanácsomat.»

Megjelölte magát a kereszt jelével, megcsókolta társait s kérte őket, hogy zsoldárokat énekeljenek. De a sírás miatt nem jött szó az ajkukra. Erre maga kezdette reá:

Dicsérjétek az Istent szentélyében,

Dicsérjétek az ég erősségében (150. zs.).

Lassan átvették az éneket a társak, s a végét már apátjuk nélkül énekeltek:

Minden lélek dicsérje az Urat. Alleluja!

Szeverin már az örök hazába ért a földi vándorlásból: 482 január 8-án.

Hat év múlva a szerzeteseknek menekülniök kellett. Odovaker fogadta be őket Noricum többi keresztény lakójával együtt. Magukkal vitték Szent Szeverin holttestét is, amely a sír megnyitásakor még teljesen ép volt. Most Nápoly közelében, Fractában van eltemetve.

Ugyanerre a napra esik

Szent Apollináris püspök † 180 körül; jeles hitvédő iratokat terjesztett Markus Aurélius császár elé.

Szent Erhard püspök † 750 körül. Angliából ment Bajorországba az evangéliumot hirdetni. A Rajna vidékén Ottiko hercegnek vakon született lányát, *Szent Otiliát* († 720 körül) megkeresztelte, miután a herceg el akarta emésztetni és anyja titkon fölnevelte; a keresztség után látni kezdett. Mint Regensburg püspöke halt meg.

Január 9.

Szent Júlián vértanu és Bazilissza szűz † 303.

1600 év ködös messzeségében nehéz kifürkészni, mennyi az igazság Szent Júlián és hitvestársa, Bazilissza épületes történetében. Talán csak egy mustármagnyi, amit aztán a jámbor képzelet tovább szövögetett. Azonban bármint van is, sértetlenül marad a példázott erkölcsi tanulság: a szép lelki szeretet és a vértanui hithűség diadalmas vonzóereje.

Júlián mint előkelő szülők egyetlen gyermeke igen gondos nevelésben részesült. Nagy haladást tett a lelki életben és a tudományban egyaránt. A Szentírást és a vértanúk történetét nagy odaadással és élvezettel olvasgatta. Mikor arra került a sor, hogy jövője felől döntsön, Szent Pálnak szavait forgatta elméjében: «Akarom pedig, hogy aggodalom nélkül legyetek. Aki feleség nélkül van, azokra gondol, amik az Úréi, hogyan legyen az Istennek tetszésére. Akinek pedig felesége van, azokon töpreng, amik a világiéi, hogyan járjon felesége kedvében, és meg van osztva» (Kor. I. 7, 32—33). Az apostol tanácsa értelmében az osztatlan Isten-szolgálat útját választotta, és úgy határozott, hogy nőtlenségben és önmegtartóztatásban éli le életét. Szülei azonban a család fenntartását várták egyetlen gyermeküktől. Sikerült is rávenniök, hogy megházasodjék. Mindazáltal nem mondott le előbbi szent szándékáról. Bazilissza, kit feleségül vett, szintén istenfélő lélek volt, s midőn megismerte Júlián lelkületét, ő is Istennek ajánlotta fel szűzességét. A világ zajában mind a ketten tiszta életet éltek, s mint egy régi írás mondja róluk, úgy tündöklöttek, mint két szál fehér liliom a túskebokrok között.

Antiochia nevű városban laktak, de a hagyomány nem mondja meg, hogy melyik Antiochiát kell értenünk. Némelyek az egyiptomi Antinoe nevű városra gondolnak, mely Remete Szent Antal szülőhelyétől délre esett.

A szülők halála után elvonultak a világból és remete-életet kezdtek. Egymáshoz közel épített két külön cellában laktak. Igen sokan mentek utánuk a magányba, hogy istenfélő életüket utánozzák és kiváló erényeiket kövessék. Júlián cellája körül telepedtek le a férfiak; Bazilissza körül pedig tisztaéletű asszonyok és ártatlan leányok. Itt is, ott is egy-egy nagy telep, valóságos remetegyarmat keletkezett. Az említett régi írás szerint «Júlián mint a nap, Bazilissza miként a hold világítottak társaiknak».

A két telep lakói igen szép életet éltek. Egyszerűek voltak és alázatosak, csendesek és bensőségesek. Mindenikük önmaga iránt szigorú, a többiekkel szemben kíméletes; beszédében kedves, magatartásában gyengéd. Fényűzés és önfejlőség távol volt tőlük. Gondosan kerültek minden könnyelműséget és a tisztátalanságnak még a leggyöngébb leheletét is. A nőkön szűzies szemérem bája ömlött el; a férfiak a nemes fegyelem vértetét viselték.

Mikor a Dioklecián-féle üldözés (303) iszonyú vihará-

nak előjelei eljutottak hozzájuk, Bazilissza és társnői azért könyörögtek, hogy Isten atyai gondviselése a fenyegető veszedelemben is őrizze meg sértetlenül tisztaságukat. Bazilissza éjjeli látomásban kijelentést kapott Istentől, hogy neveik a szűzek könyvében vannak beírva. A szentéletű asszonyokat és leányokat egymásután szólította magához az Úr, legutolsónak hagyva Bazilisszát, ki Júliánnal közölte halála óráját. Együtt imádkoztak, mikor a hűséges és ártatlan feleség kiadta lelkét. Így történt, hogy mielőtt a veszély hozzájuk ért, a Szentlélek kedves galambjai kiröppentek a mulandóság gyarló fészkeből és a mennyei Atya hajlékában találtak biztos, örök otthont.

Ezután érkezett el az üldözési parancs arra a vidékre, hol Júlián és társai éltek. Az üldözés elől sokan elmenekültek a városokból és a pusztában, a hegyek között kerestek menedékhelyet. Júliánékhoz is sokan jöttek, papok és világiak. Marcián kormányzó tudomást szerzett erről s a telepet körülkerítette. Mikor vallatásra került a sor, a bíró hamarosan kénytelen volt belátni, hogy ezek inkább készek a halált elszenvedni, mint az Úr Krisztust megtagadni. Ezért Júliánt, mint vezérüket, nagyobb megkínzásra félretette, a többiekre pedig rágyújtatta a telepet. A lángoló cellák ropogását túlharsogta a sokszáz hős remete dala, mígnem megszenesedett ajkukról elköltözött lelkük odaát a mennyországban belevegyült a szűzek diadaléneket zengő kórusába.

Júlián egyedül maradt. Marcián az üldözők szokása szerint először ígéretekkel és fenyegetésekkel, utóbb különféle kegyetlenségekkel és kínzásokkal akarta hitének megtagadására rávenni. Azonban minden mesterkedése és erőszakoskodása kárba veszett! Nemcsak Júliánt nem törte meg, hanem a szent vértanu hősi lelkierije és a vele történt csodák többeket Krisztushoz vezettek.

Mikor Marcián kínpadra feszítette és megbotoztatta a szent férfiút, a vad botozásban széttöredező botnak szilánkjá az egyik botozó szolga szemébe pattant és a szolga megvakult. Hiába könyörögtek a pogány papok, a bálványok a megsérült szemet nem bírták meggyógyítani. Szent Júlián az Úr Krisztushoz könyörgött, azután pedig megjelölte a szolga beteg szemét a szent kereszt jelével, mire visszanyerte látását. Örömtől eltelve hálás szívvel kiáltott fel a meggyógyult ember: «Krisztus valóban Isten! Egyedül őt illeti imádás!» Eme hitvallásáért Marcián tüstént lefejeztette.

A megbotozás után Szent Júliánt megláncolva vezették körül a város utcáin. Celzus, Marcián fia épen kitekintett könyvei közül. Nyomban látomása lett: látta, amint egy fehérruhás angyalsereg Júlián fejére tündöklő drágaköves koronát tesz. Erre otthagyta könyveit, hangosan kereszténynek vallotta magát és Júliánhoz szegődött.

Az atya a fiú hirtelen megtérését Júlián bűvészkedésének tulajdonította s mindkettőjüket sötét börtönbe vetette abban a reményben, hogy fiát a félelem majd kijózanítja. Azonban a börtönben égi fényesség támadt, melyen elálmélkodva az őrtálló katonák is hinni kezdtetek az Úr Krisztusban. Marcián ezeket is Júlián és Celzus mellé záratta.

Volt abban a városban egy Antal nevű pap, valami előkelő úr hét árvájának nevelője. Mikor Antal és a gyermekek tudomást szereztek a történetekről, bebocsáttatást eszközöltek ki a börtönbe s megkeresztelték Celzust és a húsz katonát.

Marcián föllebbvalóitól azt az utasítást kapta, hogy Júliánt és társait forró olajban égesse meg. Mikor Júliánt a börtönből kivezették, épen egy pogány halottat vittek el a ház előtt. Marcián gúnyolódva szólt oda Júliánnak, hogy ha Krisztus csakugyan Isten, az ő erejével támassa föl a halottat. Szent Júlián nagy hite és az Úr Krisztus kegyessége következtében a halott csakugyan föléledt, Júliánhoz csatlakozott és megkeresztelkedett. A vesztőhelyen már készen várták Júliánt és megtérteit a forró olajjal telt katlanok. Celzus utolsó kegyelemképpen azt kérte atyjától, hogy három napig anyjával lehessen, ha sértetlenül kerülne elő a forró olajból. Atya megígérte. A vértanúk énekelve

léptek az izzó folyadékba s íme, Isten mindnyájokat épségben őrizte meg.

Isten még egy lélekkel szaporította számukat, mielőtt magához vette volna őket. Marcián ugyanis megtartotta ígéretét, s Celzus három napot anyjával töltött. Ezt az időt anyja megtérítésére és megkeresztelésére használta föl. Miután Marcián ezt megtudta, iszonyatos dühre gerjedt s feleségét és fiát abba a börtönbe taszította, melyben a többi vértanu sínylődött.

Tehetetlen haragja és a vértanuk folyton növekedő száma fojtogatta Marciánt; szeretett volna véget vetni a kínos ügynek. Az Úr Krisztus is megelégette szenvedéseiket és méltóknak ítélte őket az örök dicsőség koszorújára. Marcián a hét árvát megégettette, a többieket pedig lefejeztette.

Ugyanerre a napra esik

Szent Marciána szűz, vértanu † 303 Mauritániában, Afrikában.

Szent Péter püspök † 390 körül mint Szebaszte püspöke Örményországban. Szent család szent sarja volt (lásd jún. 14). Atyja kora halála után szent testvérei nevelték szentté, különösen Vazul és Makrina.

Szent Marcellin püspök † 550 körül Ankonában, Nagy Szent Gergely pápa tanúsága szerint köszvénye miatt nem tudott járni; barátai vitték a várost végveszedelemmel fenyegető tűzvész elé, mely erre megszűnt.

Január 10.

Szent Fruzsina szűz † 470.

Pafnúcjusnak gazdag és előkelő alexandriai úrnak volt a leánya. Úgy jött a világra, mint sokan a szentek közül: sok éven át gyermektelen szülei imádsággal könyörögték ki Istentől. Istenfélő atyja nagy vágyódásában még fogadalmat is tett, hogy magzatát az Úrnak szolgálatára adja, ha könyörgése meghallgatásra talál. Később azonban megfélekedezett a Szentírás intéséről: «Ha valamit fogadtál, ne késsél megtartani» (Préd. 5, 3). S leányát inkább kívánta világi örömeiben és tündöklésben látni, mint az Úr egyszerű és alázatos szolgálói között.

Fruzsina azonban kora fiatalságától kezdve nagyon áhítozott a szent magány és a lelket nevelő önsanyargatás után. A Szentlélek a pusztába, a remeték közé hívta őt. Miután

hiába esengett atyja beleegyezéséért, sőt hallania kellett, hogy Istennek tett ígérete dacára atyja férjhez akarja adni, szent vággyal, de helytelen fiatalos elhamarkodottsággal titokban eltávozott a szülői házból, férfiruhába öltözött s a remetékhez ment a pusztába. Így, akinek születése olyan nagy örömmel töltötte el a szülőket, hogy Fruzsina nevet adtak neki, ami görögül annyi, mint öröm, eltűnésével mérhetetlen gyászba borította most az atyai házat.

Fruzsina a remetesség főnökénél, Teodóziusnál Smaragd álnéven jelentkezett. Szíves fogadtatásban részesült, egy félreeső rideg cellát kapott otthonul s egy szentéletű, bölcs remetét lelki vezetőül. Rövid idő alatt nagy haladást tett a tökéletességben, és Isten sok csodával tüntette ki. Az önmegtagadás és engedelmesség voltak lelke szép kertjének leg-gondosabban ápolt virágai.

Az elveszett lányán bánkódó és a lelkiismeret szemre-hányásai alatt emésztődő atya fáradtságos és hiábavaló keresés közben sokszor járt a pusztában is. Az a gyöngye remény élt benne, hátha esetleg ott találja leányát; másrészt pedig a remeték istenfélő beszédei sok vigasztalással szolgáltak szenvedő lelkének. Többször beszélt Smaragddal is, kinek épületes, bölcs szavai különösen enyhületére szolgáltak. De a durva, szegényes ruhájú, ápolatlan külsejű és önmegtagadás-tól megkeményített arcú férfiúban nem tudott bájos, fiatal leányára ismerni.

Az évek multak s a pusztában töltött harmincnyolc év nélkülözései és önmegtagadásai felőrölték Smaragd életerejét. Ötvenhat éves volt, mikor halálos ágyon fektült. Elhivatta atyját s feltárta előtte kilétét. A nem remélt viszontlátás kimondhatatlan örömmel töltötte el az öreg atyát, ki hálát adott Istennek, hogy ily különös módon gondoskodott annak a fogadalomnak teljesedéséről, melyet ő, a fogadalomtevő beváltani elmulasztott. Eltemetett remete leányának kemény cellájában töltötte hátralevő napjait, hogy így is vezekeljen Istennel és leányával szemben elkövetett bűnéért.

Fruzsina testét Egyiptomból Franciaországba vitték s Compiègne-hez közel Beaulieu-ben őrzik. Ünnepe január 1-én van.

«Ha valamit fogadtál Istennek, ne vonakodjál teljesíteni; nem tetszik ugyanis neki a hűtelen és oktalan ígéret, hanem bármít fogadtál, add meg; sokkal jobb fogadalmat nem tenni, mint fogadalmat tenni s azután meg nem tartani» (Préd. 5, 3, 4.)

Ugyanerre a napra esik

Szent Nikánor vértanu a hét első diákonus közül (Ap. Csel. 6, 5) Ciprus szigetén.

Szent Agató pápa, hitvalló † 681. A III. konstantinápolyi egyetemes zsinathoz intézett levélben az ú. n. monotheíta eretnkséggel szemben megföljebbezhetetlen tekintéllyel kifejtette és meghatározta a katolikus tant: Krisztusban igaz isteni és igaz emberi természet van (kalcedoni zsinat, lásd febr. 9), s ezért igaz isteni és emberi akarata is van: két akarat, nem egy, mint a monotheíták hirdették.

Szent Vilmos püspök, hitvalló † 1209 Franciaországban. Ciszterci szerzetes, majd bourgesi püspök.

Urzeolus Szent Péter hitvalló † 997., velencei dogeból bencés szerzetes.

Szent X. Gergely pápa, hitvalló † 1276. A II. lyoni zsinaton 1274-ben visszafogadta a szakadár görögöket az Egyházba.

* **Szent Oringa** (Krisztiana) szűz † 1310. Szegény földműves szülők gyermeke, Firenze közelében. Míg atyja barmait őrizte, imádsággal és elmélkedéssel szentelte és erősítette lelkét, Szülei halála után testvérei férjhez eröltették, ő inkább elment szolgálni Lucca városába, gazdájától csak ruhát és kis élelmet kért. Szülővárosában halt meg szegényes kis kolostorban.

Január 11.

Szent Teodózius hitvalló † 529.

A kappadóciai Garisszos faluban született. Már gyermekkorában nagy buzgósággal hallgatta a templomi Szentírás-olvasásokat, s amint fölserdült, a közeli Kománában az egyházi rendbe választották. Mint ifjú levita a lektorok (olvasók) rendjében működött. A hívek szívesen hallgatták az istentiszteleteken kedves szavát, de még jobban szerették illedelmessége és szerénysége miatt. Hivatása gyakorlása közben egyre jobban megismerte a Szentírást, s az ismerettel nőtt benne a vágy, hogy életre váltsa. Különösen megfogta lelkét az Üdvözítő biztatása: «Mindaz, aki elhagyja házát, vagy fivéreit, vagy nővéreit, vagy feleségét, vagy gyermekeit, vagy földjeit az én nevemért, százannyit kap és az örök életet bírja» (Máté 19, 29).

Nem is nyugodott addig, míg el nem indulhatott hazájából. Először a pusztákat kereste föl. Akkor volt virágjában a remeteélet. Ott álltak a stíliták oszlopai s mint fölkiáltójelek mutattak az égre. Másutt telepek nőttek ki a sivatagból

egy szent ember körül s a telepek lakói, a kemény önmegtagadásban élő cenobiták, életükkel mutatták, hogy «mily édes és gyönyörűséges együtt lakozni atyafi-testvéreknek» (Zsolt. 132, 1). Szívesen fogadták a vándort, asztalukhoz ültették. Egyszerű volt az étel, de a szeretet, amivel adták, különb a legfinomabb fűszernél. A magányos szentekhez is kijárt a város népe, ha már tanácstalanul állott élvezeteiben és vergődéseiben. S tudtak utat mutatni. Stiliták és cenobiták csendes emberek voltak. A pusztában a csend az úr. De nem is kellett itt a szóbeszéd: aki Istent keresett, lelket akart szabadítani, csak rájuk nézett és látta az utat.

Teodózius az Istent kereste. Nem fáradt, kiábrándult szívvel jött a pusztába; az első szeretet lángja hevítette. Ezt látta meg benne az Antiochia mellett remetéskedő Stilita Szent Simon, és mintha már régóta ismerte volna, ráköszöntött: «Isten hozott, Isten embere, Teodózius!» Főlhívta magához, megölelte, megcsókolta, magánál tartotta.

Stilita Szent Simon befolyása alatt megerősödött benne az elhatározás, hogy maga is a szerzetesek közé áll. Még elment Palesztina városaiba és sorra látogatta azokat a helyeket, ahol az Úr Jézus megfordult, de szíve a remetéknél maradt. Jeruzsálemben egy földijére talált, Longínus remetére, aki a város egyik bástyáján, Dávid tornyában élt. Öreg ember volt, sokat tapasztalt már a lelki életben s szívesen tanította fiatal honfitársát. Egy idő múlva azonban mesterének parancsára el kellett hagynia a magányt, melyet pedig annyira szeretett. A Jeruzsálem és Betlehem közt fekvő Kathisma-kolostorba ment s felvétette magát a szerzetesek közé, akik a szomszédos Mária-templom gondozását látták el. Mikor azonban társai őt akarták apátjukká választani, elmene-kült s két remetéhez csatlakozott. Majd tovább vándorolt a judeai pusztaságban, míg végre egy hegy csúcsán levő barlangnál állapodott meg, ahol a hagyomány szerint a kis Jézus imáadására jövő napkeleti bölcsek is megpihentek egy éjtszakára. Nem maradt sokáig egyedül. Egypár ifjú kereste föl, akik maguk is szerettek volna a tökéletesség útján járni. Teodózius befogadta őket, mert elmékedéseiben világos lett előtte, hogy az ember nemcsak magáért, hanem másokért is van s akkor sem szakad el Istentől a lelke, ha a teste ember-társaival foglalkozik.

A tanítványok hamarosan úgy megsokasodtak, hogy a szűk barlangban alig fértek. Sokszor kellett szükségét is szen-

vedniök, mert a puszta nyújtotta élelem kevés volt annyi embernek. Kolostort építettek tehát. Teodózius azt akarta, hogy ne legyenek mások terhére, hanem ők nyujthassanak segítséget a rászorulóknak. Először a templomot építették fel, ezután a testvérek lakóhelyét. Műhelyeket állítottak s hozzáfogtak a környék földjének műveléséhez. Szorgalmas munkájukból nemcsak megélhetésre jutott, hanem a telepet is állandóan fejleszthették. Lassanként még négy épületet emeltek a kolostor körül. Az egyik kórház volt. A másikba azokat fogadták be, akiknek öregségükre senkijük sem volt. Egyet építettek az előkelőbb utasok és vendégek számára, a negyedikben pedig a szegényeket szállásolták el és gondoskodtak megélhetésükről. Élég sokan voltak a telep állandó lakói, még többen jöttek ide hosszabb-rövidebb időre mint zarándokok. A templom is kevésnek bizonyult. Építettek tehát még hármat s nemzetiségek szerint osztották el bennük az embereket, hogy mindegyikük saját nyelvén hallgathassa az Isten igéjét.

A hatalmas telep fönntartása nagy szervező erőt kívánt a vezetőtől és az egésznek lelkétől, Teodóziustól, a szerzetesektől pedig az imádságon kívül sok munkát; de ez a munka nem a többtermelésért, hanem az emberekért folyt! Pedig Teodózius úgy indult valamikor, hogy a magányosságot kereste s legfőbb elmélkedési anyaga az volt, hogy «Szeresed Uradat Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből» (Máté 22, 37). Mégis az lett az elmélkedés gyakorlati gyümölcse, hogy emberéletet óvott és táplált. Igaz, hogy azért tudott mindent az embereknek juttatni, mert műhelymunka és építés, ápolás és szerető gondoskodás között a legfőbb törvényre is megtanította őket: Istent szeretni teljes szívből és minden erőből.

Kolostora nagy haladást jelentett a palesztinai szerzetesség előző állapotával szemben. Ezt méltányolták 493-ban a Jeruzsálembé egybegyült remeték és cenobiták, mikor Teodóziust Szent Szabbással együtt Palesztina összes kolostorainak és remeteségeinek felügyelőjévé választották. A két felügyelő működésének köszönhető, hogy a jeruzsálemi egyház a nemsokára bekövetkező támadások idején helytállt, mert a jól szervezett igazhitű szerzetességre támaszkodhatott.

Alig fejeződött be ugyanis a jeruzsálemi remetetanácskozás, mikor I. Anasztáz császár (491—518) a monofizita eretnekek védelmére kelt. Azt kívánta a jeruzsálemi érsektől,

hogy a kalcedoni zsinat monofizitaellenes határozatait vesse el és ismerje el a császár által kinevezett eretnek érzelmű Szevérust antióchiai pátriárkának. Ekkor Teodózius, Szabbással együtt, bejárta Palesztinát és János érsektől kezdve mindenkit fölbátorított, hogy álljon ellen a császár igazságtalan és hitet rontó kívánságának. A remeték és hívek zsúfolásig töltötték a jeruzsálemi Szent István-templomot, mikor az érsek a két apát kíséretében a szószékre lépett és kiközösítette Szevérust. A szószékről lefelé jövet Teodózius visszafordult s újra kikiáltotta nagy tűzzel: «Aki pedig a négy szent zsinatot nem fogadja úgy, mint a négy evangéliumot, az kiközösítés alá essék».

Mikor a császár értesült az eseményekről, számkivetésbe akarta küldeni Teodóziust. A szerzetesek azonban egy szívvel-lélekkel álltak vezértük mellé s levélben kérték a császárt, hogy hagyjon fel az igazhitűek üldözésével, mert templomaikat fölgyujthatja, életüket elveheti, mégis inkább engedelmeskednek Istennek, mint embereknek. A császár nem mert eljárni Teodóziussal szemben, de titokban figyelte. Mikor látta állhatosságát, végül is elfogatta és száműzte.

A számkivetés nem tartott sokáig, mert Anasztáz meghalt s Teodózius visszatérhetett társaihoz. De már nagyon érezte az öregség terhét. Hosszú időn át az ágyat sem hagyhatta el. Szenvedéseit nagy türelemmel viselte s nyugodtan nézett a halál elé. Már régóta készült rá. Kolostorának meg-alapításakor is az volt jelmondata: «Gondolj a halálra és sohasem vétkezel».

529 január 11-én halt meg 105 éves korában.

Ugyanerre a napra esik

Szent Higinus vértanu pápa † 140 körül.

Szent Melkiás vértanu pápa † 314. Ünnepe dec. 10.

Szent Szalvius vértanu † 490 körül Afrikában, kiről Szent Ágoston is mondott emlékbeszédet.

Szent Szalvius püspök † 620 körül Franciaországban, Amiens városában. Az van róla följegyezve, hogy a tőle alapított szerzet-házban istenes élet után meghalt. Szerzetestársai holttestét templomukban ravatalozták föl s egész éjjel virrasztottak. Reggel nagy robajjal kinyílt a koporsó, Szalvius mintegy álomból ébredve nézett körül, s ijedt társainak azt mondta, hogy útban volt a másvilág felé, Isten azonban visszaküldte, hogy tovább szolgáljon a földön. Erre megválasztották püspöknek. Sok csodatétel és irgalmasság-gyakorlás után szentül halt meg.

Szent Palemon apát † 330 Thebaiszban, Szent Pachómius mestere.

Szent Honoráta szűz † 500 körül Páviában.

Január 12.

Boldog Veronika szűz † 1497.

Szülei szegény napszámos sorban és boldogan éltek, mert igen istenfélők és dolgozók voltak. Egyetlen kincsük vallásosságuk volt, s ebből fakadt nagy, békés, szép családi életük. Szegénység és jámborság lett osztályrésze kis leányuknak is, ki 1444-ben született. A gyermekkor gondtalan örömeiből nem sok jutott neki, de az iskolásgyermekek kis és nagy gondjaiban sem volt része, mert szülei szegénységük miatt nem járathatták iskolába. Abban a korban, mikor a jobbmódú szülők gyermekei vidám játékokkal mulatoznak s az iskola padjain hasznos tudást gyűjtenek, Veronika már napszámban a mezőn dolgozott.

A hitgazságok és erkölcsi parancsolatok ismeretét sem az iskolában könyvekből tanulta, hanem azokból a jámbor beszélgetésekből, melyeket esténként munka után szüleiivel folytatott, továbbá a vasárnapi prédikációból. Amit azonban egyszer hallott, azzal úgy tett, mint Szűz Mária, kiről azt mondja a Szentírás: Mária ez igéket mind szívében tartotta (Luk. 2, 51). Amit Veronika hallott Istentől, az Úr Jézus Krisztusról, Isten parancsolatairól, az istenes életről, azt jól szívébe zárta és elméjében forgatta. S míg a mezőn leánytársai munkaközben tereferéltek s a falu pletykáit beszéltek meg, ő hallgatagon dolgozott, keze serényen foglalatoskodott, lelke pedig Istennél járt. Nagyon értett ahhoz, hogy minden munkáját Istennel való bensőséges egysültségen végezze. Ez volt az ő nagy művészete, melyet nem embertől tanult, hanem éber füllel a Szentlélek Úristennek a lélek mélyén halkán suttogó útmutatásaiból.

A világi élet megosztja az embert s szívének csak a felét hagyja meg az Isten számára. Másik felét a földi gondok és a munka foglalja le. Ezt tapasztalta önmagán Veronika is. Ezért elment a szülőfaluja (Binasco) közelében (Milánó mellett) fekvő Szent Márta-zárda főnöknőjéhez s fölvételt kért. Mivel írni és olvasni nem tudott, a főnöknő nem teljesíthette kérését. Ettől kezdve a súlyos napi munka után nehéz kézzel, álmos

fejjel, bele a késő éjtszakába próbálgatta az írást és olvasást. Tanuláshoz nem volt szokva s a kemény mezei munkától kimerült; nem csoda, ha lassan haladt. S valahányszor ráeszmélt, milyen hosszú évek volnának szükségesek, míg ő annyira megtanul írni és olvasni, hogy a Szent Márta-zárdába fölvegyék, elszomorodott és csöndesen elsirdogált. Egy este, mikor ilyen reménytelen lelki állapotban a betűkkel vesződött, megjelent neki Szűz Mária s így szólt hozzá: «Neked csak három betűt kell tudnod; az első az Isten és felebarát szeretete; a második a béketűrés; a harmadik az Úr Jézus kínszenvedéséről való elmélkedés». Veronika jól megjegyezte a három betűt s buzgón gyakorolta. S mikor háromesztendei könyörgés és próbálgatás után végre felvették apácának, csodálatos módon tanító nélkül tudott írni és olvasni.

A zárdában nagy alázatosságával és a szent szegénység szeretetével tűnt ki. Szívesen járt alamizsnát gyűjteni s béketűréssel viselte a vele járó alkalmatlanságokat. Mindig jókedvvel dolgozott s a legnehezebb és legalantasabb munkát is zúgolódás nélkül, szent örömmel végezte. Mégis leginkább az volt kedvére, ha a mezőre küldték az állatokat őrizni. A természet áhítatos magányában, az istenfélő léleknek némaságukban is sokatmondó rétek és szántóföldek között, virágok és madarak társaságában újra átélte a boldog gyermekkori napokat a binascai mezőn, az Úristennel töltött szent órákat.

Alig mult el ötven éves, mikor betegeskedni kezdett; nagy testi gyengeség lepte meg. Betegsége dacára a szerzetesi szabályok megtartásán semmit sem tágított. «Míg erőm és időm van, dolgoznom illik», szokta mondogatni. Az Úr Jézus Krisztusért vállalt munkáját, sok-sok elmélkedését és imádságait Isten elragadtatásokkal és kinyilatkoztatásokkal jutalmazta meg. Halála óráját is jó előre közölte Veronikával. Halála után húsz évvel, 1517-ben X. Leó pápa a boldogok sorába iktatta. Ünnepe január 13-án van.

Ugyanerre a napra esnek

Szent Tigris áldozópap és **Szent Eutrópius** lektor vértanuk, † 407 körül Konstantinápolyban. Hívek maradtak Aranyszájú Szent Jánoshoz (lásd jan. 27); rájuk fogták a számkivetés után kitört tüzet, mely eleméztette a főtemplomot és törvényszéket.

Szent Árkádus vértanu † 260 körül Mauritániában, Afrikában. Hogy barátját kiszabadítsa, maga jelentkezett a bírónál. Mikor föl-szólították, hogy tagadja meg a kereszténységet, azt válaszolta: «Az

én életem Krisztus és meghalnom nyereség). Erre Izenkint leszelték először ujjait, aztán kezeit, aztán karjait a könyökig, tövig; ugyanígy lábait s végül a még élő csonka törzsöt fölmetszették. Arkádus közben folyton hálát adott Istennek, hogy méltónak találta vértanúságra.

Negyvenkét szerzetes vértanu † 750 tájban Efezusban; a képbőlő Konstantin Koprónimus alatt a képek tisztelete miatt szenvedtek vértanúságot.

Szent Benedek apát hitvalló † 690. Szent Béda (lásd máj. 17) nevelője, a bencések megalapítója Angliában.

Szent Ernő hitvalló † 1096, dillingeni gróf, utóbb ewersheimi apát, az első kereszties hadban halt meg; ünnepe júl. 13.

Január 13.

Boldog Gottfríd hitvalló † 1127.

Nagy Károlynak, az első nyugatrómai császárnak le-származottja. Gazdag és nagytekintélyű úr, Kappenberg várának grófja. Nagyatyjának, Boldog Hermannak példáját követve, katona létére igen jámborul élt. Katonáitól azt kívánta, amire Keresztelő Szent János bűnbánati prédikációiban intette a római zsoldosokat: «Senkit ne bántsatok, se ne erőszakoskodjatok». (Luk. 2, 14). Szigorúan megtiltott minden igazságtalanságot és keményen üldözte a garázdálkodást. Mikor tudomására jutott, hogy katonái szigorú tilalmi ellenére fosztogatnak és pusztítanak, az a félelem szállta meg lelkét, hogy mivel mint föllebbvaló felelős alattvalói tetteiért, hadseregének gonoszságai őt is kárhozatra juttatják. A súlyos felelősség érzete és a kárhozattól való félelem hatása alatt buzgón kezdte kérni Istent, hogy szabadítsa meg őt ettől a lelkére nézve annyira veszedelmes életmódtól.

Rövid idő múlva Vesztfáliába, Kappenberg környékére jött Szent Norbert, a premontrei rend alapítója (lásd jún. 6). Életszentsége és szavai mindenfelé, az urak közül is sokakat magukbászálásra és a világias élet elhagyására indítottak. Gottfrídnak is volt alkalma látni és hallani a nagyhírű és szentéletű férfit. A világból kikivánczó istenfélő lelke tüstént tüzet fogott, Szent Norbert elé járult s kijelentette, hogy hozzá csatlakozik és birtokait is rendelkezésére bocsátja. Jámbor és hűséges felesége megértette és helyeselte szándékát, sőt a jó példán buzdulva maga is zárdába vonult.

Azonban az asszony atyja, Frigyes gróf engesztelhetet-

len haragra lobbant. Szűkkeblűségében a szerzetesektől visszakövetelte a maga számára az odaajándékozott birtokokat és Gottfrídet gonoszul vádolta, hogy feleségét erőszakkal záratta kolostorba. Hasztalan iparkodott Gottfríd lecsillapítani apósát; nemcsak nem békélt meg, hanem egyre ádázabbá lett s már Szent Norbertet is megfenyegette, hogy háttas szamarával együtt várának ablakvasára akasztja. Gottfríd a zsoldáros (31. zsold.) tanácsát forgatta elméjében: «Tárd fel az Úrnak minden utadat; bízzál: jó végre viszi dolgodat». Imádkozott, bízott és várt. Isten végre is megoldotta az egyre bonyolódó helyzetet. Frigyes gróf étkezés közben hirtelen élettelenül bukkott le az asztal mellől, épen mikor Szent Norbertet és Gottfrídet szidalmazta.

Minden akadálytól megszabadulva Gottfríd öccsével, Ottóval együtt felvette a szerzetesi ruhát és a kolostorra alakított kappenbergi várban kezdték meg új életüket. Innen később Prémontrébe, a szerzet anyaházába küldték őket. Mind a ketten nagy előhaladást tettek a szerzetesi erényekben és a szent életbölcsetségben. Mikor később Szent Norbert kénytelenésgből elvállalta a magdeburgi érseki méltóságot, Gottfrídet udvarába hívatta, hogy bölcs tanácsaival segítségére legyen. A megváltozott életmód azonban gyökerében megtámadta Gottfríd egészségét, úgyhogy mikor gyógyulás céljából Ilmstadtba igyekezett, útközben meghalt.

Halálos ágyán látva maga körül szomorkodó szerzetes-társait, így szólt hozzájuk: «Fogadjuk örömmel ezt az órát és adjunk hálát az Istennek, hogy a munkából nyugalomra, az ínségből az igazi boldogságra hí minket». A szentségek felvétele után bocsánatot kért hibáiért. Azután Ottó öccséhez fordult: «Kedves testvérem, szöveget hallok, mely azt mondja: Menjetelek elébe!» s valamivel később: «Ime, látom Uram követeit elém jönni. Ó, mily kedvesek nekem Teremtőm hírnökei!» Ezekkel a szavakkal lelke elszállt.

Ugyanerre a napra esik

Boldog Veronika szűz lásd jan. 12.

Szent Glafira szűz † 324., Licinius császár nejének szolgálója; a császár buja ostromlásai elől katonaruhában Amazeába menekült.

* **Szent Jutta** özvegy † 1228. A fiatal, gazdag és szép özvegyet atyja, sőt ennek kérésére püspöke is új házasságra akarta bírni. Ő meggyőzte a püspököt, hogy teljesen Krisztusnak kell magát szentelnie. Igen szigorú életet élt, de vigyázott, hogy ebből mások semmit

észre ne vegyenek. 11 évig ápolta a bélpoklosokat. Fáradhatatlan volt mások lelki üdvének ügyében; még papokhoz is oly bensőséggel tudott szólni, hogy buzgóbb és szentebb életet kezdtek.

Január 14.

Szent Hilárius püspök és egyházdoktor † 366.

Szent Hiláriust az isteni Gondviselés arra választotta ki, hogy nehéz időben útfát állja egy nagy szellemi dög-vésznek, mely a negyedik században végpusztulással fenyegette Isten országát. Ez az arianizmus volt.

Az ariánusok azt hirdették, hogy Jézus Krisztus nem valóságos Isten, hanem Istennek csak teremtménye; persze akkor az egész keresztény tanítás, a szentségek és az Egyház is csak merőben olyan mű, melyet az emberek kényük-kedvük szerint hajlíthatnak. Ezt a veszedelmes tanítást agyafúrt keletiek katolikus hangzó jelszavak alatt kíméletlen fanatizmussal terjesztették, elvakult császárok, kik kevélységükben vallási ügyek bírójának tolták föl magukat, erőszakkal rákényszerítették a népre, sőt a gyöngébb lelkű püspökökre is. Vele szemben tehát csak az vehette föl eredményesen a harcot, aki szilárd, hithű jellemet és a hitigazságokban biztosan eligazodó szörf tudást egyesített. Ilyenre nevelte a Gondviselés titkos keze Szent Hiláriust.

Előkelő szülői hazájának, Franciaországnak és aztán Olaszországnak legjobb iskoláiba járatták a nyílt elméjű, tehetséges fiút. Még görögül is megtanult. Csak sokkal később tűnt ki, mire volt ez jó! Az iskola tanulmányai mellett azonban egy sokkal szükségesebb tudomány kezdte foglalkoztatni: környezetének romlottsága undorral töltötte el a pogányságban is nemesen érző lelkét, hányódó elméjét pedig az a kérdés gyötörte, hogy mi értelme és célja van az emberi életnek. Otthagya iskolakönyveit, a latin és görög írók műveit, és a Szentírástra vetette magát. S itt megtalálta a feleletet: «Ez pedig az örök élet, hogy megismerjenek Téged, egyedül igaz Istent, és akit küldöttél, a Jézus Krisztust» (Ján. 17, 3). A Szentírást azután is, élete végéig szünet nélkül forgatta, belőle merítette érveit az ariánusok ellen, és csodálatos Irás-tudását a latin atyák közül elsőnek fektette le mélységes Irás-értelmező művekben.

Hilárius tehát kereszténnyé lett, visszatért szülővárosába Poitiersbe és megházasodott. Földijeit ismerték tudományát,

és előkelő származását, látták példás keresztény életét és ezért öreg püspökük halála után nem haboztak őt megválasztani Poitiers püspökének. Abban az időben a püspökség csak gondot és fáradságot jelentett: harcot pogányokkal, eretnekekkel és csüggeteg hívókkal, és a hívők minden ügyesbajos dolgának intézését. Hilárius azonban nem önmagát kereste, hanem az Úr Krisztus dicsőségét és férfias elszánt-sággal vállalta a nagy méltósággal együtt a nagy föladatakat is. Fölszentelése után feleségével már csak testvérként élt, és haladéktalanul és rettenthetetlenül nekiállt annak a munkának, amelyre Isten őt kiválasztotta.

Ép akkortájt tört be az arianizmus Keletről a Nyugat egyházaiba. Konstancius császár ugyanis, fanatikus ariánus léte, amint testvérei halála után Nyugatra is kiterjesztette hatalmát, 353 óta csellel, erőszakkal és ígéretekkel megnyert néhány püspököt, köztük Szaturnínus arlesi püspököt, s ez hol fenyegetésekkel, hol csábító ígéretekkel Hiláriust is pártjára akarta nyerni. Azonban Hilárius hithűségre intette híveit, a katolikus érzésű francia püspököket pedig rábírta, hogy Szaturnínussal megszakítsanak minden közösséget. Végre is 356-ban számkivetésbe küldték Kis-Ázsiába, Frigia nevű tartományba.

Azonban épen az ellenkezőjét érték el annak, amit akartak. Hilárius itt, az arianizmus hazájában, szemtől-szemben megismerte ennek a tévedésnek minden veszedelmét és útvészítőjét, írt ellenük egy hatalmas munkát («A Szent-háromságról»), mely, miként minden műve, eredeti, mély gondolatokban, tudományosságban és ékesszólásban párját ritkítja és halálos csapást mért az eretnekségre. Ezt a művet megküldte honfitársainak, kiket külön levelekben sem szűnt meg kioktatni és fölvértezni az ariánusok minden újabb sakkhúzásával szemben. Emellett magánérintkezésben és nyilván oly ellenállhatatlan tudással és egyben olyan bölcs mérséklettel és méltányossággal képviselte a katolikus igazságot, hogy sok eretneket megnyert. Ádáz ellenségei erre jobbnak látták visszaküldeni hazájába.

Hilárius most kettőzött buzgósággal látott hozzá otthonában az ariánus kovász kitisztításához. A hosszú kényszerű válás elmélyítette és fölfokozta övéi iránti szeretetét, a Keleten szerzett tapasztalatok gyarapították rátermettségét. Hajthatatlan volt, amikor elvról volt szó; de kimeríthetetlen türelemmel és szelídséggel tudott lenni az emberek

iránt, különösen azok iránt, kiket tájékozatlanságuk vitt az eretnokségbe. Így elérte, hogy a 361-i párizsi zsinaton az összes püspökök elfogadták a katolikus hitvallást. Gallia megszabadult az arianizmustól.

Jámbor hagyomány azt tartja, hogy a számkivetésből hazatérő Hilárius megállapodott d'Yves szigetén, mely mérges kígyóktól hemzsegett. A püspök keresztet vetett rájuk, letűzte vándorbotját; s azóta a kígyók nem merték többé túllépni ezt a határt és békében hagyták a lakókat. Valóban, Hilárius apostoli buzgósága, bölcsesége és tudománya gátat vetett Nyugaton az arianizmus viperafajának, miként Szent Athanázius (lásd máj. 2) Keleten.

Életének utolsó éveit békességben tölthette Krisztusnak ez a fáradhatatlan harcosa, kit 366-ban hívott az örök békesség hazájába az ő Úra. IX. Pius pápa 1852-ben egyházdoktornak nyilvánította.

Ugyanerre a napra esik

Szent Bódog (Félix) hitvalló † 256. Gazdag pogány katonatiszt fia. Nólában, Itáliában pappá lett, hiteért és buzgó apostolságáért ismételten üldözést szenvedett; Isten föltűnő csodákkal szabadította ki, melyeket leír nagy tisztelője, Szent Paulin (jún 22). Mikor börtönben volt, angyal jelent meg neki, ki bilincseit levette és őt a hegyekben rejtőző agg püspökének megmentésére kalauzolta. Máskor a főtéren tanított; kivont karddal mentek feléje üldözői, Isten azonban úgy elkápráztatta őket, hogy nem ismerték föl, sőt őt magát kérdezték: nem látta-e Félixet; amire nevetve felelte: nem, és egy kőüregbe menekült. Nyomban megjelent egy pók, hálóját szötte a nyílás elé, úgyhogy árulótól vezetett üldözői nyugodtan továbbmentek. Utána heteken keresztül száraz kútban rejtőzött. Az üldözés után püspökké akarták tenni; ő azonban más választatott meg és szent szegénységben fejezte be ragyogó életét.

Szent Malakiás próféta † 400 körül Krisztus születése előtt Júdeában.

Idősebb **Szent Makrína** özvegy † 340 körül Cezáreában, Kis-Ázsiában. Nagy Szent Vazul nagyanyja (lásd jún. 14). Csodatevő Szent Gergelytől (lásd nov. 17) tanulta a hitet és szent életet. A keresztény-üldözés idején nemcsak maga maradt hű, hanem sok keresztény testvért megerősített.

* **Szent Szabbás** érsek, hitvalló † 1250. Rác fejedelmek ivadéka, szerzetes Athosz hegyén, majd érsek Szerbiában és a katolikus hit védője a görög keleti szakadárokkal szemben.

* **Boldog Odorik** hitvalló † 1331. Ferences hírhirdető Tibetben és Indiában.

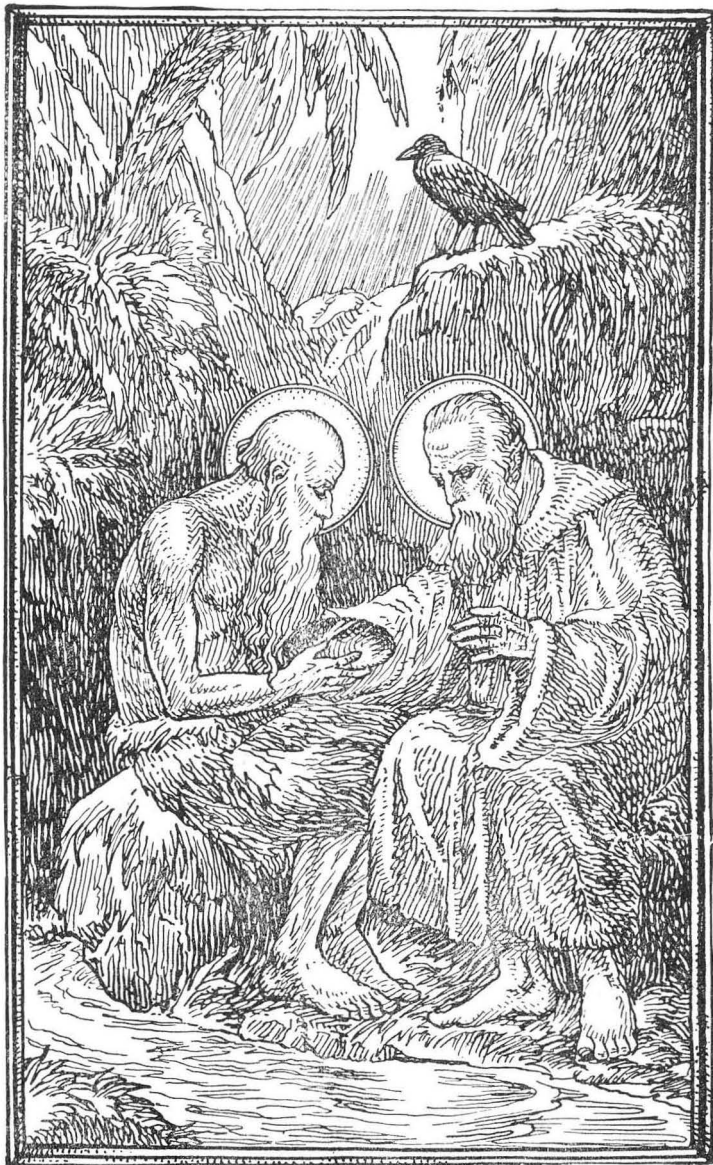
Január 15.

Remete Szent Pál hitvalló † 340 körül.

Egyiptom Alsó-Thebaisz nevű tartományában született 230 körül. Szüleinek korai elvesztése után, 15 éves lehetett, nagy vagyon birtokába jutott, melynek egy részét alamizsnálkodással Istennek áldozta, a többit pedig tanulmányokra fordította. A Décius-féle keresztényüldözés idején elrejtőzött, mivel nem érezte magát elég erősnek a kínzások elviselésére; sógora azonban, kinél szülei elhalálózása óta lakott, nagy vagyonára áhítozott s rejték helyét készült elárulni. Pál erről nővére útján tudomást szerzett, elszökött hazulról s kiment a sivatagba azzal a szándékkal, hogy az üldözés megszűntével majd visszatér. A pusztában egy hegy alá ért s itt egy barlangot talált. A hegybe mélyen benyúló, tágas barlangban tiszta vízforrás csörgedezett, felső nyílásán besütött a nap, bejáratánál szép nagy pálmafa díszlett. Pál ezt a kellemes, csendes helyet választotta lakóhelyül.

Idővel úgy megszerette, hogy az üldözések lezajlása után sem tért vissza a világba. Kilencven évet élt itt. Istenen kívül senki sem tudta hollétét; közel egy század mult el, uralkodók változtak, az üldözések végleg megszűntek, az egyház szabadságot nyert és meghódította a római birodalmat; megtartották az első egyetemes zsinatot, bazilikák épültek és püspöki székek alakultak — Szent Pál a világ e nagy eseményeiről nem vett tudomást. A pálmafa leveléből készített magának köntöst, gyümölcsével táplálkozott, a forrás vize szolgált italul: másra semmire és senkire nem volt szüksége. Napjait reggeltől estig, sőt éjszakáit is Istennel töltötte imádságban és elmélkedésben.

Mikor 113 éves volt s már 90 évet töltött a pusztában anélkül, hogy emberrel találkozott volna, meglátogatta őt Szent Antal remete (jan. 17). Ez ugyanis éjjeli látomásban értesült arról, hogy kívülről más remete is van a pusztában. Tüstént útra kelt, hogy meglássa. Két nap és két éjjel bolyongott eredménytelen keresésben; harmadnap egy szomjas farkas nyomában rátalált Szent Pál barlangjára. Szerencsétlenségére megbotlott egy kőben és zajt ütött, mire Szent Pál a különben tárt ajtót behajtotta és elrejtézte. Szent Antal az ajtó előtt leborulva könyörgött bebocsátásért:

Remete Szent Pál és Antal.

«Tudod, ki vagyok, honnét s miért jöttem. Elismerem, hogy méltatlan vagyok látásodra. De ha be nem bocsátasz, itt halok meg ajtód küszöbén s legalább te temeted el holttestemet». Szent Pál kiszólt: «Nem szokás fenyegetőzve kérni! Csodálkozol, hogy nem bocsátalak be? Hiszen meghalni jöttél!» Erre mosolyogva megnyitotta az ajtót, s néven szólítva egymást, összeölelkeztek és Istennek hálát adván, áhítatos beszélgetésbe kezdtek.

Még javában folyt beszélgetésük, midőn megjelent egy holló s lerepülve egy egész kenyeret tett eléjük. «Ime, szolt Szent Pál, az Úr ebédet küldött nekünk. Valóban kegyes, valóban irgalmas! Hatvan esztendeje, hogy naponkint fél kenyeret hoz a holló; most a te eljöveteledre az Úr megkettőztette az adagot.» Megköszönve Isten jóságos gondoskodását, leültek a tiszta forrás mellé. Itt azonban majdnem estig elvitáztak azon, hogy melyikük szegje meg a kenyeret. Pál a vendég iránti előzékenységet, Antal az öreg kor iránt tartozó tiszteletet hangoztatta. Végre egyik is, másik is megfogta a kenyér végét s így kettétörték. Étkezés után a forrás vizével csillapították szomjukat és a lakomáért hálát adva Istennek, szent virrasztásban töltötték az éjet.

Másnap reggel Szent Pál kijelentette, hogy nemsokára Krisztushoz megy s ezért kérte Szent Antalt, hogy holtteste betakarására hozza el köpönyegét, amelyet Szent Athanáztól kapott. Antal keservesen sírt s miután megcsókolta Szent Pál kezét és szemét, hazaindult a köpönyegért. Otthon már szívszakadva várta és sok kérdéssel ostromolta két tanítványa. De ő csak ennyit felelt nekik: «Van ideje a beszédnek s van ideje a hallgatásnak». S ezzel kihozta céljából Szent Athanáz köpönyegét s újra útnak eredt. Másnap délelőtt angyalok, próféták és apostolok társaságában látta Szent Pált a mennybe fölszállni. Siránkozva kiáltott utána: «Pál, miért hagysz el? Oly későn ismerkedtünk meg, s máris elmegy!» Mikor pedig Szent Pál barlangjához ért, ott találta tetemét térdelve, égre emelt fővel, kiterjesztett karokkal, mintha imádkoznék. Áhítattal beburkolta Szent Athanáz köpönyegébe s elénekelte felette a temetési szertartást. S mikor hasztalanul nézett szerszám után, mellyel sírt áshatna a szent testnek, szilaj iramodással két orozslán vágtatott elő a rengetegből. Mintha Szent Pál halálán érzett fájdalomnak a maguk módján kifejezést akarnának adni, bögve és nyöszörögve járták körül a halottat. Majd hirtelen

első lábukkal akkora gödröt vájtak a homokba, amekkora épen elegendő volt egy emberi test befogadására. Ezután Szent Antal elé mentek s miután áldását vették, visszairamodtak a rengetegbe. Antal pedig az állatok vájta sírba helyezte Szent Pál testét és betemette. Cserébe a Szent Athanázról kapott köpönyegért magával vitte emlékebe Szent Pálnak pálmaágakból összerótt köntösét s életének hátralevő éveiben csak húsvét és pünkösöd ünnepén hordta, mint a legdrágább díszruhát.

A hagyomány szerint Remete Szent Pál testét a 12. században Konstantinápolyba, innen 1240-ben Velencébe vitték, onnan Nagy Lajos király alatt Magyarországra hozták s a Budaszentlőrincen épült pálos zárdában helyezték el.

Ugyanerre a napra esik

Szent Mór hitvalló † 584. Equicius római szenátor fia. Atyja 12 éves korában Szent Benedeknek adta át, kinek kedves tanítványa lett. Fiatal kora ellenére mindenkinek példaképül szolgált, főleg a készséges, szinte vak engedelmességben. A legenda szerint Isten csodával tüntette ki kiváló engedelmességét. Subiacoban egy Placidus nevű fiatal szerzetes, lement a tóra vízért. Merítés közben korszója kiesett kezéből, s amint utánakapott, maga is a vízbe bukott. Szent Benedek ezt látta és Mórt küldte: «Siess, húzd ki a vízből Placidust». Mór gondolkodás nélkül futásnak eredt s a tó színén eljutott a parttól már egy kőhajításnyira fuldokló Placidushoz. Hajánál fogva megragadta és kimentette a vízből. Csak a parton eszmélt ámulva rá, hogy ugyanaz a csoda történt vele, mely egykor az Úr Jézussal: nem merült alá, pusztán lábbal járt a víz tükrén (Máté 14, 26). Mikor Szent Benedek Monte Cassino hegyére vonult, Mórt tette meg a subiacói kolostor apátjává. A hagyomány szerint később nehány társával Franciaországba küldte.

Szent Habakuk és Mikeás próféták.

Szent Makárius (lásd jan. 2) hitvalló, Remete Szent Antal tanítványa.

Kunyhós Szent János, lásd jan. 16.

* **Szent Sándor** hitvalló † 430 körül. A nem alvó szerzetesek (akoiméták) atyja. Ezek a keleti szerzetesek karokba osztva óránként fölváltva éjjel-nappal szünet nélkül dicsőítik Istent.

* **Szent Ida** szűz † 569. Ir királyi család sarja. Életét a teljes Szentháromság imádságára szentelte.

Január 16.

Kunyhós Szent János hitvalló † 450 körül.

Kalibítának, azaz kunyhóban lakónak nevezik, mert a szép legenda szerint életének utolsó három esztendejét atyjának birtokán ismeretlen koldusként egy kunyhóban töltötte.

Atyja előkelő, gazdag császári hivatalnok volt Konstantinápolyban. Jánost mint legkisebbet szülei legjobban dédelgették. Gondosan taníttatták, szépen járatták, mindent megtettek volna érte. A gondoskodás nem is veszett kárba, a kis János szorgalmasan tanult s a romlatlan gyermek ezer kedvességével viszonzta szülei jóságát. Azonban elég korán megmutatta, hogy a jómód nem elégíti ki, a becézés nem puhítja el, a kényelmes ájtatoskodásnál nem áll meg. Alig tanult meg olvasni, mikor a szép ruha helyett egy evangéliumos könyvet kért. Nem volt ez kis dolog abban az időben; szülei mégis könnyen teljesíthették kívánságát. Az evangélium olvasása mindjobban megszeretteti vele az Úr Jézust, s egyre azon töri a fejét, hogyan lehetne egészen az övé.

Házukban gyakran fordultak meg a Szentföldet járó zarándokok. Sokat tudtak mesélni az érdeklődő fiúnak. Tizenkét éves volt, mikor a közeli vidék valamelyik kolostorából jött egy szerzetes zarándok. Elmondta, honnan jön s hogyan élnek a kolostorban. János úgy gondolta, hogy ez épen neki-való élet. Nagyon szeretett volna mindjárt a zarándokkal menni, de az nem akarta magával vinni a fiút. A sok kérésre mégis megígérte, hogy majd visszafelé jövet benéz hozzájuk és elviszi magával.

János nem kíváncsiságból szeretett volna körülnézni a kolostorban: egész életére ott akart maradni. De tudta, hogy szülei nem engednék el, mert minden jámborságuk mellett is fiuk boldogságát földi sikerektől várják. Titokban készült a távozásra. Nagyon fájt neki, hogy szülei aggódni fognak érte. De azért alig várta, mikor jön már a zarándok. Végre megjött.

János csak az evangéliumos könyvét vette magához s továbbindultak. A kolostor apátja először hallani sem akart felvételéről: ilyen fiatal, nagy jómódhoz szokott gyerek nem való az ő szigorú életükre. Elsírta magát erre a fiú, de azért alázatos elszántsággal kitartott kérése mellett. Nagy állhatatosságán látta az apát, hogy nem könnyelmű szeszélyről, hanem az Úr hívásáról van szó. Engedett tehát és beöltöztette.

A szülők nagyon keseregtek fiuk elvesztésén. Mindent megpróbáltak, hogy nyomára jussanak. Messzi vidéken kerestették s nem sejtették, hogy a közeli Irenéon kolostorban van. Hét esztendőt töltött itt az ifjú. Oly nagy buzgósággal illeszkedett be a szerzeteséletbe, hogy az öregebbek is épültek rajta. A szigorú önmegtágadás azonban nagyon elgyengítette. Ehhez járult még az ébredező honvágy. Állandóan szülei vigasztalansága és aggodalma járt az eszében. Még el sem búcsúzott tőlük! Az apát észrevette szomorúságát. Magához hívatta. Szíve mélyéből megszánta, mikor megtudta gyötrődését. Összegyűjtötte a kolostor lakóit s tanácsukat kérte. Nehezen engedték el az ifjút, mert nagyon megszerették. De az apát végre is útnak indította: «Menj, fiam, az Isten oltalmazzon! Ő legyen vezetőd, s vigyázzon rád, hogy el ne téj akaratótól».

Tizenkilenc éves volt ekkor János. Vissza-visszanézett, míg csak el nem tűnt a kolostor a messzeségben. Ruháját egy koldusnak adta s maga öltözött a koldusrongyokba. Az evangéliumos könyv volt most már egyetlen kincse. Minél közelebb ért a szülői házhoz, annál erősebben küzdött benne a két szeretet. «Uram! — imádkozott — Te adtad a gyermeki szívbe ezt a nagy szeretetet a szülők iránt. Hiszen életüket köszönik nekik. Mégis azt akarod, hogy minden természeti érzésen felülemelkedve Téged jobban szeressünk. Azt is tudod, hogy én gyermekségemtől fogva csak Neked akartam szolgálni, csak a Te kedvedet kerestem. Ne hagyj el, Istenem, ebben a nehéz kísértésben. Adj erőt, bátorságot, hogy legyőzzem magam.»

Éjtszaka volt, mikor az atyai házhoz ért. Letelepedett az ajtó lépcsőjére s ott aludt el. Így találták reggel a szolgák. Megszánták s megengedték neki, hogy a közelben egy kis kunyhót építsen s abban húzódjék meg. Naponkint látta apját, anyját, szeretett volna karjukba borulni, de az Úr iránt erősebb volt benne a hűség. Azt is elviselte, hogy anyja parancsára távolabb kellett költöznie kunyhóstul. Nem bírta nézni az asszonyt ezt a nagy koldusnyomorúságot.

Három esztendő múlva halálát érezte közeledni a koldus. Magához kérette hát a ház úrnőjét. Nagynehezen rászánta magát az asszony s kiment hozzá. János megköszönte a sok jószágot, kérte, hogy ha meghal, ebben az ócska ruhában temessék el. És viszonzásul a vett jókért átadta evangéliumos könyvét.

Amint anyja benn a házban csodálkozva nézi, honnan van egy szegény koldusnak ilyen drága könyve, egyszer csak ismerősebb lesz előtte. Hívja az urát. Megismerik: ez az ő elveszett fiuk könyve! Izgatottan futnak a kunyhóba, hátha hallanak még valami hírt elveszett fuokról a haldokló koldustól. Faggatás közben felismerik; maga is bevallja, hogy ő az elveszett. Még egy-két órát élt. Azután szülei karjában halt meg 450 táján, huszonnégy éves korában.

Szülei a kunyhó helyén kápolnát építettek s vagyonuk nagy részét kiosztották a szegények között. A keleti egyházban a legnagyobb szent remeték között tisztelik kunyhóban lakó Szent János emlékét. Testét 1204-ben Rómába vitték s a Tiberis folyó szigetén helyezték el a tiszteletére emelt templomban.

Ugyanerre a napra esnek

Szent Marcel pápa, vértanu † 309. Maxencius császár a hitvalló pápát a császári istállókban cselédsorban dolgoztatta.

Szent Berárd, Péter, Othó, Akkarzius és Adjútus vértanuk † 1220 körül Marokkóban. Az első ferences vértanuk.

Szent Honorátus püspök, hitvalló † 420. Pogány szülők gyermeke Franciaországban. Jámor életével és állhatatosságával ellenállott atyjának, ki őt világias életre csábította, sőt megnyerte bátyját, Venanciust, s most már ketten versengtek, melyiküknek szíve szelvedb és szeretőbb, melyikük ruhája és élete szegényesebb; melyiküknek kurtább a beszédje, hosszabb az imádsága; melyikük időz kevesebbet az ágyban, többet a könyveknél; melyikük tart magáról kevesebbet, másról többet. Szent Hilárius (jan. 14), rokonuk tanúsítja róluk: hogy már a földön angyali életet éltek. Utóbb Honorátus Lerin szigetén Nizzával szemben híressé lett kolostort alapított és mint Arles püspöke halt meg.

Szent Izidor remete, hitvalló † 400 k. Remete Szent Antal tanítványa, Nitria és Skétisz pusztában a remeték lelki vezetője. Celláját sohasem hagyta el súlyos ok nélkül, éjjel-nappal szolozsmázott és közben dolgozott. A harag indulatát oly szigorúan küzdte le magában, hogy mikor önfonta kosarai eladása közben egy indulatos gerjedelem vonult át lelkén, nyomban otthagyta kosarait és hazatért cellájába. Egyszer Alexandriában járt a pátriárkánál. Hazatérve társai kérdezték, mi újság Alexandriában. — «Nem láttam Alexandriát.» — «Mi az, atyánk, elpusztult a nagy város?» — «Nem; hanem úgy gondoltam, vigyáznom kell szememre. Én csak a pátriárkát láttam.»

* **Szent Henrik** † 1127, előkelő dán család sarja, remeteként élt egy szigeten.

Január 17.

Remete v. Nagy Szent Antal hitvalló † 356.

Egyiptom Kóma nevű falujában született 251-ben. Szülei buzgó keresztények voltak, kiknek Isten jósága e világ javai-ból is bőven juttatott. Boldog családi életet éltek, úgyhogy gyermekük a szülői házon kívül nem szívesen időzött. Iskolába sem szeretett járni. A világi tudományok nem érdekelték, de annál inkább kedvelte a Szentírást; örömet hallgatta, ha felolvasták, s mivel csodálatos emlékezőtehetsége volt, idővel könyv nélkül tudta.

Tizennyolc éves lehetett, mikor szülei elhaltak és ő tekintélyes vagyón birtokába jutott. Az volt a szándéka, hogy vagyona kezelésének és huga nevelésének él. Alig mult el azonban hat hónap, mikor a templomban a gazdag ifjúról szóló evangéliumot (Máté 19, 17—23) hallotta. Szívére vette az Úr Jézus szavait: «Menj, add el, amid van, oszd a szegényeknek...» és 300 holdnyi birtokát szétszította. Eladta ingóságait is és ezek árát megharmadolva, egyik részét a szegényeknek adta, másikat huga nevelésére, a harmadikat saját fenntartására szánta. Kevéssel utóbb azonban hallotta a hegyibeszéd szavait: «Ne legyetek szorgoskodók a holnapról. A holnap nap gondoskodjék önmagáról» (Máté 6, 34); erre hugát a falubeli szűzekre bízta, önmaga pedig csekély maradék pénzét is elosztogatta, s teljesen szegényül a remeték közé ment, kik a környéken szétszórtnan nagy számmal éltek.

Egy öreg bölcs remetét választott ki lelki vezetőül. Sovány élelmét és hitvány ruházatát, valamint a szegényeknek szánt alamizsnát kézimunkájával kereste meg. Dolga végeztével el-ellátogatott a szomszédos remetékhez s tanulékony lélekkel hallgatta tanításukat és szemlélte életmódjukat. Mindeniknél talált valami követnivalót; egyiknél a lelki vidámság, másiknál a szent komolyság fogta meg lelkét; ennek türelmét, amannak virrasztásait és önsanyargatásait csodálta; volt, kinek nyájassága, másnak tudomány-szeretete tetszett meg neki. Mint szorgalmas méh mindent összegyűjtögetett, s nagy lelki haszonnal szokott megtérni ezekről a jámbor kirándulásokról kunyhójába. Otthon azután szorgalmasan elgondolkozott azon, amit látott és hallott s minden jót türelmesen és gondosan utánozni iparkodott. Ilyenformán

csakhamar oly nagy erényességre tett szert, hogy remete-társai Isten barátjának nevezték.

A gyors és könnyű előhaladás boldog korszakára csakhamar keserves idők következtek. A gonosz lélek ugyanis ádáz harcot kezdett ellene: Mindent megkísérelt, hogy haladását megnehezítse, őt magát elkeserítse, s ha lehet, tönkretegyje. Először vágyat próbált benne kelteni az után, amit elhagyott: eszébe hozta birtokait, hugát, a világi fiatal emberek örömeit. Majd az erényes élet nehézségeivel ijesztgette; a bizalmatlanságot és kishitúséget keltegette benne: lesz-e eredménye erőfeszítéseinek? bírja-e majd gyenge szervezete ezt az életet? Utóbb már éjjel-nappal tisztátalan csábító képeket varázsolt eléje és félelmetes látomásokkal gyötörte. Szent Antal mindezek ellen a kísértések ellen szívósan állta a harcot; munkának adta magát, szigorú böjtököt tartott, kákán vagy pusztá földön aludt, a halálról és ítéltről elméledett.

A hosszú, heves harcban kimerülve, teljesebb magány utáni vágy fogta el. Elvonult egy régi, elhagyott síremlékbe. Egyik meghitt barátja hordott neki élelmet. Egy éjjel az ördög annyira megkínozta, hogy másnap barátja a földön elterülve félholtan találta. Nagy ügyel-bajjal a közeli faluba vitte rokonaihoz, kik szerető gondozásba vették. Mikor azonban éjnek idején a háznép aludt, Antal arra kérte mellette virrasztó barátját, hogy vigye vissza előbbi magányába. Barátja nem minden aggodás nélkül megtette kívánságát. S csakugyan újabb rettenetes kísértések támadtak rá. A gonosz lélek testi bántalmazásokkal és ijesztő torz alakok felvonultatásával kínozza. Egy alkalommal a legnagyobb küzdelem hevében lelkére hirtelen fénysugár vetődött, melyben az Úr Jézus jelenlétére ismert. «Hol voltál, édes Jézusom, hol voltál? fohászkodik Szent Antal fáradt lelke az Úrhoz. Miért nem jöttél előbb, meggyógyítani sebeimet?» Az Úr ezt felelte: «Itt voltam, Antal, vártam küzdelmed kimenetelét. Mivel férfiasan tusakodtál és nem tágitóttál, mindig segítségedre leszek».

Tizenöt évet töltött volt már akkor szülőföldje határában. 35 éves korában útrakelt, hogy járatlan vidéken, háborítatlan magányt keressen. Útközben még néhány súlyos kísértéssel próbálta meg őt a gonosz lélek, de ezek már csak a részéről elvesztett harcnak végső erőlködései voltak. Szent Antal a Pispir hegységben egy várromot talált, itt

húzta meg magát. Cellaszerű kis zugba befalazta magát s húsz esztendő telt itt szent elmélkedésben; az anyagot hozzá a könyv nélkül tudott Szentírás szolgáltatta. Eleinte csak nagy időközökben tévedt oda egy-egy ember, kiktől csekély táplálékát szerezte. Utóbb mind többen és többen vettek tudomást róla, egyre nagyobb számban keresték föl s így tartózkodási helye elvesztette magány jellegét. Előjött tehát és új életet kezdett.

A húsz évig tartó szent magány alatt Istenben elmerült élete, a folytonos imádság és elmélkedés egészen az Úr Jézus mintájára formálta a lelkét. Életszentség és bölcsesség ömlött el külsején, az Istenben élő ember meghatottsága rezgett szavaiban. Mindenki gazdagodott, aki hozzá jött. Szelíden szólt, de igen komolyan. Mindenki figyelemmel, tisztelettel és áhítattal hallgatta; érezték, hogy Istentől jött. Messze földről fölkeresték e világ nagyjai is tanács végett, fejedelmek és püspökök; sokan hozzája szegődtek, lelki atyjuknak választották, letelepültek közelében, s így a Pispir hegy vidékén egész remetetelep alakult. Ez volt az első társas remeteség, első, kezdetleges formája a szerzetesi közösségnek (cenobítaság). Így lett Szent Antal a szerzetesség pátriárkája, ellentétben Remete Szent Pállal, ki egész életén át teljes magányosságban élt.

Mikor 311-ben tudtára esett, hogy Maximinus császár üldözést indított a keresztények ellen, így szólt tanítványaihoz: «Menjünk mi is testvéreink dicsőséges diadalünnepeire; vagy küzdjünk magunk is, vagy legalább nézzük meg a küzdőket». Fölkerekedtek tehát és elmentek Alexandriába. Szent Antal sorra járta a börtönöket, bíróságokat, vesztőhelyeket s lelkesítette a vértanukat. Maga is igen vágyott meghalni az Úr Krisztusért. Fehérre mosta remeteruháját és feltűnő helyeken forgolódott, hogy észrevegyék és elfogják. De felőle más volt az Úr rendelkezése.

Visszatért tehát a pispiri remeteségbe. Mivel azonban mind többen jöttek, messze vidékről is, őt hallani és csodálni, a kevélység kelepcéjétől félve elhatározta, hogy Thebaiszba költözik. Azonban Isten sugallatára megváltoztatta utirányát, kelet felé ment és a róla elnevezett Szent Antal-hegyen telepedett meg. A hegyoldalon kis forrás mellett kertet készített, hol maga termelte táplálékát: kis szemet meg zöldséget. Vízéhez jártak inni a környék állatai, köztük a zebrák is. Egy zebrafalka ismételten kárt tett a kertjében.

Legközelebbi alkalommal a jámbor öreg megleste és szemrehányások közt jól elpáholta vezéröket: «Miért bántotok engem, hiszen én nem bántalak titeket? Menjete Isten nevében és vissza ne jöjjetek!» Ettől fogva a zebrák nem merészkedtek kertjébe jönni.

Mivel Szent Antalnak igen nagy tekintélye volt, arra kérték az egyiptomi püspökök, hogy Alexandriában szálljon vitába az ariánus eretnekekkel. Isten dicsőségéért és az igaz hitért mindenre kész volt Szent Antal. Lement Alexandriába és a Szentírásból az eretnekeknek fényesen bebizonyította, hogy a Fiú-Isten nem teremtmény, hanem ugyanúgy Isten, mint az Atya. Ugyanakkor meglátogatta Alexandriában Didimust is, ki négyéves kora óta vak volt, mégis korának legkiválóbb hittudósai közé tartozott. Beköszöntött s ezt kérdezte: «Didimus, sajnálod-e, hogy nem láthatod a világot?» Háromszor kérdezte, s Didimus harmadszorra felelt: «Sajnálom!» «Ne sajnáld, szólt Szent Antal, hogy híjával vagy annak, amivel hangyák, legyek és szúnyogok is dicsekszenek; hanem inkább örülj, hogy olyan látásod van, minővel a szent apostolok rendelkeztek; többet ér a lelki szem, mint a testi».

Életének utolsó tizenöt esztendejében két tanítványa, Amathas és Makárius (lásd jan. 2) voltak mellette. Mikor közeledett halála órája, üdvös intéseket adott nekik, majd lelkökre kötötte, hogy sírját senkinek el ne árulják. Nem akarta ugyanis, hogy testét bebalzsamozzák és különösebb tisztelettel illessék. Dolgairól úgy rendelkezett, hogy egyik köpönyegét adják Szent Athanáznak, a másikat Szerápcion püspöknek, szörköntőse pedig az övék maradjon. «Isten hozzátok, fiaim, Antal már megy s e világon többé nem lesz veletek». Ajkán e szavakkal mosolyogva adta ki lelkét 105 éves korában, 356-ban. Foga, látása és hallása haláláig ép volt.

Szent Antal életét Szent Athanáz alexandriai püspök (máj. 2) írta meg, s tanításaiból is közöl. Közülük való a következő is: «Bizonytalan a halál órája. Mikor fölkelsz, nem tudod, megéred-e a nap lenyugtát. Mikor lefekszel, nem tudod, nem halálos ágyadba feküdtél-e s meglátod-e még a kelő napot? Erre kell gondolni! Akkor nem nyugtalanítanak a tisztátalan gondolatok, sem a kincsek után való vágy, kibékülsz ellenségeddel, visszaadod az idegen jószágot».

Ugyanerre a napra esik

Szent Szulpicius püspök † 644. Mint katonapap csodálatosan meggyógyította II. Klotár frank királyt, utóbb mint Bourges püs-

pöke tündökölt apostoli buzgósággal; és csodákkal sok zsidót tértített meg.

Szent Szepeuzippus, Eleuzippus, és Meleuzippus vértanuk † 175 körül, hármassal, kiket nagyanyjuk, Szent Leonilla vértanú nevelt keresztényekké és vértanúkká.

Szent Julián remete, hitvalló † 370 körül Antiochia környékén talpraállította az ariánusok ellen a katolikus hitet.

Január 18.

Boldog Őzséb hitvalló † 1270.

Nincs ugyan ünnepélyesen boldoggá avatva, de a magyar egyház egén ősidőktől fogva csillagként tündököl. Igen tekintélyes írók, a nagy Pázmány Péter is, a boldogok közé sorolják.

Eredetéről csak annyit tudunk, hogy Esztergomban nemes szülőktől származott. Ájtatoskodásban és tanulásban eltöltött gyermekkorának és ifjúságának legszembetűnőbb vonása volt a magány szeretete. A pajkos társaságot és lármás mulatozást kerülte; akkor érezte jól magát, ha félrevonulva elmerülhetett tanulmányaiban. Az erényes és munkás élet példaképe gyanánt állt kortársai előtt.

Isten kegyes hívása a papi pályára szólította. Az esztergomi egyházmegye papjai közé lépett s később kanonok lett. Három papi erény ékesítette lelkét: a tudomány-szeretet, áhítat és könyörület. Ismereteit folytonos olvasással és tanulással gyarapította; másrészt pedig az Isten igéjének buzgó hirdetésével terjesztette azt a hívó tudást, melyet ő annyira becsült. Lelkiismeretét igyekezett minden bűntől megőrizni és gyakori gyónással megtisztítani. A zsolozsma végzésénél és a szentmise bemutatásakor olyan átszellemült meleg áhítat ömlött el egész külsején, hogy aki csak látta, áhítatra és Isten szeretetére gerjedt. A szegényeket jó szóval és bőkezű alamizsnával segítette; a szomorúakat résztvevő gyengédséggel vigasztalta, mert az Úr Jézustól eltanulta a nagy tudományt, miképpen kell megkönnyíteni a lelkiileg fáradtakat. Háza az alamizsnára, tanácsra és vigasztalásra szoruló szegény embereknek menedékhelye volt.

Abban az időben Esztergom környékén, a pilisi hegyekben sok remete élt. Ezek gyakran megfordultak a városban vagy azért, hogy alamizsnát gyűjtsenek, vagy pedig, hogy készít-

ményeiket eladják és azok árából szükségleteikről gondoskodjanak. A remeték rendszerint ellátogattak a jószívű Őzséb kanonok házába is, ki nemcsak szívesen látta és megvendégelte őket, hanem szívesen elbeszélgetett velük életükről és az istenes dolgokról. Így lassan megérlelődött lelkében az elhatározás, mely gyermekora óta csirázott benne: beáll ő is remetének a pilisi hegyekbe. Szándékát sokan ellenezték; csak kevesen helyeselték. Ő azonban nem hederített emberi beszédre, hanem csak Isten hívó szavára hallgatott Közbejött a tatárvész; várnia kellett. A vihar elmúltával 1246-ban Vancsai István esztergomi érsek elé terjesztette szándékát. Az érsek áldását adta szent papjának szent elhatározására és imádságába ajánlotta megyéjét és az országot. Őzséb tehát elosztotta vagyonát a szegényeknek és búcsút vett kanonoki stallumától.

Zarándokbottal a kezében járta föl az akkor vad pilisszántói völgyet. Egy hármás barlangnál kötött ki. A világ gondjaiból kimenekült lélek szabadsága, a teljes igénytelenség szent gondtalansága, az Isten közelségétől megédesített magány, a zsolttárenekes néma csend — mindez kimondhatatlan gyönyörűséggel töltötte el szívét. Áhítatos jókedvtől szent dalra nyílt ajka; éneke azonban elárulta rejtekét. A körül lakó remeték, jórészt régi ismerősei és barátai hozzá kezdtek járni, hogy együtt imádkozzanak, vele énekeljenek, istenes dolgokról társalogjanak, lelki tanácsot kérjenek. A remetéknek atyja és lelki vezetője lett. Ebben a tanítványi körben, mely Őzséb körül alakult, István és Benedek remeték váltak ki. Benedeket IV. Béla király is sokszor meglátogatta pilisi magányában.

A szétszórta lakó remeték magányos életében változást idézett elő Őzsébnek egy éjjeli látomása. Virrasztása közben bolygó lángocskákat látott kigyulladni az erdőben. Meglepődve figyel a szokatlan tűneményt, majd észreveszi, hogy azok a lángocskák egymásfelé mozognak és csakhamar szép tüzes golyóba olvadnak össze. Ez a látvány azt a gondolatot keltette benne s egy égi szózat megerősítette, hogy Isten a különélő remetéket kolostori életre akarja összegyűjteni. Így történt, hogy Őzséb és társai a szent kereszt tiszteletére kis templomot és kolostort építettek. Később itt épült a Pilisszentkereszt nevű helység. Elétszabályul azokat az előírásokat fogadták el, melyeket Bertalan pécsi püspök adott a patacsi remetekolostornak 1225-ben.

Boldog Őszéb.

Másfelé is voltak az országban a szentkeresztihez hasonló életmódot folytató remetekolostorok. Özsébfáradozásafolytán mind egyesültek s arra a gondolatra jöttek, hogy a szerzetesrendek példájára közös elüljárót választanak. Össze is gyűltek 1250-ben és Özsébet fejükké választották. Ettől kezdve Özséb legfőbb gondja az volt, hogy a pápai jóváhagyást kieszközölje. Elment tehát Rómába (1261—3 között), hol jó pártfogóra talált Aquinoi Szent Tamásban, ki Özséb kérelmét IV. Orbán pápánál melegen támogatta. Ennek a római útnak egyelőre csak az lett az eredménye, hogy 1263-ban a veszprémi püspök, majd utóbb az esztergomi érsek és egri püspök is jóváhagyták az egyházmegyéjük területén fekvő kolostorokat. A legfelsőbb és végleges egyházi jóváhagyást 1308-ban Gentilis bíboros, V. Kelemen pápa teljhatalmú követe adta. Ekkor tértek át a Szent Ágoston szabályai szerint való életre.

Jóllehet ezek a remetekolostorok jórészt Özséb kezdeményezésére alakultak s egyesülésük is az ő műve volt, tagjaik mégis Remete Szent Pált tekintették alapítójuknak. Maga Özséb is az 1252-i esztergomi zsinaton így írta magát alá: «Remete Szent Pál szerzetének provinciálisa». Özsébet a pálos remeteszerep «összegyűjtőjének és mesterének» tekintették.

Boldog Özséb húsz évig viselte a rendfőnöki tisztet. Midőn az Úristen súlyos betegséggel figyelmeztette a halál közelségére, a szentségek felvételével erősítette meg magát az örökkévalóságba vezető nagy útra. Halálos ágyán szerzetestestvéreit a szabályok pontos megtartására, testvéri szeretetre és jó példaadásra buzdította. Jézus és Mária szent nevével ajkán, nyugodt arccal, égre néző tekintettel halt meg 1270-ben január 20-án.

Boldog Özséb a pilisi hegyek szent remetéje. Az ő élete és szelleme adja a Pilisnek azt a varázst, minővel Szent Antal, Remete Szent Pál és Szent Makárius Egyiptom hegyeit és pusztáit töltötték meg. A magyar katolikusoknak a Pilis szent hegy. (Lásd Prohászka: Összegyűjtött Művek 8. kötet, 91. lap.)

Ugyanerre a napra esik

Szent Péter római székfoglalása 43 körül. Lásd jún. 29.

Szent Piroška szűz vértanu † 270 körül II. Klaudius alatt Rómában. Igen előkelő család sarja, 13 éves korában hősiiesen állta a kínzásokat: ostromozást, forró olajat, vadállatokat, máglyát. Végre is lefejezték

Január 19.

Szent Kanut vértanu † 1086.

Szent Kanut a dánok apostola. A 11. században élt. A keresztény hit a 9. század elején már eljutott a dánokhoz, de még nem vert gyökeret. Kanut családi körülményei is ezt mutatják. II. Szvéno királynak természetes fia, testvéreivel együtt. Apjának házassága gyermektelen volt. Kellett ide az apostol, s Kanut lett az.

Apja őt szemelte ki utódjául. Alig serdült fel, rábízta a hajóhad vezetését. Az ifjú vezér megfelelt a bizalomnak. Először a dán vizeket megtisztította a kalóztól, majd az ország északi határai mellett lakó rablónépeket hódította meg. Győzelmes vezér volt. Atyja halála után mégis pártot szerveztek ellene, mert félték egyenes, kemény jellemétől. Testvérét, Haroldot választották meg. Kanut a svéddekhez menekült, nem akart testvérharcot. Módjában állt volna bosszút állni, a svédek közül akadtak volna segítők; ő azonban számkivetésében is hazája érdekeit szolgálta. Nagylelkűsége a pártosokat is lefegyverezte, s Harold halála után hazahívták, királyukká választották 1080-ban.

Az udvari emberek vele is megkezdtek a régi játékot: szemtől-szembe hízelgéssel, bókokkal vakítani, háta mögött a maguk útján jární. De Kanutot más fából faragták. Egy tengerparti séta alkalmával is körüludvarolták s nem győzték dicsérni hatalmát, amely előtt nincs lehetetlen. A király nem szólt semmit, csak levetette köpönyegét, bedobta a tengerbe s utánalépett. A körülállók rémülten tartották vissza. Erre aztán megszólalt: «Épen most mondtátok, hogy mindent meg tudok csinálni. Hát csak meg akartam próbálni, tudok-e a tengeren jární».

Uralkodásának első idejét a szomszédos pogány törzseken kivívt győzelmei jelzik. Háborúival nem a maga dicsőségét akarta, hanem népe békességét. A folytonosan ismétlődő rabló betöréseknek véget vetett. A legyőzött népeket iparkodott a hit világosságára vezetni. De papjait oda is elküldte, ahová kardja már nem ért el. Országában szervezte az egyházat. Templomokat, kolostorokat építtetett és mindenképen azon volt, hogy népét egészen, szívében is megkeresztelje. Maga járt elől jó példával. Szigorú bűnbánatot tartott ifjúsága vétkeiért. Gyakran bőjtölt kenyéren és vizen,

de ilyenkor is királyi asztalt terítettett, a maradékot pedig titokban a szegényeknek osztotta ki. Feleségül vette Róbert flandriai gróf leányát, Adelhaidot és bensőséges keresztény családi életet élt vele. Egyik fiuk, Bold. Károly, később Flandria grófja, itt kapta az első indításokat, hogy maga is szentül éljen (márc. 2).

Keményen büntette az erőszakoskodást. Igazságot szolgáltatott a szegényeknek, árváknak, elnyomottaknak; nem tűrte, hogy jogaikból kiforgassák, ügyüket húzzák-halasszák. A főrendű bűnösöket is megbüntette. Így járt Bornholm sziget kormányzója, Eigill is, aki mértéktelenül fényűző életet folytatott. Hogy a költségeket előteremtse, alattvalóit kegyetlenül sarcolta. Hiába figyelmeztette a király. Rokonainak és barátainak befolyásában bízva, még kalózkodott is tizennyolc hajójával. Egész vidékeket perzselt föl és rabolt ki. Kanut erre öccsét, Benedek herceget küldte ellene. Eigill elbizakodottságában megadta magát: ügyem merik bántani! A király azonban igazságot akart szolgáltatni. Jöttek erre az ajándékok, a rokonság könyörgő felvonulása, de hiába. «Egy emberölésért is halál jár — mondta Kanut —, mit érdemel hát ez annyi emberölésért és rablásért?» Itéletet tartott fölötte és felakasztatta.

A főurak közül sokan a maguk sorsát látták Eigill ítéletében. Azért is próbálták megmenteni. Most titokban áskálódtak. Ez a király, aki hízélgést nem tűr, aki halálosan komolyan veszi a kereszténységet, nem nekik való. Nemsokára nyílt lázadásra is megjött az alkalom. Hódító Vilmos normannjai ebben az időben törtek be Angliába. A régi uralkodócsalád rokonságban volt Kanuttal s tőle kért segítséget. A segítő sereg vezére Olaus herceg lett, aki maga is szeretett volna király lenni. Eddig is ő bízatta titokban az elégedetleneket. Most a sereggel bátyja ellen indult. Kanut azonban leverte a zendülőket s azt a büntetést szabta rájuk, hogy az egyházak főntartására tizedet adjanak. De inkább fizettek volna nagyobb összeget, csak ne az az egyház kapja, mely pogány szívűk jóraváltozását kívánja tőlük. Fogcsikorgatva fizettek és még elkeseredettebben lázítottak a király és a keresztény hit ellen.

Sikerült újra hadat gyűjteniök. Kanuthoz hűséges csak egy kisebb csapat maradt. Ekkor feleségét gyermekeivel együtt Flandriába küldte. A lázadók, bár erősebbek voltak, nem mertek királyukkal nyílt csatában megütközni: ismerték

vezéri erejét. Odensee városában támadtak rá, mikor misét hallgatott. Csak öccse, Benedek herceg és még tizenhét bizalmasabb embere volt vele. Hívei menekülésre biztatták, de nem ment. «Inkább jussak ellenségeim kezébe — mondotta —, mintsem elhagyjam híveimet. Különben is csak életemet akarják.» Letérdelt az oltár elé és készült az áldozásra. Mise alatt a lázadók egészen körülzárták a templomot. Az ajtókat a kísérők őrizték. A király megáldozott. Nemsokára kövek verték be az ablakokat. Egy kő a hálaadását végző királyt érte. Megsebesítette a homlokát. Erősen vérző sebét befogta a kezével s tovább imádkozott. Mikor az ostromlók látták, hogy az ajtókat nem tudják elfoglalni, követet küldtek. Ez a király elé ment s mélyen meghajolt előtte. De közben tört húzott elő ruhája alól s beleszúrta. Kanut összeesett, de még ekkor is ellenségeinek megtéréseért imádkozott s bocsánatot kért számukra Istentől. Egy dárda repült be az ablakon s kioltotta életét. Benedek herceg és társai ott estek el szent királyuk körül. Halála 1086 június 7-én volt.

Egy fölirat azt mondja róla: «Krisztus becsületéért halt meg; benne talált nyugalomra».

Ugyanerre a napra esik

Szent Márius, Márta és fiaik: Audifax és Abakum vértanuk, † 270 körül II. Klaudius császár alatt Rómában. Gazdag perzsa nagybirtokosok, Rómába zarándokoltak az apostolok tisztelésére. A börtönökben sínylődő hitvallókat látogatták, közben maguk is börtönbe kerültek és hős vértanu halált haltak.

Szent Vulsztán bencés, püspök, hitvalló † 1095. Az utolsó angolszász szent. Főnemesi sarj, kísértések közepett is megőrizte ártatlanságát. Egyszer egy sportdiadala után heves kísértése támadt; de ő nyomban az erdőbe ment, egész éjszaka ott imádkozott és a mennyei harmat lecsillapította vérét. Mikor szülői meghaltak, kolostorba vonult, pap, szerzetes, majd püspök lett. Mikor a normannok elfoglalták Angliát, ő székhelyén maradt, atyaiag gondját viselte híveinek s azzal békítette meg őket a hódítókkal: «Egyik rossz népet a másik rossz néppel ostorozza Isten». Arra azonban nem volt rávehető, hogy magára vegye a normann prelátsók fényes ruháit.

* **Szent Sára, Ábrahám felesége,** Lásd Móz. I 28 kk.

Január 20.

Szent Sebestyén vértanu † 288.

Tántoríthatatlan hitével, bátorságával, apostoli buzgóságával, feddhetetlen életével a keresztény férfi örök mintaképe.

Galliában, a mai Franciaországban született, Milánóban tanult, majd Rómában a császár testőrségébe állott. Deli természetű, dalia katonakülső férfiú volt, emellett jószágos és erélyes, okos és bátor, igazmondó és nyilt. Testi és lelki kiválósága miatt kegyelte a császár és a társak. De ennél mérhetetlenül többet jelent, hogy kegyelte őt a királyok Királya, mert a katonaköpenyeg alatt hívő, mélyen Krisztus-szerető szívet hordott.

A császári udvarban az ilyen embert rengeteg veszély környezte. Társai és előjárói pogányok voltak; ösztöneiknek éltek és gyűlölték a következetes keresztényeket, kiket élő szemrehányásnak érezték. Az udvari élet állandó szórakozásai hívták, a pogány istentisztelettel egybekötött császár-hódolás folyton a Krisztus-tagadás és felségsértés kétközébe szorították. Sebestyén az állandó veszélyek között állandóan forgatta lelkében az Úr Krisztus szavát: Vigyázatok és imádkozatok, hogy kísértésbe ne essetek!

Róma egyik börtönében két keresztény testvér, Márk és Marcellin sínylődött. Miután különféle kínzásokban volt részük, a városparancsnok harminc napnyi időt engedett nekik, hogy azalatt véglegesen válasszanak a kereszténység és pogányság, halál és élet között. Szüleik, feleségük és gyermekeik sírva-keseregve könyörögtek, hogy kíméljék meg életüket, ne döntsék szomorúságba családjukat. A hosszas rimázkodás és unszolás már-már megernyesztette ellenállásukat. Ekkor megjelent Szent Sebestyén a börtönben. Épen együtt volt a vértanukkal az egész atyafiság. Sebestyén így szólt hozzájuk: «Krisztus erős harcosai, mikor ily közel vagytok már a győzelmi pálma elnyeréséhez, ne tántorodjatok meg a diadalúton; ne ejtsétek ki kezetekből a vérség köteléke miatt a mennyei koronát... Ha tudnák szüleitek és feleségeitek, hogy a testi halállal új élet kezdődik, melyben határtalan boldogság várja a hű harcost, nem hívnának vissza titeket a mennyei örömök kapujától...» Szemeiben az elszánt Krisztus-hűség tüze lángolt, arcán a tántoríthatatlan hit égi fénye tündökölt.

Szavait meghallotta Zoë is, Nikosztratus felesége, kinek

házában őrizték a két hitvalló testvért. Zoë asszony hat év óta néma volt. A beszéd hallatára könyörgésre kulcsolt kezekkel Sebestyénhez fordult. Sebestyén így szólt hozzá: «Értelek! Tudom, mit kívánsz. Parancsolja az én Üdvözítő Jézusom, hogy nyelvének használatát nyerte vissza ez az asszony. Oldja föl nyelvét az, aki Zakariás nyelvét megoldotta». Azután a kereszt jelével jelölte meg az asszony ajkát, s az szólni kezdett: «Boldog vagy és áldottak igéid. Boldogok, kik általad elhiszik, hogy Krisztus az élő Isten fia. Saját szememmel láttam fölülről leszállni az angyalt és elédbe tartani a könyvet, melyből olvastad, amit mondtál. Amint a hasadó hajnal elúzi az éj sötétségét, úgy beszéded világossága a tudatlanság minden vakságát elűzte. Bennem pedig nemcsak a hitetlenség vakságát, hanem a hatéves némaságot is meggyógyította».

A történetek mondhatatlan hatást tettek a jelenlevőkre, főleg Nikosztratusra, ki enni sem akart, míg fel nem vette a keresztiséget. Sebestyén türelemre intette s azt a megbízást adta neki, hogy a börtönökben levőket hozassa mind házába, mintha ki akarná őket hallgatni. Mikor mind együtt voltak, ezeknek a lelkében is fölkeltette az Úr Jézus Krisztusban való hitet és a keresztiség vágyát. Miután így mindnyájan elő voltak készítve a keresztiségre, egy Polikárp nevű áldozópap az egész gyülekezetet megkeresztelte.

Ezalatt elmúlt a harminc nap, a Márk és Marcellin számára engedett meg gondolási idő. A városparancsnok magához idézte atyjukat, hogy fiai elhatározását megtudja tőle. Az atya nagy lelkesedéssel beszélt fiai állhatatosságáról, a keresztény hit szépségéről és erejéről s jelentette, hogy ő is felvette a keresztiséget és ugyanakkor régi köszvényes szenvedései is megszűntek. A parancsnok mindezt ámulva hallgatta. Főleg az atya csodás gyógyulása ragadta meg figyelmét, mivel ő is köszvényes volt. A két férfiú beszélgetését Isten kegyelme kísérte. A parancsnok érdeklődni kezdett; magához hívatta Szent Sebestyént és Polikárp papot. Miután tőlük a keresztény hitet kellőképpen megismerte, bálványképeit összetörte, keresztény rabszolgáit felszabadította, a császártól kapott hivatalát letette és fiával együtt megkeresztelkedett. A keresztiség szentsége Isten különös kegyességéből nemcsak lelki újjászületését eszközölte, hanem testi megszabadulást is hozott neki: ő is ki-gyógyult köszvényéből.

Sebestyén a Dioklecián-féle üldözés alatt is Rómában, a császári udvarban maradt. Katonai kiválóságai miatt a kegyetlen Dioklecián is becsülte őt s a testőrség parancsnokává tette. Állása, összeköttetései, szilárd hite és okos bátorsága arra szánták, hogy az üldözések idején az Anyaszentegyház védője és támasza legyen. Ennek a küldetésnek meg is felelt; mint Isten bölcs és erős angyala őrködött a keresztény hívek felett.

Akik az ő példája és tanítása nyomán lettek az Úr Krisztusé, egymásután szenvedtek vértanui halált. S ő, aki egykor mint keresztatyja állt mellettük, mikor a szent kereszt-ség vizében természetfeletti életre születtek, most mint buz-

dító kísérte őket, mikor vérkeresztiségében újraszülettek az örökkévalóság számára. Akkor előttük ment s mutatta az utat; most, miután a mennyei Atya hajlékában biztonságba helyezte őket, utolsóknak maradt!

Irgységből vagy a kereszténység iránt való gyűlöletből végre őt is beárulták a császárnak. Dioklecián csodálkozva hallotta, hogy testőrségének feje is keresztény. Magához hívatta és kemény szavakkal vetette szemére hálátlanságát. Sebestyén tisztelettudóan bár, de egyúttal nyíltan válaszolt: «Jólétedért és a birodalomért mindig imádkoztam, császárom; de nem a bálványokhoz, hanem a mennyben lakó igaz Istenhez könyörögtem. Mert nem balgaság lett volna-e holmi tehetetlen kódarabokhoz, a ti bálványaitokhoz imádkoznom?» Sebestyén nyílt hitvallásán a császár felháborodott s legott átadta a katonáknak, kik egy fának állították és összenyilazták.

Az íjászok Sebestyénnek nyilakkal átluggatott testét

otthagyták abban a hitben, hogy meghalt. Azonban egy Iréné nevű jámbor özvegy, ki a holtinak vélt testet felszedte és keresztény módon el akarta temetni, észrevette, hogy még van benne némi élet. Házába vitte, hol Sebestyén rövid idő alatt fölépült. Ekkor visszament a császári palotába. Épen szembetalálkozott a lépcsőn lejövő Diokleciánnal. A császár elhült a találkozáson, mivel meg volt győződve, hogy Sebestyént kivégezték. Sebestyén pedig nehéz szemrehányásokat tett a császárnak, hogy a teljesen ártatlan és császárhű keresztényeket igazságtalanul üldözi.

A császár parancsára előrohanó katonák Sebestyént megragadták, a közeli cirkuszba hurcolták, hol botokkal agyonverték. Ez 298 körül történt. Holttestét egy csatornába vetették. Egy Lucina nevű keresztény asszony azonban látomásban kapott intésre kihúzta s a városon kívül eltemette. Ezen a helyen később nagyszerű templomot emeltek Szent Sebestyén tiszteletére.

Ugyznerre a napra esik

Szent Fábíán pápa vértanu † 250. Rómában, Décius üldözése idején.

Szent Neofitus vértanu † 304 körül Niceában. 15 éves létére állhatatosan elszenvedte az ostorozást, égő kemencét, vadállatokat. Végre lefejezték.

* **Boldog Özséb** kanonok, lásd jan. 18.

Január 21.

Szent Ágnes szűz vértanu † 304.

Az Anyaszentegyház tavaszának bájos, illatos virága; Isten népének gyönyörűsége tizenhároméves lelkének öntudatos Krisztus-hitével és leányszívének halálíg hűséges szeretetével. A szűzesség és vértanuság fehér-piros menyasszonyi rózsakoszorújával díszlik az égiek seregében.

Csak pár nap története, az is a lelkes emlékezés érthető színezésében, amit ennek az áldott leánynak az életéből tudunk. De ez a kevés az istenszerető lélek számára többet mond nagy kötetek tudós tartalmánál.

A római városparancsnok fia szenvedélyes szerelemre gyulladt Ágnes iránt. Ékes szóval adta tudtára lángoló érzelmét. A szent leány szívében Krisztus szeretete lobogott s ezért a fiút elutasította: «Távozzál tőlem, halál martaléka. Egy

más jegyes megelőzött téged szerelmével, s jelet tett arcomra, hogy kívül senkinek szerelmét ne fogadjam el. Hú maradok hozzá. Egész odaadással az övé vagyok».

A szerelmes fiút elbűsította, az előkelő atyát felháborította a megszegyenítő kikoszarzás. Tudakozódni kezdtek a városban, hogy vajjon ki lehet az a boldog ifjú, kivel Ágnes magát titokban eljegyezte. Felvilágosításul a leány ezt az üzenetet küldte: «Anyja szűz, atyja asszonyt nem ismer. Szépségét a nap és hold csodálja. Angyalok szolgálnak neki. Ő jegyzett el engem. Ajkáról mézédés és tejfehér csókot kaptam. Vére pirosítja arcomat. Egyedül övé minden szerelmem és hűségem. Testem már egyesült testeddel. Ha őt szeretem, tiszta vagyok; mikor érintem, ártatlanságom el nem homályosul; mikor magamhoz fogadom, szűzességem sértetlen marad».

A pogány fiú mindezt nem értette. Epedő szíve csalfa reménnyel hitegette, hogy gazdag ajándékokkal, drága ékszerekkel följé kerekedhetik szerencsés vetélytársának. Ágnes visszaküldte az ajándékokat és az elragadtatás hangján dicsőítette jegyese bőkezűségét: «Az én Úram tündöklő szépségbe öltöztetett engem. Aranybrokátos köntösbe takart és mérhetetlen sok ékszerrel ékesített. Karomat és nyakamat drágakövekkel övezte, fülembé fölbecsülhetetlen gyöngyöket akasztott. Hangszerei pedig édes dallamokkal mulattatnak».

Az elkeseredett fiú és a sértődöttségében bőszerű atya most már ádázul kutattak a szép és gazdag ifjú után, ki Ágnest rabságában tartja. Végül a szent leány nyílt hitvallása oldotta meg a rejtélyt: «Az én Úram, Jézus Krisztus, a hit gyűrűjével jegyzett el engem magának».

Ebben az időben Dioklecián császár üldözési parancsot adott ki a keresztények ellen. A dühös városparancsnok a császári rendeletben jó eszközt látott Ágnes ellenállásának megtörésére. Magához hurcoltatta tehát a leányt és iszonyú fenyegetések között fölszólította fia vágyainak kielégítésére. Ágnes nem ingott meg. Mikor pedig kényszeríteni akarták: hogy úgymint szűzi életre szánta magát, hát lépjen be Veszta istennő papnői közé és szentelje magát a Veszta-tűz gondozására, felháborodva válaszolt: «Ha fiad, ki mégis csak élő lény, Krisztus szeretete miatt hidegen hagyott, mit gondolsz, kelthet-e vonzalmat bennem ez a süket, néma, vak bálvány? Szerethetek-e ilyen hitvány kódarabot?» «Csak gyermek-

korodnak köszönd, utasította rendre a városparancsnok, hogy az istennő iránt való tiszteletlenségédért keményen meg nem büntetlek.» Ágnes készen volt a felelettel: «Sose fékezd magadat fiatalságomra való tekintettel! A hit nem az eszrendők számával tart lépést, hanem a lélek dolga. A mindenható Istennek a hívő elmében telik kedve és nem az eszrendőkben. Csak tégy, ahogyan jól esik!»

A parancsnok az előzmények után tisztában volt azzal, hogy Ágnes el van szánva minden szenvedés elviselésére. Ezért kínzások helyett tisztaságának elvesztésével kezdett fenyegetőzni. Ágnes ettől sem félt. «Velem van az Úr anygala. Ő megőrzi testemet», adta tudtára az embertelen zsarnoknak. Erre ocsmány büntnyára hurcolták és levetköztették, hogy szüzi fiatalsága duhaj szemérmertlenségek mártaléka legyen. De kibomlott dús haja palástként borult reá és eltakarta ártatlan testét a gonosz tekintetek elől. S mikor vad vágyukban közeledni próbáltak hozzá, az Úr anygala csodálatos fénnel vette körül, úgyhogy megrettenve húzódtak vissza. Csak a városparancsnok fiát ragadta el annyira szenvedélye, hogy kitért karokkal a leányra rohant. A szerencsétlen ifjú tüstént el is vette büntetését: holtan rogyott a földre.

Az esemény híre futótűzként bejárta a várost. A parancsnok is hamar értesült fia haláláról. Eleinte dühösen ördögösnek nevezte Ágnest és azzal vádolta, hogy bűvös erővel tette tönkre fiát; utóbb törődötten és alázatosan azért könyörgött, hogy Ágnes anygala segítségével kelte életre. «Ha anygalod fiamat kérésedre föltámasztja, elhiszem, hogy csakugyan van anygalod.» Szent Ágnes bensőséges imádsággal fordult Istenhez, hogy mutassa meg hatalmát a szerencsétlen népnek. Isten meghallgatta őt, a parancsnok fiát föltámasztotta; ez a nép elé ment és nyíltan hirdette, hogy a pogányság merő bárgyúság s a keresztények Istene az egy igaz Isten, mennyben, földön és tengereken.

A történetek hatása alatt egyre nagyobb izgalom vett erőt a népen. A pogány papok tömeges megtérésektől kezdtek félni s ezért egyrészt Ágnest bűbájós mesterkedésekről és az ördöggel való szövetkezéstől vádolták, másrészt haladéktalan kivégzését követelték. A városparancsnok okulva fia esetén már semmit sem mert cselekedni, hanem egy főtisztre bízta Ágnes ügyének elintézését. A főtiszt máglyát rakatott és ráhelyeztette a tűzhalálra ítélt Ágnest. Azonban az égő

farakás lángjai oldalt csapkodva a körülállókát perzselték meg, Ágnest pedig sértetlenül hagyták.

A szent leány égre emelt szemmel és szívére kulcsolt kézzel imádkozott a máglyán: «Fölséges, mindenható Isten, a mi Urunk Jézus Krisztus atyja, áldalak azért, hogy egy-szülött Fiad által kiszabadítottál a gonosz emberek kezeiből és szeplőtelen úton átvezettél az ördög ocsmányságain. Most pedig Szentlelked Ime mennyei harmatot áraszt, a tűz ki-alszik lábaim alatt, a lobogó lángok szertecsapnak és azokat égetik, akik élesztik. Áldalak téged, ki a lángok közt is sértetlenül viszel magadhoz. Téged vallanak ajkaim, hálálkodik szívem, utánad eped minden érzelmem. Ime, már látom, amiben hittem; amit reméltem, már bírom; ami után sóvá-rogtam, már ölelem. Övé vagyok az égben, kit lángoló áhí-tattal szerettem a földön». Alig végezte be imádságát, a főtiszt tört döfött nyakába. Így halt meg Szent Ágnes Rómában 304-ben.

Istenfőlé szülei a Nomentana út mentén fekvő villájuk-ban temették el drága testét. Sírjához csakhamar sokan jártak ájtatos lélekkel segítséget kérni. Egy alkalommal rakoncátlan pogány tömeg köveket hajgált a sírjához igyekvő jámbor keresztényekre. *Emerenciána*, Szent Ágnes tejtestvére, ki gyermek létére még csak készült a keresztségre, kemény szemrehányásokkal illette ezeket a kíméletlen, vad pogányokat. A feldühödött nép megrohanta a szent testvére sírjánál riadtan meghúzódt leánykát és agyonkövezte. Így saját vérében megkeresztelkedve jutott el az Úr szentjeinek boldog társa-ságába. (Ünnepe január 23.) Máskor pedig az történt, hogy a sírnál imádságban virrasztó bánatos szüleinek szüzek fényes kíséretében megjelent Szent Ágnes és így szólt: «Drága szü-leim, ne gyászoljatok engem, mintha meghaltam volna. Ezek-kel a szüzekkel annak mennyei társaságában élek, kit a földön egész lelkeimmel szerettem».

Az első templomot Szent Ágnes tiszteletére Konstancia, Nagy Konstantin császár leánya építtette. Mikor ugyanis testét súlyos és csúnya fekélyek lepték el, gyógyíthatatlannak látszó betegségével Szent Ágneshez fordult. Sírjára borulva hosszú imádságban kérte segítségét. Az elnyujtott könyör-gésben elszenderedve Ágnes szavait hallotta: «Légy állha-tatos, Konstancia. Higgy Jézus Krisztusban, az Isten Fiá-ban, ki meggyógyít téged». Föltrezenve megghatódottan látta, hogy sebei mind begyógyultak. Hálából megkeresztelke-

dett, Szent Ágnes sírja fölé templomot emeltetett és a templom szomszédságában néhány előkelő leánnyal együtt örök szüzességben élt. Ezen a helyen ma Szent Ágnes apácáinak zárdája áll. Itt évenként Szent Ágnes napján két bárányt áldanak meg, melyek gyapjából készülnek az érseki válszalagok (palliumok).

Ágnes a latin nyelvben bárányt, a görögöknél szűztisztát jelent. Szent Ágnes mind a két értelemben megfelelt nevének: Szelíd bárány módjára ellenállás nélkül ontotta szűztisztá vérért Jézus Krisztusért. Szent Ambrus szerint Szent Ágnes élete mindenrendű hívő számára tanulságos: A férfiak csodálják vértanúi erős lelkét; a kicsinyek bízának, hogy a fiatal kor nem akadály a hősiek erénynek; a férjes nők álmélgodjanak mindhalálig hűséges szeretetén; a hajadonok utánózzák szűzi tisztaságát.

Ugyanerre a napra esik

Szent Meinrad áldozópap, hitvalló † 861. Reichenauban nevelkedett a bencéseknel; maga is bencés lett, de remeteségre adta magát. 26 évet töltött kietlen hegyes vadonban Svájcban, hol úgyszólván egyetlen élő társasága volt két holló, melyeket ő nevelt föl. Magaépítette kis kápolnájában mise közben rárontott két kincskereső lator s megölték. A két holló elárulta gaztettüket, t. i. üzték s folyton csapkodták őket csőrükkel, míg emberek közé jutottak. A szent remete kápolnája helyén nemsokára fényes nagy templom és bencés kolostor épült, s immár ezer esztendeje évenként megolvashatatlan ezrek zarándokolnak oda Szűz Mária tiszteltére s annak a Mária-képnek hódolatára, melyet Meinrad a frauenmünsteri apácafőnöknőtől kapott és kis kápolnájában tisztelt. Ez a svájci Einsiedeln híres zarándokhely története.

Január 22.

Szent Vince vértanu † 304.

A latin szerint «nomen et omen»: a név egyúttal jóslás is. Szentünk latin neve, Vincentius annyit jelent, mint győzelmes. Szent Vincét egész élete annak mutatja be, aminek keresztneve előre kijelölte.

A spanyol Osca vagy Huesca nevű városban született előkelő családból. Egész fiatalon ráadta magát a tanulmányokra, különösen pedig a hittudományra. Valérius, zara-gozai püspök volt a mestere, aki a tehetséges és lelkes ifjút diákonussá szentelte.

A diákonus, mint az áldozópapság előtt lévő papi fokozat birtokosa, az apostoli idők óta a mai napig az ünnepélyes szentmisében segédkezik, keresztel és prédikál. Az őskereszténységben még nagyobb munkakört is töltött be. Ő volt «a püspök füle, szája, szíve, szeme». Ő hallgatta meg a püspök nevében a hívek panaszait, ő prédikált — nem egyszer a püspök helyett is, ő segítette a püspököt a szegények és betegek gondozásában; az első diákonus (archidiákonus) meg egyenesen a püspök jobbkeze volt a kormányzásban. Ilyen első diákonusnak tette meg Valérius Vincét is, s mert maga hibás beszédű volt, teljesen reábizta az evangélium hirdetését. Vince buzgósága nyomán Zaragozában a keresztény élet csakhamar föllendült.

De 303 elején kitört keleten a Dioklecián-féle keresztényüldözés, s hullámai eljutottak a nyugati tartományokba is. Az északkeleti Spanyolország élén akkor a vérszomjas Dacián állott. A keresztényüldöző császári rendeletekre, amelyek éle különösen a papság ellen irányult, a helytartó elfogatta, majd Valenciába maga elé hurcoltatta a zaragozai püspököt és archidiákonusát. Mindketten börtönbe kerültek. Dacián abban bízott, hogy az út és a börtön megtöri mindkettőjüket s könnyen lesznek rábíthatók hittagadásra. Nagy volt azonban meglepetése, amikor elővezettette őket és a fáradságnak s a megtöröttségnek semmi nyomát nem látta rajtuk. Először arra gondolt, hogy kivételes bánásmódban volt részük, de csakhamar meg kellett győződnie, hogy itt a testi erőt mélyebb lelki erők fokozzák. Főlszólította Valériust, hogy már csak korára való tekintettel se tagadja meg a pogány áldozat bemutatását, Vincénél pedig előkelő származására és virágzó fiatalságára hivatkozott. Erre a főlszólításra így szólt Vince a püspökhöz: «Atyám, ha parancsolod, válaszolok». Valérius, mint annyiszor máskor, most is szívesen adta át neki a szót. Az elszánt diákonus ezután a többi közt ezt mondotta: «Tudd meg, hogy a keresztények bűnös okosságának és istenkáromlásnak tartják a hittagadást. És hogy tovább ne tartóztassalak, nyilván megvalljuk, hogy mi keresztények s az egy igaz és örök Isten szolgálói vagyunk. Az ő nevében a szellem fegyvereivel küzdünk a te ravasz fortélyaid ellen. Fenyegetéseidtől és kínzásaidtól nem félünk, hanem az igazságért örömmel fogadjuk a halált. Kínzásaid csak előkészítenek bennünket az örök élet koronájára: a halál által az életbe jutunk be».

A beszéd után elhangzott az ítélet: A püspöknek száműzés, a diakonusnak kemény megkínzás jár. Aztán kezdetét vette a hóhérmunka, amelynél kegyetlenebbet nem ismer a vértanuk története. Először kifeszítették kezét, lábát. Az erőteljes szerep derült nyugalommal vette. A helytartó azt gondolta, hogy a bakók nem elég serények, s ezért parancsára újra megkezdődött a kegyetlenkedés. Azonban most is ők fáradtak el hamarabb, mint a hősiés Vince. Véresre szagatták testét, ő azonban csak ismételte az Úr Krisztusban való rendületlen hitének hangos megvallását.

Új módszerhez folyamodtak. Rostélyra fektették, ez alá tüzet raktak, a lángokba sót szórtak, hogy fölpattogva egye bele magát az eleven húsba; tüzes lemezekkel sütögették. Minden hiába! A kínlódó zaragozai diakonus talán arra a másik, római diakonusra, Szent Lőrincre gondolt, aki alig 50 évvel előtte ugyanígy feküdt tüzes rostélyon, s még ott is hangoztatta: «Az én éjtszakámban nincs sötétség és minden fényárban úszik». Szent Vincének is Isten iránti szeretete erősebb volt, mint a rostély alatt sistersgő láng.

Erre a legsötétebb zug padlóját teleszórták cserépdarabokkal s erre fektették le az egy-seb testet. Azonban e sötét zárkában hirtelenvilágosság támadt, amely elárasztotta az egész börtönt, a cserépdarabok pedig egyszerre viruló rózsákká változtak. Szent Vince közben zsoltárokat zengett s a megjelent angyalokkal társalgott. Haláltusájában ezek erősítették: «Légy meggyőződve, ő győzhetetlen Vince, hogy akinek nevében híven küzdöttél, a számodra készített koronát már készen tartja az égben». Majd fölzendült az angyali ének.

Mindez csodálattal töltötte el a köréje sereglett keresztényeket s pillanatok alatt térítette meg előbbi kínozói. Csak Dacián maradt a régi. Mihelyt értesült a dolgokról, puha ágyba fektette az agyongyötört testet, hogy a kényelem kísértésével csábítsa. Ez is meddőnek bizonyult; s szentünk az Úr Jézusba vetett reménységgel (a legnagyobb valószínűség szerint 304 január 22-én) elnyerte a vértanúság égi koronáját.

Testét temetés nélkül a mezőre dobták ki vadállatok prédájául. Egy holló azonban csodálatos módon szárnyaival, csőrével és karmaival megvédte a ragadozó madarak s egy farkas támadásával szemben. Majd nehéz kövel ellátott kosárba tették s messze a parttól belevetették a mély tengerbe. De a kosár a drága testtel egy-kettőre fölszínre került, gyors irammal elmenekült üldözői elől a partra, ahol körülpólyálta

s elrejtette a finom fővény. Égi sugallatra a keresztények megtalálták s a valenciai templom főoltára alá temették.

Vince az Egyház legjelentősebb vértanui közé tartozik. Szent Ágoston, a legkiválóbb egyházatyja (aug. 28) lelkesen kérdezi: «Hol az a vidék, hol az a tartomány, ameddig csak terjed a római birodalom és ismeretes a keresztény név, amely örvendezve ne ünnepelné Szent Vince halálának emlékűnnepét?» A legősibb székesegyházak hirdetik dicsőségét, neve pedig belekerült a mindenszentek litániájába is.

Világszerte a vincellérek és szőlőgazdák védőszentje. («Ha fénylik a Vince, megtelik a pince»). Egyik-másik helyütt az ő névünnepén van szokásban a «szőlőszentelés». A gazda hajnalban szóltanul kivonul a szőlőbe s meghinti azt a Szent János evangelista ünnepeén szentelt borral. Bizonyos, hogy áldás van azon a munkán akár a szőlőben, akár másutt, amelyet Szent Vince hitével, derűjével és áldozatos szeretetével végeznek.

Szent Vincét az a Krisztusba vetett erős hit tette «győzelmes»-sé, amelyről Szent János apostol írja: «a győzelem, amely meggyőzi a világot, a mi hitünk» (Ján. 5, 7).

Ugyanerre a napra esik

Szent Anasztáz szerzetes vértanu † 628 Cezáréában Palesztinában. Perzsa mágus volt; azonban a szentkereszt ereklyéi, melyeket Kozroé perzsa király zsákmányolt, az Úr Krisztusra terelték érdeklődését; keresztény lett és szerzetes s alázatos hős lélekkel tűrte a börtönt és kínokat.

* **Szent Blezilla** özvegy † 383 körül. Szent Paula (jan. 16) leánya, 7 hónapi házasság után özvegyiségre jutott és korábbi fölületes élete után a keresztény özvegy példás, szent életét élte: egyszerűen öltözött, rendszeresen és sokat imádkozott és olvasta a Szentírást, fáradhatatlan volt a szegények istápolásában. 20 éves korában halt meg istenes halállal. Anyja szenvedelmesen siratta. Szent Jeromos (szept. 30) ekkor azt írta neki: «Ha Blezillát e világ élvezetei közül ragadta volna el a korai halál, akkor valóban siratni kellene. Most azonban, mikor az Úr segítségével úgyszólván második kereszttségben, megtérésében újra megtisztult és e világnak ellene mondott, vigyázz Paula, hogy az Úr Krisztus szemrehányást ne tegyen: Elégedetlen vagy Paula, hogy a te leányod az én leányom lett?»

Január 23.

Alamizsnás Szent János hitvalló † 616.

Ciprus szigetén született, gazdag családból. Ifjú korában megházasodott. Mikor azonban felesége és gyermekei meghaltak, mindenét eladta és kiosztotta a szegények között. Az alexandriai egyház 606-ban megválasztotta püspökének.

Itt legelőbb is a szegényügy rendezéséhez fogott. Hét-ezernél több szegényt látott el intézményesen. Bőséges alamizsnái erősen igénybe vették még az alexandriai pátriárkai kincstárt is. Nagyon takarékos és gondos volt tehát jövedelmének kezelésében. Magára azonban alig fordított valamit. Még tisztességes takarója sem volt. Egy gazdag polgár megszánta. Vett neki egy szépet, drágát. Harminchat aranya került. De Szent János nem tudott alatta aludni. Egész éjjel az járt az eszében, hogy hány szerencsétlen van, akinek semmije sincs, ő meg egy harminchat aranyat érő takaró alatt fekszik. Másnap eladta s kiosztotta az árát. A polgár újra megvette s nagy tisztelettel följajánlotta. «Majd meglátjuk, melyikünk bírja tovább», mondta neki a szent.

Példájára a város gazdagai is nekibuzdultak. Még egy fősvénységéről híres kereskedő is. De az alamizsnaosztás után észrevette, hogy nagyon sokat adott. Bánatába egészen belebetegedett. A pátriárka meglátogatta, vigasztalta, hogy hát nem kell *annyira* bőkezűnek lenni. Mikor a vigasztalás nem sokat használt, följajánlotta, hogy megfizeti a kárt. Ez már kedvesebb beszéd volt a kereskedőnek; kezdett jobban lenni. «Csak adj egy kis írást, hogy lemondasz a jutalomról, amit Istentől várhatnál adományodért», kérte a szent. Erre az ember mégis — meggondolta magát.

A kereskedők mérlegeit ellenőriztette, hogy ne csalják meg a szegényeket; a tisztviselőknek megtiltotta az ajándékok elfogadását, mert ez teszi őket igazságtalanokká. Azt tartotta, hogy ha mi tetszésünk szerint járulhatunk Isten elé bajainkkal, méltó és igazságos, hogy az előjárók is meghallgassák népük panaszait. Ki szokott hát ülni szerdai és pénteki napokon temploma elé. Olvasgatta az evangéliumot és várta az ügyes-bajos embereket. Oda volt készítve két pad. Leültette őket, elbeszélgetett velük. Jött is mindenféle népség. Egyszer egy tönkrement kereskedő. Pénzt adott neki, hogy újra kezdhesse. De megint tönkrement. Amint

ismét ott áll elkeseredve, rászól a pátriárka: «Én becsülettel szerzett pénzt adtam, de amit te tisztességtelen szerzeményből hozzátettél, elvitte az egészset». Azért most is adott neki: egy nagy hajót, megrakva búzával. A kereskedő a brit szigetekre szállíttatta s jó árt kapott érte. Ebben nem volt becsstelen szerzemény.

Ha valaki durván bánt cselédeivel — rabszolgák voltak —, magához hívatta s lelkére beszélt: «Édes fiam, az is ember! Isten a földet és a csillagos eget érte is teremtette, rá is sütteti napját. Órangyala is van, s Krisztus érte is szenvedte a kereszthalált. És te megveded? Te talán nem hibázol Isten ellen? Mégis bocsánatot vársz tőle. Bocsáss meg hát te is szolgádnak, ha hibázik!»

Nem tűrte, hogy hívei egymást gyalázzák. Ha őt sértették meg, azzal nem sokat törődött. Egyszer egy koldus szidta, gyalázta, mert kevesebbet kapott, mint várt. A szolgák meg akarták verni, de a püspök nem engedte. «Már hatvan éve sértegetem Krisztust bűneimmel; miért ne sértegethetnének engem is egyszer», mondotta. Mikor unokaöccsét durván megbántotta egy korcsmáros, megnyugtatta a panaszkodót: «Elbánok én azzal a korcsmárossal, hogy egész Alexandria csodálkozik rajta!» A sértett ifjú erre megnyugodott. Akkor a szent átölelte: «Nézd csak, kedves, ha igazán az én öcsém akarsz lenni, türelmesen vedd az ilyen sértegetéseket!» Majd hívatta a korcsmárost, és — elengedte egynémely adósságát.

A haragtartást nem szerette. Pedig a császári kormányzó, Nikitás, sokszor szolgáltattott rá okot. Egyszer erőszakkal vitette el a pátriárkánál összegyűlt kincseket. A hívek kárpótlásul mindjárt nagy bödönöket küldtek fel hozzá. Fölírás volt rajtuk: «elsőrendű méz». A kormányzó emberei hírül vitték ezt uruknak. Megkívánta a mézet s kéretett egy bödönrel a pátriárkától; úgyis elfeledkezett már a sértésről, gondolta. Szent János küldött is. Egy levél volt mellékelve s abban szépen megírva, hogy az Úr Isten kincstárát a kormányzó úr sem tudja kiüríteni. Érdeklődve nyitotta fel a kormányzó az edényt: színarany volt benne. Erre vissza küldte az elrabolt kincseket, megtézve a magáéból.

Máskor meg a vásárpénz miatt volt némi nézeteltérésük. A pátriárka nem akarta, hogy a szegényektől helypénzt szedjenek. Haraggal váltak el. Délután öt óra felé átüzent a szent: «Uram, a nap már nyugovóban van». Nikitás meg-

értette: «Ne nyugodjék le a nap haragotok fölött». Átment. Kibékültek.

Hívei nagyon szerették. Prédikálását is szívesen hallgatták. Eleinte azonban nem így volt. Észrevette, hogy amint megkezdí beszédét, a fiatalság szállingózik kifelé. Utánuk ment s megállt köztük: «Fiaim, ahol a nyáj van, ott kell lenni a pásztornak is». Többet nem szóktek meg a prédikációról.

Élete végén menekülnie kellett a perzsák betörése elől. Menekülés közben, Ciprus szigetén halt meg 616-ban nov. 11-én. Halálakor egy harmad-aranya volt. Azt is a szegényeknek hagyta.

Holttestét később Konstantinápolyba vitték; a török szultán pedig a mi Mátyás királyunknak ajándékozta. Egy ideig Budán őrizték. Pázmány Péter vitette át Pozsonyba 1632-ben. Most is ott nyugszik. Ünnepe a pozsonyi eltemetés napján, január 23-án van.

Ugyanerre a napra esik

Szűz Mária eljegyzésének ünnepe (lásd febr. 2).

Szent Emerenciána szűz, vértanu (lásd jan. 21).

Pennafort Szent Rajmond hitvalló † 1275. Negyven éven túl volt, mikor a dominikánusok rendjébe lépett, 1222-ben, nyolc hónappal Szent Domonkos halála után. Fényes mult állt mögötte. Barcelonától nem messze, Pennafort várában született, az aragoniai királyi házzal rokonságban levő családból. Tehetsége már a barcelonai iskolákban kitűnt. Magasabb tanulmányait a bolognai egyetemen, a kánonjogi tudomány szűlőföldjén végezte. A virágzásba hajló skolasztika erőttől duzzadó friss, tudományos életével került itt érintkezésbe. Doktorátust szerez, és húsz éves korában Barcelona város tanácsa meghívja a bölcsélet és jog tanítására. Már ekkor nemcsak tudós tanító, hanem a lelkek vezetője is. Harmincéves korában még egyszer visszatér Bolognába, hogy itt foglalja el a kánonjog katedróját. Tanítványai közt terjeszti a Boldogságos Szűz tiszteletét. Ingyen gondoskodik a szegények jogi védelméről.

Már híres tanár, mikor 1219-ben Berengár barcelonai püspök hazatérésre bírja, katedrálisának kanonokjává, s nemsokára általános helynökévé nevezi ki. Legodaadóbb gonddal a szegények ügyét intézi; az anyagiakat is. Mindenki szereti és tiszteli. Egyszerűség után sovárgó szíve azonban tehernek érzi a méltóságot és tiszteletet. Azt reméli, hogy a dominikánusok koldulórendjében fölszabadul alóluk s többet tehet Isten és a lelkek ügyéért. Tudományos munkáját itt is folytatja. Összegyűjti a gyóntatásnál szükséges jogi anyagot több munkában is. IX. Gergely pápa megbízásából átdolgozza az eddigi joggyűjteményt (Decretales Gregorii IX). Megírja a mercedáriusok rendjének szabályait, saját szerzetéét pedig átjavítja. IX. Gergely

pápa érdemei elismerésül tarragonai érsekké akarja kinevezni, de elhárítja magától a megtiszteltetést.

Tudományos munkája és a tisztviseléstől való vonakodása nem akadályozta abban, hogy az étellel eleven kapcsolatban maradjon. A spanyol félsziget nagyobb része még a mórok uralma alatt volt. Attól már nem kellett félni, hogy újabb területeket hódítanak. De a végeken folyó csatározásokban most is sokan kerültek fogságukba. A főlzabadított vidéken visszamaradt mohamedánok és zsidók pedig állandó veszedelmet jelentettek az eretnkségektől egyébként is elkezdett keresztény népre. Ezért lelkesített a mórok ellen keresztes hadjáratra. Prédikálása megindította az embereket s újabb vidékeket szabadítottak fel. Tömegesen térítette meg a visszamaradt mohamedánokat és zsidókat. A fogságba jutott keresztények kiváltására ő biztatta fel nolaszkói Szent Pétert; közbenjárt érdekében Jakab aragoniai királynál (mindkettőjüknek gyóntatója volt), és támogatta az új fogolyváltó rendet, a mercedáriusokat, a szervezkedés nehézségei között. A hitetlen arab szellemmel pedig szembeállította a hívő tudományt: rendtársait megfelelő hitvédelmi könyvek írására buzdította s ezzel végérvényesen lekötötte rendjét a hittudományok szolgálatára.

A bűnösök térítésében fáradhatatlan volt és félelmet nem ismert. Jakab királyt is megfeddette, amiért egy idegen asszonnyal élt. Majorca szigetén voltak. A király a feddés dacára sem szakította meg a bűnös viszonyt. Erre a szent otthagya az udvart. De senki sem merte a szárazföldre vinni, mert a király halállal fenyegette azt, aki fölveszi hajójára. Szent Rajmond köpenyegét terítette a vízre s azon hat óra alatt Barcelonába ért a tengeren keresztül.

A kolduló Domonkos-rendben is gazdag életet élt. Közel százéves korában halt meg, 1275-ben január 6-án. VIII. Kelemen pápa avatta szentté.

Szent Ildefonz püspök, hitvalló † 667. Spanyolországban, Toledóban. Szent Izidor (lásd ápr. 4) tanítványa. Eretnekekkel szemben tudós könyvekben megvédte Szűz Mária örök szüzességét s ezért a Boldogságos Szűztől jelenésben fehér köntöst kapott.

Szent Kelemen püspök, vértanu † 304. Dioklecián császár alatt Rómába, majd Nikomédiába hurcolták és megkínózták.

***Boldog Margit** † 505. Ravennában. Hároméves korában megvakult. Így élt szent életet 63 esztendeig és megalapította jámbor nőknek a jó Jézusról nevezett társulatát.

Január 24.

Szent Timóteus püspök hitvalló † 80 táján.

Szent Pál apostol legkedvesebb tanítványa, hűséges uti-társa, szenvedéseiben öröme, fogságában vigasztalója.

Kis-Ázsiának Lisztra nevű városában született, egyes

házasságból; atyja ugyanis pogány, anyja pedig zsidó volt. A Szentírást gyermekkorától kezdve megismerte édesanyja tanításából és élete irányítójának tekintette. Szent Pál első apostoli útjában (45—49 k.), Lisztrában jártában, Timóteust megkeresztelte; Timóteus a keresztény hitben és erkölcsben olyan nagy haladást tett, hogy mikor Szent Pál második apostoli útja elején újra azon a vidéken járt, a liztrai és ikóniumi keresztények a legszebb bizonyosságot adták róla. Ez arra indította Szent Pált, hogy apostoli útjára társul vette maga mellé. Mivel azonban Timóteus pogányból lett keresztény, nem volt körülméltve. Az ilyeneket a zsidókból lett keresztények alsóbbrendű keresztényeknek tekintették és lenézték. Szent Pál az eredményes hithirdetésnek ezt az akadályát is el akarta hárítani, ezért Timóteust körülméltette.

Amint egykor Ábrahám Isten hívó szavára engedelmes lélekkel elhagyta szülőföldjét és családját, épen olyan készséggel csatlakozott Timóteus is Szent Pálhoz az apostoli munkára. Második útjától kezdve a nemzetek apostolával volt egészen haláláig. Bejárta vele Kis-Ázsiát. Mikor Troászban Szent Pálnak egy éjjel látomása volt, t. i. egy macedon férfiú jelent meg előtte s könyörögve kérte: «Jöjj át Macedoniába és segíts rajtunk» (Ap. Csel. 16, 9), átkeltek Görögországba s prédikálva, keresztelve és új hitközségeket alapítva bejárták Filippit, Tesszalonikát (a mai Szaloniki), Atént, Korintust. Útközben ismételten fontos megbízásokat adott neki. Így őt küldte a korintusi egyházban támadt viszályt eligazítani, a szűkölködő jeruzsálemi keresztények számára alamizsnát gyűjteni. Timóteus mindent örömezt vállalt, nem húzódozott semmi fáradságtól Istenért és a lelkek üdvéért.

Mikor harmadik apostoli útja után Szent Pált Jeruzsálemben fogságba ejtették és utóbb mint foglyot Rómába a császárhoz hurcolták, Timóteus akkor is hűséges társa és kísérője maradt. Beteljesedett rajta a Szentírás szava, melyet a hű barától mond: «Minden körülmények között szeret, aki jó barátod» (Példabesz. 17, 17). Vele maradt két éves római fogsága idején s a fogság után vele látogatta meg a görög és kisázsiai egyházakat. Ezen az úton szentelte föl Pál püspököknek s reá bízta az efezusi püspökséget és a kisázsiai egyházak felügyeletét. Ettől kezdve külön működtek. De Szent Pál igen nélkülözte Timóteust, «kedves fiát», s bizony könnyhullatások közt váltak el.

Nem sokkal utóbb Szent Pál Macedoniából írja Timóteushoz első levelét. Oktatást ad neki arról, hogy milyenek kell lennie a püspököknek s hogyan kell viselkednie a tévtanítókkal és a hívek különböző csoportjaival szemben. A levél minden sorából az atyai szeretet és apostoli gondoskodás, gyengédség és aggodás hangzik ki.

Második római fogságában nem tudott ellenni hű társa nélkül. Második levelet ír neki s hívja, hogy jöjjön hozzá Rómába, mert mindnyájan elhagyták, csupán Szent Lukács van vele. A levél elején ezt írja: «Szüntelen megemlékezem rólad imádságomban éjjel-nappal, kívánva téged látni, hogy betöltessem örömmel». A végén pedig: «Siess hamar hozzám jönni. Siess a tél előtt eljönni». Timóteus meg is érkezett s Pállal maradt vértanuhaláláig (67).

Ennyire szorosan összekapcsolódik Szent Pálnak és Timóteusnak élete. A Szentírásnak ugyanazon könyvei szolgálnak mind a kettőnek megismerésére, t. i. az Apostolok Cselekedeteinek könyve és Szent Pálnak levelei

Szent Pál elköltözése után Timóteus élettörténetének forrása is elapad. Tiszteletreméltó régi hagyomány beszél haláláról. A pogány efezusiak sok ocsmánysággal szokták megülni istennőjüknek, Dianának ünnepét, kinek híres szentélye és ligete volt városukban. Egy alkalommal Timóteus ezért megfeddette és a kereszténység felvételére buzdította őket. A nekihevílt pogányok haragra lobbantak, nekiestek s kövekkel és botokkal agyba-főbe verték a szent püspököt. A keresztények úgy szedték föl szent testét, s a szomszédos hegyre vitték, hol az Úrban elhúnyt.

Ugyanerre a napra esik

Szent Felicián püspök, vértanu † 250 körül. 56 éven át volt Foligno püspöke; fáradhatatlanul hirdette az evangéliumot egész Umbriában, Asszisziben is. Décius császár több hithű kereszténnyel együtt elfogatta s Róma felé utaztában maga előtt hajtotta. Az agg püspök a kintól és fáradságtól összerogyott néhány mérföldnyire székvárosától. A tiszteletére emelt fényes domban kapta a megtérés kegyelmét Folignói Szent Angela (lásd jan. 5)

Szent Babilás püspök, vértanu † 251. Antiochiában agyonkínózták három tanítványával, Teodóra gyermekeivel: a 17 éves Orbánnal, a 9 éves Prilidiánussal és a 7 éves Epolóniussal együtt, kik hőiesen kitartottak mesterük mellett és ismételten erősítették a kínzások alatt, hogy nem éreznek fájdalmat, mert velük szenved Krisztus.

Január 25.

Pál fordulása.

Ma ünnepli az Anyaszentegyház azt a világtörténeti eseményt, hogy Szent Pál azon az úton, melyet ifjúságában járt — a hitetlenség és Krisztus-üldözés útján — megfordult s Krisztus-hívővé, sőt az Úr Jézus apostolává lett.

Szent Pál Kis-Ázsia Tarzus nevű városában született (Kr. u. 3 és 10 között) római polgárjoggal bíró zsidó családból; ezért kapta a zsidó Saul mellé a római Pál nevet. Szülői kora ifjúságában Jeruzsálembe küldték, hol a tudós Gamáriel rabbi tanítványa volt. Nagy előmenetelt tett ugyan a tudományban kiváló tanítója vezetése mellett, azonban nem tanulta el mestere bölcsességét és szelíd lelkiületét (lásd Ap. Csel. 5, 34—39). Rajongó lelkesedéssel csüggött fáján és vallásán, de annál izzóbb gyűlölet lobogott benne Jézus Krisztus és a kereszténység ellen.

Mikor az evangéliumnak egyre növekvő térfoglalása miatt a zsidóság vezetői a keresztények ellen üldözést indítottak, Saul a főpaphoz ment s megbízólevelet kért, hogy a Damaszkus városában levő keresztényeket összefogdoshassa és megkötözve Jeruzsálembe hurcolja. Ebben az útjában történt megtérése, melyet Szent Lukács beszél el.

A város közelében az égből hirtelen világosság csapott le és őt lováról a földre sujtotta, s ez a szózat hallatszott: «Saul, Saul! Miért üldözöl engem?» Pál kérdezte: «Ki vagy, Úram?» S feleletül kapta: «Én vagyok Jézus, kit te üldözöl». Erre reszketve és álmélkodva tovább kérdezett: «Úram, mit akarsz, hogy cselekedjem?» Az Úr ezt felelte neki: «Kelj föl, menj be a városba és ott megmondják neked, hogy mit cselekedjél». Erre fölkel a földről, de hiába nyitogatta szemét; nem látott. Kézenfogva vezették be a városba, hol három napig étlen-szomjan várt. Ezalatt az Úr látomásban utasítást adott egy Ananiás nevű kereszténynek, hogy menjen Saulhoz. Ananiás eleinte szabódott, hivatkozva a gonoszságokra, melyeket Saul a keresztények ellen elkövetett. De az Úr megnyugtatta: «Csak menj; mert kiválasztott edényem ő nekem, hogy hordozza nevemet a pogányok, a királyok és Izrael fiai előtt». Ananiás megkereste Sault, fejére tette kezét és így szólt: «Saul, atyámfia! Az Úr Jézus küldött engem, ki megjelent neked az úton, hogy láss és

beteljél a Szentlélekkel». Ezekre a szavakra Saul visszanyerte szemevilágát és megkeresztelkedett (Ap. Csel. 9, 1—22).

Amilyen ádáz volt eddig gyűlölete a kereszténység ellen, épen olyan lángoló volt ezentúl szeretete az Úr Krisztus iránt és fáradhatatlan a buzgalma a kereszténység elterjesztésében. Bejárta az egész római birodalmat és megtértette a benne élő sokféle népeket. Ezért nevezik a nemzetek (azaz a pogányok) apostolának, tanítójának: *Apostolus gentium, doctor gentium*.

Ami fájdalmat okozott az Úr Krisztusnak és híveinek az üldözésekben való ádáz részvételével, levezekelte ama kimondhatatlan szenvedésekkel, melyeket elviselt az Úr Jézusért. Ő maga mondja: Igen sok fáradozásban, többszöri fogságban, módfeletti veretésekben, gyakori halálveszedelemben voltam. A zsidóktól öt ízben kaptam egy híján negyven ütést. Háromszor vesszőztek meg, egyszer megköveztek, háromszor szenvedtem hajótörést; éjjel-nappal a mély tengeren voltam; sok utazást tettem; gyakran forogtam folyóvizek veszedelmében, tolvajok veszedelmében; veszélyekben nemzetbelieim és a pogányok részéről, veszélyekben a városban, a pusztákon, a tengeren; fáradozásban és nyomorúságban, sok virrasztásban, éhségben és szomjúságban, sok böjtölésben, hidegben és ruhátlanságban. (Kor. II 11, 23—27).

S mindazt, ami lett s amit cselekedett, Szent Pál aláza-
tos és hálás lélekkel Isten kegyelmének tulajdonítja: «Isten kegyelméből vagyok az, ami vagyok» (Kor. I 15, 10).

Ugyanerre a napra esik

Szent Paula özvegy † 404. Szent Jeromos (lásd szept. 30) hatása alatt több előkelő római hölgy hagyta el a világot és elvonultan Istennek szentelt életet folytatott. Ezek egyike volt Szent Paula, igen gazdag nő, kinek családja régi híres görög és római hadvezérekkel és államférfiakkal volt rokonságban. Nemcsak születésére, vagyoni viszonyaira és külsejére nézve volt előkelő, hanem lelki tulajdonságainál fogva is. Gyengéd szemérmesség és áhítatos istenfélelem voltak leányságának s később hitvességének ékességei.

Harmínckét éves korában öt gyermekével özvegyen maradt. Most támaszt és vigasztalást nem világias barátkozásban keresett vagy második férj oldalán, hanem Istennél, ki az árvák atyja és az özvegyek védelmezője (Zsolt. 67, 6). Szószzerint azt az életet élte, mely Szent Pál szemében az özvegyet értékké teszi: Egy férfé

volt, gyermekeket nevelt, a rászorulókkal irgalmasságot gyakorolt és erényességre törekedett (Tim. I 5, 10). Isten íránt való teljes odaadást áhító lelke nem bírta belenyugodni abba, hogy világi gondok és Isten szolgálata közt meg legyen osztva, s ezért többi gyermekétől jó anyához mértén gondoskodva, Eusztochium nevű leányával a Szentföldre költözött.

Nagy áhítattal járta be s könnyeivel és csókjaival halmozta el azokat a helyeket, melyeken az Úr Jézus élt, tanított és vérét hullatta. Végleges lakóhelyül Betlehemet választotta, hol két kolostort alapított. Egyik a férfiaké volt, kik Szent Jeromos vezetése alatt szerzetesi életet éltek. A másikban nők laktak, ennek főnöknője maga Szent Paula volt, halála után pedig leánya, Eusztochium. Imádsággal és munkával szolgálták az Istent, a közösségben élő remeték életrendje szerint. Paula és leánya még Rómában Szent Jeromos vezetése alatt nagy jártasságra tettek szert a Szentírásban; most kiváló gondjuk volt arra, hogy a női kolostor tagjai szorgalmasan olvassák és jól megismerjék a Szentírást.

Mióta megözvegyült, minden kényelemről iparkodott lemondani s kemény önfegyelemben tartotta magát. Oly bőven hullatta a bűnbánat könnyeit, hogy szemvilága elvesztésétől kezdtek félteni. Felkiatyja, Szent Jeromos intette, hogy kímélje szemeit, hiszen a Szentírás olvasásának örömeitől fosztja meg magát. «El kell rútitani azt az arcot, felelte Szent Paula, melyet Isten akarata ellenére ápoltam és csinosítottam; sanyargatni kell azt a testet, melynek annyi gyönyörűségben volt része; a sok nevetést sírással kefélővátennem; a finom simuló ruhák után szőrzsák illik hozzám; ki férjemnek és a világnak kedvét kerestem, most már csak Krisztus Urunknak kívánok tetszeni.» Arra sem volt rávehető, hogy egészsége érdekében önsanyargatásait mérsékelje. Özvegysege alatt bort sohasem ivott, s mikor teste erősítésére Szent Epifánius püspök kevés bort ajánlott neki, «majdnem ő beszélt le engem, írja a szent püspök, hogy ebben az öreg korban bort ne igyam».

A reábizottakat is szigorú fegyelemben tartotta. Főleg a fiatalokra szívesen szabott nehezebb böjtöket a test tüzének hűtésére. «Inkább a gyomruk szenvedjen a leányoknak, mint a lelkük», szokta mondani.

Húsz évet töltött a Szentföldön. Ötvenhét éves korában halt meg 404-ben. Épen keresztellett jelölte meg ajkát, midőn lelke elszállt. Halálának hírére összejöttek a környék püspökei, papjai, remetái és igen sok koldus, kiket szeretettel gondozott. Testét püspökök vitték a temetkezési helyre, a betlehemi barlangba, hol az Úr Jézus született. A római martirológium holnapra teszi ünnepét.

Szent Ananiás vértanu † 50 körül. Az Úr tanítványa, ki Damaszkuszban megkeresztelte Szent Pált.

* **Boldog Szűzó Henrik**, lásd jan. 30.

Január 26.

Szent Polikárp püspök vértanu † 156.

Szent Polikárp emlékezete visszavisz bennünket lélekben a kereszténység bölcsőjéhez; azokba az időkbe, mikor a lelkeken még ott rezgett a kereszténység szent hajnalának friss harmata, mikor még éltek és tanítottak azok, akik szemmel látták és füllel hallották az Úr Krisztus boldog apostolait. Szent Irén, Lyon vértanu püspöke (meghalt 200 körül) azt írja Florinusnak, egy megtévelyedett papnak: «Mikor még gyermek voltam, láttalak téged Kis-Azsiában, Szmírnában Polikárpnál. Hisz ami akkoriban történt, jobban emlékeztembe tapadt, mint a minap esett dolgok. Le tudnám írni még most is a helyet, hol ülni szokott, mikor beszélt; hasonlóképen járását-kelését, életmódját és külsejét. Emlékezem előadására: mint volt közvetlen, személyes érintkezése Jánossal és a többivel, kik látták az Urat; mint emlegette azok mondasait, és amit tőlük az Úr felől megtudott, csodáit is, tanításait is; mindazt, amint hallotta az Élet és Ige szemtanuitól, elbeszélte, teljes összhangban az Írásokkal». Ime, Polikárp tiszteletreméltó alakja úgy emelkedik ki a 2. századból, mint hatalmas oszlop, mely szilárdan tartja az apostolokból kiinduló szent hagyomány hídfívét.

Nagy idők voltak azok Krisztus Egyházában. A világban tobzódott a bűn és rothadás; a keresztények kisded serege pedig az első buzgóság és szentség erejében diadalmasan szembeszállt ezzel a romlottsággal és feneketlen Krisztusgyűlölettel. A legszentebbek között is kivált a szmirnai egyház, melynek püspöke volt 50 évnél tovább Polikárp. Szent János apostol a Jelenések könyvében a hét kisázsiai egyház fejének hét levelet ír. Mindegyiknél talál valami kivetnit valót, csak a szmirnaiaknál nem. Sőt őket méltóknak találja a vértanuság koronájára: «Ezeket mondja az első és utolsó, aki halott volt és él: Tudom a te szorongatásodat és szegénységedet; és káromoltatol azoktól, kik magukat zsidóknak mondják... Légy hű mindhalálig, és neked adom az élet koronáját (Jel. 2, 8—11)».

Az életnek ezt a koronáját Polikárp olyan hősie hűséggel érdemelte ki, melynek fénye még ma is, közel kétezer év után, gyöngítetlenül ragyog Isten országában.

Az ősz püspöknek ezt a dicső harcát és győzelmét nagy

részletességgel megírták hívei mindjárt vértanúsága után. Előzetes püspöki tevékenységéről kevés, de értékes dolgot jegyeztek föl a kortársak.

Igy olvassuk, hogy Szent János evangelistának ez a tanítványa az apostoli hitigazságnak rendíthetetlen őre volt. Ha eretnek tanítókról hallott, fájdalmában fölsóhajtott: Ó Istenem, hogy ilyen időket kellett megélnem! Mikor egyszer Rómában járt és Anicétus pápával tárgyalt a húsvét megünneplésének idejéről (a keletiek a húsvétet a zsidókkal egy időben, ápr. 7-én ünnepelték, a nyugatiak úgy, mint mi), találkozott vele egy Marcion nevű főeretnek, aki nem átalította még a Szentírást is súlyosan megcsonkítani és meghamisítani. Ez pártjára akarván nyerni a nagytekintélyű Polikárpot, kérdezte tőle: Ismersz engem, Polikárp? Az ősz püspök csak ennyit felelt: Ismerem a sátán elsőszülöttét!

De amilyen hajthatatlan volt, mikor Krisztus hitét, parancsait, az apostolok meghagyásait kellett képviselnie, annyira atyai tudott lenni a személyekkel szemben.

Ránkmaradt egyetlen írásában, a filippiekhez írt levelében csak úgy ontja atyai szeretetét, és mikor el kell járnia egy segédpappal szemben, aki súlyosan megbotránkozta a népet, hozzáteszi: «Szívből sajnálom őt és feleségét (az első századokban az egyház házasembereket is szentelt papokká). Adjon nekik Isten igazi megtérést! Ti pedig ne úgy bánjatok velük, mint ellenségekkel, hanem mint beteg tagokkal és hívjatók vissza őket mint tévelygőket!»

Ez az atyai szelídsége és hős elszántsága teljes szépségében fölragyog élete alkonyán, vértanu halálában, melyet az imént említett vértanu-történet (Acta) így beszél el:

A 156. évben, február vége felé a prokonzul nagy ünnepségeket rendezett Szmirnában. Nap-nap mellett zsúfolva volt a körszínház; de az eldurvult, vérsóvár tömeget nem elégitették ki a megszokott gladiátorjátékok. Egyszerre ezer torokból bődül föl a kiáltás: El ezekkel; hozzátok Polikárpot! Polikárp tudta, hogy az ő órája elérkezett. Hisz csak három napja, hogy különös álma volt: feje alatt meggyulladt a vánkos és lobogó lánggal égett. Megértette a jelt: máglyahalál várja. S ő ifjú kora óta el volt készülve. Hisz abban az időben püspökséget vállalni annyi volt, mint vértanúságot vállalni. Mindazáltal engedett hívei unszolásának és egy majortban rejtőzött. Egy elfogott szolgája a kínpadon elárulta rajtekét, és este megjelentek a pribékek. «Legyen meg az Isten

akarata», mondotta Polikárp. Elébe ment a kissé röstelkedő fogdmegeknek, ételt-italt adatott nekik; csak engedjenek neki még kis időt imádkozni. És az ősz főpap elvonult utolsó imára. «Mind Istennek ajánlotta, akikkel valaha dolga volt és a földkerekségén elterjedt egész katolikus Egyházat». Két óra hosszat tartott ez a fölséges főpapi imádság;

A vad poroszlók is tisztelettel nézték a szikár, átszellemlült aggastyánt és lehető kíméllettel tettek eleget megbízásuknak. Útközben a menet találkozott a város rendőrfőnökével és atyjával. Ezek kocsijukba vették és igyekeztek rábírní, hogy a prokonzul előtt esküdjön és áldozzon a császár nevére. Kárbaveszte igyekezet! «Nem teszem meg, amit tanácsoltok», volt végső válasza. Mikor a zsúfolt színházba ért a menet, Polikárp és keresztény kísérete határozott szót hall: Polikárp, légy erős és küzdj férfiasan!

A tömeg elhallgat és a csöndben fölhangzik a prokonzul szava: «Esküdj a császárra és mondd: Le az istentagadókkal». Polikárp végignéz a bámész tömegen, rájuk mutat s fájdalomtól és szent haragtól remegő hangon mondja: «Igen, le az istentagadókkal». A prokonzul élesen rákiált: «Esküdj és átkozd Krisztust!» Erre az aggastyán: «Nyolcvankét éve szolgálom Krisztust; és sohasem bántott. Hogyan átkozhatnám az én királyomat, aki megváltott!» A prokonzul fenyegetőzik: «Tűzbe dobhatlak, ha nem tágítasz.» Polikárp: «Te engem tűzzel fenyegetsz, mely egy óra hosszat ég és azután elalszik; nem tudsz a jövőndő büntetésről és a kárhozat örök tűzéről, mely az istenteleneket várja. De mit habozol?»

Az ítélet elhangzott és a cirkuszi játékok végeztével ottmaradt az ádá z tömeg segíteni a végrehajtásban. A zsidók még a pogányoknál is nagyobb buzgóságot fejtettek ki a fahordásban, jóllehet szombat volt. Már áll a máglya, rajta, karóhoz kötözö tten, az aggastyán. Hangosan imádkozik: «Mindenható Úristen, áldott, szerelmes Fiadnak, Jézus Krisztusnak atyja, aki által Téged megismertünk, áldalak Téged, hogy méltattál engem erre az órára, hogy vértanuid sorában részem lehet a te Krisztusod kelyhében». Ünnepi békeség ömlík el a vértanu alakján és földöntúli hevület tüzesíti arcát. Ennek a Krisztus-szeretetnek hevéhez képest mi a máglya tüze! Magasra fölcsapó lángjai kétfelé válnak a szent körül, mint a szélről duzzadó vitorlák.

Hitünk tavaszában gyakori dolog volt, hogy az Úr Krisztus ilyen csodákkal tett tanuságot azok mellett, kik

vérükkel tettek tanuságot ömellelte. Ezek többnyire új hitnek magvai lettek a nézőközönségben. Ettől tartott a prokonzul is és hamar menesztett egy katonát, aki beledöfte kardját az aggastyánnak mellébe, melyből oly bőven buggyant a vér, hogy csakhamar eloltotta a máglya tüzét. A vértanuteste épségben maradt. A zsidók szorgalmazására azonban a főtiszt elégettette.

«És így azután mi, beszélj az Acta, drágakőnél értékesebb, aranynál becsebb csontjait összeszedtük és illő helyre tettük. Ott majd, amikor lehet, örömmel és szent vígsággal egybegyűlünk és Isten segítségével megüljük vértanúságának ünnepét mind azok emlékezetére, kik már megválták harcukat, mind pedig azért, hogy ösztönzés legyen az utódok számára: nekik is gyakorlottaknak és készeknek kell lenniök hasonló küzdelmekre. Ez boldog Polikárp vértanúsága — a Krisztus evangéliuma szerinti vértanúság, melynek mindnyájan nyomában akarunk járni». Amen.

Ugyanerre a napra esik

Szent Paula, lásd jan. 25.

* **Szent Batildisz** özvegy † 680. Szent Etelbert angolszász fejedelem unokája. Gyermekkorában normann kalózok elrabolták és Franciaországban eladták. Gazdája, az udvarnagy jámbor felesége szeretettel fölnevelte érényes, dolgos hajadonná. Szépségére Klodoveus frank király is szemet vetett. Ő azonban állhatatosan ellenállt csábításainak. Végre Klodoveus feleségül vette. Mint királyné mérhetetlenül sokat tett a rabszolgaság és nyomor megszüntetésére. Férjének halála után kiskorú fia helyett kormányozta az országot; ennek nagykorúsága után Párizs mellett egy kolostorba vonult, hol csak szentségével és buzgóságával emelkedett ki apácátársai közül.

Január 27.

Aranyszájú Szent János egyházdoktor † 407.

Akinek az Úr tíz talentumot adott, annak úgy kell sáfárkodnia, hogy másik tizet gyümölcsözzön Isten országára számára.

Aranyszájú Szent Jánost az Úristen gazdagon megajándékozta szellemi kiválóságokkal és külső állással, s ő fényes tehetségét és előkelő helyzetét mindenestül Isten szolgálatára szentelte. «Mindenért dicsőség Istennek», ez volt jel-

szava; s élete, írásai, halála ennek a szónak fölséges illusztrálása.

Előkelő család sarjaként született 347-ben Antióchiában. Atyja, magasállású katonatiszt nemsokára meghalt; anyja alig húszéves korában özvegységre jutott. Nem ment újból férjhez, hogy egészen fiának szentelhesse magát. A keresztény anyja mintaképe lett. Még a hírneves pogány tanár, Libánus is fölkiáltott, mikor megismerkedett vele: Micsoda kitűnő nők vannak a keresztények közt! Libánus iskolájába vette a fényes elméjű ifjút, hogy a kor szokása szerint ott szónokságot tanuljon és ügyvédi pályára készüljön elő. Hogy milyen eredménnyel, mutatják Libánus szavai, melyekkel halá-

los ágyán felelt barátai kérdésére, ki legyen halála után híres iskolájának feje: «Jánost akarnám, ha nem volna keresztény».

Az Úr más főseget szánt neki. Már mint diák testi-lelki jóbarátjával, egy Bazilius nevű fenkölt lelkű fiúval kölcsönösen támogatták és buzdították egymást a pogány iskola veszedelmeivel szemben és ifjú lelkesedéssel mélyedtek el közösen a Szentírás tanulmányozásába. Ha nehézségre akadtak, fölkeresték Melíciust, a város tudós és szent püspökét, akit János lelkivezetőjévé választott. A püspök csakhamar fölismerte az ifjú nagyrahitottságát és magához vette, hogy a pogány iskola hiányait alaposan pótolta vele. Három év múlva azonban a császár száműzte a hithű püspököt, és a válás fájdalma megérlelte János régi szándékát: remeteségben egészen Istennek és lelke tökéletesítésének akart élni. Azonban így magára maradt volna öregedő anyja. Könyörgésére tehát elhalasztotta tervének megvalósítását — anyja haláláig, amely elég hamar következett be.

Most az antióchiai pátriárka őt és barátját Baziliust, meg akarta tenni püspöknek. Bazilius sok biztatás után végre fölszenteltette magát, miután barátja megígérte, hogy ő is követni fogja. János azonban megrettent a nagy tisztségtől és felelősségtől, melyre nem tartotta magát méltónak, és a szentelés elől az antióchiai hegyekbe menekült. Ennek a lépésének igazolására ott megírta híres művét, «A papságról», melyben kifejti, hogy a papi hivatás méltó betöltésére olyan szentség, tudomány és életbölcsetség kell, melytől ő távol van.

Isten azonban csodálatos utakon készíti elő azokat, akiket nagy föladatakra szánt. János itt a magányban bőségesen megszerezte azt a szentséget és bölcseiséget, melyre Krisztus apostolainak szüksége van. Négy évig egy ősz remetének útmutatása mellett, két évig azután még külön egyedül egy barlangban imádság, vezeklés, Szentírás-tanulmányozás között oszlott meg minden ideje. A hosszú szigorú vezeklés és elmélkedés a szentség magas fokára vitte lelkét, de megtörte testét. Kénytelen volt egészsége helyreállítása végett visszatérni a városba, hol az időközben hazatért Melícus diákonussá szentelte. Megint hat esztendő engedett neki Isten, az elmélyülés és megérés áldott éveit, hogy teljesen elkészüljön nagy föladataira.

De most már nem késett az Úr beállítani a szőlejébe ezt az ő választott munkását. 386-ban Melícus utóda, Flaviánus pappá szentelte legkiválóbb diákonusát és nyomban megbízta, hogy helyette ő prédikáljon. Súlyos volt a föladata. Antióchia nagy város volt, százezernyi népe mind keresztény, büszke arra, hogy elődeiket nevezték először keresztényeknek és hogy Szent Péter volt első püspökük; tanult és kritikus népség, telve a nagyvárosi emberek veszedelmivel és hibáival. János rettenthetetlenül nekilátott a nagy munkának; hetenkint többször, sőt olykor naponként kétszer is prédikált. Beszédei csakúgy ontották azt a nagy buzgóságot, bensőséget, bátorságot és mélységes tudományt, melyet a tizenkétéves magány csöndjében gyűjtött. Éles elméje rendkívül világosan tudta megmondani az igazságot, ragyogó fantáziája ki nem fogyott a szebbnél szebb képekből és hasonlatokból, emberszerető, finom lelke együtt sírt a nyomorultakkal, de tudott kemény lenni a bűnnel és botrányal szemben. Nyelve a legtisztábban csengő görög nyelv volt; mintha Démoszthenés, a leghíresebb görög szónok támadt volna föl — keresztény kiadásban.

Tizenkét évig vitte János az igehirdető tisztét, egyre növekvő hírrel és hatással, úgyhogy ezalatt valósággal átfurmálta a város valláserkölcsi életét. Legnagyobb hatása volt ú. n. «oszlopbeszédeinek». 387 elején ugyanis újabb adókövetések hírére egyes felbőszült emberek ledöntötték a császár emlékoszlopait. Csak utána eszméltek rá a súlyos felségsértésre. Rettegve várták a császár, Nagy Theodózius haragját. Ekkor János 21 nagybőjti beszédben a megrémült és magábaszállásra kész népet komoly bűnbánatra vitte, elkészítette a megérdemelt büntetés alázatos fogadására. Közben azonban épen a nép bűnbánó lelkületére való utalással a császárnál kegyelmet kért és az utolsó beszédben, húsvét vasárnap ezt a hallgatóság mérhetetlen örömeire ki is hirdethette.

Ilyen kincs nem maradhatott a véka alatt. Mikor 397-ben meghalt Nektárius, a konstantinápolyi püspök, a császár és a nép egyhangúlag őt kívánta. De már akkor közismert volt hősies alázata, mely irtózott minden külső fölmagasztalástól. Cselhez folyamodtak. Valami megbeszélés ürügye alatt Antiochia falaiból kicsalták, aztán beleültették egy kocsiba és vágatva vitték Konstantinápolyba. Itt már minden elő volt készítve püspökkészntelésére. Az alázatos férfi mindebben Isten akaratát látta. Megadta magát és meggyökerezett buzgóságával fogott hozzá a nagy apostoli munkához, mely itt várta. A papság és szerzetesség meglazult fegyelmét szelíd, de erős kézzel helyreállította; az udvar pompáját és intrikáit kerülte; de mindenütt ott volt, ahol könnyet kellett száritani és nyomort enyhíteni. Kórházakat épített, zarándokmenhelyeket állított, börtönöket látogatott. A fővárostól északra fekvő vidékekre hittérítőket küldött, a hadseregben szolgáló gótok lelki vezetéséről gondoskodott. A szószékről nem szűnt meg ostorozni a nép és előkelők megrögzött bűneit és gázságait, és bizony, a laza erkölcsű udvart sem kímélte. Hajlíthatatlan lelkiemelő maradt nagy védőszenjtjéhez, Keresztelő Szent Jánoshoz. Nem is kerülte el ennek sorsát.

A nép rajongott érte. Nem fáradt bele a beszédeibe, pedig azok sokszor két óra hosszát is tartottak. Sokszor beletapsolt szentbeszédebe, ott a templomban; persze János nem késett ilyenkor az atyai feddéssel: ne felejtsetek, hogy Isten házában vagyunk és nem a cirkuszban. Alig szólalt meg valahol, mindjárt megjelentek a gyorsírók és szorgalmasan jegyezték minden szavát.

De a hatalmasok nem tudták elviselni apostoli feddő szavát; de még szent példáját sem, mely állandó néma szemrehányás volt számukra. Ott volt Eutrópius, a császárnak, Árkádiusnak kegyence, a birodalom legbefolyásosabb embere. Szemérmetlenül csalt, rabolt, kivégeztetett; még a templomok menedékjogát is megszüntette, hogy akadálytalanul üldözhesse áldozatait. János félelem nélkül intette és dorgálta istentelenségeit és figyelmeztette a szerencse forgandóságára; de hiába. Azonban a hadsereg megsokallta erőszakoskodásait és igazságtalanságait; lázadással fenyegetőzött, ha a császár el nem bocsátja. Az kénytelen volt engedni, és az egykori rettegett miniszter most a nép dühe elől kénytelen volt menedéket keresni épen ott, honnan az üldözötteket ő zárta ki: Szent János templomában. S János védelmébe vette. Ott, zsúfolt templom előtt, míg Eutrópius életeért remegve ölelte az oltár oszlopát, János beszédbe kezdett: «Hiúságok hiúsága és minden csak hiúság! Ezt a szót mindig ajkunkon hordhatuk; soha úgy, mint ma. Hol van most a fejedelmi pompa? Hol a fáklyásmenetek? Hol a tapsok, táncok, lakomák? Hol a koszorúk és a fényes bíbor? Hol a város örömszivaja, a versenytér helyeslő moraja, a hízelgő tömeg hullámozása? Mind odavan. Egy szélvihar megingatta a büszke fát, letörte koronáját, földhöz csapta ékességét. Hol vannak most a hamis barátok, hol a víg cimborák? Mi volt minden öröm és kitüntetés? Éjtszakai álom, mely eltűnt a hajnal hasadásával, virág, mely elhervadt a tavasz elmúltával; árny, mely tovaszállt, pára, mely szétfoszlott, pókháló, melyet a seprő eltávolított».

Most azonban Eudoxiával, a gyöngye Árkádius feleségével gyúlt meg a baja. Ez a tetterős, okos, de hiú és könnyelmű asszony szeszélyei és szenvedélyei szerint állandóan lábbal tiporta a jogot, elnyomta a szegényeket és arculverte az evangélium előírásait. János nem hallgathatott. De a császárnő sértett hiúságában arra határozta magát, hogy Jánost eltávolítja. Segítséget nyert Teofilben, a becsületes alexandriai pátriárkában. Ez «Tölgyes»-ben, Kalcedon mellett zugzsinatot hívott össze, és azok a püspökök, kik elégedetlenek voltak szentéletű fejük szigorúságával, letettek nyilvánították. A zsinat és határozata törvénytelen volt. A konstantinápolyi nép lázongott, János csöndesítette. Megrázó beszédben búcsúzott el híveitől:

«Zúgnak a habok, rettenetes a vihar; de mi nem félünk,

hogy elmerülünk, mert sziklán állunk! Ha még úgy dühöng is a tenger, ezt a sziklát nem fogja szétzúzni; ha még úgy üvölt is az orkán, Jézus hajóját nem fogja elmeríteni. Valóban mitől is félnék? A haláltól? «Az én életem a Jézus, és a halál nekem nyereség.» (Fil. 1, 21). A számkivetéstől? «Az Úr a föld és minden ékessége.» (Zsolt. 23, 1). A vagyonelkobzástól? «Semmit sem hoztunk e világra, kétségkívül el sem vihetünk.» (1 Tim. 6, 7). Amivel a világ rettegett, azt megvetem, amivel csábít, annak szemébe nevetek. Nem remegek a szegénységtől, nem sóvárgom a gazdagságot; nem reszketek a haláltól, nem csüggök az életen — hacsak nem lesz a ti lelketek miatt! Azért is teszek említést a jelen zavarokról, és kérlek benneteket szeretettel, legyetek szilárd és tántoríthatatlan bátorsággal! Senki sem szakaszthat el bennünket kölcsönös szeretetüktől. Amit Isten egybekötött, ember azt el nem választhatja . . .»

A nép megnyugodott. De most az elemek lázadtak föl. Azon az éjszakán rettenetes földrengés rázta meg a várost. Mindenki Isten ítéletét látta ebben, és a megrettent császárnő gyors lovasokkal visszahívatta Jánost. A nép határtalan örömmel fogadta vissza pásztorát; de nem sokáig örülhetett neki. A császárnő nem változott meg; János sem. A hiú asszony fölállította a szobrát János székesegyházának közelében, és mikor a véget nem érő zajos leleplező ünnepségek még az istentiszteletet is zavarták, panaszt tett a város prefektusánál, sőt a szószerken is kemény szavakkal ostromozta az Isten dicsőségén esett súlyos sérelmet.

Egy magáról megfélelkezett s a császárné kezét vadászó zsinat megint elítélte Jánost, a gyöngye császár megtiltotta neki a következő nagyböjtnben, hogy betegye lábát tulajdon székesegyházába. János azonban tudta, hogy inkább kell engedelmeskedni Istennek, mint az embereknek. Nagyszombaton fegyveres poroszlók hatoltak a székesegyházba és szétoszlatták a keresztségre egybegyűlt népet; még a keresztelőmedence vize is véres lett. Most a császár aláírta János számkivetését.

János nem akart népzendülést. 404 júniusában titkon elhagyta székhelyét, hogy többé ne lássa viszont. Néhány óra múlva leégett a Szófia-templom és a kúria; Eudoxia nemsokára meghalt. A nép ebben Isten ujját látta. János megérkezett számkivetése helyére, Kukúzusba, Örményország rideg, hideg, terméketlen vidékére, hol a hegyekből

előtörő portyázók rablásai miatt sokszor a legszükségesebb élelem is alig volt fölhajtható. János itt is meg nem tört lélekkel végezte apostoli teendőit. Egyik levele a másikat érte; hol híveit vigasztalta, hol egyházát szedte rendbe, hol a papságot és püspököket buzdította, hol hittérítőket hívott Kis-Ázsia távoli vidékeire. De testét végleg elgyötörte a kegyetlen éghajlat.

És ellenségei nem hagytak neki nyugtot. A Fekete-tenger legtávolabbi helyére küldték. A legforróbb nyárban indították útnak a már-már halálra vált szentet. Mikor aztán Kománába ért Pontusban, elkövetkezett az ő órája is. Fölvette ünneplő ruháját, a templomba vitette magát, magához vette az Úr testét és jeligéjével ajkán: «Mindenért dicsőség Istennek!» ment be Úra örömébe 407 szept. 14-én.

Egy emberöltő mulva (438-ban) fényes menetben, ezer bárkán hozták vissza székesegyházába szent tetemeit, és legbuzgóbb tisztelői voltak Árkádus és Eudoxia gyermekei: II. Theodózius császár és huga, Szent Pulchéria. Nem hal meg az, aki Krisztusért adta életét! Círusi Teodorétus, Aranyszájú Szent János barátja azt mondta róla emlékbeszédében: «A kéz lehanyatlott a természet törvényei szerint, de a líra tovább zeng a kegyelem erejében, és meghallja az egész föld kerekége». Csakugyan, Szent Jánosnak, az egyházdoktornak szavát ma is áhítattal hallgatja az egész egyház.

Január 28.

Boldog Margit szűz † 1271.

Boldog Margit az Árpádok királyi törzsének legszebb hajtása és a középkori magyar aszkézis legtökéletesebb kiteljesedése. Rövid élete a legszebb erények: szenvedélyes Krisztus-szeretés, lemondás, önmegtágadás, alázatosság, áldozatkészség és odaadás vége-hosszát nem érő láncolata.

A magyar történelem legszomorúbb napjaiban, a tatárjárás idején született. Atyja, IV. Béla király mindjárt a szerencsétlen kimenetelű mohi ütközet után úgy intézkedett, hogy családja a lehető leggyorsabban délre, Horvátországba, illetve Dalmáciába húzódjék. Mária királyné a vett parancsnak megfelelően először Spalában, majd a meredek fekvésű klisszai várban vonta meg magát. Itt tartózkodásában fogadást tett, hogy ha Isten megkönyörül a szerencsétlen orszá-

gon, születendő gyermekét egészen az ő szolgálatára szenteli. A várva-várt királyi gyermek 1242 jan. 27. látta meg Isten szép világát s a keresztségben a 3. század bátor vértanújának, Szűz Szent Margitnak (júl. 20) nevét kapta.

Mária királyné fogadásához híven kedves gyermekét már hároméves korában a veszprémi domonkosrendű apácák kolostorába adta nevelés céljából. Vallásos génusza a kolostor áhítatos csendjében bámulatos gyorsasággal bontakozott ki. Az imádság szelleme úgyszólván együtt ébredt értelme nyiladozásával. Mikor társnőitől megtudta, hogy a kereszt az isteni Üdvözítő keserves kínszenvedésének emlékjele és eszköze, olyan mély részvét fogta el szívét, hogy a fájdalomtól hangosan felzokogott. És ettől kezdve élete fogytáig mindig bensőséges szeretettel viseltetett a szenvedő Krisztus iránt és megpróbáltatásai közepett mindig az ő szenvedésére való emlékezésből igyekezett erőt meríteni. Korán jelentkezett alázatossága is. Társnőitől semmiben sem akart különbözni és akárhányszor szinte szégyelte királyi származását. Ha hébe-korba társainál jobb minőségű ruhát kényszerült magára öltetni, mindjárt a konyhára sietett, hogy ott a kormos fazekak mosogatásával és a felszálló porral megfeketítse köntösét. Ugyancsak a veszprémi évek alatt kezdte a ciliciumviselést is. Mikor ugyanis látta, hogy a buzgóbb szórorok vezeklő övvel sanyargatják testüket, azonnal megkérte nevelőjét, Olimpiadisz asszonyt, hogy neki is szerezzen ciliciumot.

De nemcsak erkölcsi, hanem szellemi tekintetben is gyorsan fejlődött Margit. Még Veszprémben jól megtanult latinul és alaposan elsajátította családjának történetét. Általában szívesen időzött szent elődeinek emlékénel; gyakran maga elé idézte Szent István, Imre, László és Erzsébet megdicsőült alakját, hogy újabb és újabb ösztönzést merítsen példájuk követésére. És mivel szüleitől tudta, hogy ő tulajdonképpen áldozat vétkes nemzetéért, sokat imádkozott népéért, hazájáért és gyakorta bő könnyhullatások közt esedezett, hogy «az Úr mindenható Isten az ő jobbjának hatalmával megszorítsa és megenyhítse a kegyetleneknek hatalmukat és megoltalmazza az ártatlanokat és ezeknek felette az anyaszentegyházatot».

Boldog Margit tehát a tökéletességnek már magas fokán járt, mikor tízéves korában Veszprémből az újonnan épült nyulakszigeti (ma Margitsziget) Boldogasszony-kolostorba hozták át; egyrészt azért, hogy Budán lakozó szüleihez

közelebb legyen, másrészt meg azért, hogy az új klastrom méltóbb kerete legyen szerzetesi életének. Mert a tízéves lánykának ekkor már nem volt hobb vágya, mint hogy egész életére tagja lehessen a rendnek, melynek öltönyét ötéves korától fogva rendszeresen viselte. Állhatatos sürgetésére Boldog Umberto, a magyarországi dominikánus provincia akkori főnöke 1254-ben csakugyan ráadta az apácafátyolt és letétette vele az egyszerű fogadalmakat.

Ettől az időtől kezdve Margit még nagyobb buzgalommal igyekezett eleget tenni szerzetesi kötelességeinek. Különösen imádságos életét mélyítette el bámulatos mértékben. A legenda szavai szerint «... gerjedez vala e nemes szent szűz az isteni szerelemnek tüzével és meggyulladván, imádkozik vala szüntelen, majdnem minden közbevetés nélkül; úgyhogy napnak első idejétől fogva a konyent ebédének ideiglen szüntelen imádságban marad vala. És tehát urunk Jézus Krisztus feszülete öt sebeinek helyeit gyakorta nagy bőven ő könnyhullatásával megöntözvén, ő szájával csókolgatja vala». Az imádsággal nem tudott betelni; még éjtszaka is ott térdelt szegényes ágya előtt és akárhányszor csak kakasszókor tért nyugovóra.

És mialatt imádkozott, annyira beleélte magát az Úr Krisztus szenvedésébe, hogy fátyola egészen átnedvesedett a sok sírástól. Különösen nagybőjtben egészen átadta magát a kínszenvedés gondolatának. Feketevasárnaptól nagyszombatig mindennap felolvastatta magának a passió történetét; nagypénteken pedig se nem evett, se nem ivott, se nem beszélt, hanem az egész napot «nagy ájtatos siralmas imádságban» töltötte. És amikor a pap istentisztelet közben felmutatta a a szent keresztet, ő nagy siralommal a földre vetette magát és olyan hangosan zokogott, hogy zokogása még a külső templomban is hallható volt.

A szenvedő Krisztus iránt érzett mélységes részvétből maga is szenvedni kívánt. Mikor egyszer egyik apácatársa, egy előkelő magyar úr gőgös lánya indulatosságában arcába öntötte a moslékot, ő mosolyogva csak ennyit mondott: «Szerető atyámfia, mit művelsz?» Ugyanezért különös kedve telt a cilíciumviselésben. Közönséges napokon lószórból és gypjából készült vezeklőinget öltött; nevezetesebb alkalmakkor azonban, így karácsonykor, nagypénteken, a Bold. Szűz és az apostolok ünnepeinek vigíliáin, adventben és nagybőjtben ló- és tehénfarkból szőtt inggel gyötörte magát. Sőt a vezeklő-

ing alatt még vasövet is hordott. Ezenfelül gyakran és olyan keményen ostorozta magát, hogy gyenge testéből csakúgy patakozott a vér. És ha maga karja erőtlensége miatt nem tudta elvégezni az ostorozást, társnőit kérte meg, hogy a sündisznóbőrből készült ostorral sanyargassák tagjait.

De a kínszenvedés misztériumába való mélységes belemetkezése egy pillanatra sem tette komorrá vagy emberkerülővé. Ellenkezőleg, társnői iránt maga volt a megtetsült figyelem. Maga ugyan keveset beszélt, de mások enyelgését szívesen hallgatta és hálás mosollyal viszonzta. Általában nem a szó, hanem a munka embere volt. Nem volt az az alacsony szolgálai munka, melyet ő készörömet ne végzett volna. Celláját maga söpörte, súrolta s mindig kész volt segíteni a szolgálazemélyzetnek a folyosók, lépcsők s főleg a templom tisztántartásában. Ugyanígy a konyhai munkából is kivette a részét; főzött, mosogatott, kemény téli hidegben halat tisztogatott, úgylahogy «a nagy jeges víznek hidegségétől az ő kezének bőre meghasadoz vala és a vér kijő vala az ő kezéből; és mikoron bekötik vala az ő kezét a nagy fájdalomért, a konyhát megsepri vala, fát hord vala hátán, vizet merít vala és ő maga a konyhára viszi vala». Általában semmimemű klastromi szolgálat alól nem akarta kivonni magát és semmi kivételezést nem tűrt. Sokszor valósággal sírt, ha királylánynak mondották és étel, ital vagy ruházat tekintetében valami kedvezést akartak neki nyújtani. Sőt minden tekintetben a legutolsó kívánt lenni. Fekvőhelyül egy vékony gyékényt, egy hitvány szalmazsákot és egy kis párnát használt. Legtöbbször azonban beérte a puszta gyékénnyel. Ruhának is mindig a leghitványabb darabokat választotta, és amikor egy alkalommal főnöknője származására való hivatkozással jobb minőségű öltönyt akart ráerőszakolni, ő ezzel hárlította el magától a nem kívánt megkülönböztetést: «Kérlek, szerető anyám, a Jézusnak szerelmére, hagyjad, hogy én ilyen tegyek». Látogatóba jött atyja előtt csak úgy mert mutatkozni, hogy előbb egyik társnőjével foltot vettetett köntösére.

Valamennyi kolostori szolgálat közt legjobban kedvelte a betegak ápolását. «Éjjel fölkel vala és úgy hallgatja vala, ha valamely szóror nyög vala és hozzá megyen vala, megkérdezi vala. Némelyeknek bort hevít vala, ruhát melegít vala és odateszi vala, hol a betegnek fájdalma vala. Ha pedig valamelyik a szórorok közül meghal vala, tehát e szent szűz mindaddig el nem megy vala a meghalt szórornak testétől míg-

Boldog Margit.

nem eltemettetik vala, hanem ott a holttestnél imádkozik vala és oly igen siratja vala, nagyobbban, hogynem mint ha öneki testi atyjafia volt volna.» A betegek körül semmiféle szolgálattól nem húzódozott; megmosta fejüket és lábukat s rendbehozta ágyukat. Minél tehetetlenebb volt valamely beteg, annál örömebb foglalkozott vele; gyenge karjaival kiemelte ágyából, megmosta, tiszta ruhát adott rája, tisztába hozta ágyát s közben nem fáradt bele a vigasztaló igékbe.

Ilyen hősi szent foglalatosságok közt gyorsan múltak az évek, s Margit kis leányból nagykorú hajadonná fejlődött. Tizennyolcadik évében járt, mikor az Úr akaratából váratlanul súlyos kísértés nehezedett rája. Testi-lelki szépségével ugyanis magára vonta több fejedelem figyelmét. Először Anjou Károly, IX. Szent Lajos francia király öccse, majd egy ismeretlen nevű lengyel főúr kísérelte meg kezének elnyerését. Mindkettőnél veszedelmesebb volt Ortokár cseh király próbálkozása. A nagyravágyó fejedelmet ugyanis anynyira elbűvölte a jámbor szűz szépsége, hogy első látásra késznek ígérkezett magát, országát és minden tehetségét Béla király akaratára és szerzése alá adni, csak hogy Margitot feleségül vehesse. Bélának igen tetszett ez ajánlat. Akkoriban ugyanis sok baja volt a csehekkel s így joggal remélhette, hogy a fejedelmi frigy tartós békét teremt a két ország között. Mindenképen azon igyekezett tehát, hogy lányát rábírja a reá nézve anyyra előnyös ajánlat elfogadására. Mária királyné szintén latba vetette minden befolyását.

Margit azonban állhatatos maradt. «Mit fárasztjátok magatokat — mondotta szüleinek — e gyűlölséges dolog miatt? Állhatatossággal akarom, hogy megtudjátok, hogy az én professziómat, az én fogadalmamat, hitemet, melyet én tettem és az én szüzességemnek tisztaságát, melyet én az én Uram Jézus Krisztusnak még kisedkoromban, mint ti magatok jól tudjátok, szívemből, lelkemből az Úristennek szenteltem, és az én szerzetemnek tisztaságát, nemcsak e világnak dicsőségéért, de még ennek felette sem életemért, sem halálomért, avagy csak egy kevésben sem szeghetem meg, avagy meg nem szeplősíthetem.» A királyi szülők azonban nem akarták annyiban hagyni a dolgot. Észokokkal nem értek célra, hát tekintélyi érvekhez folyamodtak. «Nemde — mondták, — a te szüleid vagyunk-e? És az isteni parancsolatból tartozol, hogy engedelmes légy minékünk.» Margit egy percig sem késett

a felelettel. «Én tégedet, királyt, atyámat és én uramat, és tégedet, királyné asszonyt, anyámat és én asszonyomat azokban az oly dolgokban, melyek Isten szerint és Istennel vagnak, azokban ismerlek; azokban pedig, kik Istennek ellene vagnak, sem tégedet király-atyámnak nem mondlak, sem tégedet királyné-asszony anyámnak nem mondlak.»

Béla még most sem akarta feladni a harcot. Megkérte tehát Marcell atyát, a domonkosrend akkori tartományfőnökét, hogy igyekezzék befolyásolni leányát. Margit azonban hajthatatlan maradt. Anyjának pedig a leghatározottabban kijelentette: «Azt akarom, hogy minek előtte engemet házasságra adnátok, annak előtte az én testemet elmetéljétek foltokint, hogyszem megszegjem hitemet, melyet Krisztusnak fogadtam; és annak előtte inkább szenvedek minden átkot, hogyszem az én fogadásomat megszegjem». Ez végre hatott. Szülei nem erőszakolták tovább a dolgot. Sőt azt is megengedték, hogy Margit ünnepélyes fogadalommal örökre elkötelezze magát a szerzetesi állapotra. Az ünnepélyes fogadalomtétel az esztergomi érsek, a váci és nyitrai püspök, továbbá Marcell atya és nagyszámú gyülekezet jelenlétében országgraszoló ünnepség keretében ment végbe (1261).

Ettől az időtől kezdve Margit minden külső háborítás nélkül élhetett hivatásának és megszokott szamaritánus munkájának. De bensőleg annál többet kellett szenvednie. Gyöngeszervezete ugyanis egyre kevésbé bírta a munkát és a kemény önsanyargatást. Élete utolsó szakaszában csaknem állandóan betegeskedett. De még a betegségnél is több szenvedést okozott neki az ország szomorú állapota, főleg atyjának és bátyjának, V. István ifjabb királynak évekig tartó fegyveres villongása. Mert egyre csak azon jártatta eszét, hogy az «ilyenféle háborúság semmiképpen nem lehet nagy sok lelkeknek veszedelme nélkül; azt is meggondolja vala, hogy efféle háborúság nem lehet az ő szüleinek, atyjának, anyjának lelkének veszedelme nélkül, kik immár megvénhedtenek». Nem kevésbé fájt neki az egyház szorongatott állapota. És mivel engesztelő áldozatnak érezte magát, minél jobban tombolt körülötte a bűn és az erőszak, csak annál keményebben sanyargatta magát. Mint a legenda írja: «Mindezeket hallván e szent szűz, sír vala nagy bőséggel és az ő testét ösztövériti vala böjtökkel és felöltözék ciliciumba, mintegy siratyán mindeneknek az ő álnokságukat, kiket az időben az Úr Istennek

tesznek vala. És siratja vala a megnyomorultaknak az ő nagy háborúságokat». És amikor egyik-másik rendtársa azzal igyekezett őt megnyugtanni, hogy kár búsulnia olyasmieért, amit úgysem áll módjában megváltoztatni, ő így válaszolt: «Az anyaszentegyház, minden hívő kereszténynek anyja, az ő drágalátos tagjaiban metéltetik és igen keményen gyötörtetik, és ti azt mondjátok énnékem, mi közöd hozzá? Nemde ő szült a keresztvíz által újjá engemet ti veletek együtt? Nemde az ő leányai közül való vagyok-e én? Bizonyly az vagyok».

Margitban tehát a lélek még erős volt, de az elgyötört test már nem igen bírta. Családjának szomorú eseményei: öccsének, Béla hercegnek, atyjának és anyjának tragikus hamarsággal bekövetkezett halála is erősen hatottak reá. 1271 elején súlyos lázba esett, mely tizenkétnapi szenvedés után kioltotta életét. (Jan. 18.) Holttestét Fülöp esztergomi érsek febr. 17. ott a helyszínen temette el, de sírját még utána tizenkét napig nyitva hagyatta.

Mivel sírjánál mindjárt a temetés után számos nyilvánvaló csoda történt, bátyja, V. István király már 1271 jún. 13. Margitnak szentté nyilvánítását kérte X. Gergely pápától. A vizsgálat meg is indult, de aztán abbamaradt. V. Ince 1276. újabb vizsgálatot rendelt el. Ez alkalommal a pápai biztosok a helyszínen eszközölték a szükséges tanukihallgatásokat és a vallomásokról terjedelmes jegyzőkönyvet terjesztettek Rómába. De a szenttéavatás — ismeretlen okból — ezúttal is elmaradt. Nem vezetett eredményre Károly Róbert, Mátyás király és III. Ferdinánd ezirányú sürgetése sem. De ha a hivatalos szentté nyilvánítás mindezeideig el is maradt, az egyház hallgatólag már régesrégén hozzájárult Boldog Margitnak boldogként való tiszteléséhez. Bizonyosság erre — hogy mást ne említsünk — XII. Gergely pápa magyarországi legátusának, Szalvátus János bíborosnak 1409 márc. 22. kelt levele, melyben száznegyvennapos búcsút engedélyez mindazoknak, akik a szent sírjához elzarándokolnak.

A magyar nép úgyszólván halála percétől kezdve szentként tisztelte. Sírja századokon keresztül leglátogatottabb kegyhelyeink közé tartozott. Hősi erényekben ragyogó alakja egyre mélyebben vésődött be népünk lelkébe, s példája ma is kiapadhatatlan energiaforrás a magasabbra hivatottságukat érző lelkek számára. Ünnepe régebben e napon volt; most jan. 19.

Ugyanerre a napra esik

Szent Valér püspök hitvalló † 315, mint szaragoszai püspök (lásd jan. 22).

* Sok helyütt Németországban boldogként ünneplik *Nagy Károly* császárt † 814.

Január 29.

Szalézi Szent Ferenc egyházdoktor † 1622.

Azt mondja Szent Jakab apostol: «A nyelv kicsiny tag ugyan, de nagy dolgokat visz végbe» (3, 3). A gonosz nyelv tűz, mely lángba boríthat egy egész világot. A jó nyelv ellenben új világot tud támasztani a gonosznak hamvaiból. Kicsiny könyv Szalézi Szent Ferenc Filoteája (Útmutatás az istenes életre), és mégis már több mint három százada mondhatatlan jót művel. Alig van a világon nyelv, melyre nincs lefordítva, és alig van ma könyvolvasó jámbor ember, aki adósa ne volna. Ennek a könyvnek azért van olyan keletje és ereje, mert nem ijeszt sötét szigorral, nem is téveszt könnyelmű lazasággal, hanem nagy bölcseséggel az Úr Krisztus követését, a keresztény életet olyan szépnek, édesnek és vonzónak mutatja meg, hogy a jóra való lélek szinte önkénytelenül keresi, mint méh az illatos virágot.

Ennek a könyvnek azért van olyan varázsa, mert egy tiszta, szép, szelíd, bájos és emellett apostoli nagy léleknek megnyilatkozása. Szent Ferenc a szelíd, bájos, derűs kereszténységnek szentje.

Született 1567-ben, Szavójában, Annecy közelében, Sales ősi grófi várában. Anyja nagyon okosan nevelte a gyöngye fiút, ki a szokottnál két hónappal hamarabb született. Egyszerűen öltöztette, de mindig igen tisztán; sokat olvasta neki már kicsiny korában a szentek életét; ami adományokat szánt a grófság szegényeinek, lehetőleg általa juttatta helyükre, hogy a hú már jókor megszokja a gyakorlati keresztény szeretetet. Föltétlen őszinteséget és engedelmességet kívánt tőle. Föl van jegyezve, hogy ép ebben már kicsiny korában kitűnt. Ha meg volt neki hagyva, hogy üljön veszteg, a legnagyobb csöndben és megelégedettségben ott ült a kiszabott idő végéig.

Atyja fényes, országos jövőt szánt a nagytehetségű fiúnak és ezért mindenekelőtt a párizsi egyetemre küldte, s meghagyta, hogy a tudományok mellett a grófhöz illő

egyéb készségeket is megszerezze: lovaglásban, vívásban, táncban is kellett képeznie magát. Ő megtette atyja kívánságát, de nem tágított anyja szellemétől sem. Mikor távozóban volt az otthonból Párizsba, a nagy kísértések városába, anyja azzal búcsúztatta el, amivel annak idején Blanka, IX. Szent Lajos anyja a fiát: «Inkább lássalak halálos ágyon, mintsem azt kelljen hallanom, hogy halálos bűnt követtél el». Szent Ferenc ezt az anyai intelmet komolyan szívére vette. Párizsban, s utóbb Pádovában, hová jogi tanulmányokra ment, mindig talált egy-egy szentéletű bölcs papot, kinek vezetésére bízta magát s általában hetenkint gyónt és vette az Úr testét.

Így bukás nélkül ment végig az ifjúság sikamlós utain, sőt nagy haladást tett a benső-égben és életszentségben 17 éves korában szüzességet fogadott, s mikor nemsokára rá búskomorság és lelki gyötrelmek környékeztek, sok könnyhullatás közt kérte Szűz Máriát: ha már érdemtelenége miatt el kell kárhoznia (ez az ördögnek egyik gyakori fogása épen jámbor lelkekkel szemben), segítse, hogy legalább életében még kedvére szerethesse Istent. Ettől az időtől kezdve állandó béke és öröm költözött szívébe. Pádovában egyszer súlyosan megbetegedett. Mikor már halálra vált és teljes megadással várta lelkének hazatértét, barátai kérdezték: Mit csináljanak majd holttestével? «Adjátok boncolásra az orvosnővendékeknek. Ha már életemben nem tehettem hasznos dolgot, legalább lássák holtom után valami hasznomat.»

Testben és lélekben gazdagon, mint a hit- és jogtudományok doktora tért haza, hol fényes házasság és állás várta. Ő azonban magasabbra vágyott: pappá akart lenni, s állhatatosságának sikerült megszereznie atyja beleegyezését. 1593-ban szentelték föl és már a következő évben püspöke elküldte a choblay-i tartomány megtérítésére. A teljesen kálvinistává lett erőszakos lakosság közepett végeláthatatlan nehézségek, üldözések, fenyegetések és állandó halálveszedelmek várta. A 28 éves fiatal pap azonban derék nagybátyjának, Szalézi Lajos kanonoknak társaságában nekivágott a súlyos föladatnak és öt év alatt legyőzte az ellenkezést, és a lakosság túlnyomó részét, mintegy 70.000 embert, visszanyerte az ősi katolikus hitnek. Főfegyvere volt fogyhatatlan szeretete, önfeláldozása, különösen egy dögvész alkalmával; szegény, igénytelen evangéliumi élete és apostoli buzdósága.

Szalézi Szent Ferenc.

Nem csoda, ha püspöke, kinek öregségében támaszra volt szüksége, őt szemelte ki segédjének. Az alázatos férfiú sokáig ellenkezett, végre a pápa határozott parancsának kénytelen volt engedni. Húsz napig tartott lelki visszavonultság után 1602-ben, Szeplőtelen Fogantatás ünnepén püspökké szentelték.

Mint püspöknek főgondja volt buzgó, szentéletű papság nevelése. Elve az volt, hogy az Úristennek nem sok, hanem jó papokra van szüksége; ezért igen szigorú volt a kiválasztásban, évenkénti papi gyülekezettel és zsinattal törekedett ébren tartani bennük az egyházi szellemet. Rendelkezéseinél azonban sokkal többet tett tulajdon példája. Ő valóban «factus est forma gregis ex animo», egész lélekkel nyájának mintája lett: életszentségével, főként páratlan szelídségével, jóságosságával és fogyhatatlan türelmű szeretetével. Sokat meghányta-vetette lelkében az Üdvözítő szavát: Legyetek okosak, mint a kígyók és szelídek, mint a galambok; és azt szokta mondani: Száz kígyót örömezt odaadok egy galambért. Meg volt győződve, hogy «egy kanál mézzel több legyet lehet fogni, mint egy akó ecettel», s ezért, amikor szemére hányta valaki a bűnösökkel és más hitűekkel szemben gyakorolt szelídségét, azt felelte: «Inkább küldöm őket szelídségemmel a tisztítóhelyre, mint keménységgel a pokolba».

Emellett rendkívül igénytelen volt életében és bölcs az ítéletében és beszédjében. Nagy egyházmegyéjének legféltre-esőbb helységeit is gyalog látogatta. Avignonban, hol fejedelemek versengtek érte, a vizitációs apácák kertésznél húzódott meg; s ő, aki egyszerű hegyi híveitől értő lélekkel szívesen elfogadta gyermeki ragaszkodó:uk naív megnyilatkozásait, egynéhány tojást, egy marék diót, gesztenyét, Párizsban finoman, de határozottan visszautasította előkelő nőknek, sőt magának a királynak is aranyerszényeit.

Semmiféle akadály nem tudta visszatartani az ige hirdetésétől. Mikor egyszer figyelmeztették, hogy kímélnie kell az egészségét, s nem szabad minden prédikációs meghívást elfogadni, mosolyogva felelte: Kisebb fáradság neki szentbeszédet mondani, mint megtagadására okokat kitalálni. Beszédje nem az akkor divatos cikornyás, mesterkéltséges, dagályos szónoklás volt, hanem egyszerű, világos, bensőséges beszéd, a szívnek és léleknek szava, és mégis telve finomsággal és szépséggel. Szent Ferenc a legkiválóbb klasszikus francia írók közé tartozik, a Filoteán kívül főként Leveleivel és Lelki

beszélgetéseivel. Legszébb és legmélyebb műve azonban az Isten szeretetéről szóló (Traité de l'amour de Dieu), mely a legnehezebb kérdéseket is bámulatos könnyedséggel és világossággal oldja meg. Érthető, ha IX. Pius 1877-ben egyházdoktorrá tette.

A szüntelen munka lassan elfogyasztotta erejét. Hisz nemcsak egyházmegyéjének volt mindene, hanem nem szűnt meg országszerte a kálvinisták térítésében fáradni; többnyire nagyböjtben másutt is tartott szentbeszédeket. Egy ilyen alkalommal Dijonban megismerkedett Chantal Szent Franciskával, kivel együtt 1600-ban megalapította a vizitációs apácák vagy szaléziánák rendjét, mely hivatva volt az ő szelíd, áldozatos, egyszerű szellemét őrizni és megörökíteni. Megvolt az az öröme, hogy húsz év alatt megérte ennek a szerzetnek egész Franciaországban való elterjedését és megvolt az a vigasztalása, hogy e hú lányai körében mehetett Teremtője elé 1622 dec. 28-án, miután még karácsony napján misézett és prédikált nekik.

Ugyanerre a napra esik

Szent Valér püspök hitvalló † 120 tájban Trierben; a hagyomány szerint Szent Péter apostol tanítványa.

Január 30.

Boldog Szúzó Henrik hitvalló † 1365.

Együtt ültek a konstanzi dominikánus kolostor refektóriumában a stúdens testvérek. A lektor a Szentírást olvasta, a Bölcsesség könyvének hetedik fejezetét: «Én is halandó ember vagyok...» Az egyik testvér fölfigyel rá. Tizennyolc éves. A hegauai Konrád von Berg fia, de az anyja nevét vette föl: Seuse, latinosan Suso Henrik. Nagyon szerette az anyját, ezt az imádkozó, tűrő, templomjáró asszonyt. Apjától, Konrád lovagtól csak félni tudtak otthon.

A lektor olvassa tovább az őszövenségi bölcsről: «Könyörögtem, és belém jött a Bölcsesség lelke... minden arany ahhoz képest parányi fővény, és mellette az ezüst sárnak ítéltetik». Arany, ezüst, kincs nem igézte meg. Hatodik éve van itt a Rajna szigetén, megszokta az igénytelenséget. Játékos gyerek volt, mikor ide hozták s napról-napra megtalálta a maga apró örömeit. Elmúlt sírásokat könnyen felej-

tett, a holnap gondja nem aggasztotta. Nem volt nála eleve-nebb, jobb kedvű stúdens a testvérek között. «És örültem mindenkben, mert előttem ment ez a Bölcsesség.» Elgondolkozik. Hát ezért volt? Előtte járt az a titokzatos isteni vendég? Észre sem vette, hogy honnét hull napsugaras öröm az életére.

Aztán elszorul a szíve, mikor hallja, hogy a Bölcsesség lelke által részese lesz az ember az Isten barátságának. Nagy ürességet érzett a lelkében. Örömei nagyon felületesek voltak. Csak takarta velük azt a kimondhatatlan vágyakozást, ami nem hagyta nyugton; az egyedülvalóságot, magárahagyatottságot, ami pedig annyira fájt. Olthatatlan szomjúság égette szeretet, boldogság után s csak látszatra oltogatta — csöppelkel, mikor a tenger sem lett volna elég! Főlelevenedtek a régi, elaltatott lelkiismeretfurdalások. Nem, nem ismerte föl a Bölcseséget, az igaz örömök anyját, pedig előtte járt, csak a kezét kellett volna kinyújtania utána.

És most nincs benne; nem ajánlja őt az Isten előtt a fegyelem ajándékával. Mennyi fegyelmetlenség, nemtörődés, könnyelműség volt eddigi életében! Nagy bűnöktől, hivatásvesztőktől, mégis megőrizte. Szállást azonban nem vett nála. Azért szomorú ott benn, ahol senki sem látja. Pedig milyen ígéretes ez a Bölcsesség! Tanítja «az esztendők forgását és a csillagok rendjét... az emberek gondolatait, ... a gyökök erejét... és mindent, ami el van rejtve», mert mindenk teremtő művésze.

Ez kellene neki, mert látni, eligazodni szeretne. Kellene ez a mozgékony, alakító s mégis állandó és biztos Lélek, hogy inspirálja nyugtalan, kutató tapogatódzását, hogy biztosságot és állandóságot hozzon abba a zűrzavarba, ami szívében kavarg. Ha a nemzetek közt járva mindeneket megújít, talán rá tud szállni az ő lelkére is és végtelenbe nyúló vágyaihoz szárnyakat növeszt. «Elér az végtől végig erősen, és mindent elrendez édesen.»

Vége van az olvasásnak. És Henrik testvér úgy érzi, hogy ezt a Bölcseséget szerette és kereste ifjúságától fogva, feléje tartott öntudatlanul is; apró-cseprő örömek és botlások közben; nem tudott róla, mégis vezére volt. Most öntudatosan teszi az ígéretet: «Akarom magamnak jegyesül venni, szerelmese lettem szépségének». Ettől kezdve az isteni Bölcsesség szolgájának vallja magát.

A testvérek is észreveszik a változást. Legtöbbjüknek

nem tetszik. Nem szívlelik azt a céltudatos elszántságot, amivel hozzáfog az örök Bölcseségnek, az Úr Jézusnak szolgálatához. Szinte emberfölötti önmegtágadásban él. Harminc éven keresztül nem szegte meg a szilenciumot; télen, nyáron egy takarója volt a fűtetlen szobában, hogy elfagytak a lábai; a közös tűzhöz sem ment melegedni. Olyan kevés vizet ivott, hogy a szomjúságtól kicserepesedett az ajka; nem evett húst, halat, tojást, két évig gyümölcsöt sem, pedig nagyon szerette. Az önként vállalt szenvedésekhez jöttek, amikről nem tehetett: kilenc évig kísértették hitetlen gondolatok; nyolc éven át valami kimondhatatlan szomorúság; tíz éven át kétségbeejtő töprengések. Mindezt vállalta és szenvedte, saját vallomása szerint «nagy, bensőséges szeretettel az Isten iránt, az örök Bölcsesség, a mi Urunk Jézus Krisztus iránt, mert az ő szenvedésének követője akart lenni».

Gáncsoskodó megjegyzések nem tántorítják el. Tudja, hogy megtalálta, amit keresett. Most külsőleg szomorúnak láthatták az életét, de belül, lelke mélyén megnyugvás, boldogság, mennyei öröm van. Látomásaiiban angyalok biztatják: «Lám, amint te szívesen hallod mitőlünk az örökkévalóság énekét, mi is szívesen halljuk tőled az örök Bölcseséget».

Magábvonult, szigorú életmódját nem szakítják meg a külső események. Pappászentelése, kölni tanulása (1324—28), konstanzi lektorsága (= tanítóság), priori hivatala a sikerekkel és sikertelenségekkel együtt csak jobban elmélyítik belső életét. Teljes kialakulására különösen jelentős kölni tartózkodása. Itt került érintkezésbe a középkori misztika egyik legkiválóbb képviselőjével, Eckhart mesterrel. Elvont gondolatok helyett átélést sürgető lelke a misztikai teológiában érzi magát otthon. Átveszi mesterének eszméit, de tévedéseitől óva marad. Megóvja a «kedves Szent Tamás». Az aquinói Szent kristálytisztta, kiegyensúlyozott gondolatai gátak közé szorítják a vallási átélést, s Szűzó észrevette a gát szükségességét. Azért van a dogma, hogy az Istenből való életnek legyen útjelzője és biztos medre. Kell ez, hogy akik az Istent keresik, ne tévedjenek el, hanem el is jussanak hozzá. Nála nem szívárog el élet és érzés az ábrándozások vadvizeire. Épen következetes katolikus fölfogása, a korlátok elismerése biztosítja tüzes, mindig mozgó, érző lelkiségének teljes kibontakozását. S amit átélt, azt megkapó írá művészettel tudja kifejezni. Fegyelem-tartása itt sincs a közvetlenség, bensőség rovására. Írásaiban tükröződik egész lelke, lángoló Isten-szeretete, a középkori

fróknál szokatlan melegséggel. Bennük van minden teremtmény örömeivel és bánatával együttérző szíve. Első írása mesterének, Eckhartnak védelmére készült (Büchlein der Wahrheit 1326). Ebben az időben írt az örök Bölcseségről is (Büchlein der Ewigen Weisheit).

Negyvenéves korában felhagy visszavonult életmódjával, a Rajnába dobja vezeklőeszközeit és az isteni Bölcsesség vándorapostola lesz. Végigjárja az egész Rajnavölgyet. Lelki vezetője lesz több kolostornak. A lekipásztorkodás új alkalmakat ad neki az írásra (levelezése, önéletrajza). Az Úr Isten taligásának nevezi magát, aki azért járja a határt, hogy összeszedje és kimentse az embereket a bűn mocsarából. Sokszor szidalmazták, gúnyolják. A nagy fekete halál idején (1348) kútmérgezőknek tartják. Erőszakos várurak vérdíjat tűznek ki fejére. Sok csalódás éri azok részéről is, akikkel jót tett. Mindez nem csüggeszti el. Gazdag élettapasztalata, szeretete, részvéte megtalálja az utat a lelkekhez.

A külső szorgosság közben látszik rajta, hogy eleven kapcsolatban van az Úrral. Gyermeki egyszerűséggel és közvetlenséggel áll előtte s mindenből az ő szolgálatára vesz indítást. A virágzó tavaszban neki is kell májusfa. De a kereszt az. S hogy virág legyen rajta, rá akarja tenni szeretetét, alázatosságát és tisztaságát. De azért a mező első virágait is odaviszi, meg a Szent Szűz elé, mint gyerekkorában. «A fán éneklő madarakat majd pótolja lelkem dicsérő éneke», mondja. Stúdens korában, ha új habitust kapott, az Isten előtt, a templomban teszi első bemutatkozó látogatását s kéri az Urat, hogy az új ruhában neki szolgálhasson. De tudományos munkája s vándorapostolkodása közben is talál rá alkalmat, hogy egy-egy szentséglátogatásra betérjen a templomba, «mert illendő, hogy jóbarátunkat fölkeressük egy szóra». Ha mise közben a «Sursum corda»-t énekli, úgy érzi, hogy az összes Istenhez hű teremtmények kórusába kapcsolódik bele, s szeretné magával emelni azokat is mind, akik még a földhöz tapadtak.

Életének utolsó szakaszát Ulmban töltötte. Itt gyűjtötte össze legjelentősebb írásait az «Exemplar»-ban. Itt is halt meg 1366 január 25-én. XVI. Gergely pápa avatta boldoggá 1831-ben.

Január 31.

Nolaszkói Szent Péter hitvalló † 1256.

A mercedáriusok rendjének alapítója. Dél-Franciaországban született Le-Mas-Saintes-Puelles-ben. 1182 körül. Apja előkelő lovag volt s fiát is lovagi erényekre szoktatta. Péter iskoláit a ciszterciák egyik kolostorában végezte. Gyermekkorában is kitűnt már a felebaráti szeretet gyakorlásában. Tizenöt éves volt, mikor atyját elvesztette. Egy ideig ezután anyjánál maradt. Mikor azonban házassági tervekkel kezdték zaklatni, beállt Montforti Simon seregébe. Már előbb elhatározta, hogy egészen Istennek szenteli életét. Most az albiak ellen akart harcolni az igaz hitért.

Itt került érintkezésbe Jakab herceggel, a háborúban elesett Péter aragoniai király fiával. A vezér rábízta a kis herceget, hogy Barcelonába vigye. Mikor Jakab átvette az uralkodást, Szent Pétert udvarában találjuk. S ettől kezdve Spanyolország földjén működik. Aragonia ebben az időben állandóan harcban áll a mórokkal, akik a félsziget nagyobb részét tartották megszállva. Az ilyen állandó harcok vég nélküli szenvedést, bizonytalanságot, nélkülözést és nyomort hoznak a lakosságra. Az embernek nem is kell különösen érzékeny lelkűnek lenni, hogy ezt a nyomorúságot a szívére vegye.

A szentet különösen a fogságba jutottak sanyarúsága indította meg. Gyakran találkozott ilyen szerencsétlenekkel. Minden vagyonát rájuk költötte. De szeretett volna hatásabban is segíteni. Mikor ezen töprengett, egy látomásban biztos útmutatást kapott. 1218 augusztus 1-én megjelent neki Szűz Mária s megmondotta, hogy nagyon szívesen venné, ha egy szerzetesrendet alapítana a foglyok kiváltására. Jövendő öltözéküket is megmutatta: fehér ruha, vörös kereszttel. Ugyanez a látomása volt még Jakab királynak és Pennaforti Szent Rajmondnak (lásd jan. 23). Mind a hárman régtől fogva bizalmas barátságban voltak egymással. Most közös erővel fogtak hozzá a Szent Szűz kívánságának teljesítéséhez.

Nagy akadály volt azonban, hogy III. Ince pápa nemrég megtiltotta újabb szerzetesrendek alapítását. Egyelőre a király pártfogása alatt szervezkedtek. A barcelonai püspök 1218 (mások szerint 1224) augusztus 10-én már be is öltözteti

az új rend ruhájába Szent Pétert és tizenhárom társát. A három evangéliumi tanács mellett arra tesznek fogadalmat, hogy személyes szabadságukat is föláldozzák a hitetlenek fogságába jutott keresztényekért. A rend szabályait Szent Rajmond írja meg s alapul veszi Szent Ágoston reguláját. A rendtagok egy része pap, a másik lovag. Szent Péter kívánságára a papoknak kell többségben lenniök. 1235-ben a pápa, IX. Gergely, is megerősíti a szabályokat s elismeri az új rendet (Fratres ordinis B. M. de Mercede redemptionis captivorum).

Az első években Szent Pétert a belső szellem kialakítása köti le. 1238-ban már a Valencia ostromára indult keresztény sereget kíséri. Az ostrom alatt, négy szombaton egymásután, úgy látta, hogy egy helyre hét csillag hull le. Mikor a jelzett helyen ázni kezdtek, egy harangra s az alatt egy Mária-képre találtak. A katonák Szűz Mária pártfogásának jelét látták ebben s úgy fellelkesedtek, hogy a várost hamarosan elfoglalták. Később a kép lelőhelyén a rend számára kolostort építettek.

A rend közben annyira megerősödött, hogy hozzáláthatott a foglyok kiváltásához. Szent Péter volt az első, aki ellenséges kézen levő területre is bejutott. Granadába ment egy társával, s mindjárt az első alkalommal négyszáz foglyot tudtak magukkal hozni. Az úttörő vállalkozás után már társai folytatták a munkát. Ő maga még beljebb hatolt az ellenség földjén. Algírba megy át két alkalommal. Közben sok veszedelmet kellett kiállnia. Második algíri útjában ő maga is a mórok fogságába kerül. Örömmel vette ezt a megpróbáltatást, mert alkalma nyílt a keresztény hit terjesztésére. Sokan meg is keresztelkedtek a mohamedánok közül, mikor látták, milyen hősies önfeláldozással nyomósítja prédikációját. Ellenségei azonban el akarták pusztítani. Kilókték tehát a tengerre egy csónakon, vitorla és evező nélkül. Az Úr azonban megmentette s csónakját Valenciába vezette.

Hazatérése után le akart mondani rendfőnöki hivataláról. De társai és előljárói nem engedték. Betegeskedése miatt később hosszabb útra már nem vállalkozhatott. Pedig Szent Lajos francia király is szerette volna magával vinni szentföldi keresztes hadjáratára. Meg is látogatta ezért 1243-ban. Mivel Szent Péter a király kívánságát nem teljesíthette, legalább levelezés útján tartották fenn az összeköttetést egymással.

Nagy türelemmel viselt betegség után 1256-ban karácsony éjjelén halt meg a 110. zsoltár éneklése közben: «Vált:ágot szerzett az Úr az ő népének, örök szövetséget kötött velük». VII. Sándor pápa ünnepét január 31-ére tette. Mintegy 64.000-re tehető azoknak a száma, akiket rendje az idők folyamán a fogságból kiváltott.

Ugyanerre a napra esik

Szent Marcella özvegy † 410. Rómában. Fiatalon ment férjhez és már hét hónap múlva özvegységre jutott. Szépsége és még szebb erkölcsi miatt egy öreg ember el akarta venni; ígérte, hogy inkább leányának akarja nézni és gazdag örökséget hagy reá. Ő azt felelte: Ha házasodni akarnék, férjet keresnék és nem örökséget. A kérő: Fiatal ember is hamar meghalhat, ellenben öreg is sokáig élhet. Marcella: Igen, fiatal ember hamar meghalhat; de öreg ember már nem sokáig élhet. Özvegyen maradt, egyszerűen öltözött és élt, minden vagyonát a szegényeknek adta és Principiával, fogadott leányával aszkétaéletet élt. Fáradhatatlan volt a Szentírás tanulmányozásában. Mikor Szent Jeromos Rómában tartózkodott, minden alkalmat fölhasznált, hogy ettől a tudós szenttől minél többet tanuljon. Nagy tekintélye is volt: vitás kérdésekben hozzá fordultak, Pelágius eretnkségét rögtön fölismerte és nyíltan elítélte. Azonban mindig egészen szerény maradt. Mikor Alarik földülta Rómát, a vad katonák tőle is ütlegetéssel kincset követeltek; de végre megilletődve szentségétől, maguk vették védelmükbe társaikkal szemben. Nemsokára rá istenes halált halt.

Boldog Ludovika özvegy † 1530. Rómában. Szent Ferenc harmadik rendjének lett tagja, miután férje halála után három gyermekéről gondoskodott.

Február 1.

Antióchiai Szent Ignác püspök vértanu † 107.

Szent Ignác a kereszténység hőskorának egyik leg-tiszteletreméltóbb alakja. Eleitől kezdve nagy tisztelettel öveztek; írásait, különösen szenvedésének dokumentumait féltő gonddal őrizték és áhítattal olvasták.

Életéről, sajna, nagyon keveset tudunk. A régiek ama boldog halandók közé sorozták, akiknek megadatott színről-színre látni és hallani az Üdvözítőt. Hagyomány szerint ugyanis ő volt az a kis gyermek, akit az isteni Mester követendő példaként állított tanítványai elé, mikor megfeddette őket nagyravágásukért: «Bizony mondom nektek, ha meg nem változtok és nem lesztek, mint a kisdedek, nem mentek be a mennyek országába» (Máté 18, 3). Ez azonban bizonytalan. Bizonyos ellenben, hogy Ignác már fiatal korában szívvel-lélekkel eljegyezte magát a diadalmasan szárnyrakelő kereszténységgel. Erre mutat többek közt a *Theophoros*, *Istenbordo*zó név is, mellyel őt életének későbbi szakában állandóan illették. Az is valószínű, hogy Antióchiában korán érintkezésbe jutott Szent Péter és Pál apostolokkal, főként azonban Szent János evangelistával, s az ő példájukra és buzdításukra maga is az egyház szolgálatába szegődött. Hogy tisztében derekasan forgolódott, arra legjobb bizonyosság, hogy Evódius püspök halála után őt bízták meg az antióchiai nyáj gondozásával. Így a dicső antióchiai egyháznak, melyet maga az apostolfejedelem szervezett meg, s mely először ismertette meg a világgal a keresztény nevet, ő lett a harmadik főpásztora.

Ignác mint püspök nagy szeretettel és körültekintéssel kormányozta a gondjára bízott nyájat. Mindenben maga iparkodott előljárni jó példával. Különösen a Domicián-

féle üldözés idején adta sok jelét híveiért égő szeretetének. Egyrészt sokat imádkozott, böjtölt és sanyargatta magát érettek, másrészt szüntelenül vigasztalta és bátorította őket. Mint jó pásztor, kész volt életét is feláldozni juhaiért. A vértanúság gondolata egyre jobban beleegyedült lelkébe és fokozatosan viharos vágygá erősödött benne. De a vértanui halál egyelőre elodázódott, mert az elvetemült Domiciánt már 96-ban meggyilkolták, utóda, a szelíd Nerva pedig azonnal megszüntette az üldözést.

De a második «jó császár», Traianus uralkodása alatt megint felhők borultak a kereszténység egére. Az egyébként derék fejedelem megrögzött pogány előítéletből ismét üldözőbe vette Krisztus követőit, és az immár aggastyánná érett jámbor püspök szívének hő vágya hamarosan betelt: a császár helytartója kimondotta rá az ítéletet, hogy Rómába vitessék és ott a vadállatok elé dobassék. Az ítéletet azonnal követte a végrehajtás: Ignácot elfogták és bilincsekbe verve Rómába indították. A nagy utat Antióchiától az örök városig részben tengeren, részben szárazföldön tette meg. Útközben mondhatatlanul sokat szenvedett a kíséretében levő katonák durvaságától. A rómaiakhoz intézett levelében panaszosan írja: «Tengeren és szárazföldön vadállatokkal küzdök, mert éjjel-nappal hozzá vagyok láncolva tíz leopárdhoz, vagyis az őrizetemre rendelt katonákhoz. Ezek, ha jót teszek velök, még gonoszabbak hozzám. Gázságuk nagy penitencia számomra; de azért még nem vagyok megigazult». Ő azonban szenvedései közepett is másokra gondolt. Szmírnából, hol rövid időre megállapodtak kísérői, szerető hangú intő levelet intézett az efezusi, magnéziai, trallesi és római hívekhez, majd valamivel később Troasból a filadelfiakhoz és szmírnaiakhoz és barátjához, Szent Polikárp szmírnai püspökhöz.

E levelek közül különösen a rómaiakhoz szóló megrázó erővel fejezi ki a halál küszöbén álló szent aggastyán forró vágyakozását a vértanúság koronája után: «Bárcsak már a vadállatok tápláléka lehetnék. De kérem is őket, hogy legyenek szerények elpusztításomban; ingerelni fogom őket, hogy minél hamarabb felfaljanak, nehogy, mint más vértanúkkal megtörtént, ne merjenek hozzám nyúlni. Ha maguktól nem mozdulnak, erőszakot alkalmazok velök szemben és úgy kényszerítem őket, hogy szétszaggassanak. Bocsássatok meg, fiacskáim, de én tudom legjobban, mi válik javamra».

Ilyen érzelmekkel érkezett Szent Ignác az örök városba. A római keresztények nagy áhítattal várták jöttét; sokan eléje mentek, hogy minél előbb láthassák őt és épülhessenek hősies kitartásán. És várakozásukban nem csalódtak. A törékeny testű, de törhetetlen lelkű aggastyán szeretettel ölelte őket magához és gyújtó szavaival az ő lelkökben is lángra lobbantotta a vértanúság szent vágyát.

A városba érve haladéktalanul a cirkuszba vezették a szentet, ahol a nép már kíváncsian várta megjelenését. Ignác, mikor a porondra lépve megpillantotta a cirkusz emelkedő padsorain zajongó sokaságot, erős hangon így kiáltott: «Római férfiak, nem azért történik ez velem, mivel gonosztevő vagyok, hanem azért, mert Krisztushoz kívánok jutni». Majd amikor meghallotta a kiéhezett vadak vérfagyasztó ordítását, örömtől kigyúlt arccal mondotta: «Krisztus gabonája vagyok, a vadállatok fogai fognak lisztté őrlni, hogy Krisztus fehér kenyere legyen belőlem». Ezek voltak utolsó szavai, mert a következő pillanatban minden oldalról rárohantak a ketrecökből kibocsátott oroszlánok és felfalták őt úgy, hogy csak néhány csont maradt belőle a vérrel itatott fővényen.

A római egyház fölvirágzása és hősiessége az üldözések három századán keresztül bizonyosságot tett, hogy igazat mondott Tertullian: «A mártírok vére keresztények magva». Ignác vértanúsága volt ennek a szent magvetésnek kezdete.

Ugyanerre a napra esik

* **Szent Brigida szűz** † 528. Írország pátrónája. Gyermek-kora óta a szegényeknek adott mindent, ami kezeügyébe esett, még atyja kardját is. Egyszer a friss fejést adta oda egy útjába tévedt éhezőnek, de mert félt az ellenőrzéstől, nagybuzgón kérte Istent, ne hagyja. S íme, a beszolgáltatásnál az ő rocskájában több volt a tej, mint társnőjében. Atyja férjhez akarta adni, ő azonban kérte menyei jegyesét, tartsa meg őt magának. Erre sebek lepték el a ritka gyönyörű arcot, és atyja megengedte, hogy fátyolt öltödjön. Mikor az oltár lépcsőjén fölajánlotta magát Istennek, sebei eltűntek, és ezentúl oly földöntúli szépség ragyogott le a különben is páratlanul szende és tiszta Brigidáról, hogy mindenkit Szűz Máriára emlékeztetett. Egy öreg tölgyfa odvában élt remeteéletet (Kildare) és itt alapította az első ír apácakolostort.

Szent Ignác.

Február 2.

Szűz Mária.

Ma, Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén jó eszünkbe venni az Údvözítő szent anyjának életét. A Boldogságos Szűz életéből azonban csak keveset tudunk; jóval kevesebbet, mint a jámbor keresztény lélek szereine tudni. De nem szabad felejtenünk: Akiknek az Úristen nagy méltóságot és szerepet szánt az ő országában, azoknak földi élete csak látható kicsiny darabja egy mérhetetlenül nagyobb és gazdagabb életnek, mely az örökkévalóságban kezdődik, azután belép rövid néhány évtizedre az időbe, hogy utána megint az örökkévalóságba térjen, miként azok a fényes futó csillagok augusztusban, Szent Lőrinc táján: ismeretlen világtérből belépnek földünk légkörébe, néhány pillanatra elbűvölnek ragyogásukkal, s azután ismét eltűnnek abban a titokzatos űrben, melyből jöttek.

Szűz Máriának az isteni Bölcsesség a legnagyobb méltóságot és hivatást szánta Isten országában; nem csoda, ha ez a törvény ő rajta teljesedett a legnagyobb arányokban. Eredete ott fakad az örök Szentháromság ölében, ahol megszületett az irgalmas Atyának az az elhatározása, hogy a bűnbeesett emberiség megváltása végett emberré küldi egyszülött örök Fiát. Ezért méltán adja az Egyház a Szent Szűz ajkára azt a szót: «Az Úr bírt engem utai kezdetén, mielőtt valamit teremtett. Öröktől fogva rendelt engem és régóta, mielőtt a föld lett. Még nem voltak a mélységek, és én már fogantattam» (Péld. 8, 22 kk.).

Minthogy öröktől fogva ki volt szemelve a legnagyobb méltóságra, mely teremtményt egyáltalán érhet: az Isten-anya-ságra (febr. 9), Isten gondoskodott is arról, hogy egészen tiszta legyen az a virág, mely hivatva volt a legdrágább gyümölcsöt teremni. Léte első pillanatától kezdve ment volt minden bűntől, az eredeti bűntől is, és teljes volt kegyelemmel: szeplőtelenül fogantatott (dec. 8).

Születése (sept. 8) az ószövetségi jóvendölések szerint Dávid nemzetségéből történt. Szülői ősi hagyomány szerint Joakim (márc. 20) és Anna (júl. 26) voltak; s Anna őt úgy fogadta addig meddő méhébe, miként ama másik Anna, Elkana felesége Sámuel (Kir. I. 1, 2 kk.). Születésének helyét és idejét nem ismerjük. Régi hagyomány, hogy az Údvözítő születésekor még nem volt húsz éves és hogy neve

kezdettől fogva Mária (szept. 12), aminek jelentése: szépséges, úrnő.

Gyermekkoráról sem akart többet ránhagyni a Szentlélek Uristen, mint azt, hogy mélységes szent jámborságban és tisztaságban tündökölt — ha nem is nőtt föl a jeruzsálemi templom árnyékában, Zakariás vezetése alatt, mint későbbi hagyomány állítja. Biztosra kell vennünk, hogy egyetlen gyermek volt, s így mint «örökös lányt» legközelebbi oldalági rokonához, a már idősebb korú Józsefhez, Jákob fiához, az «igazságos» ácsához adták feleségül (Mária eljegyzése jan. 21). Ezt az Uristen azért intézte így, hogy a Szent Szűznek és azután szent gyermekének legyen védője, és hogy — mint már Antiochiai Szent Ignác mondja — a Sátán elől rejtve maradjon az Úr Krisztus csodálatos szűzi fogantatása.

Szent József oltalma alatt lépett ki a Szent Szűz a rejtett életből az üdvtörténet verőfényes napjára. «Elküldé az Isten Gábrriel angyalt Galilea városába, Názáretbe, egy szűzhöz, ki egy férfinak vala eljegyezve, kinek neve József, Dávid házából, a szűz neve meg Mária. És bemenvén hozzá az angyal, mondá: Üdvözlégy, malasztal teljes, az Úr vagygon teveled, áldott vagy te az asszonyok között. Mikor ő ezt hallotta, megzavarodék annak beszédén, és gondolkodék, miféle köszöntés ez. És mondá neki az angyal: Ne félj Mária, mert kedvet találtál az Istennél. Ime méhedben fogansz és fiat szülsz, és nevét Jézusnak hívod. Nagy leszen ő és a Magasságbeli Fiának fog hivatni, és országo ni fog Jákob házában mindörökké, és királyságának nem leszen vége. Mondá pedig Mária az angyalnak: Miképen leszen ez, mikor férfit nem ismerek? (Szűz Mária tehát házassága dacára szűzeségi fogadalmat tett, melyet férje jóváhagyott; «József-há-

zasságot» kötött.) És felelvén az angyal, mondá neki: A Szentlélek száll tereád, és a Magasságbelinek ereje megárnnyékoz téged; azért a Szent is, mi tőled születik, Isten Fiának fog hivatni. Mária pedig mondá: Ime az Úr szolgáló leánya, legyen nekem a te igéd szerint.» (Luk. 1, 26—38). Az Istenanyaság édes nagy titka valóra vált. (Gyümölcsoltó Boldogasszony márc. 25.)

A Szent Szűz szíve alatt lakó Úr Krisztus az ő anyját nyomban a szeretetnek egy hősi tetteére serkentette. Mikor ugyanis az angyal híradásán elcsodálkozott, ez a legnagyobb csoda hitelesítéseül egy másik csodát adott tudtára: «Ime Erzsébet, a te rokonod, ő is fiat fogant öregségében, és ez hatodik hónapja neki, aki magtalanak hivatik; mert Istennél semmi sem lehetetlen» (Luk. 1, 36, 37). Ama napokban tehát Mária útra kelt és «sietve ment a hegyekbe, Júda városába (Jeruzsálembe). És bement Zakariás hazába és köszöntötte Erzsébetet (Sarlós Boldogasszony júl. 2). És lön, hogy amint meghallotta Erzsébet Mária köszöntését, repesett méhében a magzat, és betelék Erzsébet Szentlélekkel, és nagy szóval fölkiáltott: Áldott vagy te az asszonyok között, és áldott a te méhednek gyümölcse. De hogyan jutok én ahhoz, hogy az én Uramnak anyja jön hozzám? És boldog vagy te, ki hittél, mert be fog teljesedni, amit mondott neked az Úr. És mondá Mária: Magasztalja (Magnificat) az én lelkem az Urat, és örvendez az én szívem megváltó Istenem fölött. Mert rá nézett szolgálója kicsinységére, ime mostantól fogva boldognak hirdet engem minden nemzedék; mert nagy dolgot cselekedett nekem a Hatalmas, kinek szent az ő neve» (Luk. 1, 39—55).

Mintegy három hónap mulva Mária visszatért Názaretbe. Első nagy fölmagasztalása után itt várta őt első nagy megpróbáltatása. Szent Máté (1, 18—24) ezt így beszéli el: Úgy találtaték, hogy méhében fogant. József pedig az ő férje, igaz ember lévén, és nem akarván őt elhíresztelni, titokban akarta elbocsátani. Amint ezen gondolkodott, íme az Úr anyala megjelent neki álmában, mondván: József, Dávid fia, ne félj magadhoz venni feleségedet, Máriát: mert ami őbenne fogantatott, a Szentlélektől vagy. És fiat szül majd, kit Jézusnak hívsz. Fölkelvén tehát József, úgy tett, amint parancsolta neki az Úr anyala, és magához vette feleségét (lásd márc. 19).

Abban az időben (Róma alapítása után 749-ben) Augustus római császár összeíratta óriás birodalma adófizetőit. Szűz Mária is, mint örökös leány, köteles volt megjelenni

származása városában, Betlehemben, ahová elkíserte Szent József. Itt «szülte az ő egyszülött fiát, és bepólyázta őt és jászolba fektette, mert nem kaptak helyet a szálláson» (Luk. 2, 7). A Megváltó születését angyalok adták tudtára a betlehemi pásztoroknak, kik siettek imádására (Luk. 2, 8—20), és csillag jelezte a napkeleti bölcseknek. Ezek nemsokára megjelentek hódolni a Kisdednek (Máté 2, 1—12), kinek nyolcadnap a Jézus nevet adták (jan. 1). Mikor pedig eltelték Mária tisztulásának napjai, Mózes törvénye szerint Jeruzsálembe mentek, hogy őt bemutassák az Úrnak, és hogy Szűz Mária bemutassa a tisztulás áldozatát, egy pár gerlicét (Gyertyaszentelő Boldogasszony febr. 2). Itt az agg Simeon a Krisztus-váró Izrael nevében hódolt a Megváltónak és egyben próféta lélekkel megjövendölte Szűz Máriának következő földi sorsát: «Íme, tétetett ez ... jelül, melynek ellene mondanak; neked magadnak is tör járja át majd lelkedet» (Luk. 2, 34, 35).

Csakugyan, alig értek vissza Betlehembe, elhangzott a rettegő és kegyetlen Heródes parancsa, hogy a két éven aluli gyermekeket Betlehem környékén meg kell ölni. Szent József álmában vette az angyal intését, Egyiptomba menekült az anyával és gyermekével (valószínűleg Heliopolisba); nemsokára azonban, Heródes halála után (750 Róma a. után) visszatértek Názáretbe.

Ezután már csak négyszer találkozunk a Szent Szűzzel az evangéliumban. Mind a négy alkalom arról tesz bizonyosságot, hogy Szűz Mária ezentúl az ő Fiának útját volt hivatva járni; ez pedig a föltétlen engedelmesség, önmegtagadás, áldozat, lemondás, a keresztnek útja.

Mikor az Úr 12 éves volt és szülői elvitték a húsvéti zárandoklattal Jeruzsálembe, elvesztették. Mikor végre megtalálták a templomban a tanítók között, kik álmétkodtak bölcsességén, anyja mondotta: «Gyermekem, miért cselekedtél így velünk?» Ő anyja bánkódásával szemben Atyjára és az ő megváltó hivatására utalt: Miért kerestetek engem? Nem tudtátok-e, hogy Atyám dolgaiban kell lennem? Szűz Mária tanulékony lélekkel járta a Megváltó anyjának súlyos iskoláját. «Anyja szívében tartotta mindez igéket» (Luk. 2, 41—52):

A második nagy lecke a galileai Kánában volt, rokonok menyegzőjén, midőn Szűz Mária gyöngéd gondossággal segíteni akart az ifjú házaspár zavarán és Fiának mondotta: Nincs boruk. Az Üdvözítő azt felelte: «Mi közöm

nekem és neked, ó asszony; még nem jött el az én órá».

Mintha azt mondta volna: Az én megváltó küldetésemben (amelyhez a csodatevés is tartozik, s nevezetesen az igazi kánai csoda, a bornak az én véremmé való változtatása az utolsó vacsorán) nem a fiú és anya vérszerű viszonya számít, hanem egyedül Atyám parancsa. Szűz Mária ezt nyomban megértette. Ezért meghagyta a szolgálknak: Amit nektek mond, cselekedjétek. És így vitte végbe az Úr Krisztus anyja kérésére első csodáját (Ján. 2, 1—11).

Legvilágosabb és legfájdalmasabb a harmadik állomás. Egy ízben, amint az Úr a népet tanította és a farizeusokat és írástudókat feddette, valaki jelentette neki: Íme anyád és atyádfiai kint állnak, keresvén téged. Ő pedig felelte: Ki az én anyám és kik az én atyámfiai? És kiterjesztvén kezét tanítványai felé, mondá: Íme az én anyám és az én atyámfiai. Mert aki az én atyám akaratját cselekszi, az az én fivérem és nővérem és anyám (Máté 12, 46—50). Vagyis: aki Isten küldetésében jár, nem nézheti a test és vér kötelékeit, hanem csakis Isten akaratát; nem a test és vér teszi, hanem a szellem (Ján. 6, 64), az Isten-szeretés és engedelmesség.

De ebben is legközelebb volt az Úr Krisztushoz az, aki az Úr szolgáló lányának vallotta magát már az angyal előtt. S ezért közel volt, miként szent Fia számára, megdicsőülése. Ennek kapuja azonban a kereszt fája, s Szűz Mária ettől sem volt megkímélve: «Jézus keresztje mellett pedig állnak vala az ő anyja és anyjának testvére (féltestvére), Kleofás felesége és Mária Magdolna. Jézus azért látván anyját és az ott álló tanítványt, kit szeret vala, mondá anyjának: Asszony, íme a te fiad. Azután mondá a tanítványnak: Íme a te anyád. És azon órától magához vevé őt a tanítvány» (Ján. 19, 25—27). Mennyi fájdalom és milyen vigasztalás van ebben Szűz Mária számára! Szent Fiának kérlelhetetlenül kell mennie rendeltetése útján egészen a kereszthalálig, és tanítványára hagyja anyját; de legsúlyosabb kínjában is gondoskodik róla — nemcsak, hanem szeretett tanítványában az egész emberiséget az ő anyasága alá helyezi.

S ezzel kezdődik számára a megdicsőülés útja. Még egyszer találkozunk vele a Szentírásban, amint állhatatosan együtt van az imádságban az apostolokkal és jámbor asszonyokkal (Ap. Csel. 1, 14). Azután pedig eltűnik földi pályája.

Régi hagyomány szerint még kb. 11 évig élt e földön; biztosan József családjában élt nagy szegénységben. Biztos

az is, hogy boldog halála után nem látott romlást az a tiszta szent test, mely az Életnek adott életet, hanem dicsőségben fölvétetett mennyekbe (Nagyboldogasszony aug. 15). Halálának helye (Dormitio Beatae Mariae Virginis) eléggé megbízható hagyomány szerint az Olajfák hegyének tövében van, hol a beuroni bencések temploma emelkedik.

Még kb. négy századig tartott számára, miként szent Fiának titokzatos teste, az Egyház számára, megalázódó, rejtett élete. De azután fölhajnalott dicsősége és fölséges ívben hamar delelőre jutott, mely soha többé alkony felé nem hajlik.

Tiszteletére szentelt templomok, ünnepek, ájtatosságok (olvasó), társulások (szerviták, kongregációk), búcsújáróhelyek, nemzetek, testületek, melyek pátrónájuknak választják, a reggeli, déli, esti harangszó és millió meg millió lélek naponkénti imádságos áhítata és bizalma fölséges módon igazolják tulajdon jövendölését: Íme, mostantól fogva boldognak hirdet engem minden nemzedék.

Ugyanerre a napra esik

Szent Kornél hitvalló † 60 tájban Cezáréában, Palesztinában, kit Szent Péter keresztelt meg isteni meghagyásra egész házanépével együtt (Ap. Csel. 10, 1—40).

Február 3.

Szent Anzgár püspök hitvalló † 865.

Szent Anzgárt (= Isten dárdája) «Észak apostola» néven ismeri az egyháztörténelem, mert dán és svéd földön ő volt a kereszténység első magvetője s egyúttal a szerzetesi eszmény és az aszketikus erények első megszemélyesítője.

Előkelő frank családból származott, melyet közeli rokonság fűzött a híres Karoling-dinasztiához. 801-ben született Amiens környékén. Mivel anyját már ötéves korában elveszítette, atyja a pikardiai ó-korvei kolostor bencés szerzeteseinek nevelésére bízta őt. A kolostorban eleinte meglehetősen könynyelmű és csintalan életmódot folytatott, de egy álomkép — úgy tetszett neki, mintha a boldogságos Szűz megfeddette volna őt gyerekes csinjaiért — nemsokára komolyabb életfelfogásra bírta. Rajongva szeretett rokonának, Nagy Károlynak halála (814) is erősen hatott rája. Anzgár egészen megkomolyo-

dott, 13 éves korában magára öltötte Szent Benedek öltönyét és azontúl egyforma igyekezettel gyakorolta magát a szentek tudományában és az irodalmi tanulmányokban. Mindkettőben rövidesen olyan nagy haladást tett, hogy elüljárói már 17 éves korában tanítónak léptették elő. 822-ben a Paderborn közelében alapított új-korvei apátságba került és átvette az itteni kolostori iskola vezetését. Emellett mint az apátsági templom hitszónoka is nagy sikerrel működött.

Kevéssel Anzgár áttelepedése után történt, hogy Harald jütlandi dán király családjával és nagyszámú kíséretével megjelent Jámbor Lajos ingelheimi udvarában s miután kísérőivel együtt megkeresztelkedett, térítő papokat kért népe számára. A császár választása a jámborságáról, tudományáról és ékesszólásáról már jól ismert fiatal korvei skolasztikusra esett. Anzgár annál szívesebben vállalta a feladatot, mivel lelkét már régóta égette a vértanuság szent vágya. Egyik társával késedelem nélkül Jütlandba ment tehát és Harald király hathatós támogatásával megkezdte az evangéliumi magvetést. A térítés sikerének állandósítására mindjárt megjelenése után iskolát állított azoknak a benszültött pogány gyermekeknek nevelésére, akiket az egyházi pályára szánt.

Már három éve verítékezett a dán misszióban, mikor váratlanul újabb működési tér nyílt számára. 830-ban Björn svéd király ugyancsak Jámbor Lajoshoz fordult hithirdetőkért. A császár bizalma ezúttal is Anzgár felé fordult, aki még abban az esztendőben meg is jelent a Mälár tó mellett fekvő Björköben és a király egyik keresztény tanácsosának, Herigar Jarlnak segítségével megindította a térítés művét. Másfél év alatt sikerült az első keresztény templomot is megépítenie. Ekkor Jámbor Lajos az újonnan alapított hamburgi érsekség élére állította őt, IV. Gergely pápa pedig követévé nevezte. Anzgár azonban új tisztében is elsősorban misszionárius maradt, s ha már saját személyében nem mehetett prédikálni, a hamburgi és thurholti kolostorokban legalább gondoskodott új hithirdetők neveléséről.

Minden a legszebb reményben haladt előre, mikor egy váratlanul jött csapás egyszerre letarolta a szépen nekizsendült vetést: a vad normann vikingek 837-ben tövestől felforgatták Hamburgot és mindent feldúltak. Maga a püspök is csak nagy ügyel-bajjal tudta életét és a szent ereklyéket megmenteni. Szerencsétlenségében hűtlen barátai elfordultak tőle és munkatársai közül is sokan cserbenhagyták. De ő

nem csüggedt. Néhány hű lélek támogatásával rendületlenül folytatta apostoli munkáját, mígnem 849-ben mint az egyesített bréma-hamburgi egyházmegye érseke ismét megfelelő anyagi eszközök birtokába jutott. Most megint fiatalkori működésének színhelyeire fordította figyelmét. Dániában a pogány I. Erik királytól engedélyt eszközölt ki az első keresztény templom megépítésére; azután Björköbe látogatott el. Itt azonban váratlan nehézségre bukkant: Olaf király kockával akarta eldönteni, vajjon a kereszténység vagy a pogányság hasznosabb-e a svédekre nézve. Mivel a kocka a kereszténység javára ütött ki, Anzgár teljes szabadságot nyert a térítésre. Így a kereszténység ügye mind a két skandináv államban kedvező fordulatot vett, s Anzgár azzal a nyugodt tudattal térhetett vissza érseki székhelyére, hogy emberileg mindent megtett a misszió sikere érdekében.

Élete utolsó esztendeit kemény vezeklésben és lemondásban töltötte a nagy apostol. Amúgy is majdnem kizárólag kenyéren és vizen élt s minden garasát a szegények segítésére, a rabszolgák kiváltására és a missziók támogatására áldozta, maga pedig még missziós útjain is hálókat kötött és ezzel a munkával kereste meg a maga és társai ételmét. Ez a kemény életmód időnap előtt felőrölte erőit. 865 febr. 3-án a Szent Athanáz-féle hitvallás és a Te Deum elmondása után csendes fohászok közt kilehelte nemes lelkét. Hamvait Brémában helyezték örök nyugalomra.

Ugyanerre a napra esik

Szent Balázs püspök és vértanu † 316 táján. Nevének megfelelően (Blasius = Basilius = király) igazi királyi lélek volt. Életét az irgalmasság testi és lelki cselekedeteinek vége-hosszát nem érő sorával szötte át, halálát pedig a vértanuság bátor hitvallásával pecsételte meg. Nem csoda, hogy a legenda mindjárt halála után szóni kezdte körötte aranyzárait.

Bizonyos, hogy a 3. század második felében élt s a 4. század elején szenvedett vértanúhalált. Szülővárosában, az örményországi Szebasztában eredetileg orvosi gyakorlatot folytatott. Mivel azonban igen jámbor életet élt s a testi bajok gyógyítása mellett nagy gondot fordított a lelki sebek behegesztésére is, keresztény polgártársai őt a legközelebbi püspökválasztás alkalmával egy szívvel-lélekkel lelkők pásztorává választották. Balázs meghajolt a nép akarata előtt és azontúl egészen a lelkek gondozására adta magát. Erre nagy szükség is volt, mert Keleten még mindig erősen dühöngött a keresztényüldözés. Nagy Konstantin

császár uralkodótársa, Licinius ugyanis önkényesen túltette magát a 313 elején kiadott milánói türelmi rendeleten és folytatta az üldözést.

Az üldözés 316-ban Szebasztéba is elhatott és természetesen elsősorban a nyáj pásztorát vette célba. Balázs híveinek unszolására egyidőre kitért az üldözők dühe elől. A város közelében egy nagy sziklaüregben vonta meg magát, melyet a környék vadjai is búvóhelynek használtak. A bujdosók hamarosan meleg barátságot kötöttek egymással: a szent püspök bekötözte, gyógyíttatta a vadállatok sebeit s ezek viszont kedvében jártak neki.

De az idillikus együttélés nem tartott sokáig. Agrikolának, Szebaszte pogány prefektusának a keresztény vértanuk kínzása végett új vadállatokra volt szüksége. Kiküldötte tehát szolgálait, kik ráakadtak Balázs barlangjára. Mivel azonban a vadállatok testőrök módjára valósággal közrefogták a szentet, semmit sem mertek ellene kezdeni, hanem visszamentek a városba és jelentették a dolgot Agrikolának. Agrikola erre fegyveres katonákat küldött ki és bírói széke elé idézte Balázst.

A szent püspök készségesen engedelmeskedett a hatósági idézésnek és a katonák kíséretében a városba indult. Útja valóságos diadalmenetté alakult. Amerre elhaladt, hívei mindenütt eléje vitték betegeiket és ő egyszerű keresztvetéssel meggyógyította őket. Egyebek közt ekkor gyógyította meg a halszálkától fulladozó gyermekeket is.

Agrikola, mikor a szent férfiú bírói széke elé ért, először nyájassággal akart rája hatni. «Üdvözlégy Balázs — mondotta — akit Agrikola és az istenek kegyelnek.» Mire a szent: «Légy áldott, jó Agrikola; de áldott csak akkor leszel, ha nem mondd isteneknek azokat, akik tulajdonképen ördögök». Az imént még nyájas prefek:ust teljesen kihozta sodrából ez a bátor felelet s mivel látta, hogy Balázs állhatatosságát nem tudja megtörni, lefejeztette őt. A legenda úgy tudja, hogy a szent püspök közvetlenül halála előtt ígéretet kapott Istentől, hogy mindazok, akik testi vagy lelki bajaikban, főleg torokfájásban az ő közbenjárását kérik, biztos meghallgatást remélhetnek.

Szent Balázs segítségül hívása különböző testi nyavalyákban, főleg pedig torokfájásban, nagyon régi időkre nyúlik vissza. Az ú. n. *balázsols* nyomait Németországban és Csehországban már a középkorban felleljük: A pap két, András-kereszt módjára összeillesztett gyertyát tart a hívók álla alá és e szavak kíséretében: «Szent Balázs püspök és vértanu közbenjárására szabadítson meg téged az Isten a torokbajtól és minden más nyavalyától» — megáldja őket. A 14. század közepén dühöngött rettenetes *feketehalál* nagymértékben hozzájárult Szent Balázs tiszteletének általánossá tételéhez. Ez a szörnyű betegség ugyanis legtöbbször torokfájással és fulladási rohamokkal kezdődött. Valószínűleg innét kezdve

számítják Szent Balázst a 14 segítő szent közé (Ákos, Balázs, Borbála, Cirjék, Dénes, Egyed, Erazmus, Euszták, György, Katalin, Margit, Kristóf, Pantaleon, Vitus). Németországban nemcsak az orvosok, hanem a muzsikuskok és szélmalmosok is pártfogójukat tisztelik Szent Balázsban ama hasonlóság alapján, mely a Blasius név és a *blasen* = *fújni* ige közt mutatkozik.

Február 4.

Korzíni Szent András püspök hitvalló † 1373.

Korzíni Szent András élete kitűnő példa arra, hogy a Gondviselés mikép hajlítja magához a veszni indult lelkeket s miképen fakart a száradó ágakon is illatos virágokat és ízletes gyümölcsöket. Szent András a bűnök gyermekének indult s a kegyelem egyetlen érintésére magába tért és könnyelmű világból úgyszólván napok alatt szentéletű aszkétává alakult át.

Atyai részről az előkelő és gazdag firenzei Korzínicsaládból származott. Jámbor szülei, kiknek házassága hosszú éveken át gyermektelen volt, sok és buzgó imádsággal esdekelték ki születését. Különösen anyja, a jó Pellegrina asszony ostromolta könyörgéseivel állhatatosan és kitartóan az Ég urát. Nap-nap után felkereste a karmeliták templomát s ott a csodatevő Mária-kép előtt órákhosszat kérte a boldogságos Szűz hathatós közbenjárását és szent fogadást tett, hogy elsőszülött fiát Isten és a Szent Szűz különös tiszteletére adja. A sok imádság és könny felhatott az égbe s 1302 november 30-án megszületett a várva-várt gyermek. Születését különös álomlátás előzte meg. Pellegrina asszonynak ugyanis álmában úgy tetszett, mintha farkast szült volna, mely azonban egy idő múlva kezes báránnyá szelídült.

A boldog szülők természetesen a legnagyobb gonddal nevelték gyermeküket. Egy ideig minden a legjobb rendben is ment. A tehetséges és szelíd gyermek a legszebb reményeket ébresztette. De tizenkétéves korában mintha kicserélték volna: szüleivel szemben engedetlen és durva lett és úgyszólván minden idejét léha szórakozásokkal, játékkal, civakodással és vadászással töltötte. Ünnepnep és hétköznap mind egy volt neki és még vasárnap is szívesebben hódolt vadászszenvedélyének, hogyses templomba ment volna. A jó Pellegrina asszony hiába kérlete, intette és fenyegette; ő haladt

tovább a bűn és könnyelműség kényelmes útján. De az erős-hitű anya egy pillanatra sem veszítette el reményét. Újból nap-nap után elzarándokolt a csodatevő Máriakép elé és forró könnyeket hullatva kérte a Szent Szűz kegyes közbenjárását tékozló fiáért. És az Úr újból meghallgatta esdeklését.

Egy alkalommal, mikor András léha társaival ismét valamilyen multsággra készülődött, Pellegrina zokogás közt így szólt hozzája: «Valóban farkas vagy te, mint álomban láttam. Vajjon mikor jön el már az idő, hogy farkasból báránnyá változol!» Andrást, aki ekkor már tizenhetedik életévében járt, szíven találta síró anyjának kérdése. A kegyelem fényénél egyszerre ráeszmélt bűnös voltának tudatára; mély bánatot és szégyent kezdett érezni eddigi élete miatt. Rövid habozás után a karmeliták templomába sietett, odaborult a csodatevő Máriakép elé, mely előtt anyja annyiszor imádkozott érette, és forró bánatkönnyek közt kérte közbenjárását, hogy szent Fia tegye őt aláztos báránnyá. Amilyen váratlanul jött a megtérés, olyan mély és őszinte volt. Még ott a templomban elhatározta, hogy gyökeresen szakít eddigi életmódjával és belép a karmelita rendbe. Egyenesen a rend elüljárójához, Jeromos atyához sietett, és nagy alázatossággal felvételét kérte.

Ezalatt szülei nem tudták mire vélni András hosszú elmaradását. Már mindenfelé kerestették, mikor váratlanul betoppant hozzájuk két karmelita, hogy a rend elüljárójának megbízásából megkérdezzék tőlük, hajlandók-e hozzájárulni fiuk szerzetbelépéséhez. A jámbor öregek természetesen a legnagyobb örömmel adták beleegyezésüket.

A szerzetbelépés új korszakot nyitott András életében. A léha örömök keresését a szigorú vezeklés és a kemény lemondás gyakorlatai váltották fel. Különösen az aláztosságba iparkodott minél mélyebben beleegyökerezni. Kész-örömet vállalt minden olyan munkát, melyet a közfelfogás terhesnek vagy éppen lealázónak tartott. Egymás után volt kapus, konyhaszolga, folyosótisztogató és alamizsnagyűjtő. Alamizsnagyűjtő útjain nem egyszer volt alkalma találkozni korábbi barátaival, akik gúnyos nevetgéléssel és csípős megjegyzésekkel zaklatták. András azonban lehajtottá fejét és ilyenformán bátorította magát: «Lám, az én Uram, Jézus Krisztus, mikor szidalmazták, nem viszonozta a szidalmakat, s mikor szenvedett, nem fenyegetőzött. Így kell tennem nekem is. Hiszen én kéregető barát vagyok; az én koronám

és mesterségem a koldulás.» Komoly igyekezetének mihamar meg is lett a foganatja; fokról-fokra annyira vitte a szerzetesi tökéletességben, hogy rövidesen mintaképe lett szerzetársainak.

De nem kevesebb buzgalommal vetette magát a teológia tanulmányozására, s elsősorban ennek köszönhetette, hogy elüljárói 1328-ban felszentelése után a világhírű párizsi egyetemre küldötték. Itt három esztendőt töltött és mint kész tudós visszatért szülővárosába, ahol elüljáróinak bizalma nemsokára a perjel tisztébe emelte. Mint elüljáró még fokozottabb mértékben iparkodott jó példával ragyogni szerzetesestvérei előtt. De nagy hatással működött kifelé is. Mint egyházi szónok évről-évre feltűnőbb eredményeket ért el; a haragosokat összebékéltette, a felfuvalkodottakat alázatosságra, a zsugorikat alamiznaadásra, a megátalkodott bűnösöket magokbatérésre indította.

Már az egész környék apostolaként tisztelte őt, mikor 1360-ban meghalt a Firenzével szomszédos Fiesole püspöke, s a káptalan a nép általános öröme a szentéletű karmelita perjelt választotta utódjának. András nagy alázatosságában méltatlannak érezte magát a magas méltóságra, s mindenképpen ki akart térni előle. Nagy titokban kiosont a városból s egyidőre a határban levő karthauzi kolostor (Certosa di Firenze) szerzetesei közt vonta meg magát. Már több napon át lappangott rejtékelyén, mikor egy kis gyermek csodálatos módon felfedte titkát. Erre a fiesoleiek tömegesen hozzája sereglettek és sürgetve kérték őt a választás elfogadására. András a történetekben Isten ujját látta, s nem ellenkezett tovább.

Elfogadta a püspöki méltóságot, de életmódjában továbbra is a régi szigorú szerzetes maradt. Úgyszólván állandóan böjtölt, mindig vezeklőövvel járt s nap-nap után elimádkozta a hét bűnbánati zsoltárt. E mellett valóságos apostola volt híveinek. A szegényeket hétről-hétre maga köré gyűjtötte, gazdag alamizsnát osztott nekik s alázatosságból megmosta lábukat. De még a szegényeknél is szívesebben foglalkozott a megátalkodott bűnösökkel és szinte csodákat művelt velök. Mikor egy alkalommal Firenze, Fiesole és Bologna polgárai felzendültek az arisztokraták erőszakos uralma ellen, ő pusztja megjelenésével lecsendesítette a veszedelmesnek ígérkező zenebonát.

Igy múltak az esztendők szentünk felett serény munkában

és kemény önfegyelemben. Már a hetvenedik életévén is túljárt, mikor 1372 karácsonján kijelentést vett a Boldogságos Szűztől, hogy a következő év vízkeresztjén meg fog halni. Gondosan előkészült a halálra. Január 5-én este maga köré gyűjtötte papjait, fennhangon elmondotta velük az apostoli hitvallást s azután buzgó imádságba merült. Hajnal felé csendesen felsóhajtott: «Most bocsátod el, Uram, szolgálodat a te ígéd szerint békességben» s kiadta lelkét. Tetemét utolsó kívánságához híven küzdelmeinek és dicső győzelmeinek színhelyén, a firenzei karmelita templomban helyezték örök nyugalomra. A nép mindjárt halála után szentként tisztelte őt, s IV. Jenő pápa 1440-ben a boldogok, VIII. Orbán pedig 1629-ben a szentek sorába iktatta.

Ugyanerre a napra esik

Leonisszai Szent József hitvalló (lásd febr. 28).

Szent Gilbert † 1189., hitvalló, angol pap, a nevéről elnevezett rend alapítója. Étkézéskor mindig egy külön tányért tétetett maga elé, melyet Krisztus tányérjának nevezett, s arra tette a legjobb falatokat a szegények számára.

Szent Veronika özvegy, a hagyomány szerint az a nő, aki kendőjét nyújtotta az Űdvözítőnek keresztútján, s az Űdvözítő véréző arcának vonalai belérájzolódtak. Életéről nincsenek megbízható adataink. Egyik hagyomány szerint férjével Franciaországba ment, mások szerint Rómában halt meg.

Február 5.

Szent Ágota szűz vértanu † 251.

Szent Ágota azon kevés számú kiváltságos szent közé tartozik, akik név szerint meg vannak említve a szentmise kánonjában. Ez is mutatja, milyen nagy tisztelettel viseltetik az egyház a keresztény ókor e vértanuja iránt, aki nemét meghazudtoló bátorsággal viselte el a legborzalmasabb szenvedéseket.

Előkelő és dúsgazdag katániai görög családból származott. Szüei gondos keresztény nevelésben részesítették s Ágota a legteljesebb mértékben igazolta is nevét (Agatha=jó). Mivel pedig erényeihez feltűnő szépség és gazdagság is járult, felserdülése után sokan pályáztak a kezére. Ezek közé tartozott a sziget hatalmas kormányzója, Kvinciánus prétor is, aki azonban nem annyira erényeiért, mint inkább

nagy vagyonaért vetett rája szemet. Ágota azonban kereken kijelentette, hogy ő halandó ember kedvéért nem hajlandó megszegni mennyei völegényének fogadott hűségét.

Kvinciánust módfelett bántotta a visszautasítás. Mivel Décius császár (249—51) épen azidótt véres üldözést rendelt el a keresztények ellen, elhatározta, hogy ha kell, erőszakkal is érvényt szerez akaratának. Először szűzi ártatlanságától akarta megfosztani Ágotát, mert úgy gondolkozott, hogy ha sikerül őt bűnre vinnie, könnyebben el tudja majd tántorítani hitétől. Ezért haladéktalanul elfogatta s átadta egy Afrodízia nevű romlott asszonynak és hasonló gondolkodású lányainak azzal az utasítással, hogy igyekezzenek őt mindenáron bűnre csábítani. De Ágota a tisztátalanság házában is állandóan a tisztaság királya, Krisztus felé irányította gondolatait. És Krisztus nem hagyta el az ő hűséges jegyesét. Afrodízia egy hónap mulva kénytelen volt jelenteni a helytartónak, hogy Ágota állhatatosságán hajótörést szenved minden mesterkedése.

Ekkor Kvinciánus maga elé rendelte és vallatóra fogta. Mindenekelőtt származása felől tudakozódott. «Szabad vagyok — felelte Ágota — és mint rokonai összekötéseim mutatják, előkelő nemzetségből származom.» «Hogy nem restelled tehát — kérdezte tovább a helytartó — előkelő létedre a keresztények megvetett és szolgálai életmódját követni?» Ágota: «A keresztények alázatossága és szolgálata sokkal előbbre való, mint a királyok minden gazdagsága és felfuvalkodottsága. Mert nincsen nagyobb szabadság, mint Krisztusnak szolgálni». Kv.: «Hogyan, tehát mi, akik a ti Krisztustokat megvetjük, nem vagyunk szabadok?» Á.: «Nem, ti nem vagytok szabadok; a ti szabadságtok szomorú rabság, mely nemcsak a bűnnek, hanem a fáknak és köveknek is szolgálivá teszi benneteket». Ezen a nyomon elindulva kifejtette a bálványozás esztelenségét és egy merész argumentum ad hominemmel kivágta, hogy maga a helytartó sem kívánna magának olyan feleséget, aminőnek a mithologia Vénust feltünteti, s magára nézve bizonyára sértésnek venné, ha erkölcsait Jupiteréihez hasonlítanák. Kvinciánust egészen kihozta sodrából ez a bátor fellépés és tehetetlensége érzetében néhány arculcsapás után visszakisértette a börtönbe áldozatát. Ágota, mint szenvedéstörténetében olvassuk, oly vidáman ment a börtönbe, mint a lakomára szokás, és hősi küzdelmét az Úr segítő oltalmába ajánlotta.

Másnap tovább folytatódott az eljárás. Kvinciánus fel-szólította Ágotát, hogy mutasson be áldozatot az isteneknek, mert különben kénytelen lesz a törvény egész szigorával eljárni ellene. Ágota azonban rendületlenül kitartott Krisztus mellett s kijelentette, hogy a rája várakozó kínoktól nem fél. Kvinciánus most már végképen elvesztette türelmét; intett tehát hóhérainak, mire ezek kínpadra vonták az ártatlan szűzet. De Ágota a legnagyobb kínok közt is állhatatos maradt, sőt újra meg újra kijelentette, hogy a szenvedések olyan gyönyörűséget okoznak neki, mint amilyent az érez, aki viszontlátja régen várt barátját. Kvinciánus haragjára csak olaj voltak ezek a lelkes szavak. Féktelen dühében olyan cselekedetre ragadtatta magát, mely nemcsak a bírót, hanem a férfit is mélyen megalázta benne: hóhéraival levágatta a szűz emlőt. Ekkor a megkínzott és megalázott szűz így kiáltott fel: «Ő te istentelen, kegyetlen és vad zsarnok, hogy nem szégyened egy nő testéről levágni azt, amit annakidején anyádon te is szívtál». A helytartó félholtan visszavitette a börtönbe áldozatát és szigorúan megtiltotta, hogy orvost merészljenek hozzá hívni.

De az Úr nem feledkezett meg hú szolgájáról. Tiszteletreméltó aggastyán alakjában megjelent börtönében Szent Péter apostol és felajánlotta segítségét. A szent először nem ismerte fel az Úr küldöttjét és szemérmesen elhárított magától minden idegen segítséget. Erre az apostol így szólt: «Ne kételkedjél lányom, én Krisztus apostola vagyok; és tudd meg, hogy az ő nevében meg fogsz gyógyulni». Ágota, mire feleszmélt a látomásból, érezte, hogy egész testében meggyógyult. Azonnal leborult a börtön földjére és hálát adott az Úrnak nagy jószágáért. Mialatt imádkozott, a börtönt olyan vakító fényesség árasztotta el, hogy az örök ijedtékben elszaladtak. Fogolytársai váltig biztatták Ágotát, hogy éljen az alkalommal s észrevétlenül tünjék el a börtönből. Ő azonban méltatlankodva utasította el magától az ajánlatot; kijelentette, hogy mindaddig nem távozik a küzdő térről, míg csak kezében nem lesz a győzelmi palma.

Harmadnapon újra Kvinciánus elé került, aki most égő parázson és éles cserépdarabokon hengergette őt. De mintha az ég is megsokallotta volna a hóhérok kegyetlenségét, a kínzás tartama alatt heves földrengés rázta meg a várost, mely a helytartói székház egy részét is romba döntötte s Kvinciánus két bizalmas emberét, Szilvínust és Falkóniust agyon-

ütötte. A népet nagy félelem fogta el és hangosan zúgolódni kezdett a helytartó ellen, mert mindenki az ő kegyetlenségét okolta a váratlan szerencsétlenségért. Kvinciánus erre abbahagyta a kínzást és a szentet újra visszavitette a börtönbe. Ágotában azonban ekkor már alig volt élet. Mihelyt visszaért a tömlőcbe, imádkozni kezdett: «Uram Istenem, aki teremtettél és kora fiatalságomtól kezdve megoltalmaztál engem, aki nem engedted szívembe férközni a világ szeretetét, aki tisztán megőrizted testemet minden szennytől és erőt adtál a hóhérok kínzásainak elviselésére, add, hogy irgalmasságod színe elé jussak. Mert valóban ideje már elhagynom a világot, hogy kegyelmedben részesüljek». Alig hogy befejezte imádságát, csendesen elszenderült. Kvinciánus, mihelyt a szűz haláláról értesült, azonnal rá akarta tenni kezét vagyónára. De vesztére. Mert útközben, mikor egy folyón át akart kelni, hirtelen lefordult lováról s nem került többé elő.

Katánia lakói a legrégebb idők óta nagy tisztelettel viseltetnek városuk szent szülöttje iránt. Ez még fokozódott azóta, mióta az Etna egyik kitörése alkalmával a város felé hömpölygő lávafolyamnak elébe vitték a szentnek fátyolát, és a tűzár megállt. A máltai lovagrend szintén egyik pátrónáját tiszteli a szentben, mivel egy alkalommal az ő segítségülhívásával aratott fényes győzelmet a törökök felett.

Ugyanerre a napra esik

26 japán vértanu † 1597. A vérengző Tajkosáma japán császár hat ferencrendi, három jezsuita misszionáriust, tizennégy japán világi embert és három ministráns gyermeket keresztalálra ítélt. Az elítélteknek 1597 jan. 3. levágták a balfülét, vérrel bemázolták az arcukat s ilyen állapotban Meakóból Nagaszakiba vezették őket s itt a városon kívül emelkedő «szent hegyen» keresztre feszítették, azután pedig lándzsával átalverték őket. IX. Pius 1862-ben szentekké avatta.

***Szent Adelheid (Etelka)** szűz † 1015. Kölnben született, gazdag jámbor szülöktől. Korán szerzetbe lépett s a Rajna mentén egymásután több kolostornak volt bölcs, szentéletű és a szegények iránt kifogyhatatlanul irgalmas főnöknője.

Február 6.

Szent Títus püspök hitvalló † 100 tájban.

Szent Títus mint Szent Pál egyik legbugzóbb munkatársa kitörülhetetlenül beleírta nevét az apostoli egyház történetébe.

A szent püspök a későbbi görög leírásoknak legendákkal átszótt előadása szerint Kréta szigetén született, egész fiatalon Jeruzsálembé került és ott Jézus csodáinak láttára a legelső között csatlakozott a fiatal keresztény gyülekezethez. Bizonyos, hogy pogány szülőktől származott és Szent Pál hatása alatt lett keresztény. Azonnal mesteréhez csatlakozott és jámborságával meg életrevalóságával annyira megnyerte tetszését, hogy a nevezetes jeruzsálemi zsinatra is magával vitte őt, mint a pogányból lett keresztények képviselőjét. Itt egyes túlzó zsidókeresztények hangosan követelték az apostoltól, hogy Títust is kötelezze a zsidó törvény megtartására; Szent Pál azonban éppen a zsinat végzésére való hivatkozással a leghatározottabban elutasította őket.

A jeruzsálemi zsinat után Szent Pál megbízásából Korintusba ment és onnét öröndetes híreket hozott a mindenfelől gondokba sodort apostolnak Macedóniába. «Aki megvigasztalja a megaláztatottakat, írja, minket is megvigasztalt az Isten, Títus eljövetele által; sőt nemcsak az ő eljövetele által, hanem azon vigasztalás által is, mellyel megvigasztalódott közöttetek, mert elbeszélte nekünk a ti vágyódásokat, a ti sírástokat, a ti buzgólkodásokat érettem, úgyhogy még jobban megörvendtem». (Kor. II 7, 6—7.) Később ismét a korintusi hívőkhez küldötte őt az apostol azzal a megbízással, hogy adja át nekik hozzájuk intézett második levelét és gyűjtsön közöttük szeretetadományokat a szegény jeruzsálemi gyülekezet számára. Ez alkalommal nagy elismeréssel emelte ki Títus buzgóságát és korintusi híveinek megkülönböztetett szeretetébe ajánlotta őt. (Kor. II 8, 16—24.)

Meddig maradt Títus a nemzetek apostolának társaságában, nem tudjuk, mert a következő évekre nyoma vész a történelemben. Csak akkor találkozunk vele újból, mikor Szent Pál első római fogsága és rövid spanyolországi időzése után ismét Kelet felé irányozta lépteit. Ez alkalommal őt is magával vitte és Kréta szigetére érkezve egyideig együtt fáradozott vele a hazudozásukról, agyafurtságukról, restségökről és kicsapongásaikról hirhedt szigetlakók megtérítésén. Mikor pedig ő maga kevéssel később Erasztus társaságában a tulajdonképeni Görögországba indult, Títusra hagyta a megkezdett nagy munka folytatását. Nevezetesen megbízta őt, hogy városról-városra járva prédikáljon, s ahol elegendő számú hívőt talál, rendeljen püspököket. A feladat legkevésbé sem volt könnyű az amúgy is anyagias és zsidóktól még külön

megfertőzött krétaiak között. Ezért Szent Pál kevéssel távo-zása után jónak látta egy külön levélben figyelmeztetni Titust élő szóval adott tanításaira, és megkapó színekkel eléje raj-zolta a püspök eszményképét.

De Szent Pálnak a tanításon kívül más célja is volt leve-lével: látni akarta kedves munkatársát. Ezért meghagyta neki, hogy azonnal siessen Nikopolisba — hihetőleg az epirusi Nikopolisba —, ahol a telet tölteni szándékozik. Títus termé-zetesen nyomban indult és huzamosabb időt töltött Pálnál. Valószínűleg innét, Epirusból terjesztette ki működési körét Dalmáciára. (Kor. II 4, 10.) Később újra visszament Kréta szigetére, ahonnan idővel a szomszéd szigetekre is megvitte az evangéliumi jóhírt.

Ahol csak megjelent, mindenütt nagy hatással működött. Főereje azonban nem a szó, hanem a tett volt. Életmódjában híven követte Szent Pál példáját, aki ismételten testvéreinek (Kor. II 2, 13.), társának és segítőjének nevezi őt (Kor. II 8, 23.) és külön kiemeli róla, hogy miként ő, Títus sem volt sohasem terhére a hívőknek. (Kor. II 12, 18.)

A szent püspök a sok munka és hányattatás ellenére igen magas kort ért el. A hagyomány szerint már 94. életévében járt, mikor az igazak halálával csendesesen kimúlt. Tetemeit püspöki székvárosában, Gortinában temették el.

Ugyanerre a napra esik

Szent Dorottya szűz vértanu † 288. A kappadóciai Cezaréa-ban élt, és mindenütt föltűnt szépsége, okossága és erényesége. Dioklecián keresztény-üldözése alatt Aprícus prefektus ismételten kínvallatásra fogta, közben rossz nők segítségével akarta eltántori-tani. Azonban Dorottya állhatatos maradt, sőt okos és meggyőző-déses beszédeivel és hősiességével magatartásával megtérítette csábítóit, Aprícus végre főszeztésre ítélte. Mikor a vesztőhelyre indultak, útközben találkoztak egy Teofil nevű fiatal ügyvéddel, aki gúnyosan arra kérte Dorottyát, hogy jegyeseinek országából küldjön majd neki néhány rózsát és almát. Dorottya megígérte. Teofil természetesen nem vette komolyan az ígéretet és éppen barátai előtt dicsekedett vele, hogy megtérfálta a kivégzésre menő balga keresztény szűzet, mikor egy szép ifjú egy kis kosárban három szál gyönyörű rózsát és három szép piros almát nyújtott át neki azzal, hogy Dorottya küldi számára jegyese országából. Az ügyvéd egészen magán kívül volt az ámulattól s rövidesen ráeszmélt a keresztény vallás igazságáról. De nem állott meg félúton; őszintén megbánta korábbi életének botlásait, nyíltan vallomást tett Krisztus mellett s kevéssel rá mint vértanu fejezte be életét.

Szent Dorottya ereklyéi később Rómába kerültek, ahol befogadásukra a Trasteverében S. Dorotea templom épült. Itt Rómában és Bolognában az említett csoda emlékére febr. 6. minden évben gyümölcsöt szentelnek. Ugyancsak a rózsalegendával függ össze, hogy a kertészek patronájukként tisztelik Szent Dorottyt.

Szent Tódor vértanu † 318. Tábornok, kit Licinius üldözése alatt fejeztek le hiteért. Ünnepe febr. 7.

* **Szent Hiacinta** (Jácint) szűz † 1640. Franciskánus apácák nevelték szülővárosában, Viterbóban. Neki azonban egyetlen gondja volt jól férjhez menni. Lenézte apáca nénjét és végig irigyelte hugát, kit előkelő nemes vett el. Hivatás nélkül, szülői unszolására, és hiúságból, nehogy férjvadásznak nézzék, fölvette a fátyolt. De egészen világias életet folytatott. Fényesen berendezett lakásában hívságos fecsegés és világias szórakozások között töltött tíz esztendőt. Súlyos betegségében most egy franciskánus barát, aki elszörnyűködött fényes lakásán, nem akarta föloldozni. Ez megrendítte Hiacintát. Mint új ember kelt föl betegségéből. Csecsebecsét és drágaságait főnökknőjének rendelkezésére bocsátotta, csak egy feszületet tartott meg, lágy selymeit egy elhunyt laikus fráter viselt szőrcsuhájával cserélte föl, s szigorú vezeklő és imádságos életet kezdett. Hátralevő húsz éve alatt megreformálta először önmagát, aztán szerzetházát, aztán szülővárosát. Messze földről fölkeresték világias emberek, megtanulni tőle, hogyan kell kezdeni «új életet». Ünneplik jan. 30-án is.

Február 7.

Szent Romuáld hitvalló † 1027.

«Szent Romuáld a sötét középkor nagy világító embere.» (Prohászka.) A középkor legsötétebb szakában és a legmélyebb erkölcsi süllyedés idejében élt, mégis úgy tudta berendezni életét, hogy az mintául és ihletésül szolgált nemcsak kortársainak, hanem az utána következett nemzedékek hosszú sorának is.

A ravennai Honesti hercegi családból származott. Ifjúságát kortársaihoz hasonlóan játékkal, lovaglással, vadászással és más lovagi szórakozásokkal töltötte. Isten igéjének hallgatására se érkezése, se kedve nem volt. Már huszadik életében járt, mikor egy megrázó esemény egyszerre kiközentette őt lagymatag közömbösségéből. Történt ugyanis, hogy atyja, Szergius herceg egy földdarab miatt hevesen összetűzött egyik rokonával. A veszekedő felek, a kor barbár szokásának megfelelően, fegyverre bízták igazságukat. Szergius erős fenyegetéssel fiát is kényszerítette, hogy mint néző jelen legyen. A viadal a rokon halálával végződött. Romuáldot lelke mélyéig megrendítette az imént még vidám

és életerős ember halála. Irtózáttal fordult el a véres hullától s bár a gyilkosságban semmi része nem volt, mégis a ravennai S. Apollinare in Classe mellett épült bencés kolostor felé irányozta lépteit, hogy annak falai mögött negyven napon át böjtöljön és vezekeljen.

Itt a kolostorban sokat volt együtt egy élemedettebb korú jámbor laikus testvérrel, aki váltig biztatta, hogy hagyja ott egészen a világot. Romuáld sokáig habozott, mert nem bízott eléggé magában. Mikor azonban Ravenna híres védőszentje, Szent Apollináris vértanu kétízben is megjelent előtte teljes túlvilági dicsőségében, ellenkezése megtörött.

A könnyelmű világfiból bencés szerzetes lett. Romuáld komolyan vette hivatását és nemsokára annyira vitte a töké-

letességben, hogy valamennyi szerzetestársát messze maga mögött hagyta. De remeteség után sóvárgott. Apátja engedelmével már három év múlva elhagyta a kolostort és egy Marínus nevű jámbor életű, de nyers modorú remetéhez csatlakozott, aki a velencei lagunák egyik elhagyatott szigetén élt. A remete szívesen látta, de mindjárt kemény iskolába is fogta. Az volt ugyanis a szokása, hogy fel és alá járva mondotta a zsoltárokat. Romuáldnak vele együtt kellett mondania. Mivel azonban még járatlan volt az olvasásban, sokszor elakadt. Marínus minden ilyen alkalommal balfülön vágta őt. Romuáld egy ideig alázatosan tűrte a szokatlan és meg nem érdemelt fenyítéket; végre egy napon azzal a szerény kéréssel fordult nyers mesteréhez, hogy ha úgy tetszik neki, ezentúl inkább jobbfület üsse, mert a balra már jóformán egészen megszokta. Marínus csak ekkor eszmélt rá büntetésmódjának barbárságára; mélyen elszégyenlette magát s ezentúl gondosan óvakodott minden testi fenyítéktől.

Ez időtájt. Guarin, a délfranciaországi kuzáni Szent Mihály-kolostor apátja Rómából hazamenőben rövid időre megállapodott Velencében is, hogy Szent Márk ereklyéi előtt lerója hódolatát. Hamarosan észrevette, hogy Orseolo Péter dogéban nagy hajlandóság van a szerzetesi életre. Sietett őt megerősíteni ebben az istenes szándékában, és hogy szavának nagyobb súlyt adjon, a már akkor szent hírében álló Romuáldot és Marínust is Velencébe hívatta tanácsadás végett. A doge szívesen hajlott ennyi különböző oldalról jövő rábeszélésre, de ügyeinek rendezésére haladékat kért. Guarin hazatért kolostorába, de mikor a kikötött egy esztendő eltelt, újra megjelent a lagunák városában és 976 szeptember 1-én Orseolo Péter veje, Mauroceni János, továbbá Gradonico János és a két remete kíséretében Lombardián keresztül egyenesen Kuzánba indult. Itt a doge és két társa késedelem nélkül magokra öltötték a szerzetesi öltönyt, Romuáld és mestere pedig egy közeli remetiségbe vonultak vissza. De alig egy év múlva Orseolo és Mauroceni is hozzájuk kíváncsoktak. Mivel pedig ezzel egyidejűleg mások is csatlakoztak hozzájuk, nemsokára egész népes remetekör alakult körülöttük, melynek azonban már nem Marínus, hanem Romuáld volt a feje.

Romuáld és társai nagyon szigorú életmódot folytattak; sokat böjtöltek, sokat sanyargatták magokat és minden szükséges dolgot a magok kezemunkájával állítottak elő. Romuáld önmegtágadásban túltett valamennyi társán; állandóan cilíciumban járt, vánkos gyanánt egy tuskódarabot használt és napi eledele jóformán egész éven át alig állott másból, mint egy marék borsóból. A puhasághoz szokott doge természetesen nehezen szokta meg ezt a kemény életmódot. Különösen a böjtöt nem bírta; ezt Romuáldnak nagy szűgyenkezve megvallotta. Erre Romuáld, aki csak önmagával szemben volt kérlelhetetlenül szigorú, készségesen megengedte neki, hogy ezentúl egy negyeddal nagyobb adagot kapjon.

A kuzáni remetéskedésben Romuáld egyszer csak meghallotta, hogy atyja, aki már régebben belépett az egyik ravennai kolostorba, heves kísértései miatt el akarja hagyni a rendet. A szentéletű remete késedelem nélkül útnak eredt, s miután nagykeservesen általvergődött az Alpokon, egyenesen Ravennába sietett, hogy atyját visszatartsa végzetes szándékának keresztülvitelétől. Célját el is érte; Szergius szerzetes maradt és Istennel teljesen kibékülve boldog halállal múlt ki.

Romuáld atyja megmentése után ismét a remeteéletre adta magát. Ezúttal a S. Apollinare in Classei-i kolostor egyik erdejében vonta meg magát. De itt hamarosan magára vonta a classei zárda lakóinak figyelmét, kik 996-ban apátjukká választották. Romuáld eleinte hallani sem akart róla, de az ifjú és lelkes III. Ottó császár határozott parancsa előtt meg kellett hajolnia. Mint apát mintaszerű fegyelmet teremtett kolostorában, sőt idővel a szomszédos romagnai, isztriai és toszkánai részekre is kiterjesztette reformáló tevékenységét. Amerre csak megfordult, mindenütt újalapítású vagy legalább újszellemű kolostorok támadtak nyomában, melyek megannyi tűzhelyei lettek a diadalmasan terjedő clunyi szellemnek. De a szemlélődő élet utáni vágya nem gyöngült. 999-ben Ottó császár és II. Szilveszter pápa hozzájárulásával lemondott és a ravennai tengerpart mocsarainak egyik Pereum nevű kicsiny szigetére vonult vissza. Itt tanítványainak befo gadására egy újabb kolostort épített, melyhez III. Ottó 1001-ben egy kis templomot csatolt a kevéssel előbb (997 ápr. 23.) meggyilkolt Szent Adalbert püspök tiszteletére. Az új kolostorban csakhamar pezsgő élet indult meg; falai közül egymásután rajzottak ki a különböző missziós csapatok, melyek főleg az észak- és keleteurópai pogány népek megtérítését vették munkába. Innét indult el a német királyi családdal rokonságban levő Querfurti Brúnó = Bonifác is, aki később (1009 febr. 14.) a poroszok közt vértanuhalállal fejezte be életét. Talán az ő példája nyomán magát Romuáldot is megszállotta a vértanuság vágya. Huszonnégy társával Magyarországnak vette tehát útját, hogy azon keresztül az északi pogányokhoz menjen. De a Gondviselés másként határozott felőle. «Mikor már közel jártak Pannonia határához — olvassuk életírójánál, Damjári Szent Péternél —, Romuáldot hirtelen olyan bágyadság fogta el, hogy nem tudott tovább menni. Betegsége sokáig elhúzódott; mert valahányszor elhatározta, hogy visszafordul, azonnal meggyógyult, s viszont, ha felgyógyultan folytatni akarta útját, arca azonnal megdagadt s gyomra teljesen felmondta a szolgálatot. Végre összegyűjtötte társait s így szólott hozzájuk: «Ügylátszik, Isten nem akarja, hogy tovább menjek. Mivel azonban vágyatok nem titok előttem, senkit sem kényszeríték a visszatérésre. . . Bár úgy hiszem, hogy a vértanuság koronáját ti sem fogjátok elnyerni, mégis szabad választástokra bízom, hogy tovább mentek-e vagy pedig velem együtt visszatértek.»

Romuáld tehát folytatta tovább kolostorépítő és reformáló tevékenységét. 1012. az Apenninek zordon tájaira húzódott. Az Arno völgyében, a természeti szépségeiről híres Casentinoban jártában egy magas hegytetőn állapodott meg. Mivel az út nagyon kifárasztotta, egy csermely partján ledőlt pihenni. Álmában, miként egykor Jákob, egy égis erő létrát látott, melyen fehér ruhába öltözött szerzetesek jártak föl s alá. Mikor fölserkent és jobban szétnézett, igen kedvére valónak találta a helyet. Minden oldalról meredek bércek szegélyezték s az év kétharmad részében hó fődte. Romuáld azonnal elhatározta, hogy a zordon helyen új remetetelepet létesít. Maldo gróf, a vidék tulajdonosa készörömet odaajándékozta neki a kívánt magaslattal a hozzája tartozó völgygyel és vadászkastélyával, a Ca' Maldolival együtt, sőt később maga is követői közé szegődött. Romuáld azután maga és négy társa számára elkülönített cellákat s középre egy kis oratóriumot épített. Így jött létre a híres Camaldoli remetesség, mely idővel a bencés rend egy újabb hajtásának, a kamalduli szerzetnek bölcsője lett. Romuáld ugyanis a maga és követői életének szabályozásánál Szent Benedek reguláját vette alapul, de némi módosításokkal. Nevezetesen álmára való emlékezéssel fehér ruhát írt elő és szigorúan kötelezte szerzeteseit, hogy mindig mezítláb, rövidre nyírott hajjal és hosszú szakállal járjanak. A hús és bor élvezését egészen eltiltotta s böjt idején csak kenyeret és vizet engedett.

A remeték szigorúságának és életszentségének híre gyorsan tovaterjedt. Az első telepések mellé csakhamar újjak szegődtek, és az imént még ijesztő vidék fokozatosan valóságos paradicsommá szelidült. De Romuáld alázatossága és szerénysége nem bírta el az emberek bámulatát. Elhagyta tehát kemény vezeklésének ezt a színhelyét is, Umbriába vándorolt és itt Sasso-Ferrato mellett újabb, még a camaldolinál is népesebb remetetelepet alapított. De sokáig itt sem volt maradása. Utoljára Val-de-Castroba ment; ott építtetett magának egy kis templomocskát és cellát, s ott készült a halálra. «Húsz éve már — mondotta egyszer egy papnak —, hogy a halálra készülök, de minél tovább készülök, annál világosabban látom, hogy nem vagyok méltó Isten színének látására.» A halál 75, Damjáni Szent Péter szerint 120 éves korában érte utól 1027 jún. 19-én. Teteme jelenleg Fabriano-ban nyugszik.

Szent Romuáld egész életén át a szigorú penitencia

és vezeklés embere volt. Legkedvesebb olvasmánya a szentek élete volt. Tanítványainak gyakran szokta volt mondani: «A szentek élete áltajjárja csontjaimat s velőmet, és ha a magam életét szemlélem, csaknem meghalok szégyenletemben».

Ugyanerre a napra esik

Szent Richárd hitvalló † 722. Angol király volt, Szent Vilibald eichstätti püspöknek (júl. 7), Szent Vunibald heidenheimi apátnak (dec. 18) és Szent Valburga szűznek (febr. 25) édesatyja. Mikor fiaival Rómába akart zárandokolni, Itáliában Lucca városában halt meg szent halállal.

Február 8.

Mathai Szent János hitvalló † 1213.

«Ah, édes, fölséges Johannes a Matha . . . te jó felfogója a korszerű, isteni áramlatoknak! Úgy örülök, hogy megértetted, hogy mit viselhet, mit nem szemrehányásképen a szent kereszténység. Mert hogy vannak lovagok s dámák s viadalok, hagyján; de hogy vannak keresztény rabok a móroknál s ne törődjünk velők, az nem lehet!» (Prohászka O.: Ö. M. 24. 200. l.) A szentéletű székesfehérvári püspök szavai nagy igazságot fejeznek ki. Mathai Szent János nagysága és eredetisége valóban abban rejlik, hogy megértette korának szükségleteit s a 13. század bensőséges és sokoldalú kereszténységét egy egészen újszerű és égetően szükséges alkotással gazdagította: a rabkiváltó trinitárius renddel.

Szent János 1160 jún. 23. született Fauconban, a dél-franciaországi Provence tartományban. Szülei jómódú nemes emberek voltak és igen gondos nevelésben részesítették. János nagyon fiatalon megmutatta, milyen szellem lakozik benne; már mint aix-i diák minden áldott pénteken megjelent a kórházban, alamizsnát osztott, bekötözte a szegény betegek sebeit és jó szóval, istenes igével bátorította őket. Ugyanezt az életmódot folytatta Párizsban is, ahová teológiai tanulmányok végzésére ment. De nem feledkezett meg hivatásbeli kötelelességeiről sem. Olyan buzgalommal merült bele a teológiai tanulmányokba, hogy idővel a legmagasabb tudományos fokot, a magisteri (= doktori) fokot is elnyerte.

Az egyházi rend szentségét magának a párizsi püspöknek kezéből vette fel. Ugyancsak a püspök kápolnájában

mutatta be első szent miséjét is számos előkelőség, a püspök és az egyetem rektora jelenlétében. Szentmise közben hirtelen elragadtatásba esett. Úgy tetszett neki, mintha egy vakító fehér ruhába öltözött angyalt látott volna, mellén messze világoló kék-vörös kereszttel. Az angyal keresztbe tett kezét egy-egy bilincsben vergődő keresztény és szaracén rabszolga fején pihentette. János a látomásból homályosan megsejtette, hogy Isten őt a hitetlenek fogságában sinylődő keresztény foglyok kiszabadítására szemelte ki, s a hagyomány szerint már akkor feltette magában, hogy e szent cél elérésére külön rendet alakít. És csakugyan ettől az időtől kezdve különös buzgósággal igyekezett kifürkészni a Gondviselés szándékát.

Hogy minél teljesebben Istennek szentelhesse magát, elhagyta a zajos Párizst s a Meaux melletti rengeteg vadonba vonult, hol már régóta teljes visszavonultságban élt a francia királyi ház egyik jámbor tagja, Valois Szent Félix. A szentéletű remete mint Isten küldöttjét fogadta Jánost és megosztotta vele szegénységét. Ettől kezdve egymással versenyezve serénykedtek az imádságban, elmélkedésben, böjtben, virrasztásban és önsanyargatásban.

Már harmadik éve tartott ez a szent együttlét, mikor Isten újabb jellel figyelmeztette Jánost a rája várakozó nagy feladatra. Egy patak partján éppen rendalapító szándékáról beszélt társának, amikor váratlanul egy hatalmas szarvas dobant eléjük szarva között kék-vörös kereszttel. Félix megdöbbsent. Mikor azonban János elmondotta neki primíciai látomását, maga is sürgette, hogy még fokozottabb áhítattal esedezzenek Isten segítő kegyelméért a tervezett rend megalapításához. Mikor azután álmukban újabb intést vettek,

azonnal cselekvéshez láttak: 1197 végén a párizsi püspök engedélyével és ajánlásával Rómába indultak, hogy a Szent-
atya engedélyét megszerezzék a rend megalapítására. A pápa,
a néhány nappal előbb megválasztott III. Ince, örömmel
fogadta őket s biborosaival is meghányta-vetette a dolgot.
A terv mindenkinek tetszett, de sokan kételkedtek kivethető-
ségében. Maga a pápa is napokon keresztül töprengett rajta.
Jan. 28-án, Szent Ágnes ünnepén mise közben is ezen jártatta
elméjét, és íme úrfelmutatáskor neki is megjelent a rabszolgá-
szabadító angyal, akit Szent János is látott. III. Ince most
már habozás nélkül hozzájárult a rend megalapításához s
azt a *Szentháromság rakkiváltó rendjének* (Ordo Sanctissi-
mae Trinitatis de redemptione captivorum) nevezte el. Azt
is megszabta, hogy a rend tagjai ugyanolyan ruhát viseljenek,
aminőben az angyal neki és Jánosnak megjelent, tehát fehér
öltönyt, a mellén kék-vörös kereszttel, ezenfelül fekete köpenyt
és kerek kalapot. A rend szabályainak elkészítését a párizsi
püspökre és a szentviktori kolostor apátjára bízta.

János és Félix haladéktalanul visszaindultak hazájukba
és nyomban hozzáláttak tervök keresztülviteléhez. Egy Cha-
tillon Walter nevű lovag önként felajánlotta nekik a mostani
Aisne megyében fekvő Cerfroid (Cerfroy) nevű birtokát. Itt
keletkezett az első trinitárius kolostor, a második az örök
városban a Coeliushegyen. Különösen meleg felkarolásra
talált az új rend Angolországban.

János az első kolostorok megszervezése után azonnal
Marokkóba akart indulni az ott színlődő keresztény rabok
kiváltására. Mivel azonban a pápa más megbízást adott neki,
az első expedíció két angol rendtag vezetésével indult el
(1201). A vállalkozás reményen felül sikerült. A két *redemptor*
atya nem kevesebb, mint 186 kiváltott fogollyal tért vissza.
Útjuk valóságos diadalmenet volt.

A második expedíciónak már maga János állott az élére
és megindulása esztendejében, 1202-ben több mint 100 kiszab-
dított rabbal tért vissza Tuniszból. Néhány évvel később,
1210-ben ismét Tuniszba ment, s ez alkalommal 120 rabnak
adta vissza szabadságát. Azonban majdnem áldozatul esett a
fanatikus mohamedánok dühének. Visszaindulásakor ugyanis
arra buzdította a visszamaradó keresztény rabokat, hogy
legyenek készek még életüket is inkább feláldozni, mint
Krisztust megtagadni. Erre a feldühödött mórok összetörték
hajójának evezőit, vitorláit pedig darabokra tépték. De János

feszülettel a kezében odaborult a fedélzet közepére és kérte az Urat, hogy Ő, aki parancsol a szeleknek s szavával lecsendesíti a háborgó tengert, vezérelje nyugalmas révbe hajójukat. Azután felkelt, a maga és társai köpenyéből vitorlát formált, és a hajó nagyobb baj nélkül elvergődött az ostiai kikötőbe.

János ezután Rómában telepedett meg. Innét intézte rendjének ügyeit s itt érte utól a halál is 1213 dec. 17-én Hűségés társa, az akkor már több mint nyolcvanéves Valois Félix csak kevéssel előbb, 1212 jan. 20-án távozott az élők sorából.

Az általuk alapított rend azonban csak haláluk után kezdett igazán kibontakozni. Különösen amióta III. Honorius pápa 1217-ben utólag megerősítette, Franciaország és Olaszország után Angliában, Skótszágban, Írországban, Spanyolországban, Portugáliában, a német birodalomban, sőt az újkor elején Afrikában és Amerikában is elterjedt. A XV. században legalább nyolcszázra rugott kolostorainak száma. Hozzávetőleges statisztika 900,000-re teszi azoknak a foglyoknak a számát, akik a trinitárius atyák vagy mint közönségesen mondták, kereszties barátok, fogolyváltó barátok önfeláldozó fardozásának köszönhették megszabadulásukat, és közel öt és fél milliárd frankra azt az összeget, amibe ennyi emberélet megváltása került. De talán még ennél is többet mond, hogy Tarizzó szerint 1198-tól 1622-ig nem kevesebb mint 7115 trinitárius áldozta életét hivatásáért.

A kereszties barátok nálunk is nagy és áldásos munkát fejtettek ki. A török hódoltság idején számos magyar rab nekik köszönhette megszabadulását. Minden bizonnyal ez volt az oka, hogy a török kiűzése után nálunk is nagy szeretettel karolták fel a rendet és egymás után alapították meg számára az illavai, sárospataki (1694), pozsonyi (1697), komáromi (1712), nagyszombati (1716), egri (1717) és óbudai, kiscelli kolostorokat (1738). II. József azonban valamennyit pusztulásra kárhoztatta. A 19. század folyamán ez lett a sorsa a külföldi trinitárius kolostorok nagy részének is. Annak a kevés számú kolostornak lakói, melyek túléltek a nagy vihart, jelenleg néger gyermekek kiváltásával és nevelésével s ezenfelül missziós tevékenységgel foglalkoznak.

Ugyanerre a napra esik

Tüzes boldog Péter hitvalló † 1089, vallumbrózaí bencés, később albanói bíboros püspök. Melléknevének ez a története: A 11. században nagy baja és veszedelme volt az Egyháznak a simónia. A firenzei püspök is így vásárolta meg pénzen magas méltóságát. Ezért a buzgó vallumbrózaí szerzetesek följelentették. A félrevezetett nép és papság azonban pártját fogta a pápai követ, Damjáni Szent Péter (lásd febr. 23) előtt. A kor szokása szerint

istenítéletre került a sor. Két jókora máglyát raktak egymás mellé, a köztük maradt keskeny ösvényt behintették száraz pozdorjával. Az apáttól kijelölt szerzetes, a szentéletű Péter misét mondott; utána négy pap tömjénnel és fáklyákkal a farakásokhoz kísérték és meggyújtották a máglyákat. Mikor legjavában égtek, Péter hangos szóval fölkiáltott: Ha igazat szóltak a barátok, sértetlenül menjek keresztül. A nép felelte: Amen. Erre magasan tartva a feszületet jobbjában, a lángok közé lépett. Nemsokára kijött és — sértetlen volt. Erre a firenzei püspököt letették, ő pedig albánói bíboros püspök lett.

Február 9.

Alexandriai Szent Ciril egyházdoktor † 444.

«Örülj, Szűz Mária, a világ összes eretnekségeit egymagad megszüntetted!»

Mikor így énekl az Egyház Szűz Mária dicséretét, elsősorban arra az időre gondol, melyben eszes és tüzes, de egyoldalú, szenvedelmes és elbizakodott emberek hitünk legmélyebb titkait az ész rá májára akarták húzni és ezzel elferdítették, meghamisították és aláásták a kereszténység alapjait. Így az ötödik században Nesztórius, konstantinápolyi püspök azt hirdette, hogy Jézus Krisztusban más valaki a Szűz Máriától született ember Jézus, és más valaki az Atyától öröktől fogva született Ige, aki Jézussal, a szent emberrel igen bensőséges közösségben élt. Ennek persze az a következménye, hogy a mi Megváltónk nem Isten, hanem csak ember, a kereszténység nem Isten műve, hanem ember alkotása, a keresztény élet és keresztény remény pedig nem kegyelmi Isten-közösség, hanem csak merőben emberi erőfeszítés és Isten-keresés. Nesztórius tehát a kereszténység szent fájának gyökerére tette a fejszét, akárcsak korunk elbizakodott Krisztus-tagadói, a racionalisták. S ezt a veszedelmes tanítást Nesztórius ebben az egy mondatban fejezte ki: Szűz Máriát nem szabad Isten-anyának mondani, hanem csak Krisztus (aki szerinte merőben ember) anyjának.

Szűz Mária Isten-anyasága tehát a nesztorianizmussal és minden racionalizmussal szemben a katolikus igazság rövid foglalata, egyben irányító csillaga és védőpajzsa. Szűz Mária e fődicsőségének és katolikus hitünk e drága alap-pillérének védelmére és biztosítására az Egyházát vezető Szentlélek Úristen Szent Cirilt választotta ki.

Akinek az Úristen nagy szerepet szán az ő Egyházában, azt nagy bölcseséggel arra elő is készíti. Kőrmönfont eretnokségek fölfödözésére nagyon világos és nyomos elmére és igen biztos hittudományra van szükség; a sokszor makacs eretnekek leszerelése pedig sok bölcseséget, türelmet, szeretetet s egyben rendíthetetlen szilárdságot kíván. Cirilt az Úristen mindkettőre bőségesen rásegítette.

A nagy tudományt és éles gondolkodást Ciril már ifjúkorában megszerezte szülővárosában. Hisz Alexandria már a Krisztus előtti időben tudósok és könyvtárak városa volt; s az első keresztény főiskola itt keletkezett és virult olyan világhírű mesterek vezetése alatt, mint Alexandriai Szent Kelemen († 200 után) és Origenes († 256). Itt tanulta meg Ciril azt az igazán keresztény tudóshoz illő művészetet is, hogy beszédében és írásában ne a cifra szót keresse, hanem az éltető igazságot.

Jelleme kialakulásának már nehezebb iskolája volt. Fiatal korában papja és segítőtársa volt nagybátyjának, az önfejű és hatalmaskodó Teofil pátriárkának. Így annak szelleméből ráragadt valami, mikor 412-ben utódja lett: sokáig nem akarta bevenni az ünnepélyes szentmisés emlékezésbe (az ú. n. diptycha-jegyzékbe) Aranyuszájú Szent Jánost (lásd jan. 27.), és a kelletténél talán keményebben bánt a novaciánus eretnekekkel és a keresztény-vérgengzést szító alattomos zsidókkal. De nagyon hallgatott egy szent szerzetesre, Pelúziumi Szent Izidorra († 435 k.), aki ismételtlen is atyailag megfeddette szenvedelmességeért; még inkább engedett a Szentlélek csöndes indításainak, úgy, hogy mikor érkezett nagy egyházi, történeti hivatásának órája, szelleme és jelleme már a megállapodottság, a szilárdságot körültekintéssel és szeretettel párosító szentség tiszta verőfényében ragyogott.

Ez az óra 429-ben ütött, mikor Nesztórius kezdte hirdetni, hogy Szűz Máriát nem szabad Isten-anyjának hirdetni, hanem csak Krisztus anyjának. Ciril épen akkor dolgozott szokásos húsvéti körlevelén; nyomban figyelmeztette híveit a veszedelmes tévedésre, értesítette Celesztin pápát, írt magának Nesztóriusnak és tájékoztatta a császárt és nejét. Celesztin 430-ban a római zsinaton el is ítélte az eretnokséget és megbízta Cirilt a végrehajtással. Ciril nagy körültekintéssel, mérséklettel, de hajthatatlan szilárdsággal járt el a nehéz és kényes föladatban és elérte ezzel a katolikus igazságnak teljes diadalát.

Nesztórius szorgalmazására ugyanis II. Teodózius császár 431-ben Efezusba zsinatot hívatott egybe, melyen az elnöklést a pápa Cirilre bízta. Nesztórius fegyveres kísérettel jelent meg, a császár követe is támogatta. Ez nem átalotta megfenyegetni, sőt börtönbe vetni Cirilt. Ciril azonban fáradhatatlan buzgósággal, éberséggel és finom tapintattal úgy vezette a gyűlést, hogy a zsinat elítélte és letette Nesztóriust s ünnepélyesen kimondotta, hogy Szűz Máriát Isten-anyának kell vallani és tisztelni. A hívó nép ezen annyira fölelkesült, hogy türelemmel megvárta a hosszú gyűlés végét és fényes fáklyásmenetben kísérte lakásukra a pü:pököket.

Ciril a kiállott szenvedések ellenére sem szűnt meg nagy szelídséggel kezelni ellenfeleit és ahol csak lehetett a hit sérelme nélkül, inkább engedett, semhogy fölösleges merevséggel szaporítsa Krisztus ellenségeinek számát. Harcaiban és békítéseiben rengeteg művet írt, telve tudománnyal és mélységes gondolatokkal hitünk legnagyobb titkairól: a Szentháromságról, megtestesülésről, Oltárszentségről. Ezért XIII. Leo őt 1883-ban egyházdoktorrá tette. Meghalt székhelyén 444-ben.

Ugyanerre a napra esik

Szent Apollónia szűz vértanu † 249 Alexandriában. Mikor a kínvallatásnál megfenyegették, hogy a már ott lobogó máglyára vetik, kissé elgondolkozott, aztán hirtelen maga ugrott a lángokba. Ilyen módon az embernek a halálát azonban csakis nyilvánvaló isteni sugallatra szabad keresni. Apollóniát segítségül hívják fogfájás ellen, mert kínvallatásánál a poroszló úgy arcon ütötte, hogy minden foga kiesett.

Február 10.

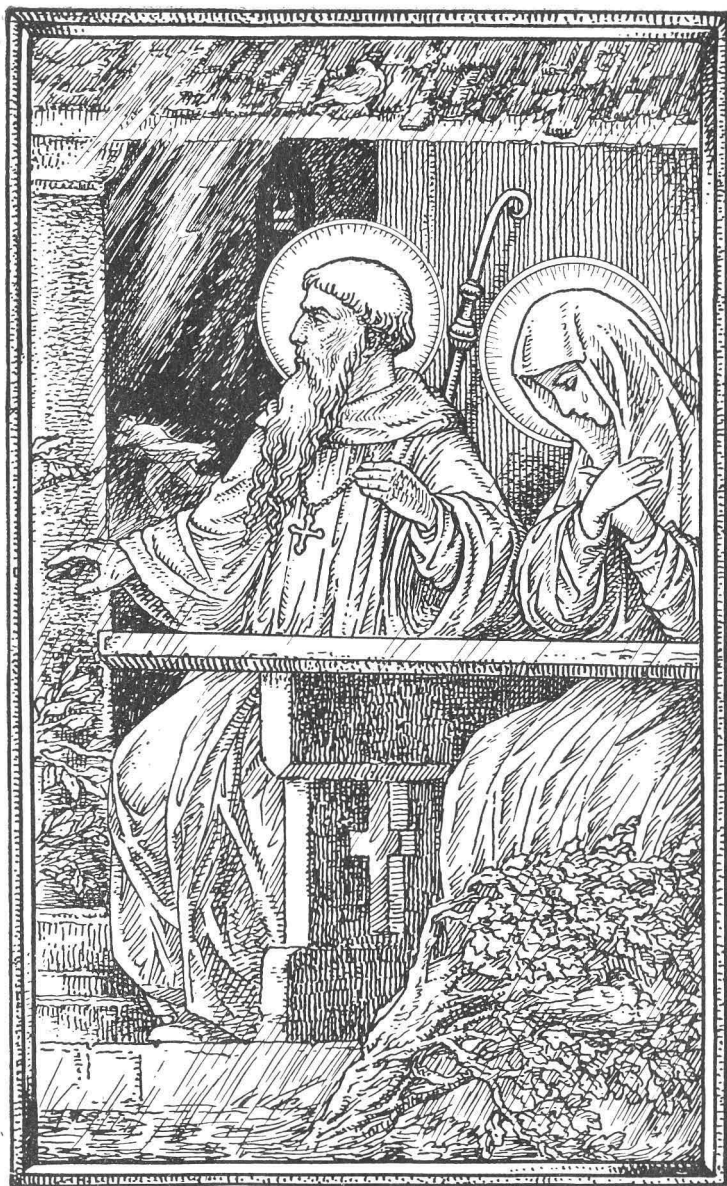
Szent Skolasztika szűz † 543.

Szent Skolasztika a nyugati szerzetesség pátriárkájának, Szent Benedeknek volt ikertestvére. Nagyon fiatalon az Úr szolgálatára adta magát. Bár előkelő származása, nagy vagyona és szép külseje számos kériót vonzott köréje, ő egyedül Istennek akart szolgálni. Eleinte otthon élt; később pedig bátyja példájára kolostorba kívánczolt. Bátyja Piombariolában egy kis zárdát emelt számára és társnői számára s egyúttal gondoskodott megfelelő reguláról. De a kicsiny zárdá nemsokára elégtelennek bizonyult a jelentkezők befogadására.

Igy hamarosan új és tágas kolostort kellett építeni, az első bencés apácakolostort, melynek Skolasztika lett első fejedelemszonya. Mivel pedig a példa másutt is követésre talált, a bencés apácák rendje nem nagy idő múlva a keresztény világ legnépesebb és legjobban elterjedt rendjeinek sorába lépett.

Skolasztika mint fejedelemszonya a maga kolostorában éppen olyan mintaszerű rendet tartott, mint bátyja Monte Kasszinon. Önmagával szemben hajthatatlanul szigorú volt. Úgyszólván állandóan böjtölt s napjában csak egyszer, naplemente után evett; sokat és buzgón imádkozott s fáradhatatlan volt az irgalmasság cselekedeteinek gyakorlásában. A szent magányt különösen kedvelte. Még bátyjával is csak egyszer szokott volt évenként találkozni abban a kis mezei lakban, mely a montekasszinoi hegy lábánál feküdt. Erre a szokásos találkozásra vonatkozik az a bájos legenda, melyet Nagy Szent Gergely pápa örökített meg (Dialog. II 33):

«Egy napon Skolasztika szokása szerint eljött, s viszont tiszteletreméltó bátyja tanítványai kíséretében leereszkedett a hegyről. Az egész napot Isten dicséretének zengésében és szent beszélgetésben töltötték. Mikor aztán jeszállott az esthomály, együtt megvacsoráztak. Még az asztalnál ültek és jámbor beszélgetések közt múlt az idő, mikor Skolasztika ezzel a kéréssel fordult a bátyjához: «Kérlek, maradj velem ez éjtszaka, hogy egészen virradatig beszélgethessünk a mennyei élet örömeiről». De bátyja így felelt neki: «Mit beszélsz, hugom? Én semmi esetre sem maradhatok cellámon kívül.» Akkor még olyan derűs volt az ég, hogy a legkisebb felhőfoszlány sem látszott rajta. Skolasztika bátyja elutasító válaszának hallatára összekulcsolt kezét az asztalra fektette, ráhajtotta fejét és úgy esedezett a mindenható Isten segítségéért. És íme, mire felemelte fejét az asztalról, olyan nagy villámlás és égzengés támadt és az eső olyan bőven kezdett szakadni, hogy sem a tiszteletreméltó Benedek, sem pedig kíséretében levő társai nem tudtak kimozdulni helyökről. Skolasztika ugyanis, mialatt fejét kezére hajtva tartotta, bő patakban ontotta könnyeit az asztalra és ezzel mintegy esőadásra kényszerítette a derült eget. Mert az eső azon nyomban követte az imádságot; a kettőnek, az imádságnak és az eső megindulásának egyidejűsége olyan nyilvánvaló volt, hogy mikor felemelte fejét az asztalról, akkor már dörgött is, úgy-

Szent Skolasztika és Benedek.

hogy a fej felemelése és az eső megindulása egy és ugyanazon mozzanatnak tetszett. Isten embere, mikor látta, hogy a nagy ézengés, villámlás és a szakadó eső miatt lehetetlenség visszatérnie a kolostorba, szomorúan panaszkodni kezdett. «Bocsásson meg neked a mindenható Úristen, kedves hugom, mit csináltál te most?» Mire Skolasztika így válaszolt: «Ime kértelek, de te nem hallgattál reám: kértém a jó Istent, és ő meghallgatott engem. Most pedig menj, ha tudsz; hagyj magamra és térj vissza a kolostorba». Benedek azonban, mivel semmi módon sem tudott távozni, kényszerűségből ott maradt s akarata ellenére meghozta az áldozatot, melyet előbb a maga jószántából nem akart meghozni. Így történt, hogy az egész éjszakát ébren töltötték és szent beszélgetésekkel vidámították egymás lelkét».

Ez volt a két szent testvér utolsó találkozása a földi életben. Harmadnapra rá Benedek, mikor egyszer az égre tekintett, látta, hogy hugának lelke galamb képében az ég felé szárnyal. A váratlan látomány módfelett megörvendeztette. Azonnal hangos örömhimnuszra fakadt s miután illőképpen hálát zengett az Úrnak, a testvéreknek is megjelentette huga halálát. Egyúttal intézkedett, hogy néhányan azonnal induljanak Piombariolába, hozzák el a megboldogult tetemét és fektessék abba a sírba, melyet ő magának ásott. Úgy is történt. Akiknek lelke tehát mindig egy volt az Úr dicséretében, azoknak testét is a sír egyesítette. Mikor a 6. század végén a longobárdok feldúlták Monte Cassinot, a frank szerzetesek a galliai Fleury-sur-Loireba mentették át a drága ereklyéket, melyet ennek az eseménynek emlékére Saint-Benoît-sur-Loirenak kereszteltek el. Később egy részük Zakariás pápa közbelépésére ismét visszakerült a szent hegyre.

Ugyanerre a napra esik

Magyarországi Boldog Pál vértanu és 90 társa † 1241. Szent Domonkos életének utolsó szakában többször megfordult Bolognában és nagy hatással prédikált a híres egyetemi város nagyigényű lakóinak. Beszédei nyomán sokan szakítottak világias életmódjukkal, sőt többen követői közé szegődtek. Köztük volt az egyetem egyik kitűnő tanára, magyarországi Pál mester is, akinek korábbi életéről semmit sem tudunk, de mikor 1218 táján Szent Domonkoshoz csatlakozott, már régóta elismert kitűnősége volt a nagyhírű főiskolának. A szent rendalapító nagyon megörült a híres tudós csatlakozásának; tőle várta ugyanis a keleti missziókra vonatkozó terveinek megvalósítását. Mikor tehát az 1221. évi bolognai káptalan külön magyar

provincia felállítását határozta el, Domonkos Pált bízta meg az új rendtartomány megszervezésével. Az egykori híres tudós, most már egyszerűen Pál testvér, három társával, akik közt a legkiválóbb Boldog Szádok, a későbbi szandeci vértanu volt, azonnal útra kelt. Először Győrött állapodtak meg. Itt szokatlan öltönyükkel nagy feltűnést keltettek; de buzgóságukért csakhamar megkedvelték őket, sőt három tanuló ifjú csatlakozott is hozzájuk. Győrből Veszprémbe, majd Székesfehérvárra mentek, s ott megalapították az első magyarországi domonkosrendű kolostort.

Az első alapítást rövidesen több más követte. Mikor VI. Lipót osztrák herceg 1226 elején a bécsi kolostor megalapításával megvetette alapját az osztrák provinciának, ennek első házait a magyar rendtartományokból való tagokkal népesítették be.

Pál mester, mihelyt nagyjából befejezte a szerencsés művet, azonnal a missziók megindítására gondolt. Tekintete először a pogány kunokra esett, akik abban az időben Erdély közvetlen szomszédságában, a mostani Havasalföldön és Moldvában, vagy mint akkor nevezték, Borodnokországban tanyáztak. De az első térítési kísérlet balul ütött ki. A derék misszionáriusok a kiállott tömérdek veszély, szenvedés és szorongattatás ellenére sem tudtak elérni semmi kézzelfogható eredményt. Nem sokkal több sikerrel járt második útjuk sem. Bár ez alkalommal egészen a Dnyeperig előreküzdöttek magukat, a sok üldözés és nélkülözés ismét visszafordulásra kényszerítette őket. Kedvezőbb változás csak 1227. állott be, mikor az egyik kun fejedelem, Barc Membrok nevű fiával együtt késznek nyilatkozott a keresztiség felvételére. A buzgó apostolok rábírták a fejedelmet, hogy fia útján Róbert esztergomi érseket kérje meg országa egyházi viszonyainak rendezésére. Róbert ép akkor a Szentföldre készült, de az örvendetes hír hallatára Erdélynek vette útját. IV. Béla ifjabb király, Róbert veszprémi, Bertalan pécsi és Rajnald erdélyi püspökök szintén vele tartottak.

Barc eljött Erdélybe s mintegy 15.000 alattvalójával megkeresztelkedett. A fejedelemnek maga Endre király lett a keresztapja. Róbert érsek Erdélyből egyenesen Kunországba ment és a pápától nyert széleskörű felhatalmazás alapján az egyház rendezéséhez fogott. Mindenekelőtt a magyar Theodorik, vagy Detre személyében püspököt rendelt a kunok számára, azután alkalmas helyeken templomok építését rendelte el. IV. Béla a maga részéről aranybullás oklevélben biztosította a népet, hogy régi szabadságát a keresztiség felvétele után is megtartja.

A térítés napról-napra szebb eredménnyel járt és már minden remény megvolt rá, hogy Kunország rövidesen beilleszkedik a keresztény államok sorába, mikor 1241. bekövetkezett rettenetes istencsapás, a tatárjárás egyszerre letarolta a szép reményeket. A félelmetes ellenség könnyűszerrel legázolta a kunok ellenállását, a misszionáriusokat pedig, számszerint kilencvenet összefogdosta és válogatott

kínzások közt legyilkolta. Magát Boldog Pált az oltárnál, ahonnét társait kitartásra buzdította, lándzsával átdöfték és fejét széthasították úgy, hogy agyvejele a földre loccsant. Ilyen szomorú, de egyben dicsőséges végre jutott a «kunok apostola», akit kortársai ékesszólásáért «a szó mestere» dux verbi jelzővel tiszteltek meg.

Szent Gabriella (Ella), lásd márc. 24.

Február 11.

A Boldogságos Szűz lourdesi megjelenése.

Négy évvel a szeplőtelen fogantatás dogmájának kihirdetése után, 1858-ban történt. Soubirous Bernadette (XI. Pius boldoggá avatta 1925; ünnepe febr. 18), egy szegény lourdesi molnármester 14 éves leánykája egy verőfényes téli napon, febr. 11-én a városka közelében, a Gave folyó szízeitére, az Ile de Châlet-re ment gallyat szedni. Már indulóban volt hazafelé, mikor váratlanul erős szél zúgására emlékeztető zaj ütötte meg fülét. Mivel a folyót szegélyező nyárfák mozdulatlanul álltak, a leány csodálkozva tekintett a magasba s ekkor nagy álmétkodására a szemben emelkedő meredek sziklafal barlangnyílásában egy gyönyörű női alakot vett észre. A nő bőredőzetű hófehér ruhát viselt, mely egészen a lába fejéig leért, derekát égszínkéék öv szorította át, fejét pedig fehér fátyol borította; imára kulcsolt kezében olvasót tartott, melynek fehér szeméit aranyzsinór fűzte egymáshoz. Bernadette először nagyon megijedt; de a jelenés olyan barátságos szeretettel nézett rája, hogy félelme lassankint felengedett. Ekkor a Bold. Szűz — mert ő volt a szép jelenés — megtanította őt a keresztvetés helyes módjára és az olvasó mondására buzdította. Bernadette bele is kezdett az olvasóba, de mire az utolsó Dicsőség az Atyának-hoz ért, a látomás elenyészett.

A rákövetkező vasárnapon, Ötvenedvasárnapon megisméltődött a jelenés. Bernadette, mivel attól félt, hogy a gonosz lélek incselkedik vele, szenteltvízzel hintette meg a szent Szűzet; ez azonban méltatlankodás helyett még kegyesebbnek mutatta magát. Bernadette most már nem tudta magában tartani titkát; odahaza elbeszélte látomásait, melyeknek így hamarosan híre futott a kicsiny városkában. Így történt, hogy a legközelebbi alkalommal, febr. 19-én már más asszonyok is elkísérték őt a barlanghoz és váltig biztatták,

A lourdesi Szűz.

hogy tudakolja meg a jelenés nevét és megjelenésének okát. A Bold. Szűz ezúttal is nagyon kegyesnek mutatkozott és meghagyta a leánynak, hogy a következő két héten át naponkint látogasson ki a barlanghoz. Bernadette további kérdésére, hogy szabad-e más embereknek is vele jönnie, ezt válaszolta: «Igen, azt akarom, hogy sok ember jöjjön ide».

Erre a kijelentésre száz- és ezerszámra kezdtek özönlenni az emberek a barlanghoz. Ájtatos hívők mellett nagyszámmal jöttek kíváncsiak is. Mindezek azonban a jelenésből semmit sem láttak és csak Bernadette elragadtatásából vették észre bekövetkezését. A Szent Szűz a további látomások során kijelentette Bernadette-nek azt az akaratát, hogy a barlang fölé templom épüljön, majd lelkére kötötte, hogy imádkozzék a bűnösökért és tartson bűnbánatot. A febr. 25-i látomás alkalmával felszólította őt, hogy mosakodjék meg a forrásban és igyék belőle. Bernadette, mivel forrást sehol sem látott, felkelt és a Gave folyó felé indult. A jelenés azonban visszaparancsolta és a barlang földjére mutatva, így szólt hozzája: «Nem azt mondtam, hogy a folyóból igyál, hanem hogy itt, ebből a forrásból meríts». A leány tehát odakúszott a mutatott helyre, kaparni kezdett és íme a földből egy vékonyka ér pattant ki, mely néhány nap alatt tekintélyes forrássá duzzadt. Ma nem kevesebb, mint 122.000 liter vizet ad naponkint s a betegek évenként átlag 80.000 fürdőt vesznek benne.

Az új forrásban már néhány nap mulva csodálatos gyógyulások történtek, s a hívők odaözönlése még nagyobb mérvet öltött. Márc. 4-én legalább húszezer ember fordult meg a barlang előtt s a következő hetekben ez a szám még emelkedett. A márc. 25-i látomás alkalmával Bernadette a plébános, Peyramale abbé megbízásából egyenesen nevét tudakolta a jelenésnek. A Szent Szűz egy ideig hallgatott; mikor azonban Bernadette nagy bensőséggel megismételte kérdését, a Szent Szűz szelíden rámosolygott, azután kezét az ég felé tárta és átszellemült tekintettel így válaszolt: «Én vagyok a Szeplőtelen Fogantatás». Utána még közei három hónapig folytatódtek a látomások. Az utolsó, a tizennyolcadik, jún. 16-án ment végbe. Ekkor a Bold. Szűz talán még a szokottnál is kegyesebb mosollyal tekintett Bernadette-re, s azután fejével örökre búcsút intett neki.

A lourdesi jelenések híre természetesen mindenfelé óriási feltűnést keltett. A hitetlenek eleinte gúnyos megjegy-

zésekkel próbáltak napirendre térni felettök, de csakhamar be kellett látniok, hogy nyilvánvaló csodával állnak szemben. Nemsokára a hatóságok is beleszóltak a dologba. Jacomet rendőrkapitány hatalmi szóval, a barlang látogatásának és a forrásvíz használatának eltiltásával akarta megakadályozni az emberek összesereglését. Jún. 8-án korlátot vonatott a barlang elé és szigorúan ügyelt rá, hogy senki se férközhessék közelébe. Bernadette-et pedig egyszerűen le akarta csukatni. III. Napoleon császár azonban a katolikus közvélemény nyomására már okt. 5-én újra megnyitotta a barlangot.

Egyidejűleg az illetékes egyházi hatóságok is foglalkozni kezdtek a kérdéssel. Laurence tarbesi püspök, Lourdes főpásztora 1858 júl. 28-án teológusokból, orvosokból és természettudósokból egy bizottságot állított össze és ennek feladatává tette a jelenések és a barlangban történt csodálatos gyógyulások tüzetes megvizsgálását. A bizottság évekig tartó alapos és beható vizsgálat után arra az eredményre jutott, hogy a lourdesi jelenségeket természetes úton nem lehet megmagyarázni. Erre Laurence püspök 1862 jan. 18-án kelt pásztorlevelében ünnepélyesen megállapította a jelenések természetfölötti jellegét és megengedte a lourdesi Miasszonyunk tiszteletét. A barlang fölött még 1862-ben megkezdték a remek átmeneti stílusú, háromhajós márványtemplom építését, melyet 1876 júl. 2-án maga Guibert párizsi bíboros-érsek szentelt fel, IX. Pius pápa pedig bazilika rangjára emelt. A barlangban már 1864 ápr. 4-én felállították Fabisch lyoni szobrásznak karrarai márványból faragott gyönyörű alkotását, mely egészen Bernadette leírásának megfelelően ábrázolja a Bold. Szűzet.

Lourdes ettől az időtől fogva látogatottság tekintetében egykettőre túlszárnyalta az összes régebbi kegyhelyeket. A zarándokok száma már 1877. elérte a negyedmilliót, a század végéig a félmilliót. XIII. Leó pápa az óriási zarándokforgalomra való tekintettel külön testületre, a garaisoni missziós papokból alakult lourdesi Szeplőtelen Fogantatás-kongregációra bízta a szent hely gondozását. A zarándokok számának arányában nőtt a csodálatos gyógyulások száma is. A gyógyulások ellenőrzésére alakult külön orvosi bizottság 1858—1904-ig összesen 3353 természetes módon meg nem magyarázható gyógyulást állapított meg.

A lourdesi jelenések igazi jelentőségét azonban mégsem annyira a csodálatos testi gyógyulásokban, mint a lel-

kekre gyakorolt óriási hatásukban kell keresnünk. Mert a jelenések ép akkor vonták az ég felé az emberek tekintetét, mikor ezek gőgös hitetlenségökben már tudni sem akartak Istenről, lélekről, másvilágról. Egykorú feljegyzések szerint mindjárt az első jelenések után számos feltűnő megtérés történt. Azóta természetesen hasonlíthatatlanul nagyobb arányokban folytatódik ez a folyamat. A testileg meggyógyultak száma mindössze néhány ezer, de a lelkileg meggyógyultak számát csak százazrekben lehet kifejezni. A lourdesi jelenés Isten leereszkedő kegyességének és a Bold. Szűz anyai szeretetének kiáltó nagy bizonyossága a mi korunk számára.

Ugyanerre a napra esik

Boldog Britto János vértanu † 1693. Portugál főnemesi családból származott s tizenöt éves korában a jezsuita rendbe lépett. Tanulmányai bevégeztével 1674-ben Indiába ment hittérítőnek. Megérkezése után Xavéri Szent Ferenc buzgalmával látott munkához. De minél nagyobb eredménnyel működött, annál nagyobb mértékben magára vonta a pogány papok gyűlöletét. 1686-ban Marava tartományban, ahol rövidesen mintegy kétezer embert megtérített, elfogták, keményen megostorozták és több ízben víz alá merítették úgy, hogy majdnem megfulladt. Most egy időre visszatért Európába. De azután ismét Maravába ment s ez alkalommal tizenkétezer pogányt térített meg. Ezek közt volt maga Tariadevem fejedelem is, aki megtérése előtt öt felesége közül négyet elbocsátott. Az elbocsátott asszonyok ekkor bosszút esküdtek a misszionárius ellen. Nemsokára sikerült a maguk részére hajlítaniok a fejedelmet. Tariadevem 1693 febr. 4-én lefejeztette. Még életben levő anyja nagy örömmel fogadta halálának hírért, házát feldíszítette s legszebb ruhájában ment templomba hálát adni, hogy egy vértanunak anyja lehetett.

* **Szent Dezső** vértanu † 550 táján. Lyoni püspök.

* **Szent Adolf** hitvalló † 1222. Előbb kölni kanonok, majd cisztercita; utóbb osnabrücki püspök.

* **Szent Elek**, lásd febr. 12.

Február 12.

A szervita-rend hét alapítója 1233.

A 13. század a nagy, szinte összebékíthetetlen ellentétek kora volt. Egyik oldalról az őszinte hit, alázat és szigorú aszkézis felemelő példái, más oldalról pedig a lázadó istentagadás visszataszító képei bontakoznak elénk. Különö-

sen nagyok voltak az ellentétek Felsőolaszországban, ahol a gazdasági és társadalmi viszonyok rohamos elváltozása napról-napra jobban szétfeszítette a középkori élet kereteit.

Így volt ez Toszkána fővárosában, Firenzében is. Az ipar és kereskedelem gyors fejlődése és nyomában a pénzgazdaság elhatalmasodása az anyagiak felé vonta az emberek tekintetét. De az újszerű kalmárlelkek mellett még mindig nagy számmal éltek emberek, akik nem akartak eltérni jámbor őseik nyomdokaitól. Ilyen volt az a hét nemes ifjú, névszerint: Monaldi Bonfilius, Bonagiunta János, Antella Benedek (Manettus), Amidei Bertalan (Amideus), Ugoccino Ricovero (Uguccio = Hugó), Sostenei Gellért (Sosteneus) és Falconieri Elek is, akik a század negyvenes éveiben külön szerzetrendet alapítottak a Bold. Szűz tiszteletére.

Ezek az ifjak valamennyien gazdag és tekintélyes polgárok, kora fiatalságuktól kezdve különös tisztelettel viseltettek a Szent Szűz iránt. Így többek közt a Máriát dicsérelők társulata címen működő egyesületbe is felvétették magukat. 1233 aug. 15-én, Nagyboldogasszony napján e társulat tagjaival együtt éppen közös ájtatosságukat végezték, mikor megjelent nekik a Bold. Szűz és értésőkre adta, hogy magasabbrendű életre vannak hivatva. A jámbor ifjak habozás nélkül követték a felülről jövő felszólítást és rövid tanácskozás után elhatározták, hogy remeteéletre adják magukat. Miután a város püspökével is megbeszélték a dolgot, Kisboldogasszony napján (szept. 8-án) a falakon kívül fekvő villa Camarzia nevű mezei lakba vonultak. Itt letették világi ruhájukat s helyette a bűnbánók sötétszínű durva öltözetét vették föl.

1234 jan. 6-án ismét a püspök elé vonult a kis csapat, hogy a továbbiakra nézve tanácsot kérjen tőle. Ekkor történt, hogy egy alig öthónapos csecsemő, a későbbi Benícius Szent Fülöp rájuk mutatva felkiáltott: «Íme a Madonna szolgálái». A nép mindjárt felkapta az elnevezést, és azontúl mindenki szerviták vagy a Szent Szűz szolgálái néven emlegette a buzgó remeteket. A nagy népszerűség azonban bántotta Monaldinak és társainak alázatosságát. Hogy tehát kevesebb zaklatásnak legyenek kitéve, 1234 május 31-én a várostól mintegy négy óra járásnyira fekvő erdős hegyre, a Montesenarióra huzódtak. Itt idejük nagy részét imádsággal és elmélkedéssel töltötték. A megélhetés nem okozott nekik gondot, mivel a környék jólelkű népe bőven ellátta

őket alamizsnával; végső szükség esetén pedig ott volt a hegyoldal sokféle füve és gyökere.

Már hatodik éve élt a kis társaság a Montesenarión, mikor az 1240. év nagypéntekjén újra megjelent nekik a Bold. Szűz. A rendi hagyomány szerint mint fájdalmas anya jelent meg; egyik kezében pálmaágot és sötétszínű szerzetesruhát tartott, a másikkal pedig az ágostonos regulát fogta. A regula tábláján e szavak voltak olvashatók: Mária szolgálái. A Szent Szűz így szólt a megrendült remetekhez: «Íme én szolgálaimul választottalak benneteket, hogy segítsetek megmunkálni szent fiam áldott szőlőjét; a sötétszínű ruha, melyet rátok adok, emlékeztessen benneteket mindenkor az én fájdalmaimra, melyeket szent fiam kínszenvedésekor állottam ki; Szent Ágoston szabályai, melyeket ezennel kezetekbe adok, megmutatják majd nektek az utat, melyen haladva elnyerhetitek az örök élet pálmáját.» Ez hatott. A jámbor remték, bár eredetileg nem gondoltak rendalapításra, még annak az évnek fájdalmas péntekjén fölverték a püspök kezéből a feketeszínű öltönyből, kapúciumból, skapuláréból, bőrből és bő köpenyből álló rendi ruhát.

A renddé alakulást gyors terjedés követte. A jószívű püspök ajándékából az első kolostort magában Firenzében alakították; ezt követték a sienai, pistojai, arezzoi és egyéb alapítások. Az öröm mellett azonban nem volt hiány megpróbáltatásokban sem. Sokan rossz szemmel nézték az új rend megalakulását és megfojtására törek. Különösen azt élezték ki ellene, hogy szabályellenes módon, a IV. lateráni zsinat tilalmának figyelmen kívül hagyásával jött létre. De az alapítók szent élete s a rend ötödik generálisának, Benícius Szent Fülöpnek nagy tekintélye meghiúsította a rosszakarók minden mesterkedését. XI. Benedek pápa 1304 február 11-én kelt bullájában ünnepélyesen megerősítette a rendet.

De a szent alapítók már nem érték meg az általok ültetett fa sudárba szökését. A küzdelmek és megpróbáltatások éveiben sorra az örökkévalóságba tértek. Csupán a legfiatalabb, Falconieri Elek érte meg a pápai megerősítést. E tiszteletreméltó férfiú igazi patriarchai korban, száztizéves korában követte társait a boldogabb hazába (1310.).

A hét rendalapító eleitől kezdve nagy tiszteletben állott és XIII. Leó pápa csak a százados hagyományt szentesítette azzal, hogy 1888-ban egyetemleg szentté avatta őket és tiszteletükre külön ünnepet rendelt.

Ugyanerre a napra esik

Barcelonai Szent Eulália szűz vértanu, lásd febr. 13-án.

Szent Antal püspök, hitvalló † 895. Konstantinápolyban VI. Leó császársága alatt.

Szent Melécius püspök, hitvalló, † 381. Aranszajú Szent János (lásd jan. 27) pártfogója, a jámborság, tisztaság és igazságosság példaképe, kit az ariánusok két ízben kiüldöztek antiochiai püspökségéből, hívei azonban határtalan lelkesedéssel kitartottak mellette. Hősies szelidsége, szerénysége és békeszeretete végül ellenfeleit is lefegyverezte. Megérte az ariánusok megrendszabályozását és Nagy Teodózius császár uralmát, Ez a császár álmában látta a püspököt, akit nem ismert, amint koronát és palástot ad reá és a konstantinápolyi egyetemes zsinaton (381) az álmot után ráismert.

* **Aniáni Szent Benedek** apát, hitvalló † 821. Languedoc kormányzójának fia; mint Kis Pipin és Nagy Károly pohárnoka szolgált az udvarban. Húsz éves korában elhatározta, hogy ezután a királyok Királyát szolgálja teljes szívvvel. Három esztendeig az udvarnál folytatott igen szigorú asketikus életet. Nagy Károlynak longobard hadjáratában Pávia ostrománál a kiáradt folyóból ki akarta menteni bátyját, de maga is majdnem ottveszett. Erre elhatározta, hogy búcsút mond a világnak és belépett Áchen közelében egy bencés zárdába, és mikor itt a szentéletű, szigorú önmegtadadásban élő Benedeket meg akarták tenni apátnak, az Aniane partján magányba menekült. Azonban szentsége csakhamar annyi embert vonzott oda, hogy kénytelen volt nagy apátságot emelni, mely a régi szigorú szentbenedeki szellemnek lett forrása a francia és német föld számára. 813-ban Nagy Károly jelenlétében nagykáptalant tartott és ott elhatározták, hogy az összes nyugati szerzeteseknek Szent Benedek szabályát kell elfogadni.

Február 13.

Ricci Szent Katalin szűz † 1590.

Ricci Szent Katalin 1535 ápr. 25-én született Firenzében. Szülei, Ricci Péter Ferenc és Bonza Katalin révén a legelőkelőbb toszkánai arisztokráciához tartozott. Mivel édesanyját már négyéves korában elvesztette, egyideig jámbor keresztanyjának szerető gondozása alatt nevelkedett. Később a domonkosrendi apácák híres Monticelli nevezetű kolostorába került, ahol viszont atyai nagynénje, Ricci Ludovika vette őt gondjaiba. Ilyen körülmekintő és sokoldalú vezetés mellett nem csoda, hogy Katalin korán megízlelte és egész életére megszerette a kolostor csendes magányát, úgyhogy

hallani sem akart elhagyásáról. Atyja azonban mindenáron nagyvilági dámát akart nevelni leányából. Ezért tanulmányai bevégeztével hazavitte őt fényes firenzei palotájába és minden igyekezetével azon volt, hogy rákapassa a páváskodásra. Mivel azonban lehetetlen volt nem látnia, hogy leányát szíve változatlanul a kolostor felé húzza, felhagyott ellenkezésével.

Katalin ekkor a pratói Szent Vince-zárdába lépett, melynek lelki vezetője az ő atyai nagybátyja, Timót atya volt. Szerzetesi élete azonban meglehetősen nehezen indult. Mindjárt belépése után súlyos betegségbe esett, mely csaknem két álló esztendeig kínozta. Ő azonban hősiösen viselte baját, sőt még hálát adott érte Istennek, hogy így közelebb segítette őt az Úr szenvedésének megértéséhez. Felgyógyulása után egészen fiatalon ujoncmester, majd huszonöt éves korában főnöknő lett és az is maradt egészen 1590 febr. 1-én bekövetkezett haláláig.

Szent Katalin életéből különösen három szembetűnő vonás domborodik ki: szigorú vezeklése, a szenvedő Úr Jézussal való tökéletes érzelmi azonosulása és a tisztítóhelyen szenvedő lelkek iránti részvéte. Néha egész nap semmit sem evett s hetenkint legalább kétszer csak kenyéren és vízen bőjtölt. Emellett rendszeresen ostorozta magát. Szigorú önfegyelmezésével sikerült is olyan tökéletesen beleélnie magát az Üdvözítő kínszenvedésébe, hogy akárhányszor fizikailag is érezte annak kínjait. 1556 tavaszán, 21 éves korában látomásban megjelent neki a szenvedő Üdvözítő oly megrendítő módon, hogy súlyos betegen ágynak esett és csak Nagycsütörtökön állott talpra, miután megjelent neki Mária Magdolna és a föltámadt Üdvözítő. Tizenkét éven keresztül minden pénteken elragadtatásba esett; megkapta a stigmákat, vagyis az Üdvözítő szögeinek, baloldalának és töviskoronájának sebhelyeit, melyek mondhatatlan szenvedéseket okoztak neki. Nem egyszer megtörtént, hogy vér öntötte el testét, mintha az Üdvözítőre mért ostorcsapások őt érték volna és az ő testét sebeztek volna föl.

Ő ezekből indítást merített arra, hogy mélységes részvételre gerjedjen a tisztítóhelyen szenvedő lelkek iránt. Értük ajánlotta föl minden imádságát és szenvedését. Ennek csakhamar híre ment, s amint valaki meghalt, hozzátartozói siettek őt Katalin gondjaiba ajánlani. Egyszer egy nagy emberről nyilatkozatást kapott, hogy a tisztítóhelyen mondhatatlanul

szenved. Erre a megfeszített Üdvözítő szeretetéből vállalta az ő összes szenvedéseit. Nyomban megtudta, hogy az a lélek kiszabadult; — sokszor kapott ugyanis kinyilatkoztatást, mikor került egy lélek a tisztítóhelyre és mikor szabadult ki. De erre ő negyven napig példátlan szenvedésbe esett: bőre fölhólyagzott és olyan hőséget sugárzott, mintha cellája merő tűz lett volna; teste olyan volt, mintha megsütötték volna, nyelve mint egy darab tüzes vas. Mind e szenvedések közepett ő nyugodt és vidám volt és azt mondta: «Sóvárgok minden képzelhető szenvedést, csakhogy a lelkek minél hamarabb láthatásák és dicsőíthessék Üdvözítőjüket».

Önmagával szemben tanusított szigorúsága és misztikai élete azonban egyáltalában nem tette túlkövetelővé másokkal szemben. Ellenkezőleg olyan szeretettel és körültekintéssel vezette zárdáját, mintha a gondjaira bízott apácáknak nem főnöknője, hanem valóságos édesanyja lett volna. Szívesen és szeretettel foglalkozott egyéni dolgaikkal is s finom és gazdag egyéniségének megfelelően különös ambícióval taníttatta őket a szépművészetekre, főleg az irodalmi ismeretekre. Maga is sokat olvasott s alkalmilag szívesen és ügyesen forgatta a tollat. Mint levélíró korának legkitűnőbb stilsztái közé tartozott. Capponi firenzei történétíró a 16. század második felének ama kevésszámú írói közé számítja őt, akik igazán íróknak mondhatók. Levelezése rendkívül kiterjedt volt. Mivel kolostori visszavonultsága ellenére bámulatos életismerettel és gyakorlati bölcseséggel rendelkezett, még előkelő és tanult emberek is szívesen bízták magukat lelki vezetésére. Különösen érdekes Néri Szent Fülöphöz való viszonya. Évek hosszú során át intenzív levelezést folytattak egymással anélkül, hogy csak egyszer is találkoztak volna. Mikor már nagyon kíváncsiak egymást színről-színre látni, Isten csodálatos módon teljesítette kívánságukat s lehetővé tette számukra, hogy bár egyikök Pratóban, másikuk pedig Rómában időzött, mégis úgy beszéltek egymással, mintha szemtől szemben állottak volna.

A szüzet XII. Kelemen pápa 1732-ben a boldogok, XIV. Benedek pedig 1746-ban a szentek sorába iktatta. Szent Katalin magyarázza meg nekünk igazán, amit az Egyház minden gyászmisében elménkbe idéz: «Szent és üdvösséges gondolat imádkozni a halottakért, hogy bűneiktől megszabaduljanak» (Makk. II 12, 46).

Ugyanerre a napra esik

Szent Eulália szűz és vértanu † 303 körül. Előkelő és jómódú családból származott és már kicsiny korában sokat hallott és olvasott a szent vértanuk hősies szenvedéseiről s az ő lelkében is kigyulladt a vértanuság tüzes vágya. Mikor Barcelonába is megérkezett Dioklecián és Maximián császárok keresztényüldöző rendelete, egész éjszaka buzgón imádkozgatott, másnap hajnalban pedig anélkül, hogy a házbeliek közül bárki észrevette volna, kilopakodott szüleinek nyári lakásából. Egyenesen a városba sietett, ahol a főtéren már együtt találta a császároktól kirendelt vér-bírókat. A bíróság elnöke, Dacián prokonzul magas kőszéken foglalt helyet. A bátor szűz egyenesen Dacián elé állva így kiáltott rá: «Ő, te gonosz bíró, te ugyan magasra ültél és úgy teszel, mintha nem kellene félned a legfőbb bírótól, aki pedig nagyobb nálad és császáraidnál.» Azután pedig habozás nélkül megvallotta, hogy ő keresztény és azért jött, hogy őt kegyetlenségéért megfeddje. A prokonzul bakóival kegyetlenül megostoroztatta Euláliát; azután csigákkal kifeszítette gyenge testét és vasfogókkal tépette tagjait. Eulália a legnagyobb kínok közt is mindegyre csak ezt ismételte: «Én Jézus Krisztus, az én mennyei jegyesem iránt való szeretetből szenvedek. Ő megerősít engem és én hű maradok hozzája.»

Most egy oszlopra kötötték elgyötört testét, letépték róla a véres ruhafoszlányokat és égő fáklyákkal kezdték sütögetni oldalait. De Eulália ezt is hősiezen tűrte és fennhangon így kiáltott: «Uram Jézus, hallgass meg könyörgésemet, végy fel engem választottaid közé az örök életbe és mutasd meg hatalmadat, hogy a benned hívők lássák és magasztalják nevedet». E szavakra a bakók fáklyái egyszerre kialudtak és a hős vértanu lelke fehér galamb képében az égbe röppent.

Dacián szigorúan megparancsolta, hogy a szent holttestét hagyják ott az oszlopon a ragadozó madarak prédájául. De alig hogy kiadta a parancsot, sűrűn havazni kezdett s a tetemet már néhány perc múlva vastag hóréteg vonta be. Az új csoda természetesen még több embert vonzott. Eljöttek Eulália szülei is. Csak most értesültek a megrendítő eseményről. Első pillanatra éles fájdalom hasított szívükbe, de fokozatosan szent örömmel töltötte el őket az a tudat, hogy ilyen hős hitvallót neveltek az ég számára.

Eulália teteme három napig maradt az oszlopon; a harmadik nap éjtszakáján néhány bátor férfi levette és kellő tisztelettel eltemette. Eredetileg a tengerparton fekvő Mária-templomban temették el; innét később «Mária, a tengeren járók csillaga» nevezetű templomba vitték át. Ezen a címen jutott szentünk a tengerjáró népek védőszentjei közé s mint ilyen főleg a spanyol tengerészek előtt nagy tiszteletben áll.

* **Boldog Jordán** hitvalló † 1237. Westfalenben született,

fiatalon lépett Szent Domonkos rendjébe és a rendalapító után a rend egyetemes főnöke lett. Különösen kivált bölcs beszédével. Minden helyzetben meg tudta találni a megfelelő szót. Így pl. egyszer egy megtért bűnöst hajlandó volt fölvenni a szerzetbe, ha a szerzetestestvérek beleegyeznek. Mind beleegyezett egynek kivételével. Jordán kérlette: Ha nem vesszük föl, a világban talán visszaesik bűneibe. A szerzetes: Ezzel nem törődöm. Jordán: Ha ezért a bűnösért csak egy csöpp véredet ontottad volna, miként Krisztus minden vérét adta érte, bezzeg törődnél vele. A szerzetes megrendült és arcraborulva kért bocsánatot. Máskor azt mondta: Ha egy fiatal embert nap-nap mellett ott látnál a kolostor kapujában ülni, azt mondanád: ez biztosan föl akarja magát vétetni a kolostorba. Már most a Szentírás a bűnt a pokol kapujának mondja. Aki hónapokon és éveken keresztül a bűnben marad, folyton a pokol kapujában ül. Vajjon hová készül?

Február 14.

Szent Bálint vértanu † 270.

Mikor II. Klaudius császár (268—70) üldözni kezdte a keresztényeket, többek közt egy Bálint nevű áldozópapot is elfogatott, aki papi és emberbaráti kötelességeinek teljesítésében valamennyi paptársánál buzgóbbnak mutatkozott. A császár már másnap színe elé idézte a nevezetes foglyot és hízelegve így szólt hozzá: «Mi annak az oka, Bálint, hogy én nem számlálhatlak téged barátaim közé? Miért nem élsz te államunk törvényei szerint? Pedig azt hallom rólad, hogy okos ember vagy, és íme mégis azt kell látnom, hogy rút babonában tévelyegsz». Bálint azonnal olyan mély meggyőződéssel és ékesszólással kezdte fejtegetni a keresztény vallás igazságát, hogy Klaudius gondolkodóba esett. Mivel nem akart mindjárt döntenit, egy időre a város kormányzójának gondjaira bízta a foglyot, aki viszont a maga részéről egy Asztérus nevű főtisztet bízott meg őrzésével.

Bálint a főtiszt házába érve így sóhajtott fel: «Mindeknek ura és Istene, aki a földre szállottál, hogy megválts bennünket a bűntől, s a sötétségből az igazi világosságra vezéreltél, térítsd meg ezt a házat és adj neki igaz világozságot, hogy megismerjen téged az Atyával és Szentlélekkel egyetemben». Asztérus fölfigyelt ezekre a szavakra. «Mindjárt meglátjuk — mondotta —, hogy igazi Isten-e a te Krisztusod és tud-e másoknak világosságot adni?» E szavakkal elővezette tízéves leányát, aki már két esztendő óta semmit

sem látott és felszólította Bálintot, hogy mutassa meg rajta Krisztus hatalmát. Bálint habozás nélkül a leány fejére tette kezét és így kezdett imádkozni: «Uram Jézus, aki Isten és a világ világossága vagy, gyógyítsd meg kegyesen szolgálodat». És íme, mire bevégezte imádságát, a leány tökéletesen meggyógyult.

Asztérus a nyilvánvaló csoda láttára megrendülve borult Bálint lábához és úgy kérdezte tőle, mit kell tennie, hogy üdvözüljön. Bálint azt felelte neki, hogy e cél eléréére hinnie kell Krisztusban, le kell rontania bálványait, meg kell bánnia bűneit, szabadon kell bocsátania keresztény foglyait s végül meg kell keresztelkednie. Asztérus vonakodás nélkül teljesítette az összes feltételeket és háromnapos gondos előkészület után egész házanépével, számszerint negyvennégy emberrel megkeresztelkedett. Sőt néhány napra rá Szent Félix pápa kezéből a bérálás szentségét is fölvette.

Klaudius, mikor a történetekről értesült, annyira felindult, hogy az egész gyülekezetet elfogatta és halálra ítélte. Az ítéletet Asztéruson és hozzátartozóin Osztriában, Bálinton pedig a via Flamínián hajtották végre (270). Kínszenvedésének helyén később I. Gyula pápa (337—352) templomot építtetett a szent vértanu tiszteletére. A templom ugyan idővel elpusztult, de a benne őrzött ereklyék nagy része megmaradt s jelenleg a Szent Praxédis-templomban őrzik.

Szent Bálint püspök és vértanu † 280 táján.

A 3. században élt Rómában egy Kratón nevű görög bölc, aki minden idejét a tanításnak szentelte. De bármily nagy örömet talált a bölcsélet tanainak hirdetésében, mégis boldogtalannak érezte magát, mert egyetlen fia, a kis Chairemon évek óta súlyos benuulásban szenvedett. Hiába próbálkozott a tudomány és babona minden eszközével, szerencsétlen gyermekén nem tudott segíteni. Már-már kétségbeesett, mikor meghallotta, hogy Bálint, Interamna (ma Terni) város szentéletű püspöke már több benuulás visszaadta testi épségét. Ez a hír új reménységgel töltötte el a szerencsétlen apát. Rögtön üzent a szent püspöknek és nagy alázattal kérte őt, hogy jöjjön Rómába és gyógyítsa meg az ő szegény beteg gyermekét. Bálint, mint az irgalmas Krisztus hú tanítványa, habozás nélkül követte a meghívást. Kratón már jó messzire eléje ment és mindjárt bevezetőnek kije-

lentette, hogy fia egészségéért kész vagyona feléről lemondani. Bálint azonban azt kívánta tőle, hogy higgyen Krisztusban. Kratón nagyon megütközött ezen a kívánságon és sehogyan sem tudta megérteni, hogy az ő hite hogyan segíthet fia szenvedő állapotán. Az evangéliumi százados, Jairus és mások példájának hallatára azonban megnyugodott és késznek nyilatkozott a keresztség felvételére.

Bálint ekkor a kis Chairemonnal együtt bezárkózott az egyik szobába és imádkozni kezdett a félholt gyermek gyógyulásáért. Éjfél tájban hirtelen nagy fényesség árasztotta el a szobát és a kívül állók meglepetve hallották, hogy Chairemon, akit három év óta csak nyögni és jajgatni hallottak, együtt énekel a püspökkel. Azonnal dörömbölni kezdtek és kérték Bálintot, hogy bocsássa be őket. Ez azonban kijelentette, hogy addig senkinek sem nyithat ajtót, míg szokásos imádságait és zsolozsmáit el nem végzi. Végre hajnal tájban kijött és Chairemont teljes egészségben átadta örvendező szüleinek. Kratón az esemény hatása alatt egész házanépével együtt felvette a keresztséget. Kedves tanítványai, Prokul, Efébus és Apollon követték példáját; mindhárman örökre búcsút mondtak a filozófiának s Krisztus követőivé szegődtek.

A csodálatos gyógyulásnak természetesen hamar híre futott a városban és tömérdek kíváncsiskodó embert vonzott Kratón házába. A látogatók közt volt a város kormányzójának, Placidusnak Abundius nevű fia is. A fiatal embert eredetileg szintén csak a kíváncsiság hozta, de a hallottak és látottak hatása alatt ott mindjárt kijelentette, hogy ő is hisz Krisztusban. A megátalkodott pogány Placidust annyira felbőszítette ez az újabb megtérés, hogy Bálintot, mint az összes megtérések értelmi szerzőjét, azon nyomban elfogatta, kegyetlenül megkínóztatta, majd hosszabb fogság után titokban lefejeztette. Prokul, Efébus és Apollon titokban Interamnába szállították tetemét és ott nagy tisztességgel eltemették. De épen ezzel a kegyeletökkel magokra vonták a pogány hatóságok figyelmét. Kevéssel utóbb mint keresztényeket őket is bíró elé állították és halálra ítélték. Abundiusnak azonban volt rá gondolja, hogy tetemök szeretett mesterök teste mellé kerüljön.

Ugyanerre a napra esik

Szent Antonin hitvalló † 830. Montekasszinói szerzetes volt. Miután a longobárdok elpusztították a kolostort, a szomszédságban élt szent remeteéletet.

* Fogantatásról nevezett **Szent János** hitvalló † 1613. Kemény vezeklésében és teológiai tanulmányaiban Szent Teréz volt biztatója. Szűz Mária intelmére belépett a trinitáriusok rendjébe (lásd febr. 8) és sok nehézség, üldözés és kísértés közepett keresztül-vitte reformjukat.

* **Szent Ábrahám** hitvalló † 422. Szent remeteéletet élt Mezopotámiában. Egyszer meghallotta, hogy a Libanonban egy falu még egészen pogány. Erre elhatározta, hogy megtéríti. De mert tudta, hogy vadságukban nem hallgatnak rá, ha igehirdetéssel kezdi, diókereskedőként telepedett meg köztük. Mikor egyszer hangosabban végezte zsolozsmáját, a bős nép majd agyonverte. Ő azonban csöndesen túrt, sőt mikor adóvégrehajtók a lakókat kínozták, ő közbevetette magát, kezességet vállalt s száz aranyat fizetett helyettük. Erre meg akarták tenni előjárójuknak, mibe ő csak úgy egyezett bele, ha templomot építenek. Így lassan keresztényekké tette őket. Később püspök lett és nagy tiszteletben halt meg.

Február 15.

Szent Fausztínus és Jovíta vértanuk † 121.

Traján császár uralkodásának utolsó éveiben a bresciai keresztény gyülekezet tagjai közül buzgóságukkal messze kiemelkedtek az ifjú Fausztínus és Jovíta. A jómódú és tekintélyes családból származott testvérpár fiatal kora ellenére rettenthetetlen bátorsággal és ékesszólással hirdette a keresztény tanokat. Nem csoda tehát, hogy Apollónius püspök sietett őket levitái közé sorozni: Fausztínust áldozópappá, Jovítát pedig szerpappá szentelte. Ettől kezdve a két testvér még nagyobb buzgósággal folytatta apostoli működését. De épen buzgóságukkal hamarosan magukra vonták a város pogány kormányzójának, Italikusnak haragját; ugyanis törvénysértést látott az ősi istenek megvetésében s ezért Fausztínust és Jovítát Traján utódjának, Hadrián császárnak engedélyével elfogatta és tömlöcbe vettette.

Öt nappal később maga Hadrián császár is Bresciába érkezett és színe elé idézte a foglyokat. Fausztínus és Jovíta azonban minden hízélgés és csábítás ellenére kitartott Krisztus mellett. A császár felszólította őket, hogy áldozzanak a Napnak mint legfőbb lénynek. Azzal feleltek, hogy az égnek és földnek teremtetője összehasonlíthatatlanul nagyobb minden teremtménynél, tehát a napnál is; azután imádságba mertültek s kérésükre az Úr alaktalan szuroktömeggé változtatta

az imént még fényesen csillogó napbálványt. Ugyanezt tették Szaturnus és Diána bálványképeivel is. Ekkor a türelmét vesztett császár a cirkuszbba vitette őket s ott először kiéhez-
tetett oroszlánokat, majd égő fákllyakkal ingerelt leopárdokat bocsátatott rájuk. De hiába; a kiéheztetett fenevadak meg-
juhászodott kutyák módjára simultak a vértanuk lábaihoz. Mikor ellenben Italikus és egy pogány pap közelükbe jöttek, azon nyomban darabokra szaggatták őket. A nép e csodá-
latos esemény láttára zúgolódni kezdett és a foglyok szaba-
donbocsátását követelte. Italikus felesége pedig, mikor látta, hogy a bálványok saját papjaikat sem tudják megoltalmazni, kereszténynek jelentette ki magát s példáját egy Kolocerus nevű főtiszt és számos közrendű ember is követte.

A császár azonban még mindig nem akarta feladni a küzdelmet. Miután a vadállatokkal nem boldogult, tüzzel akarta elemészteni a két bátor hitvallót. De a poroszlók hiába szították még oly magasra a máglya lángját, Isten csodálatos módon megoltalmazta bátor hitvallóit. Hadrián ekkor tömlöcbe vettette Fausztínust és Jovítát és éhséggel próbálta hittagadásra bírni őket. Ők azonban Isten kegyelméből könnyen túrték az éhség gyötrelmeit.

Hadrián, mikor látta, hogy semmire sem megy a retenthetetlen bajnokokkal, legalább másokat akart elijeszteni példájuk követésétől. Ezért az elfogott Kolocerussal együtt kezükön, lábukon nehéz bilincsekkel Milánóba kísértette őket. Innét Kolocerust Aostába s azután ismét Milánóba vitette; Fausztínust és Jovítát pedig Milánóból egyenesen Rómába kísértette és itt újabb kínzásnak vetette őket alá. Útközben rengeteget kellett szenvedniök a fáradságtól, a nap hevétől és a sebeikre ülepedett vastag porrétegtől. Végre hosszú bolyongás után ismét Bresciába vitték őket és itt a Kremona felé vezető kapu előtt 121 február 15. lefejezték. A régi hagyomány háromezerre teszi azoknak az embereknek a számát, akiket a két rendíthetetlen hitvalló példája vezérelt Krisztushoz.

Ugyanerre a napra esik

† **Szent Ildefonz** hitvalló † 669. Sevillai Szent Izidor (lásd ápr. 4) tanítványa. Előkelő társadalmi helyzetét és vagyonát elhagyta és bencés kolostorba lépett Toledo közelében. Idővel Toledo érseke lett és sokat tett azokban a nehéz időkben a katolikus élet fölvirágoztatására. Különösen nagy volt Szűz Mária iránti áhítata. Mikor hazájában föléledt a 4. századi Helvidiusnak eretneksége, mely tagadta

Mária örök szüzességét, nyomban könyvben cáfolta meg. Mikor ezután egy reggel Gyümölcsoltókor bement katedrálisába, hogy elmondja a matutinumot, egyszer csak meglátta Szűz Máriát, amint angyaloktól körülvéve trónján ül, kezében tartja az ő könyvét és megkösöni neki szüzessége védelmében kifejtett buzgóságát. Más alkalommal mise közben megjelent neki Szent Leokádia, Toledo védőszentje és kijelentette neki, hol találja meg ereklyéit, melyeket oly régóta hiába keresett. Ildefonz Spanyolország egyik védőszentje.

* **Szent Szigfrid** hitvalló † 1050 táján. Angol szerzetes, ki Szent Olaf kérésére Svédországba ment és ott a Szent Anzgar óta elhanyagolt hitéletet állította helyre. Mikor távollétében bős pogányok meggyilkolták három unokaöccsét s Olaf ki akarta őket végeztetni, Szigfrid addig könyörgött értük, míg elállt szándékától.

* **Szent Aladár**, lásd febr. 20.

Február 16.

Szent Walburga szűz † 779.

Anglia, mióta lakosai a katolikus vallásra tértek, gazdag termőföldje lett a keresztény erényeknek. Rövid néhány század leforgása alatt annyi szentet adott az egyháznak, mint Irország kivételével talán egyetlen akkori ország sem. És ezek az angolszász szentek mind egyek voltak abban, hogy olthatatlan szent tettvágytól égtek; mindegyikük azon igyekezett, hogy minél többet tegyen embertársai lelkének megmentésére és megszentelésére. Valami szent vándor-madárösztön élt bennök. Mintha már itt a földön egy tágasabb haza polgárainak érezték volna magokat, könnyű szívvel és mennyei reményekbe temetkezett lélekkel ott hagyták a hazai rögöt és mentek messze idegenbe Krisztusért dolgozni és szenvedni. Különösen a hittérítő munkáért éltek-haltak. A 7. és 8. század legnagyobb misszionáriusait ők adták Európának, főleg az akkor még túlnyomóan pogány Németországnak. És ebből a tömérdek önfeláldozást követelő munkából a nők épúgy kivették a részöket, mint a férfiak. A szentéletű apácák csapatosan kerekedtek fel és vágtak neki Németország vadonjainak, hogy egyrészt imádságukkal, másrészt szamaritanus tevékenységükkel és tanításukkal nyomatékozzák a férfiak munkáját. E misszionárius apácák közé tartozott Szent Walburga is.

Walburga igazán szentek véréből sarjadt és szentek közt érett szentté. Atyja, Rikárd király, anyja, Wunna, testvére,

Wilibald és Wunibald, nagybátyja, Winfrid (Bonifác) és nagynénjei, Lióba és Thekla szentek voltak. Joggal elmondhatjuk róla, hogy az anyatejjel szívta magába az életszentséget. Walburga 710 körül született és egész fiatalon a winburni zárdába került nevelésre. Itt korán megérlelődött benne az az elhatározás, hogy lemond fejedelmi származásának előnyeiről és jámbor nagynénjeinek mintájára egészen Istennek szenteli életét. Családi körének széthullása csak siettette elhatározásának tettere váltását. Atyja, a jó Rikárd király római zarándokújtján Lukkában elhunyt, bátyjai pedig, akik közül Wilibald a Szentföldön is megfordult, kolostorba vonultak. Ezt az alkalmat használta fel Walburga, hogy fel esküdjék Szent Benedek szabályzatára.

Ekkor történt, hogy Szent Bonifác, a németek fáradhatatlan apostola, akit ebben az időben már Wilibald is teljes odaadással támogatott, a missziós munka hatékonyságának emelésére apácákat kért hazulról. Kérésével éppen a winburni zárda főnöknőjéhez, Tattához fordult. Tatta, aki maga is rokona volt a lelkes apostolnak, a kért apácákat, köztük Lióbát, Theklát és Walburgát nagy készséggel útnak indította. A kicsiny raj egyelőre Bischofsheimban szállott meg és Lióba vezetésével menten munkához látott (748). Thekla később magasabb intézkedésre a kitzingeni zárda vezetését vette át. Walburga ellenben hosszabb időre Bischofsheimben maradt. Jelleme és életszentsége csak itt bontakozott ki teljes pompájában. Bensőséges, misztikus odatapadása Krisztushoz a lelki élet ismeretlen mélységeit tárta fel előtte és már ekkor a csodák aureolájával övezte homlokát. De a szemlélődő élet mellett nem feledkezett meg az irgalmas szeretet parancsáról sem. Ami ideje az imádság és elmélkedés mellett fennmaradt, azt mind felebarátainak szentelte.

Bischofsheimből később Bajorországba került. Közben ugyanis mindkét testvére Bonifác munkatársául szegődött; Wilibald eichstätti püspök lett, Wunibald pedig a bátyja által alapított heidenheimi kolostor élére került. Az új kolostort elsősorban a német fiúk nevelésére szánta a két szent testvér. Ezzel párhuzamosan a női ifjúság nevelésére egy apácazárdát is alapítottak és ennek vezetését hugukra, Walburgára bízták. Így került Walburga Heidenheimbe és ott is maradt egészen 779 február 25-én bekövetkezett haláláig. Sőt Wunibald elhalálása után (761) a férfikolostor irányítását is ő vette át.

A heidenheimi tartózkodás még több alkalmat nyújtott Walburgának szent egyénisége kifejtésére. Elüljárói hívatását nem annyira a parancsolásban, mint inkább a példaadásban kereste; állandóan azon igyekezett, hogy élete tükör legyen, melyben alattvalói homálytalanul láthassák a szerzetesi éretnyeket. Különösen Istenbe vetett bizalma nyilvánult meg gyakran megkapó módon. Ha inség fenyegette zárdáját, tántoríthatatlan bizalommal mindig Istentől reménylett segédelmet. És reményében sohasem csalódott. Csodatevő híre, mely már Bischofsheimben támadt, Heidenheimben még jobban elterjedt és elkísérte őt sírjába is. Ünnepe febr. 2-án van.

Tisztelete rendkívül gyorsan terjedt és csakhamar kihatott egész Németországra. Augsburgban pl. már a 9. század elején oltárt emeltek tiszteletére. *Ereklyéi* jóideig Heidenheimben nyugodtak, mígnem Otgár püspök 871-ben Eichstättbe vitette és az ottani Szentkereszt-, ettől fogva Szent Walburga-templomban helyezte el őket.

Szent Walburga tiszteletének elterjesztéséhez nagy mértékben hozzájárult az ú. n. *Szent Walburga-olaj*, vagyis az a vízszerű folyadék, mely a szentnek eichstätti ereklyéjét tartalmazó kőlapból immár több mint ezer esztendeje szívárog s melyet az ereklyék gondozásával megbízott bencés apácák összegyűjtenek és apró üvegekben forgalomba hoznak. E különös folyadék közbejöttével már sok kétségtelenül beigazolt csoda történt; ezért az utána való kereslet ma is élénk. A legutolsó csodás gyógyulás 1856 november 7-én történt az irlalmas nővérek brünni kórházában. Azt is megállapította évszázados tapasztalat, hogy járványos betegségek idején bővebben szívárog a folyadék; az őrzésével megbízott zárda fegyelmének megfogyatkozása esetén ellenben jóformán egészen elapad.

Ugyanerre a napra esik

Szent Onézimus vértanu † 95 k. Szökött rabszolga volt és az oltarra került. Gazdája Filemon, gazdag kolosszai polgár, Szent Pál barátja, Onézimusnak az lett az üdve, hogy szökésében Szent Pálhoz került Rómában. Pál őt megkeresztelte, megszerette és visszaküldte gazdájához egy fölséges kis levél kíséretében (Filemonhoz) — örök példálul a hűtlen cselédek igazi keresztényi kezelésére. Hagyomány szerint Filemon szabadon bocsátotta, s pedig diákonus, sőt püspök lett, és Rómában megkövezték.

Szent Juliána szűz vértanu † 304 Nikomédiában. Szülői

kilenc éves korában eljegyezték egy Evilázius nevű előkelő pogány ifjúnak. 18 éves korában ez feleségül követelte. Juliána csak úgy volt hajlandó, ha kereszténnyé lesz. Pogány szülői kényszerítették, ő azonban hajthatatlan maradt. A már akkor kormányzóvá lett Evilázius is hiába kérlelte, majd fenyegette és kínoztta. A vértanúságig kitartott abban az igazán katolikus elhatározásában, hogy vegyesházassággal nem teszi ki végveszedelemnek a maga és esetleges gyermekei lelkét.

Szent Dániel és társai vértanuk † 308 a palesztinai Cezáreában. Egyiptomból elkísérték Ciliciába bányarabságra ítélt keresztény társaikat. Hazatérőben elfogták őket Cezáreában és vallatóra fogták. Mikor kivoltukat kérdezték, pogány egyiptomi nevük helyett bibliai szent neveket mondtak be: Dániel, Illés, Jeremiás, Izajás, Sámuel, hazájuknak pedig Jeruzsálemet vallották. Ezzel jelezni akarták, hogy a kereszténységben egy új, mennyei hazának lettek új lakói. Most már régóta általános törvény, amit ez az öt szent vértanu önként tett: a keresztségben egy szentnek nevét vesszük föl és ezzel is tanúságot teszünk és mennyei segítséget kapunk, hogy nem a nyers természet szerinti, hanem a kegyelemben való, szent életet akarunk élni.

Február 17.

Szent Fintán hitvalló † 548 körül.

Írország, mióta Szent Patrik (lásd márc. 17) buzgólkodásából a keresztény hitre tért, valóságos virágoskertje lett az erényeknek. Néhány emberöltő elegendő volt hozzá, hogy eredeti *Zöldsziget* elnevezését a *Szentek szigete* névvel cserélje fel. Különösen a szerzetesi intézmény honosodott meg és virágzott fel tüneményes gyorsasággal a jámbor ír nép körében. Már Szent Patrik idejében ezrek és ezrek öltöttek magukra a szerzetesi ruhát; az ő szájából származik e jellemző mondás: «Az írek fiai szerzetesekké lesznek s a királylányok oly tömegesen lépnek a Krisztusnak szentelt szűzek sorába, hogy nem is lehet megszámlálni őket». Pedig a szent halálát követő évtizedekben még nagyobb mérveket öltött a kolostorokba való áramlás. A kicsiny ország különböző pontjain egymásután épültek föl azok a hatalmas várszerű kolostorok, melyek némelyike több száz szerzetest fogadott falai közé. E kolostorok legtöbbje egy-egy kimagasló egyéniség személyes alkotása volt, aki regulájával s még inkább példaadásával századokra megszabta követőinek életét. Innét van, hogy a 6. és 7. századi ír szerzetesség körében regula

és életmód tekintetében a legnagyobb változatossággal találkozunk. Úgyszólván minden nevezetesebb kolostornak megvolt a maga törvényszerzője.

Szent Fintán, a clonenaghi kolostor apátja szintén e kiváló rendalapítók és regulaszerzők tiszteletreméltó gyűlekezetébe tartozik. A maga idejében nagy tiszteletnek és tekintélynek örvendő szent életéről és egyéniségéről azonban igen keveset tudunk. Bizonyos azonban, hogy az ír szerzet-alapítók közt Szent Fintán képviselte a legszigorúbb aszketikus felfogást; szerzetestársaival szemben ő támasztotta a legmagasabb követelményeket. Még azt is megtiltotta lelki fiainak, hogy a föld megmunkálásánál állati erőt vegyenek igénybe. Emellett kemény böjtöket írt elő számukra és étkezésüket jóformán csak kenyérré és zöldségfélékre, italukat pedig vízre korlátozta. Mivel igavonó állatot, tehát tehenet sem tartottak, a tejtermékek használatát is szigorúan tilalmazta. Mint érdekes különlegességet említik, hogy ha valaki könyörületből tejet akart becsempészni valamelyik szerzetesnek, a tejesbögre mindannyiszor eltört és tartalma a földre ömlött, mielőtt az illető szerzeteshez eljuttott volna.

Emiatt a nagy szigorúság miatt a szomszédok úgy kerülték Clonenaghot, mint az égő tüzet; hiszen senkinek sem volt kedve vendégnek lenni ott, ahol ilyen sovány eledellel várják a vendéget. Végre jóakarói bizalmasan figyelmeztették Fintánt, hogy fordítson nagyobb gondot szerzetestársai egészségére, mert különben szervezetük előbb-utóbb felmondja a szolgálatot. A szent érett megfontolás után belátta a figyelmeztetés helyességét; belátta, hogy az emberi természet változó: ami az egyiknek játék, a másiknak esetleg már súlyos teher lehet. Hosszas latolgatás után úgy oldotta meg a problémát, hogy magára nézve hajszálnyi változtatás nélkül fenntartotta a regula eredeti rendelkezéseit, társainak ellenben lényeges könnyítéseket tett.

Szigorú szerzetesi felfogása miatt igen nagy tekintélyben állott kortársai előtt és már életében csodatevő hírébe került. A legenda szerint a kolostorában dúló veszedelmes tüzet egyetlen kereszttetéssel eloltotta. Azt is mondották róla, hogy a távolban történő dolgokat végbemenésük pillanatában megtudja. Egyszer pl. beszélgetés közben hirtelen elkomorult, majd keservesen sírni kezdett, s mikor társai tudakolták tőle ennek okát, így felelt nekik: «Íme, két ellenséges sereg össze-

csapott és rémítő pusztítást visz végbe egymásban. Borzasztó dolog: annyi ember elpusztul anélkül, hogy az örökkévalóság útjára elkészült volna! Egy hét mulva különben hozánk is jönnek majd hírnökök és megjelentik, amit én most látok».

A távolbalátás mellett másik feltűnő adománya volt Szent Fintánnak a szívekben való olvasás tudománya. Ennek bizonyítására a következő esetet jegyezték fel életírói. Egyszer két ifjú járult eléje; az egyik fennen hangoztatta, hogy koporsója bezártáig a clonenaghi kolostor lakója akar maradni, míg a másik szerényen csak tíznapi próbaidőre kért engedélyt. A szent mélyen a lelkébe tekintett mindkét jelentkezőnek s utána így szólt bizalmas társaihoz: «Meglássátok, hogy abból az ifjúból, aki csak tíz napig akar köztünk maradni, tökéletes szerzetes lesz, a másik ellenben, aki olyan hangosan fogadkozik, kevés idő mulva örökre elhagyja a kolostort». Az események teljes mértékben igazolták a szent jóslását.

Szent Fintán mindvégig szelíd és alázatos, önmaga iránt szigorú, másokkal szemben elnéző maradt; jól megszívelte és mindig szem előtt tartotta jóakaróinak bölcs figyelmeztetését: Az egyik cserép törékenyebb, mint a másik.

Ugyanerre a napra esik

Szent Elek hitvalló, a hét szervita rendalapító egyike. Lásd febr. 11.

* **Szent Anasztáz** vértanu † 630 táján a palesztinai Cezáreában. Perzsa katona volt, mikor Kozroé perzsa király 614-ben elfoglalta Jeruzsálemet és zsákmányul magával vitte a Szentkeresztet. A pogány Anasztáz társaitól kezdte tudakolni: ki az, aki rajta halálát lelte. Az Üdvözítő kinszenvedése lelkébe nyilalt. Elhagyta hazáját, elment Szíriába. Itt egy templom falán képen látta egy szentnek vértanúságát és ez végleg megtérésre bírta. Szerzetes lett Jeruzsálem mellett. Két évig siratta itt pogány ifjúsága bűneit, mikor Cezáreában perzsa jószok rendreutasítása miatt börtönbe vetették. Kínzások és ígéretek közepett állhatatos maradt. Utolsó kegyelemképen csak azt kérte, hogy még egyszer hallgathasson szentmisét. Megkapta. Bement a templomba és — épen Szentkereszt földmagasztalását ünnepelték. Így lett számára a Szentkereszt külsőleg is az örök dicsőség kulcsa.

Február 18.

Szent Simon püspök vértanu † 107 körül.

Szent Simon az Úr rokonságából származott. Mint Kleofásnak, Szent József testvérének fiát, őt is Jézus testvére néven említik az evangéliumok. Bár az Üdvözítő nyilvános fellépésekor már közel negyvenéves érett férfi volt, mégis a fiatalág szent lelkesedésével csatlakozott hozzája és híven kitartott mellette egészen a Golgotáig. A Szentlélek eljövetele után ő is az evangélium hirdetői közé állott. Hogy nagy sikerrel kellett működnie, abból látjuk, hogy 62-ben Szent Jakab apostol halála után egyhangúlag őt választották a szent város püspökévé. Simon magas kora ellenére meghajolt a közbizalom előtt és magára vette ennek a püspökségnek óriási terhét.

Mint püspöknek tömérdek nehézséggel kellett megküzdnie. Mindjárt megválasztása után erős harcot kellett vívnia a zsidózó ebjonita felekezettel, melynek élére ép akkor a püspökválasztásnál mellőzött s ezért hiúságában halálosan megsértett Tebútis állott. Majd a zsidó háború kitörése okozott neki sok gondot. A zsidók ugyanis egyre nehezebben tűrték a rómaiak kemény igáját és már Nero császár uralkodásának utolsó éveiben forrongani kezdtek, majd nyílt lázadásban törtek ki. A rómaiak azonban Vespazsiánnak és fiának, Títusnak vezetése alatt hatalmas sereget küldtek ellenük, mely nehéz harcok árán vérbefojtotta a lázadást. Ekkor az egész haderő Jeruzsálem alá vonult.

A jeruzsálemi keresztények nem várták meg a szent város szomorú sorsának teljesedését, hanem megemlékeztek az Úr szavairól: «Midőn tehát látjátok a pusztulás utálatosságát, melyet megjövendölt Dániel próféta, állani a szent helyen: akkor akik Judeában vannak, fussanak a hegyekre» (Máté 24, 15—16), és még idejekorán a Jordánon túl fekvő Pellába menekültek, s onnét szemléltek a borzalmat, melyek nyakas és elvakult zsidó testvéreikre szakadtak. Simon természetesen követte híveit és így szerencsésen kikerülte azt a nyomozást, melyet Vespazsián Dávid király leszármazottjainak kiderítésére indított. A vihar elvonulása után pedig valószínűleg ő is azokkal a keresztényekkel tartott, akik visszatértek az elpusztult Jeruzsálem romjai közé és ott virágzó gyülekezetet alakítottak.

Simon későbbi életéből csupán halálának körülményeit ismerjük. Tudjuk, hogy az ellene áskálódó zsidó felekezetek

valamelyike feljelentette őt Attikus helytartónál mint keresztényt és mint Dávid király vérszerinti leszármazottját. Attikus császári ura, Traján feljelentés esetén megengedte a keresztények elleni eljárást; így bírói széke elé idézte a tiszteletreméltó aggastyánt, az immár százhusz éves püspököt. Simon készségesen eleget tett az idézésnek és a bíró hozzáintézett kérdéseire Krisztus tántoríthatatlan hívének vallotta magát. Rendíthetetlen maradt hitében akkor is, mikor a fenyegetéseket tettek követték. A bakók egy egész napon át kínozták a törékeny testű aggastyánt, de ő egyetlen jajszó nélkül viselte el a legszörnyűbb kínokat. A hóhérok előbb fáradtak bele a kínok kieszelésébe, mint ő azok elviselésébe. Utoljára

keresztre feszítették. Simon kitüntetésnek vette ezt a megalázó halálnemet, mert így megadatott neki a kegyelem, hogy ugyanoly módon végezze életét, mint isteni Mestere.

Ugyanerre a napra esik

Szent Flavián püspök vértanu † 449. 446-ban konstantinápolyi pátriárkává választották. Mindjárt hivatalbalépése után kereken visszautasította II. Teodózius császár jogtalan ajándékkérését; bátran megismételte az apostol mondását: «Aranyom és ezüstöm nincsen, az egyház javai pedig nem az enyéme».

Még szilárdabb magatartást tanúsított Eutichés apát rohamosan terjedő eretnkségével, a monofizita tanítással szemben (lásd ápr. 11). Ennek a tévelynek akkor már sok hatalmas és befolyásos követője volt, ő mégis habozás nélkül felvette ellene a harcot. 448-ban Konstantinápolyban zsinatot tartott az eretnkségnek bélyegezte Eutichés tanítását, őt magát pedig kirekesztette a hívők közösségéből. A jobbak, élükön Nagy Szent Leó pápával lelkesedéssel üdvözölték a szent pátriárka erélyes fellépését és őt a küzdelem további folytatására ösztönözték. De a megátalkodott eretnekvezér barátai és hívei nem akarták annyiban hagyni a dolgot,

Ezeknek élén akkor már Flavián két személyes ellensége, Krizósius császári kegyelt és Dioszkúrus alexandriai püspök állott. Ez a két szenvedélyes és elvakult ember nyíltan összefogott, hogy Flaviánt eltávolítsák örshelyéről.

Először fenyegetéssel és a császári kegy megvonásával próbáltak célt érni, de hiába. Hamarosan aztán eszközt változtattak: az egyház egységének helyreállítása ürügyén rávették a gyenge II. Teodózius császárt, hogy Éfezusba zsinatot hívjon össze. A zsinat Flavián legnagyobb ellenségének, a szenvedélyes Dioszkúrus püspöknek elnöklete alatt 449-ben csakugyan létre is jött, de működésében, mint előre látható volt, nem volt köszönet. A *rablőzsinat* ugyanis — már a kortársak ezen a néven ismerték a szomorú gyülekezetet — Eutichést fölmentette az eretnekség vádjára, sőt gyanuja alól, Flaviánt megfosztotta szavazati jogától, minden vizsgálat nélkül igazságtalannak nyilvánította Eutichés ellen indított eljárását és őt ezen a címen méltatlannak nyilvánította a pátriárkai székre, sőt kiközösítette az egyházból. A szegény pátriárka hiába tiltakozott. Dioszkúrus jeladására fegyveres katonák s dorongokkal és kardokkal felszerelt fanatikus szerzetesek tódultak a terembe és erőszakkal kényszerítették a püspököket a letevő okmány aláírására, Flaviánt pedig a földre tiporták és olyan súlyosan bántalmazták, hogy a kapott sebekbe már három nap múlva belehalt.

De Krizósius és Dioszkúrus győzelme csak pillanatnyi volt. A kalcedoni egyetemes zsinat már két év múlva fényes elégtételt szolgáltatott Flavián emlékének s őt egyhangúlag az igaz hit vértanújának jelentette ki.

Február 19.

Szent Oszvald püspök † 992.

Szent Oszvald azok közé a kiváló főpapok közé tartozott, akik hiánytalanul megvalósították Szent Pál apostol főnséges püspökeszményét (Tim. I. 3, 2—7, Tit. 1, 7—9): papjainak és szerzeteseinek erkölcsseire szigorúan ügyelt s híveinek mindenben maga igyekezett jó példát adni Isten és az egyház parancsainak teljesítésére. Ama dán családok egyikéből származott ő, melyek a 9. és 10. század folyamán nagyszámmal telepedtek meg Angliában. Rokonainak, Szent Odo canterbury-i érseknek és Osketill dorchesteri püspöknek vezetése alatt igen gondos nevelésben részesült. Tanulmányai befejezésével egész fiatalon a winchesteri egyház kanonokjai közé került.

Az új hivatás azonban legkevésbé sem elégtette ki a lelkes ifjú levita ambícióját. A winchesteri egyház kanonoki

székeiben ugyanis az akkori harcos idők rossz szokásának megfelelően túlnyomórészt kivénhedt hadfiak és kiszolgált királyi hivatalnokok ültek, akik nem buzgóságuk, hanem hadi és politikai érdemeik jutalmául nyerték egyházi rangjukat és jövedelmüket. Természetes, hogy ezek az emberek mint papok sem tudtak, sőt a legtöbb esetben nem is akartak szakítani világias életmódjukkal. Oszvaldnak hamarosan be kellett látnia, hogy új társai közt lehetetlen a maga elé tűzött eszményeket követnie. Mivel az állapotokon nem volt hatalmában változtatni, rövid habozás után radikális lépésre szánta el magát: lemondott kanonoki rangjáról és a franciaországi híres Fleury (St. Benoît sur Loire) bencés kolostor szerzetesei közé lépett, mely épen akkortájt állott virágzásának tetőfokán.

A kolostorban egészen új élet kezdődött számára. Nagy buzgósággal vetette magát a regula előírásainak teljesítésére és rövidesen mintaképe lett a hivatása magaslatán álló szerzetesnek. Az imádság és elmélkedés mellett különösen nagy odaadással gyakorolta magát a virrasztásban és a hallgatásban. Néha egész éjszakákat elmélkedéssel töltött. A gonosz lélek kaján irigységgel szemlélte a buzgó szerzetes rohamos haladását a tökéletesség útján és megejtésére majd ijesztő alakban, majd meg angyal képében jelent meg előtte; de Oszvald Isten szent nevével mindannyiszor fényes győzelmet aratott fölötte.

De csak rövid ideig maradhatott Fleury falai közt. Odo érsek súlyos megbetegedésének híre már néhány év múlva újból visszaszólította őt hazájába. Rokonát már nem találta életben; egy időre tehát Osketill püspök udvarában vonta meg magát. Itt jámbor életével annyira megnyerte Edgár király tetszését, hogy ez már két év múlva (960) worchesteri püspökké nevezte ki, sőt később a yorki érsekség ügyeinek intézésével is megbízta őt.

Oszvald mint püspök minden igyekezetével hívei erkölcsi életének megszentelésén fáradozott. Szívvel-lélekkel csatlakozott ahhoz a nagyarányú reformtevékenységhez, melyet Szent Dunsztán canterbury érsek (lásd máj. 19) épen akkoriban indított az angolszász egyház megújítására. Követendő például mindenben önmagát állította papjai és hívei elé és semmi olyant nem követelt tőlük, amit maga előbb meg nem próbált. Egyházmegyéjét nagy családnak tekintette és mindent megtett vele szemben, amivel a jó családátya tartozik családjának.

Különös gondot fordított a papság megrendült fegyelmenék helyreállítására. Hogy megfelelő munkatársakat neveljen, Westberryben, majd Ramseyben kolostort alapított, s mind a kettőt cluny-i szellemű szerzetesekkel népesítette be. Közben nem feledkezett meg a tudományos színvonal emeléséről sem. A ramsey iskola élére a francia Abbót, a későbbi híres fleury-i apátot állította, akit kortársai Franciaország leghíresebb tanítója néven ünnepeltek († 1001 nov. 13.).

A papság után legnagyobb odaadással a szegények iránt viseltetett. Yorki érsek korában állandóan tizenkét koldust táplált házában és alázatosságból mindig maga szolgálta ki őket; nap-nap után megmosta lábukat és húsvétkor egy-egy rend új ruhával ajándékozta meg mindegyiküket. Isten azzal jutalmazta irgalmas szeretetét, hogy kedves szegényei köréből szólította őt boldog színe látására. Történt ugyanis, hogy egy napon épen szerzetesei társaságában beszélgetett; egyszerre csak elhallgatott és szemét mereven az égre függesztette. Társai kérdésére, mit néz olyan huzamosan, így felelt: «Azt vizsgálom, hová megyek?» Abban a pillanatban megérezte, hogy közeledik a végső leszámolás ideje. Ezért másnap nagy buzgósággal felvette a haldoklók szentségét és miután még egyszer megmosta házi szegényeinek lábát, elmondotta velük a szokásos zsolnárt. Mikor a befejező szavakhoz ért, földre hanyatlott és még ugyanazon napon, 992 febr. 28-án kilehelte nemes lelkét.

Szent Oszvald egész életén át folyton a másvilági életre készült. Az üdvösség ösvényét egy pillanatra sem tévesztette szem elől s ha úgy találta, hogy valami foglalatosság vagy munkakör bármily csekély mértékben eltávolítja őt ettől az ösvénytől, habozás nélkül szakított vele. Amit Kempis Tamás a tudományok tudományának mond: világnak háttal, maga minden ügyét-gondját a mennyország örök javaira irányítani — azt ő nemcsak szóval, hanem egész életberendezésével is hirdette.

Ugyanerre a napra esik

Szent Quodvultdeus (= amit Isten akar) püspök hitvalló † 470 körül. Karthágói érsek, akit Genzerik vandal király papjaival együtt vitorla- és kormány nélküli rozzant hajókra rakatott és kilökött a nyílt tengerre. Minden remény ellenére Nápolyban kötöttek ki. Itt halt meg a szent érsek.

Szent Barbátus püspök hitvalló † 682. Benevent püspöke és később védőszentje. Sok szomorúságot szerzett neki, hogy hívei,

Romuald herceggel az élükön, egy aranykígyóval pogány bálványimádást űztek. Hiába kérlelte, hiába dorgálta őket. Mikor a görög császár ostromolta a várost és már-már végenyészet fenyegette, rá tudta venni a herceget és népet, hogy egyedül a láthatatlan Isten imádja. Buzgó és bűnbánó esedezésükre a szent püspök kilátásba helyezte nekik a megmenekülést. Nemsokára csakugyan megjelent a várfal előtt az ostromlók foglyaként Szentmald, Romuald hű barátja, akit az segítségért küldött volt és hangos szóval kiáltotta, hogy tartsanak ki, a segítség útban van. Csak azt kérte, hogy családját vegyék gondjukba, mert neki ez a hír fejébe kerül. Csakugyan, az ostromlók azt követelték volt tőle, hogy az ellenkezőt mondja az ostromlottaknak. Most lefejezték, fejét vetőgéppel átlódították a falon be a városba; de a főlzabadító sereg elől elmenekültek. A város főlzabadt; de sorsa jobbrafordultával megfélemedezett rossz napokban tett ígéretéről és titokban folytatta a bálványimádást. Barbátus most Romuald távollétében rávette igazhitű feleségét, hogy adja ki neki az aranykígyót, Kelyhet és kehelytányért csináltatott belőle, a hazatérő Romualdot belőle áldoztatta meg, újólág lelkére beszélt és elérte, hogy azontúl hívei lélekben és igazságban imádták a láthatatlan Isten.

* **Boldog Piacenzai Konrád** † 1351. Gazdag főnemes, szenvedélyes vadász volt. Egy vadászat alkalmával fölgyújtotta a bozótot, hogy kiriassza a vadat. Meggyulladt ettől az erdő, és a megrémült tulajdonosok, ha már oltani nem tudtak, legalább a tettest akarták példásan megbüntetni. Elfogtak egy pásztorhút és már vitték a vesztőhelyre, mikor Konrádban megmozdult a lelkiismeret. Jelentkezett, a kárt megtérítette, vagyonát eladta, és felesége beleegyezésével Szent Ferenc harmadik rendjének szabálya szerint remetéletre tért. Szentségét Isten már a földön csodás meglátások és gyógyítások adományával jutalmazta. Különösen sérvbajokat gyógyított, ezért ilyenek esetében szokták segítségül hívni.

Február 20.

Szent Eukérius (Aladár) hitvalló † 738.

Szent Eukériust anyja, egy nagytekintélyű és gazdag orléansi polgár jámbor hitvese, már születése előtt az Úr szolgálatára ajánlotta. Ezért különös gondot fordított rá, hogy gyermeke ne csak korban növekedjék, hanem bölcsességben és kedvességben is gyarapodjék Isten és az emberek előtt. Eleinte ő maga vezette nevelését, hét éves korában pedig rokonának, Ansbert püspöknek kezére adta. A jámbor püspök viszont korának legtapasztaltabb mestereit bízta meg a nagy jövőre hivatott gyermek szellemi képességeinek kifej-

lesztésével. Ilyen gondos vezetés mellett Eukérius rövid idő alatt nagy előrehaladást tett a tudományokban és az Úr félelmében. Sokat és szívesen olvasott; legörömeztobb Szent Pál apostol leveleit forgatta. Addig-addig olvasgatta e mély tartalmú írásokat, hogy hatásuk alatt gyökeresen szakított a világgal és belépett a roueni egyházmegye egyik zárdájába, a híres jomiégesi (Gemmeticum) kolostorba. Mint szerzetes ideje jó részét imádsággal, elmélkedéssel és testének sanyargatásával töltötte. De maga mellett nem feledkezett meg embertársairól sem; annyi szeretettel, szelídséggel és önfeláldozással vetette magát a lelkek üdvösségének munkálására, hogy nemsokára legkeresettebb lelki atyja lett meszsze vidéknek.

Így multak a kolostori évek munkában és szent békében, mikor egy külső esemény közbejött öörkre véget vetett nekik. 717-ben meghalt Soavaricus orléansi püspök, Eukérius nagybátyja, és az árvaságra jutott egyházmegye hívei egy szívvel-léellel Eukériust kívánták főpásztoruknak. Martell Károly, a frank birodalom akkori kormányzója készörömezt hozzájárult a választáshoz és egy magasrangú udvari hivatalnok útján megüzente Eukériusnak, hogy vonakodás nélkül induljon Orléansba. Az alázatos szerzetes azonban sokáig húzódozott a felkínált magas méltóságtól. Hiszen az évek hosszú során annyira megszokta és megszerette a kolostor magányát, hogy a belőle való kiszakadásnak már pusztá gondolata félelemmel és aggódással töltötte el szívét. Sírva kérte szerzetestársait, hogy ne engedjék őt elragadni. De a szerzetesek nem mertek szembehelyezkedni Isten nyilvánvaló akaratával, és az egyes ember kívánságát nem merték föléje helyezni a köz érdekének. Érettebb megfontolás után maga Eukérius is belátta, hogy az egyház java és az orléansi hívek előlegzett bizalma előbbre való, mint az ő megszokott életmódjának további követése. Megnyugodott tehát Isten akaratában s miután érzékeny búcsút vett a jomiégesi kolostortól, rég nem látott szülővárosának irányozta lépteit. Egyszerű szerzetesruhában, mezitláb és födetlen fővel vonult be székvárosába, de amerre elhaladt, mindenfelé lelkes tömegek ünnepelték.

Mint püspök semmit sem változtatott szerzeteskorában megszokott életmódján, sőt talán még többet böjtölt és jobban sanyargatta magát, nehogy a világ hivalkodó pompája csak egy pillanatra is megkísértse őt. Főpapi hivatását rendkívül

szigorúan fogta fel s úgyszólván minden fillérjét templomok, kolostorok, kórházak építésére s a szegények, árvák és özvegyek segélyezésére fordította. A papság és a nép körében meggyökeresedett visszaéléseket könyörtelenül üldözte s az erkölcsi reform siettetése érdekében igen nagy gondot fordított a papnevelésre. E mellett derekasan kivette részét a lelkipásztorkodásból is; csaknem állandóan útban volt, s ahol csak megfordult, mindenütt fáradhatatlanul hirdette az Úr igéit. Lebilincselő közvetlenségével ellenállhatatlanul vonzotta a lelkeket s még azokat is megnyerte, akiket kénytelen volt megfeddeni. Róla is el lehetett mondani, amit később Szalézi Ferencről mondtak: beszédében több volt az olaj, mint az ecet.

Már tizenhat esztendeje állott az orléansi egyházmegye élén, mikor az egyházi érdekek védelme éles összeütközésbe hozta őt Martell Károllyal. Ez a vitéz, de erőszakos udvarnagy ugyanis az arab veszedelemre való hivatkozással azzal is igyekezett fegyveres erejét növelni, hogy az egyházi birtokok egy részét harcosainak adományozta. Így tett többek közt az orléansi püspökség javaival is. Eukérius természetesen erélyesen védelmére kelt jogainak s az udvarnagy eljárását nyíltan túlkapásnak bélyegezte. Mint rendesen történni szokott, a hizelgő udvari emberek erősen túlozták a dolgot és a szent püspök jogos felháborodását lázadásnak és hűtlenségnek tüntették fel. Martell Károly elég gyenge volt, hogy készpénznek vegye az áskálódást. 732-ben tehát maga elé idézte, majd rövid fogság után számkivetésbe küldte Eukériust. Tartózkodási helyül először Könt jelölte ki számára, később pedig a lüttichi tartományba fekvő Hasbainvárba költöztette őt. A nép mindkét helyen nagy szeretettel vette körül a hőslélkű főpapot és minden lehetséges módon iparkodott enyhíteni számkivetésének keserűségét.

A Maastricht közelében levő St-Trond-kolostorban fejezte be életét. Ott is lelte nyugvó helyét. Tetemeit Franco lüttichi püspök 880-ban a kolostor alapítójának, Szent Trudonak hamvaival együtt felemelte; de már a következő évben a normann veszedelemre való tekintettel ismét elrejtette a kriptában úgy, hogy csak 1169-ben kerültek újból elő. Azóta egy külön kápolnában őrzik.

Ugyanerre a napra esik

* **Spanyol Szent Paula** szűz † a 4. században. A legenda «Szakállas Paula» néven ismeri, és ennek a különös névnek ezt a

megszívlelni való magyarázatát adja: Paula jóllehet szegény földműves szülők gyermeke volt, szépségével és szemérmességével föltűnést keltett. Egy módos ifjú kerülgette; s mikor nem ért célt, vadásznak öltözve a juhokat őrző leányzót a mezőn iparkodott megközelíteni. Az azonban fölismerte és futásnak eredt. Mikor már-már elhagyta ereje, Szent Lőrincnek egy kápolnájába ért, itt átölelte a feszületet és imádkozott: «Isteni jegyesem, ne engedd, hogy szűzességem csorbát szenvedjen; inkább torzítsd el külsőmet, mely másokat bűnre ingerel». Nemsokára betoppán az ifjú és egyenest a leánynak rohan. De nyomban visszahőköl: az azelőtt gyönyörű leánycot rút szakáll fődte. Paula ezután zavartalanul élhetett Istennek tetsző remeteéletet.

Február 21.

Szent György püspök hitvalló † 800 körül.

Szent Györgyöt élemedett szülei csak hosszas könyörgésre nyerték az Úrtól. Gyermekkorából fel van jegyezve, hogy már zsenge éveiben olyan komolynak és érettnak mutatta magát, mint csak kevés felnőtt. A játékot és a haszontalan beszédet szívből gyűlölte; annál nagyobb kedve tellett az olvasásban és az istentiszteletben. Különösen a szép egyházi énekekkel nem tudott betelni. Még éjtszaka is eljárt a templomba énekelni. Mikor egy ilyen alkalommal pénzzel akarták megfizetni fáradságát, ő felháborodva utasította el magától a gondolatot. «Az ilyen szolgálat bérét — mondotta — nem halandó ember, hanem majd a jó Isten fizeti meg.»

Tanulmányai végeztével, mint annyi keleti kortársa, György is a pusztába vonult, hogy ott nagyobb tökéletességre tegyen szert. Hosszas bolyongás után egy magános szirtháton állapodott meg és nagyobb biztonság okáért egy tapasztalt öreg remete vezetésére bízta magát. Az aggastyán szívesen fogadta a fogékony lelkű tanítványt és idővel bevezette őt a lelki élet összes titkaiba; mikor pedig közeledni érezte végóráját, meghagyta neki, hogy ne vesztegessen több időt a pusztában, hanem menjen a legközelebbi kolostorba. György megfogadta mestere tanácsát és csakugyan szerzetessé lett. A kolostorban legörömbestebb a szentírás olvasásával foglalatzkodott. Olvasás közben azonban nem maradt meg a pusztá betűnél, hanem iparkodott annak szellemébe is behatolni. A szentírás szereplőiben elsősorban nem pátriárkákat és prófétákat, hanem követésre méltó mintákat

látott. Így pl. József történetéből megtanulta a kísértések férfias leküzdését, Dávidéból a szelídséget, Salamonéból az igazságosságot, Jóbéból a tűrő alázatosságot stb. Minél jobban belemerült a szentírás tanulmányozásába és minél többet elmélkedett az olvasottak fölött, annál magasabb fokra hágott a tökéletesség királyi útján; s jámborságának és szent életének hírével hamarosan betöltötte a környéket.

Ekkortájt történt, hogy György szülővárosának, a pafllagoniai Amasztrisnak püspöke meghalt. Az amasztrisiak egyetelműen azon a véleményen voltak, hogy a megüresedett főpapi székre György a legalkalmasabb. Rövid tanácskozás után felkerekedtek, elmentek a kolostorba és először szép szóval kérték, unszolták szentéletű földijüket, hogy jöjjen püspöküknek, majd amikor látták, hogy így nem érnek célra, egyszerűen megfogták és erőnek erejével magukkal vitték. György egy ideig tiltakozott az erőszak ellen, de azután belenyugodott Isten rendelkezésébe és püspökké szenteltette magát. Püspöki tisztében nagy körültekintéssel járt el és egyformán szívén viselte híveinek lelki és anyagi érdekeit; egyfelől fáradhatatlanul hirdette az evangéliumot, másfelől a császári tisztviselőkkel szemben erélyesen képviselte híveinek ügyes-bajos dolgait. Sőt alkalomadtán nagyobb feladatokra is vállalkozott. Mikor pl. ellenséges támadás fenyegette Amasztrist, a megfélemlített lakosságot utolsó szálíg a város falai mögé gyűjtötte; ő maga azonban kívül maradt és buzgó imádságával addig ostromolta az eget, míg csak a bátorságát vesztett ellenséges sereg el nem vonult. Máskor meg arra a hírre, hogy néhány kereskedő hívét hamis vád alapján elfogták és halálra ítélték, gyorsan Trapezuntban termett és bátor fellépésével megmentette a szerencsétlen kereskedők életét.

A jámbor püspök életszentségének és ügyes forgolódásának híre idővel a fővárosba, Konstantinápolyba is eljutott. Iréné császárné, aki kiskorú fia, VI. Konstantin nevében a kormányügyeket vitte, megkérte tehát őt, hogy jöjjön az udvarba és mint császári tanácsos támogassa őt az ügyek intézésében. A szerzetesi engedelmességhez szokott püspök meghajolt a felsőbb akarat előtt és Konstantinápolyba költözött. Mivel azonban egyszerű és romlatlan természetével nem tudta megszokni az udvari élet intrikáit és erkölcsi romlottságát, rövid idő múlva ismét visszatért elhagyott híveihez és azok közt is fejezte be életét.

Ugyanerre a napra esik

Maviméni Szent Péter vértanu † 743 Damaskusban. Mikor betegségében meglátogatta néhány arab, azt mondta nekik: «Aki a katolikus hitet nem vallja, elkárhozik, mint Mohamed, a ti ál-prófétátok». Ezért megölték.

* **Szent Eleonóra** özvegy † 1292. Provence-i hercegnő volt és III. Henrik angol király felesége lett. Az udvari élet nem térítette el az imádságos lelkülettől és csak bővebb alkalom volt neki jót tenni. Férje halála (1272) után kolostorba vonult, s itt szent önmegtartóztatásban fejezte be életét.

* **Boldog Pipin** hitvalló † 640. Egymásután három királynak volt kormányzója és tanácsadója Németalföldön, s nevezetesen a kicsapongó és kapzsi Dagobert mellől sem tágitott s végre is jobb útra térítette. Mint tanácsadó azonban maga is észbevette, amit később Kempis Tamás mondott: «Jobb tanácsot kérni, mint adni» és minden jelentős ügyét megbeszélte Szent Arnulf metzi püspökkel, majd ennek halála után a szentéletű és tudós Kunibert kölni érseket választotta lelkivezetőnek. Két lánya, Gertrud és Beggha, a szentek tiszteletében részesül.

Február 22.

Kortónai Szent Margit bűnbánó † 1297.

Kortónai Szent Margit élete megrendítő példája a keresztény bűnbánat csodálatos lélekformáló erejének. Évek hosszú során át vergődött a bűnök fertőjében; de mihelyt rádöbrent helyzetének igazi mivoltára, azonnal gyökeresen szakított ledér életével és a bűnök gyermekéből úgyszólván egyik napról a másikra a kegyelem és bűnbánat hőségé alakult át. Ezt a mélységes, még a szentek történetében is pártját ritkító átalakulást elsősorban bűnbánatának őszinteségével és könyörtelen keménységével érdemelte ki. Mária Magdolna után ő lett a kereszténység legnagyobb bűnbánója.

1247-ben a középolaszországi Chiusi tartomány Laviano nevű helységében született. Jámbor szülei kora gyermekségétől fogva istenes szellemben nevelték és nagyon vigyáztak rá, hogy környezetükben semmi illetlen dolgot ne lásson vagy halljon. Különösen szerető édesanyja igyekezett őt megóvni minden kísértéstől. Csak az volt a baj, hogy a természet egészen rendkívüli szépséggel és megvesztegető bájjal ajándékozta meg az élénk szellemű leánykát. Margit hamar észrevette ritka természeti adományait és páváskodni kez-

dett velük. Ha ünnepi ruhát öltött magára, órákig el tudott gyönyörködni természetnek arányosságában, szemeinek tüzes ragyogásában és orcáinak feslő rózsáiban. Anyja váltig mondotta neki: «Lányom, ne gyönyörködjél tested szépségében, melyet betegség vagy véletlen szerencsétlenség még virágzó fiatalságodban elrújíthat, hanem arra legyen gondod, hogy szíved és lelked szépségét megóvd a világ csábításaitól és a hiúság szeplőitől». A jó szó egy ideig meg is tette hatását.

Mikor azonban a jó édesanya elhalt s helyét mostoha foglalta el, gyökeresen megváltozott a helyzet. A gyorsan fejlődő és napról-napra szépülő leány épen a legveszedelmesebb korban egészen magára maradt. Apja továbbra is szeretettel bánt ugyan vele, de nagy elfoglaltsága miatt nem tudta kellőképen ellenőrizni. Így nem csoda, hogy a nehezen leküzdött bűnös gondolatok újból felütötték fejüket. Napról-napra idegenebbnek érezte magát az otthoni viszonyok közt; kiváncskozott a nagyvilágba, hogy szépségével hódítson. Sietett tehát az első kínálkozó alkalmat megragadni: tizenöt éves korában egy montepulcianói fiatal nemes szolgálatába szegődött. Ezzel azonban olyan lejtőre jutott, melyen többé nem volt megállás. Mert az úr és a szolgáló viszonya már az első hetekben bűnös szerelmi viszonyvá változott, mely kilenc teljes esztendeig tartott. Margit egészen beletemetkezett a bűnös önfeledtség bódító mámorába. Ha jobbik énje néha-néha fel is jaidult és az erények útjára való visszatérést sürgette, nem volt elegendő ereje a bűnös kötelék megszakítására. Magasabb hatalomnak kellett itt közbelépnie.

A nemesember egyszer néhány napra eltávozott. A megbeszélte időre azonban csak hű kutyája jött meg. Margit mindjárt rosszat sejtett; mikor pedig a kutya szűkölve, vonítva egyenesen hozzája futott és ruhájánál fogva valósággal magával vonszolta őt, sejtelve aggodalomná fokozódott. Lelkendezve futott a hű állat után, mely a közeli erdőben egy gallyakkal és mohával betakart gödörhöz vezette őt. Margit mohón nyúlt a gallyak után, s mikor félrehajtotta őket, óriási megdöbbenésére meggyilkolt kedvesének eltorzult és férgektől nyüzsgő tetemét látta maga előtt. A borzalmas látványtól szinte elakadt a szívverése. Csak értelmetlenül és gondolat nélkül bámult maga elé. Időbe tellett, míg annyira magához tért, hogy eszmélni kezdett. Gondolatai a rothadó testről önkénytelenül a kárhozott lélekre terelődtek. «Ó szerencsétlen — kiáltott fel —, hol van most a te lelked?» Azután a

legtermészetesebb gondolattársítással a saját lelke állapotán kezdett töprengeni. Csak most döbbsent rá teljes tudatossággal, hogy mindezideig ő is a kárhozat kényelmes országútját járta; csak most látta egész nagyságában bűneinek utálatosságát. És minél mélyebben tekintett magába, minél világosabban látta eddigi életének kárhozatos voltát, annál nagyobb elszántsággal ismételte: «Soha többé, soha többé». Ott, szerencsétlen bűntársa teteménél nagy és szent fogadást tett, hogy ezentúl a bűnnek még árnyékát is kerüli.

A gyors elhatározást hamaros kivitel követte. Egy percig sem akart tovább időzni abban a házban, melynek minden zuga bűnére emlékeztette őt. Először tehát a templomba ment és térdre hullva, sűrű könnyek között bocsánatot kért a néptől, melyet olyan sokáig botránkoztatott; azután kis fiával karján a lavianói szülői házba ment, melyet kilenc évvel előbb olyan vétket könnyelműséggel elhagyott. A jószívű apa kézs is lett volna neki megbocsátani és őt ismét magához fogadni, de a mostoha féltette háza nevét és a leghatározottabban ellene nyilatkozott. Ez a szívtelenség újból felzaklatta a szegény bűnbánó nehezen helyreállott lelki nyugalmit. A résen álló ellenség ott volt a sarkában és így kezdett neki példálózni: «Látod, szakítani akartál eddigi életeddél, és íme kiutasítanak szülői házadból. Mit törődöl te a világgal? Hiszen még fiatal és szép vagy; annyi udvarlót találsz, amennyit csak akarsz. Miért nem élsz tehát az alkalommal s miért nem igyekszel leszakítani minden órának virágát?»

De Margit állhatatos maradt. Miután atyja kertjének egyik rejtett lugasában átsírta és átímádkozta az éjtszakát, kora reggel a Lavianótól négy órányira fekvő Kortónába sietett, hogy ott rendezze be új életét. Odaérve első dolga volt, hogy egy szentéletű ferences atyánál általános életgyónást végzett; azután elhelyezkedés után nézett. A ferences atyák ajánlára két istenfélő özvegy vette őt magához szállásra. Margit ettől kezdve a legszigorúbb vezeklő életet folytatta, mely teljesen megfelelt bűnbánata mélységének és őszinteségének. Finomszövetű ruháit és ékszereit, melyekkel eddig annyit páváskodott, utolsó darabig a szegényeknek adta s helyettük durvaszövetű bűnbánó ruhát öltött magára. Arcának szépségét, mellyel annakidején oly fennen hivalkodott, szándékosan elhanyagolta. Éjtszaka legtöbbször venyigén vagy puszta földön hált s vánkosul egy fadarabot vagy követ használt; alvását a lehető legrövidebbre korlátozta s éjtszakáinak nagy

részét imádsággal vagy könnyhullatással töltötte. Étkezés dolgában is a legszigorúbb rendet szabta maga elé: kenyérnél és száraz gyümölcsnél egyebet alig evett és azt is csak vecsernye után. Emellett valósággal szomjazta a megalázkodást. A multjára vonatkozó célzásokat és rosszmájú emberek gyanúsítgatását készséggel fogadta és egyetlen zokszó nélkül tűrte. Sőt teljes megalázkodása megmutatására egy vasárnapon rongyos ruhába öltözve és durva kötéllel a nyakán jelent meg szülőfaluja templomában és úgy kérte polgártársainak bocsánatát az általa okozott botrányért.

De mindezt nem tartotta elegendőnek bűnei kiengesztelésére. Legszívesebben valami szigorú rendbe lépett volna vagy a pusztába vonult volna, hogy ott minden háborítás nélkül sirathassa eddigi életét. Szentéletű gyóntatója azonban kis fiára való hivatkozással, akiről neki kellett gondoskodnia, ellenezte szándékát és hosszas kérésekre csak azt engedte meg neki, hogy Szent Ferenc harmadik rendjének tagjai közé lépjen. A belépés háromévi szigorú próba után 1277-ben történt meg. Margit nagy áhítattal készült ez alkalomra. Mint megtérése kezdetén, ismét általános gyónást végzett, melyre nyolc álló napig készült s áldozáskor kötéllel a nyakában járult az Úr szent asztalához. Áldozás közben elragadtatásba esett, melyből magához térve így sóhajtott fel: «Ó végnélküli édesség; ó gyönyörűséggel teljes szavak, melyekkel engem lányának kegyeskedett nevezni az édes Üdvözítő».

A rendbelépés új korszakot nyitott a szent bűnbánó életében. Külső tekintetben ugyan semmi sem változott, sőt a vezeklés keménysége egyben és másban talán még fokozódott. A szigorú vezeklés úgy elgyötörte testét, hogy mégnyáron is folyton fázott. De lelke szent lázban égett; a bánat könnyei lassankint elapadtak, s helyettük az öröm könnyei buzogtak fel. A megtisztult lélek egészen sajátos, misztikus viszonyba lépett Urával és Istenével, és már itt a földön megízlelte a túlvilági boldogság kibeszélhetetlen édességét. Az Üdvözítő újra meg újra megjelenésére és kijelentésére méltatta őt. Életének utolsó szakasza jóformán nem is állott egyébből, mint a csodálatos látomások és elragadtatások végét-hosszát nem érő sorából. Ezekből a misztikus élményekből azonban csak annyit ismerünk, amennyit a szent gyóntatója, Giunta atya feljegyzett számunkra.

De bármennyire az égben élt Margit életének utolsó

szakaszában, szenvedő földi testvéreiről ekkor sem feledkezett meg. A szegényeknek mindvégig irgalmasszívú gyámoltója maradt. Mivel földi javakban maga sem bővelkedett, sokszor úgy koldulta össze a kiosztandó alamizsnát. Ha már nem volt mit adnia, konyhaedényeit, asztalát, övét, fejkendőjét, sőt köntösének ujját ajándékozta oda. Egyszer meg a háza tetéről szedett le néhány deszkadarabot, hogy legyen mit adnia egy didergő koldusnak.

Ilyen életmód mellett az egykori nagy bűnös gyorsan megérett a mennyország számára. Még csak ötvenedik életévében járt, mikor az Úr meghívta őt országának örömébe. Élete végén érzékszervei fokozatosan felmondották a szolgálatot és az utolsó tizenhét napon a szent ostyán kívül semmi nemű ételt vagy italt nem vett magához. 1297 febr. 22-én hajnalban boldog mosollyal az ajkán szenderült át a túlvilágra. Tetemeit a kortónai Szent Balázs-templomban temették el, ahol még most is épen és sértetlenül láthatók. Szűkebb hazájában mindjárt halála után szentként kezdték tisztelni, de ünnepélyes szenttéavatása csak XIII. Benedek pápa alatt, 1728-ban következett el.

Ugyanerre a napra esik

Szent Péter antiochiai székének ünnepe (lásd jún. 29).

Szent Arisztion hitvalló 100 táján, az Úr 72 tanítványának egyike.

Szent Papiás püspök hitvalló † 150 táján. Szent János evangélista tanítványa és Szent Polikárp (lásd jan. 26) társa.

Február 23.

Damjáni Szent Péter egyházdoktor † 1072.

Damjáni Szent Péter sötét időkben természetfölötti fényvel világoskodott az Egyházban; egyike azoknak az igazán történeti nagyságú férfiaknak, kikkel az Úr Krisztus kézzelfoghatóan bizonyítja, hogy mindig vele van Egyházával, akkor is, mikor e világ fiai nem látják. Élete pedig beszédes tanulság az alacsony- és szegénysorú kereszténynek épúgy, mint a legnagyobbaknak.

Már gyermekkorra rendkívül szükséges, de az élet könyvében elég ritkán olvasható tanulságot nyújt. Ravennában született 1007-ben. A családban már sok volt a gyermek,

Damjáni Szent Péter.

köztük idősebbek és kapzsiak is, kik az új jövevényt kellett leni fogadták. Sőt az anyára is átragadt ez a hangulat. Majdnem veszni engedte a csecsemőt, és csak mikor egy jámbor szomszédasszony a lelkére beszélt, kezdte táplálni.

A szülők nemsokára elhaltak, és a fiúcska egy idősebb bátyjához került. Itt bőven volt módja tulajdon bőrén meg tapasztalni azt a szívtelességet, mely olyan gyalázatos mótelye sok önző családnak. Bátyja és annak felesége alig adtak neki enni, azt is a leghitványát; mezítláb és rongyokban engedték járni, a legkeservesebb munkát végeztették vele, emellett folyton ütötték-verték. Ilyen bánásmód mellett nehéz egy gyermeknek el nem savanyodni és durvulni. S az a csodálatos, hogy Péternél ez nem történt. Föl van jegyezve életének erről a legszomorúbb koráról, hogy az ágrólszakadt fiú egyszer nagyobb pénzdarabot talált. Lett volna ezer helye ennek a váratlan «kincs»-nek; és ő neki mégis első dolga volt egy paphoz menni vele: mondjon szentmisét halott édesatyjáért és anyjáért.

Tízéves lehetett, mikor pap bátyja, Damján ravennai esperes lett. Ez legott magához vette az elgyötört fiút, atyai szeretettel gondoskodott róla és kitaníttatta. Iránta való hálából viselte aztán Péter a Damjáni melléknevet.

Tanulmányai elvégzése után maga is tanítani kezdett s elég hamar hírré és tisztességes jövedelemre tett szert. Jobb módja azonban nem feledtette vele régebbi rossz sorát. Az Úr Krisztus szerelméért mindennap egy vakot látott vendégül és egyébként is igen jó volt a szegényekhez. Magával szemben ellenben igen szigorú volt: sokat böjtölt, ruhája alatt vezeklőövet (cilíciumot) hordott; tisztátlan kísértések idején hideg vízbe merült és ki nem jött, míg lázongó vére le nem csillapodott.

28—29 éves korában fonte-avellanai remeték jártak nála. Nagy benyomást tettek reá ezek az istenes, fegyelmezett emberek. Adott is nekik búcsúzaskor emlékül egy szép ezüst serleget. Ők azonban elhárították: nem tudnának mit csinálni vele. Péterben megérlelődött a szándék, hogy közejük áll. Előbb kipróbálta, bírja-e a cella-életet: negyven napig ki nem mozdult szobájából; azután pedig ment a Mogyorós forrás — ezt jelenti Fonte Avellana — remetéihez és fölvetelt kért.

Itt nagyon szigorú élet folyt: a remeték kettesével barlangokban laktak, hetenként négy napon keresztül kenyéren

és vizen böjtöltek, bort soha nem ittak, sokat virrasztottak és imádkoztak. Péter mindezt lelkiismeretesen vállalta, sőt többet tett. Közben nem szűnt meg folytatni szent tanulmányait és a remetéknek magyarázni a szentírást. Csakhamar elterjedt a híre, és más remeteségekbe is kellett mennie tanítani. Majd tiltakozása ellenére előjárónak választották Fonte Avellanában. Itt is, a tőle alapított öt másik remeteségben is fáradhatatlanul terjesztette az igazi szerzetes szellemet, a szeretet, alázat és világmegvetés szellemét. Megírta szent szerzeteseknek, Odilónak (lásd jan. 1), Romualdnak (lásd febr. 7) életét, hogy szerzetesei példákat lássanak. Azonban élő példa volt ő maga, és sok jeles tanítványt nevelt, köztük Szent Rudolf gubbioi püspököt és Lodi Szent Jánost, aki megírta életét.

Nemsokára kiterjesztette figyelmét az özszegyház állapotára is. Itt ugyanis nagy bajok voltak. A 9. és 10. század zavarai közt a pápai szék a császár s időnként a politikai pártok hatalma alá került; a püspöki méltóságokat a fejedelmek önkényesen töltötték be (investitúra, azaz beöltöztetés-beiktatás), sokszor méltatlanoknak adták, sőt pénzért árulták (simónia). Az alsó papságnál pedig elterjedt a nősülés (nikolaitizmus) és ezzel együtt a lekipásztori teendők elhanyagolása. Péter az Úr Krisztus jegyeseért égő buzgósággal fájlalta ezeket a bajokat. Leveletet írt a császároknak és pápáknak, kérte és kérlelte őket az orvoslásra, és hogy különösen a pápákat energikus intézkedésre bírja, kíméletlenül föltárt minden bajt és visszaélést (Liber Gomorrhianus c. könyvében). Erre őt nem bírálgatási viselkedés avagy izgága kesernyesség vitte, hanem csakis az Egyház szeretete és alázatos segíteniakarás. Életszentsége erre neki jogcímet adott, ama korhoz mért óriási tudományossága pedig szavának megadta a kellő súlyt.

A pápák meg is becsülték és ismételten kikérték tanácsát és adtak neki kényes megbízásokat. Szerették volna egészen a szentszék szolgálatára lefoglalni és megtenni bíborosnak. Ő folyton tiltakozott és könyörgött. Végre azonban X. István pápa ráparancsolt, hogy elfogadja az osztiai püspökséget, mellyel az első bíborosi méltóság is jár, és mikor Péter még mindig ellenkezett, kiközösítéssel fenyegette. Nehéz szívvel hagyta ott a fonteavellanai remete magányát, de egész lélekkel vállalta új kötelességét. Ahol ünnepeken sok ember gyűlt egybe, ott termett és prédikált, akkor is, ha előző éjtszaka —

mint gyakran — láz gyötörte. Szavában benne volt egy szent élet és imádságos, tanult lélek ellenállhatatlan ereje. A nép nem únta hallgatni és nem hiába hallgatta. Mikor a pápa Milánóba küldte a simóniás és nikolaita visszaélések megszüntetésére, a föllázított nép és papság majdnem életét vette. Neki azonban sikerült a tolongás dacára a templom szószékére följutnia. A nép kezdte hallgatni és a beszéd után kész volt együttműködni vele a bajok megszüntetésében. Háza a szegények vendégfogadója volt, szíve és elméje minden hívének menedéke. Ő magával szemben pedig semmit sem engedett remetei szigorúságából és szenvedelmes vágyakozással kívánczolt vissza a Mogyorós forrás magányába. A pápák azonban erről hallani sem akartak. Akkor már ők is nagy eréllyel harcoltak az egyházi bajok ellen. 1059-ben a római zsinat határozatot hozott, hogy nem szabad olyan papnak még miséjét sem hallgatni, akinek bűnös viszonya van. Péter buzgóságára, tekintélyére, bölcseségére nagy szükség volt az ilyen határozatok keresztülvitelére.

Péter pápai követségben járt nemcsak Milánóban, hanem Firenzében, Ravennában, Franciaországban is. Legnagyobb érdeme azonban, hogy mikor a császárok és pártok hatalmaskodása két ízben is ellenpápát állított, ő a törvényes pápa érdekében nem átalott sürgető, lelkiismeretbe markoló leveleket írni a császároknak, személyesen elutazott világi és egyházi nagyokhoz, lelkére beszélt bíborosoknak és ellenpápáknak; s így meg tudta szüntetni mindkét alkalommal a szakadást, ezt a legnagyobb és legveszedelmesebb baját az Egyháznak.

Most végre elérte leghőbb vágyát: a pápa fölmentette méltóságától és megengedte, hogy visszatérjen remeteségébe. Nem sokáig örülhetett boldogságának. 67 éves volt már, mikor 1070-ben a frankfurti birodalmi gyűlésre küldték követként. IV. Henrik császár ugyanis el akarta hagyni törvényes feleségét, Bertát. Ezt a világraszóló botrányt sikerült megakadályoznia. Remeteségébe már most abban a reményben tért vissza, hogy ott teljes magányban készülhet a halálra.

Azonban Isten megint mást akart. Követként el kellett mennie, hogy szülővárosát, a lázongó és kiközösített Ravennát visszanyerje a szentszék iránti engedelmességnek. Megbízásának eleget is tett: a ravennaiak megvezekeltek, és Péter föloldhatta őket a kiközösítés alól. Most már igyekezett vissza magányába. Azonban az úton, Faenzában egy ko-

lostorban lázba esett, és ez véget vetett földi életének 1072-ben.

Korának legtudósabb embere és az Egyház minden korának egyik legnagyobb embere volt, s egyetlen nagyra-vágyása volt a fonte-avellanai magány, hol a világhírű tudós, a bíborostestület feje, pápák és császárok irányítója öreg testben is fiatal lélekkel végezte ifjúkorának áhítat- és önmegtagadási gyakorlatait, és pihenéskép a szerzetszabály előírása szerint — fakanalakat faragott! Boldog Egyház, mely ilyen embereket nevel és vallhat magáénak!

Ugyanerre a napra esik

Boldog János hitvalló † 1240 körül. Mikor Szent Ferenc fiai II. Endre uralkodása idején megjelentek Magyarországon és külön provinciává szervezkedtek, első tartományi főnökükké a szentéletű János testvért választották, aki a hazai források feljegyzése szerint a francia királyi családból származott, sőt édesöccse volt az akkori francia királynak. Életéből azonban jóformán csak azt a néhány csodát ismerjük, melyeket a hálás kortársak emlékezete őrzött meg számunkra. Így tudjuk róla, hogy három halottat — két ferences testvért és egy világit — feltámasztott, s ezek közül a világi, egy szücsmester, közel félszázaddal túlélte első halálát. Továbbá egy kilenc nap óta eszméletlen asszonyt is életre keltett. Halála napját előre megmondotta és meghagyta társainak, hogy tetemét ne halálozása színhelyén, hanem a szerémségi Francavillában = Nagyolasziban temessék el. Mikor a mondott napon meghalt, meg is tettek minden előkészületet holttestének elszállítására. Mivel azonban Nagyolaszi több mint nyolc lombardiai mérföldre esett tartózkodási helyüktől, előbb enni akartak valamit. Szegényes ebédjük befejezésével mindjárt befogni akartak. Mily nagy volt azonban álmélkodásuk, mikor kiérve sem a szekeret, sem a holttestet nem találták. Csak a Száva mentén húzódó szekérnyomból eszméltek rá, hogy mialatt ők ettek, a szekér minden emberi és állati erő nélkül megindult rendeltetési helye felé. Azonnal utána eredtek tehát, de futva is alig tudták utólélni a nagyolaszi templom ajtajában. Mikor odaértek, nagy tisztelettel megadták a szentnek a végső tisztességet. Sírjánál azontúl is számos csoda történt. Egy 1316 körül készült ferences feljegyzésben ezt olvassuk róla: «Szent János sok más csodát művelt és szüntelenül művel most is; a vakoknak, bénáknak és az ördögtől megszállottaknak szinte nap-nap után gyógyulást szerez érdemeivel». Érthető tehát, hogy a ferences írók a szerzet szentjei közé sorozzák őt, bár az egyház hivatalosan nem avatta szentté.

Arató Szent János hitvalló † 1127. Családja Dél-Olaszországban volt honos. De anyja, mikor még szíve alatt hordta őt, a

szicíliai arabok fogságába került. Így Szent János Szicíliában, Palermóban látott napvilágot és ott is nőtt fel. Anyja titokban keresztény nevelésben részesítette őt s mikor fölserdült, felfedte előtte származása titkát. Megmagyarázta neki, hogy annakidején boldogult férjével hová rejtette el a családi kincseket, emlékül átadott neki egy kis keresztet s azután nagy sírás közt örökre elbúcsúzott tőle. János ekkor tengerre szállott és szerencsésen kikerülve az arab partőrök figyelmét, Dél-Olaszországba vitorlázott. Hazaérve első dolga volt, hogy megkeresztelkedjék. Azután kincseit a szegényeknek osztotta el és maga bazilita szerzetes lett. Későbbi életéből csak egy epizódot örökítettek meg életírói. Történt ugyanis egyszer, hogy étellel és itallal megrakodva aratómunkások mellett haladt el. Néhány fiatalabb aratólegény nem tudta megállani, hogy bele ne kőssön a súlyos teherrel megrakott alázatos szerzetesbe. János azonban ahelyett, hogy neheztelt volna, odament az ingerkedő legényekhez és a magával vitt sok ételt-italt mind nekik adta. A gúnyolódók egészen magukon kívül voltak az ámulattól. De még jobban csodálkoztak, mikor az evés közben támadt förgeteg után újból visszatértek a vetéshez s ott az egész gabonát csodálatosan learatva és kévébe kötve találták. Mire azonban felocsudtak és a csodatévő szent keresésére indultak, ennek már híre-hamva se volt. Ettől az időtől kezdve csak Arató János (Johannes Theristes) néven emlegetik szentünket.

Február 24.

Szent Mátyás apostol † 60 táján.

Szent Mátyás azok közé az apostolok közé tartozik, akikről csak annyit tudunk, amennyit a szentírás megőrzött számunkra. Születéséről, családi viszonyairól, ifjúságáról és polgári foglalkozásáról semmi adatunk nincsen. Nem tudjuk azt sem, mikor és milyen körülmények közt jutott kapcsolatba az üdvszerzés nagy tényeivel. A későbbiekből visszakövetkeztetve azonban valószínűnek kell tartanunk, hogy eleitől kezdve az Úr követői közé tartozott s így szem- és fültanuja volt az evangéliumban megörökített események legtöbbszörének. Csak így érthetjük, hogy mikor Krisztus Urunk csodálatos mennybemenetele után az áruló Júdás helyének betöltésére került a sor, elsősorban az ő személye felé fordult a figyelem.

Az Apostolok Cselekedeteinek könyve részletesen és szemléletesen elbeszéli meghívásának történetét (1, 15—26). «Ama napokban felállta Péter a testvérek között (mintegy

százhusz emberből álló sokaság volt együtt) és szóla: Férfiak, testvérek! Be kell teljesednie az Irásnak, melyet a Szentlélek megjövendölt Dávid szája által Júdásról, azoknak vezetőjéről, akik elfogták Jézust. Ő közénk tartozott és részes volt ebben a szolgálatban. Telket szerze azonban a gonoszság béréen, azután felakasztá magát... Ennélfogva szükséges, hogy azon férfiak közül, kik együtt voltak velünk minden időben, mikor az Úr Jézus közöttünk járt-kelt, kezdve János keresztségétől addig a napig, melyen felvétellettőlünk, azok közül valaki az ő feltámadásának tanúságtevője legyen velünk együtt. Kijelölének tehát kettőt: Józsefet, kit Barzabásnak és melléknevén Jusztusnak hívtak, azután Mátyást. Majd imádkozának, mondván: Urunk, aki mindenkinek a szívét ismered, mutasd meg a kettő közül az egyiket, akit kiválasztottál, hogy átvegye ezen szolgálatnak és apostoli hivatásnak a helyét, melyet Júdás hűtlenül elhagyott, hogy eltávozzék a maga helyére. Azután sorsot vetének rájuk, s a sors Mátyásra esék, ki a tizenegy apostolhoz soroztaték.»

Ilyen csodálatos módon került Szent Mátyás az apostolok fényes gyülekezetébe. Pünkösöd napján már a többi apostollal együtt vette a Szentlélek kegyelmét, mely félénk és tanulatlan emberekből szinte pillanatok alatt vértanu bátorságú és ellenállhatatlan ékesszólású igehirdetőkké változtatta őket. Mátyás a Szentlélek vétele után egy darabig még Júdeában hirdette az evangéliumot; utána a hagyomány szerint Etiópiába, a régi magyarok Szerecsenszágába ment és ott egy püspökséget is alapított. Mások szerint a Fekete tengertől keletre eső Kolchisz tartományban működött.

Haláláról szintén nem tudunk semmi biztosat. Egyik változat szerint Kolchisz Szebasztopol nevű városában keresztre feszítették, másik szerint ellenben Jeruzsálemben istenkáromlás címén megkövezték és szekercével lefejezték. Erekyeit Szent Ilona császárné, Nagy Konstantin császár édesanyja részben Rómába, részben Trierbe küldötte. A Rómába küldött darabok később a S. Maria Maggiore-templomban nyertek végleges elhelyezést, a trierieket pedig Szent Agrícus püspök elődei-nek, Szent Eukériusnak, Valériusnak és Maternusnak ereklyéi mellé helyezte. Trier városa ettől az időtől kezdve mindmáig védőszentjét tiszteli az apostolban, aki életével, főként apostollá választásával oly csodálatosan igazolta, amit neve mond; Mátyás ugyanis héberül annyi, mint Isten ajándéka. Mátyásnak nagy ajándékot adott Isten, az apostolságot, de

ő elmondhatta Szent Pállal, hogy Isten ajándéka benne nem volt hiábavaló.

Ugyanerre a napra esik

Szent Etelbert hitvalló † 616. Angol király Kent fejedelemségben. Felesége, Charibert frank király leánya, keresztény volt. Ezért nem fogadta ellenséges indulattal Anglia nagy apostolát, Szent Ágostont és társait, hanem mikor meghallgatta evangéliumi hirdetésüket, igazi angolos udvariassággal azt mondta: «Mind szép, amit ti itt beszéltek, de új és bizonytalan. De mivel azt tartjátok, hogy tanotok igaz és kiváló, nem akarlak hirdetésében megakadályozni. Térítsetek hitetekre azt, akit meg tudtok téríteni». Erre a térítők Thanet szigetéről, hol ez a jellegzetes találkozó történt, Kent területére léptek. Itt először a későbbi Canterbury mellett állapodtak meg s a királytól kapott kis templom mellett kolostort építettek. Azután a térítéshez fogtak és a kegyelem segítségével olyan eredményesen működtek, hogy 597 pünkösd napján maga Etelbert király is felvette a keresztiséget, s példáját rövidesen tízezer alattvalója követte. Ezzel a jég meg volt törve. Kentből a többi angolszász királyságba is áttért a kereszténység, és egy jó emberöltő leforgása alatt az angolszász nemzet zöme buzgó keresztény lett. Etelbert király megtérése óta példás keresztény életet élt és többek közt azzal is nagy hálaára kötelezte népét, hogy törvénykönyvet szerzett számára.

Február 25.

Szent Tarázius püspök hitvalló † 806.

A 8. század elején szörnyű megpróbáltatás zúdult a görög egyházra: a durva és önkényes III. Leó császár 726-ban bálványimádásnak bélyegezte és szigorú büntetés terhe alatt megtiltotta a szentképek, szobrok és ereklyék tiszteletét. Parancsára katonái ledöntötték és összetörték a császári palota előtt álló nagy ércfeszületet; azután berontottak a templomokba, kolostorokba és magánházakba, és valóságos hajtóvadászatot tartottak Krisztus, az Istenánya, a szentek és vértanuk képeire és ereklyéire. És amilyen barbár módon dühöngtek a képek ellen, épen olyan embertelenül üldözték tiszteelőiket; közülök sokat börtönbe hurcoltak, másokat vérpadra vittek. Több mint félszázadon át dühöngött ez a szörnyű rombolás, és csak akkor ért véget, mikor VI. Konstantin személyében egy tízéves gyermek került a trónra (780). A gyermekcsászár nevében anyja, Iréné

császárné vitte a kormányügyeket, akinek első dolga volt, hogy felfüggesztette III. Leónak és utódainak barbár rendeleteit. Egyidejűleg Pál konstantinápolyi pátriárka, aki gyöngeségével inkább szította, mint csendesítette a vihart, önként lemondott méltóságáról és kolostorba vonult, hogy ott vezekeljen bűneiért. A megüresedett pátriárkai székhelybe Iréné és fia, általános meglepetésre, egy világi embert ültettek.

Az új pátriárka, Tarázius, előkelő konstantinápolyi családból származott és szülei részéről mintaszerű nevelésben részesült. Különösen szerető édesanyja igyekezett őt óvni a világ csábításaitól és a rossz társaság mételyző hatásától. Tarázius csakugyan az udvari élet romlott légkörében is megállotta helyét és mint ifjú és férfi is megalkuvás nélkül követte azokat az erkölcsi elveket, melyeket gyermekfővel magáévá tett. A szerencse és siker egy pillanatra sem szédítette el őt; ellenkezőleg, minél magasabbra hágott rangban, annál alázatosabb lett.

Tarázius mint hithű katolikus szintén ellensége volt a képrombolásnak, és mikor a pátriárkai méltóságot felajánlották neki, csak azzal a feltétellel fogadta el, hogy az egyházszakadás megszüntetésére és az ellentétek kiküszöbölésére minél előbb egyetemes zsinatot hívnak össze. A sürgetett egyetemes zsinat nemsokára (787-ben) össze is ült Niceában és egyrészt ismét helyreállította a nyugati katolikus világgal a vallási egységet, másrészt tisztázta a szentképek tiszteletének célját és módját.

Tarázius a maga hatáskörében azonnal foganatosította a zsinati végzéseket és a szentképek tiszteletét az egész birodalom területén újból elrendelte. Azután az üldözés idején eláradt bajok orvoslásához látott. Különösen a simóniát, vagyis az egyházi hivataloknak pénzen való megvásárlását iparkodott kiirtani. Hasonló kérlelhetetlenséggel üldözte az egyháziak körében elterjedt fényűzést is. Mint jó pedagógus önmagán kezdte a javítást: a pátriárkai palotában megszüntetett minden hivalgást, s külső megjelenésében, étkezésében és vendégfogadásában egyaránt a legmeheszebbmenő egyszerűséget honosította meg. Ami pénzt ily módon megtakarított, azt utolsó fillérig a szegényekre áldozta. Legtöbbször személyesen kereste fel őket és sajátkezűleg osztotta szét köztük alamizsnáját. A kunyhók bűze époly kevéssé riasztotta vissza, mint a kórházak sokféle nyomorúságának képe. Ezen-

felül saját házában is tartott bizonyos számú szegényt, és ezeket, ha csak tehette, mindig maga szolgálta ki. Mikor környezete le akarta őt erről a szerinte lealázó szolgálatról beszélni, ő azt felelte: «Azon kell iparkodnom, hogy minél hívebben kövessem az én Üdvözítőm példáját, aki nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon másoknak».

Szent hivatalának gyakorlásában túltette magát minden emberi tekinteten; a hatalmasokat, ha rászolgáltak, époly keményen megfeddette, mint az alacsonysorsúakat. Így mikor a szenvedélyétől elvakított Konstantin császár egyik udvarhölgye kedvéért eltaszította magától törvényes hitvesét és házasságtörő viszonyát egyházilag is meg akarta áldatni, a pátriárka semmi fenyegetésre nem volt hajlandó ehhez hozzájárulni. Emiatt az elvakult császár minden lehetséges módon zaklatta őt; barátait és bizalmas embereit eltávolította köréből s helyükbe saját kémeit és besúgóit ültette, akik minden lépését szemmel kísérték és még azt sem engedték meg, hogy valaki négy szemközt beszéljen vele. Tarázius alázattal tűrte a méltatlan bánásmódot és szorongatásai közepett az imádságban keresett vigasztalást. És a gondviselő Isten előbb meghallgatta könyörgését, mint maga is remélte. Konstantin császárt alig néhány évvel ez esemény után (797) tulajdon anyja börtönbe vettette és megvakította s helyette maga ült a trónra. De ő sem örülhetett sokáig a bitorolt hatalomnak, mert Nikéforus kincstáros már öt évvel rá megbuktatta őt.

Tarázius megrendülve szemlélte a földi dicsőségnek e szeszélyes váltakozását és csak annál nagyobb odaadással igyekezett hivatását betölteni. Élete végén Isten súlyos betegséggel látogatta meg őt, melyet a sátán kísértései még inkább súlyosbítottak. Végső tusájában ugyanis megjelent előtte a Gonosz lélek és hogy kétségbeesésbe döntse őt, szemére vetette életének minden botlását. A szegény haldokló kétségbeesetten védekezett, és mint a halálos ágyánál jelen volt Ignác náicei püspök tanúsítja, először szóval, később pedig már csak fejének mozdulataival felelt a kísértő lélek kérdéseire. Végre az Úr megelégedte a nehéz próbát és maga elé szólította hűséges szolgálójának lelkét.

A szent testét a szent vértanukról elnevezett kolostorban temették el. Sírjánál mindjárt temetése után sok csoda történt. A legenda szerint a koporsójánál égetett lámpa olajától százak és százak nyerték vissza testi épségüket. Érthető

tehát, hogy még századok múlva is nagyszámmal keresték fel jámbor zarándokok.

Ugyanerre a napra esik

Szent Valburga szűz; lásd febr. 16.

Szent Cezárius hitvalló † 369. Testvérbátyja volt Naziánzi Szent Gergelynek és Szent Gorgóniának. Szülői, idősebb Szent Gergely és Szent Nonna, ezt a gyermeküket is nagy gonddal nevelték. Tanulmányait Alexandriában végezte és a császárok udvari orvosa lett Konstantinápolyban. Hitehagyó Julián alatt inkább fényes állását hagyta ott, mint hitét. Ugyanígy tiszta erkölcsét is megőrizte az udvari élet kísértései közepett és később Bitínia tartomány kincstárosának kényes állásában. Mikor ezt a tisztet vitte, Niceában lakott. 369-ben földrengés döntötte romokba a várost. Ő épen került ki a pusztulásból és elhatározta, hogy remetének megy. Ekkor hirtelen súlyos betegségbe esett, megkeresztelkedett (Keleten akkor még jámbor családokban is megvolt az a kevésbé dicséretes szokás, hogy nagyon későn vették föl a keresztséget) és szent halállal halt meg. Holttestét szülővárosában, Naziánzban temették el.

Február 26.

Szent Porfírius püspök hitvalló, † 420.

Szent Porfírius az 5. század egyik legbuzgóbb apostola volt, aki egészen Szent Pál szellemében fogta fel az apostoli tevékenységet, azaz nemcsak szavával, hanem egész életével hirdette az evangéliumot. Szent Pálhoz hasonlított abban a tekintetben is, hogy a nehézségek leküzdésében és az akadályok elhárításában nem ismert félelmet vagy meghátrálást.

Eredetére nézve görög volt. Thessalonikában született 352-ben jómódú keresztény szülőktől. Előkelő származásának megfelelően igen gondos nevelésben részesült és korán elsajátította mindazokat a tudományos ismereteket, melyeket a hanyatlásában is imponáló görög szellem nyújthatott neki. De Porfíriust sem a vagyon, sem a tudomány nem elégítette ki. Nyugtalanul vergődő lelke többre és magasabbra vágyott. Az egyiptomi remeték önmegtartóztatásáról hallott csodálatos híreket. Hatásuk alatt elhatározta, hogy ő is szakít a világgal és magányba vonul. Választása az alsóegyiptomi szkétiszi pusztaságra esett, melynek «már pusztá látása halálos szomorúság gyanánt nehezedett a lélekre». Az erős akaratú ifjú őt teljes esztendő teltől ezen a kietlen tájon és ez alatt az idő alatt tökéletesen elsajátította a remeteélet kemény művészetét.

Öt év múlva előjárói engedélyével Palesztinába ment, hogy a szenthelyek látogatásával felüdítse lelkét. Bolyongásai közben a Jordán völgyében állapotodott meg és itt egy barlangban újabb öt esztendőt töltött. De a barlang hideg és nedves levegője annyira legyengítette szervezetét, hogy alig maradt jártányi ereje.

Mivel a remeteéletet nem bírta tovább, Jeruzsálembé ment és ott inkább négykézláb mászva, mint járva mindennap sorra látogatta az Üdvözítő szenvedésének és megdicsőülésének helyeit. Életírója azt mondja róla: oly kevésbé törődött betegségével, mintha lelke nem is a tulajdon testében lakott volna, hanem valami idegen testben. Ekkor a Gondviselés, mintegy türelme jutalmául, egy hűséges lelket vezérelt hozzája a jámbor Márk remete személyében, aki mindjárt első látásra

tanítványául szegődött és élete fogytáig elválaszthatatlan társa maradt. Porfirius Thessalonikába küldötte Márkot azzal a meghagyással, hogy örökségét tegye pénzzé és árát hozza Jeruzsálembé. A hűséges tanítvány becsületesen megfelelt a parancsnak és három hónappal rá 4500 arannyal tért vissza mesteréhez. Mily nagy volt azonban csodálkozása, mikor mesterét, akit jómagával tehetetlen állapotban hagyott, makkegészségesen talált. Kérdezősködésére Porfirius következőleg mondotta el csodás gyógyulásának történetét: «Negyven nappal ezelőtt olyan fájdalmakat éreztem tagjaimban, hogy azt hittem, azonnal meghalok. Nagykeservesen felvonszoltam tehát magamat a Kálvária hegyére, hogy ott fejezzem be életemet, ahol Üdvözítőm meghalt érettem. Felérve ájulásba estem és elragadtatásomban úgy tetszett, mintha a megfeszített Krisztust láttam volna, oldalán a megtért latorral. Nagy szorongatásomban így kiáltottam hozzá: Uram, emlékezzél meg rólam országodban. Mire ő rögtön megparancsolta a

latornak, hogy siessen segítségemre. Az tehát felém nyújtotta karját, felemelt és közben ezt mondotta: Köszönd ezt meg Üdvözítőnknek, aki téged meggyógyított. Erre én az Üdvözítő felé fordultam, hogy őt hangos szóval magasztaljam. De íme ő leszállott keresztjéről s keresztjét az ölembe tette azzal a meghagyással, hogy azt hűségesen őrizzem. E pillanatban ismét magamhoz tértem és mivel teljesen egészségesnek éreztem magamat, Isten irgalmasságát magasztalva hazatértem».

A mester és tanítvány most egészen új életet kezdtek. Miután a Thessalonikából hozott tekintélyes összeget az utolsó fillérig szétosztották a szegények között, maguk a legteljesebb igénytelenségre rendezkedtek be. Márk könyvek másolásával, Porfirius pedig börcserzéssel és vargamesterséggel kereste meg mindennapi kenyerét. Idejük javarészét azonban imádsággal, elmélkedéssel és testük sanyargatásával töltötték. János jeruzsálemi püspök mikor értesült életmódjukról, maga elé idézte őket és Porfiriust áldozópappá szentelte (392). Sőt különös bizalma jeléül őt bízta meg a Szentkereszt őrizésével. Így ment teljesedésbe a gyógyulás alkalmával látott látomása.

Néhány évvel rá még nagyobb kitüntetés érte Porfiriust. Mikor ugyanis a gázai püspök meghalt, a példás életéről értesült gázai hívek őt kívánták főpásztoruknak. Az alázatos pap egy ideig húzódozott a magas méltóságtól. Mikor azonban János püspök is a gázaiak mellé állott, meg kellett hajolnia a magasabb akarat előtt. Miután atyai jóakarója kezéből felvette a püspöki rendet, hűséges tanítványa kíséretében Gázába indult (395).

Gáza a Szentföldhöz való közelsége ellenére abban az időben még túlnyomóan pogány város volt. A bálványimádás még széltében-hosszában dívott benne. Különösen Vénus és Marnás (Jupiter) kultusza volt nagymértékben elterjedve. A pogányok eleinte természetesen bizalmatlansággal fogadták a buzgóságáról messze földön híres püspököt és sokféleképen áskálódtak ellene. Egy csodálatos esemény azonban csakhamar feléje fordította a közhangulatot. Egy nagy szárazság alkalmával ugyanis Marnás papjai hiába próbáltak esőt nyerni istenüktől. Bár egy egész héten át szüntelenül megismélték áldozataikat, fáradozásuknak semmi fogatja nem lett. Ekkor Porfirius színtén böjtöt és imádságot rendelt és az ájtatosság befejezéséül könyörgő körmenetet vezetett Szent Timotheus vértanu sírjához. És íme, mire a menet

visszaért a városba, megnyíltak az ég csatornái és olyan bőséges eső hullott alá, hogy a pogányok a keresztényekkel együtt énekelték: «Krisztus az igazi Isten: egyedül ő a győző». E rendkívüli esemény hatása alatt rövidesen több mint százötven felnőtt pogány keresztelkedett meg.

Porfirius azonban más tekintetben is ki akarta aknázni a csoda hatását. Ezért Márkot megbízta, hogy menjen Konstantinápolyba és ott a város nagytekintélyű püspökének, Aranyszájú Szent Jánosnak a támogatásával eszközöljön ki császári rendeletet a pogány templomok bezárására. Arkádus császár készségesen megadta a kívánt engedélyt, de a parancs végrehajtásával megbízott tiszt a pogányoktól megvesztegetve Marnás templomát érintetlenül hagyta. Porfirius nagyon bántotta a féleredmény és csak alkalomra várt, hogy művét betetőzze. Az alkalom pedig hamarosan megjött. Egy Élia nevű előkelő asszony csodás meggyógyulása ismét tömeges megtérést eredményezett a pogányok táborában. Porfirius ekkor metropolitájának, János cezárei püspöknek társaságában személyesen indult Konstantinápolyba. Itt mindjárt megérkezése után sikerült megnyernie Eudoxia császárné jóindulatát; az ő támogatásával aztán könnyű volt célt érnie. A császárné tanácsára az újszülött trónörökös, a későbbi II. Theodózius keblébe rejtette folyamodványát. Arkádus természetesen készörömet teljesítette csecsemőfia kérését és nemcsak a Marnás-templom lerombolását engedte meg, hanem azonfelül nagy pénzüsszeget adott egy újabb keresztény templom és egy kórház építésére.

A gázai keresztények nagy örömmel értesültek püspökük fényes sikeréről s körmenetben vonultak ki fogadására. Ekkor történt, hogy egy keresztútnál álló Vénus-szobor magától összeomlott, mire ismét számos pogány megtért. Porfirius a Marnás-templom helyén nagyszerű keresztény templomot építtetett, melyet a császárné tiszteletére Eudoxianának nevezett el. Bejárata a Marnás-templom márványlapjával kövezette ki, hogy minden Krisztus-követő lábbal tapodja a bálványimádás emlékeit. Utána még tizenöt esztendőig működött s buzgóságával és csodatételeivel sikerült elérnie, hogy a pogány Gáza színteresztény várossá alakult át.

Ugyanerre a napra esik

Szent Nesztor vértanu † 251. Püspök volt Kis-Ázsia Magida nevű tengeri városában. Szent élete, irgalmassága és szelídség miatt még a pogányok is tisztelték, úgyhogy mikor Décius keresztény-

üldözése idején a bíró, majd a tartomány fővárosában, Pergében a helytartó elé került, udvariaskodással és ígéretekkel rá akarták venni a szent aggastyánt, hogy tegyen eleget a császár istentelen bálványimádató parancsának. Ő azonban állhatatosan azt felelte, hogy csak a mennyei császár parancsát ismeri; és mikor kezdték kínozni, keresztet vetett és folytatta hitvallását. Még a keresztfáról is azt mondta köréje gyűlt híveinek: «Nem fogjuk, úgy-e, sohasem megtagadni Istenünket, ki a kereszten érettünk szenvedett, hogy ő se tagadjon meg minket a mennyei Atya előtt. Együtt akarunk szenvedni vele, hogy együtt meg is dicsőíttessünk vele».

Szent Sándor püspök hitvalló † 325. Alexandriai pátriárka lett 311-ben, elítélte és kitiltotta Áriust (lásd máj. 2) és ama 318 tiszteletreméltó püspök között volt, kik a niceai zsinaton ünnepélyesen elítélték Árius eretnekségét. Hívei diadalmenetenben fogadták hazatérő püspöküket, ki néhány hónapra rá meghalt.

Február 27.

Szent Leander püspök hitvalló † 600.

A hispániai katolicizmust az 5. és 6. század folyamán a teljes megsemmisülés veszedelme fenyegette. Mióta ugyanis a nyugati gótok lettek a félsziget urai, az ariánusok kerültek túlsúlyba. A gót királyok minden tőlük telhető módon előmozdították ezt a fejlődést; sőt alkalomadtán véres üldözések indításától sem riadtak vissza. A legfanatikusabb üldöző a 6. század közepén uralkodó Leovigild király volt, aki még tulajdon fiát is feláldozta katolikus gyűlöletének. Hogy az egyház mégis diadalmasan bontakozott ki ezekből a viharokból, azt elsősorban annak kell tulajdonítanunk, hogy az isteni Gondviselés időről-időre kiváló apostoli férfiakat támasztott. A legkiválóbbak Szent Leander, Szent Fulgencius és Szent Izidor (lásd apr. 4) voltak.

Leander és testvérei előkelő görög, mások szerint gót eredetű családból származtak. Atyjuk, Szeveriánus a tarra-gonai tartomány kormányzója volt. Leander, a legidősebb fiú még Karthagenában született, de egyházi pályafutását már Szevillában kezdte. Tanulmányai végeztével szerzetes lett és csakhamar kitért jámborságával és tudományával. Később előjárói engedélyével iskolát nyitott, mely rövidesen olyan nagy hírre jutott, hogy a legelőkelőbb családok is szívesen küldötték falai közé gyermekeiket. Így többek közt maga Leovigild király is ide járatta fiait, Hermenegildet és Rekkarédet. Jámborságával és tanítói rátermettségével idővel

olyan nagy tekintélyt szerzett Leander, hogy mikor 579-ben megüresedett a szevillai érseki szék, a közvélemény egyhangúlag őt választotta érseknek.

Új méltósága egyelőre csak szenvedést hozott számára. Leovigild idősebb fia, Hermenegild herceg ugyanis feleségének, Ingundának, Szigebert frank király leányának hatása alatt a katolicizmussal kezdett rokonszenvezni, s ezzel halálos ellenségévé tette mostohaanyját, a fanatikus ariánus Gosz-vintát. A király úgy akarta élet venni a családi pörpatvarnak, hogy fiát egy időre Szevillába küldötte. De Hermenegild egykori szeretett mesterének és feleségének buzdítására most már nyíltan katolikusnak vallotta magát. Ariánus atyja nyílt hadüzenetnek vette vallásváltoztatását és fegyveres megtorlásra készült ellene. Hermenegildnek tehát akarva nem akarva szintén fegyverhez kellett nyúlnia. Mindenekelőtt a keletrómai birodalom segítségét akarta biztosítani. Ezért Leandert fényes kísérettel Tibérius császár udvarába küldötte. A követség sikerrel járt; a görögök megígérték a kívánt segítséget. Leander szempontjából még nagyobb eredményt jelentett, hogy a konstantinápolyi udvarban alkalma volt megismerkedni II. Pelagius pápa követével, a későbbi Nagy Szent Gergely pápával. A két nagy embert ettől kezdve a legmelegebb barátság szálai fűzték egymáshoz, melyek csak a halállal szakadtak meg.

Eközben Leovigild tüzzel-vassal azon dolgozott, hogy egész országát ariánussá tegye. A püspökök közül némelyeket kivégeztetett, másokat börtönbe vettetett, a távollevő Leandert pedig számkivetéssel sujtotta. Fiának évekig tartó ellenállása még jobban felingerelte haragját. Így történt, hogy amikor Hermenegild görög szövetségesei árulása következtében kénytelen volt megadni magát, Leovigild börtönbe vettette őt s kevéssel utóbb (585 márc. 24.), mivel vonakodott ariánus szertartás szerint venni magához az Úr testét, lefejeztette. De mindjárt a véres tett elkövetése után ráeszmélt bűnének rémes súlyosságára. Lelkiismeretének állandó furdalása időnap előtt felemésztette életerejét. Halálos ágyán elrendelte Leander visszahívását s Rekkaréd fiának a katolikus vallás felvételét ajánlotta.

Leander Rekkaréd hívására azonnal hazasietett és hatalmas támasza lett országa rekatolizálásában. Az ifjú király mindjárt trónralépése esztendejében, 586-ban zsinatra hívta össze a katolikus és ariánus püspököket és ünnepélyesen ki-

jelentette, hogy a gótok nemes nemzete visszatér az egyházba, melytől pásztorainak gonoszsága miatt olyan sokáig el volt szakítva. Nyolc ariánus püspök, a nemesség és az egész nép azonnal a nyilatkozat mellé állott, s így az egyesülés tényleg megtörtént. Három évvel később Toledóban újabb fényes zsinatot tartottak. A zsinaton Leander elnökölt és megnyitó beszédében elragadó ékeesszólással ünnepelte a katolikus egyház diadalát. Ezzel a gót nép zöme katolikussá lett és néhány évtized leforgása alatt olyan virágzó egyházi életet teremtett, mely ritkítja párját a történelemben.

Leander derekasan kivette részét ebből a nagyszerű egyházi újjászületésből. 590-ben székhelyén, Szevillában tartományi zsinatot tartott s ezen a papokat és szerzeteseket példás életre, a bűnbánókat töredelemre kötelezte s újból szabályozta az éneket és a szertartásokat. E határozatok végrehajtása érdekében, bár élete utolsó éveiben csaknem állandóan köszvény kínozta, rendkívül sokat fáradozott. Szenvedései közepett legfőbb vigasztalása munkájának eredményessége és barátjának, Nagy Szent Gergely pápának gyengéd figyelme volt. A nagy pápa ugyanis időnkint egy-egy bensőséges hangú levéllel örvendeztette meg. Egyik levelében így ír hozzája: «Tudod, mily nagyon vágyódom tégedet látni, mert te szintén nagyon szeretsz engem. Mivel azonban távoli országok választanak el bennünket és test szerint nem láthatlak téged, csak azt az egyet tehetem, amit irántad való szeretetem sugall — küldöm neked ezeket a könyveket».

Leander években és erényekben gazdagon, nyolcvanéves korában húnyt el. Szellemi öröksége kisebbik öccsére, Szent Izidorra szállott.

Ugyanerre a napra esik

Szent Baldomér hitvalló † 660. Mint lakatosinas kezdte pályáját Lyon közelében. Már akkor feltűnt mély jámborságával. Soha semmiféle munkába nem fogott anélkül, hogy előbb Isten áldását ne kérte volna rá. Napi munkáját rendszerint ezzel a fohással kezdte: «Az Úr nevében» és ezzel fejezte be: «Hála légyen Istennek mindenkoron». Jámbor szokásait akkor is megtartotta, mikor legénnyé, majd mesterré lett. Amellett mindenkire nyájas és szeretetreméltó volt. Különösen a szegényeknek igyekezett kezére járni. Megosztotta velük napi keresetét, ingyen dolgozott számukra, sőt akárhányszor inkább nem evett, csak hogy legyen mit adni nekik. És amilyen jól gazdálkodott filléréivel, épen olyan jól fel tudta használni idejét: szabad óráinak nagy részét a templomban vagy jámbor könyvek olvasásával töltötte. Egyszer a lyoni Szent Jusztus-

kolostor apátja, Vince véletlenül Ouval faluba jött, ahol Baldomér akkoriban dolgozott. Az apát gyakorlott szemének a templomban azonnal feltűnt az ifjú lakatosmester mélyéséges áhitatot sugárzó, átszellemlült kifejezése. Kolostorába hívta és Baldomér készségesen ment, miután csekély vagyonkáját és szerszáimat szétosztotta a szegények közt. Vince apátúr társaságában egyenesen Lyonnak irányozta lépteit. A kolostorban époly hamar megkedvelték, mint előbb a világban. És ő mindenkinek szeretettel fizetett; szeretetét még az ég madaraira is kiterjesztette. Naponkint gondosan megette őket s azután ilyen szavakkal bocsátotta őket szárnyra: «Ettetek, most pedig menjetek és áldjátok az Urat». Nagy jámborságáért a lyoni püspök pappá akarta őt szentelni. De az Úr másként határozott fölöle: a szerpapi rend felvétele után a boldogok halálával magához szólította őt. A lakatosok védőszentje.

* **Boldog Báthory László** hitvalló † 1484 k. A hívő magyar középkornak egyik jellegzetes megszemélyesítője. Valószínűleg a főnemes Báthory-családból származott. Fiatal korában, mint életírója megjegyzi, kényére élt a világ javaival; de azután a jó szellemtől ihletve belépett az akkor fénykorát élő pálos rendbe. Szerzetesi életének javarészt a rend anyaházában, a Buda melletti Szent Lőrinc-kolostorban élte le. Itt buzgóságával és jámborságával csakhamar mintaképe és mestere lett szerzetestársainak. Később azonban már nem érte be a kolostor falai közt elérhető tökéletességgel; ezért a rend általános főnökének, Vince atyának engedelmével a zárda fölött emelkedő barlangba vonult és ott egészen a régi remeték módjára rendezkedett be; imádság, önsanyargatás és munka közt osztotta meg idejét. Munkálkodásának legbecsesebb eredménye szentírásfordítása volt, melyet kortársa, Mátyás király olyan nagyra értékelt, hogy világhírű könyvtárában jelölt ki számára helyet. Sajnos, a kézirat a Korvina nagy részével elkallódott. Nem maradt reánk Báthory másik munkája, a valószínűleg latin eredeti után fordított Szentek élete sem. Később ismét visszatért a kolostorba. Ott is fejezte be életét Mátyás uralkodásának utolsó szakaszában, 1484 körül. A halál váratlanul, előzetes betegség nélkül tört rája. „A pálos rend történetírója szerint halála napján még misézett. Emlékét ma is őrzi a nagyhárshegyi Báthory-barlang.

Szent Julián vértanu † 251. Gazdag alexandriai polgár, kit Décius üldözésekor súlyos kőszvénye miatt gyaloghintóban vitt két szolgája az idéző bírák elé. Az egyik szolga egykettőre megtagadta Krisztusát; a hitvalló másik szolgát, Kronion Eunust és gazdáját teve hátra kötötték és végigkorbácsolták a városon, majd máglyahalálra vitték.

Szent Gábor hitvalló † 1862. Aniziben született, mint 11. gyermek. Igen vfg fiú volt, betegsége komolyabb elhatározásra bírta, belépett a passzionisták közé és 24 éves korában szentség hírében meghalt. XV. Benedek avatta szentté.

Február 28.

Szent Román apát hitvalló † 463.

Szent Román azok közé a nagyszívű és szentéletű férfiak közé tartozik, akik a bukása felé siető nyugatrómai birodalom területén egyengették a mélyebb és bensőségebb kereszténység útját.

Az 5. század kezdő éveiben született. Jómódú galliai családból származott és kora gyermekségétől kezdve keresztény nevelésben részesült. Tanulmányai bevégeztével a Lyon közelében fekvő aniai kolostor tagjai közé lépett és itt jámborságával csakhamar mintaképe lett szerzetestársainak. Szigorú önmehtagadása mellett különösen szelídségével és szeretetreméltóságával tűnt ki. Mivel azonban lelkének titkos vágya szüntelenül a remetességbe ösztönözte őt, harmincöt éves korában előljárói engedelmével kivált a kolostor kötelékéből és a Júra-hegység zordon magányába vonult. Hosszú vándorlás után egy messze kiemelkedő terebélyes fenyőfa koronája alatt állapodott meg. Később sárból és gallyból szegényes viskót hevenyészett magának és azontúl abban dicsérte az Urat hangos szóval és magábamélyedő elmélkedéssel. Élelemről nem kellett gondoskodnia, mert a dúsan termő vadalmafák mindig terített asztalt kínáltak számára; italul pedig ott volt a fenyőfa tövében csörgedező forrás vize.

Már hosszabb ideje élt Román remetemagányában, mikor öccse, a szintén jámbor életű Szent Lupicínus meglátogatta őt és némi habozás után társul szegődött hozzája. Román azontúl öccsével együtt zengte az Úr dicséretét. Hírük idővel másokat is vonzott hozzájuk és a két szent testvér nemsokára egy egész népes családi kör élén találta magát. A napról-napra érkező új jövevények elhelyezése egyre több gondot okozott. Románnak és Lupicínusnak tehát akarva nem akarva meg kellett barátkozniok a kolostoralapítás gondolatával. Így szánták rá magukat a Bienne és Allière összefolyásánál épült híres condati kolostor (monasterium Jurense, Condadisconense) megalapítására, melyet később harmadik apátjáról, Szent Eugendusról St.-Oyan de Jouxnak, a 12. századtól kezdve pedig St.-Claudenak is neveztek. Mivel azonban az új kolostor megközelítőleg sem tudta befogadni a jelentkezők nagy számát, mihamar másodíkról is kellett gondoskodni, mely a későbbi idők folyamán Lauconne vagy

St.-Lupicin néven vált ismeretessé. Sőt nemsokára még egy harmadik zárdát is kellett építeniök annak a másfélszáz jámbor asszonynak és leánynak befogadására, akik Szent Román és Lupicin anyjának és hugának vezetésével szintén ki akarták venni részüket a szerzetesi élet áldásaiból.

A Júra vadon tájéka hamarosan valóságos földi paradicsommá szelidült. Román és társai ugyanis mindjárt a kolostor-építés befejezése után nagyarányú kultúrtevékenységbe fogtak: az erdők egy részét szabályozták, más részét letarolták s helyén szántóföldeket, réteket és kerteket varázsoltak elő. A kolostorok kormányzását Román és Lupicínus közösen vitték, és mivel egyéniségük sok tekintetben különbözött, eredményekkel jótékonyan kiegészítették egymást: Lupicínus szigorát lényegesen tompította Román szelidsége, s viszont Román lágyágát sok esetben ellensúlyozta Lupicínus férfias keménysége. A szerzetesi fegyelem megőrzésére azonban mind a ketten egyenlően nagy gondot fordítottak. Eszményként Szent Pachómius és Nagy Szent Vazul példája lebegett szemük előtt.

De bármily nagy igyekezetet fordítottak Román és Lupicínus a maguk elé tűzött eszmények megvalósítására, óhatatlan volt, hogy néhány hivatástalan egyén is be ne jusson a szerzetbe. A dolog könnyen érthető. Hiszen a szerzetesi élet az akkori zavaros és bizonytalan viszonyok közt nemcsak magasabb és pallérozottabb életformát, hanem sokszor könnyebb megélhetést is jelentett. A hivatástalanok beszüremkedése csakhamar éreztetni kezdte káros hatását. A fegyelem meglazult, az imádság szelleme megfogyatkozott s a régi szegényes étkezést dús lakomák váltották fel. Román legjobb akarattal sem tudta útját állani a bajok elhatalmasodásának. Ezért testvéréhez fordult segítségért. Lupicínus egy ügyes fogással egy csapásra véget vetett a visszaéléseknek. Azzal az ürüggyel ugyanis, hogy az ő szervezete csak a legegyszerűbb remeteételeket bírja meg, kérte testvérét, hogy jelenlétében semminemű finomabb ételt ne adasson az asztalra. Román szót fogadott és nap-nap után a legsilányabb ételeket adatta társai elé. A hivatástalan szerzetesek egy ideig csak túrték a kényszerű böjtöt, de mikor látták, hogy az étrend sehogyan sem akar megjavulni, összebeszéltek és egy éjszaka valamennyien odább állottak. Így a polyva szélle szóródott, s a kolostorba ismét a régi szigorú fegyelem költözött vissza.

Közben Román életszentségének híre egyre messzebbre szárnyalt és többek közt Szent Hilárius arleszi püspök fülébe is eljutott. A kitűnő egyházfejedelem személyesen akart meggyőződni a hír valóságáról; ezért Románt szigorú parancssal maga elé idézte. Az apátnak nehezére esett a kolostor megszokott csendjéből kimozdulni, de habozás nélkül teljesítette a főpap parancsát. Szent Hilárius mindjárt első szaviból látta, hogy a kegyelmek emberével áll szemben, s különös bizalma jeléül áldozópappá szentelte őt.

Későbbi életéből feljegyezve találjuk, hogy amikor Szent Móric vértanu sírjának meglátogatására Agaunumba, a mostani Sankt Moritz in Wallisba indult, Genf közelében két belpoklos barlangjában vett magának éjjeli szállást. A pok-

losok igen csodálkoztak vendégük betérésén. De még inkább csodálkoztak, mikor ez az undor legkisebb jele nélkül odament hozzájuk, szeretettel megölelte őket és végigcsókolta sebeiket. A betegek még a következő napon is egészen az esti jelenet hatása alatt állottak s mialatt egymásközt róla beszélgettek, megdöbbenve vették észre, hogy sebeik tisztulni kezdenek, majd egymásután eltűnnek. A csodálatos gyógyulás után azonnal a városba siettek és ott boldognak, boldogtalannak elmondották, ami velük történt. A genfi püspök visszatérése alkalmával szentként fogadta az alázatos szerzetest.

Szent Román nem sokkal élte túl ezt az eseményt. Alapításai sokáig fenntartották nevét. Különösen a condati kolostor virágzott fel nagymértékben. Harmadik apátja, Szent Eugendus idejében egyike volt Nyugat legtekintélyesebb kolostorainak. Később a bencések kezére jutott és mint látogatott kegyhely századokon át tízezerszámra vonzotta magához a zarándokok tömegeit.

Ugyanerre a napra esik

Boldog Hedvig † 1399. Boldog Hedvignek, Nagy Lajos királyunk kisebbik lányának nagyon változatos sorsot juttatott a Gondviselés. 1372-ben született s már hatéves korában eljegyeztetett Vilmos osztrák herceggel. Tízéves korában árvaságra jutott s két évvel rá Lengyelország koronás királynéja lett (1384 okt. 15.). Mint lengyel királyné is ragaszkodott gyermekkori vőlegényéhez; de nemsokára új kérője akadt Jagelló litván fejedelem személyében. Az akkor még pogány fejedelem rendkívüli kecseskedő ajánlatot tett: megígérte, hogy népével együtt a katolikus vallásra tér, Litvániát és az orosz tartományokat örök időkre egyesíti Lengyelországgal, lengyel foglyait szabadon bocsátja s minden kincsét és tehetségét új birodalmának felvirágoztatására fordítja. Hedviget nagyon nehéz helyzetbe hozta a litván fejedelem ajánlata. Míg ugyanis szíve továbbra is Vilmos hercegre vonat, vallásos meggyőződése arra sarkallta, hogy tehetsége szerint igyekezzék közreműködni egy jobb sorsra méltó ifjú pogány nép megmentésében. Hosszú és kínos benső tusa után végre sikerült szerelmét alája rendelnie vallásos buzgóságának; az egyház és új népe kedvéért meghozta a nehéz áldozatot s igent mondott a fejedelem követleinek. Jagelló 1386 febr. 12-én bevonult Krakóba, 18-án megkeresztelkedett és még ugyanazon napon egybekelt a szépséges magyar királylánnyal.

Hedvig ettől az időtől kezdve minden igyekezetével a litvánok megtérítésén fáradozott; templomokat épített, iskolákat és kolostorokat alapított, kórházakat nyitott és hathatósan támogatta férjét a litván egyház megszervezésében. De a litvánok mellett bőségesen gondoskodott lengyel alattvalóiról is; különösen életének utolsó éveiben valóságos angyala lett a szegényeknek. Az irgalmas szeretet műveinek gyakorlásában époly kifogyhatatlan volt, mint az imádságban és az önsanyargatásban. Ezért népe már életében rajongó szeretettel fonta körül alakját, 1399 június 15-én bekövetkezett halála után pedig mindjárt mint boldogot kezdte tisztelni. Az egyház hivatalosan nem adta meg neki a boldoggáavatást, de nem is emelt kifogást tisztelete ellen.

Az alexandriai névtelen betegápoló szentek † 160 k. Abban az időben rémes dögvész (pestis) pusztított a római birodalomban. Magában Rómában napjában kb. ötezer ember esett áldozatul a szörnyű betegségnek, mely főként rendkívül kínos fekélyekben állott, néhány óra alatt végzett áldozataival és rendkívül fertőző volt. Alexandriának azidőt püspöke, Szent Dénes maga írja, hogy míg a pogányok betegeiket kivetették az utcára, halottaikat temetetlenül hagyták, addig a keresztényeket papjaik, diakonusaik és a buzgó hívek ápolták, haláltusájukban karjaikba zárták, halódó szemüket lecsukták, holttesteiket megmosták, felöltöztették és vállukon a temetőbe vitték. A fertőző szörnyű betegséget természetesen ők

is megkapták s így életüket adták Krisztusért, akár a vértanuk. Az Egyház úgy is tiszteli őket kezdettől fogva, mint a keresztény felebaráti szeretet vértanuit.

* **Leoniszai Szent József** hitvalló † 1612, kapucinus Asszisziben. A törökök szolgátságában sýnylódó gályaraboknak gondozta lelki életét nagy buzgósággal és eredménnyel. Mert sok törököt is megtérített, félkezével és fállábvával fölakasztották, de utóbb száműzték. Sokat szenvedett egész életén keresztül titkon viselt rákos sebtől és igen szigorú vezeklést tartott. Mégsem látta soha senki szomorúnak. Különös áhítattal volt a feszület iránt. Sohasem prédikált máskép, mint vele a kezében. Mikor életének vége felé meg kellett operálni sebtét és le akarták kötözni a műtőasztalhoz (akkor még nem ismerték az érzéstelenítést), csak a feszületre szegezte tekintetét és azt mondta: ez nekem elég megkötés, és jajszó nélkül állta a fájdalmas műtétet. Halála után eltűnt minden sebe és forradása, s teste a megdicsőültek szépségébe öltözött.

* **Szent Oszvald**, lásd febr. 19. Szökőévekben febr. 29-én szokás ünnepelni.

Ezen a napon vitték át *Szent Ágostonnak*, a nagy egyházdoktornak tetemét Szardínia szigetéről Páviába.

Március 1.

Szent Albin hitvalló † 560.

Szent Albin 480 körül született a franciaországi Bretagne Vannes nevű városkájában nemes és keresztény szülőktől. Gyermekek- és ifjúkorában Gallia nagy világtörténeti események színtere volt. A germán frankok vezére, Klodvig, legyőzte Gallia utolsó római helytartóját, meghódította a mai Franciaország nagy részét, 496-ban pedig feleségének, a keresztény Klotildnak hatása alatt háromezer előkelő nemesével Rheims szent püspöke, Remig (okt. 1) előtt a keresztvíz alá hajtotta büszke fejét, hogy imádja, amit eddig égetett s égesse, amit eddig imádott. Ezzel meg voltak vetve az első katolikus germán ország alapjai, s az egyházi élet örvendetes fejlődésnek indult.

Ebben a munkában nem jelentéktelen része volt Szent Albinnak.

Egész fiatalon bencés kolostorba vonult. Itt a mintaszerű szerzetest már 35 éves korában apátnak választották. Ezt a méltóságot 25 éven át viselte a szerzetesek legnagyobb megelégedésére. Ezután mint Angers városának püspöke kb. 20 évig zsinatokon s egyéb püspöki tevékenységében nagy buzgósággal arra törekedett, hogy az új frank lakosság minél jobban beletörjön a keresztény fegyelembe s az evangéliumi irgalmasság szellemébe. Meghalt 560 körül 80 éves korában. A tiszteletére épített bazilika s a nevéől elnevezett francia helységek eleven bizonyosság arra, hogy halála után nemsokára nagy tiszteletnek örvendett.

Szent életének csak egy vonását akarjuk kiemelni: Egész életén keresztül, akármennyire is a világért s mint püspök a világban dolgozott, szeplőtelenül meg tudta magát őrizni a világtól, illetve annak gyarlóságaitól és bűneitől.

Egészen fiatal szerzetes koráról a következő csodálatos dolgot jegyezték föl róla. Egy zivataros éjjel a szörnyű vihar leszakította a kolostor tetejét; a zuhogó eső szabadon hatolhatott be a szerzetesek lakásába. Mindenki bőrig ázott, csak Albin köpönyege maradt csodálatoskép teljesen száraz. Ez elébe világított későbbi életének. Szerzetesi ruhájára ezután sem tapadt semmi jelentősebb folt és szenny. Kortársa, Fortunátus áldozópap megírta életrajzát, s ebben ezt olvasuk: «Szívének rejtekébe volt zárkózva még akkor is, ha külső dolgai elintézésére ki kellett mennie a kolostorból. Szemlélődésében csak Krisztussal foglalkozott, akit folyton szívében hordozott». Bárdolatlan nemzedék közepett élt, s fényeskedett benne, mint csillag a sötétben (Fil. 2, 15).

Mint püspök sokat dolgozott a komoly egyházas szellem meggyökereztetésén. Az elnyomottaknak szószólója, a szegényeknek, de különösen az özvegyeknek és árváknak odaadó istápolója volt. Sokat tett a rabszolgák mostoha sorsának enyhítésére s nagy anyagi áldozatokat hozott megváltásukért. A betegeket gyógyító Úr Krisztus segítségével még testi betegségüknek is orvosa lett.

Egy Grata nevű hívő szegény asszony elszáradt jobb-jával fordult hozzá s könyörgött imádságáért. Albin a kereszt jelével megjelölte a beteg kezét, s azonnal jótékony meleg áradt belé. Másnap megint ugyanazt tette s a kézben megindult a vérkeringés. A harmadszori keresztjel teljesen meggyógyította a tehetetlen kezét, s az asszony mindjárt boldogan keresztet vetett vele.

Szent Albin a sok testi és lelki nyomor színe előtt is mindig derült és fegyelmezett lélekkel járt. Itt is, mint egész életében, Szent Jakab apostol szavaihoz igazodott: «A tiszta és szeplőtelen vallásosság az Isten és Atya előtt ez: meglátogatni az árvákat és özvegyeket az ő szorongatásukban és magát szeplőtelenül megőrizni e világtól» (1, 27).

Ugyanerre a napra esik

Szent Szuibert püspök, hitvalló † 713. Ir bencés, ki mint annyi társa apostoli buzgóságában átkelt a tengeren és a vad germán törzseknek, főként a frizeknek hirdette az evangéliumot a mai Németország területén. Később hazájában, Yorkban érsek lett; de visszatért apostolkodása területére és a Rajna kis szigetén, a tőle alapított kaiserwerteri kolostorban fejezte be szent életét.

* **Szent Dávid** (vagy Dewi) érsek hitvalló † 544. Hosszú évekig Wight szigetén remeteségben készült az evangélium terjesz-

tésére. Itt mesterét, Paulint annyira tisztelte, hogy növendéksége tíz éve alatt nem mert szemébe nézni. Mikor azonban Paulin hirtelen elvesztette szemévilágát és főlészóltotta tanítványait, hogy vessenek szemére keresztet, egyedül Dávid keresztvetésére nyerte vissza látását. Azután Meneviában, «a rózsák völgyében» tizenkét kolostort alapított. Egyik tanítványát, Szent Modomnokot Irországba küldötte. Mikor ez hajóra szállt, ismételten utána röpködtek a kolostor méhei, melyek gondozására voltak bízva. Így megtelepítette a méheket az íreknél. Dávid caerleoni érsek lett s 97 éves korában bekövetkezett haláláig fáradhatatlan volt a pelagiánus eretnkség (lásd aug. 28) leküzdésében és az egyházi élet elmélyítésében.

Szent Eudócia vértanu † 114 Heliopolisban, a Libanon mellett. Eudócia rendkívüli szépséggel, szellemességgel és vagyonnal kiváló samáriai nő volt. Ledér életével sokáig botránkoztatta embertársait. Egyszer egy szerzetes szállt meg szomszédságában. Szobája vékony falán keresztül hallotta, amint az éjjélkor fölkelt zsoldároznai, azután pedig hangosan elmélkedett a pokol örök kínjairól. Ezt úgy lelkére vette, hogy szakított bűnös életmódjával, a vezeklőruhát többé le nem tette, kereszténnyé lett, remetességbe vonult és állhatatosan ellenállt minden visszacsábító kísértésnek. Traján alatt vértanuságot szenvedett.

Március 2.

Boldog jó Károly hitvalló † 1127.

Boldog Károly az Úr 1083. esztendejében született, ugyanabban az évben, amikor nálunk Szent Istvánt és Imrét szentekké avatták. Királyi és szent család sarja. Atyja Szent Kanut (lásd jan. 19), Dánia királya, édesanyja, Adelhaid (Adél) pedig flandriai grófi leány Édesatyját hároméves korában egy lázadás alkalmával a templomban megölték; anyját is korán elvesztette. Sok nehézség között serdült ifjúvá és saját példáján tanulta meg, mit jelent árvának lenni. Anyai nagybátyjának, Flandria (Belgium északnyugati része) urának, Róbert grófnak udvara volt számára a szentség és a vitéség iskolája.

Ifjúkora a kereszteshadak kezdetére esik. A 11. század utolsó éveiben körülbelül félmillió férfi tűzte föl a keresztet, hogy a mohamedánoktól visszahódítsa azt a földet, amelyet az Úr Jézus életével és halálával megszentelt. Ebben a fölséges nekilendülésben Flandria különösen kivette részét. Ott volt uralkodója, Róbert gróf is s oldala mellett az ifjú Károly, aki keresztény hősiességének már nem egy tanujelét adta.

Visszatérve hazájába, nemsokára meghalt nagybátyja, majd annak fia, s 1119-től kezdve ő lett Flandria grófja és ura. A nép kiváló erényei és eddigi hőstettei miatt szívesen látta a trónon. A hozzáfűzött reményekben nem is csalódtak, mert Károly mint uralkodó népének legigazságosabb atya s legvitézesebb védelmezője volt. Erényeinek legszebb dícsérete, hogy alattvalói «jóságos»-nak nevezték el, az Egyház pedig az oltárra emelte.

A keresztény lelki nagyság biztos fokmérője, hogy ki mennyire gyakorolja a felebaráti szeretetet és az igazságot a nálánál alacsonyabb rangúakkal szemben. Károly ezen a téren különösen nagyra bizonyult. Jól a szívébe vette Szent Pál apostol intését: «Urak, adjátok meg a szolgáknak, ami jogos és méltányos, hiszen tudjátok, hogy nektek is van Uratok a mennyben» (Kol. 4, 1). Mennyi szeretet és méltányosság árad az ilyen cselekedetekből: Két éven át rosszul ütött ki a termés, s ennek nyomában megjelent az éhínség és a drágaság. Károly nem sokat okoskodott, hanem a szentek gyors elhatározásával megszüntetett udvarában minden mulatságot és haszontalan kiadást, hogy így példát adjon a takarékosságra s több jusson a jótékonykodásra; tanácsosai ellenére is elengedte az adókat s gabonáját megosztotta a szegény szűkölködőkkel. Szerető gondoskodásában odáig ment, hogy megtiltotta a gabonának sörfőzésre való használatát: inkább jusson a szegénynek kenyér, mint a gazdagnak sör. Leleményes szeretete elrendelte, hogy a pékek az eddigi kenyereknél kisebbeket süssenek; ezzel azt érte el, hogy a szegény is vásárolhatott, akinek a most megdrágult régi kenyérre nem tellett; másrészt meg — ha kevesebb is — mindenkinek jutott.

De máskor is mindent megtett a nyomor és nélkülözés enyhítésére. Udvarházaiba százsámra osztotta be a nélkülözőket, akik ott munka mellett megkapták mindennapi kenyereiket. Hosszú éveken át mindennap megtette, hogy reggel szentmishallgatása előtt az Úr Krisztus iránti nagy szeretetében mezítláb osztott alamizsnát a szegények között és nem átallotta megcsókolni mindegyikük kezét. Volt idő, amikor naponkint öt embert ruházott föl, s nem egyszer Szent Márton módjára köpenyét is megosztotta a mezítelennel. Egy alkalommal csak magában Ypern városában egy nap alatt 7800 kenyeret osztott ki.

A krónikás szükségének tartotta külön is feljegyezni

róla, mennyire késedelem nélkül és fejedelmi bőkezűséggel fizetett cselédségének, a napszámosoknak, iparosoknak s a kereskedőknek. Tudta jól ez a királyi lélek, hogy az előkelő állás és a nagy vagyon nagy kötelezettségeket is jelent a munkásokkal és a nélkülözőkkel szemben.

Amennyire szerette az egyszerű nép, annyira rettegetek tőle az ország kapzsi és hatalmas hűbéresei, akik a szegény alattvalókat sanyargatták. Mert ha a jókkal szemben kezes bárány volt, az igazságtalanságok megtorlásában oroszlának bizonyult. S erre nem egyszer volt szükség. Károly ilyenkor nem riadt vissza a fegyvertől s az igazságosság védelmében épolyan hősnak bizonyult, mint ifjúkorában a Szentföldön. Megmutatta, miként Szent István király, hogy a szentség nem gyengeség.

Boldog halála is az igazságosság bátor védelmében köszöntött reá. Élt grófságában egy Bertulf nevű hatalmas úr; óriási vagyont harácsolts össze és erőszakosságával rettegésben tartotta a védtelen népet. Egy alkalommal Károly gróf maga elé idézte, hogy felelősségre vonja. Bertulf azonban nem jelent meg, hanem urának francia földön való távollétét arra használta föl, hogy rablólovag módjára végigdúlta az egész grófságot. Károly visszatérése után nem hirtelenkedte el a dolgot. Tanácskozássra gyűjtötte össze báróit, könnyes szemmel látogatta végig az elpusztított vidékeket, s megérlelődött benne az elhatározás, hogy Bertulfot ártalmatlanná teszi. Azonban Isten másképp határozott. 1127 márc. 2-án reggel szokott módon végezte el irgalmassági cselekedeteit s utána a brügge-i (bruges-i) Szent Donacián-templomba ment. Szűz Mária oltára előtt leborulva a hét bűnbánati zsoltár elmondásával be akarta fejezni imádságát, amikor egy szegény asszony lépett eléje alamizsnáért. Azonban alig hogy átnyújtotta jobbjával a kért alamizsnát, rejtekből előugrottak Bertulfnak fölbérelt emberei, s kardcsapásaik alatt Károly holtan rogyott össze. Holtteste mellett ott feküdt levágott jobbjá, amellyel a szeretet és igazságosság annyi hőstettét vitte végbe életében. Igazságtalan volt halála, az Úrtól azonban elnyerte az igazság koronáját.

Ugyanerre a napra esik

Szent Ceadda (Chad) hitvalló † 673. Bencés szerzetes Írországban, majd püspök Lichfieldben. A régi angolszász püspökök

módjára teljes szegénységben élt, apostoli püspöki útjait gyalog tette és végül is visszatért szerzetesi cellájába. Ott is halt meg. Szent Béda följegyezte róla, hogy a légjárás ereje szerint szokta fokozni buzgóságát. Ha szél támadt, föl szokott sóhajtani: Uram, légy irgalmas nekünk. Ha vihar kerekedett, letette könyvét, a földre borult és így imádkozott. Ha fürgeteg, zápor, villámlás és égzöngés dült, a templomba ment, imádságba merült és elő sem jött, míg az ég újra ki nem derült. Mikor megkérdezték, miért teszi, azt felelte: Isten azért mozgatja meg a levegőt, hogy félelemre hangolja az embereket, s eszükbe juttassa az ítéletet, mikor eljő az ég felhőiben nagy hatalommal és dicsőséggel megítélni élőket és holtakat. Figyelmeztetéseit tehát nagy félelemmel és áhitattal kell fogadni.

* **Boldog Bonavita** hitvalló † 1375, Luganóban, Olaszországban. Kovácsmester volt; szerény jövedelmét megosztotta a szegényekkel. Különösen a bebörtönzötteket látogatta és segítette sorsuk keresztény viselésére.

Március 3.

Szent Kunigunda † 1039.

Szent Kunigunda (Gunda, Kinga) Szigfrid luxemburgi grófnak és Hedvignek volt a leánya. Abban az időben, mikor nálunk Szent István királyt megkoronázták (1000 körül), vette őt feleségül az első magyar király jámbor feleségének, Gizellának bátyja, Bajor Henrik. Akkor még senki sem sejtette, milyen titokzatos fényben ragyog majd bele ez a házasság a keresztény századokba. Csak 24 év múlva tűnt az ki, amikor a halálos ágyon fekvő férj — akkor már II. (később Szent) Henrik császárnak (lásd júl. 15) — a körülötte álló rokonoknak és püspököknek kijelentette: «Amilyen érintetlen hajadon volt Kunigunda, amikor őt feleségül vettem, ugyanolyan hajadonként hagyom őt most hátra». Henrik és Kunigunda t. i. kölcsönös megegyezéssel az Úristen nagyobb dicsőségére ú. n. József-házasságra léptek, azaz testvérek módjára éltek. S az Úr kegyelme segítette a két tiszta lélek hősi elhatározását.

Kunigundát kétszer is megkoronázták férjével együtt: 1002-ben Paderbornban német királynévá, 1014-ben pedig a római Szent Péter-templomban a római birodalom császárnéjává. Mindkét esetben imádkozott az Egyház, hogy urának bölcs segítője, az Úr Krisztus egyházának hűséges leánya legyen, s hogy az Isten áldása úgy illatozzék lelkében, mint

az olajkenet, amellyel fölkenték. Biztatta a koronázó mainzi érsek, majd maga VIII. Benedek pápa: «Vedd a dicsőség koronáját és tudd, hogy te is részese vagy a birodalom kormányzásának, s az Úristen népének mindig eredményesen viseld gondját; minél jobban fölmagasztalnak, annál odaadóbban szeresd és őrizd az alázatosságot a mi Urunk Jézus Krisztusban». A birodalmi jogar érintésekor pedig így figyelmeztették: «Vedd az erény és igazság jogarát, légy a szegények iránt irgalmas és gyengéd; a legnagyobb odaadással viseld az özvegyek és árvák gondját, hogy a mindenható Isten növelje benned a kegyelmet».

Az Úr meghallgatta az Egyház imádságát: Kunigunda mindenben az intés szerint cselekedett. Lelkesítette férjét, hogy népeinek jóléte legyen mindennapi gondja; vegye szívére az egyháznak akkor már oly sürgetővé vált megújodását, segítse VIII. Benedek pápát (1012—1024) annak a nagyszabású egyházi reformnak megindításában, amelynek betetőzője aztán VII. Gergely pápa († 1085) lett. Férjével együtt megalapította a bambergi püspökséget (1007), majd a kaufungeni nagy bencés apácakolostort s fölépíttette Szent István vértanu tiszteletére a hatalmas, gyönyörű bambergi székesegyházat. Hogy itt mennyire megmozgatott mindent, arra jellemző a régi monda: szent lelkesedésében még az ördögöket is befogta a kőfejtésre. Nagy volt öröme, amikor maga VIII. Benedek jött a székesegyházat fölszentelni s mindjárt zsinatot is tartott benne. Emellett állandóan és buzgón dolgozott saját lelke megszentelésén.

A gonosz lélek nem nézhette jó szemmel, milyen áldott egyetértésben él a szent pár, s gonosz emberek fölhasználásával azt a rágalmat kezdte terjeszteni, hogy Kunigunda hűtlen urához. Érzékeny és ártatlan lelkét mélyen sértette az aljas rágalom, de szent türelemmel és alázatossággal viselte s bízott benne, hogy Isten látja ártatlanságát, férje pedig nem hisz a rágalmazóknak. Azonban a hamis gyanu nemcsak gonosz emberek szívében üti föl tanyáját, hanem belopózik az még a jámbor emberek lelkébe is. Amikor Kunigundának meg kellett győződnie, hogy férje sem utasítja el teljes határozottsággal a gonosz suttogást, teljes ártatlansága tudatában ajánlkozott, hogy istenítéletnek veti alá magát.

Annak a kornak élénk, de tévedéstől nem mentes vallási fölfogása ugyanis azt tartotta, hogy ha a vádlott aláveti magát valami nehéz próbának (pl. átmegy 12 áttüzesedett

ekevason), akkor az Úristen az ártatlant sértetlenül megóvja. Ebben a hiedelemben tévedés van. Hiszen Isten az ő igazságszolgáltatását általában a másvilágra tartja fenn, s tőle ezen a földön nem szabad rendszerint csodát várni az ártatlanság kimutatására. Erre valók a bíróságok.

Kunigundánál megtörtént a tűzpróba. Istenbe vetett hittel teljesen sértetlenül ment át az áttűzesített ekevason. Férje szent megdöbbenéssel borult térdre előtte s a legnagyobb bánattal kérte bocsánatát. Ez a csodálatos eset még jobban megerősítette őket egymás iránt való hűséges szeretetükben.

Kunigunda 1024-ben özvegy lett. Férje halálának első évfordulóján a tőle alapított kaufungeni kolostorban (Kassel mellett) ünnepélyes gyászmisét mondott. Az evangélium eléneklése után letette díszzeit s fölvette a bencés apácák fekete ruháját. Ettől fogva el nem fogadott semmiféle kiváltságot, s a legpéldásabb módon élte az apácák életét: imádkozott, ápolta a betegeket s egyházi ruhákat készített. Környezete anyaként szerette, s a kolostor a világgal együtt már akkor szentként tisztelte. Tizennégy évig volt a kolostor boldog lakója.

Halálos ágyán a haldoklók éleslátásával észrevette, hogy császárnének kijáró temetésre készülnek. Szelíden, de határozottan mondta el utolsó kívánságát: «Félre a díszekkel! Engedjétek, hogy nélkülük távozzam, s helyezzétek el testemet az én testvérem és uram, Henrik császár mellé. Már látom őt, mint hív engem. Már búcsúzom, már távoزم...» Ezután 1039 márc. 3-án elszállott lelke Teremtője kezébe. A bambergi székesegyházban temették el Henrik mellé. Óriási tömegek kísérték utolsó útján, s egykorú tanúság szerint boldognak érezte magát az is, akire koporsójának árnyéka esett.

Ugyanerre a napra esik

Szent Kleónikus, Eutrópius és Baziliszkus vértanuk † 308.

A három katonát Maximián császár üldözése alatt Kappadóciában a helytartó elfogatta és megkínóztatta. Azonban rokonuk, a már korábban vértanúságot szenvedett Szent Tivadar (nov. 9) megjelent nekik, meggyógyította és kitartásra buzdította. Kleónikust és Eutrópiust a helytartó végre lefejeztette, Baziliszkust börtönbe vettette. Tivadar intésére az ifjú az emberséges börtönőr engedelmével hazament, elbúcsúzott rokonaitól és megerősítette őket hitükben. Az utána küldött poroszlók szöggestalpú vascipőbe szorították lábát és étlen-szomjan hajtották maguk előtt. Egy faluban ők betértek lako-

mázni, Baziliszkust kikötötték egy száraz fához a perzselő napra. Imádságára azonban a fa hirtelen hűs lombot hajtott, lábánál forrás fakadt. Az új helytartó hiába csábította bálványimádásra. Imádságára Apollo bálványszobra nagy robajjal ledőlt, sok pogány megtért. Végre lefejezték. Holttestét a keresztények egy szántóföldbe rejtették; a sírjára ültetett bab még az éjjel kihajtott, úgyhogy a pogányok nem találták meg holttestét.

* **Szent Kamilla** szűz † 437. Ravennában.

* **Boldog Frigyes** hitvalló † 1175. Premontrei apát a tőle alapított kolostorban Utrecht mellett.

* **Szent Gilbert** apát hitvalló † 1189. Az egyetlen angol eredetű szerzetnek, az elmékedéssel és kézimunkával foglalkozó gilbertinuskoknak és gilbertináknak alapítója. Jellemző nagy hallgatagsága a maga ügyében. Tulajdon szerzetéből magukról megfélelmezett emberek megrágalmazták püspökénél és a pápánál. Nem szólt, csak Istennek ajánlotta ügyét. Végül is fényesen igazolódott. A királynál is bevádolták, hogy támogatja Tamást, a számkivetett canterbury-i érseket (lásd dec. 29). A bíró meg volt győződve, hogy nem tette, főliszabeditására csak azt kívánta, hogy maga is jelentse ezt ki. Nem tette, nehogy az Egyház rettenthetetlen bajnoka Tamás támogatása letagadni való tettnek tűnjön föl. Inkább elszenvetde a börtönt, míg a király jónak látta szabadon bocsátani.

Március 4.

Szent Kázmér hitvalló † 1483.

Szent Kázmér Lengyelország és Litvánia patrónusa, a Jagelló uralkodóháznak virága és dicsősége, született 1458-ban Krakóban, az akkori lengyel fővárosban. Atyja IV. Kázmér lengyel király, anyja Erzsébet, Albert magyar király és római császár leánya, legidősebb bátyja pedig II. Ulászló († 1516) néven Mátyás király utódja a magyar trónon.

De Kázmér közvetlen vonatkozásban is van a magyar történelemmel. Az Úrnak 1471. esztendejében Magyarország legnagyobb része Vitéz János esztergomi érsek vezetésével elpártolt Mátyás királytól s a tizenhároméves Kázmért választotta ellenkirálynak. A gyermek Kázmér apja parancsára hadsereg élén megjelent Magyarországon. Könnyűszerrel jutott el egészen Hatvanig, ahonnan aztán Nyitra várába vonult. A magyar nemzet azonban csakhamar kibékült koronás királyával, s Kázmér serege hazatérni kényszerült.

A lengyel királyi pár nyolc gyermeke közül Kázmérnál

jelentkeztek legkorábban és legerőteljesebben annak a természetfölötti bölcseségnek csirái, amelynek kezdete a zsol-táros szavai szerint az Úr félelme, amely az Isten különös kegyelméből meglehet már a kis gyermekben, s hiányozhatik még az öreg emberben is. Kázmér és jámbor szülei semmit sem mulasztottak el, hogy e csirák teljesen kifejlődjenek.

A nagyrahivatott ifjú az Úr Jézus példájára növekedett nemcsak korban, hanem bölcsességben is. Testvérei gyermeki örömmel játszottak a krakói vár (Wawel) hatalmas oszlopos folyosóin, a kis Kázmér pedig ugyanilyen ragyogó arccal meghúzódott valamelyik zugban s csendesen elmondott egy-két tizedet olvasóján. Igen korán szívébe vette a 83. zsol-tár gondolatait: «Mily édesek a te hajlékaid, seregek Ura, Istenem! Boldogok, akik hajlékodon élnek és mindörökké téged dicsérnek. Csarnokaidban egy nap többet ér egyéb napoknak eztrénél». Ha nevelője, a derék Dlugos János krakói kanonok, majd lembergi érsek valami szórakozást ajánlott, az ifjú így válaszolt: «Nem találok sehol jobb szórakozást, mint a templomban az oltár előtt. Ha hosszasabban ott időzhetem, az kedvesebb nekem, mint a vadászat, játék, tánc vagy más mulatság». Testvérei közül ő jelent meg legelőször a szentmisére s ő távozott legkésőbb. Órákig el tudott imádkozni az Isten Anyja oltára előtt s könnyezve elmélkedett az Úr Krisztus kínszenvedéséről.

Idősebb fiú volt már, amikor egy éjjel mestere benézett szobájába. Legnagyobb csodálkozására az ágy üresen állott. Mindjárt nagy sürgés-forgás támadt a várban, mindenféle keresték, de mindhiába. Végre az éjjeli őrség akadt rá, amint a várkapolna zárt ajtaja előtt mindenről megfeledkezve, valóságos elragadtatásban földreborulva imádkozott.

Kázmér jól tudta, hogy az Úr Krisztus nevelőiskolájában senki sem viszi sokra kemény önmegtartózkodás nélkül, s ezért keményen fogta magát. Sokat böjtölt, gyakran a kemény földön aludt, hercegi köntöse alatt durva bűnbánati ruhát hordott s mindent megtett tisztasági fogadalma megtartására. Az önmegtartózkodások terén nem használt semmi ellenkező tanács. Mestere gyakran mondogatta az anyai ifjúnak, hogy kímélje egészségét, hogy erre az egész nemzetnek szüksége van; hisz bátyja, Ulászló (a későbbi magyar király) a cseh trónra kerülvén, ő a lengyel korona várományosa. Ez az intés az e-világi bölcsesség szava volt az akkori Lengyelország leg-

nagyobb diplomatája és történetírója, Dlugos János részéről. Kázmér felelete pedig a természetfölötti bölcsesség iskolájából való volt: «Ne beszélj így, drága mesterem! Adja Isten, hogy uram és atyám, a király minél tovább uralkodjék. Én haljak meg előbb, hogy ne lássam az ő halálát. Nem vágyódom én földi királyság után, mert engem Isten elsősorban ama királyság számára hívott, amelyet az Úr Krisztus szenvedésével és halálával teremtett meg.»

Ilyen lelkület mellett megértjük, mennyire bántotta ezt a korán fejlett királyfit, hogy a magyar királyság keresésében részt kellett vennie. Följegyezték róla, hogy a magyar földről való visszavonulása után három teljes hónapig távol maradt az udvartól: egyrészt nem akart fájdalmat okozni a visszatérés miatt neheztelő édesatyjának, másrészt meg valószínűsítő bünbánati lelkigyakorlatot tartott, s szüntelenül kérte Istent, hogy földi ország helyett építse ki lelkében Isten országát.

Környezete a legnagyobb szeretettel övezte alakját s a «szegények atyjának» nevezte el. Az Egyház imádságoskönyve, a breviárium pedig ezt írja róla: «Rajta volt, hogy a hit minél erőteljesebben terjedjen s a rutének egyházszakadása megszűnjön. Ezért kieszközölte atyjától, hogy a szakadárak új templomokat ne építhessenek s a régieket ki ne javíthassák».

Akit az Úr nagyon szeret, azt fiatalon hívja magához. A Bölcsesség könyve szerint «mert kedves volt Istennek az ő lelke, azért sietett őt kivinni a gonoszság közül» (4, 14). Ereje napról-napra hanyatlott. Orvosai önmegtágadásait okolták a betegségért, sőt akadt könnyelmű és lelkiismeretlen orvos, aki azt rebesgette, hogy betegségének oka tisztasági fogadalma lenne. Szerették volna, ha fölhagyna minden önmegtágadással. Ő azonban most is minden földi bölcseséggel szemben kitartott az égi bölcsesség mellett s így válaszolt: «Sohasem teszek olyat, amivel visszanyerem egészségemet, de elvesztem Isten kegyelmét». Feszülettel kezében, Jézus szent nevével ajkán halt meg 1483 márc. 4-én.

Életében csak kényszeredetten állt egyszer a lengyel seregek élére, halála után azonban annál szívesebben tette meg. 1518-ban a katolikus lengyel hadakszembenállottak a nagyobb-számú orosz sereggel. Zsigmond lengyel király buzgón kérte Isten segítségét és Kázmér királyfi közbenjárását. A hagyomány szerint Kázmér megjelent hófehér ruhában, a lengyel

sereg élére állott s kiségtette az orosz kelepcéből. Azóta is a tisztaságért küzdő ifjúság egyik vezére, aki segíti, hogy diadalmasan vívja meg az Úr harcait.

Ugyanerre a napra esik

Szent Lúcius pápa vértanu † 254.

* **Szent Adorján** püspök vértanu † 875. A mai Magyarorszag területén, Pannóniában született a fényes tehetségű szent férfiú; Skóciában a piktek apostola és Saint Andrew érseke lett. A szigetre betörő pogány dánoktól szenvedett vértanúságot.

Március 5.

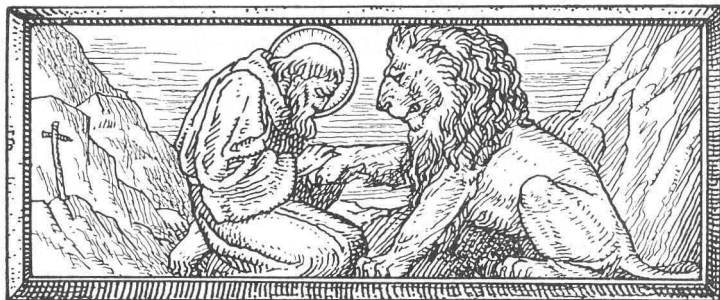
Szent Gerázimus hitvalló † 475.

Szent Gerázimus az 5. század elején született Kis-Ázsiának Lídia tartományában. Fiatalon elhagyta a világot, remeteéletre adta magát s 451 után Palesztinába ment, ahol a Jordán partján telepedett le. Egy ideig az Úr Krisztus emberi természetét tagadó monofizitizmus eretnekségének (lásd febr. 9) lett áldozata. Komoly utánjárásra azonban meggyőződött tévedéséről s élete hátralevő részében töredelmes bűnbánatot tartott. Minthogy igen sok tanítvány csatlakozott hozzá, Jerikó városától nem messze laurát, vagyis remetetelepet alapított, amelyben a közösség számára való központi épületen kívül 70 egymás mellett épített kis remetelakás foglalt helyet. Itt töltötte életét a legnagyobb szigorúságban egészen 475 márc. 5-ig bekövetkezett szent haláláig.

Életéből a következő megkapó történet maradt fenn. Gerázimus a Jordán partján elmélkedett, amikor egyszer csak egy oroszlán került elébe. A puszták rettegett királyának hangja most fájdalmas panaszkodás volt. Megdagadt lábát reménykedve nyujtogatta a remete felé. A szenvedő állat közeledése fölbátorította Gerázimust; megnézte lábát, s ott csakhamar meglátott egy jókora tövist. Megkönyörült a szegény párán, kihúzta a hatalmas tövist, kinyomta a felgyülemlett genyit, megtisztította s bekötözte sebeit. A hálás oroszlán ettől az időtől kezdve csodálatos módon nem tágtított jóltevője mellől, hanem hűséges kutya módjára követte őt mindenfelé. A jámbor aggastyán gondoskodott, hogy kísérelője táplálékban ne szenvedjen hiányt. Azonban az Úr magához szólította a remetét s az oroszlán magára maradt. A többi remete nem engedte az állatot a temetésre, de viszont

továbbra is gondoskodni akartak róla. Amikor legközelebb az oroszlán szokott táplálékát nem a régi gazdájától kapta, hangjával jelezte, hogy régi urát keresi. Az ételhez nem nyúlt hozzá; tekintetén és hangján észre lehetett venni, hogy szenved. Nem lehetett megnyugtatni. Végre is a remete-főnök kivezette Gerázimus sírjához, ahol ő maga térdreborulva sírni és imádkozni kezdett s az oroszlán megértette, miről van szó. A hálás állat földre vetette magát, a göröngyökhöz verte fejét s nem távozott jóltevője sírhantjáról, míg csak ki nem múlt.

Ez az oroszlán egy ember iránt való hálából lemondott mindarról, ami neki mint oroszlánnak kedves volt. Otthagytá

a pusztát, a szabadságot, a vadságot, a rablást s hú maradt jóltevőjéhez. Ez az állat leckét adott az embernek, hogy az Úristentől vett sok-sok jóért valósítsa meg a Jelenések könyve írójának buzdítását: «Légy hú mindhalálig, s neked adom az élet koronáját» (Jel. 20, 10).

Gerázimus e lecke nélkül is gyakorolta az Isten iránti hűséget és pedig nem közönséges módon. Az Úr Krisztusért lemondott mindarról, ami a földi életet kellemessé teszi: kényelemről, szabadságról, családi életről, földi vagyonról, társaságról. A legszigorúbb remeteségre vállalkozott. Bizonyosság erre az a szabályzat, melyet a tőle alapított szerzetes-telep számára egy Ciril nevű szerzetes állított össze. A remeték pl. hetenkint öt teljes napot, hétfőtől péntekig remetecellájukban töltöttek. A cellában nem volt sem ágy, sem szék, sem asztal. Az idő odabenn imádság, elmélkedés, kemény önmegtadadási gyakorlatok közt telt el; alvásra igen kevés idő jutott. Ez alatt az öt nap alatt semmit sem beszéltek egymással. Táplálékuk kenyér, víz és datolya volt. Az

ötnapos magányt szombat és vasárnap a központi épületben tartott közös istentisztelet, közös étkezés, lelkibeszélgetés és a jordánparti séta váltotta föl. Gerázimusról följegyezték, hogy szigorúságban még ezen is túlment: böjti időkben nem vett magához az Oltáriszentségen kívül más ételt. A remeték ősenek, Illés prófétának nyomdokain haladt, aki magához véve az angyal nyújtotta kenyeret, annak erejében 40 nap és éjjel menetelt a pusztában egész az Isten hegyéig.

Azonban a legönmegtagadóbb élet és a legnagyobb élet-szentség sem biztosít tévedéstől való mentességet. Tévedett szentünk is és pedig nem jelentéktelen dologban; hisz követte a monofizitizmus eretnekségét. Tévedni emberi dolog — tartotta már a pogány bölcsesség is. A tévedést alázatosan beismerni s abból kiemelkedni: ez már mélyen keresztény bölcsesség és nem kis dolog. Gerázimus itt is nagykn bizonyult. Mihelyt sejtése támadt, hogy hátha tévedésben él, elhatározta, hogy nálánál tájékozottabb embernél keres eligazodást. Elutazott Szent Eutímios palesztíniai remetéhez, aki abban a pártokra szakadt világban valósággal gondviselészerű eszköz volt Isten kezében a tévedők fölvilágosítására. Gerázimus alázatosan és tanulékonyan kitárta lelkét s engedte, hogy a világosság oda beáradjon. Örömmel sietett vissza, bánatot tartott tévedéseért s terjesztette az igaz tanítást más tévelygők közt. Itt is hűség jellemezte, hűség az Úr Krisztushoz, hűség az Egyházhoz, hűség a katolikus igazsághoz. Ez a visszatérés több küzdelembe, fáradságba, önmegtagadásba, meg-alázódásba került, mint a hűségben való megmaradás, és ezért nagyobb is volt érdeme, az örök Bíró több joggal adhatta meg a hűség e hősének az örök élet koronáját.

Ugyanerre a napra esik

* **Szent Konon** vértanu † 251. Palesztinában, a Kármel hegyén kertészkedéssel kereste kenyerét és a Décius-féle üldözésben hőiesen megvallotta Krisztust.

* **Kremonai Szent Özséb** hitvalló † 420. Szent Jeromos (lásd szept. 30) barátja, társa és segítője a betlehemi kolostor-alapításban; szigorú életű szerzetes, Jeromos halála után a telep feje.

Március 6.

Szent Perpétua és Felicitás vértanuk † 203.

A 3. század elején (203 körül), Szeptimius Szevérus († 211) császár idején borzalmas keresztényüldözés tört ki a római birodalomhoz tartozó Észak-Afrikában. Egy nap Kartágóban, a fővárosban, három férfit és két nőt vetettek börtönre. A két nő, Perpétua és Felicitás csak hitjelöltek voltak s csak a börtönben vették föl a szent keresztiséget. Életük utolsó napjait egykorú följegyzések örökítették meg.

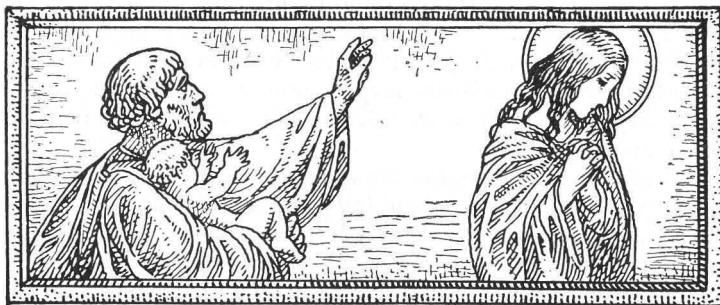
Bibia *Perpétua* mindössze 22 éves, fiatal és igen előkelő özvegy volt. A börtönben is mellére tapadt kis csecsemője, otthon pedig szégyenkezett és aggódott miatta pogány apja. Jól tudta, hogy ha a római bíróság előtt is megvallja hitét, kivégzik, s ez gyermeke számára árvaságot, édesapjának pedig egy életre szóló boldogtalanságot jelent. Az is biztos volt, hogy hittagadása árán megmentheti apját és fiát, azonkívül pedig saját életét. Perpétua szerette fiát és atyját, de az Úr Krisztust még jobban. Eszében voltak az Úr szavai: «Aki atyját vagy anyját jobban szereti mint engem, nem méltó énhozzám; és aki fiát vagy leányát jobban szereti mint engem, nem méltó énhozzám» (Máté 10, 37).

Atyja nem bírta sokáig otthon a szégyent, hogy leánya az új tan miatt szenved, nem a gyötrő gondolatot, hogy leányát kereszténysége miatt kivégzik. Megjelent a börtönben s könyörgött Perpétuának, tagadja meg hitét. A vértanujelölt válasza világos és határozott volt: «Atyám, mi az, amit itt előttem a földön látsz, korszó vagy más?» Az atya felelte: «Korszó». Leánya tovább érdeklődött: «Lehet a korszót másnak nevezni, mint korszónak?» Az atya: «Nem». Perpétua: «Ugyanúgy nem mondhatom magamat sem másnak, mint ami vagyok: én pedig keresztény vagyok». Az atya ököllel esett neki leányának, majd haraggal és fájdalommal szívében távozott.

Néhány nap múlva megint megjelent a börtönben. Gyöngéden csókolgatta leánya kezét, lábai elé vetette magát, úrnőjének nevezte s könnyek közt könyörgött: «Könyörülj meg ősz fejemen! Könyörülj meg atyádon, ha ugyan méltónak találsz még arra, hogy atyádnak nevezz. Emlékezzél vissza, hogyan hordtalak gyermekkorodban karjaimon s hogy szerettelek minden testvérednél jobban. Emlékezzél édesanyádra, testvéreidre és gondolj gyermekedre, aki nélküled nem élhet.

Ne ragaszkodj rögeszmédhez, amely az emberek előtt szégyent hoz fejemre s teljesen tönkretesz». Perpétua vigasztalta apját, de a hit szava most is erősebb volt a vér szavánál.

Másnap a vádlottak a bíró elé kerültek. Mind megvallotta hitét. Perpétuára került a sor. Egyszer csak megint ott terem az atyja kis gyermekével a karján. Egy lépcsővel lejjebb húzta leányát s könyörgött: «Könyörülj meg gyermekeden». Megszólt a bíró is: «Könyörülj meg hát öreg édesapádon s kicsiny fiadon». Perpétua csak ezt válaszolta: «Nem tehetem meg». «Eszerint hát keresztény vagy?» — kérdezte a bíró. «Keresztény vagyok» — válaszolta hősi lélekkel a gyenge nő. Apja erre le akarta húzni az emelvényről, de a bíró ezért megbotoztatta. Jobban fájt ez Per-

pétuának, mintha őt magát megvesszőzték volna. A bíró ki mondta a kegyetlen ítéletet: valamennyien a vadállatok elé kerülnek. Vidáman megy vissza börtönébe s azonnal küldi atyjához Pompónius diákonust, hogy vigasztalja s kérje vissza kis fiát. Apja nem vigasztalódott meg, s a kis fiút sem engedte vissza anyjához.

A vértanujelölteket az Úristen vigasztaló látomásokkal erősítette a vértanúság pálmájának elnyerésére. E látomásokban az örök boldogságba nyertek betekintést s érezhették végtelen édességének előízét. Így pl. a szent nő látja hétéves korában keresztteletlenül rákbetegségben elhunyt öccsét. A kis Dinokrates nagy szomjúságban, eltorzult arccal áll egy sötét helyen. «Ez nagy bánatot okozott nekem. Fölébredtem és tisztában voltam vele, hogy szenved. De remény kelt bennem, hogy enyhületet szerezhetek neki. Éjjel és nappal imádkoztam érte, és könnyek közt állhatatosan esedeztem Istenhez, hogy kegyeskedjék engem meghallgatni...» Azután újabb

látomása lett: «Ugyanaz a hely, ahonnan Dinokratest láttam előlépni, most nagyon világos volt; öcsém pedig tiszta és jó ruhát viselt; arcán a rák helyett már csak forradást lehetett látni. A vizesedény (mely előző látomásban a fűcskánál sokkal magasabb volt) most oly alacsonnyá lett, hogy könnyen elérhette és szélén egy telt ivócsésze állott. Mikor Dinokrates szomját oltotta belőle, eltávozott, hogy gyermekek módjára játsszék. Én fölbredtem és fölismertem, hogy megszabadult büntetésétől».

A vadállatokkal való találkozás előtt Perpétua találkozott még atyjával. De most is csak azt hajtogatta, hogy nem tagadhatja meg Krisztust még gyermeke és apja kedvéért sem.

A csoportot, amely egy nap került a börtönbe, egy nap vitték a cirkuszba a vadállatok elé. Előzőleg még meg is korbácsolták őket. Egy vad tehén fölkapta a gyenge Perpétuát szarvára s halálosan megsebezte. A halál egy karddal ejtett kegyelemdőfés után következett csak be. Ez történt 203 márc. 7-én.

Felicitás szintén egész fiatal asszony volt és rabszolga. Az Egyház a breviáriumban így emlékezik meg róla: Felicitás pedig, amikor már közeledett a cirkuszi játék napja, minthogy már nyolc hónapja áldott állapotban volt, igen nagyon félt, hogy kivégzését elhalasztják, amennyiben a törvények tiltották az ily nőknek kivégzését. Azonban vértanútársainak imáira korai szüléssel megszülte kis leányát. Amikor a szülés fájdalmaiban vajúdott, az egyik őr így szólt hozzá: «Ha most így kínlódsz, mit fogsz tenni, ha a vadállatok elé dobnak?» Ő erre csak ezt felelte: «Most én szenvedek, de akkor más lesz bennem, aki szenved helyettem, minthogy én is érte fogok szenvedni». Életét Perpétuával hasonló módon fejezte be.

Szent Ágoston a két nőt az Egyház legnagyobb vértanui közé sorolja. Azt írja róluk, hogy sírjukhoz több keresztény zarándokol, mint amennyi pogány nézte vértanúságukat. A hálás Egyház is fölvette nevüket a szentmise kánonjába, ahol minden miséző pap naponként megemlékszik róluk.

Ugyanerre a napra esik

* **Szent Fridolin** hitvalló † 540 körül. Irország volt a hazája. Itt buzgó élete és elragadó igehirdetése az emberek előtt nagy dicsőséget szerzett neki. Ő ettől menekülni akart. Hajóra szállt és mint vándorapostol bejárta Franciaország egy részét. Poitiers-ben

újra fölépítette Hiláriusnak (lásd jan. 26) földült templomát és megtalálta ereklyéit. Tőle kapott látomásra újra kezébe vette a vándorbotot, följárta a Rajna vidékét a Mózeltől egészen a svájci Kúrig (Glarus kanton védőszentje); végre megtalálta Säckingen mellett azt a rajnai szigetet, melyet Hilárius a látomásban megmutatott neki. A vadont sok veszedelem közt lakhatóvá tette, férfi- és nőkolostort alapított (az elsőt német földön) és fáradhatatlanul térítette a pogány lakókat. Már életében sok csodával tüntette ki Isten. Imádságára a Rajna az ő szigetét a másik oldalról kerülte meg.

* **Boldog Ágnes** szűz † 1280. II. Vencel Ottokár cseh királynak és Konstanciának, III. Béla magyar király leányának gyermeke. Gyermekkorában eljegyezték a lengyel fejedelemnek, ennek halála után II. Frigyes és III. Henrik angol király kérte meg kezét. Ő az udvari élet fénye és a királyok tervezetési közepett hű maradt leánykorában választott jegyeséhez, Jézus Krisztushoz; állhatatosságának jutalmául végre beléphetett az általa alapított Klarissza-zárdába Prágában. Imádságos lélek, szigorú önmegtartóztatás, határtalan szerénység jellemezte. Maga Szent Klára (lásd aug. 12) több levelet írt neki. Általános tisztelet környezte, mikor meghalt 75 éves korában. Nagy tisztelete volt régen a cseheknél. Giskra vad kelyhesei azonban földülták kolostorát. Temploma ma magtár.

* **Szent Kolet (Colette)** szűz † 1447. Gyöngye nő léte megreformálta Európaszerte Szent Ferenc harmadik nőszertetét, melynek tagja volt. A nagy nyugati szakadás idején közbenjárásával sokat tett a konstanci zsinaton törvényes pápa választására. A bázeli zsinat atyáinak is sok üdvös tanácsot adott; hamar észrevette, hogy ez a zsinat egyházellenes irányban halad és rábírta a püspökök nagy részét, hogy hagyják ott. Sok és súlyos kísértése közepett szokása volt mondani: Az volna életének legboldogtalanabb napja, mikor Istenért semmit sem kellene szenvednie.

Március 7.

Aquinói Szent Tamás egyházdoktor † 1274.

Mikor magához szólította az Úr a középkor legnagyobb szentjét, Asszisi Szent Ferencet († 1226), gondoskodott, hogy új csillag gyúljon ki az Egyház egén, s akarta, hogy ez a csillag az egész kereszténység díszé és világossága legyen.

Ez a ragyogó csillag Aquinói Szent Tamás, aki 1225-ben született az aquinói grófok ősi családjának a nápolyi királyságban fekvő Roccasicca nevű várában. Atyja Landulf gróf, anyja Teodóra grófi leány. Alig volt egy éves, amikor

dajkájának minden ellenzése ellenére lenyelt egy kis papírlapot, amelyre az «Üdvözlégy Mária» volt leírva. Környezete ebből arra következtetett, hogy a fiú Szűz Mária különös tisztelője lesz. Első iskolája a híres montekasszinói bencés apátság, ahol 700 évvel előtte a nagyjelentőségű Szent Benedek-rend bölcsője ringott. Öt évig volt itt. Tízéves korában Nápolyba került, ahol a nagyváros könnyelmű tanuló ifjúsága között is meg tudta őrizni lelke tisztaságát. Itt ismerkedett meg az akkor még fiatal Domonkos-renddel, amelynek mai napig ő a legnagyobb fia és dicsősége.

Tizenhétéves korában családja akarata ellenére belépett a domonkosok közé. Az az érett megfontolás vezette, hogy a hivatás kérdésében inkább kell engedelmeskednie az Istennek, mint az embereknek. Előljárósága rövidesen Párizsba akarta küldeni, de erőszakos testvérei útközben elfogták s egy várba zárták, hogy a szerzetbelépés gondolatát kiverjék fejéből. A több mint egyéves fogságban azonban minden hivatásellenes családi rábeszélés, erőszakoskodás és kísértés meddőnek bizonyult. A szobájába aljas módon beküldött rosszhírű nőt zsarátnokkal űzte ki; s az Úristen kegyelme megjutalmazta ezért az elszántsáért: ezután a tisztaság terén sohasem voltak nehézségei. Állhatatossága annyira hatott hűgaira, hogy hivatása legnagyobb ellenzőiből maguk is apácák lettek. A várból sikerült kötélén leereszkedve kimenekülnie, s Nápolyban kitöltötte az egyéves próbaidőt.

A húsz éves ifjút maga a rend legfőbb előljárója vitte Nápolyból a párizsi egyetemre, hogy ott végezze el hit-tudományi tanulmányait. Párizsban ép akkor kezdte meg előadásait a középkor leegyetemesebb műveltségű tudósa, a sváb eredetű Nagy Szent Albert (nov. 14). A kiváló mester legjelesebb tanítványa Párizsban s később Kölnben a magábavonult, folyton gondolkodó és búvárkodó Tamás. A mester érezte, hogy tanítványa túl fogja szárnyalni. Amikor megtudta, hogy a hallgatag ifjút pajzánkodó társai néma ökörnek nevezik, figyelmeztette őket: «Meglátjátok, hogy ha ez a «néma ökör» egyszer megszólal, bögésével betölti az egész világot». Úgy is lett.

Szent Tamás lángelméje csakhamar kezdte ragyogtatni fénysugarait. Alig 27 éves, s máris tanár a párizsi egyetemen. Itt, majd Rómában és Nápolyban köréje sereglett az akkori keresztény világ tudományéhes ifjúsága. Az ifjak kenyeret kértek, s a mester törte nekik a hitből táplálkozó tudo-

Aquinói Szent Tamás.

mány kenyerét. Az egész világ lelkes bámulata és tapsai között vívta meg küzdelmeit a keresztényellenes tudománnyal; csodálatos mélységgel, elmeélel, rendszerességgel és világossággal írta egymásután műveit. Az a 32 hatalmas kötet, amelyet megírt, a kereszténység egyik legértékesebb kincse.

S noha tudománya előtt meghajolt Európa ifjúsága, pápák és királyok, tudósok és szentek, barátok és ellenfelek, Tamás megmaradt egyszerű, alázatos szerzetesnek, nem egyszerűen tudós tanárnak, hanem — mint később nevezték — «angyali doktor»-nak. Mennyit mond, hogy ez a lángelme egy-egy tanítása, tanulása, búvárkodása előtt és után letérdel és imádkozik; ha nehézsége támad, melyet nem tud mindjárt megoldani, külön elimádkozik egy Üdvözlégyet; ha a nehézség nem akar világosságba oldódni, az imádságot böjttel tetézi. Mily fölséges dolog, hogy rendjében semmi állást nem fogadott el s következetesen kitért minden följánlott egyházi méltóság elöl, írásait pedig letette az Úr Jézus lábaihoz s alázatosan kérdezte, tetszenek-e neki; s a hagyomány szerint a Keresztrefeszített ezt mondta neki: «Jól írtál rólam, Tamás! Mi jutalmat kívánsz tőlem?» «Semmi mást — úgymond Tamás —, csak tégedet, Uram!»

Mennyi áhítat sugárzik azokból a himnusból, amelyeket IV. Orbán pápa fölkérésére írt az úrnapi zsolozsmába, s amelyek egyikének vége (Tantum ergo... Genitori...) a mi áhítatunkat is annyiszor kigyújtja a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt. Mennyire egész lelkével dolgozott a maga üdvösségén ő, aki tanította, hogy a legbiztosabban úgy üdvözülünk, ha komolyan akarunk. Mennyire óvakodott a legkisebb büntől ő, aki csodálkozott azon, miként alhatik vagy nevethet az olyan ember, aki halálos bűnben van s így az örök kárhozathoz közel jár. Nemcsak tanította, hogy a hazugság nagy bűn, hanem ennek érvényt is akart szerezni a gyakorlati élet minden megnyilatkozásában. Egy szerzetes-testvérével sétált, amikor az egyszer csak tréfából mondja, hogy a levegőben egy ökör repül. A szent fölnézett s nem látva az ökröt, nevető társához így szólt: «Hamarabb elhiszem, hogy az ökör repül, mint hogy egy keresztény hazudjon».

X. Gergely pápa 1274-ben a délfranciaországi Lyonba egyetemes zsinatot hívott össze. A zsinatra hivatalos volt az egyszerű domonkos szerzetes is. Szent Tamás elindult Nápolyból, de csak a középítáliei Fossanuova ciszterci kolos-

torig tudott eljutni. Hirtelen betegsége ágyhoz szegezte. Ágyában az utolsó percig imádságos lélekkel diktálta az Énekek énekének magyarázatát. Lelke 1274 március 7-én szállott el ahhoz, akiről s akiért annyit írt és tanított.

Szent Tamás angyali élete és hatalmas tudományos munkássága megadja a feleletet arra, miért ünnepelte és ünnepli őt mindig az Egyház s az egész keresztény világ.

Nem egy kiváló festői lángelme örökölte őt meg. Most csak egy képre gondolunk, amely Traini nevű festőnek 1345-ből való alkotása s a pizai Szent Katalin-templomban látható. Egy nagy kerek dicső (aureola) közepén ül a hittudósok fejedelme, az «angyali doktor», egyik könyvével a térdén. A kép felső részén lebegő kerubok tartják az Úr Krisztust, aki alatt s közvetlenül Szent Tamás fölött a felhőben lebegnek Mózes, Szent Pál s a négy evangélista. A szent két oldalán áll az ókor két legnagyobb gondolkozója, a görög Plátó és Arisztoteles, lábai alatt pedig hever a keresztényellenes gondolkozás legyőzött képviselője, az arab Averroes. A kép alsó részén jobbra-balra sok-sok tanítvány. A képen látni, mint árad az Úr Jézus fölvilágosító sugara az ó- és újszövetséget képviselő Mózesre, Pálra s az evangélistákra, azután pedig az Úrból is, ez utóbbiakból is Szent Tamásra. De áradnak feléje sugarak a két görög lángelmétől is. Ezeket a sugarakat azután földolgozza lelke hatalmas kohójában, összeolvasztja mindazt, amit a természetes észből és a természetfölötti kinyilatkoztatásból nyert s fölséges új világosság alakjában lövelli maga körül. A keresztényellenes tudományt e sugarak a földre teperik, a tanítványokat pedig éltetik, boldogítják.

S a sugarak melegségét és világosságát élvező tanítványok sokaságában a régi századok mellett ott állunk mindnyájan papok és világiak, tudósok és tudatlanok, akik csak tanultunk valaha hittudományt, vallástant vagy katekizmust, mert tudománya, amely kimutatta, hogy nincs ellentét a hit és ész között, érvei, fogalmazásai ott találhatók a legtudományosabb, de a legegyszerűbb vallástani könyvben is.

Az Egyház az angyali doktort 1323-ban szentjei közé iktatta s a szenttéavató pápa ajkával mondatta, hogy legnagyobb műve (Summa theologica) annyi csodát művelt, amennyi cikkelyt tartalmaz. A trienti zsinat (1545—1563) asztalán a Szentírás és a Summa egymás mellett foglaltak helyet. 1567-ben egyházi tanítónak nyilvánította ki a pápa s el-

rendelte, hogy ünnepét ugyanúgy üljék meg, mint a négy latin nagy egyházatyáét; Nápoly számára külön nyilvános ünnepnek engedélyezte. A hittudomány és bölcsélet általános süllyedése idején XIII. Leó pápa 1879-ben Szent Tamás «arany bölcseségének» követésére hívta föl a keresztény tudomány figyelmét. Ez a bölcsesség szerinte rengeteget tett és még fog tenni «a katolikus hit védelmére és dicsőségére, a társadalom javára és az összes tudományok gyarapodására». A nagy pápa őt tette meg a katolikus iskolák égi védőjének. A katolikus tudományosság legújabb föllendülése is Szent Tamás tanulmányozásával kapcsolatos, s ezért az új egyházi törvénykönyv is (1918) az ő szellemének ápolását teszi a katolikus iskolák kötelességévé.

Ugyanerre a napra esik

Szent Perpétua és Felicitás vértanúsága (ünnepe márc. 6).

Szent Pál püspök hitvalló † 840 körül Egyiptomban.

Együgyű Szent Pál hitvalló † 340 körül, Remete Thebaiszban, Egyiptomban.

Március 8.

Istenes Szent János hitvalló † 1550.

Sok idő kellett ahhoz, hogy Ciudad János az Úristen kegyelmével és saját erős közreműködésével Istenes Jánossá váljon. Mert szentünk változatos élet után csak 40 éves korában ismerte föl élete célját: szolgálni az Úr Jézust betegeinek ápolása által. De mikor ezt a hivatását fölismerte, egész emberként minden fönn tartás nélkül szentelte reá magát.

Született 1495 március 8-án a portugál Montemorban derék kézműves családból. Szülei gondosan nevelték, de fiukkal nem volt szerencsájük; semmi sem vallott benne a későbbi szentre. Egyszer megszállt náluk egy spanyol pap, aki annyi szépet mondott el hazája fővárosáról, Madridról, hogy a kalandok után vágyódó 9 éves fiú a távozó vendéggel megszökött hazulról. Szökését édesanyja annyira szívére vette, hogy három hétre rá meghalt, édesapja pedig Szent Ferenc rendjébe lépett. A lelkiismeretlen pap nem is vitte őt el Madridba, hanem útközben otthagya egy spanyol faluban. A magárahagyott fiú egy pásztorhoz szegődött el, aki rövidesen megszerette, sőt 21 éves korában egyik leányát akarta mindenáron hozzáadni feleségül. A fiatalember azonban

nem akarta földni szabadságát; hogy a sok zaklatástól meg meneküljön, katonának állt be a spanyol hadseregbe.

V. Károly császár és spanyol király akkor a franciákkal hadakozik. Épen folyik Fontarabia várának ostroma, amelyben János is résztvesz. A katonák közt lazább erkölcsi fölfogás uralkodott, s bizony ő is katona módon élt. Egy baleset azonban jobb belátásra bírta. Lóháton megy a szomszédba élelemért. A francia tábor mellett érthetően jobban sarkantyúzza lovát, mely erre egy sziklához vágja gazdáját. Orrán, száján folyt a vér s hosszú ideig mozdulatlanul feküdt. Végre magához tért s első gondolata a betegek gyógyítójához s a bűnösök menedékéhez szállott segítségért. S nem hiába fordult Szűz Máriához, nemsokára erőhöz jutott és sikerült visszavánszorognia a spanyol táborba, ahol csakhamar fölépült. De itt sem maradhatott sokáig. Reá bízott, értékes dolgok tűnnek el, nem tudja nyilvánvalóan megbizonyítani ártatlanságát, s csak főparancsnoka jószívűségének köszönhető, hogy kötéthalál helyett elbocsátással büntetik. Erre megint visszatér régi gazdájához, aki a régi szeretettel fogadja.

Nyugtalan vére s újabb házassági ajánlatok megint a katonasághoz terelik. A császár most a törökkel küzd, s János ezt a hadjáratot is végigküzdi, de most már sokkal komolyabb lélekkel és étellel. A hadjárat után jóvá akarja tenni régi hibáját s a szülői ház látogatására indul. Hazaérve megtudja, mit okozott az ő gyerekes meg gondolatlanúsága: keményen meg akar vezekelni. De erre egyelőre nem kerül rá a sor. Jelentéktelen próbálkozás után végre egy száműzött nemesi családhoz áll be szolgának s a családdal Afrikába megy. Itt csakhamar a szolgából családfőntartó lesz. A szokatlan éghajlat aláássa a család egészségét, vagyonuk elúszik, s János vállalkozik a férfi, az asszony és négy kislányuk eltartására. Éjjelét is nappallá téve dolgozik, s így táplálja és megmenti őket.

A sok meddő próbálkozás és meg nem valósított erősfogadás után ez volt eddigi élete legkomolyabb és legigazibb cselekedete. Az Úristen, aki nem marad adós az ital vízéért sem, melyet szomjazónak nyujtunk az Úr Jézus nevében, e tettét bőségesen megjutalmazta. Gyóntatója tanácsára visszatér Spanyolországba, ahol egy ideig úgy iparkodik jót tenni, hogy olcsó szentképekkel és jó könyvekkel házal. Végre azonban megtalálja az Úristentől számára kijelölt helyet.

Egyszer t. i. szegény beteg didergő gyermeket talált az utcán. Karjára vette, hogy lakására vigye. Azonban minél tovább ment, annál nehezebbé vált az először egészen könnyű teher, s kénytelen volt megpihenni. Úgy látta, hogy a ragyogó arcú kisgyerek maga az isteni kised — kezében a kereszttel és gránátalmával, s szól hozzája: «János, te Granadában fogod megtalálni keresztedet».

Ez volt a nagy fordulat János életében.

Elmegy Granadába. Épen ott tartózkodott Avilai Boldog János († 1569; ünnepe máj. 10), aki 40 éves apostoli munkájával kiérdemelte az «Andaluzia (Dél-Spanyolország) apostola» elnevezést. Meghallgatta ennek a kiváló szónoknak Sebestyén-napi szentbeszédét, amelynek az volt a lényege: inkább ezerszer meghalni, mint Istent megbántani. A beszéd olyan megrázó hatással volt Jánosra, hogy kérve a templomból, sírni kezdett s örültként tépte haját eddigi céltalansága miatt. Örültek gondolták s kórházba vitték. Csakhamar kiengedték onnan, s Avilai János lelkivezetése alá került. Ez a nagy lelkivezető, Borgia Szent Ferenc (okt. 10), Szent Teréz (okt. 15), Granadai Lajos lelki barátja és tanácsadója rövidesen rászorítja a végleges állhatatosságra, amelyet fogadalommal erősít meg: szolgálni az Urat szegény betegek gondozásával. Ez 1535 körül történt.

Élete ezután a keresztény irgalmassági cselekedeteknek valóságos hősköteménye. Amikor pl. Granada városának egyik legnagyobb kórháza lángba borult, egy percig sem habozott a lángok közé rohanni s a kórtermekből menteni a betegeket. Emberi erőt meghaladó módon legalább egy fél-óraig tette ezt tűzben, füstben. A lelkében égő szeretet lángja erősebb volt a külső tűznél: mindenki csodálatára semmi baja sem történt. Leleményes szeretettel fát szedeggett s azt eladta, majd gyűjtéssel és kéregetéssel lassan előteremtette azt az összeget, amellyel 1540-ben egy kórháznak alapjait vethette meg. Ez a kórház akkor még nem volt nagy, azonban ez lett az egész keresztény világot behálózó nagy szeretetintézménynek bölcsője: ebből fejlődött ki a János lerakta alapon a buzgó tanítványok segítségével az 1570-ben a pápától megerősített irgalmasrend.

Ez a kórház ihleti mai napig az irgalmasokat, hogy intézményeikben gyógyítsák a testet, de amellet gondozzák a lelket. E kórház jótéteményei Magyarországon is érezhetőek, mert csak a jelenlegi országban is Budapesten, Egerben,

Pécsett, Pápán és Vácon vannak irgalmasrendi kórházak. Ebbe a kórházba vitt nem egyszer Istenes János egy-egy beteget, akit az utcán fölszedett, aztán ágyba fektette, megmosta s alázatosan megcsókolta lábait. Egy ilyen betegnél egyszer a hagyomány szerint észrevette, hogy lábai keresztül vannak lyukasztva, s nem volt nehéz megismernie az Úr Krisztust. Bizonyos, hogy minden beteg személyében az Úr Jézust vitte és ápolta; mert maga az Úr megmondotta: A végítéletben a választottakhoz majd így szól: «Beteg voltam és meglátogattatok engem». Mikor pedig ezek elcsodálkoznak: «Úram, mikor láttunk mi betegen», azt feleli majd: «Bizony mondom nektek, amit egynek a legkisebb atyámfiái közül cselekedtetek, nekem cselekedtetek» (Máté 25, 36). Milyen lecke volt a langyos keresztényeknek, ha Istenes János végigment a nagyváros utcáin kosárral a hátán s ezekkel a szavakkal gyűjtött kórháza betegetei számára: «Legyetek magatok iránt irgalmasok, tegyetek jót!» Az Írás szerint: «Az irgalmas ember önlelkének tesz jót» (Példabeszédek 11).

Halála is irgalmassági cselekedettel kapcsolatos. A Granada mellett levő Xenil folyó megáradt és sok jól használható fa úszott benne. János belement a hideg vízbe s fát gyűjtött annak a kórháznak, amelyre az első pénzt szintén fával szerezte. A hideg víz megártott neki annál is inkább, mert egy fuldokló fiúnak is után vetette magát, akit meg is mentett. Az így keletkezett hűlés okozta halálát. A szentségekkel megerősítve fölkelte ágyából, felöltözködött, térdre borult s a feszületet szívéhez szorítva lehelte ki lelkét az Úr 1550. évnek márc. 8. napján élete 55. évében. 1690-ben avatták szentté, XIII. Leó pápa pedig az egész keresztény világ betegeinek védőjévé nyilvánította s fölvétette nevét a haldoklók litániájába.

Ugyanerre a napra esik

Szent Filemon és Apollónius vértanuk † 303. Antinousban, Egyiptom városában Dioklecián császár üldözése idején fogóságba került a buzgó Apollónius diákonus. A tömeg gúnyolta és gyötörte a szent férfit; kivált köztük Filemon színész. Az ő sértegetéseire Apollónius csak ennyit mondott: «Fiam, legyen neked irgalmas az Úr és szavaidat ne rója föl bűnődül». Ez a szelídség annyira lelkébe markolt, hogy Apollónius köpönyegében a bíró elé ment, szemére vetette, hogy a keresztényeket igazságtalanul üldözik. Majd maga is megkeresztelkedett és minden csábítás ellenére hű

maradt Krisztushoz. Nevezetesen mikor a helytartó kilátásba helyezte a népszerezű színésznek, hogy nemsokára fényes lakomát rendez tiszteletére az egész város, azt felelte: Én már csak azt várom, hogy leülhessek az Úr Krisztussal a mennyei lakomához. Apollóniussal együtt átszúrták lábainait, végighurcolták a városon, végre lefejezték.

* **Viterbói Szent Róza** szűz † 1261. Szent Ferenc harmadrendjének tagja. Gyermekkora óta kítűnt irgalmassága és az a tehetősége, hogy megrögzött bűnösöket bűnbánatra tudott indítani.

Szent Poncius hitvalló, † 260 körül. Szent Ciprián (lásd sept. 14) diákonusa és számkivetésében hű kísérője, majd dicső vértanúságának írója.

Március 9.

Római Szent Franciska özvegy † 1440.

A Példabeszédek könyve fölveti a kérdést: Erős jellemű asszonyt ki talál? Azután felsorolja az ilyen ritka nőnek tulajdonságát. Ilyen asszonyok hála Istennek a szent kereszténységben szépszámban találhatók. Ime egy közülük, Római Szent Franciska, akiről el lehet mondani a Szentírás dicséretét: «Bizik benne férjének szíve. Éjjel fölkel és élelmet ad házanépének, és eledelt szolgálóinak. Kezét erős dolgokra teszi, és ujjai az orsót fogják. Kezét kinyújtja a szűkölködőnek és tenyerét megnyitja a szegénynek. Nem félti házát a hó hidegétől, mert házanépe mind kétszeresen van ruházva. Férje tekintélyes a kapukban (= közéletben). Erősség és ékesség az ő öltözete, és nevetni fog az utolsó napon. Szemmel tartja házanépe ösvényeit és kenyerét hivalkodva nem eszi. Fel nőnek fiai és igen boldognak hirdetik, s férje is dicséri őt. Csalárd a kedvesség és hiú a szépség: az Urat félő asszony a dicséretes» (Példabesz. 31, 10—30).

Szent Franciska («Fanni») Rómában született az Úr 1384. évében mint előkelő és gazdag szülők gyermeke. A csendes, mélyen vallásos s igen szemérmes lánykát hajlamai a kolostor felé vonzzák, szülei azonban mást akarnak. Az engedelmes gyermek meghajol akaratok előtt s az akkori szokás szerint alig 12 éves korában férjhez megy Lorenzo di Ponziani előkelő római ifjúhoz, akivel aztán 40 évig él bensőséges házasságot.

Ez a házasság a názáreti szent család otthonára emlékeztet; lelke Franciska. Leánykori áhítat- és önmegtartózkodási gyakorlatait asszonykorában még komolyabban és sok-

szor titokban végzi. Étele legtöbbször száraz kenyér, melyet titokban koldusoktól cserél jó ételéért. Itala víz, melyet koponya-pohárból iszik. Emellett azonban azt vallja, hogy «a férjes nőnek Istent sokszor az oltáron kell hagynia, hogy megtalálja őt a házi gondok közt». Egyszer zsolnárt másolt. Négyezer kellett félbeszakítania egy megkezdett verset. Mikor végre be akarta fejezni, aranybetűkkel megvolt már írva.

Kolostor után vágyódott, de amikor a házaselet jutott neki osztályrészüil, a keresztény bölcsesség útmutatása szerint mindent megtett, hogy családjának éljen, hogy az otthon ne csak egyszerűen meleg tűzhely, puha fészek, hanem szentély legyen: szentély, amelynek lakóit szent gondolatok vezetik Isten felé; szentély, amelyben a férj és feleség elnéző türelemmel s szeretettel támogatják egymást bajban és örömben; szentély, amelyben a Teremtő akaratának megfelelően az emberiség életfája nő s amelyben e nagy célért, a házastársak minden léha és nemzet-senyvesztő szíréhanggal szemben vállalják a házaselet szent terhét, az atyaságot és anyaságot; szentély, amelyben a család legnagyobb és leggondosabban őrzött kincse a gyermek; szentély, ahová az idegen is csak megszentelt gondolatainak ünneplőruhájában lép be. Ez az eszmény lebegett Franciska szemei előtt s ezt valószínűtlenül meg a gyakorlatban.

Életírója megállapítja, hogy a 40 éves házasság alatt közte és férje között perlekedés egyetlenegyszer sem fordult elő. Feleségre nézve aligha van nagyobb dicséret. Főlégesek azok a festmények, amelyek Franciskát mint anyát mutatják be hat gyermekétől körülkoszorúzva, amint sugárzik arcáról a keresztény anyának méltósága, nagy nevelői felelősségének tudata. Ezek a képek Szent Ágoston mélyértelmű szavait juttatják eszünkbe: «Adjatok jobb anyákat, s én jobb világot biztosítok nektek».

Mint úrnő a cselédséget sem rekeszti ki anyai szeretetéből. Úgyel arra, hogy vallási kötelességeiknek eleget tegyenek, sokszor olvas föl nekik épületes olvasmányt s velük együtt imádkozik. Beteg cselédjét nem küldi kórházba, hanem maga ápolja otthon. Mély lelkeségre vall ez a nyilatkozata: «Hiszen magunk is el szoktunk menni a kórházba idegen betegeket ápolni: miért ne tanusítsunk hasonló felebaráti szeretetet saját házuknépe iránt».

Az előkelő társaság nem veszi jó néven, hogy ez a fiatal és tekintélyes asszony a legigénytelenebbül ruházkodik,

visszavonultan családjának él, kerüli a színházat és a nyilvános szórakozásokat s egyáltalán nem sokat törődik az akkori egyházi és világi zavaros közélettel. Franciska az ízig-vérig katolikus nő módján felel: «Fiatal vagyok és előkelő, de azért keresztény nő is, s kötelességem az evangélium tanítása szerint élni».

Családi életét az Úristen nem mentesítette a megpróbáltatásoktól. A nagy nyugati egyházszakadás vége felé, amikor az európai kereszténység nagy kárára hárman is igényt tartottak Szent Péter székére, László nápolyi király 1413-ban elfoglalta Rómát s az ellene küzdők közül az előkelőbbeket, vagyonukat elkobozva, fogságba ejtette. A foglyok között ott volt Franciska férje s — hogy bánata még nagyobb legyen — legidősebb fia is. A hűséges feleség és a szerető anya nagy fájdalmát megérte az, akit nehéz idők kiforgattak vagyonából, vagy akinek hozzátartozója fogságba esett. Szentünk nagylelkűen szenvedett s a béketűrő Jóbbal ismételtette: «Az Úr adta, az Úr elvette, legyen áldott az ő neve». E nagylelkű szenvedésnek e földön is meglett a jutalma: már a következő évben helyreállt a béke, haza kerültek szerettei s a vagyon nagy része is megtérült.

Akármennyire is elsősorban családjának élő asszony volt Franciska, jutott azért idő az otthon elhanyagolása nélkül a családon kívüli áldásos működésre is. Ennek a működésnek legfőbb színtere a szegények és betegek voltak. Vörösmarty költeménye (A szegény asszony könyve) alkalmazható az ő házára is: «A szegény, kit Isten küldött, ide gyakran beköszöntött, és azon, mit innen elvitt, lelkében nem tört meg a hit: nem hideg pénz, hideg arcok — eleség volt az ajándok». Az eleséghez pedig mindig lelki táplálék is járult: együttérzés, szerető vigasztalás, testvéri biztatás. Ezekben az irgalmassági cselekedeteiben leleményes volt. Nagyobb nyomor idején pl. férje beleegyezésével álruhába, szinte koldusnak öltözködve ment gyűjteni a szegényeknek. Nem engedte, hogy szülőjében a venyige és a gally megkorhadjon, hanem összegyűjtötte és szegényeinek rendelkezésére bocsátotta. Amilyen odaadással tudott ápolni otthon, ugyanolyan buzgósággal segített a kórházakban fekvő szegény betegeken. De külső munkálkodása nem merült ki ebben. Férje anyagi támogatása mellett a keresztény irgalmassági cselekedetek gyakorlására külön női társaságot alapított (1433), amelynek tagjai apácák módjára Szent Benedek sza-

bályzata szerint élnek, de nyilvános fogadalmakat nem tesznek. Ezek a Szent Benedek közös életet élő oblátái, akik külsőben alig különböznek az apácáktól.

Negyvenévi boldog házasság után meghalt férje 1436-ban. Nem kellett sokáig törnie fejét, mitévő legyen. Amit nem tehetett meg kislánykorában, megtette most özvegy-ségében. Mihelyt elrendezte családi ügyeit, bebocsátást kért a tőle alapított kolostorba. Nagy alázatossággal ő, az alapítónő, bűnbánati kötéssel a vállán, mezítláb kéri a fölvetelt. 1437-ben Szent Benedek napján (márc. 21) fölveszi a társaság ruháját s itt él a legnagyobb bűnbánatban és csodálatos élet-szentségben egészen 1440 márc. 9-én bekövetkezett jámbor haláláig.

Életírói szerint megadta neki az Úristen azt a szinte egyedülálló kegyelmet, hogy őrzőangyalával gyakran látható alakban társaloghatott: nyolcéves gyermek alakjában, oly ragyogón, hogy éjjeli zsolozsmáját el tudta mondani fényénél. Csak akkor nem látta jobboldala mellett, amikor valami hibát követett el s amíg hibáját meg nem bánta. Őrangyala volt állandó figyelmeztetője és vigasztalója. Akiket Szent Franciska példája ihlet és lelkesít, azok rendes őrzőangyaluk mellett az ő személyében másik őrzőangyallal is rendelkeznek, aki állandóan értésükre adja, hogy a családi szentély megszenteli és boldogítja a család tagjait s megszenteli a világot.

Ugyanerre a napra esik

Nisszai Szent Gergely egyházdoktor.

Bolognai Szent Katalin szűz, lásd máj. 3.

Szent Paciánus püspök hitvalló † 390 körül Hispániában. Érdemes egyházi író; tőle származik az a talpraesett mondás: «Keresztény» a családi nevem, «katolikus» a keresztnévem.

* **Rebekka**, Jákob pátriárka felesége; lásd Móz. I 24.

Március 10.

A negyven szebasztei vértanu † 320.

A milánói rendelet, amelyet Nagy Konstantin császár és sógora, Licínus adott ki 313-ban, megadta ugyan a keresztényeknek a vallásszabadságot, azonban nem szüntethette meg véglegesen a hivatalos keresztényüldözést a római birodalomban. A végig pogánynak maradt kegyetlen Licínus, a római

birodalom keleti részeinek császára viszályba keveredett Nagy Konstantinnal s 320 körül üldözni kezdte a keresztényeket, akiket Konstantin annyira kegyelt. Templomokat rombolt le, püspököket küldött számkivetésbe, udvarából eltávolított minden keresztényt s a hadsereget is gyökeresen meg akarta tisztítani a keresztényektől. Hogy ez a szomorú munka milyen gyümölcsöket érlelt, erre a legmeghatóbb példa a szebasztei negyven vértanu katona esete.

Licínus Kappadóciában táborozott megbízható pogány seregével s innen küldötte szét rendeletét, amely minden katonának szigorúan megparancsolja, hogy a pogány isteneknek áldozatot mutasson be; hadd váljon meg, akad-e köztük meggyőződéses keresztény. Az örményországi Szebaszte városában állomásozó 12. légió (= ezred) negyven keresztény katonája ezt megtagadja. Csupa erő, csupa fiatalság, csupa elszántság, csupa hit ez a negyven hős. Hiábavaló eddigi vitézségük dicsérete, hiába az előléptetéssel való kecsegtetés, hiába a bilincs, a kínzás s a tömlőc, hiába a halálbüntetéssel való fenyegetődzés: pogány áldozatot nem mutatnak be, hanem kitartanak hitük mellett. «Ha annyi szenvedést állottunk ki a császár szolgálatában s ha életünket kockáztattuk a hazáért, miért ne tennők meg mindezt üdvösségünkért a császárok császáranak szolgálatában?» Ezzel a hithűséggel szemben meddő minden fenyegetődzés és rábeszélés; ezért elhangzik a kegyetlen bírói ítélet: «Ruhátlanul addig állnak majd hideg vízben — kemény tél volt —, amíg meg nem fagynak. De akármelyik pillanatban segíthetnek magukon. Csak ott kell hagyniok a hideg tavat, a szomszédban meleg fürdő s azontúl külön császári kegy várja őket». Ez a bírói végzés egyiküket sem rettentí meg.

Az ítélet végrehajtása egy kivételesen hideg éjjel történt. Beugrottak a jeges vízbe mind egy szálíg. S mindnyájának egy volt az imádsága: «Negyvenen szálltunk e küzdőtérre, Úrunk, hiány nélkül negyvenen érjük el az örök élet koronáját. Tiszteletreméltó a negyvenes szám, amelyet te negyvennap böjtöddel megszenteltél. Illés negyvennap böjtöl kereste az Urat s elnyerte látomását». Az Úristen meghallgatta az állhatatosság hőseinek imáját: megmaradtak negyvenen, de nem egészen úgy, mint ők gondolták,

A pogány őrség aludt, s csak a soros őr virrasztott. Egszer csak azt látja, hogy az imádkozó katonákat erős fényesség veszi körül, angyalok ereszkednek alá és sorban meg-

koszorúzzák őket egészen úgy, amint diadal után a hadvezér szokta kitüntetni hős katonáit. Megolvassa a csodálatos koszorúkat és csak harminckilencet talál. «Negyvenen vannak, hol az utolsónak koszorúja?» — kérdezi. S amint ezen eltűnődik, megkapja a választ. A hős csapatban akadt egy gyáva, aki nem állta a hideget; kiugrott a jeges tóból s a meleg fürdő felé tartott. A harminckilenc nagy fájdalommal nézte a zászlóhagyót, aki így elesett a vértanúság koronájától s még nyomorult földi életét sem tudta megmenteni: hirtelen szörnyethalt. De szomorúságuk csakhamar öröme fordult. A drámai fordulatokban gazdag néhány perc az ébren lévő űrben nagy elhatározást értelt. Felrázta az alvó őrséget, hangos szóval megvallotta, hogy ő is hívő keresztény, levetette ruháját s odaállt a harminckilenchez ő is, hogy megkapja a negyvenedik koszorút.

Erre a csodálatos fordulatra a parancsnok a félig halott negyven vértanut kihuzatta a tóból s vasdoronggal összerötörette csontjaikat. Mind meghalt; csak a legfiatalabb Melithóban volt még szemernyi élet. Ott állott mellette fájdalomtól megtört, de hitben élő anyja. Ajkáról nem a fájdalom, hanem a hit szava hangzott: «Fiam, tarts ki még kis ideig, az Úr Krisztus az ajtónál áll és segít». Amikor aztán a 39 holttestet föltették a halottas kocsira, hogy máglyára vigyék, csak az ő fiát hagyták ott: hátha magához tér és hittagadásra lesz bírható. Egy pillanatig sem habozott, hanem vállára vette mártírfiát s elszántan lépkedett a kocsi után, míg az végre ölelő karjai közt adta ki lelkét. Odarakta fia holttestét a máglyára a többi mellé, hogy akik a hitben és állhatatosságban végig együtt voltak, itt is együtt legyenek. Hiába szórta szét aztán maradványaikat a folyóba a pogány kegyelethiány, együtt maradtak mindvégig. A hagyomány, amely szinte egykorú vértanúságuk idejével, tud róla, hogy a negyvennek együttes temetést kérő végső akarata megvalósult: földi maradványaik a folyóban csodálatos módon egy helyre tömörültek, s keresztény testvéreik együvé helyezték a dicső föltámadás napjára.

A háborúban elesett hősöknek szobrokat állítanak s emléktáblákra írják nevüket. A szebasztei negyven hős katona saját maga állított magának örök emléket azzal, hogy mind az Úr Krisztus «jó katonájának» bizonyult. Egyenként elmondhatták magukról a nemzetek apostolának szavait: «A jó harcot végigharcoltam, a pályafutást bevégeztem, a hitet

megtartottam; készen vár már reám az igazság koszorúja, melyet megad nékem azon a napon az Úr, az igazságos bíró» (Tim. II 4, 7—8).

Ugyanerre a napra esik

Szent Attala hitvalló † 626. Burgundi nemes szülők gyermeke, Szent Kolumbán (nov. 21) tanítványa, mint bobbiói apát sokat tett a szerzetesfegyelem érdekében.

* **Szent Anasztázia** szűz † 576. A híres Jusztinián császár (527—565) feleségének, Teodórának udvarhölgye, ki az udvar pompája és zaja közepett is imádságos, fegyelmes, irgalmas evangéliumi életet élt. Teodóra féltékenysége elől Egyiptomba, klastromba menekült, majd Teodóra halála után, mikor a császár feleségül akarta venni, a pusztába menekült és szent remeteségben érdemelte ki a minden császári koronánál ragyogóbb mennyei koronát.

Március 11.

Szent Eulógius vértanu † 859.

A nyugati gótok háromszázéves birodalmát a spanyol félszigeten az Úr 711. esztendejében megszállották a mohamedán mórok vagy szaracének. A teljes félsziget megszállása öt századon át tartott (1212). A keresztények ezalatt vallásszabadságot élveztek ugyan, mindamellett számtalanszor igen nehéz helyzetbe kerültek a hódítókkal szemben. Hosszabb és hevesebb keresztény üldözést egyet jegyzett föl a történelem, amelynek egyik főszereplője Szent Eulógius. Az üldözés 850-ben kezdődött s 9 évre rá szentünk vértanulahalálával ért véget.

Szent Eulógius 800 körül született a megszállott birodalom fővárosában, Cordovában. Az előkelő szülők kiváló nevelésben részesítették tehetséges fiukat. A lelkiélet s a tudomány terén mesterei a Zoilus-templom papjai voltak, akiknek nagy büszkeségük volt, hogy tanítványuk egykettőre a kor legtanultabb emberének hírébe került. A cordovai püspök szentelte pappá s megbízta székvárosi iskolájának vezetésével. A jámbor és tanult paptanár mindent elkövetett, hogy tanítványai lelkében a hit és tudomány termékeny összhangját biztosítsa. Munkásságát nagy siker koronázta; tanítványai atyjukként tisztelték. De az egész város, keresztény és mór lakosság egyforma tisztelettel tekintett reá, mint a szenvedők vigasztalójára, a habozók és kételkedők tanács-

adójára s a szegények atyjára. Csendes munkáját azonban megszakította s más működési térre szólította a hirtelen kitört keresztényüldözés.

850-ben a megszállástól elválaszthatatlan sokféle sanyargatás elkeseredést váltott ki a keresztényekből. Kezdték nyíltan kifakadni a zsarnokoskodó mórok s vallásalapítójuk, Mohamed ellen. Ez az oktan, de érthető lázongás a hódítókat megtorlásra ingerelte.

Elsősorban a vezető papságot hurcolták börtönbe s kegyetlenül meggyötörték. A bebörtönzött papság és hívő sereg lelke Eulógius volt. Kitartásra buzdította őket. Flóra és Mária szűzekhez fölséges levelet írt, amelyben egyrészt megkapó színekkel ecseteli a vértanuk szenvedéseit, másrészt pedig hősiességre és vértanúságra buzdít. A két szűz és mások is tényleg vérükkel tettek bizonyosságot Krisztus iránti hűségükről. Néhány napra rá a papi vezetők is kiszabadultak a börtönből. A szabadulást sokan a két szűz vértanúságának tulajdonították.

Az üldözés azonban nem ért véget. A kapott sebek a keresztényeknél új elkeseredést szítottak; a nyílt kifakadásokat ismét megtorlások követték. A keresztény vezetőség nagyobb része püspökével az élén a higgadt csendesítőnek szerepére vállalkozott. A mohamedánságot támadó és a vértanúságra könnyen vállalkozó irányzatot álmodozónak minősítette s a cordovai zsinaton (852) el is ítélte. Eulógius ezzel az ítélettel nem tudott egyetérteni. Az alkalmazkodó irányzat is és Eulógius is ismerték az Úr szavait: «Aki megvall engem az emberek előtt, én is megvallom azt Atyám előtt, ki mennyekben vagyon; aki pedig megtagad engem az emberek előtt, én is megtagadom azt Atyám előtt, ki a mennyekben vagyon» (Máté 10, 32—33). Csakhogy a vezetőség inkább azt hangsúlyozta, hogy nem szabad megtagadni a hitet s megvallása se legyen a mohamedánok támadása; Eulógius viszont azt tartotta, hogy a megvallás a jelentősebb, még ha az magával hozza a támadást is. Tovább is lelkesen vágyódott a vértanúság után, tovább is állhatatosságra és vértanúságra buzdított. Egymásután írta tüzes írásait, amelyekben az üldözés áldozatainak életét és szenvedését ecsetelte s az alkalmazkodóbb véleménnyel szemben kimutatta, hogy a halálra kínzottak a kereszténység vértanúi. Úgy látta, hogy a püspök nyájának méltatlan pásztora s hogy híveinek és papjainak árulója a szaracén hatóságok előtt.

Meghasonlott vele. Eulógius túlzott; azonban a legőszintébb meggyőződésből s lelkiismerete leghatározottabb parancsán cselekedett. Amit ilyen téves lelkiismerettel tett, az Úr Ister előtt olyan beszámítás alá esett, mintha mindent helyes lelkiismerettel cselekedett volna. Egyébként is háta mögött óriási párt állott, amit legjobban bizonyít az a körülmény, hogy 858-ban toledói érseknek választották meg.

Érseki tartományát azonban nem foglalhatta el: érseki süveg helyett a vértanuság koronája várta. A mór üldözés nemcsak vértanukat termelt, hanem új híveket is. Itt is igaznak bizonyult Tertullianus szava: Semen est sanguis christianorum: a keresztények vére újabb termést biztosító mag. Sok mohamedán is megtért, köztük gazdag szülők hajadon leánya, *Leokricia* is. A szűz a szent keresztiséget egyik rokona buzgóságából vette föl titokban. Mikor szülei megtudták ezt a tényt, nem kíméltek sem szép szót, sem kemény zaklatást, hogy hitének megtagadására bírják. A leány végre is kénytelen volt elhagyni a szülői házat s Eulógius pártfogása alatt majd itt, majd ott rejtőzött. A szülők minden lehetőt elkövettek leányuk felkutatására, ami végre is sikerült. Nyomára akadtak épen akkor, amikor lelkiatyjánál, Eulógiusnál tartózkodott. Ez a fölfedezés a szent pap fejébe került. A szülők vádat emeltek: hogy megszökött leányukat elrejtette s engedetlenségében megerősítette. Törvényszék elé került, ahol régi elveihez híven kinyilvánította, hogy csak Krisztusnál található föl az igazság és boldogság, míg a mohamedán tanítás embercsalás; Krisztus Isten, Mohamed pedig hamis próféta. Hiábavalónak bizonyult minden törekvés, amely ezt a bátor hitvallást vissza akarta vonatni vele. 859 márc. 11-én a vesztőhelyre került, s a régi vértanuk bátorságával hajtotta fejét bárd alá. Két napra rá követte őt a vértanuságban Leokricia szűz is.

Vértanuságával véget ért a keresztényüldözés: ártatlan vére békét biztosított azoknak, akikért még túlzásaiban is oly őszintén és áldozatosan dolgozott.

Ugyanerre a napra esik

Szent Euthimius püspök vértanu † 820. Szardes-ben, Kiszíában volt püspök és a képromboló Mihály császár alatt szenvedett vértanúságot a képek tiszteletéről szóló katolikus igazság hífi és állhatatos megvallásáért.

Szent Szofrónius püspök † 639. Damaszkuszban született és hamar kitűnt fényes elméjével. Ifjúkorában Moszchosz Jánosnak, a

«Lelki mező» című híres lelki könyv írójának vezetése alatt lelki emberré vált és égő lelkesedést fogott a katolikus igazságért, amelyet ép akkortájt új eretnekek támadtak, a monofiziták örökösői (lásd febr. 9), kik magukat monotelétáknak nevezték. Azt állították ugyanis, hogy Krisztusban egy akarat van. Ha ez igaz volna, akkor egy természet is lenne benne s akkor a monofizitizmus mondaná ki Krisztusról a helyes tant. Szofrónius mesterével elment Alexandriába, Alamizsnás Szent Jánoshoz (lásd jan. 23), majd Rómába és vissza hazájába. Mindenütt a katolikus igazságot védte az ádáz eretnekekkel szemben. Mikor aztán 634-ben jeruzsálemi pátriárka lett, nem szűnt meg zsinatokon elítélni a monotelétákat. Egyik püspökét pedig elküldte Rómába, «hol az igaz tanítás vára van», hogy megnyerje a pápa jóváhagyását. Abban az időben özönlöttek el Mohamed hívei, az arabok a Szentföldet. Jeruzsálemet is elfoglalták 638-ban s a régi salomoni templom helyébe mecsetet építettek. A szent pátriárka abban a mérhetetlenül înséges időben nagy energiával tartotta sujtott nyájában a lelket; pedig maga is csordultig megtelt fájdalommal a szent-helyek pusztulása miatt. Jeruzsálem pusztulása után egy évre meghalt.

* **Szent Konstantin** (Szilárd) vértanu † 576 körül. Angol király volt; hitvese halála után bencés lett belőle. Sokáig el tudta rejteni kilétét. Mikor megtudták, pappá szentelték; majd a skótokhoz küldték hittérítőnek. Itt szenvedett vértanuságot.

Március 12.

Nagy Szent Gergely pápa egyházdoktor † 604.

Nagy Szent Gergely pápa az ókorban Nagy Szent Leó († 461., ünnepe ápr. 11) mellett Szent Péternek legkiválóbb utódja, akinek legnagyobb történeti jelentősége abban van, hogy átvezette az Egyház hajóját a római multból a germán-román jövőbe.

Előkelő és jámbor családnak sarja; 540 körül született Rómában. Atyja, Gordiánus, a római szenátusnak, a legfőbb állami tanácsnak tagja, nagy méltóságát idősebb korában a szerpapsággal cseréli föl. Anyját, Szilviát, az Egyház szentjei között tiszteli (ünnepe nov. 3). Fiatal korában az állami hivatalok lajtorjáján elérte a legmagasabb fokot: Róma prefektusa, azaz legfőbb bírója lett. Ezt a magas méltóságot közmegelegedésre töltötte be; azonban ez nem elégítette ki lelkét. Atyjának halála után édesanyja hatása alatt a gazdag örökségből Szicíliában hat bencés kolostort alapított s a római családi palotát is Szent Andrásról nevezett apátsággá alakította át.

35 éves korában itt ő maga is fölvette annak a szentbenedek-rendnek ruháját, amelynek második alapítójaként tisztelik. Az itt töltött néhány évet később élete legboldogabb idejeként emlegette. A sok imádság, kemény önmegtagadás, gyakori böjt s betegeskedésének alázatos viselése között itt tanulta meg az eseményeket természetfölötti szempontok szerint megítélni. De nem maradhatott sokáig a kolostor édes csendjében. A pápa a széles látókörű, nagytudományú, szentéletű szerzetest 578-ban diákonussá szentelte, hogy azután ebben a longobárdoktól s az éhínségtől agyonsanyargatott időben Róma egyik kerületének élmezését irányítsa. Azonban ez is csak rövid átmeneti állomás, mert már a következő évben II. Pelágus pápa követnek küldte a konstantinápolyi császári udvarba. Az itt töltött hat év alatt áldásos működést fejtett ki az Egyház és Itália javára. Visszatérve Rómába a tőle alapított Szent András-kolostor apátja, majd a pápa titkára lett. II. Pelágus a legnehezebb körülmények között, amikor az árvíz és pestis a barbároknál is jobban pusztított, 590 elején a pestis áldozataként halt meg. A szenátus, a nép s a konstantinápolyi császár bizalma Gergelyt kívánta a pápai trónra. Nem segített itt vonakodás, menekülés; kénytelen volt meghajolni Isten akarata előtt; és 590 őszén megtörtént székfoglalása.

Amikor a pápai trónra lépett, fájdalommal kellett látnia a valamikor hatalmas római birodalomnak teljes pusztulását. Pedig nagysága neki nemzeti öntudatot jelentett, s meg volt győződve, hogy van hivatása az Egyházzal szemben is. Hol volt akkor már az a birodalom, amely még a 4. században is az egész Földközi-tenger medencéjét foglalta el, amelynek határa délen az afrikai sivatag homokjával, nyugaton pedig az Óceánnal érintkezett, amely átnyúlt Britanniára is, amelyet északról a Rajna, a Duna s a Fekete-tenger hullámai nyaldostak és amely keleten magában foglalta egész Kis-Ázsiát, Szíriát és Palesztinát! Az 5. század folyamán a népvándorlás ifjú germán népei hasítottak ki maguknak belőle nyugaton hatalmas területeket: a Spanyol félsziget a nyugati gótoké, Afrika nyugati része a vandaloké, Britannia az angolszászoké, Gallia a frankoké s Itália a keleti gótoké lett. Igaz, a nagy Jusztinián császár Gergely születése előtt néhány évvel megdöntötte a vandal uralmat, majd a pápa ifjúkorában a keleti gótokét; azonban 568 óta hitvány árulás következtében megint a longobárdok pusztítják Itália földjét.

Micsoda szomorúságot hozhatott mindez Gergelynek, «az utolsó római»-nak szívére! S ha ezek az új erőteljes népek a régi birodalom területén legalább az Egyház hí fia lennének! Azonban a katolikus Franciaországot kivéve (ahol pedig az Egyház lealázó sorsban sínylődött) mind a pogányság vagy az eretnenség sötétségében botorkáltak. Micsoda fájdalmas volt ez az Egyház feje számára! Ehhez hozzá kell venni, hogy a sok eretnekségtől és nagyravágyó törekvésektől megfertőzött keletrómai birodalomban már kevés a megértés a pápa által képviselt egyetemes érdekekkel szemben; nyugaton a germán barbároktól meg nem szállott részekben is nem egy helyütt még pogányok vagy eretnekek a lakosok, s mindenfelé pogányok az erkölcsök, elhanyagolt az istentisztelet, fogyatékos a pápa iránt való kegyelet és engedelmesség! Megértjük trónralépésekor mondott szavait: «Az Egyház hasonlít egy korhadt hajóhoz, amelybe mindenfelül tódul az ár».

Gergely ereiben azonban az ősi római vér csörgedezett, lelkében a nemzetek apostolának, Szent Pálnak buzgalma lángolt, aki zsidó létére «adósa volt a görögnek és barbárnak» (Róm. 1, 14), mert az Isten országában «nincs pogány, nincs zsidó, nincs barbár és szittyta, nincs szolga és szabad: hanem minden és mindenben Krisztus» (Kol. 3, 11). A trónra került pápa mindent elkövetett, hogy a germán népek elfogadják ennek a Krisztusnak igaz hitét, s merítsenek az Egyház által közvetített nagy római műveltség kincstárából.

A nyugati gótok Spanyolországban az ő idejében hagyják el a Krisztus istenségét tagadó arianizmust s az Egyház leghűségesebb gyermekeivé válnak. Leovigild királyuk még annyira gyűlöli a katolicizmust, hogy fiát, Hermenegildet katolikus hite miatt vépadra küldi (585), másik fia és utódja pedig, Rekkared már fiúi hódolata jeléül a maga és nemzete nevében drágaköves aranykelyhet küld Gergely pápának. S ami még ennél is többet mond: hitük és életük az aranynál is értékebb.

Könnyek és sóhajtások között kell a pápának panaszkodnia, hogy Gallia fölvette ugyan a katolikus hitet, de nem gyakorolja a katolikus erkölcsöket. A pápa mindent elkövet jobb állapotok megteremtése érdekében. Egy szent lelkipásztor bátorságával írja II. Kildebert († 596) királynak: «Miután tudomásunkra jutottak oly dolgok, melyek a jó Istent nagyon bántják és a papi méltósággal a legbántóbban ellen-

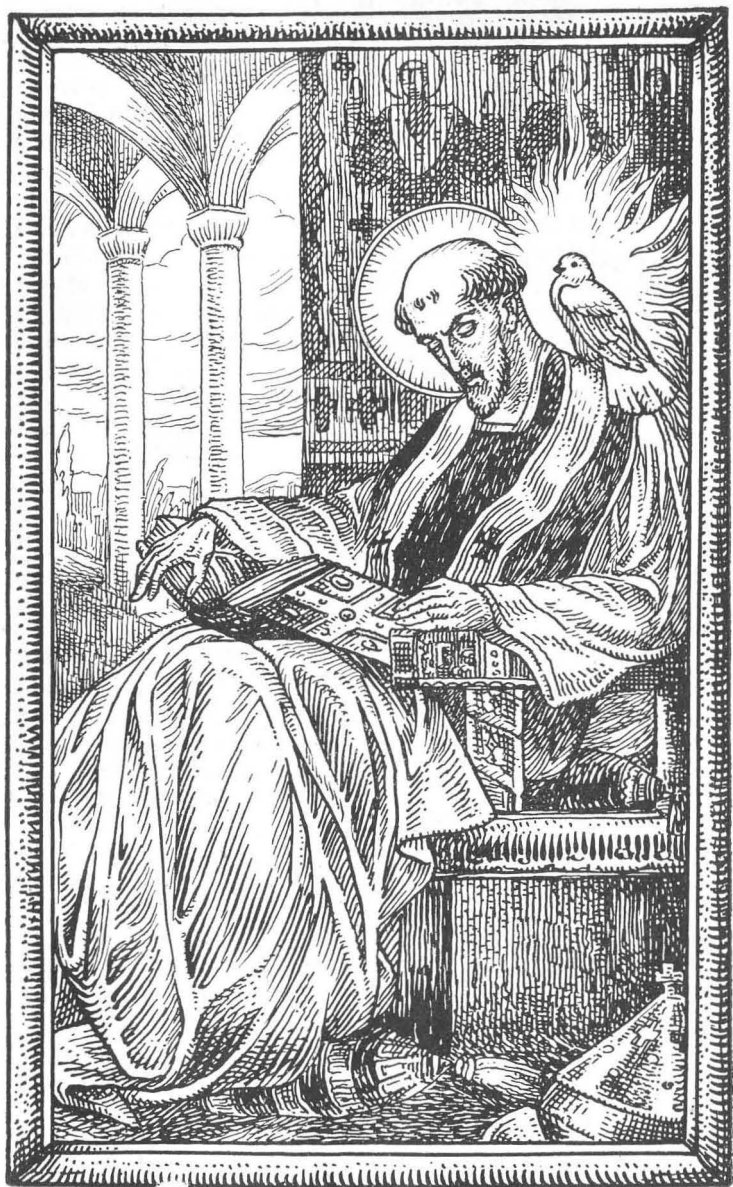
keznek, arra kérünk, hogy hatalmatat mindenképen a visszaélések megszüntetésére fordítsad». A király halála után a szándékait jobban megértő Brunhilda királynénak ezt írja: «Ne tűrjed, hogy bárki is pénz fejében vagy bizonyos személyek pártfogása következtében fölszentelésben részesüljön. Szörnyű bűn ugyanis a Szentlelket pénzen eladni».

A nagy pápa legnagyobb alkotása azonban szeretett angoljainak megtérítése. Még egyszerű bencés korában Róma piacán megpillant néhány szőkehajú, kékszemű daliás ifjút, akiket rabszolgákként akarnak eladni. A kereskedőtől megtudja, hogy angolok. «Mintha angyalok volnának», mondja, de ugyanakkor annak a hivatásnak tudatára ébred, hogy a pogány angolokat neki kell angyali lelkekké, az Úristen gyermekeivé tennie. A szenteket jellemző gyors elhatározással s apátjának engedélyével el is indul erre a térítői útra, azonban a római nép nem akarja őt nélkülözni, pápai futárok háromnapi útról hozzák vissza Rómába. De ami nem sikerült a szerzetesnek, azt megvalósította a pápa. Gondos előkészítés után 595-ben a Szent András-kolostor 40 bencése Szent Ágoston apát (ünnepe máj. 26) vezetésével elmegy Angliába. Az angolok romlatlan, igazságra szomjas lélekkel hallgatják az evangéliumi örömhírt s királyaikkal együtt megtérnek. Ez a nagy siker Gergely életének legnagyobb öröme. Ujjongva írja Szent Ágostonnak, a későbbi első canterbury-i érseknek: «Dicsőség Istennek a magasságban és békesség a földön a jóakarató embereknek! Kicsoda ecsetelhetné, mily nagy öröm támadt itt az összes hívek szívében azért, hogy az angolok népe a mindenható Isten kegyelmének működése és a te fáradozásod révén levetette a tévely sötétségét?!»

Az ariánus hitű harcias longobárdok a pápa uralkodásának kezdetén már Rómát is fenyegették. «Magam láttam — írja Maurícius császárnak —, mint hurcolták a rómaiakat ebek módjára nyakukon összekötözve Franciaországba, hogy ott rabszolgáknak adják el.» A császár azonban nem tudott segíteni. De segített a pápa, akinek már akkor olyan tekintélye volt, mintha ő lett volna Róma világi ura is. A longobárdok királynéjának, Teodolindának közvetítésével Itáliának békességet, az Egyháznak pedig új katolikus népet szerzett.

Afrikában és Szicíliában sikeresen küzdött a különböző eretnkségek ellen, Szardínia és Korzika szigetén pedig megszüntette a pogányság utolsó maradványait.

Tekintélyével szembe tudott szállni a keleti császárság

Nagy Szent Gergely.

túlzott kívánságaival s az egyes pátriárkák engedetlenségével. Mikor a gőgös konstantinápolyi püspök egyetemes pátriárkának kezdte magát nevezni, ő fölvette a pápáknak mai napig használatos címét: Isten szolgáinak szolgálja (servus servorum Dei).

De ez a széleskörű külső munkásság még nem minden. Nagy körültekintéssel újjászervezte az istentiszteletet s különösen megjavította az egyházi éneket (Gregorián-ének). A pápai vagyon fölhasználásával rengeteget tett az akkori nagy nyomor enyhítésére s sokat fáradozott a rabszolgák és telepesek érdekében. Személyesen prédikált a rómaiaknak; írásaiból ma is olvastat az Egyház.

Nem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy aki mindezt művelte, egész életében folyton betegeskedett, pápasága alatt többet feküdt betegen, mint föntjárt; élete utolsó hat évében pedig fájdalmas köszvénye miatt alig tudta elhagyni a betegágyat. Valóban «nagy» volt a történelemben és szent az Egyházban. Az Egyház Ambrus, Ágoston és Jeromos mellett negyedik nagy nyugati egyházatyának és doktornak tiszteli.

Meghalt 604 márc. 11-én életének 64. s pápaságának 14. évében.

Hűséges diakonusa, Péter, sokszor látta a Szentlelket galamb képében vállán nyugodni és fülébe búgni a szent gondolatokat és elhatározásokat. A Szentlélek ereje segítette nagy alkotásaiban és nagy szenvedéseiben. Halálakor «az utolsó római» látta, hogy a régi Róma területén lakó ifjú barbár népek ha nem is hódolnak a császárnak, de térdetfejet hajtanak az Úr Krisztus előtt s fiúi kegyelettel és tanulékony lélekkel néznek édesanyjuk, a római Egyház felé.

Ugyanerre a napra esik

I. Szent Ince pápa hitvalló † 417. Ünnepe jún. 27.

Szent Teofanés hitvalló † 817. Gazdag család sarjából szegény szerzetes lett Konstantinápolyban. Sokat szenvedett a képmoloktól.

Március 13.

Szent Nikéforus hitvalló † 828.

Amikor Nikéforust a hasonlónevű császár akarata a konstantinápolyi pátriárkai székbe szőlította, a 48 éves szentéletű hitvédő és államférfi nem volt még pap. Ezért előbb

áldozópappá, majd püspökké kellett szentelni. Maga a szentelés szokatlan, de szentünknek életére és a korra nézve jellemző módon ment végbe. Nikéforus t. i. az egész szertartás alatt kezében tartotta azt a védőiratot, amelyet a szentképek tiszteletének érdekében írt s a szentelés befejeztével azt az oltár mögött levő szekrénybe zárta. Így akarta nyíltan jelezni, hogy eddigi élete hitvallás volt a szentképek tisztelete mellett és tiltakozás a képrombolás ellen s ezután is az akar lenni. De amint ez a szentelés jellemezte a pátriárka multját és jövőjét, ugyanúgy egész élete összefonódott a görög császárok amaz eltévelyedésével, amely ki akarta irtani a kereszténységből a szentképek tiszteletét.

Ennek a képrombolásnak története a képrombolást megindító III. (Izauri) Leónak 726-os rendeletével kezdődik, magában foglalja e császár és fia, Konstantinus Kopronymus uralkodását s befejezést nyer Iréne császárné által 787-ben egybehívott II. niceai (VII. egyetemes) zsinat határozatával, amely szerint a képeket lehet és kell tisztelni, mert a tisztelet nem a képnek, hanem az ábrázoltnak szól s lényegesen különbözik az imádástól. Negyedszázados szünet után a harc föléledt V. (Örmény) Leó uralkodásával s csak 30 év múlva, Teodóra császárné idejében, 843-ban ért teljesen véget.

Szentünk az Úr 758. évében született Konstantinápolyban, ahol atyja Teodórus a császári udvarnak egyik legmagasabb hivatalnok, Konstantinus Kopronymus császárnak titkára volt. Minthogy azonban a hithű és egyeneslelkű apa állást foglalt a császár képromboló törekvéseivel szemben, minden vagyonából kifosztva családjával együtt számkivetésbe kellett mennie. A fiatal Nikéforus így egész gyermekkorában ette már a számkivetés keserű kenyerét és szívta lelkébe atyja példája nyomán azt a nagy tanulságot, hogy a hitért vállalni kell a legnagyobb szenvedést is. Korán vesztette el atyját s finomlelkű anyja, Eudoxia gondjaira maradt, aki viszont mindent megtett, hogy fia a hit és tudomány terén a legjobb nevelésben részesüljön. Közben meghalt száműzőjük (775), s a tizenhétéves ifjú visszatérhetett hazájába.

A tehetséges fiatalember előtt már csak atyja nagy érdemeire való tekintettel is nyitva állottak a közélet terén az érvényesülés kapui. Lassan-lassan a képek tiszteleteért lelkesülő Iréne császárnő alatt eléri atyja hivatalát. Ebben a magas méltóságban minden lehetőt elkövet, hogy az átkos képellenes egyházpolitikát helyes irányba terelje. Munkáját

siker koronázta. A császárné összehívta a II. niceai zsinatot, amely a képtisztelet történetében oly jelentős határkő. A zsinaton maga Nikéforus is résztvett mint a zsinat császári biztosa, s buzgósága, alapos tudománya és meg nem alkuvó erélye miatt a jelenlevő püspökök általános bámulatát és tisztelétét vívta ki. A zsinat sikeres befejezése körül igen nagy érdemeket szerzett. Miután főfeladatát elvégzettnek látta, lemondott magas méltóságáról s néhány társával együtt a magányba vonult, ahol kolostort építtetett s abban éveken át teljesen szerzetesi módon csak az Úristennek és a tudománynak élt. Innen szólította őt elő a császári kegy a konstantinápolyi pátriárkának az akkori időben mindjárt a pápaság után következő méltóságára.

Az új pátriárka a legnagyobb buzgósággal szolgálta az Úristen és hívei nagy ügyét. Odaadó munkájában azonban megakasztotta a 813-i császárváltozás. Az ármányra, cselszövére s erőszakra hajló Örmény (V.) Leót kiáltották ki császárnak, aki teljesen a képrombolók pártjára állott. Ez a második nagy képrombolás azzal a jelszóval indult meg, hogy tisztelhetők a kereszt s az evangéliumos könyv, de nem a szentképek. Ennek a jelszónak legelőször a képtisztelet leglelkesebb hívét és legerősebb támaszát, a pátriárkát szerette volna megnyerni. Nikéforus azonban hű maradt eddigi hitvallásához, amelyet hét év előtt, felszentelésekor oly nyíltan hirdetett s amelyet a római pápa előtt is megismélt. Nyíltan kijelentette: «Császárom, törekvéseid meddők; mi nem változtatunk az ősi hagyományon s épúgy tiszteljük a szentek képeit, mint a keresztet és az evangéliumos könyvet». Ezután kezdetét vette a pátriárka és a császár, a képtisztelet és a képrombolás, az ősi hagyományokon alapuló hit és a fanatizmusból táplálkozó elvakultság, a művészszeretet és a barbárság, egyszerre az igazság s az erőszak küzdelme. A császár alattomosan leszedette a katonasággal a város egyik kapuja feszületéről az Üdvözítő képét. A szentségtörő tetteknek ez volt a kezdete. A pátriárka világosan látta, hogy itt megisméltődik a régi vihar s azért egész lelkületével buzditotta híveit ősi hitükhöz való ragaszkodásra. A küzdelem azzal folytatódott, hogy a császár zsinatba hívta össze püspökeit s meg akarta velük erősíttetni szentképellenes küzdelmét. A hithű püspökök Nikéforussal az élükön kivonultak a gyülekezetből, a szolgálalkú udvaroncok pedig nemcsak helyeselték a császár felfogását, hanem Nikéforust megfosz-

tották pátriárkai méltóságától. Mint annyiszor máskor, átmenetileg győzött az erőszak. Nikéforus ellen még gyilkos merényletet is követnek el. Gyermekkora legszebb éveit a számkivetés kenyerét ette, s élete alkonyára szintén a hontalanság felhői borulnak. Meghalt számkivetésének 14. évében 828 június 2-án 70 éves korában.

De az igaz hit ereje végre győzött: 843-ban Teodóra császárné egyszersmindenkorra véget vetett a képrombolásnak. A legtermészetesebb dolog volt, hogy e győzelem egyik legelszántabb bajnokának földi maradványait is hazahozták Konstantinápolyba 846 március 13-án; ezért ünnepli az Egyház emlékét a mai napon.

Ugyanerre a napra esik

Szent Eufrazia szűz † 410. Nagy Teodózius császár rokona. Jámbor szülői példáján felbuzdulva Thebaisz pusztában Egyiptomban igen szigorú kolostorba lépett és az önmegtágadásban, alázatban, imádságban csakhamar mindenkinek példaképe lett. Jelszava volt, amit az udvari főembernek felelt, akinek feleségül ígérték oda rokonai: «Én Krisztusé vagyok; azért nem lehetek senki másé».

Március 14.

Szent Matild özvegy † 968.

Az Úr 936. esztendejének júl. 2-án Sarlósboldogasszony napján megható jelenet játszódott le Memleben városában I. Henrik német császár halálos ágyánál. A halálra vált császár mellett ott könnyezett Matild császárné, a híres szász Widukind nemzetség sarja, s szerető férje ezeket a szavakat intézte hozzá: «Szeretett feleségem! Hálát adok az Úr Krisztusnak, hogy téged még életben tart gyermekeink javára. Nem élt még a földön nő, aki náladnál hűségesebb és erényesebb hitves lett volna. Köszönöm neked, hogy hirtelen haragomat oly gyakran csillapítottad, jó tanácsal gyámolítottál, a rossz útról az igazság ösvényére térítettél és mindig intettél az elnyomottak iránt való irgalmaságra. A mindenható Isten oltalmába és dicsőült szentjeinek esedezésébe ajánlak téged, gyermekeinket és e töredékeny testből távozni készülő lelkemet». Amikor Henrik kb. 25 év előtt, mint fiatal herceg, legelőször megpillantotta Matildot a herfordi kolostori templom karzatáról, amint az apácák közt átszellemülve imádkozta a zsoltárokat, a szende, alig

16 éves leány annyira elbájolta, hogy halogatás nélkül megkérte kezét s oltárhoz vezette. S most az Egyház és Németország érdekében végzett annyi küzdelmes és érdemes munka után a császár ugyanannak a melegségnek és lelkesedésnek hangján szól a hitvesről. Henrik közvetlenül halála előtt Rómába készült menni császári koronázásra feleségével együtt s azt akarta, hogy Matild a pápai koronázás által részesüljön abban a legnagyobb kitüntetésben, amelyben nőnek a földön lehet. A császárné e koronázása nem történhetett meg, azonban még a koronázásnál is nagyobb dicsőség a hűséges hitvestárs számára a haldokló férj megható elismerése. Henrik meghalt, és ezzel kezdetét vette Matild 32 éves özvegysége, amely alatt hűségesen élt Istennek, férje emlékének, gyermekeinek és a szegényeknek.

A régi krónikák szerint legelső özvegyi tette az volt, hogy térdre rogyott a halálos ágy előtt s az Úr Isten irgalmába ajánlotta szeretett férje elszállt lelkét. A rövid imádság után fölkel s azt kérdezte, vajjon a jelenlevő papok közt van-e még valaki, aki a késői délelőtt ellenére is éhom, és így gyászmisét mondhat a császárért. Egy pap jelentkezett, s a császárné nagy hálája jeléül azonnal két arany karperecét nyújtotta neki. Utána is egész életén át nem tudta neki eléggé meghálálni, hogy a halál beállta után mindjárt segítette férjét bejutni Isten boldog és örök színelátására. A szentmise után a halottas szobába vonult be három fiával, Ottóval, aki követte atyját a császári trónon, Henrik bajor herceggel és Brunó későbbi kölni érsekkel. A drága halott mellett sírva imádkozott és imádkoztatott. A férjéért való ez a kegyeletes imádság sokszor-sokszor ismétlődött mindaddig, amíg csak az Úr őt is el nem szólította, s oda nem került teste Henrik mellé a közösen épített quedlinburgi kolostor kriptájába.

Özvegysége alatt meggyarapodtak áhitatgyakorlatai, s mert — jellemző a korra — nem tudott még jól írni és olvasni, buzgóbban tanulta és gyakorolta, hogy a szent könyveket nehézség nélkül tudja használni. Azelőtt is maga az egyszerűség és igénytelenség volt, azután azonban különösen rajta volt, hogy a legegyszerűbben öltözködjék. Teljesen elvonult a nyilvános szerepléstől s a templom és lakása csendjében élte özvegyi életét.

Kijutott neki abból a nem ritka özvegyi sorsból, amelyben oly szomorúan szerepel a gyermeki hálátlanság. Két idősebb fia — Ottó és Henrik — férje halála után nem-

sokára megvont tőle minden jövedelmet s lehetetlenné tette, hogy régi megszokott módján gyakorolja tevékeny szeretetét a szegényekkel és szűkölködőkkel szemben. Gonosz rágalmakra elhitték t. i., hogy anyjuk jótékonykodása kimeríti a kincstárt. Az anya eltávozott a császári udvarból s teljes igénytelenségben Westfáliában húzta meg magát. Itt nem szűnt meg imádkozni a hálátlanokért. Közben fiait egyik szerencsétlenség a másik után érte. Ottó császár seregei többszörös vereséget szenvedtek, Henrik pedig súlyosan megbetegedett. A csapások észretérítették őket: belátták nagy bűnüket, az Úr Krisztusra való hivatkozással kérték bocsánatát s lehetővé tették, hogy kolostoralapításaiiban és fölsegítéseiben, szegénygondozásában és általában adakozásaiiban teljesen a régi módon járjon el. A megbántott anya keresztény lelkének teljes bensőségével megbocsátott fiainak s úgy viselkedett, mintha azok egész életükön keresztül a legkegyeltesebb gyermekek lettek volna. Eleget mond a következő eset:

Ottó császár egy alkalommal meglátogatta Nordhausenben anyját s nyolc napot töltött nála. A búcsúzás mise után a templom ajtóban történt. Az anya megcsókolta fiát s nem várta be annak lóraülését sem, visszasietett a templomba. Letérdelt azon helyen, ahol fia ült, s könnyek közt csókolta lábanyomát. Egy gróf észrevette a szeretet e nagy megnyilatkozását, kisietett a templomból s jelentette a dolgot a császárnak. Ottó azonnal leszállt lováról, visszament a templomba s síró anyja mellé térdepelve meghatott hangon kérdezte: «Édes jó anyám, mivel tudom visszafizetni könnyeid?»

Amikor érezte, hogy halála közeledik, sorba járta azokat a kolostorokat, amelyeket férjével, vagy maga külön alapított és mindenütt lelkesített s kért imádságot. Végre Quedlinburgba érkezett férje sírja mellé. Betegágyához eljött rokona, Vilmos mainzi érsek is. Matild az Úr szolgáját e szavakkal fogadta: «Nem kétlem, Isten küldött ide, hogy e földről való elköltözésemben segítségemre légy. Gyóntass meg hát előbb, azután menj a templomba és ajánld föl Istennek a szent miseáldozatot bűneim bocsánatjára és boldogult férjem, a császár lelkiüdvéért». Az érsek ellátta az utolsó szentségekkel s mindenben kívánsága szerint járt el. Mint-hogy halálát nem volt módjában bevárni, egyik papját ott hagyva távozni akart. Matild azonban prófétai lelkülettel azt mondta, hogy vigye csak magával a papot; «hisz — mon-

dotta — neked előbb leszen rá szükséged, mint nekem.» S valóban az érsek útközben meghalt. Az érsek halála után 12 napra Matild vezeklő szörpokrócot terítettett a padlóra, arra fektette magát. Azután hamut szórt fejére, keresztet vetett s elhúnyt csendesesen az Úrban 968. márc. 14-én reggel 9 órakor, vagyis abban az időben, amikor egyébként szegényeit szolgálta ki.

Szent Pál elgondolása szerinti özvegy volt; érezte mi az elhagyatottság és megpróbáltatás, de mindig bízott Istenben s kitartott éjjel-nappal az imádságban. (Timot 1. 5. 5.)

Ugyanerre a napra esik

Két névtelen szerzetes vértanu, kiket a longobárdok Valeria tartományban fölkötöttek; s aztán még haláluk után is sokáig halották őket szolozsmázni.

* **Boldog trejai Péter** hitvalló † 1300 tájban. Szentferenc-rendi Ankonában.

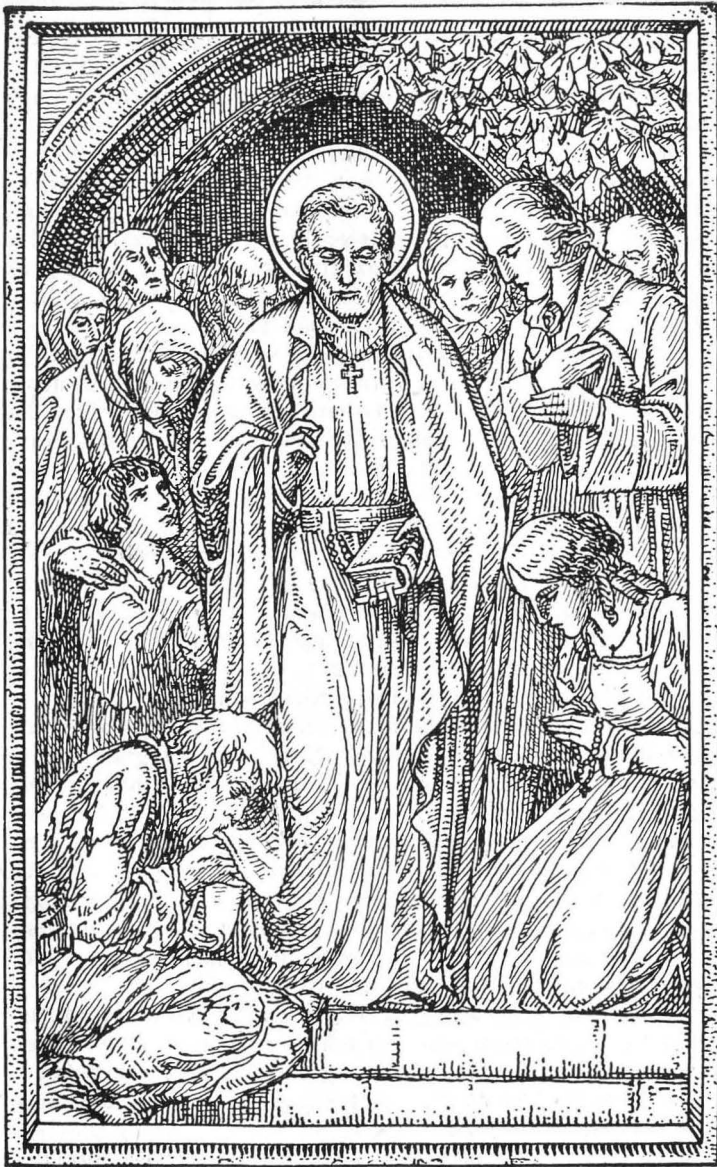
* **Boldog Kadlubek Vince** hitvalló † 1223. Lengyel püspök.

Március 15.

Hofbauer Szent Kelemen Mária hitvalló † 1820.

Kevesen értették meg úgy, mint Kelemen Szent Pál apostolnak Timóteushoz intézett intelmét: «Törd magad, mint Krisztus jó katonája» (Tim. 11 2, 3). Két évtizeden keresztül hihetetlen kitartással törte magát, hogy az Úr Krisztus katonája lehessen s amikor 35 éves korában pappá lehetett, életének másik felét arra szentelte, hogy jó katonaként terjessze az Isten országát a francia forradalom előtti és utáni romlott nemzedék közepett, a legnagyobb nehézségek és üldözések ellenére.

Született 1751-ben Morvaországban Tozwitz nevű falujában Dvorzsák (németül Hofbauer) nevű szegény, de igen jámbor szülőktől. Amikor hét éves korában elvesztette atyját, édesanyja odavezette a feszület elé s azt mondta neki: «Fiam, máttól fogva az Úr Jézus lesz a te atyád! Vigyázz, hogy mindig az ő útján járj». S a kis János — így hívták szerzetbelépése előtt — szívére vette az anyai intelmet. A papi hivatás igen korán jelentkezett nála; szegénysége miatt azonban nem járhatott iskolába, hanem péknek tanult. Tizenöt éves korában elvesztette édesanyját, elhagyta szülői házát s megkezdte hosszú küzdelmét a papság eléréseért.

Hofbauer Szent Kelemen.

A Znaim melletti brucki premontrei kolostorban a pékmesterség mellett a kanonokok támogatásával sikerült elvégeznie a latin iskola alsóbb osztályait. Itt határozta el, hogy céljának eredményesebb elérése végett elhagyja hazáját s Rába megyébe. Közben megállapodott Bécsben s mesterségével kereste meg az útiköltséget. A világváros minden kísértése ellenére is kitartott terve mellett s egy barátjával nekivágott Rómának. A hosszú utat végig gyalogszerrel, énekelve és imádkozva tette meg. Ez az első római zarándoklat örök vágyat oltott lelkébe a szent város után, úgyhogy ezután még 13-szor látogatott el az Egyház szívébe.

Elhagyva Rómát, Tivoli vadregényes vidékén féléven át szigorú remeteéletet folytatott s ezalatt világosan fölismerte Isten akaratát: tovább kell küzdenie hivatása érdekében. Ott hagyta a magányt, visszatért Bécsbe, befejezte latin tanulmányait s egyik barátjával újból Róma felé indult. Szegényes római fogadóban szálltak meg s azt határozták, hogy másnap abban a szerzetben kérnek fölvételt, amelynek harangszava először szólítja őket a templomba; a harang szavát a Gondviselés szavának fogják tekinteni. Az Úristen a harangszó útján a Liguori Szent Alfonzról nemrég alapított s missziók tartásával foglalkozó szerzetbe, a redemptoristákhoz vezette őket, ahol mindketten fölvételt nyertek.

Az Úr Krisztus jó katonája rövidesen készen állott terveivel: fölszentelése után át fogja plántálni szerzetét az Alpokon túlra, elsősorban Bécsbe. A társak mosolyogtak ezeken a merész elhatározásokon, mert nem volt ismeretlen előttük, hogy II. József császár Bécsben megkezdte már a meglévő szerzeteknek is megszüntetését, s így emberileg nem igen lehetett gondolni újaknak letelepedésére. Az agg rendalapító azonban szentül hitte, hogy «az Úristen e férfú által fogja növelni dicsőségét az északi országokban». A jövő igazolta Szent Alfonzot. Kelemen belépése után három évre (1786) pappá szentelték, s az új apostol Bécsbe indult.

A császárvárosban akkor II. Józsefnek szerzetesellenes egyházpolitikája miatt szó sem lehetett házalapításról. Kelemen tehát lerázta lábairól az egyházellenes Bécs porát s elment Varsóba. 22 évig az volt nagyarányú munkásságának középpontja.

Ez a kor politikailag Lengyelország legválságosabb korszaka: 1772-ben volt első, 1793-ban második s 1795-ben harmadik és teljes fölosztása. Kelemen könnyek közt ismételte:

«Szerencsétlen Lengyelország, mekkora bajok várnak rád»; de ugyanakkor nem törődve az országot pusztulásba kergető politikával, mindent megtett az Isten országa megmentéséért.

A varsói házalapítás sikerrel járt: megkapták Szent Benno templomának gondozását. A templom kezdetben ugyan üres volt, de néhány év leforgása alatt egészen modern, nagyarányú lelkipásztorkodásnak vált színterévé. Ennek a lelkipásztori munkának a lelke Kelemen házfőnök volt. Nemsokára új intézmények jelezték az új szellem erejét. A rendtagok vezetése alatt egy fiúiskola, majd fiúárva-ház emelkedett, s egy Kelemen-től alapított nőegyesület az árvaleányok ügyét karolta föl. Intézményei számára szentünk maga járt alamizsnát gyűjteni. Egy ilyen kéregetés alkalmával arculütöttek, amire csak ennyit mondott: «Éz az enyém: de most már adjon valamit szegényeimnek is». Erre a nem várt válaszra a durva támadó szégyenkező és bocsánatot kérő adakozóvá juhászodott.

A varsói rendház megerősödése után újabb és újabb rajokat bocsáthatott ki s lehetővé tette, hogy Kelemen egymásután alapítsa a délnémetországi és svájci rendházakat. De csak 1808-ig maradhatott meg. A hódító Napoleon 1807-ben fölállította a varsói nagyhercegséget, amelynek egyházellenes irányzata kiutasította a redemptoristákat. Kelemen nem esett kétségbe. Ő legjobban hitt abban, amivel annyi ezer embert vigasztalt meg, hogy t. i. «Isten majd mindent rendbehoz». Azonnal Bécsbe sietett, ahol átesve a kezdet kellemetlenségein, egyik társával letelepedhetett s 12 év alatt apostoli lélekkel újra végigcsinálta a varsói 22 esztendő.

Bécsben akkor az Egyház fölött állandóan gyámkodó kormányzat miatt a lelkiélet a legsiralmasabb állapotban volt. Kelemen mihamar elérte, hogy szentbeszédeire tódult a nép, a diákok, a nemesi s főúri osztály, s ami több: mindezek kezdték ostromolni először csak az ő, majd munkatársainak gyóntatószékét. Kis és nagy emberek örömmel keresték föl az igénytelen szerzetest, hogy a legbonyolultabb kérdésekben nyerjenek tőle tanácsot. Azt mondták róla, hogy még a deszkán is keresztüllát. Nagy emberismeretének és bölcsességének okát a szent így adta: «Éz nagyon természetes, hisz minden ízemben katolikus vagyok». Már egyetemi hallgató korában megtette egyszer, hogy egy tanárnak egyházellenes kijelentésére fölkelte: «Professzor úr, amit mond, nem katolikus», és kiment. Most, hosszú évek mulva megjelent egyszer nála egy öreg pap, hogy ismeri-e? Az a tanár volt, aki Kelemen szavát

eleinte nagyon zokon vette, utóbb azonban magábaszállt és mint pap istenes életet élt. Emellett fáradszóról lelkesített és szervezett. A Szentlélek kegyelmével megváltoztatta Bécs lelki arculatát.

De Bécsben is meg akart ismétlődni a varsói eset. A kormányzat nem volt megelégedve ezzel a bátorszával, rettenthetetlen apostollal, amiért is hosszabb vizsgálat és házkutatás után mint alkalmatlan idegent kiutasították Ausztriából. Nagy befolyású pártfogói (köztük maga VII. Pius pápa) közbelépésére maga I. Ferenc vonta vissza a kiutasítási parancsot, sőt elégtételül megkapta szerzete számára Ausztriában a letelepülési engedélyt. Ennek azonban már csak az égből örülhetett, mert röviden az engedély előtt meghalt 1820-ban márc. 15-én 70 éves korában. Temetése Bécs apostolának nagyszerű diadalmenete volt. A «bécsi papság díszét s az egyház oszlopát» (VII. Pius) 1909-ben avatták szentté.

Szent Kelemen rokoni kötelékek révén is összeköttetésben állott Magyarországgal, őszintén szerette földjét s a híres nyitramegyei búcsújáróhelyen, Sasvárton háromszor is megfordult.

Ugyanerre a napra esik

Szent Longinus hitvalló Cezáreában, Kappadócia tartományban: a hagyomány szerint az a katona, aki az Üdvözítő oldalát a kereszten átdöfte lándzsájával és az Üdvözítő halálakor történt csodákra megtért.

Szent Matróna vértanu † 304 körül. Szalonikiben zsidó úrnője leleplezte titkos áhítatgyakorlatait és halálra adta.

***Szent Zakariás** pápa hitvalló † 752. Ez a görög eredetű szent pápa különös tehetséget kapott az Úr Krisztustól, a nagy Béke-fejedelemtől vad hódítók megbékítésére. Két ízben szerelte le Luitprand és egyszer Rakis longobárd királyokat, mindannyiszor csakis az evangélium békéjét sugárzó szent egyéniségével és szavával. Nagy támasza volt Szent Bonifácusnak, Németország apostolának.

Március 16.

Szent Heribert hitvalló † 1021.

Szent Heribertnek (magyarul így is: Geréb) ez volt a jelmondata: «Isten ítél majd meg». Csakugyan az Úristen előtti komoly felelősség tudata irányította minden tettét: lelkiéletét, papi, államférfúi és főpásztori működését, a

pápákhoz és császárokhoz való hűségét, szegényekhez való viszonyát és vagyonkezelését.

Született 970 körül Wormsban mint Hugó gróf fia. Iskoláit szülővárosa káptalani iskolájában végezte el, felsőbb tanulmányokra pedig a lotharingiai Gorze monostorába vonult. Ebben a bencés apátságban tanult meg lelkesedni azért az Úr Krisztusból élő pápi eszményért, amelyre annak a kornak annyira szüksége volt s amelynek érvényesítésén később oly következetesen dolgozott. Szüleire való tekintettel nem maradt a kolostorban, hanem világi pappá lett. Fölszentelése után nemsokára a wormsi székesegyház nagyprépostja, majd alig 24 éves korában Olaszország kancellárja lett. Ezzel megkezdődött nagyarányú államférfiúi működése.

Heribert élete és működése a kb. 800 évig (700—1500) tartó középkornak abba a legszomorúbb időszakába esik, amely 880-tól 1050-ig tart, nagyjából a magyar honfoglalástól Szent István halála utáni időkhöz s amelyben, mint a germán népek erjedési korában, sok-sok pogány vétek burjánzott föl. A bajok egyik oka az volt, hogy ebben a korszakban a pápai méltóság betöltésénél szinte döntő befolyást gyakoroltak egyes olasz nemesi családok, amelyeket nem egyszer egyházi szempontok helyett saját érdekeik vezettek. Ez a nagy baj csak akkor kezdett gyógyulni, mikor a császárság a német uralkodókban méltó képviselőkre talált. Ezek a nagy német császárok bele mertek nyúlni az olasz túlkapásokba s mindent elkövettek, hogy méltó emberek kerüljenek Szent Péter örökébe.

Az uralkodók, akik itten az emberiségnek és az Egyháznak óriási szolgálatokat tettek, főleg a következők: I. Ottó (Szent Matild fia, lásd márc. 14), III. Ottó, II. Szent Henrik (júl. 15; Szent Kunigunda férje) és később III. Henrik császárok. Heribert élete a legszorosabban összefonódik III. Ottó és II. Henrik uralkodásával. Mindkettőjüknek Heribert volt a fő tanácsadója s így az ő nagy tetteik szentünknek is érdemei. III. Ottó mindössze 16 éves volt, amikor 996-ban Olaszországba ment, hogy az ottani zavaros politikai és egyházi viszonyokban rendet teremtsen. Ott volt mellette nagytehetségű és jámbor lelkületű olaszországi kancellárja, Heribert is. A császár Észak-Olaszországban megtudja XV. János pápa halálának hírét. Ajánlatára egyik rokona, a 24 éves Brunó került Szent Péter örökébe V. Gergely néven mint az első német származású pápa (996—999). A keresztény Európa

örömmámorban úszik s nagy reményekkel tekint a jövő felé. Két nemes gondolkozású fiatalember áll a szent kereszténység élén, mindketten a romlatlan germán faj sarjai, mindketten a kiváló tehetségekkel megáldott szász uralkodóház tagjai, mindketten telve buzgósággal és eszményi lelkiülettel. S kette-jük után jelentőségben és érdemben következik mindjárt a 26 éves Heribert.

Sajnos, a pápa érdemekben gazdag háromesztendei uralkodás után meghal. Utódja a császár tanítója és atyai barátja, a kor legtanultabb embere, a legdrágább magyar kincsek, Szent István koronájának adományozója, az első francia eredetű pápa, II. Szilveszter (999—1003). A császárnak és az új pápának egyaránt világ-átalakító tervei vannak. Róma lesz a világ középpontja, az egész nyugati kereszténységnek össze kell fognia a pápa és a császár vezérlete alatt s egyesült erővel a mohamedánok ellen kell fordulnia. Itt születik meg a kereszteshadak eszméje. S e nagy terveknek, e szent remény-ségeknek főtáplálója az a Heribert, aki közben az egész német birodalom kancellárja, majd a kölni káptalan és a nép, a császár és a pápa akaratából Köln érseke lett (999).

E nagy remények azonban a császár és a pápa halálával sírba szálltak. III. Ottó második itáliai útja alkalmával 1002 jan. 23-án meghal 22 éves korában, s egy év múlva követi őt a pápa.

A császár halálos ágya mellett ott áll leghűségesebb kísérfője és tanácsosa, Heribert. Meggyóntatja urát, ellátja a szent útravalóval, föladja neki a szent kenet szentségét, lezárja szemeit s a hazai német földre akarja temettetni. A drága holttesttel s a birodalmi jelvényekkel kemény küzdelem árán eljut Németországba.

Az új trónigénylő, a későbbi II. (Szent) Henrik fogságba ejti elődje nagy kancellárját, minthogy ez nem támogatja igényeit. A félreértések azonban elsímulnak, s a megválasztott új császár csakhamar kiengeszteli a kölni érseket s elődje mintájára igénybeveszi szolgálatait és hűségét. Római egyházpolitikájában most is Heribert a fő tanácsadó. Ez a tanácsadó szerep pedig akkor sokat jelentett. II. Szilveszter halála után egy évtizedig megint csak a régi családi politika garázdálkodott a pápai szék betöltése körül, s a derék VIII. Benedek pápa (1012—1024) az Egyház megújítását célzó tevékenységében nem várhatott máshonnan segítséget, csak a császártól. A szentéletű császár hallgatott a szentéletű kölni

érsekre és teljes erővel támogatta a pápát. Ime Heribert államférfiúi tevékenysége.

A politika sohasem volt szentségre nevelő foglalkozás. De ha valaki annyira szem előtt tartja, hogy az Úristen ítélőszéke elé kerül majd, mint azt Heribert tette, akkor még ezen a sikamlós területen is és e veszedelmes foglalkozás ellenére is tud szentül élni,

Ime néhány példa: Amikor Heribertnek tiltakozása ellenére el kellett fogadnia a gazdag kölni érsekséget, a pápától kapott érseki palliumot (palást) előre küldötte szék-városába, maga pedig egyszerű ruhában és mezítláb vonult oda papsága és népe nagy öröme. Életében a szegények támogatása, a templomok és kolostorok fölsegítése volt egyik főtörekvése s végrendeletében is ezeket tette meg általános örököséivé. Sokat mondogatta: «Részesítsétek támogatásban a szegényeket s szerezzetek jóbarátokat, akik halálotok idején az Úr ígérete szerint besegítenek az örökkévaló hajlékukba». Közvetlenül halála előtt pedig: «Amit a szegényeknek adunk, Istennek adjuk kamatra. Valamint a tüzet a víz oltja el, a bűnöket is az alamizsna törli el». Ő alapította Köln átel-lenében, a Rajna partján épült festői deutzi bencés apátságot s ugyancsak az ő bőkezűségét dicséri a szegény betegek számára épített nagy kölni kórház. Püspöki ruhája alatt állandóan vezekelővet viselt.

Az ilyen élet csakugyan az Úr ítéletét állandóan szem előtt tartó szent élet. Egyházmegyéjének látogatása közben halt meg 1021 márc. 16-án s a deutzi monostori templomban temették el. Szentté avatta 1075-ben a középkor legnagyobb reformpápája, VII. Gergely, aki benne oltárra emelte szent eszméinek előharcosát.

Ugyanerre a napra esik

Szent Ábrám hitvalló † 350. és **Szent Mária** bűnbánó † 355
Szent Ábrám Szíria fővárosa, Edessza közelében született. Fiatalon a pusztába vonult és ott szigorú remeteéletet élt. Edessza közelében akkoriban volt még egy egészen pogány város, melynek megtérítésén hiába fáradoztak a legjelesebb igehirdetők. Végül a püspök Szent Ábrámot küldte oda. A vad lakosság ütlegekkel fogadta és kiűzte a városból. Ábrám azonban visszatért s ugyanígy járt. Három évig tartott ez, míg végre a pogány vadság megtört a remete példátlan szelídségén, türelmén és kitartásán. Nemsokára elhalálozott öccse, és ő magához vette hétéves lányát, Máriát. A maga cellájához hozzáépített egy másikat; a kettőt csak kis

ablak kötötte össze. Ezen keresztül tanította zsoldároznai, elmélkedni, vezekelni és minden keresztény erényben haladni. Nem-sokára már híre volt a lányka szelídségének, istenességének és szigorú életének. Így éltek együtt húsz évig, mikor egy fiatal-ember jámbor okulás címén kezdett Ábrámhoz járni és Máriát kör-nyékezní. Ez egyévi állhatatos ellenállás után egyszer mégis elhagyta — húsz év óta először — celláját. Bukása után kétségbeesésében nem akart nagybátyja szeme elé kerülni, hanem titkon elhagyta a remeteséget és hova-tovább ledér életre adta magát. Nagybátyja mérhetetlen bánatában sok imádság után katonaruhában utána ment, lelkére beszélt; késznek nyilatkozott vállalni a vezeklést érette és kilátásba helyezte neki az Üdvözítő bűnbocsánatát. Erre a lány tüstént otthagya bűnös élete környezetét és gazdagságát, vissza-tért a pusztába és még 15 éven keresztül oly szigorúan vezekelt, hogy nagybátyjának teljes vigasztalást szerzett, önmagának pedig lelki békét, mely csodálatos szépség formájában még halott arcán is előmlött

Mindezt részletesen megírta Szent Efrém, a híres szír egyház-doktor (lásd jún. 18).

* **Örményországi Szent Gergely** hitvalló † 1010 tájban. Előbb szerzetes, aztán püspök. Püspöki terheit utóbb másra bízta, maga nyugatnak ment s Orleans mellett élt szent remeteéletet.

Henriette, lásd Henrik júl. 15.

Március 17.

Szent Patrik hitvalló † 461.

Szent Patrik napján az ír nemzet fia, ha a világ bármely részében van is, zöld rekettyelevelet tűz kalapjára és gomblyukába s így köszön: Áldjon meg az Isten és Szent Patrik. De ez a szép szokás csak egy mozzanat abból a sokoldalú tiszteletből, amelyben az ír nép részesíti a maga nagy apos-tolát. Közel 1500 éve, hogy templomokat épít tiszteletére, életét — meg nem elégedve a történettudománynak akár-hányszor csak tapogatózó megállapításával — gyönyörű legendakoszorúval fonja körül; nevét a férfi keresztnevek közt leggyakrabban szerepelteti s Szűz Mária után mind-járt a szentek élére állítja. Nincs még katolikus nemzet, amely az Isten igéjének első magvetőjére oly nagy kegyelettel néz föl, mint ahogy ezt az írek teszik Szent Patrikkal szemben.

A legnagyobb valószínűség szerint 389-ben született a skóciai Kilpatrickban. Apja, Kalpurnius, némelyek szerint római katonatiszt, mások szerint szerep volt. Jámbor édes-

anyja, Konkessza, úgylátszik a híres toursi Szent Márton családjából származott. A vallásos és tehetséges ifjút, akinek püspökké szentelése előtt Szukát volt a neve, 16 éves korában magukkal hurcolták a kalandozó pogány írek, akiknek hazájában hat évig rabszolgaként nyáját kellett őriznie. E pásztorkodás alatt is erősen készült a későbbi lelkipásztori munkára: kora hajnalban kelt, hogy hó, fagy, eső ellenére is elvégezze hosszú imádságát.

A rabságból különös álom szabadította meg. Azt álmodta, hogy el kell hagynia az írek szigetét s a legközelebbi kikötőben horgonyzó hajó majd hazájába szállítja. Az álom nem hazudott: a hajó csakugyan ott volt, s a pogány legénység könyörületből fölvette a keresztény rabszolgát. Hazájuk helyett azonban teljesen ismeretlen földre vetődtek, ahol az éhínségtől csak az Úristen irgalma mentette meg őket. Végre hazaértek. De Patriknak nem volt nyugta. Újabb álom az írekhez hívta. Álmában egy hírnök levelet hozott neki, amelyet el akart olvasni, de közben az ír partok felől szózatot hallott: «Jöjj, szent ifjú, jöjj hozzánk, légy újra köztünk!» Ez a hívás megérlelte benne az elhatározást, hogy akármilyen áron hithirdetővé lesz s visszatér Írországba.

Nagy buzgalommal látott hozzá tanulmányaihoz, amelyeket Franciaország legnevesebb hittudományi iskoláiban (köztük a híres délfraanciaországi Lerinumban) végzett. Mesterei közül legkiválóbb volt Szent Germán († 448) auxerrei püspök, akit elkísért angliai útjára is (423—426). Vele együtt küzdött ott az eredeti bűnt, a megváltást s a kegyelmet tagadó pelagianizmus eretneksége ellen. Sok tapasztalatra, nagy tudományra tett szert s kemény, önmegtágadó életet élt. Amikor végre arról értesült, hogy meghalt Szent Palladius ír misszionárius, fölvette a püspöki rendet s Szent Celesztin pápa megbízásából az írekhez sietett.

A következő 30 esztendő a magvetés és a százszoros termés veritékes és sikeres munkája volt. E munkára egyébként az ókor egyik legnagyobb pápája, Nagy Szent Leó (lásd ápr. 11) is ösztökléte.

Egy régi legenda beszél egy botról, melyet szentünk az Údvözítőtől nyert s amelynek segítségével sikerült az írek szigetéről elűznie a mérges kígyók seregét. A történelem ennél többet tud: Patrik az Údvözítő igéjének hirdetésével a bálványimádás szigetét «a szentek szigeté»-vé változtatta. Rengeteg embert keresztelt meg; hatása alatt sok-sok haja-

don és özvegy adta rá magát az evangéliumi tanácsok követésére s igen sok ifjú hajtotta fejét a krisztusi papság édes igája alá. Megszervezte az ír egyházat, megalapította az armagi érsekséget s fölszentelte az ország első püspökeit. Egyik kezével rombolta a pogány világot, a másikkal építette az Isten országát.

Beszédeinek hatása Szent Péter első pünkösdi beszédére emlékeztet. Megérkezik pl. a szigetre. A környék földesura tengeri rablónak nézi és fegyveres csapattal fogadja. Azonban elég néhány szót váltaniok, s a jövevény apostol már az úr vendége, az úr pedig rövidesen Krisztus híve.

Egyszer meg egy festői forrás mellett pihen meg s társaival együtt éneklí a pápi zsoltosma reggeli imáját. Az ének

odacsál két leányt. Mindketten királylányok. Megdöbbenve látják a fehérruhás jövevény férfiakat könyvvel a kezükben. Kérdezik: vajjon az égből vagy a földről valók-e. Patrik mindjárt kezd nekik a keresztény hitről beszélni. A leánykák tájékozatlanok ugyan és az érdeklí őket, hol lakik az Isten, a hegyekben-e vagy a völgyekben, a tavakban-e vagy a folyókban? Nemsokára azonban tisztába jönnek a legfontosabb keresztény igazságokkal s ugyanabból a forrásból születnek újjá az örök élet számára, amelynek vizét annyiszor itták. Máskor egy fejedelmválasztás alkalmával nemcsak az új királyt és öccsét nyerte meg a kereszténységnek, hanem ugyanakkor megtért 12 ezer ember.

Ennek a bő aratásnak okai az aratás Urának áldásán kívül szentünk csodálatos imaélete és hősies áldozatossága.

Ez az állandóan elfoglalt apostol az imaéletnek egyik legkiválóbb szentje. A pápi zsoltosmában lefektetett hagyomány szerint nappal elmondotta a 150 zsoltárt 200 imád-

sággal s éjjelének kétharmadrészét is imádságban töltötte. Az Úristennel való ez az állandó bensőséges együttlét teszi érthetővé, miért alkothatott nagy dolgokat s miért tudta oly hamar megtéríteni az Istenre szomjuhozó lelkeket.

Áldozatossága megint Szent Pált juttatja eszünkbe, aki mondotta ugyan másoknak, hogy aki az oltárnál szolgál, az oltárból is élhet (Kor. I 9, 13), maga azonban sátorpokrócszövással kereste mindennapi kenyerét. Szent Patrik sem fogadott el senkitől semmit, hanem az apostolok módjára kézimunkából élt. Önfeláldozására jellemző az is, hogy bármennyire szólította is a vér szava szeretett rokonai és hazája látogatására, új hazáját nem hagyta el többé, nehogy távollétében nyája lelkiekben hiányt szenvedjen.

A legnagyobb valószínűség szerint 461-ben halt meg Glanmorganshireban.

Működésének hatása Írországon túl is érezhető volt az egész középkor folyamán. Az a barlang a Szent-Szigeten (Holy-Island, a Derg tó nyugati részén), amelyben ő valamikor a jámbor hagyomány szerint megmutatta a hitetleneknek a gonoszok pokoli kínját s az igazak mennyei örömét, a középkori vezeklésnek leglátogatottabb helye volt. Elzárándokolt ide több neves magyar is, így pl. Nagy Lajos jeles vitéze, Kriszafánia György, majd Tar Lőrinc és mások. Sokok lélek tisztult meg ott s azért Szent Patrik Purgatóriumának is nevezték.

Legnagyobb hatása azonban az ír népre volt s van egész a mai napig. Hogy az ír nemzet a történelemben páratlanul álló angol protestáns üldözés ellenére megmaradt a szentek szigetén és másutt hithű katolikusnak, hogy pl. Amerikában ír és katolikus egyet jelent és hogy az északamerikai papság túlnyomó része ma is írekből kerül ki, annak főoka, hogy az írek hitének alapjait oly nagy apostol vetette meg, amilyen Szent Patrik volt.

Ugyanerre a napra esik

Arimateai Szent József hitvalló, előkelő zsidó, az Úr Krisztusnak titkon tanítványa, ki holttestét a saját maga számára készített új sírba temette. Nevére temetkezőegyesületek alakultak teljesen elhagyott katolikusok temetésére és lelkiüdvösségükért való imádkozásra meg szentmiseszolgáltatásra.

Szent Gertrud szűz † 664. Brabantban született, mint az őregebb heristalli Pipinnek, a frank király udvarnagjának leánya. Kiskorától fogva jámbor szülői nyomdokán haladt; a frank herceg

házasági ajánlatát visszautasította, mint aki már tizenkétéves korában Jézus Krisztusnak jegyezte el magát. Atyja halála után szülőházát kolostorrá alakította, hasonló lelkű nőkkel imádság, szentolvasás és munka közt osztotta meg idejét. A kolostor mellett később kórházat és idegenfogadót is épített. Három évvel halála előtt lemondott a vezetésről, hogy a halálra való készülésnek szentelhesse minden idejét és erejét.

Március 18.

Jeruzsálemi Szent Ciril egyházdoktor † 386.

Szent Ciril Jeruzsálemben, vagy annak környékén született 313 körül. A keresztény családból származó ifjú korán a szentírás tanulmányozására adta magát. Hosszú és eredményes tanulmányai végén 343-ban az akkori jeruzsálemi püspök, II. Maximus áldozópappá szenteli. Alig öt esztendőre reá fölszentelő püspökének utódja lesz s a cezáreai érsek, Akácius, akinek érseki tartományához tartozott Jeruzsálem, püspökké szenteli.

Az érsek és az új püspök között azonban csakhamar súlyos ellentét támadt. Akácius ugyanis az ariánus eretnekiségnek volt híve, amely szerint az Úr Krisztus is csak teremtmény s legfőbb hasonló Istenhez. Mint ilyen, hevesen küzdött a 325-i első egyetemes niceai zsinat ellen, amely az arianizmust elítélte. Ezzel szemben Ciril az igaz katolikus hit követője; hozzá még érvényesíteni akarja azokat a tiszteleti jogokat, amelyeket a niceai zsinat megadott a jeruzsálemi püspököknek, s amelyeket Akácius nem akart elismerni. Így érthető, ha Akácius és ariánus gondolkozású társai rossz szemmel nézték a hithű, szentéletű, egyháza jogait védő püspököt s keresve kerestek ürügyet, hogy Cirilt püspökségéből kiforgassák.

357 körül Jeruzsálemben és környékén rossz termés volt; éhínség ütött ki. Az evangélium szellemében élő Ciril értékesebbeknek tartotta az Isten élő templomait, a szűkölködő szegényeket, mint kőtemploma szőnyegeit és egyéb kincseit. Mindent pénzzé tett, hogy segítsen az éhezőkön. Akácius emiatt zsinatja elé idézte. Az egyházi kincsek eladása miatt és egyéb koholt vádak alapján az ariánus zsinat megfosztotta püspökségétől s számkivetésbe küldte. Két év múlva sikerült ugyan visszatérnie székhelyére, azonban 360-ban az ariánus érzelmű konstantinápolyi zsinat a hasonló gondolkozású Konstancius császár hozzájárulásával megint

csak számúzte. Ezúttal azonban nem kellett sokáig ennie a számkivetés keserű kenyerét. Konstanciust a hitehagyó Juliánus követte a trónon; ez tisztára az elődje iránti gyűlöletből visszahívta Cirilt.

Visszatérése után alkalmat adott neki az Úr Krisztus, hogy az egész világ és a történelem színe előtt igazolva lássa az ő szavait: «Ég és föld elmúlnak, de az én igéim el nem múlnak» (Máté 24, 35).

A hitehagyó császár élete föladatának tekintette, hogy véres üldözés nélkül kiirtsa a kereszténységet s a keresztény eszmék kisajátításával új életerőt öntsön a halódó pogányságba. Ezért kizárta a keresztényeket a magasabb iskolákból és a hivatalokból, iparkodott anyagilag tönkretenni az egyes egyházakat, szította az egyenetlenséget a katolikusok és ariánusok között, a zsidóságot pedig a kereszténység ellen akarta fölhasználni. Összefogott a birodalomban szétszórtan élő gazdag zsidókkal s elhatározta, hogy újraépíti az elpusztult jeruzsálemi templomot. Nyíltan megvallott célja volt a zsidóságot rásegíteni, hogy megint ősi törvényei szerint áldozhasson; főcélját azonban elhallgatta: meg akarta hazudtolni az Úr Krisztus jövendölését, amely szerint kő kövön nem marad a jeruzsálemi templomból.

Hosszas gyűjtés és nagymennyiségű építőanyag összehordása után megkezdődtek a munkálatok. Mindenekelőtt a romokat takarították el. Julián együtt örült a zsidósággal; Jeruzsálem püspöke pedig rendületlenül hitte, hogy az Úr igéi nem vallhatnak kudarcot, s teljes határozottsággal megnyugtatta híveit, hogy ez a munka meddő törekvés. A romok eltakarítása után hozzáfogtak az alapozáshoz, azonban a Juliánért lelkesedő pogány Ammianus Marcellinus († 400 körül) történetíró szerint «az alapvetésnél rettenetes lángok törtek elő s többször megölték a munkásokat, úgyhogy föl kellett hagyni a vállalkozással». Más történetírók tudnak még pusztító földrengésekről, dühöngő viharokról, továbbá a zsidók ruháin éjjelenként megjelent fénylő és ijesztő keresztokról. Philostorgius, 6. századi egyháztörténetíró egy különösen csodálatos esetről számol be. A romok eltakarítása közben egy üregre akadtak. Köteleken lebecsátottak a mélyére egy munkást, aki a vizes fenék közepén egy oszlopon irattekercset talált. Az írástudók fölbontották s megrettenve olvashatták benne Szent János evangéliumának elejét: «Kezdetben vala az Ige, s az Ige Istennél vala, s Isten vala az

Ige». A többször hiába megkísérelt építést végre is egyszerűsmindenkorra abba kellett hagyniok és így kénytelen-kelletlen biznyságot szolgáltatniok a testté vált Igeről: «Ég és föld elmúlnak, de az én igéim el nem múlnak».

Cirilnek és híveinek e szent öröme néhány év mulva megint szomorúságra vált. Válenz császár 367-ben az ariánusok ádáz mesterkedései miatt megint száműzte. Ezúttal teljes tizenegy évig kellett távolmaradnia féltve őrzött, szeretett nyájától. A császár halála után (378) visszatérhetett, s élete hátralévő napjaiban minden tévtanítással szemben óvta hívei hitét s minden konkolyhintés ellenére ápolta bennük az egyetértést. Tevékeny részt vett a Konstantinápolyban tartott második egyetemes zsinaton (381), amely újólag elítélte az arianizmust s a Szentlélektagadó eretnkséget. Az Úr 386 márc. 18-án 73 éves korában szólította magához hűséges és sok viszontagságon átment szolgálját.

Szent Ciril az egyháztanítók (doktorok) közt foglal helyet. E kitüntetést annak a 24 katechézisnek (hitelemzés) köszöni, amelyeket püspöksége elején tartott a Nagy Konstantintól épített jeruzsálemi Szent Sír templomában s amelyek a legbecsesebb régi keresztény irodalmi emlékek közé tartoznak. A kereszttség előtt álló hitjelölteknek a nagyböjt folyamán 19 beszédben fejtette ki a rájuk váró nagy kegyelem páratlan értékét, majd a hitvallást — azt, amelyet a pap a szentmisében mond — magyarázta ágazatról ágazatra. Ezután a jelöltek húsvét éjjelén fölvtették a kereszttséget, a bér-málást s magukhoz vették az Oltáriszentséget. Erre húsvét hetében újabb 5 beszéd beavatta őket e három szentség titkaiba. Több mint másfélezer esztendeje hangzottak el ezek a hitelemzések, és a ma gyermeke megilletődve olvassa ki mindenestül a maga katolikus hitét a jámbor és tudós jeruzsálemi püspök elsárgult írásából.

Jelentősebb ránk maradt írása még az a levél, amelyben Konstancius császárnak megírta a 351 május 7-i jeruzsálemi jelenést. Reggel 9-kor hatalmas fénylő kereszt jelent meg a Kálvária és Olajfák hegye között, amely megdöbbenetete egész Jeruzsálemet. Hívók és hitetlenek siettek a templomba dicsőíteni azt, aki a kereszt által megváltotta a világot.

Szent Ciril egész élete ennek a keresztnek dicsőítése volt.

Ugyanerre a napra esik

Szent Sándor püspök vértanu † 252. Alexandria híres katechetikai iskolájában Origenes vezetése alatt szívta magába a szent

buzgóságot és a szent tudomány szeretetét. Mint Kappadócia egy kis városának püspöke, üldözést és tizenegyévi börtönt szenvedett. Kiszabadulása után a Szentföld utáni vágya Jeruzsálembé vitte; itt segédpüspöke lett a közel százéves Nárcisszusnak. Egyik első dolga volt itt könyvtárt alapítani. A Décius-féle üldözésben kinpadra vitték; itt imádság közben kiadta szép lelkét.

Szent Ede (Eduárd) hitvalló † 980 tájban. Edgár angol király fia, Szent Dunsztán canterbury-i érsek neveltje; 13 éves korában király, kit szelidsége, igazságossága és jámborsága miatt rajongással övez népe; mostohája azonban saját fia érdekében pártot üt ellene és orvul megöletti, mikor épen mostoháját és féltestvérét meg akarja látogatni. Míndjárt halála után tetemeinél nagy csodák történtek, vakok, sánták visszanyerték épségüket és tisztületére nemsokára fényes templomok emelkedtek.

Március 19.

Szent József.

Az Úr Jézus az evangéliumban fölveti a kérdést: «Kicsoda hát a hű és okos szolga, kit ura háznépe fölé rendelt, hogy enni adjon nekik a maga idején?» (Máté 24, 45.) Az Egyház a mai zsolozsmában Szent Józsefekre alkalmazza ezeket a szavakat, amikor mondja: «Ime a hű és okos szolga, kit az Úr Isten a saját családjá — a szentcsalád — fölé rendelt». A Szentírás nem jegyzett föl sokat Szűz Mária hitvestársáról s az Úr Krisztus nevelőatyjáról, de ez a kevés is fényesen mutatja, hogy Istennek hű és bölcs szolgálója volt, aki minden fenntartás nélkül hajolt meg minden isteni parancs előtt és tökéletes hűséggel gondoskodott a szentcsaládról.

Szent József Dávid királyi házából származott és a galileai Názáretben lakott. Foglalkozására nézve ács volt s jegyben járt az ugyancsak Dávid véréből való Máriával. Ettől az időtől kezdve élete elválhatatlanul össze van nőve a reábizott Szent Szűz életével (I. febr. 2).

Mielőtt Józsefnél és jegyesénél a házastársi együttélésre került a sor, Mária «méhében fogant a Szentlélektől». József látta rajta az anyaság jeleit, azonban nem tudta, hogy az Úr Isten az ő szeretett jegyesét választotta ki a megtestesülés szent titkának eszközüül. A legnagyobb zavarba jött: szerette Máriát s az Írás szerint «igaz ember» volt, aki nem akarta jegyesét hírbe hozni, vagy őt a törvénynek kiszolgáltatni, annál kevésbbé, mert meg volt győződve ártatlanságáról. Töprengése közben föltámadt lelkében a gondo-

lat, hogy legjobb lenne titokban elbocsátani őt, vagyis fölbontani a jegyességet. Szűz Mária semmit sem szólt neki az anygali üdvözletről — talán alázatosságból, talán azért, mert tudta, hogy az Úristen gondoskodni fog József fölvilágosításáról. Ez csakugyan megtörtént. Megjelent álmában az Úr anygala s ezt mondotta: «József, Dávid fia, ne félj magadhoz venni feleségedet, Máriát, mert ami őbenne fogantatott, a Szentlélektől vagyon»; József ezután megkezdte Máriával az együttlakást, de úgy, hogy Jézus születése előtt és után is csak a legszentebb testvér módjára élt vele.

A rómaiaktól elrendelt népszámlálás Józsefet a Dávid királyi család ősi fészkebe, a júdeabeli Betlehembe szelította. Elkísérte őt szent hitvese, Szűz Mária is. Ott aztán megtörtént az üdvtörténet nagy eseménye: megszületett az Úr Jézus. Szent Józsefet az Isten azzal a nagy kegyelemmel tüntette ki, hogy Szűz Mária mellett ő lehetett az Üdvözítőnek első imádója és istápolója. Tanuja volt az anygali sereg énekének, látta a pásztorok hódolatát a jászol előtt, résztvett a kis Jézus bemutatásán a templomban, vette ott Máriával együtt az agg Simeon áldását s fogadta a napkeleti bölcseket, akik leborulva imádták az isteni kisededet. Hú és okos szolga módján gondoskodott a szentcsalád ételéről s életéről. Ebben a munkájában nem a test és vér szava sarkallta, hanem ihlette az a tudat, hogy az ő felesége az Isten anyja, s a fiú, akit a polgári törvény az ő fiának tartott, az Isten fia.

A bölcsek távozása után az anygal az Úr újabb parancsát adja Józsefnek álmában: «Kelj föl, vedd a gyermeket és anyját, és fuss Egyiptomba és maradj ott, amíg majd mondom neked; mert Heródes keresni fogja a gyermeket, hogy elveszítse». A szentcsalád hűséges öre fölébred álmából, habozás nélkül menekül, otthagya hazáját s a teljesen ismeretlen Egyiptomba távozik. A meneküléssel megmenti a kis Jézust a Heródes által megölt betlehemi kisedetek sorsától s egy ideig a messze idegenben marad.

Heródes halála után az Úr anygala újból megjelent Józsefnek álmában s ezt parancsolta: «Kelj föl, vedd a gyermeket és anyját, és menj Izrael földjére, mert meghaltak, kik a gyermek életére törtek». A hú szolga megint csak engedelmeskedett. A legrövidebb úton otthona felé át kellett volna mennie Júdeán is. Meghallotta azonban, hogy ezen a területen Heródesnek szintén kegyetlen és zsarnok fia, Archelaus uralkodik, s az okos szolga a reábízott drága kin-

Szent József.

csekkel, Jézussal és Máriával, nem mert rálépni Júdea földjére, hanem inkább nagy kerülőt tett és így került a galileai Názáretbe.

A szülők Názáretből évenként lejártak a húsvéti ünnepre Jeruzsálembe, a szent városba. Amikor Jézus 12 éves lett, elvitték őt is magukkal, s akkor történt az elvesztése. A keresés három kínos napja Szent József számára is nagy szenvedés volt s Jézus megtalálása neki is a legnagyobb örömet jelentette. A visszatérés után az Isten fia nemcsak édesanyjának, hanem neki, a család fejének is engedelmes volt.

Ime mindössze ennyi az egész, amit biztosan tudunk Szent Józsefről. A többiben bizony csak következtetésekre és találgatásokra vagyunk utalva.

A legrégebb, komoly hagyomány szerint Szent József házassága alkalmával nem volt idős ember. Viszont más, kevesebb hitelt érdemlő iratok úgy gondolják, hogy akkor már aggastyán volt. Egyesek szerint Szűz Máriával való egybekelése alkalmával özvegyember volt s az evangéliumban szereplő «Jézus testvérei» előbbi házasságából származó gyermekei. Viszont egy, már a 4—5. században élő valószínűbb hagyomány értelmében nemcsak nem élt férj módjára Szűz Máriával, hanem egész életén át, tehát Szűz Máriával való házassága előtt is, szüzességben élt; s az evangéliumban előforduló «Jézus testvérei» alatt Jézus unokatestvéreit kell érteni. Későbbi életrajzok sok bájos apróságot beszélnek arról, hogyan segített a názáreti otthonban nevelőapjának a kis Jézus, hogyan gyalult, fűrészelt, fűrt-faragott. Nagyon valószínű, hogy Szent József már az Úr Jézus nyilvános föllépése előtt halt meg, és pedig a legkívánatosabb halállal: az Isten fiának, az élet-halál Urának, és az Isten anyjának karjai közt.

Amint a Szentírásban «a szent titkok háttérében áll», hosszú századokon keresztül tisztelete is háttérbe szorult. A 11. század óta azonban ez a tisztelet egyre több formát ölt, s 1870 óta úgy tiszteljük őt, mint az egyháznak, az Isten eme nagy családjának védőjét (ünnepe a húsvét utáni harmadik szerdán), s manapság nincs még egy férfinév, amelyet annyian viselnének, mint az övét.

Szűz Mária lelkületének talán legfölségesebb megnyilatkozása az a felelet, amelyet az angyal szavaira adott: «Ime az Úr szolgáló leánya». Az Úristen a próféta ajkán *szolgájának* nevezi az eljövendő megváltót (Iz. 53, 11), maga az Úr Jézus a maga hivatását abban jelöli meg, hogy *szolgálni* jött

(Máté 20, 28), s Szent Pál azzal akarja összefoglalni az (Üdvözítő tevékenységét, hogy «a szolga alakját vette föl» Ef. 2, 7). Nem természetes-e, hogy a Szent Szűz hitves-társa és az Úr Jézus nevelőatyja is szolga lett? Igen, Szent Józsefnek legdrágább ékessége, hogy tudta szolgálni az Úr-istent és a szentcsaládot, hogy hű és okos szolga volt. De ez a szolgaság több, mint világi értelemben a legnagyobb uraság.

Ugyanerre a napra esik

Szent Pankárius vértanu † 302. Római keresztény szülöktől származott; Dioklecián császár kincstárnoka lett és ennek kedvéért megtagadta hitét. Anyja és húga esedezésére azonban nyíltan vissza-tért hitéhez és ezért vértanúságot szenvedett Nikomediában.

Március 20.

Boldog Csáky Mór hitvalló † 1336.

A régi egyházi ének szerint «virágos kert vala hajdan Pannónia, amelyet öntöze híven szűz Mária». Csáky b. Mór e virágos kertnek egyik gyönyörű hajtása.

Született 1280 körül valahol a Dunántúl, és pedig a legnagyobb valószínűség szerint az ugodi várban, amelynek helyét ma már nem ismerjük. Atyja a híres Csáky nemzet-ségből való Dömötör bán bakonyi gróf volt, anyja pedig szintén főúri ivadék és nagy Mária-tisztelő. A szülés előtt álló, erősen aggódó anyának egy jelenés által tudomására jutott, hogy születendő fia Isten választottja lesz, akit a Boldogságos Szűz különös oltalma alá kell helyeznie. A kis fiút hároméves koráig állandóan láz gyötörte, utána azonban annál egészségesebben fejlődött. Hatéves korában elvesztette atyját. Az anyai nevelést és a kiváló mesterek vezetését azonban nagyban segítette a szentek kertjének öntözője, Szűz Mária, úgyhogy a gyermek szép előrehaladást tett az ismeretekben és az erényes életben. Alig volt tízéves, amikor már teljes tervszerűséggel olvasta a lelkikönyveket. Különös szeretettel övezte a szülői házban megforduló szerzeteseket, akikkel sokszor elbeszélgetett. E beszélgetések folyamán legjobban a szentek élete érdekelte. Ez az érdeklődés aztán döntő hatással volt egész életére.

Egy alkalommal ellátogatott Ugod várába egy dömés szerzetes. Az ifjú mindjárt hozzá szegődött, s egy-kettőre a szentek életére terelődött a beszéd. Nagyon kérte a szerze-

test, mondja el neki valamely szentnek életét. A dömés Szent Elek (Alexius) legendáját mondta el neki. Mór csupa fül volt s mélyen lelkébe vette a római szent ifjú megható történetét. Megelevenedett előtte Szent Elek, amint a házasságkötését követő éjtszaka otthagyja az előkelő római házat s elmegy Edesszába, ahol 17 évig koldusként tengődik. Megtudja a szerzetes ajkáról, hogyan menekül onnan azért, mert szentként kezdik tisztelni s hogyan ér vissza megint a szülői házba, ahol egy zugban meghúzódva újabb 17 évig él mint ismeretlen szegény ember, akit családjá csak halála után ismer föl. A fiatal magyar főúr már akkor elhatározta, hogy szerzetes lesz, és pedig olyan, amilyen volt az, aki a szép történetet elmondotta: domonkosrendi.

Ennek az elhatározásnak végrehajtására azonban nem kerülhetett mindjárt a sor. A családban ő volt az egyetlen fiú, s édesanyja halála után a rokonság minden lehető elkövetett, hogy nősüljön meg s mentse meg s mentse meg az ősi család nevét. A sok nógátásnak végre is engedett s alig 20 éves korában feleségül vette Amadé mosonyi várispán leányát, Albertát, akivel három évig élt a legszentebb házasságban. Szent Elek azonban nem felejtette el. Ennek az volt az eredménye, hogy a házastársak rokonaikra hagyták birtokaikat, közös elhatározással búcsút mondtak a világnak és egymásnak, hogy mindketten szerzetbe lépjenek.

A domonkosrend akkor nálunk már közel nyolc évtizedes multra tekintett vissza. Mindenfelé voltak kolostorai, amelyeknek lakói nem egyszer a legmagasabb családok gyermekeiből toborzódtak. A Nyulak szigetén (a mai Margitsziget) ott állott a dömés apácák kolostora, amelyben alig néhány évtizede halt meg Margit királyleány (lásd jan. 28), s tőle nem messze volt a férfikolostor. A legtermészetesebb volt, hogy Alberta a boldog Margit életével megszentelt kolostorba, férje pedig a férfiszerzetbe lépjen. Amit azonban a két fiatal és szentéletű lélek elhatározott, azzal nem értett egyet a rokonság. A nagyhatalmú Amadé úr szörnyű haragra gerjedt. Megírta a budai főbírónak, hogy akár erőszakkal is kényszerítse mindkettőjüket a szerzet elhagyására: fossza meg a férfit fehér szerzetesi ruhájától, öltöztesse vitézi köntösbe s helyezze vissza birtokaiba. A főbíró erőlködései meddőknek bizonyultak. Hiába tartotta félében át fogságban az ifjú szerzetest, az hűségesen kitarított hivatása mellett. Kénytelen-kelletlen kolostorába engedte, ahonnan

viszont elüljárói azonnal Bolognába küldték, hogy megszabaduljon családjá zaklatásaitól.

Szent Domonkos sírja mellől három év múlva tért vissza Magyarországra, ahol mint az igazi szerzetes legtökéletesebb példaképe élt haláláig. Életrajzírói különösen kiemelik sokoldalú és bensőséges imaéletét és határtalan önmegtartóztatását. Így pl. 32 évi szerzetessége alatt, a súlyos betegség idejét kivéve, húst nem evett s pénteken csak zsíradék nélküli főzeléket vett magához stb. A főúri sarj annyira igénytelen volt, hogy új szerzetesi öltönyét, mihelyt csak módjában volt, ócskával cserélte ki, amelyet aztán maga foltozott. Különös odaadással gondozta az Úr házat: mindig díszítette az oltárokat s állandóan gondja volt rá, hogy az örökmécs-

ből az olaj el ne fogyjon. Emberszeretete nem ismert határt. Nagy szentek példájára ételének egy részét elüljárói engedéllyel szegényeknek adta. Ha veszekedő emberekkel találkozott, közléjük lépett s a maga csendes és nyugodt egyéniségével egy-kettőre kibékítette őket. A vigasztalás nagyszerű mestere volt: cellájából senki sem távozott megnyugvás nélkül.

Szent halála 1336 márc. 20-án következett be abban a győri zárdában, amelyet mint az első magyar dömés házat boldog Magyar Pál, Szent Domonkos tanítványa, volt bolognai jogtanár alapított 1225-ben. Amikor temetése alkalmával a győri püspök az Úrfelmutatáshoz ért, a halott szemei fölnyiltak s nagy áhítattal szemlélték a kenyér és bor színe alatt jelenlevő Úr Krisztust, akit a megboldogult lelki szemei már úgyszólván színről-színre néztek az örök boldogságban. Ereklényi a 16. századi törökudulás alatt elpusztultak ugyan, példája azonban a mai napig él és ihlet.

Ugyanerre a napra esik

Szent Joakim hitvalló, Szűz Mária atyja (lásd febr. 2).

Szent Volfrám püspök hitvalló † 720. Előbb frank udvari ember, majd sensi püspök, később a frizek apostola.

Szent Kutbert (Cuthbert) püspök hitvalló † 687. Northumberlandban született Angliában. Gyermekkorában atyja juhait őrizte, utóbb bencés szerzetes lett Lindisfarn-ban. Apátja engedelmével a szemben levő terméketlen Farn szigeten épített magának egy cellát, onnan ki sem akart többé jönni. Azonban a király és az országnagypok küldöttségileg kényszerítették, hogy a lindisfarni püspökséget fogadja el. Szerzetesi szigorúságától és igénytelenségétől nem tárgított. Mikor halálát közeledni érezte, lemondott és cellájába vonult vissza, hol a végső szentségek áhítatos vétele után halt meg nagy csodatevő szent hírében.

* **Brágai Szent Márton** püspök hitvalló † 580. Pannóniában született; a Szentföldre zárandokolt, azután a spanyol félszigetre került és annak nyugati részében, a mai Galéciában és Portugálban kerolitikus hitre térítette az ariánus svébekeket, az ország akkori urait. Portugálban, Dumióban kolostort alapított; majd brágai érsek lett. A hitet jeles írásokban is védelmezte és terjesztette.

* **Szent Ábrahám**, lásd márc. 16.

Március 21.

Szent Benedek hitvalló † 543.

Szent Benedek a nyugati szerzetességnek atyja. Ő alapította a 13. századig szinte egyeduralkodó bencésrendet, amely elévülhetetlen érdemeket szerzett a római kultúra megmentésével, a germán népek térítésével, a tudomány, művészet, különösen pedig az istentisztelet (liturgia) ápolásával, s amely ma is a világegyház egyik legnagyobb rendje. Életének ideje összeesik az itáliai germán megszállások korával. Születése előtt négy-öt évvel döntötte meg Odovaker herul fejedelem a nyugatrómai birodalmat (476). Az ő rövid-életű királyságának azonban végét vetett 490 körül az ariánhitű keleti gótok nagytehetségű uralkodója, Teodorik († 526), aki mindenáron igyekezett összeolvasztani a gótokat a rómaiakkal s fönn akarta tartani a római kultúrát. A tőle alapított hatalmas gót birodalom végét (553) Benedek már nem láthatta.

480 táján született a középitáliai Nursziában, amelynek népe már régóta ismeretes volt komoly szívósságáról. Az

ifjú korán lelkébe szívta ezt a szellemet. Előkelő család sarja volt, s elsőrendű nevelésben részesült. Magasabb tanulmányait a régi birodalom ősi fővárosában, Rómában végezte, amely idegen járom alatt nyögött, de fiai léhán hódoltak szenvedélyeiknek. Benedeknek nursziai elszántságú, ízig-vérig keresztény lelke mély megdöbbenéssel nézte ezt a világot kísértéseivel együtt. Sokat töprengett, még többet imádkozott s alig 14 éves korában kimondta a döntést: el fogja hagyni a világot. Szeretett dajkáján kívül senki sem tudott erről az elhatározásról, amelyet végeredményben az Úr Krisztus szava értelt ki benne: «Mindaz, aki elhagyta házát, vagy fivéreit, vagy nővéreit, vagy atyját, vagy anyját, vagy feleségét, vagy gyermekeit, vagy földjeit az én nevéért, százannyit kap, és az örök életet fogja örökölni» (Máté 19, 29).

A szabin hegyek közé indult, Tivoli felé, az Anio folyócskának vadregényes völgyébe; Subiaco mellett állapodott meg. A város fölött emelkedő kolostor egyik szerzetese, Románus, föladta neki a remeteöltönyt, nehezen megközelíthető barlangot keresett számára s megígérte, hogy igénytelen élelmezéséről is gondoskodni fog. E szent barlangban (Sagro Speco)töltött aztán három évet. Az imádságnak, az elmélkedésnek, a csendnek, csak a széltől, madárdaltól s az ételszállító kötél csengetyűjétől megszakított csendnek és a világ felé húzó vágyakkal való küzdelemnek megszentelt évei voltak ezek. Később szent megbotránkozásal értesült egy remetéről, aki egy barlangban leláncoltatta magát, hogy ne térhessen vissza a világba. A mi barlanglakónk már akkor is tudta, hogy a vasláncnál van erősebb kötelék is: az Úr Jézus iránt való szeretet. Ez a kötelék minden kísértés ellenére sem engedte őt vissza a világba. A harmadik év végén pásztorok akadtak rá s elvitték hírét. Most kezdtek hozzá jární tanácsért; mert a fiatal testben Istentől táplálkozó, bölcseséggel teljes lélek lakozott. De így megint csak összekötetésbe került a világgal, amely már eddig is annyi küzdelmet jelentett számára. A meg-megújuló viharos kísértésekkel egyszersmindenkorra nursziai keménységgel bánt el. Levetközött, a barlang előtti tövisbokorba vetette magát s néhányszor megfordult benne. Testi szenvedélyei erre megjuhászkodtak és békét hagytak húséges lelkének.

A subiáció tartózkodás azonban egy időre megszakadt. Híre ugyanis eljutott a vicovarói szerzetesekhez, akik előljárójuknak választották. Benedek hosszabb gondolkozás után

vállalkozott a tisztségre. A laza szerzetesek közt komoly fegyelmet akart teremteni. Ezek megfélemlézve önmagukról, még akarták mérgezni. A mérgezett bort tartalmazó kancsó azonban a szentnek keresztvetésére darabokra törött. Erre megint visszatért régi kedvenc helyére.

A második, kb. két évtizedre terjedő subiacói tartózkodás már a nagyobb alkotások ideje. Hiába akart volna csak Istennek és lelkének élni, sok-sok unszolásra kénytelen volt más lelkek irányítását is vállalni. A régi római nagyság haldokolt, s az emberekbe nagyobb készség szállott az evangéliumi tanácsok szerinti életre. Lassan a remeték hatalmas csapata vette őt körül, amely benne tisztelte vezetőjét. Ezek számára építtette egymásután kolostorait. Számuk lassan 12-re emelkedett; mindegyikükben 12—12 szerzetes lakott. Belsőleges szerzetescsaládi élet folyt e szerzetestelepen, amelynek éltető lelke Benedek volt. Legszívesebben a kezdők nevelésével foglalkozott. Itt csatlakozott hozzá többi közt az a két előkelő ifjú, akiket oly atyailag szeretett: a komoly Maurus, az apát későbbi segédje, s a gyermeteg lelkű Placidus, akinek apja, a subiacói földesúr, gazdagon megajándékozta Szent Benedek fiait (lásd jan. 15).

A Gondviselés azonban azt akarta, hogy az évezredekre szóló nagy intézmény teljesen kiforrott alakban másutt induljon meg. Csaknem 35 esztendőt töltött már el Benedek a szabin hegyek környékén s közel járt már az 50. évhez. Egy pap áskálódása távozásra bírta. Megbízható szerzetesekre hagyta a telep vezetését, dél felé vette útját a Rómát Náppollyal összekötő országút mentén Montekasszino hegyén állapodott meg. A hegyen akkor még Apollo oltára állott s a környéken pogányok laktak. Szokott elszántságával lerombolta a pogány isten szentélyét s 529-ben megalapította a bencés rend anyaházát. Az itt töltött 14 év intézményének jelmondata (ora et labora = imádkozzál és dolgozzál) szerint a bensőséges lelkiélet és a munka (akkor még főleg kézimunka) ideje volt. Fölépíttette a templomot és a kolostort, benépesítette a szent hegyet: szegények és gazdagok, az új világban helyüket már nem lelő ősi rómaiak és az ősi kultúrára szomjas jövevény barbárok gyülekeztek itt. Megtérítette a környék pogányait, otthonná alakította a vadont s gazdag tapasztalatai alapján megírta nagyszerű, lényegében az egész nyugati szerzetességnek máig alapul szolgáló szabályzatát (Regula).

Élete vége felé már egész Itália látta, hogy aki elhagyta atyját, anyját az Úr Krisztusért, százannyit kapott helyette, s hogy Benedek tényleg az, aminek latin neve — Benedictus — mondja: «áldott», aki az Úr nevében jött.

Hogy az Úristen mennyire kegyelte s hogy élete végén a világ mennyire becsülte, elegendő a Totilával való találkozására (542) utalni. A gótoknak ez a vitéz királya is érdeklődött Itália új prófétája iránt s Nápoly elleni harcában meg akarta látogatni a szent aggastyánt. De próbára akarta tenni: királyi ruhába öltöztette testőrkapitányát s ezt küldte föl a kolostorba. A szent azonban már messziről rákiáltott az alkirályra: «Tedd le, fiam, a fényes királyi ruhát, nem illet az meg téged!» Erre maga a király indult el. Egyszer csak meglátja az apátság előtt ülő ősz Benedeket. Krisztus szolgájának, a legyőzött római nemzet fiának fölségesen nyugodt alakja úgy megigézi, hogy ő, Itália ura, a barbár győző, megremülve borul a földre s csak akkor tud fölegyenesedni, amikor a bencések első apátja fölsegíti. A nyers erő hódolata volt ez a szellemi és erkölcsi felsőbbség előtt; előre jelezte, hogyan hódolnak majd nemsokára a műveletlen germánok Szent Benedek Krisztus-hirdető fiai előtt.

Meghalt 543 március 21-én. Holttestét húga, Szent Skolasztika mellé temették a régi Apollo-szentély helyén álló főoltár elé. Azóta — immár 1400 év óta — Szent Benedek sírja lett ihletője majdnem mindazoknak, akik elhagyják a világot, hogy annál erőteljesebben dolgozzanak a világért s elnyerjék munkájukért a százszoros jutalomnál is nagyobbat: az örök életet.

Ugyanerre a napra esik

* **Boldog Flüi Miklós**, Nikolaus von der Flüe hitvalló † 1487. Született 1417-ben derék földműves szülőktől a svájci Unterwalden kantonban, melynek védőszentje lett. Ifjúkorától sokat és szigorúan böjtölt és elmékedett. Szülői kívánságára megházasodott és vitte szülői gazdaságát. Tíz gyermeke közül az egyik pap lett, kettő egymásután tartományi főnök — ezt a tisztséget ő elhárította. Résztvett ismételten hazája szabadságharcaiban; mint katona is folytatta jámborsági és önmegtartóztatási gyakorlatait, és nem szűnt meg társait óvni az erőszakosságoktól és kicsapongásoktól. Ötvenéves korában elrendezte családjá ügyeit és felesége beleegyezésével szülőfalujától (Sachseln) negyedórányira, a kietlen Ranft szurdokban kápolnát és kis cellát épített. Ide vonult, hogy egészen Istennek tudjon élni. Remetesége húsz éve alatt nem evett és nem ivott —

ezt hitelesen igazolják az akkori püspöki és világi hatósági szigorú vizsgálatok: a legm. Oltáriszentség tartotta fenn életét; ágya egy deszka volt, vánkosa egy kő. Csakhamar messze vidékekről fölkeresték egyszerűek és előkelők ügyes-bajos dolgaikkal. Senki nem ment el tőle vigasz és tanács nélkül; csak a tolakodókat és fecsegőket utasította el kíméletlen szigorral. Kortársai előtt határtalan tekintélye volt, Mikor az épen önállóvá lett Svájcot a szövetségesek széthúzása miatt összeomlás fenyegette, (a stansi plébános kérésére) megjelent Stansban gyűlésükön és egy óra alatt összebékítette őket. IX. Kelemen pápa boldoggá avatta 1669-ben. Szenttéavatása folyamatban van.

Szent Szerápión püspök hitvalló † 360 körül Tuniszban, Egyiptomban. Szent Atanáznak (máj. 2) hű társa az ariánusok ellen.

Március 22.

Svéd Szent Katalin szűz † 1381.

Szent Katalin svéd főúri család sarja. Atyját, Ulf-ot (vagy Ulfont) a ciszterciták rendjében boldogként tisztelik, anyja pedig a középkor egyik jelentős személyisége, Szent Brigitta (okt. 8). Mint e szentéletű szülők utolsó, és pedig nyolcadik gyermeke született 1331-ben. Ha az atya és az anya nem gondolkoztak volna a gyermekáldásról a teremtő Isten akaratának megfelelően, az Egyház egy szenttel — Katalinnal — szegényebb lenne, ugyanúgy, amint a szülőknek katolikusellenes módon egy-két-három gyermekre való korlátozása mellett nem lenne pl. Loyolai Szent Ignácunk, Kalazanci Szent Józsefünk, arsi plébánosunk, vagy kis Szent Terézünk. Érthető, hogy a kis leány a jámbor szülői házban is és később a risbergi apácáknál is a leggondosabb vallási nevelésben részesült.

Alig 13 éves korában elvesztette édesatyját, aki 1341—1343-ban feleségével együtt elzarándokolt a kor legnevesebb kegyhelyére, Szent Jakab apostol sírjához, a spanyol Komposztellába, visszajövet azonban megbetegedett s 1344-ben — némelyek szerint mint beöltözött szerzetes — meghalt a ciszterciták albastraj kolostorában. A megboldogult atya óhaját növelve, 14 éves korában a nálánál valamivel idősebb Eggartnak, vallásos főúri ifjúnak lett hitvese. A fiatalok mindössze négy évig éltek együtt és pedig házasságkötésüktől fogva közös megegyezéssel mint testvérek, mert mindkettőben egyaránt lobogott a szűzesség liliomának szeretete. Az eszményi szeretetben, következetes önmegtadadásban töltött négy év

után Katalin férje beleegyezésével 1350 körül elment Rómába, ahová özvegy anyja már előbb elköltözött, miután Svédországban megalapította új szerzetét. Ez a római út az édesanya látogatása akart lenni, azonban férjének korán bekövetkezett halála miatt állandó tartózkodássá vált. Katalin Rómában maradt. Huszonhárom éven át a legpéldásabb gyermeki kegyelettel tartott ki édesanyja mellett; leghűségesebb kísérője, legmegértőbb tanítványa, legbuzgóbb követője lett, s anyja halála után is művének és emlékének szentelte életét.

Róma, a világ királynője, a 14. század közepén — a két szent nő odakerülésének idején — siralmas helyzetben volt. 1305 óta a francia eredetű pápák nem Szent Péter és Pál sírja mellett, hanem az Egyház óriási kárára a francia Avignonban székeltek. A világ középpontja a demagógok martaléka lett, és napról-napra pusztultak műemlékei, lakosai és tekintélye. Nagyobb baj volt, hogy a francia befolyás alá került pápák tekintélye is aláhanyatlott, és nem voltak képesek a mindenfelé elharapódzott sok visszaélésnek gátat vetni.

A jobbak világosan látták az orvosságot: kiemelni Rómát szomorú helyzetéből s visszahozni a pápákat az örök Rómába. E jobbak közé tartozott a misztikus lelkületű, mélyen szent, nagy látókörű, hatalmas tetterejű Brigitta, s az Úristenért és anyjáért élő Katalin. Brigitta otthagyta hazáját, ahol pedig a legfelsőbb körökben, sőt magában a királyi udvarban is igen nagy befolyása volt, és letelepedett a hanyatló Rómában. Több mint két évtizeden keresztül látogatta templomait, kórházait, szegényeit. Az általa alapított svéd zárandokház segítségével és saját nagy tekintélyével Rómának az apostolfejedelmek és vértanuk vérével megszentelt földjére vonzotta északi honfitársait s különösen az ifjúságot. Lankadatlanul írt a királyoknak, fejedelmeknek az avignoni pápaság megszüntetése érdekében és hol könnyörögve, hol korholva buzdította a pápákat a visszatérésre. Ez a nagy nő úgy érezte, hogy az Úristen eszköze a kor megreformálásában.

Az öregedő szent matrónának ebben a szent munkában legnagyobb segítsége az ő hűséges leánya, Katalin. Az anya és a leány együtt imádkoznak Rómáért, a pápaságért és az egész egyházért, együtt járják a szent helyeket, látogatják a zárandokokat és betegeket, segítik a szegényeket. A fiatal Katalin e hivatás kedvéért a leghatározottabban visszautasította a sok előkelő kérőt. Minthogy a leány segítette anyját a munkában, annak dicsőségében is részes. Hogy az avignoni

pápák 1367-ben átmenetileg, tíz évre rá pedig véglegesen átköltöztek Rómába, az — a történelem ítélete szerint — IV. Károly császár, Petrarca olasz költő és Sziennai Szent Katalin mellett nem utolsó helyen Szent Brigittának is érdeme és dicsősége. De ebben osztozik leánya is, mint leg-erősebb földi támasza, öröme és részben ihletője. Így jutott Katalin a maga csendes és visszavonult élete ellenére is anyja révén világtörténeti jelentőséghez.

Az Úr 1372. évében rövid időre megszakadt a római tartózkodás: Katalin elkísérte anyját a Szentföldre, ahonnan azonban az anya betegeskedése miatt csakhamar visszatértek. Brigitta 1373 júl. 31-én meghalt Rómában. Halálos ágya mellett ott volt a hűséges és kegyeletes leány, aki a szent tetemet ideiglenesen a Szent Lőrinc-templom mellett fekvő Klarissza-kolostorban helyezte el. Rövid idő múlva azonban útrakelt a drága halott földi maradványaival a svédországi Wadstena felé, ahol az ereklyéket áhitattal várták a nagy halott lelki leányai — a brigitta apácák — és részben fiai. Mindkét szerzetet még római tartózkodása előtt alapította, s még pápai megerősítést is sikerült szereznie 1370-ben. Katalin e kolostorban temettette el édesanyját.

Ezek után egész természetes, hogy az anya iránt való szeretet az anya szerzetében tartotta a leányt. Az apácák közé lépett, rövidesen főnöknőjük lett s minden igyekezetével azon volt, hogy anyja szándékainak megfelelően vezesse őket s minél többet adjon az Úristen közelségében élőknek abból a lelki vigasztalódásból, amelynek iskolája az ő számára az édesanyjával való élet volt s amelyről ő maga is művet írt. Brigitta sírja mellett csoda csodát ért, s Katalin kénytelen volt engedni a sok unszolásnak, hogy anyja szenttéavatási pere érdekében Rómába menjen, mint anyja életének és hősi fokú erényeinek legilletékesebb tanuja. Az 1375—80. éveket megint a szent városban töltötte. Az Úristen megadta neki azt a kegyelmet, hogy láthatta anyja és részben a maga római működésének legjelentősebb gyümölcsét, az utolsó avignoni pápának, XI. Gergelynek 1377-ben történt ünnepélyes bevonulását Szent Péter városába. A hivatalos körök mindenütt megkülönböztetett tisztelettel fogadták, a szenttéavatás lassú perének végét azonban nem sikerült bevárnia: az csak 1391-ben fejeződött be. Visszatért svéd apácái közé, akik közt már a következő évben elhunyt az Úrban, 1381 márc. 24-én, 50 éves korában. Maradványait a mellé az édesanya mellé helyezték, akihez

életében annyira ragaszkodott s lélekben oly közel jutott. 1474-ben avatták szentté.

Ugyanerre a napra esik

Ankirai Szent Vazul vértanu † 362. Honfitársait az ariánusoktól óvta. Ezért börtönbe került és mikor a hitehagyó Julián császárnak is szemébe mondta bectelenségét és őt megtérésre intette, a császár parancsára mindennap két szijat kellett hasítani bőréből. Kínjait csodálatos lelkierővel viselte. Végre tüzes lándzsával szúrták át a folyton imádkozó és Krisztust hirdető vértanut.

Szent Lea özvegy † 348. Rómában. Több leánya apáca lett. Szent Jeromos nagy dicsérettel ír róla.

Szent Kázmér, lásd márc. 4.

Március 23.

Szent Liberátus és hitvese vértanúk † 484.

Szent Ágostonnak († 430; ünnepe aug. 28) halálos ágyán látnia kellett, hogy a virágzó katolikus Észak-Afrikában egyik város a másik után kénytelen meghódolni a pusztító vandaloknak. Ezek az ariánus vandalok türelmetlenek voltak a katolikusokkal szemben, s százéves afrikai uralmuk nem egyszer a régi pogány üldözéseket elevenítette föl. Egyik legnagyobb katolikusüldöző királyuk volt Hunerik. Uralkodása utolsó évébe, 484 elejére esik Liberátus kartagói orvos és felesége vértanúsága. A vértanúság részleteiről keveset őrzött meg a történelem, azonban ez a kevés is elég arra, hogy másfélezer év után is élénk tárja a törhetetlen katolikus meggyőződés erejét és minden földi jót meghaladó értékét.

Liberátus lakásán megjelentek a vandal poroszlók, hogy feleségével együtt hitük miatt börtönbe hurcolják. Az orvos készen állott, hogy bármit is elszenvedjen Krisztusért. Két fiacskája iránti szeretete azonban természetszerűen szomorúsággal töltötte el. Meghatódottan átölelte őket. De megszólalt mellette a hőselkű hitves: «Ne aggódjál gyermekeink miatt; Jézus Krisztus majd megóalmazza őket s gondoskodik lelkükről». A fájdalmas búcsúzás után elvitték a házaspárt s mind-egyiküket külön-külön fülkébe zárták.

Először az asszonyt akarták alávaló módon hittagadásra bírni. Azt hazudták neki, hogy férje már megtagadta hitét: «Ne légy oly makacs, hisz férjed már engedelmeskedett a király parancsának és a mi hitünkre tért». De az asszony nem

ingott meg. Válasza határozott volt: «Előbb látni akarom férjemet s azután is csak azt teszem, amit Isten sugall majd». Közben pedig már fölkészült, hogyan fogja elriasztani férjét a szörnyű lépéstől.

A házaspár a törvényszék előtt találkozott. A feleség férje nyakába borult s kétségbeesetten kiáltotta: «Szerencsétlen ember! Méltatlan vagy az Úr kegyelmére és irgalmára! Miért vágytál pillanatnyi jólét után, hogy örökre elvessz? Mi hasznát veszed majd az aranynak vagy ezüstnek? Megmentenek ezek az örök tűztől?» A Krisztushoz hű férj nem értette a szemrehányást s nagy csodálkozással kérdezte: «Mi bajod van? Mit beszélsz? Mit hallottál rólam? Hisz én Krisztus nevében örökké katolikus maradok és soha le nem mondok az én kincsemről». Így nyilvánvalóvá lett a vandal alávalóság s a törvényszék előtt is mindketten — sőt két fiuk is — bátran megvallották katolikus hitüket.

Az ítélet keményen hangzott: Liberátust és feleségét elválasztják gyermekeiktől s számkivetésbe küldik. Az atya szemébe könnyek tódultak arra a szomorú hírre, hogy meg kell válnia két fiától. A Makkabeusok anyjára emlékeztető hitves azonban megint csak megszólalt: «Liberátus! Hát fiaidért lelkedet akarod elveszíteni? Nézz reájuk úgy, mintha nem is születtek volna! Krisztus őket is oltalmába veszi, mert ragaszkodnak hozzá».

A kemény törvényszéki ítéletnél azonban még keményebb volt végrehajtása. Pontosabb adataink ugyan nincsenek, de bizonyos, hogy Liberátus és felesége vértanúságot szenvedtek. Vértanutársuk volt egy Kreszcencius nevű áldozópap is.

Milyen kevés az, amit erről a nagyszerű családról a történelem tud! S mégis milyen sok az, amit az ő állhatatos hitük és példájuk mond a hitben sokszor oly gyöngye utókornak!

Ugyanerre a napra esik

Szent Turfíbius püspök hitvalló † 1606. Granada kormányzója volt öt éven keresztül oly eredménnyel, hogy II. Fülöp egyedül őt találta alkalmasnak Peru püspökségére. Sokáig tiltakozott; csak a bennszülött indiánusok lelki és testi nyomorának föltárása törte meg ellenállását. Az apostoli igénytelenségű és buzgóságú püspök mondhatatlanul sokat tett az indiánusok megtérítéséért és helyzetük könnyítéséért, és általában a délamerikai egyházért.

Oriol Szent József hitvalló † 1702. Kítűnt kemény aszkézisével, nagy szegénység szeretetével és irgalmasságával. X. Pius avatta szentté.

* **Szent Ottó** hitvalló † 1120. Remete Arianóban, a nápolyi irályságban.

Március 24.

Szent Gábor főangyal.

Nagy vigasztalásunk, hogy vannak angyalok, kik kezdettől fogva polgárai annak a hazának, mely felé mi még úton vagyunk. Ők ezen az úton hívóink, példaképeink, vezetőink és segítőkink. Aki ráeszmélt, hogy mik nekünk az angyalok, annak szent vágya támad közelebbről megismerni őket, vagy legalább némelyekkel közülük szemtül-szemben találkozni. Annyival inkább, mert az angyalok merő szellemek, kiknek testük nincsen; mi pedig testben élünk, s azért közelebb áll hozzánk, többet mond és segít nekünk, aki határozott egyéni körvonalakkal áll előttünk. Hiszen ezért olyan nagy kincsünk az Úr Krisztus, mert benne láthatóan, test szerint megjelent az Istenség teljessége (Kol. 2, 9).

Ezért igen hálások vagyunk a Szentlélek Úristennek, hogy három angyalt névszerint megismertet velünk: Szent Mihályt, Gábort és Ráfaelt. Mind a három főangyal ama hét közül való, kik az Úr előtt állnak (Tób. 12, 15; Luk. 1, 19). Ennek a hét szeráfi angyalnak Isten nagy országában az a földadata, hogy mint az isteni szeretetnek, mindenlátásnak és ítéletnek láng-köveit az emberiséget irányítsák. Mintegy a titokzatos hétágú gyertyatartó karjai ők, arra hivatva, hogy Isten világosságát terjesszék a történelem szentélyében. Jelképezik egyben a Szentlélek hét ajándékát és Isten kegyes léleksegítésének zálogait, a hét szentséget.

Gábor főangyalnak Isten főként arra adott megbízást, hogy hírül vigye a hivatottaknak Isten terveit, melyek üdvösségünk legnagyobb fordulóit készítik. Megjelent ő Dánielnek, s a zsidók fogságában, Babilonban nagy látomásokban megmutatta neki az üdvtörténet fejlődését, a nagy birodalmak harcait és pusztulását, Izrael szabadulását és a Messiás jövőendő országát. Mikor Dániel tünődött és vívódott látomásai értelmén, az esti áldozat idején eléje állott «egy férfiúhoz hasonló alak», és szózatot hallott: «Gábiel, értesd meg ezzel a látomást». S Gábiel megmagyarázta neki először a kos és bak látomását (Dán. 8, 15 kk.), azután a hetven esztendő látomását (9, 21 kk.).

Mikor pedig eljött az idők teljessége, ő volt az, aki megjelent az áldozatot bemutató Zakariásnak a tömjénoltár

jobboldalán és hírül adta neki Keresztelő Szent János születését és váltságunk kezdetét (Luk. 1, 11. kk.).

Legjelentősebb küldetése azonban máshová szólt: «A hatodik hónapban pedig elküldé Isten Gábriel angyalt Galilea városába, melynek neve Názáret, egy szűzhöz... a szűz neve pedig Mária. És bemenvén hozzá az angyal, mondá: Üdvözlégy malasztal teljes, az Úr vagyon teveled, áldott vagy te az asszonyok között... Ime méhedben fogansz és fiat szülsz és nevét Jézusnak hívod» (Luk. 1, 26. kk.).

Így lett Gábor főangyal az evangélium angyala, a mi jó hírünk meghozója; a legnagyobb dolognak, ami égen-földön végbement, ő lett a hírnöke, a Megtestesülés szava, mely végighangzik a történelmen az idők végéig. S valahányszor megszólal a reggeli, déli, esti harangszó, akár a legeldugottabb kis faluban is, a harangszó szárnyán megjelenik, miként az estéli áldozat idején Dánielnek, minden áhítatos léleknek Gábriel, a megtestesülés titkánya hírnöke: Az Úr angyala köszönté Szűz Máriát, és az méhébe fogadá Szentlélektől szent fiát... És az Ige testté lőn, és mi közöttünk lakozik...

Ennek a nagy anyagnak még a neve is nagy lecke. Annyit jelent, mint erős férfiú, Isten erős embere: férfi, aki csöndes, de égő tűzzel, rendíthetetlen erővel és hűséggel hirdeti és képviseli az Úristen nagy gondolatait.

Ugyanerre a napra esik

Svéd Szent Katalin szűz, lásd márc. 22.

* **Szent Aldemár** hitvalló † 1050 táján, montekasszinói bencés; nagyon szerette az állatokat s viszont azok nagyon ragaszkodtak hozzá, még a vadak is.

* **Rimini Szent Klára** özvegy † 1316. Úgy élt a világban, mint a világ szokott: gazdag szülők gyermeke, kétszer ment férjhez, e világ örömeit élvezte — nem súlyos bűnökben, csak naiv gondtalanságban. Egyszer a franciskánus templomban imádság közben látta Szűz Máriát angyaloktól körülvéve és hallotta szavát: «Első férjednek, kit annyira szeretted, mit ér híre, vagyona, fiatalsága most, hogy halott?» Klára nyomban látta a maga eddigi életének hívságát. Vezeklőruhát öltött, kis cellában lakott, deszkán hált, kenyeret és fűvet evett és a szegényekért mindenre vállalkozott. Egyszer még az adósok börtönébe is vándorolt más helyett. Eleinte kísértette még a régi puha élet. Egy alkalommal jobb ételt kívánt. Erre csűf bogarat fogott: «Nesze, te nyalánk, ezt edd, ezt a finom ételt». Ettől az időtől kezdve megszabadult a torkossági kísértésektől. A tőle alapított begínák közepett halt meg.

Március 25.

Szent Irén vértanu † 304.

A római birodalomban az utolsó és egyben legkegyetlenebb keresztényüldözés Dioklecián (284—305) nevéhez fűződik. A tehetséges és nagyratörő császár erélyes és nagy-szabású intézkedéseivel újjá akarta szervezni a roskadozó birodalmat, de keresztényüldözésre kezdetben nem gondolt. Sőt uralkodása elején úgy látszott, hogy a 3—4 milliónyi követőt számláló Krisztus-vallás rövidesen fölébe kerekedik a pogányságnak, annál inkább, mert a legmagasabb körökben is voltak hívei, sőt a császár felesége és leánya is közel állott hozzá. A pogányoknak azonban mégis csak sikerült elhitetni a császárral, hogy az újjászervezés csak pogány alapon történhetik s a kereszténység letörésével lehet eredményes. Erre megindult a kereszténység és a római pogányság között az utolsó harc életre-halálra. Az előjáték a hadseregnek a keresztény elemtől való véres megtisztítása volt (298). Az igazi üldözés 303 elején kezdődött. Egy év leforgása alatt négy császári rendelet jelent meg, amelyek egymásután elrendelték a templomok lerombolását, a szentkönyvek elpusztítását, megfosztották a keresztényeket a polgári jogoktól és méltóságoktól, bebörtönöztették az ellenálló papságot s kimondották az áldozási kényszert először a papságra, majd minden keresztényre. A kegyetlen végrehajtás nyomán patakokban folyt a keresztény vér.

Ez az üldözés a mai Magyarország földjét, az akkori Pannóniát is megszentelte számos keresztény vérével. E vértanuk közé tartozik Szent Irén (Irenaeus, régies magyarsággal Ernye), Szirmium (jelenleg a szerémmegyei Mitrovica) városának, illetve annak a szerémi egyházmegyének püspöke, amelyet később róla magyarul szenternyeinek neveztek, s amely jelentős szerephez jutott a magyar történelemben is. A szentnek vértanúságát megelőző életéről mindössze azt tudjuk, hogy püspök volt és családos ember. Ez utóbbinál arra kell gondolni, hogy az egyház az első három században nemcsak nőtlen, hanem nős férfiakat is szentelt papokká.

A püspököt az említett császári rendeletek értelmében elfogták és Próbus pannóniai helytartó elé hurcolták. Amikor ennek minden fenyegetése ellenére sem volt hajlandó áldozni a pogány isteneknek, kínpadra került. A kegyetlen kínzás végén a helytartó kérdezte tőle: «Fogs-e végre áldozni az

isteneknek?» A szent férfias határozottsággal csak ezt felelte: «Hiszen áldozom Istenemnek, amikor megvallom őt s így áldoztam neki mindig».

Ezután eljöttek hozzá felesége, gyermekei, atyja, rokonai, szomszédai — mind együtt. A hozzátartozók lábait átkarolva kérlelték, hogy könyörüljön rajtuk és önmagán, tekintse fiatal korát s engedelmeskedjék a császárnak. Az ő ereiben azonban ugyanaz a hősi vér lüktetett itt a Száva partján, mint száz évvel előtte ott Afrikában Perpetuáéban. A családnál is értékesebb kincsre, az Úr Krisztusra vetette tekintetét s rokonai kedvéért sem akarta elveszteni a mennyországot. Szeretettel, de hajthatatlanul bocsátotta el őket.

Próbus ki akarta aknázni ezt a látogatást s újból maga elé idézte. Miután rábeszélései meddőknek bizonyultak, börtönbe vetette, hogy néhány napon át gondolkozhassék helyzetén. Ezután a bírói emelvény elé hivatta s újabb erőködésekkel próbálkozott. A püspök hajthatatlan maradt. Erre a merő természet fia és a kegyelem világában élő Isten-gyermek között fölséges párbeszéd kezdődött. Próbus: «Van feleséged?» Irén: «Nincsen». P.: «Vannak fiaid vagy leányaid?» I.: «Nincsenek». P.: «Vannak rokonaid?» I.: «Nincsenek». P.: «Hát kik voltak azok, akik a multkori kihallgatásnál megjelentek?» I.: «Az én Uramnak, Jézus Krisztusnak parancsát teljesítettem, aki így szólt: «Aki nem tagadja meg rokonait és nem mond le mindenről, nem lehet az én tanítványom, és aki jobban szereti atyját, vagy anyját, vagy fiát, vagy testvéreit, vagy rokonait, mint engem, nem méltó hozzám». P.: «Amint hallom, vannak fiaid, hát legalább az ő szeretetükért áldozz». I.: «Fiaimnak van atyjuk, az Isten, aki az én atyám is, aki meg tud menteni engem is, őket is».

Amikor minden fenyegetés hiábavalónak bizonyult, a helytartó kimondotta a halálos ítéletet, amelynek értelmében Irént a folyóba kell vetni, mert nem engedelmeskedett a császári akaratnak. De a szent kijelentette, hogy nagyobb büntetésre is el volt készülve, s erre Próbus megtetézte a büntetést azzal, hogy először le kell őt fejezni s azután vízbe dobni.

Kivitték a Száva folyónak Artemisről elnevezett hídjára. Itt kitért kezekkel elmondotta búcsúkönyörgését: «Uram Jézus Krisztus, aki a világ üdvösségéért szenvedni méltóztattál, nyíljék meg a te mennyországod szolgád lelkének be-

fogadására. Őrizd meg Szirmium népét minden látható és láthatatlan veszedelemtől és méltóztassál megerősíteni őket a hitben». Erre lefejezték s a folyóba vetették. Vértanúsága 304 április 6-án történt, a római egyház szentjeinek jegyzéke azonban ma emlékezik meg róla.

Szent Irénnel is úgy vagyunk, mint sok más vértanúval: életéből valójában csak vértanúságának lefolyását ismerjük. Azonban amilyen az élet, olyan a halál, s amilyen a halál, olyan az azt megelőző élet. Jó halálra egy emberéleten át kell készülni. Irén csak azért halhatott meg ily szent és férfias elszántsággal, mert életében is az örök üdvösséget mindennél többre értékelte.

Ugyanerre a napra esik

Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepe (lásd febr. 2).

Az Egyház ezen a napon emlékezik meg a *jobboldali latorról*, ki az Üdvözítő szájából hallotta: «Még ma velem léssz a paradicsomban».

Szent Dúla szűz † 300 táján Nikomediában. Katonatisztnak volt szolgálója és szüzessége védelmében szenvedett halált.

Március 26.

Szent Ludger hitvalló † 809.

Szent Ludgert, Münster városának első püspökét, ellenségei azzal rágalmazták meg Nagy Károly császár előtt, hogy eltékozolja az egyházi vagyont. Az ártatlan püspök Károly hívására haladéktalanul a császári udvarba ment. Megérkezése után reggel egy udvari szolga jelentette, hogy az uralkodó már várja. Ludger épen a papi zsolozsmát imádkozta s azt felelte, hogy imádságának befejezése után azonnal megy.

A türelmetlen császár azonban néhány percen belül három szolgát is menesztett érte, s amikor megérkezett, késéséért kemény szemrehányással illette. Ő azonban teljes higgadsággal válaszolt: «Tudom, mivel tartozom Fölségednek; azonban azt hittem, hogy Fölséged nem veszi rossz néven, ha Istennek előbb adom meg a magáét. Egyébként ebben csak Fölséged meggyőződéséhez alkalmazkodtam, mert püspökké való szentelésemtől azt parancsolta, hogy Isten szolgálatát mindig előbb végezzem az emberek szolgálatánál». Ez a nyílt beszéd az őszinte szót szerető császár előtt Ludgert minden védelemnél jobban igazolta. Szentünk egész életével vallotta a tételt: Isten szolgálata mindennél előbbre való.

✠ Előkelő keresztény családból született 742 körül Frízlandban, vagyis a mai Hollandiának tengerparti részében. Hazája akkor csak részben volt keresztény, s a pogányok még erősen garázdálkodtak benne. Ezekről a pogányokról és erkölcsükről sokat hallhatott édesanyjától, a jámbor Lifburgától, aki maga is csecsemő korában majdnem ezek áldozata lett. Lifburga t. i. negyedik leánygyermek volt, s fiút váró pogány nagyanyja vizbe akarta fojtani; csak egy szomszédasszony irgalma mentette meg. Maga Ludger is korán tapasztalta, milyenek a pogány erkölcsök. Alig serdült ifjúvá, amikor egész hazája keresztény lakosságát gyászba borította a szomorú hír, hogy Szent Bonifácot (lásd jún. 5), Németország nagy apostolát kíséretével együtt lemészárolták a pogány frizek. Az efféle élmények korán megérlelték a fiúban az elhatározást, hogy a tudás és hit fegyvereivel kell szolgálnia az Úristen nagy ügyét elsősorban honfitársai között.

Egész kisgyerek korában az áhitatgyakorlatok mellett legkedvesebb foglalkozása volt az írás és olvasás mesterségének bájos mímélése. Elhányt papír- és rongydarabokat könyvalakba fűzött s szalmaszálat folyadékba mártogatva írni próbált. «Mit csináltál?» — kérdezték tőle. Ő pedig a legkomolyabban válaszolta: «Egész nap írtam és olvastam». «Ki tanított meg reá?» A kis szent felelete ez volt: «Isten tanított meg».

Felsőbb tanulmányait Utrecht főpásztoránál, Szent Gergelynél (ünnepe aug. 25) végezte. Ha arra gondolunk, hogy Gergely Szent Bonifác egyik leghűségesebb munkatársa, királyi család sarja, Szent Adél (dec. 24) unokája és az Egyház szentje, meggyőződünk, hogy a derék tanítvány jó mester kezébe került. Azonban a törekvő fiatalember még magasabb

tanulmányok után vágyódott. Áthajózott Angliába, ahol York városában ebben az időben a kor legnagyobb keresztény tudósa, később Nagy Károly császár tanácsadója és barátja, Alkuin egy főiskola élén állott. Itt diákonussá szentelték, s 773-ban, 30 éves korában visszatérhetett hazájába.

A képzett és lelkes diákonusra nagy feladatok vártak. Ha körültekintett, látnia kellett, hogy az akkori Európában saját, jövődő működési terére illett rá legjobban az Úr szava: «Az aratás nagyon sok, de a munkás kevés» (Luk. 10, 2). A frízek hazája még nem volt keresztény. Tőlük keletre (a mai Westfália) kerültek el a pogánysághoz elszánt szívóssággal ragaszkodó szászok telepei. Ezekkel épen akkor kezdett Nagy Károly 30 évig tartó kemény, nem egyszer kegyetlenül véres harcot. Itt kellett neki hirdetnie a béke evangéliumát. De vállalkozott rá szívesen, mert hisz Isten szolgálata mindennél előbbre való és mert égette lelkét édesanyja és Szent Bonifác esete; — irtózott arra a gondolatra, hogy ilyesmi megismétlődjön. Legelőször a frízek közt működött. 777-ben történt pappászentelése után abban a helységben (Dokkum) hirdette Isten igéjét, amelyben Bonifác a frízek iránti szeretetét vértanúsággal pecsételte meg.

784-ben a szászoknak kedvezett a hadi szerencse: Widukind vezérlete alatt elfoglalták Frízlandot. Tűzzel-vassal pusztítottak mindent, ami Nagy Károssal bárminemű kapcsolatban volt. Ludger is menekülni kényszerült. S mehetett volna-e máshová, mint oda, ahová minden középkori nagy misszionárius elzarándokolt ihletért, biztatásért, fölhatalmazásért? Elment Rómába. De ellátogatott Montekasszinó ősi apátságába is. Hisz az annak a rendnek volt bölcsője, amelyből Anglia és Németország apostolai, Szent Ágoston és Szent Bonifác kerültek ki s amelynek fiait ő is meg akarta telepíteni saját működési területén. Hogy a bencéseket minél jobban megismerje, még a ruhájukat is fölvette. Közben a császár nemcsak visszafoglalta a frízek lakta területeket, hanem egyszersmindenkorra megtörte a szászok erejét, s Ludger visszatérhetett hazájába.

Az ezután következő missziós tevékenysége sokkal szélesebb területre terjeszkedett. Megkapta Nagy Károlytól Frízland északkeleti részének öt kerületét s megkezdhette apostoli működését a szászok közt is. Ez az utóbbi nagyon súlyos föladat volt. Miután azonban a két fővezér, Widukind és Albion keresztvíz alá hajtották kemény nyakukat, a térítési

munka a hébe-korba ismétlődő lázongások ellenére is eredményesebbé vált. Ludger járta a szászok és a szomszéd szigetek földjét, rombolta a bálványokat s keresztelt az egykor istenként imádott patakok és források mentén. 804-ben a szászok teljesen lecsendesedtek, amiben nagy része volt szentünk működésének. A császár meg akarta jutalmazni a nagy misszionárius eddigi munkásságát s Alkuin tanácsára kinevezte a szászok területén újonnan alapított mimigardeforti egyházmegye első püspökének. Ludgert 804 körül püspökké szentelték. Mint püspök Mimigardefort városában nagy székesegyházat emeltetett s az istentisztelet végzésére a szabályozott kanonokok számára kolostort alapított. E kolostor és székesegyház német nevétől vette a város is új elnevezését: Münster.

Ezenkívül is sok templomot és több kolostort alapított. Nem feledkezett meg a bencésekről sem. Werden-ben hatalmas apátságot építtetett számukra, hogy ott, ahol még néhány évtized előtt (783) a pogány macakosságért és hitszegésért 4500 szász nemes fizetett meg életével, felejtessék a szomorú multat s tanításukkal egy új keresztény művelődés alapját vessék meg.

Szent Ludger meghalt 804 márc. 26-án a westfaliai Billerbeckben. Földi maradványait a werdeni bencéséknél helyezték el. Egész élete Isten-szolgálat volt, s a kereszténnyé lett frízek és szászok földjén halála után, a szolgálat fejében kijutott neki a legnagyobb emberi dicsőség: Az oltárra került. Májg a münsteri egyházmegye legnagyobb dicsősége; ereklyéi és ezüsből vert hatalmas szobra a münsteri székesegyház legnagyobb kincsei.

Ugyanerre a napra esik

Montánus pap és **Maxima** férjes nő vértanuk † 304 a Szerémségben.

Ifjabb **Szent Vazul** hitvalló † 952. Konstantinápolyi remete, kinek Isten sok egyéb csodatevés hatalma mellett megadta a lelkeknek ismeretét, melyet arra használt, hogy kis és nagy embereket szeretettel és határozottsággal komoly megtérésre intett. Egyszer megjelent nála két nő. Az idősebbet megáldotta, az ifjabbat, ki apácás ruhát hordott, keményen megfeddette erkölcstelen életéért és kép-mutatásáért: hogy még szent ruhát sem átall ölteni csábításai végett. A nő meghökkent; beismert mindent és kérte a szent imádságát. Ő vonakodott és azt mondta: «Látom, ott ül a sátán ennek a nőnek vállán, mint kis majom, kövérre hízva gyalázatos bűneitől. Anyjának nevezi őt, az meg viszont kedves fiának, és soha el nem válnak

egymástól. Minek imádkozzam érte, mikor nem hagyja abba erkölcs-telen életét». S kitűnt, hogy ennek a nőnek eszéágában sem volt megjavulni, sőt a szentnél is azért járt, hátha sikerülne elcsábítania. — Az imádság csak akkor fogatos, hogyha komoly szent igyekezettel párosul.

* **Szent Emmánuel** vértanu † 300 táján, valószínűleg Kis-Ázsiában.

* **Irma** lásd Mária.

Március 27.

Damaszkusi Szent János egyházdoktor † 749.

János azok közül az igénytelen, szentéletű és tudós szerzetespapok közül való, akik életüket a kápolna és a könyvekkel telt cella magányában élik le, akiknek munkássága óriási értéket jelent a kortársaknak és az utókornak, de szerzeteséletük részletei a világ előtt alig ismeretesek. Nem csoda, ha külső életkörülményeiről alig tudunk valamit attól az időponttól kezdve, hogy a kolostorba vonult.

A 7. század vége felé született Damaszkus városában, amely akkor a mohamedán szaracénok fönnhatósága alatt állott. Családjá keresztény volt, s benne a magas állami hivatal — a legnagyobb valószínűség szerint Szíriában az összes adószedő hivatalok főnöksége — apáról fiúra öröklődött. Ez a körülmény a keresztény családnak a mohamedán államban nagy vagyont és tekintélyt biztosított. János egyébként a Manzur (= kierőszakolt) arab nevet viselte. Fogadott testvérével, Kozmással együtt gondos nevelésben részesült. Atyjuk mindkettőjüket Kozmász szicíliai szerzetesre bízta, akit a kalifa fogságából kiváltott és házába fogadott, s aki széleskörű általános és hittudományi képzettséggel rendelkezett. A legnagyobb valószínűség szerint János tanulmányainak elvégzése után elfoglalta atyjának előkelő hivatalát Damaszkusban.

Szomorú eset avatta őt íróvá és hitvédővé. A szomszéd görög birodalom császára, az erőszakos Izauri Leó (717—741) 726-ban rendeletet bocsátott ki, amelyben a szentképek tiszteletét mint bálványimádást megtiltotta. Négy évre rá újabb intézkedés a szentképek lerombolását rendelte el s megindította a képprombolásnak körülbelül 120 évig tartó kegyetlen és barbár harcát. Ezek a rendeletek mindenfelé elkeseredést, sőt ellenállást váltottak ki és sorompóba szólították Jánost

is. Egymásután írta három lelkes védelmét a képek tiszteletének érdekében s kifejtette, hogy a képtisztelet nem bálványimádás. «Bűnösen cselekednénk — írja —, ha az emberalkotta képeket isteneknek gondolnók s azokat Istent megillető tiszteletben részesítenők. Mi azonban ezt egyáltalán nem tesszük.» Ez a bátor és világos állásfoglalás hatalmas gátat vetett a bizánci császárok képromboló munkájának. Azonban a kalifa főnhatósága alatt élő János ellen szitkozódásokon kívül semmit sem tehettek.

Nemsokára rá János nagy dologra határozta el magát. Otthagyta a nagy vagyont, az előkelő állást s Kozmásztestvérével együtt a Jeruzsálem mellett fekvő Szent Szabbás híres kolostorába vonult. Testvére nemsokára Föníciában püspök lett, ő maga pedig pappá szenteltette magát s élete végéig teljesen a tudománynak, irodalomnak és lelkiéletnek élt.

Szent János ama kevesek közé tartozik, kik tollal igazán nagy szolgálatot tettek az Úr Krisztus igazságának. A képek tiszteletéről írt védőírássai diadalra segítették a katolikus igazságot. A szerzetesi cella csöndjében alkotott nagy műve, «Ismeret-forrás» címmel lelkiismeretesen és világos fogalmazással egybefoglalta a régi nagy görög egyházdoktorok tanítását; ez minden időre bizonyosságot tesz, hogy azok úgy tanítottak mint Róma, és nem úgy mint a későbbi görög skizmatikusok, s lehetővé tette a későbbi nagy latin hittudósoknak, Aquinói Szent Tamásnak (márc. 7) és társainak a katolikus hitigazságoknak azt a fölséges kifejtését, amelyből ma is élünk. — János igen szép költeményeket is írt, melyek a görögöknél még ma is nagy becsületben vannak.

Szerzetespapi erényei közül különösen alázatosságát emelik ki életrajzírói. Egyikük a következő esetet mondja el: Lelkivezetője próbára akarta tenni alázatosságát és ezért megparancsolta neki, hogy néhány kosárral menjen el Damaszkusba, ahol valamikor előkelő állást töltött be, álljon ki a piacra s próbálja eladni a kosarakat, de úgy, hogy kétannyit kér értük, mint mások. János szó nélkül engedelmességedett. Az emberek nem ismerték ugyan meg, azonban mikor kérdéstudjukra megmondta a nagy árt, mindennek elmondták s csúnyán szidalmazták. Ő csöndesen, szelíden fogadta a gyalázódásokat, míg csak egyik volt alkalmazottja föl nem ismerte s szó nélkül ki nem fizette az árat. De alázatosságának talán

legcsattanóbb bizonyosága, hogy ez a nagyszerű író önmagáról semmit sem írt, dicsőségét saját maga nem örökítette meg. Hittudós és bölcselő, szónok és költő, aki minden írásában csak a tárgyi igazságot keresi s a maga énjét háttérbe tudja állítani, a legalázatosabb emberek közé tartozik.

Halála körülményeiről semmi bizonyosat nem tudunk. A legnagyobb valószínűség szerint Jeruzsálemben halt meg, a Megváltó sírja közelében, akiért élt és dolgozott. Halála után neki is kijárt a nagy egyéniségek sorsa: a jók dicsérték, a rosszak gyűlölettel gondoltak rá. A képrombolóknak 754-ben tartott zugzsinatja Konstantinápolyban egymásután négyszer is megismételte a halott Jánossal szemben a kiközösítést. Ez ránézve nagy dicsőség, amelyet csak megkoronázott a 7. egyetemes zsinat (Niceaban 787-ben) dicsérdő elismerése. XIII. Leó pápa, aki annyira vágyott Damaszkusi János áldott kora után, amikor a nyelvi és fegyelmi különbségek ellenére Szent Péter fősege alatt állott a Kelet és Nyugat, tiszteletét az egész Egyházra kiterjesztette, az egyházi tanító (doktor) címével tüntette ki s ünnepét a mai napra tette.

Ugyanerre a napra esik

Szent Rupert püspök hitvalló † 718. Előbb Worms, majd Salzburg püspöke, melyet ő alapított a valaha virágzó keresztény római Juvavum romjain. A bajorok apostola, igen buzgó és szent férfiú, ki halála előtt lemondott püspökségéről, hogy a magányban zavartalanul készülhessen a nagy útra.

Szent Sándor vértanu, † 310 tájban Driziparában, Pannóniában.

Remete Szent János † 394. Ácslegény volt Egyiptomban, azonban 25 éves korában a pusztába ment. Előbb egy öreg remeténél tanult bele a lelkiéletbe. Itt nagy, készséges engedelmességével tűnt ki. Az öreg remete meghagyta neki, hogy egy száraz gallyat, melyet szeme láttára a homokba dugott, naponként kétszer öntözzön. János egy álló évig ezt megtette minden belső ellenkezés nélkül, jóllehet forró napon, félóra távolból kellett hoznia a vizet. Utána egy meredek hegyre ment, itt kis cellába falaztatta magát, csak keskeny ablaknyíláson keresztül érintkezett a világgal. Csak naplemente után evett, akkor is igen keveset, öt napig kizárólag Istennel társalkodott, csak szombat és vasárnap fogadta a tanácsért hozzá tóduló tömegeket, nőket azonban soha. Így élt ötven évnél tovább, nagy tiszteletben a nép és nagyok, sőt a császárok előtt.

Március 28.

Kapisztránói Szent János hitvalló † 1456.

Az Úr 1456. évének októberében a szerémszégi Újlakon (Illók) egy hetvenéves ferences készült a halálra. Betegsége alatt V. László magyar király kétszer is meglátogatta s a királyi környezet főurai hálás kézcsókkal köszöntek el tőle. Augusztus 11-én az egész ország nevében már elbúcsúzott tőle Zimonyban az aznap meghalt hűséges barátja, Hunyadi János, s október 23-án az ő szemei is lezárultak. Halálos ágyán csak egy óhaja volt: temessék el abban a ruhában, amelyen rajta van a pápától küldött kereszt s amelyben Belgrád alatt küzdött. Haláláról azonnal értesítették nemcsak a magyar királyt, hanem a pápát s a keresztény fejedelmeket is.

Ez az egyszerű szerzetes Kapisztránói Szent János, aki tapasztalatokban gazdag és szent életének földi koronájaként Hunyadival együtt világtörténeti jelentőségű diadalra segítette Nándorfehérvárnál (Belgrád) a keresztet.

Született 1386-ban az olasz Abruzzó hegység Kapesztráno városkájában. Atyját, a német eredetű zsoldos kapitányt, már hat éves korában elvesztette. Tanulmányait részint otthon, részint a perugiai egyetemen végezte, ahol az egyházi és világi jogból doktorátust szerzett. Ezután a bírói pályára lépett s csakhamar a nápolyi legfőbb törvényszék elnöke lett. Minthogy azonban nem látta biztosítva bírói függetlenségét, otthagyta a bíróságot, s a nápolyi király 26 éves korában Perugia és környéke kormányzójává nevezte ki. Ez a terület csak nem régen és nem szívesen került a nápolyi királyság alá, s azért csak igen nagy bölcseséggel és eréllyel lehetett vele szemben boldogulni. János két évig a legszebb sikerrel kormányzott, ekkor azonban a föllázadt városi lakosság fogságba ejtette. Amikor pedig merész elhatározással menekülni próbált s menekülése nem sikerült, kegyetlen bosszút álltak rajta. Ez teljesen megtörtte, s megérlelte benne azt az elhatározását, hogy ferences szerzetessé lesz.

Nagynehezen sikerült kiváltania magát; elrendezte ügyeit hozzátartozóival és menyasszonyával; s aztán fölvetélért a perugiai ferences házfőnökhöz fordult. Ez csak azzal a szigorú föltétellel volt hajlandó őt fölvenni, ha papír püspöksüveget tesz föl fejére, fölírja rá élete bűneit s vissza-

Kapisztránói Szent János.

felé ülve szamar hátán végigmegy azon a városon, amelynek azelőtt kormányzója volt. János minden gúnyolódás ellenére kiállotta a próbát s 30 éves korában Szent Ferenc rendjébe léphetett. Miután kitöltötte a próbaidőt s a kor legjelentősebb ferences hittudósánál, Sziennai Szent Bernardinnál elvégezte a hittudományi tanulmányokat, 1420-ban 34 éves korában pappá szentelték.

Ezután rövidesen megkezdte nagyarányú működését, amelyből 35 év Olasz- és Franciaországra, a legjelentősebb öt év pedig Középeurópára, elsősorban hazánkra esik. Prédikált mint bűnbánati szónok hihetetlen tömegek előtt (Milánóban pl. 125 ezer ember hallgatta), küzdött az eretnekek és zsidók ellen meglepő sikerrel, teljes odaadással dolgozott rendje megújításán, sokat fáradt a keleti szakadás megszüntetésén s többször eljárt különböző pápai megbízásokban. Hatvanötéves volt már, amikor 1451-ben III. Frigyes császár kívánságára mint pápai követ átkerült az Alpokon túli országokba. Mint bűnbánati szónok bejárta egész Középeurópát, hogy aztán magyar földön tegye rá működésére a koronát.

Mikor 1453-ban a török elfoglalta Konstantinápolyt, megnyílt számára a hódítás lehetősége nyugat, főleg a keresztény műveltség bástyája, Magyarország felé. Ezt akkor csak V. Miklós pápa látta egész világosan, s azonnal keresztes hadjáratra szólította föl a keresztény fejedelmeket, de elsősorban a német-római birodalom császáriját és a magyar királyt. Németország nélkül az ellenállás sikertelennek látszott, de itt tanácskozásokon kívül semmi sem történt a hadjárat érdekében, noha Kapisztránói János rengeteget fáradt létrehozásán. Erre 1455 tavaszán Magyarországra jött. Hunyadi Jánostól és Dénes esztergomi érsektől vett tájékoztatás után a győri és budai országgyűlésen mindent elkövetett, hogy a rendek közt szűnjön meg a pártoskodás s induljon meg a török elleni hadjárat. Támogatta őt Carvajal, pápai bíboros-követ, aki Buda főtemplomában föl-tűzte mellére a pápától küldött és megszentelt keresztet.

Miután az 1456. év tavaszára tervezett nemzetközi hadjárat nem jött létre, Hunyadi megkezdte seregének szervezését, Kapisztrán pedig hozzáfogott a kereszteshad toborzásához. Ugyanennek az évnek nyarán a hőslélkű ferences már nagyobb számú csapatokat tudott szállítani a belgrádi várkapitánynak, Szilágyi Mihálynak. De Nándorfehérvárott

saját szemével kellett meggyőződnie, hogy dél felől közeledik a török sereg s a Dunán Belgrád alatt ott áll a hatalmas török hajóhad. Erre otthagya a várat s Pétervárad mellett találkozott Hunyadival. A kard és a kereszt hőse összefogott s közös erővel három jelentős haditényt vittek végbe.

Legelőször is jól kidolgozott haditerv szerint júl. 14-én a kis magyar hajóhad Hunyadi és Kapisztrán gyalogos seregének fedezete alatt megütközött a hatalmas török hajóhaddal. Kapisztrán a parton magasra emelt kereszttel buzdított, Hunyadi kardja a hajókon villogott s Szilágyi hátba kapta a törököt. A két tűz közé került török hajóhad tönkrement, s a Duna felől a magyar sereg szabadon közlekedhetett a várral s hozzáfoghatott annak megerősítéséhez a török gyalog haderővel szemben.

Július 21-én este a török nagy támadást intézett a vár ellen. Heves küzdelem indult meg az ostromlók és a védők közt. Mindenfelől hangzott Jézus és Mohamed neve. A keresztények nemcsak Hunyadi irányítását hallhatták, hanem ott láthatták a vár egyik tornyában a ferences barátot, amint magasan tartja a kereszt zászlaját s imája árad Jézus serege felé. A magyar sereg győzött az Úr Jézus nevében.

Hogy pedig ez a győzelem teljes legyen, másnap a keresztiesek megtámadták a törököt. S a kis csapat, amelyet Kapisztrán Jézus nevét viselő bottal vezényelt s később Hunyadi és Szilágyi segített, megint diadalt aratott.

Hogy ez a hármaskorú győzelem, amelyben Kapisztránnak annyi része volt, mit jelentett az egész kereszténység számára, arra legjellemzőbb, hogy hírére Európaszerte felhangzott a hálaadó Te Deum, III. Kalixtus pápa arra a napra (aug. 6), amelyen a győzelem híre Rómába érkezett, külön ünnepet (Urunk színéváltozása) rendelt el, s a déli harangszó az egész kereszténységben e diadal dicsőségét hirdeti.

A nagy győzelem után három hétre meghalt Hunyadi s három hónapra Kapisztrán, aki a pápa szavai szerint már életében Krisztus vértanúja volt. A török nem olthatta ki életét, de a török hódoltság zavaros korában eltűnt az újlaki ferences kolostorból holtteste, s azóta nyoma veszett. Az egyház szentjei, a magyar nemzet hősei közé iktatta. 1921 óta a budai helyőrségi templom előtt fölállított szobra hirdeti dicsőségét, s ő mint a nemzeti hadsereg egyik védőszentje, a magyar vitézek számára ugyanaz, aki volt szerinte

Hunyadi: tükör, amelybe a keresztény vitéz belenéz és megtanulja, milyen a katolikus hősiesség és áldozatosság. Az egyetemes Egyház okt. 23-án ünnepli.

Ugyanerre a napra esik

Szent Guntrám hitvalló † 593. Klodvig frank király és Szent Klotild fia, Burgundnak, majd egész Franciaországnak királya, mint burgund király testvéreitől inkább elszenvedett jogtalanságokat, mintsem népét háborúba keverje. Imádságos élete, irgalma, az Egyházzért élő buzgósága a Szent Istvánok, Henrikek és Lajosok sorába emeli.

Mallyai Szent Mária szűz † 1414. Tours városában élt Franciaországban. Igen előkelő és módos szülők gyermeke volt; fiatal korától fogva szokása volt templomból jövet ebédre hívni a szegényeket, kiknek sajátkezűleg szolgált. A város szegény betegeit maga ápolta, különösen a szegény gyermekágyas asszonyokat. A szegényekért kéregetni járt, foglyokért még a királynál is közbenjárt. Szülői halála után teljes szegénységben élt és sok megalázást tűrt. Annyit imádkozott, hogy térdén a bőr megvastagodott mint a talpbőr; pénteken egész éjjel a templomban imádkozta az Oltáriszentséget. A nagy nyugati egyházszakadás idején följárta az egész vidéket, s hívőket és nagyokat a törvényes pápa követésére buzdított.

* III. **Szent Sixtus** pápa hitvalló † 440. Alexandriai Szent Ciril segítette a nesztorianizmus legyőzésében (lásd febr. 9) és sokat tett Róma templomai és szegényei érdekében.

Március 29.

Szent Jónás és Barakiz vértanuk † 340 körül.

Perzsiában a kereszténység már a 3. században elterjedt s a 4-ben szép virágzásnak indult. A szomszédos római birodalomból az üldözött keresztények nem egyszer találtak itt menedéket. Azonban alig csendesedett le a római üldözések zivatarra, kitört a vihar a perzsáknál. Ezt az üldözést politikai okokból II. Sapur király kezdte meg 340 körül s folytatta uralkodása végéig (380). Hevességét fokozta az a körülmény, hogy a király háborúban állott a római birodalomnak akkor már keresztény császárával, Konstanciussal, s hogy végrehajtásával a létében megrámadott pogány perzsa papság volt megbízva. Szozoménius történetíró (450 körül) ezzel az üldözéssel kapcsolatban 16.000 névleg ismert vértanuról beszél. A perzsa keresztények hősiességüket magatartást tanúsították, amint ezt Szent Jónás és Barakiz testvérek vértanúsága mutatja.

Mindjárt az üldözés elején történt, hogy a Beth-Asa városába való Jónás és Barakíz Hubahamba mentek, hogy ott az üldözött és bebörtönzött keresztényeket bátorságra és állhatatosságra buzdítsák. Ennek meg is volt az eredménye: a keresztények közül kilencen vérükkel tettek tanúságot az Úr Krisztus mellett. De a bátorítókból vádlottak lettek. Megidéztek őket a papság három vezetője elé s föl-kérdezték: «Akartok-e Sapurnak, a királyok királyának engedelmessé válni a napot, a tüzet és a vizet imádni, vagy nem?» A két testvér egy lélekkel felelte: «Mi hiszünk az Istenben, aki az eget és földet teremtette, de nem építhetjük jövőnk életünket halandó emberre, aki rövid ideig él, aztán meghal, s úgy temetik el, mint bennünket». A főpapok ebbe a válaszba mindenképpen felségsértést akartak belemagyarázni. Majd egyenkinti vallatás végett különválasztották őket.

Először Jónással próbálkoztak. Egész világosan kimondták: «Ha imádod istenségeinket, ha áldozatot mutatsz be a napnak, a tűznek és a víznek, ha azt teszed, amit a király parancsol, szabadlábra kerülsz s hozzá még megbecsülésben lesz részed. Ha nem, akkor a legkeményebb kínzások és büntetések várnak rád.» A keresztény hős azonban nem volt hajlandó megtagadni Krisztust az emberek előtt, mert jól tudta, hogy akkor az Úr is megtagadja őt mennyei Atyja előtt. Erre gúzsbakötötték s szűrös tövissel megvesszőzték. Azonban a lélek a vérző testben sem tagadta meg Krisztust; még akkor sem, amikor szinte félholtan kötélén kihurcolták s egy jeges tócsába dobták.

Azután Barakízre került a sor. Azt gondolták, hogy a hazugság módszerével célt érnek. Ezt kérdezték tehát tőle: «Fogod-e imádni a napot, a tüzet és a vizet mint istenségeket, ahogy ezt már testvéred tette?» Barakíz nem hitte el, hogy Jónás letért az Igazság útjáról s a Teremtő helyett a teremtményt imáda volna. Hozzáfogott mindjárt egy beszédhez, amelyben világos érveléssel különösen a tűznek istenítése ellen kelt ki: A Teremtő a tüzet szolgának rendelte, s az csakugyan ezt a szerepet tölti is be szegénynél, gazdagnál; így tehát teljesen észszerűtlen az Úr és Teremtő helyett a szolgát imádni. A bölcs beszéd zavarba hozta s megdöbbenetette magukat a főpapokat is. Mindjárt elhatározták, hogy a vádlott kihallgatását abbahagyják s csak éjjel folytatják. Tartottak ugyanis tőle, hogy ez a meggyőző erővel

beszélő keresztény a nappali tárgyalásnál jelenlevő pogányokat is megnyeri a kereszténységnek. De az éjjeli kísérlet is eredménytelen maradt: a bátor vádlott nem pártolt el a Teremtőtől a teremtmények kedvéért. Pedig bátorságáért keményen bűnhődött: karjait tüzes lemezzel sütögették, majd olvasztott ólmot öntöttek orrába, fülébe és szemébe s így agyongyötrve vitték vissza a tömlöcbe.

Másnap reggel előhozták Jónást, akiből a hideg éjszaka nem oltott még ki minden életet. A már ismert gonosz fortély, hogy testvére megtagadta az Urat, nem volt képes eddigi hitvallásában megingatni. Új kegyetlenkedések következtek. Levágták kezén és lábán az ujjait; ő még akkor is a test feltámadásáról beszélt. Lenyúzták fejről a bőrt, kivágták nyelvét s a végén úgy dobták be forró szurokkal telt kádba. Jónás elnyerte a vértanúság koronáját.

Előkerült a még élő testvér is. Hittagadásra most sem volt rábírható. Őrá is kegyetlen halál várt. Meghengergették tövisben, éles nádnyilakkal szurkálták tele a már agyonroncsolt testet, szájába forró szurkot és kénkövet öntöttek, végül pedig összetörték csontjait.

Mikor vértanúságokról olvasunk, önkénytelenül fölmerül a kérdés: Hogyan tudták ezeket a hihetetlenül kegyetlen kínzásokat ilyen hősiezen elviselni? Nehéz lenne erre felelni, ha már nem adott volna választ maga Szent Jónás akkor, amikor a fagyos vízben eltöltött éjszaka után a hóhérok ama kérdésére, hogyan töltötte az éjjelt, azt felelte: «Higgyétek el nekem, az Úr születésem óta nem nyujtott még kellemesebb éjjelt és édesebb nyugalmat, mint a mostani volt; megvigasztalt arról a szent keresztől szóló elmélkedés, amelyen az Úr Jézus meghalt». Igen, a Krisztus szenvedése és keresztje a vértannak és szenvedők ereje. Megírta már Szent Pál, hogy a megfeszített Krisztus a zsidóknak botrány, a pogányoknak oktalanság; de a meghívottak számára Isten ereje és bölcsesége (Kor. I 1, 23—24). Csak ez teszi értethetővé Szent Ciprián megállapítását, hogy a vértanuk úgy szenvedtek Krisztusért, mintha más testük lett volna, sőt úgy, mintha nem is lett volna testük.

Ugyanerre a napra esik

* **Szent Guntausz** hitvalló † 500 tájban, wallisi herceg, Szent Kadok atyja. Nagy bölcsességgel kormányozta népét, melynek a keresztény férfi és uralkodó mintáját mutatta. Mikor fia fölnőtt, neki adta át uralmát, ő pedig remetiségbe vonult, kenyéren és

vizen börtölt, éjjeleinek és nappalainak javarészét imádságban és szent elmélkedésben töltötte. Istenes halált halt fia segítségével és sok csodát tett halála után is.

* **Szent Augusztá** szűz vértanu † 300 táján. Istentől elrugaszkodott atyja sajátkezüleg gyilkolta meg hite miatt. Trevízo védőszentje.

Március 30.

Lajtorjás Szent János hitvalló † 649.

Az Úr Jézus nyilvános föllépése előtt 30 évet töltött a názáreti csendes otthonban. A világ előtt ismeretlen, rejtett élet volt ez, amely imádság, elmélkedés, munka, szeretet, engedelmesség és önmegtágadások közt telt el. Ez az élet mindig ihlette a mélyebb lelkeket. Szent János is azok közül való, akikre ez a krisztusi rejtett élet különösebb hatással volt.

Azon a földön született 580 körül, amelyet Üdvözítőnk megszentelt életével. Gyermekkoráról semmit sem tudunk. Mindössze 16 éves volt, amikor elhagyta hazáját és a világot, s a Szentföldtől délre fekvő Sinai hegy vidékére ment. Ez a terület akkor az Istennek élő lelkek kedvelt hazája volt; egymást érték rajta szerzeteskolostorok és remetetelepek. János itt egy kolostorba vonult, és a szentek tudományában igen jártas, jámbor életű szerzetes, Martírius vezetése alatt állott négy évig. Miután elsajátította a keresztény tökéletesség alapelveit, az alig húsz éves ifjú szerzetes a Sinai hegy lábánál remeteéletet kezdett élni, anélkül azonban, hogy teljesen megszakította volna a kolostorral az összeköttetést. Lakása kezdetben egy kis remetekunyhó volt, amelyet később barlanggal cserélt föl. Itt töltött negyven esztendőt.

Miben telt el ez a hosszú negyven év ott távol a világtól? Az Úr Jézus názáreti rejtett életének követésében! Sokat elmélkedett és imádkozott. Szent volt a hegy, amelynek tövében lakott: megszentelte az ószövetség legfölségesebb Isten-jelenése, amikor az Úr e hegyen a felhőből villámlás és mennydörgés között kihirdette a tízparancsolatot. Az ilyen helyen dúsabban hullanak bele a lélekbe a tízparancsolatot kiegészítő hegyi beszédnek és az evangéliumi tanácsoknak szent magvai. Ahol valamikor Isten szövetségre lépett a zsidó néppel, ott a lélek buzdul arra, hogy végleg, fönntartatás nélkül egyesüljön Istenével. Ahol Mózes 40 nap és 40 éjjel

az Úrral beszélgetett s kenyeret nem evett és vizet nem ivott s ezzel előre jelezte az Úr Jézus 40 napos böjtjét, ott János a legteljesebb remete igénytelenségben élt 40 évig.

Lakása a betlehem-i istállóra emlékeztetett, s életrajzírói azt mondják róla, hogy inkább az étel látásából, mint használatából táplálkozott. Azután foglalkozott kézimunkával, amellyel saját maga kereste meg élelmét. De a magános élet ellenére sem vált hideg-rideg emberré. Sokan jöttek hozzá; ki tanácsot kért tőle, ki imádságába ajánlotta magát. Szívesen vállalkozott mindkettőre: szeretettel adta Krisztus-követésre a tanácsait s imádkozott a szükségét szenvedőkért. S tudott alázatos lenni. Amiért odaadással foglalkozott a lelkiélet kezdőivel, néhány remete és kolostorlakó azt terjesztette róla, hogy fecsegő, ámító. A szent nem érzékenykedett, hanem úgy gondolta, hogy mások talán jobban ismerik őt, mint saját maga. Mindjárt kész is volt a gyökeres orvossággal: elhatározta, hogy a jövőben egy szót sem fog szólni. Az elhatározást tett követte: egy évig teljesen hallgatott s utána csak azért szólalt meg, mert régi bírálói látták nagy szentségét és alázatosságát s szegyenkezve kezdték erre kérni.

Hatvanéves volt már, amikor a szomszéd kolostor lakói, részben azok, akik azelőtt fecsegő embernek tartották, megválasztották előljárójuknak. Csak nagynehezen vállalta el ezt a tisztséget. Életrajzírói kiemelik, hogy vezetése alatt a szerzetesek igen nagy előrehaladást tettek a lelkiéletben. Amikor azonban érezte, hogy közeledik a földi élettől való búcsúzás ideje, megvált a kolostortól s annak vezetését öccsére, Gergelyre bízva visszatért régi kedves és keményebb életmódjához a barlangba. Itt azután nemsokára igaz szentnek halálával halt meg életének 70. évében, valószínűleg 649 március 30-án.

Egy barátja, a raithui kolostor előljárója, a krisztusi lelkiélet nagymesterét bámulta benne s igen kérte, írja meg saját tapasztalatai alapján ennek az életnek szabályait. Szentünk a kérésnek engedett s megírta korának legjelentősebb lelki könyvét, amelynek címe: Az égbe vezető lajtorja. Ettől kapta nevét is: «Klimakus» Szent János. A cím első görög szava, Klimax, ugyanis annyit jelent, mint létra, és Klimakus annyi, mint lajtorjás, azaz az «égi lajtorja» szerzője. Ugyancsak ennek a könyvnek köszönheti Szent János a Skolasztikus (= tudós) jelzést is, amellyel az utókor megtisztelte. Ez a mű az Úr rejtett életének nyomába lépő lelki,

illetve szerzetesi életet úgy fogja föl, mint egy lajtorját, mely a földet az éggel összeköti. Az egyes fokozatokat, amelyeken áthaladva a lélek tisztul és gazdagszik, létra-fokoknak nevezi. Megkülönböztet 30 ilyen fokot, mert az Úr názáreti rejtett élete is 30 évig tartott.

János élete és művei sokakat segítettek, hogy példaképpül maguk elé állítsák az Úr rejtett életét s hogy a bensőséges lelkiélet létráján eljussanak az égbe.

Ugyanerre a napra esik

* **Szent Guidó** hitvalló † 1046. Több évi ravennai remeteség után a pompozai bencés kolostor tagja, majd 50 éven át apátja.

* **Boldog Amadé** hitvalló † 1472. Szavója hercege és védőszentje. A fejedelem mintaképe. Országá ügyeit a legnagyobb lelkiismeretességgel és bölcseséggel vitte, de sohasem tévesztette szem elől, hogy a fejedelemnek az a legfőbb kincse, ha az örök hazának lehet polgára. Mindennap hallgatott szentmisét, sokszor gyónt. Minden tettehez külön imádsággal készült. Nagyravagyó testvéreitől inkább szenvedett igazságtalanságot, mintsem új meg új harcba keveredjék. S inkább eladta drága ékszereit, mintsem alattvalóit sujtsa egyébként igazságos adókkal. Rendkívül egyszerűen élt, udvarából száműzött minden ingyenélőt és fölösleges kiadást. A szegényeket azonban mindennap terített asztal várta udvarán. Mikor egyszer egy vendég herceg érdeklődött vadászkutyái iránt, ezeket az épen ebédre gyülekező szegényeket mutatta meg: «Ezek az én kopóim, ezekkel vadászom én a mennyországra», Mikor a vendég figyelmeztette, hogy nyilván sok értelmetlen visszaél a bőkezűségével, azt felelte: «Énnek nem akarok olyan akkurátusan a végére járni; mert ha Isten velünk is azt tenné, sokszor vissza kellene tőlünk érdemetlenektől vennie bőkezűsége adományait. Temetésén az ország nagyjai szegényes vezeklőkármzásában, a szegények ragyogó ünneplőruhában jelentek meg, azok gyászolták halálát, ezek ünnepezték megdicsőülését.

Március 31.

Szent Ákos püspök vértanu † 250

Szent Ákos avagy Akácius a frígiai Antiochia püspöke volt Kisázsiaiban a 3. században s működésével nemcsak hívei, hanem még a pogányok részéről is kiérdemelte a «jó angyal» (agathangelos) jelzőt.

Püspökségének idejére esik a Décius-féle nagy keresztényüldözés (249—251). Ez a tehetséges császár a hanyatló római birodalomba a pogány nemzeti vallás föllendítésével

akart új életerőt önteni s ezért a legválogatottabb kínzásokkal akarta rábírnai a keresztényeket hitük elhagyására, illetve a pogány istenek tiszteletére. Ennek az üldözésnek egyik jellemző mozzanata Ákos esete. Marciánus konzulviselt helytartó maga elé idézte a püspököt. Hiteles följegyzések szerint a kihallgatás a következő módon folyt le:

Marciánus: Neked kötelességed tisztelni és szeretni államfönket, a császárt, mert a római birodalomban élsz.

Ákos: Senkisémet tiszteli és szereti a császárt olyan nagy tisztelettel és szeretettel, mint a keresztények. Állandóan imádkoznak érte, hogy soká éljen, hogy népeit igazságossággal kormányozza s hogy a birodalom a császár egész életén át békességet élvezzen. Azután imádkozunk a katonaságért és az egész birodalom jóléteért.

M: Ezt magam is dicsérem; hogy azonban bebizonyítsad a császár iránti hódolatodat, áldozatot kell neki bemutatnod.

Á: Én imádkozom a mi igaz, nagy és láthatatlan Istenünkhöz, hogy áldja meg a császárt minden jóval; áldozatot azonban nem követelhet tőlem a császár.

M: Miféle ostoba tanítás vezetett téged félre? Vesd el azt, aki láthatatlan s ismerd el istenül azokat, akiket látni lehet.

Á: Imádjam istenekül azokat, akiket vádolk, akiket utálok, akiket megvetek, akik olyan bűnököt követtek el, aminőket a ti törvényeitek büntetnek?

M: A keresztények sok minden rosszat költenek a mi isteneinkre; én csak egyet mondok neked: áldoznod kell, vagy meghalsz.

Á: Ugyanúgy cselekszenek az útonállóok, akik megtámadják a vándort s csak ez elé a választás elé állítják: pénzt vagy életet!

M: Nekem csak az a föladatom, hogy kényszerítsek az áldozatra; ha nem engedelmeskedel, nem maradhat el a büntetés.

Á: Nekem meg az a föladatom, hogy sohase tagadjam meg Istenemet. Megmondotta az Isten Fia: Aki megtagad engem az emberek előtt, megtagadom én is őt Atyám előtt.

M: Íme, amiről már régen szerettem volna megbizonyosodni: te most magad megvallodd vallástok egy babonáját, hogy az Istennek fia van.

Á: Igenis van: az igazság és a kegyelem Igéje: Jézus Krisztus.

Ezután Marciánus sorjában megkapja a felvilágosításokat az Úr Jézus fogantatásáról, születéséről és természetéről. Majd más területre tér át: Hivatkozik a szigorú erkölcsű montanistákra, akik készséggel áldoznak, s ezt mondja Akáciusnak: Engedelmeskedj te is ugyanígy. Egyesítsd az összes katolikusokat s vedd föl velük együtt a császár valóságát; jöjj át hozzánk egész egyházközséggel.

Á: A többi keresztényt nem én kormányozom, hanem az Úr Isten parancsa. Ők csak akkor hallgatnak rám, ha helyesre buzdítom őket, s szó nélkül megvetnének, ha rosszat mernék nekik tanácsolni.

M: Mondd meg a többi keresztény nevét!

Á: Neveik föl vannak jegyezve az örök élet könyvében.

M: Új vallást vezettek be!

Á: Igen. Mi elvetjük az isteneket, akiket ti magatok csináltok, s amikor készen vannak, imádjátok őket. Nektek nem lennének isteneitek, ha a kőfaragó számára nem akadna kő, s ha a kő számára nem akadna kőfaragó. Mi pedig Egyet imádunk, de nem azt, akit mi készítettünk, hanem aki bennünket teremtett mint Urunk, szeretett mint Atyánk, megváltott az örök haláltól mint jóságos Pásztorunk.

M: Sorold el a többi keresztény nevét!

Á: Itt állok én a törvényszék előtt, s téged mások nevei érdekelnek? Azt hiszed, hogy akkor megadjuk magunkat, ha többen vagyunk, amikor jómagam, noha egyedül vagyok — nem engedem magam kényszeríteni? Ha azonban annyira fontosak neked a nevek, engem Ákos püspöknek hívnak, két társamat pedig Pizónak és Menandernek. Tedd, amit jónak látsz.

M: Újra bezáratlak a börtönbe s közlöm az egész ügyet a császárral; az ő döntésétől függ, mi lesz veled a jövőben.

A hagyomány szerint Décius elolvasta a kihallgatásról fölvett jegyzőkönyvet s Ákos ügyes és bátor vallomása annyira megkapta lelkét, hogy megkegyelmezett a püspöknek. Kiszabadulása után igen sok pogányt térített meg s szent békességben húnyt el.

Noha nem szenvedett vértanúságot, mégis a vértanuk közt emlegették és emlegetik. Ennek egyszerű oka pedig az, hogy ő szívesen vállalta volna a vértanui halált is az Úr Krisztusért s nem rajta múlt, hogy nem lett tényleg vértanuvá. Amikor az utókor a vértanúság glóriájával övezi Akáciust, hangsúlyozni akarja a jó szándék óriási erejét és

értékét. A szándék az Úristen szemében fölért a tettel, ha a szándék végre nem hajtása nem rajtunk múltott.

Ugyanerre a napra esik

Szent Ámosz próféta (lásd könyvét az Ószövetségben).

Szent Benjámín (Benő) vértanu † 424. Diákonus Perzsiában; határozott királyi tilalom ellenére nem szűnt meg hirdetni az evangéliumot. Ezért előbb nádszilánkokat vertek körmei alá, majd nyársra huzzák,

Szent Balbina szűz vértanu † 130. Rómának legszebb lánya volt. Egyszer éktelen daganat nőtt a nyakán, melyet az orvosok hasztalan próbáltak gyógyítani. Atyja, Quirinus ezredes, végre elvitte Szent Sándor pápához a börtönbe. Ez csodálatosan meggyógyította. Erre Quirinus egész házanépével megkeresztelkedett, nemso-kára vértanuhalált halt (ünnepe márc. 30). Lányát sok kérő zaklatta; de ő megismerte a testi szépség hívságát, Krisztust választotta jegyeséül és nem lett hűtlenné hozzá a kínpadon sem.

Szent Kornélia szűz vértanu † 300 táján, Afrikában.

TARTALOM.

	Oldal		Oldal
Abakum	75	Apollónius	247
Ábel	20	Aquinói Tamás	239
Ábrahám	176, 290	Aranyszájú János	99
Abrám	275	Arató János	203
Adelhaid	143	Arimateai József	279
Adjútus	64	Arisztion	198
Adolf	166	Árkádus	52
Adorján	233	Artur	37
Aelred	38	Attala	254
Agató	47	Audifax	75
Ágnes	79, 239	Augusztá	317
Ágota	140		
Akkarzius	64	Babilás	92
Ákos	319	Balázs	135
Aladár	178, 189	Balbina	322
Alamizsnás János	87	Baldomér	215
Albin	222	Bálint	37, 173, 174
Aldemár	300	Barakiz	314
Alexandriai Ciril	155	Barbátus	188
Alexandriai névtelenek	220	Barcelónai Eulália	169, 172
Amadé	319	Báthory László	216
Ámosz	322	Batildisz	99
Ananiás	95	Bazilissza	41
Anasztáz	86, 183	Baziliszkus	229
Anasztázia	254	Benedek	53, 167, 290
András, Korzini	137	Benedek, Anáni	169
Angéla, Foligno	24	Benjámín	322
Aniáni Benedek	169	Benő	322
Ankirai Vazul	297	Berárd	64
Antal	169	Bernadette	162
Antal, Remete	65	Bertalan	167
Antióchiai Ignác	124	Blezilla	86
Antonin	175	Bódog	57
Anzgar	133	Boldogasszony. Gy.-oltó	303
Apollináris	41	Boldogságos Szűz lourdesi jelenése	162
Apollónia	157		

	Oldal		Oldal
Bolognai Katalin ...	227, 251	Fábián ...	79
Bonavita ...	227	Fausztin ...	176
Bonfilius ...	167	Felicián ...	92
Brágai Márton ...	290	Felicitás ...	236, 244
Brigida ...	127	Félix ...	57
Britto János ...	166	Ferenc, Szalézi ...	113
Ceadda ...	226	Filemon ...	247
Cezárius ...	209	Fintán ...	181
Chad ...	226	Flavián ...	185
Ciril, Alexandriai ...	155	Flóri Miklós ...	293
Ciril, Jeruzsálemi ...	280	Folignoi Angéla ...	24
Colette ...	239	Franciska, Római ...	248
Csáky Mór ...	287	Fridolin ...	238
Cuthbert ...	290	Frigyes ...	230
Dafróza ...	27	Fruzsina ...	15, 45
Damaszkusi János ...	307	Fulgencius ...	15
Damjáni Péter ...	198	Gábor ...	216, 299
Dániel ...	24, 181	Gabriella ...	162
Dávid ...	223	Gellért ...	167
Dezső ...	166	Genovéva ...	20
Dorottya ...	145	Gerázimus ...	233
Dúla ...	303	Geréb ...	272
Ede ...	283	Gergely ...	28, 47
Eduárd ...	283	Gergely, Nagy ...	257
Együgyű Pál ...	244	Gergely, Nisszai ...	251
Elek ...	166, 167, 183	Gergely, Örményországi ...	276
Eleonóra ...	194	Gertrud ...	279
Eleuzippus ...	69	Gilbert ...	140, 230
Ella ...	162	Gláfira ...	54
Emerenciána ...	89	Gordius ...	24
Emiliána ...	33	Gottfrid ...	53
Emmanuel ...	307	Guidó ...	319
Erhard ...	41	Gunda ...	227
Ernő ...	53	Guntrausz ...	316
Etelbert ...	206	Guntrám ...	314
Etelka ...	143	György ...	192
Eudócia ...	224	Gyümölcsoltó B.-asszony ...	303
Eufrazia ...	165	Habakuk ...	61
Eufrozina ...	15, 45	Három királyok ...	33
Eukérius ...	189	Hedvig ...	220
Eulália, Barcelónai ...	169, 172	Henriette ...	276
Eulógius ...	254	Henrik ...	64
Euthimius ...	256	Henrik, Szűzö ...	95, 117
Eutrópius ...	52, 229	Heribert ...	272

	Oldal		Oldal
Hiacinta	146	Kamilla	230
Higinus	50	Kadlubek Vince.....	268
Hilárius	55	Kanut.....	73
Hofbauer Kelemen.....	268	Kapisztránói János	310
Honoráta	51	Károly, Jó	224
Honorátus	64	Károly, Nagy	113
Huszonhat japán vértanu	143	Katalin, Bolognai	227, 251
		Katalin, Ricci	169
Ida	61	Katalin, Svéd	294, 300
Ignác, Antióchiai	124	Kázmér	230, 297
Ildefonz	90, 177	Kelemen.....	90
Ince	162	Kelemen, Hofbauer	268
Irén	301	Két névtelen szerzetes...	268
Irma	307	Kinga.....	227
Istenanyaság	157	Klára, Rimini	300
Istenes János.....	244	Kleónikus	229
Izabella	28	Klérus	37
Izidor.....	61, 64	Kolet	239
		Konon	235
János	167, 176, 203	Konrád, Piacenzai	189
János, Alamizsnás	87	Konstantin	257
János, Aranyszájú	99	Kornél	133
János, Arató	203	Kornélia.....	322
János, Britto	166	Kortónai Margit.....	194
János, Damaszkusi	307	Korzini András.....	137
János, Istenes	244	Kremonai Őzséb	235
János, Kapisztránói	310	Krisztína	47
János, Kunyhós	61, 62	Kunigunda	227
János, Lajtorjás.....	317	Kunyhós János	61, 62
János, Mathai	151	Kutbert	290
János, Remete	309		
Japán 26 vértanu	143	Lajtorjás János.....	317
Jeruzsálemi Ciril	280	László, Báthory.....	216
Joakim	290	Lator, Jobboldali	303
Jobboldali lator	303	Lea	297
Jó Károly	224	Leander.....	213
Jónás	314	Leonisszai József	140, 221
Jordán	172	Liberátus.....	297
Jovita	176	Longinus	272
József.....	283	Lourdesi jelenés.....	162
József, Arimateai	279	Lúcián	35
József, Leonisszai.....	140, 221	Lúcius	233
József, Oriol	298	Ludger	303
Julián	41, 69, 216	Ludovika.....	123
Juliána	180		
Jutta.....	54	Magyarországi Pál	160
		Makárius.....	15, 61

	Oldal		Oldal
Makra	35	Nicéforus.....	162
Makrína, ld.....	57	Nikánor.....	47
Malakiás	57	Nikétás	37
Mallyai Mária	314	Nilammon	35
Marcel	64	Nisszai Gergely	251
Marcelín	20, 45	Nolaszkói Péter	121
Marcella	123		
Marciána.....	45	Odiló.....	13
Margit	90, 105	Odorik.....	57
Margit, Kortónai	194	Onézimus.....	180
Mária, B. Szűz.....	128	Oringa	47
Mária, Bűnbánó	275	Oriol József	298
Mária eljegyzése	89	Oszlopos Simon	28
Mária Istenanyasága.....	157	Oszvald	186, 221
Mária, Mallyai	314	Othó	64
Márius	75	Ottó	298
Márta	75		
Márton, Brágai.....	290	Örményországi Gergely.....	276
Mathai János.....	151	Őzséb	69, 79
Matild	165	Őzséb, Kremonai	235
Matróna	272		
Mátyás	204	Paciánus	251
Maviméni Péter	194	Pál	244
Maxima	306	Pál, Együgyű.....	244
Meinrád	83	Pál fordulása.....	93
Melánia.....	38	Pál, Magyarországi	160
Melánius	35	Pál, Remete	58
Melécius	169	Palemon.....	51
Meleuzippus	69	Pankárius.....	287
Melkiás	50	Papiás	198
Mikeás	61	Patrik	276
Miklós, Flűi	293	Paula	94, 99
Montánus	306	Paula, Spanyol	191
Mór.....	61	Pennaforti Rajmond	89
Mór, Csáky	287	Perpetua	236, 244
		Péter	45, 64
Nagy Gergely	257	Péter antióchiai széke	198
Nagy Károly.....	113	Péter, Damjáni.....	198
Negyvenkét szerzetes vér- tanu	53	Péter, Maviméni.....	194
Negyven szebasztei vértanu	251	Péter, Nolaszkói	121
Neofitus.....	79	Péter római székhogl.	72
Nesztor	212	Péter, Trejai	268
Névtelen alexandriaiak	220	Péter, Tüzes	154
Névtelen két szerzetes	268	Péter, Urzeolus.....	47
Névtelen vértanuk	20	Piacenzai Konrád	189
		Pipin	194

	Oldal		Oldal
Piroska	72	Szinklétika	33
Polikárp.....	96	Szofrónius	256
Poncius	248	Szpeuzippus	69
Porfirius.....	209	Szuitbert	223
		Szulpícius	68
Quodvultdeus	188	Szúzó Henrik	95, 117
		Szúz Mária	128
Rajmond, Pennaforti ...	89	Szúz Mária eljegyzése...	89
Rebekka	251	Szúz Mária Istenanyasága	157
Remete Antal	65		
Remete János	309	Tamás, Aquinói	239
Remete Pál.....	58	Tarázcius	206
Ricci Katalin	169	Teleszfórus	33
Richárd	151	Teodózius	47
Rigobert	28	Teofanés	162
Rimini Klára	300	Tigris	52
Római Franciska.....	248	Timóteus	90
Román	217	Titus	143
Romuáld	146	Tivadar	37
Róza, Viterbói	248	Tódor	146
Rupert	309	Több névtelen vértanu...	20
		Trejai Péter	268
Sándor ... 61, 213, 282,	309	Turibius	298
Sára	75	Tüzes Péter	154
Sebestyén	76		
Segítő szentek	137	Ugoccino Ricovero...	167
Simon	184	Urzeolus Péter	47
Simon, Oszlopos	28		
Sixtus	314	Valburga	178,
Skolasztika	157	Valér	113,
Spanyol Paula	191	Vazul	306
Svéd Katalin.....	294, 300	Vazul, Ankirai	297
Szabbás	57	Veronika	51, 54,
Szalézi Ferenc	113	Vilmos	47
Szalvius	50	Vince	83
Szebasztei negyvenvértanu	251	Vince, Kadlubek.....	268
Szerápcion	294	Viterbói Róza	248
Szervitarend 7 alapítója...	166	Volfrám	290
Szeverin	38	Vulsztán	75
Szigfrid	178		
Szilárd	257	Zakariás	272

